STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
ЗВІРНИК ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ
№ 41
Russisch-ukrainisches Wörterbuch für die Juristen.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК ПРАВНИЧОЇ МОВИ

(понад 67.000 слів)

Праця Правничо-Термінологічної Комісії
...ціяльно-Економічному Відділі Академії Наук.

...ії: В. І. ВОЙТКЕВИЧ-ПАВЛОВИЧ, Г. Д. ВОВКУШІВСЬКИЙ,
..., І. Ю. ЧЕРКАСЬКИЙ, редактор-упорядчик А. Л. ДРОБ'ЯЗКО.

Головний редактор: акад. А. Ю. КРИМСЬКИЙ.

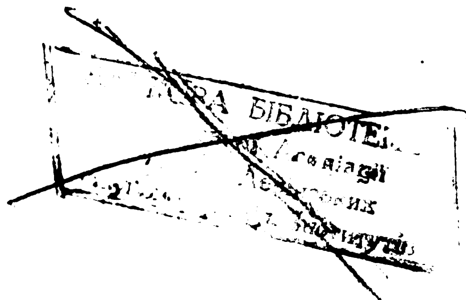

У КИЇВІ
З друкарні Української Академії Наук
1926

[491.71—3—91.79]

Дозволяється випустити в світ.
Невідмінний Секретар Академії Наук, акад. *Аг. Кримський.*

Київський Окрліт, № 232. 1926.
Друк. 5000 прим. Зам. № 4562

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.

За ухвалою Соціяльно-Економічного (III-го) Відділу Української Академії Наук 27 лютого 1919 року засновано було під головуванням (тепер уже покійного) академика О. І. Левицького „Правничу Термінологічну Комісію“ в складі: акад. А. Ю. Кримського, акад. Б. О. Кістяківського (тепер уже покійного) та правників-практиків: М. І. Радченка, О. Ф. Хруцького, П. Я. Стебницького, В. М. Ачкасова, О. М. Бутовського й І. Ю. Черкаського. Останнього, тоб-то І. Ю. Черкаського, новозаснована Комісія на першому-ж свойому засіданні (10 березня р. 1919) обрала на секретаря. Тоді-ж-таки поповнила вона свій склад, запрохавши в число членів В. О. Коренева, В. О. Крижанівського, Г. Д. Вовкушівського, М. Ф. Чернявського, В. В. Колбасьева, О. О. Тізенгавзена, В. С. Назімова, В. І. Грекова, М. Д. Пухтинського, Д. А. Марковича, А. Л. Дроб'язка та В. Д. Гаврика, а на засіданні 17 березня того-ж року — В. І. Войткевича-Павловича, М. І. Ляхницького, М. М. Товстоліса й К. М. Кротевича. Отже „Правнича Термінологічна Комісія при Соціяльно-Економічному Відділі Української Академії Наук“ складалася з трьох академиків і двацяти правників-практиків; але вужча редакційна колегія звичайно не переходила цифру шістьох людей.

На засіданнях 22 — 24 березня 1919 р. визнано було, що треба дати не вузьку спеціяльну збірку термінів, а такий російсько-український правничий словник, до якого увійшли-б відповідні властивостям українського права й мови — по змозі всі найпотрібніші для біжучої щоденної праці правника-практика слова́, терміни та вирази: а тому такий словник повинен містити в собі не самі-но суто-правничі терміни з паростів права кримінального, цивільного, фінансового й т. и., ба й слова так званого вищого розуміння, та по змозі всі ті слова та вирази, які потрібні правникові в його щоденній праці при складанні різного роду правничих актів, при виголошенні промов на суді, при судовому та адміністраційному діловодстві, листуванні й т. и., нехай-би читач правничого словника таким чином мав змогу завдовольнити цю свою потребу, не звертаючися ще й до инших, „нетермінологічних“ російсько-українських словників.

Ще й перед тим, як Академія Наук заснувала свою Правниче-Термінологічну Комісію, на Україні вже була провадилася праця в цьому напрямкові, дещо було зроблено, почасти навіть і опубліковано. Українське Правниче Товариство вже було й друком видало свій „Короткий московсько-український словник судівництва та діловодства“; термінологічні комісії державних установ України за часів попередніх урядів (Центральної Ради, гетьмана) теж провадили роботу та й зредагували цілі збірки потрібного матеріялу. Все те Правниче-Термінологічна Комісія Академії Наук у своїх руках мала та й критично використала; але довелося покласти ще дуже й дуже багато труду на те, щоб збільшити реєстр усіх правничих термінів, які потрібують українського перекладу. Для зредагування реєстру притягнуто було до діла всі латинські, німецькі, французькі й російські словники, які тільки можна було під той час здобути в Київі, переглянуто було й збірки російських законів, а для української частини—як-найширше використано було чотирьохтомовий „Словарь украинскаго языка“ Б. Д. Грінченка і новітню наукову літературу, українською мовою друковану. Обговорювати та колегіяльно ухвалювати альфабетно-погуртовані терміни Комісія почала 5-го квітня 1919 р., а скінчила 26-го березня 1921 р. (тоб-то за малим не в $2^1/_2$ р.), потративши на це 395 засіданнів (у 1919 році — 144, у 1920 р. — 137 і в 1921 р.—114). Щоб не затримувати працю, з 10 травня 1920 року, для обговорювання додаткового матеріялу, що увесь час прибував, на ті літери, котрі Комісія вже перейшла, було виділено підкомісію; на обговорювання додаткового матеріялу підкомісія витратила 93 засідання (13 в 1920 році, 23 в 1921 р. і 56 в 1922 році), закінчивши працю 30 червня 1922 року.

Скінчивши перше своє завдання, себ-то критично обговоривши й ухваливши основний лексичний матеріял, взятий із живої української мови, Правнича Комісія вступила в другу стадію своєї роботи. Вона притягла до діла ще й тую давню українську правничу термінологію, яку розкидано щедрою рукою по давніх українських актах (друкованих і рукописних) і по розвідках старих українських правників.

Для цього Комісія використала:

1) „Общій словарь“ (давньоукраїнської мови XIV—XV в.), доданий до збірки Вл. Розова „Южнорусскія грамоты“ т. I, 1917 р. стор. 1—75; вкорочено він зазначається: ЮГ.

2) „Словарь книжной малорусской рѣчи XVII в.“, доданий до розвідки П. Житецького „Очеркъ литературной исторіи малорусскаго нарѣчія“. Вкороч.: ЖО.

3) Акти, надруковані в праці О. М. Лазаревського: „Очерки по исторіи Малороссии“, вип. V за 1899 р. Вкороч.: ЛОМ.

4) Акти, надруковані в праці О. М. Лазаревського „Украинскія историческія мелочи". Вкороч.: ЛИМ.

5) „Архивъ Юго-Западной Россіи" (АЮЗР), особливо ч. 6, т. I; ч. 8, т. III, і т. V.

6) Акти, додані до праці О. М. Лазаревського: „Замѣчанія на историческія монографіи Д. П. Миллера „О малорусскомъ дворянствѣ и Статутовыхъ судахъ". Вкороч.: ЛЗ.

7) Акти під заголовком: „Стороженки. Фамильный архивъ" т. VI. Вкороч.: СФА.

8) Рукописну розвідку бунчукового товариша Чуйкевича: „Судъ и росправа" 1750 р. Вкороч.: ЧСР.

9) „Сборникъ матеріаловъ для исторической топографіи г. Кіева"; К. 1844. Вкороч.: ТОК.

10) Акти, що їх зібрав О. М. Лазаревський (з відділу рукописів бібліотеки кол. київськ. університету): Протоколи Полтавського Полкового суду. Вкороч.: ЛР, або РЛ.

11) Акти Віл. Арх. Ком. т. XVIII. Вкороч.: АВАК.

12) Почаївський стародрук XVIII в. „Сѣмя слова Божого".

13) „Акты Полт. город. уряду XVII в.", вип. I, — Модзалевського. Вкороч.: АКПГУ.

14) Документи Рум'янцівського опису, Переяславський полк (рукоп. відд. бібліотеки кол. київськ. університету). Вкороч.: РО.

15) Договір та ухвала між гетьманом Орликом і військом Запорізьким.

16) Черниговскія Губернскія Вѣдомости. Вкороч. ЧГВ.

Із зазначених джерел Комісія взяла близько 2.000 слів-термінів. Багато поміж ними було таких, що й досі любісінько живуть в устах українського народу, але траплялися й такі, що їх у живій мові тепер уже нема. Перед такими, тепер невживаними словами дається в нашому словнику зазначка: „*(стар.)*", тоб-то „старе", чи там — „староактове". Яка була ця праця тяжка, видно хоч-би з того, що на вибирання термінів із словника, доданого до „Южнорусскихъ грамотъ" В. Розова, Комісія затратила 10 засіданнів, а взяла звідти всього тільки 68 слів-термінів—себ-то одно засідання ішло пересічно на 7 термінів! Студіюючи-ж сами акти, Комісія спромагалася зачитувати в одно засідання пересічно один друкований аркуш і, обміркувавши зачитаний текст, могла взяти для словника звичайно якихнебудь 6—8 термінів.

Працюючи над вибором слів-термінів і виразів із давньої правничої мови, Комісія рівночасно не переставала й далі користати із живої української мови, посилаючи для цього в різні місця України окремих своїх членів, щоб вони безпосередньо з уст народу збирали правничі терміни, за наперед укладеною програмою. Крім того й су-

часне українське друковане слово, наскільки в ньому можна бувало знаходити потрібний матеріял, не було й надалі залишено без уваги. Отож, використано було ще ось які видання:

1) Переклад П. Куліша: Маніфест 19 лютого 1861 року з Положенням про селян. Вкороч.: КМ.

2) „Чумацькі народні пісні" Рудченка.

3) Словник Яворницького, т. I.

4) Словник, доданий до граматики українського язика Ів. Нечуя-Левицького. Вкороч.: IЛ; або: Неч.-Лев.

5) „Сьогочасна часописна мова на Україні"—Ів. Нечуя-Левицького.

6) „Перехресні стежки" Ів. Франка (повість на карному ґрунті). Вкороч.: ПС (IФ).

7) „Історія Туреччини" (1923) акад. А. Ю. Кримського. Вкороч.: IТ.

8) „Правнича Часопись" річник VI.

9) „Державний Вісник" за 1918 р.

а надто:

10) Радянське законодавство — низка збірників.

Це була, так сказати, вже третя стадія роботи над словником.

I от, з 1922 року Комісія приступила до остаточного редагування словника, присвячуючи на це до 6 годин щоденної праці, і за 136 засіданнів-днів (31 засідання в 1923 році, й 105—в 1924 р.), закінчила працю на 13 червня 1924 року. Тоді цей словник пішов на філологічну редакцію до акад. А. Ю. Кримського. Він охоче взяв на себе цю нелегку повинність, бо тимчасом Державне Видавництво (мабуть через брак коштів) одклало на довший час друкування II-го тому академічного „Російсько-Українського Словника", що мав-би виходити в світ під редакцією акад. А. Ю. Кримського, і шановний академик уважав за свою моральну повинність пильно попрацювати хоч над правничим словником, раз нема змоги працювати над редагуванням II-го тома загально-академічного словника) *). Робота академика А. Ю. Кримського не обмежилася на суто-філологічному обробленні поданого йому матеріялу: він ще й од себе збагатив словник термінами, взятими з тих джерел, якими Комісія не встигла покористуватися. На початку 1926 року словник почав і друкуватися.

Здавши свою працю для редагування акад. Кримському, Комісія одначе не перестає й далі збирати матеріял для поповнення того складеного словника, чи то із давньої української правничої мови, чи то із сьогочасної, сподіваючися внести нові матеріяли до словника вже в другому його виданні.

*) На жаль, навіть і цього 1926 р. Державне Видавництво України ще не спромоглося зорганізувати складання й друкування того II-го тому.

Оце така зовнішня, довгенька нівроку, історія нашої більше ніж семилітньої пильної роботи. Та варто ще зазначити й той матеріяльний стан, в якому перебувала Комісія, збираючи матеріял для словника й складаючи його. Члени Правничої Комісії вважалися нештатними науковими співробітниками Української Академії Наук і тому жадного місячного утримання не одержували. Тільки поодинокі члени займали штатні посади в Академії по инших, несловникових комісіях і ділилися своїм (звичайно нужденним) утриманням з тими, хто нічого не одержував. Потім з 1923 року Академія з мізерних коштів, одпущених їй на науково-операційні видатки, могла вже дещо виплачувати за опрацьовані в Комісії картки, але небагато, тільки 40 відсотків. Щоб уявити собі, скільки навіть тоді одержував кожен член Комісії, нагадаймо, що бували засідання, коли Комісія, перечитавши більше-менше 1 друкований аркуш актів, ухвалювала звідти для словника якихсь 6—8 термінів. Якщо рахувати картку за найвищим тарифом (11,72 коп.), то матимем за одно засідання, беручи на одно засідання 7 опрацьованих карток, всього на всього $11{,}72 \times 7 = 82$ коп. Це—на 6 чоловіка, що працювали в 1923—24 рр. або на одного чоловіка—по $82 : 6 = 13^2/_3$ коп. за одно засідання. Через те-ж, що Академія могла виплачувати тільки 40 відс. зазначеної суми (а бували часи, коли Академія оплачувала всього тільки 5 відс., а бувало, що й нічогісінько), то за одно засідання кожний член Комісії одержував по 4,4 коп. (навіть не цілого п'ятака!), а на місяць припадало на одного по $1-1^1/_2$ карб. Ції цифри аж надто красномовні, навіть без усяких коментарів, і додати варто хіба лиш те, що члени Комісії свою уперту працю провадили в жахливих умовах не тільки голоду, ба й холоду, бо приміщення Академії Наук узимку не опалювано: Академія не мала дров. Вже аж тоді, як праця над словником вступала в свою останню стадію, прийшло на допомогу авторам Державне Видавництво України. Воно, думаючи попереду само видрукувати цей словник, виплатило Комісії певну частину авторського гонорару, а потім дозволило Комісії видати словник самостійно, як суто академічне видання, з тим, щоб узяту од Держвидава грошову підмогу повернути йому готовими видрукуваними примірниками книжки. За це Комісія складає Держвидавові щиру подяку.

На закінчення почуваємо моральний обов'язок пом'янути тих товаришів-членів Комісії, яких немає вже в живих і які, таким чином, одійшли від роботи не з власної волі. В 1919 році померли не своєю смертю О. О. Тізенгавзен і В. В. Колбасьєв, останній раз узявши участь в засіданні Комісії 12 серпня 1919 р.; 1920 року помер В. І. Греків, взявши останній раз участь у праці Комісії 16 вересня 1920 р.; в 1921 р. помер з голоду О. Ф. Хруцький, що останній раз брав участь у праці 17 листопаду 1921 р.; в 1922 році

10 вересня помер М. І. Радченко, останній раз брав участь у праці 3 серпня 1922 р.

М. І. Радченка ще 28 квітня 1919 року обрано було на заступника Голови Комісії, і він одтоді й аж по день своєї смерти керував працею Комісії, бо голова Комісії академик О. І. Левицький через свою старезність і хорість не міг звичайно брати діяльної участи в роботі. Після Радченкової смерти на голову обрано було В. О. Крижанівського (15 серпня 1922 р.), а як він зрікся обов'язків голови, то на голову обрано було І. Ю. Черкаського (25 листопаду 1923 р.). Секретарем з 25 лютого 1921 року і на цей день перебуває В. І. Войткевич-Павлович.

Випускаючи у світ оцей словник, ми його назвали не «Правничий Словник», бо в нього ввійшли не тільки-но суто-правничі терміни, а «Словник Правничої Мови», бо заводилися до нього й усякі инші слова-терміни й вирази, що потрібні бувають правникові як в усній так і в писаній правничій мові. Про це ми згадали в початку нашої передмови.

Ми дуже добре бачимо й знаємо, що в нашому словникові є прогалини, безперечно знайдуться й помилки; живовидячки, багато ще треба буде попрацювати над вивершенням його для другого видання.

Ми свідомо подаємо багато синонімів, бо наш словник — академічний, науковий і подає те, що зачерпнув із різних джерел. Окрім того ми гадаємо, що живу мову не можна механізувати, і не можна втиснути різні відтінки в одне слово: одне слово не раз-у-раз може покривати всі відтінки того чи иншого розуміння. Працюючи тепер багато над перекладами наукових розвідок українською мовою, ми, що склали оцей словник, наочно переконуємося, що без синонімів, без відтінків того чи иншого розуміння-терміну, перебутися не можна: влучним бувши в одному сполученні, той самий термін в иншому сполученні слів вже й не підходить.

Свідомо ми повводили в словник багато слів із давньої правничої української мови, щоб з'ясувати звязок сучасної мовиі з давньою, підвести під сучасну правничу мову історичний ґрунт і показати, яку силу слів із давньої правничої мови заховує сучасна мова України й як жорстоко помиляються ті, котрі обвинувачують теперішню українську мову, закидаючи їй штучність, кованість, галичанізм, то-що. Адже показується, що ті самі слова, котрі иноді, здається, так ріжуть наше зросійщене вухо, мала в уживанні українська мова ще перед 200—300 роками. І тільки відірвавши нас у другій половині XVIII в. од нашої давньої культури, від нашої української наукової мови, русифікаційна політика московського імперіялізму примусила нас забути тую мову, одзвичаїла нас навіть правильно читати ту давню українську мову, та й то так ґрунтовно одзвичаїла, що коли-б украї-

нець кінця XVII віку почув, як сучасні вчені українці (звичайно котрі не філологи) вимовляють, читаючи давні українські акти, то він подумав-би, що то читають якоюсь чужою, незрозумілою для нього слов'янською мовою.

Прохаємо українських правників і взагалі українське громадянство подавати листовно свої зауваження з приводу нашого словника. А хто хоче й може, той навіть і матеріяли, особливо з уст українського народу, нехай ласкаво надсилає до Комісії. Їх вона вдячно візьме всі до уваги і в майбутньому виданні повиправляє пропуски, недоладності й помилки, які будуть зазначені.

У Київі.
Року 1926-го
червня 15.

Редакційна колегія.

ПОЯСНІННЯ ВКОРОЧЕНЬ.

- (Розділка, дефіс), поставлена перед кінцем слова, заміняє собою цілий початок слова. Наприклад, коли в рубриці «**Авторитéт**» ми стрічаємо: «*доверяться чьему* **-ту**», то маємо це читати: «*доверяться чьему* **авторитéту**». Або знов: **Безвозмéздный, -но**—треба читати: **Безвозмéздный, безвозмéздно**». Очевидячки, так само—і в українських словах. Напр.: «передплáтник (-ка)» треба читати: «передплáтник (nominativ), передплáтника (genitiv)».

( ) Круглі дужки, поставлені поруч називного відмінку, визначають, що в дужках подано форму р о д о в о г о відмінку. Прим., вищенаведений приклад «передплáтник (-ка)» треба розуміти так: «називний відмінок—передплáтник, родовий відмінок—передплáтника». Коли-б дужок не було, то треба було-б розуміти, що подано форму рівнорядну; от, «промóвець, -вця» треба розуміти: «промóвець» *и* «промóвця», тимчасом як «промóвець (-вця)» має визначати: «наз. відм. — промóвець, род. відм. — промóвця». В инших випадках круглі дужки показують, що якусь літеру або цілий склад можна й читати, а можна й не читати; от, «торгóв(éльн)ий» треба розуміти: «торгóвий», а б о «торговéльний». Коли надруковано: «(роз)дрóблення», то це значить, що єсть і слово «роздрóблення», і просто «дрóблення».

[ ] Ламані дужки показують на паралелізм. Прим. «пó[і]мста» читати треба: «пóмста», а б о «пімста». Окрім того в ламаних дужках ставляться фразеологічні приклади.

Инші вкорочення.

бот.—ботанический термин
вульг.—вульгарно
гал., *галицк.*—галицкое слово
делик.—деликатно
диал.—диалектизм, в диалектах
ж. р.—женский род
зап., *западн.*—западно-украинское слово
зоол.—зоологический термин
мед.—медицинский термин
мн.—множественное число
м. р.—мужеский род
муз.—музыкальный термин
напр.—например
напыщ.—напыщенно
отгл. сущ.—отглагольное существительное
отрицат.—отрицательно
полож.—положительно
полон.—полонизм
пренебреж.—пренебрежительно
провинц.—провинциализм
разгов.—разговорное слово
сказ.—сказуемое
см.—смотри
соб.—собирательное
сов.—совершенный вид
с. р.—средний род
стар.—старинное неупотребительное теперь слово
ув.—увеличительное
ум.—уменьшительное
устар.—устарелое слово
фамил.—фамильярно
хим.—химический термин

Про українські **д і є с л о в а** треба пам'ятати, що вони в словнику подаються в формі як виду доконаного, так і недоконаного (російська форма здебільша береться тільки недоконана). Тому, напр., еліптичне: «**Обгоня́ть** — випереджа́ти, ви́передити, переганя́ти, перегна́ти» треба повністю читати так: «**Обгоня́ть, обогна́ть** — випереджа́ти, *сов.* ви́передити, переганя́ти, *сов.* перегна́ти».

Нарешті, зазначім, що новий російський правопис ще досі твердо не встановив альфабетного порядка для того апострофа ('), який у середині слова замінив собою скасовану літеру ъ. У нашому словникові найчастіш береться давній порядок розміщення російських слів (що, здається, і тепер має найширше вживання). Напр., російське слово **Об'единéние** іде в нашому словнику після слова **О'бщность** (ст. 96). Тільки-ж подекуди з огляду на українського читача згадуються такі російські слова ще й у порядкові альфабету українського, в якому об'ед... має, як відомо, місце поруч **обед**... (див. ст. 91). Та напевне, через неминучий недогляд, повстала в декотрих випадках певна непослідовність, якої ми сами не помітили, а помітить уже, хіба, читач.

А

Аберра́ция — аберáція, нáслідок протизакóнного вчи́нку, що не відповідáє меті́ цьогó вчи́нку; збóчення, óдхил; (*половая, умственная*) сексуáльне, розумóве збóчення.

Абонеме́нт — передплáта (на часóпис, кни́жку, мі́сце в теáтрі, то-що). [ці́на́, то-що).

Абонеме́нтный — передплáтний (кáртка, кни́жка,

Абоне́нт — передплáтник (-ка); абоне́нт.

Абони́ровать — передплáчувати; абонувáти. **-ный** — передплáчений (лóжа, часóпис). **-ся** — передплá- [чувати що.

Абордáж — абордáж (-жу).

Абордáжный — абордáжний.

Аборигéн — аборигéн, пéрвісний жи́тель, тубі́лець.

Абóрт — абóрт, зігнáння (зни́щення) плóду.

Аборти́вный — аборти́вний. [дування.

Абсентеи́зм — абсентеї́зм, відсу́тливість, невідві-

Абсолю́тный — абсолю́тний, самодéржний; цілкови́тий, безумóвний. **-ное** *большинство голосов* — безумóвна, цілкови́та бі́льшість голосі́в.

Абстрáктный — абстрáктний, одволі́клий.

Авáль — авáль (-лю), пору́ка на вéкселі; співпі́дпис.

Авангáрд — авангáрд (*м. р.*), авангáрда (*ж. р.*), передовé ві́йсько.

Авáнс — авáнс. *Брать деньги* **-сом** — брáти [грóші авáнсом.

Авантю́ра — авантю́ра.

Авантюри́ст — авантю́рник (-ка), пройди́світ.

Авари́йный — аварі́йний. **-ные** *деньги* — аварі́йні грóші, аварі́йне ми́то, аварі́йне.

Авáрия — авáрія, пошкóдження суднá. *Потерпеть* **-рию** — наразúтися на авáрію.

А́вгуст — сéрпень (-пня).

Ави́зо — аві́зо, повідóмлення.

Авизовáть — авізувáти, повідомля́ти.

Автенти́чный — автенти́чний, правди́вий, спрáвжній.

Автобиогрáфия — автобіогрáфія, саможиттéпис.

Автóграф — автóграф, власнору́чне письмó, власнóпис.

Автократи́ческий — автократи́чний, самодержáвний.

Автокрáтия — автокрáтія, самодержáвство, само- [держáвність.

Автомáт — автомáт.

Автомати́ческий — автомати́чний.

Автонóмия — автонóмія, самоврядувáння.

Автонóмный — автонóмний (респу́бліка).

А́втор — áвтор, творéць (-рця́).

Авторизáция — авторизáція, уповновáження від áвтора на перéклад йогó твóру.

Авторитáрный — авторитáрний.

Авторитéт — авторитéт, повáга. *Доверяться чьему* **-ту** — поклáдатися на чи́йсь авторитéт. *Иметь* **-тéт** — мáти авторитéт, повáгу, бу́ти в повáзі. *Ссылаться на* **-тéт** — здавáтися, покли́кáтися на чи́йсь авторитéт.

Авторитéтный — авторитéтний, повáжний.

А́вторский — áвторський (прáво); áвторів (поми́лка).

А́вторство — áвторство.

Агéнт — агéнт (-та).

Агéнтский — агéнтський; агéнтів.

Агéнтство — агéнтство.

Агенту́ра — агенту́ра. *Заниматься* **-рой** — аген- [тувáти.

Агитáтор — агітáтор (-ра).

Агитáция — агітáція.

Агити́ровать — агітувáти.

Агнáт — агнáт, некрéвний рóдич.

Агнати́ческий — агнати́чний.

Агнáтский — агнáтський.

Агонизи́ровать — конáти, часувáти.

Агóния — агóнія, конáння. *Наступила* **-ния** — прийшли́ часи́ конáння, смертéльні часи́.

Агрáрный — агрáрний, земéльний.

Агрикульту́ра — агрикульту́ра, землерóбство, ріль- [ни́цтво, хліборóбство.

Агронóм — агрóном (-ма).

Агрономи́ческий — агрономі́чний.

Адáт — адáт (звичáєве прáво у кавкáзьких нарóдів).

Адвокáт — адвокáт, судóвий оборóнець (засту́пник), правозасту́пник. **-том** *быть* — адвокатувáти, адвокáтом бу́ти.

Адвокáтский — адвокáтський. [адвокатувáти.

Адвокату́ра — адвокату́ра. *Заниматься* **-рой** —

Адéпт — адéпт, прихи́льник (-ка).

Администрати́вный — адміністрати́вний (влáда, судівни́цтво). **-ный** *порядок* — адміністрати́вний поря́док, лад. **-ные** *постановления, распоряжения* — адміністрати́вні постанóви, розпоря́дження. *Рассмотрение дела в* **-ном** *порядке* — розгля́дáння (рóзгляд) спрáви в адміністрати́вному поря́дкові. **-ная** *функция* — адміністрати́вна фу́нкція (чи́нність).

Администрáтор — адміністрáтор (-ра).

Административный — адміністраці́йний.

Администрáция — адміністрáція. *По делам несостоятельного учреждена* **-ция** — в спрáвах невиплáтного встанóвлено адміністрáцію.

Адмирáл — адмірáл, старши́й у флóті.

Адмиралтéйский — адміралті́йський.

Адмирáльский — адмірáльський. [ти́пу), усиновля́ти.

Адопти́ровать — адоптувáти, брáти за свою́ (ди-

А́дрес — адрéса. *По* **-су** — на адрéсу. *Сообщить* **-рес** — подáти адрéсу. [звертáється) до кóго.

Адресáнт — адресáнт, той, що адресу́є (надсилáє,

Адресáт — адресáт, той, комý надсилáється, той, що до нього звертáються. *Торговый* **-сáт** — адресáт торгóв(éльн)ий, той, що на ньóго ви́дано переказóвий вéксель.

А'дресный — адресо́вий. **-ная** *книга* — адресо́ва книжка. **-ный** *листок* — адресо́ва ка́ртка. **-ный** *стол* — адресо́ве бюро́.
Адресова́ть — адресува́ти, заадресува́ти, направля́ти. **-ся** — зверта́тися, удава́тися до ко́го.
Ад'юта́нт — ад'юта́нт, значко́вий, осаву́л.
Адюльте́р — адюльте́р, пере́люб, чужоло́зтво; перелю́бець (-бця), чужоло́жник.
А'жио — а́жіо, надпла́та, замі́нне, гро́ші, що їх припла́чується, коли́ одну́ ва́ртість міня́ють на і́ншу.
Ажиота́ж — ажіота́ж, спекуля́ція (спекулюва́ння) на ці́нні папе́ри, на буди́нки, в біржові́й грі.
Аза́рт — газа́рд, за́пал, завзя́ття.
Аза́ртный — газа́рдо́вий, запальни́й. **-ная** *игра* — газа́рдо́ва гра, гра на ща́стя.
А'збука — а́збука, абе́тка.
А'збучный — азбуко́вий, абетко́вий.
Акаде́мия — акаде́мія.
Аккредити́в — акредити́в, ві́рча гра́мота (посло́ві); дору́чення ба́нкові ви́платити пе́вну су́му гро́шей.
Аккредити́вный — акредито́вий.
Аккредит(и́р)ова́ть — акредитува́ти, уповажнювати, уповажнити, доруча́ти.
Аккура́тность — акура́тність, спра́вність (-ности).
Аккура́тный — акура́тний, спра́вний, рете́льний.
Акт — акт, лист, умо́ва. **А.** *выкупной* — ви́купний акт, акт ви́купу. **А.** *гражданского состояния* — акт громадя́нського (циві́льного) ста́ну. **А.** *домашний* — ха́тній, домо́вий акт. **А.** *заклада* — акт на заста́ву. **А.** *запродажный* — акт на запро́даж. **А.** *займа* — акт на по́зику. **А.** *избирательный* — вибо́рчий акт. **А.** *крепостной* — лист тве́рдости. **А.** *международный* — міжнаро́дній акт. **А.** *межевания* — лист грани́чний (ТОК, III, 34; АЮЗР,6, I,82). **А.** *нотариальный* — нотарія́льний акт. **А.** *обвинительный* — акт обвинува́чення, акт да́ння вини́ (*истор.*). **А.** *письменный* — пи́саний акт. **А.** *подлежащий понудительному исполнению* — акт до приму́сового ви́конання. **А.** *подлинный* — спра́вжній (автенти́чний, корі́нний) акт, оригіна́л. **А.** *протеста векселя* — акт проте́сту на ве́ксель. **А.** *раздельный* — ді́льчий, розподі́льчий акт. **-ты** *служебные* — а́кти службо́ві. **-ты** *состояния* — а́кти ста́ну. **А.** *судебного осмотра* — акт судо́вого о́гляду. **А.** *судебный* — (лист) судо́вий (АЮЗР, 6, I, 71). **А.** *формальный* — акт форма́льний. **А.** *юридический* — акт пра́вний, юриди́чний. **А.** *явочный* — акт оказо́вий.
Акти́в — акти́в, складо́ві части́ни майна́ (гро́ші, ці́нні папе́ри, борги́ з ко́го, то-що).
Акти́вность — акти́вність, чи́нність, ді́яльність (-ности).
Акти́вный — акти́вний, чи́нний, ді́яльний. **-ная** *векселеспособность* — чи́нна здатність зобов'язуватися векселями. **-ные** *корреальные обязательства* — акти́вні кореа́льні (неподі́льні) зобов'я́зання.
А'ктовый — а́кто́вий. **-вая** *бумага* — а́ктовий папі́р, гербо́вий папі́р. **-вая** *книга* — а́ктова кни́га, спи́с(ок) а́ктів. **-вая** *пошлина* — а́ктова опла́та, а́ктове ми́то.
Актуа́льный — актуа́льний, пасти́глий, нага́льний, ді́йовий.
Акуше́р — акуше́р (-ра).
Акуше́рка — акуше́рка; повиту́ха (*повивальная бабка*).
Акуше́рский — акуше́рський.
Акуше́рство — акуше́рство, акушерува́ння.
Акце́нт — акце́нт, вимо́ва, на́го́лос.
Акце́пт — акце́пт, прийняття́ ве́кселя до платі́жу́.
Акцепта́нт — акцепта́нт, векселеприє́мець.
Акцепта́ция — акцепта́ція, прийма́ння ве́кселя. *Пред'явить вексель к* **-ции** — пода́ти ве́ксель до акце́пту.
Акцессио́нный — акцесі́йний (умо́ва).
Акце́ссия — акце́сія, юриди́чна принале́жність одні́єї ре́чи і́ншій.
Акцессо́рный — акцесо́рний. **-ное** *право* — пра́во на при́ріст.
Акци́з — акци́з, держа́вний пода́ток на ви́роби вну́трішньої проду́кції (власне, на ре́чі спожива́ння).
Акци́зный — акци́зний. **-ный** *надзор* — акци́зний до́гляд. **-ные** *нарушения* — пору́шення зако́нів та пра́вил про акци́з. **-ная** *недоимка* — акци́зний недо́плат, акци́зна зале́глість. **-ный** *сбор* — акци́зна опла́та. **-ное** *управление* — акци́зне управлі́ння, акци́зна упра́ва. **-ный** *чиновник* — акци́зник, акци́зний урядо́вець.
Акционе́р — акціоне́р, член акці́йного товари́ства, вла́сник а́кцій промисло́вого чи торгове́льного підприє́мства.
Акционе́рный — акці́йний. **-ное** *общество* — акці́йне товари́ство.
А'кция — а́кція, вкла́дка, пай; докуме́нти, посві́дчення на вкла́дку пе́вної су́ми у спі́льний капіта́л. **-ция** *на пред'явителя* — а́кція на пред'я́вника́, на подавця́.
А'либи — а́лі́бі, непрису́тність у то́му мі́сці, де вчи́нено було́ зло́чин, перебува́ння в і́ншому мі́сці.
Алиме́нты — алі́менти, утри́мання для подру́жжя, батькі́в або́ діте́й.
Алкоголи́зм — алкоголі́зм (-му).
Алкого́лик — алкого́лик.
Алкого́ль — алкого́ль.
Алма́з — алма́з, дія́мант.
Ало́нжа — ало́нжа (а́ркуш папе́ру, прúши́тий до ве́кселя для то́го, щоб написа́ти індосаме́нт).
Алфави́т — альфабе́т, абе́тка. *По* **-ту** — за абе́ткою.
А'лчность — неси́тість (-ости).
А'лчный — неси́тий, заже́рливий, (чолові́к) заже́ра.
Аль-па́ри — аль-па́рі, на-рі́вні, в рі́вній ці́ні.
Альтернативите́т — альтернативіте́т, замі́на одни́х позо́вни́х домага́ннів і́ншими.
Альтернати́вный — альтернати́вний (або́ — або́). **-ное** *обязательство* — замі́нне зобов'я́зання.
Амба́р — комо́ра. **-а́р** *зерновой и мучной* — паше́нна комо́ра, хлі́бниця, гамазе́й.
Амба́рго — амба́рґо, заборо́на купе́цьким су́днам вихо́дити з по́рту пі́дчас ві́йни, секвестра́ція корабля́.
Амнисти́ровать — амностува́ти, в непа́м'ять бра́ти (пуска́ти) чию́сь провину́.
Амни́стия — амнесті́я (прощення або́ зме́ншення ка́ри).
Амортиза́ция — амортиза́ція, умо́рення (*гал.*), упева́жнення, ви́плата (до́вгу, капіта́лу).
Амуницио́нный — амуні́ці́йний. **-ные** *вещи* — амуні́ці́йні ре́чі.
Амуни́ция — амуні́ція.
Ана́лиз — ана́ліза, ро́зклад, ро́зслід.
Анализи́ровать — аналізува́ти, розклада́ти.
Аналоги́чно — аналогі́чно, поді́бно до, на лад чо́го.
Анало́гия — аналогі́я, поді́бність. **-гия** *закона* — анало́гія (поді́бність) зако́ну.

Анархический — анархічний, безладній.
Анархия — анархія, безуряддя; безлад, нелад.
Анатомировать — анатомувати, патрати, розтина-
Анатомия — анатомія. [ти, розчиняти трупа.
Ангажемент — ангажемент, запросини.
Ангажировать — ангажувати, заангажувати, запрошувати (до служби). [або про щось.
Анкета — анкета (збирання відомостей про когось
Анкетный — анкетовий. **Анкетно**-*следственная комиссия* — анкетово-слідча комісія.
Аннексионный — анексійний.
Аннексированный — заанексований, прилучений.
Аннексировать — анексувати, прилучати.
Аннексия — анексія, прилучення. [небуття.
Аннулировать — анулювати, скасувати, пустити в
Аномалия — аномалія, збочення, одхил; неправильність, незвичайність (-ности).
Анонимный — анонімний, безіменний, непідписаний. **-ный** *донос* — непідписаний донос (виказ; вияв). **-ное** *общество* — анонімне товариство.
Анормальный — анормальний, незвичайний. [ність.
Антагонизм — антагонізм, супротивність, супереч-
Антипатия — антипатія, нехіть (-хоти) до чого.
Антисемитизм — антисемітизм. [ський.
Антисоциальный — антисоціяльний, протигромад-
Антрепренёр — антрепренер, підприємець (-мця) (звичайно театральний). [театральне).
Антреприза — антреприза, підприємство (звичайно
Апатия — апатія, байдужість (-ости), неохота, не-
Апеллирование — апелювання. [хіть (-хоти).
Апеллировать — апелювати, заапелювати; од[від]зиватися (АЮЗР, 6, I, 511; ЧСР.). **-вать** *в высшую инстанцию* — одзиватися до вищого права (АЮЗР, 6, I, 272), ап. до вищої інстанції.
Апеллятор — апелятор, апелянт (-та).
Апелляционный — апеляційний. **-ная** *жалоба* — апеляція, апеляційна скарга. *Подать* **-ную** *жалобу* — вносити (заносити) апеляцію. **-ный** *протест* — апеляційний протест. **-ный** *срок* — апеляційний термін (строк).
Апелляция — апеляція; *стар.* одізвання (ЧСР.), одозва. *Подавать* **-цию** — вносити апеляцію.
Апрель — квітень (-тня).
Аптека — аптека. *Государственная* **-ка** — дер-
Аптекарский — аптекарський. [жавна аптека.
Арбитраж — арбітраж, приблизна ціна, що призначає її судця, порівняння різних векселевих курсів; вирахування звичайної в певний час ціни (курсу). [арбітражна комісія.
Арбитражный — арбітражний. **-ная** *комиссия* —
Аргумент — аргумент, довід (-оду).
Аргументация — аргументація, доводи.
Аргументировать — аргументувати, подавати аргументи, доводити.
Аренда — оренда, аренда (АЮЗР, 6, I, 285), посесія. *Брать в* **-ду** — брати в оренду (в посесію). *Держать в* **-де** — орендувати, мати в оренді (в посесії). *Сдавать в* **-ду** — давати (пускати) в оренду (посесію). **-да** *наследственная* — чинш.
Арендатор — орендар (АЮЗР, 6, I, 265), арендатор (АЮЗР, 6, I, 285), посесор. *Наследственный* **-тор** — чиншовик.
Арендаторский — орендарський, посесорський.

Арендаторша — орендарка, посесорка.
Арендный — орендний, посесійний (дохід, гроші, контракт, строк). **-ный** *договор* — о. умова, лист орендовий (АЮЗР, 6, I, 264). **-ный** *взнос* — рата. **-ная** *плата за ловлю рыбы в пруде* — ставщина. **-ное** *пользование* — оренда, орендування, посесія. [оренду (в посесію).
Арендовать — орендувати, заорендувати, брати в
Арест — арешт (особи, речи). *Брать (взять) под* **-ст** — брати (взяти) до арешту (за сторожу). *Выпустить из-под* **-ста** — [з]увільнити з арешту. **-ст** *домашний* — хатній (домовий) арешт, домове в'язнення. **-ст** *жалованья* — заарештування платні. *Зачёт* **-ста** — зарахування (залічення) арешту. *Личный* **-ст** — особовий арешт. *Наложить* **-ст** — накласти заборону, затруднити арештом. *Находиться под* **-стом** — бути під арештом (за сторожею). *Подвергаться* **-сту** — підпадати арештові. *Посадить под* **-ст** — взяти до арешту, за сторожу дати, ув'язнити. *Приговаривать к* **-сту** — присуджувати до арешту.
Арестант — арештант, в'язень (АЮЗР, 8, V, 83). *Освобождение* **-та** — [з]увільнення арештанта (правною владою); визвіл (-олу), визволення гвалтовне (від когось стороннього). *Побег* **-та** — втеча арештанта. [рештарня, буцегарня.
Арестантский — арештантський. **-кая** — холодна,
Арестовывать, -вать — арештувати, заарештувати, в'язнити, ув'язнити, поцінувати (майно).
Арматура — арматура, рихтунок.
Армия — армія, військо. *Действующая* **-мия** — армія дійова. *Постоянная* **-мия** — постійна армія, стале військо. *Регулярная* **-мия** — регулярна армія.
Арсенал — арсенал, зброївня, збройниця, гарматня.
Арсенальный — арсенальний (робітник).
Артель — артіль (р. артіли), спілка. *Биржевая* **-тель** — біржова артіль.
Артельный — артільний (гроші, харчі, то-що). **-ный** *староста* — староста артільний (отаман).
Артельщик — артільник. [мата.
Артиллерийский — гарматний. **-ное** *орудие* — гар-
Артиллерист — гарматчик, гармаш (-ша).
Артиллерия — гарматне військо, гармати.
Архив — архів (-ва).
Архивный — архівний. [архіву.
Архивариус — архівар (-ра), охоронник, охоронець
Архитектор — архітект (-та), будівничий (-ого).
Архитектура — архітектура, будівництво; будівельний стиль. [(рисунок), будівельний.
Архитектурный — архітектурний, будівницький
Арьергард — арієргард(а), позаднє військо.
Ассигнат — асигнат, призначений платник.
Ассигнация — асигнація.
Ассигновать — асигнувати, заасигнувати, призначити.
Ассигновка — асигната, асигнування, асигновка.
Ассистент — асистент (-та).
Ассоциация — асоціяція (робітнича, споживча), спілка, об'єднання. *Член* **-ции** — спільник (-ка).
Аттестат — атестат, свідоцтво.
Аттестация — атестація, атестування.
Аттестовать — атестувати, заатестувати.
Аудиенция — авдієнція, послухання, вислухання.

Аудито́рия — авдито́рія.
Аукцио́н — авкціо́н, торги́, ліцита́ція. *Продавать с* **-на** — продава́ти з торгі́в. *Производить* **-о́н** — переводи́ти авкціо́н (торги́).
Аукциони́ст — авкціоні́ст, авкціона́р (-ря).
Аукцио́нный — авкціо́йний (ка́мера).
Афе́ра — афе́ра, (*насмешл.*) ґеше́фт (-ту).
Афери́ст — афери́ст, ґешефтя́р (-ра́).
Афи́ша — афі́ша.
Аффе́кт — афе́кт, нестя́м, нестя́мне звору́шення.
Аффекта́ция — афекта́ція.

Б

Ба́бка — ба́ба (ба́тькова або ма́терина ма́ти), ба́бка.
Бага́ж — бага́ж, паку́нки. *Отправить* **-жо́м** — відісла́ти (що) як паку́нок. **-а́ж** *ручной* — похватні́, ручні́ паку́нки.
Бага́жный — багажо́вий, пакунко́вий. **-ный** *вагон* — пакунко́вий ваго́н. **-ная** *квитанция* — пакунко́вий квито́к, пакунко́ва по́свідка.
База́р — база́р, торг, ри́нок.
База́рный — база́рний[ій]. **-ный** *смотритель* — [база́рний.
Бази́роваться — базува́тися, спира́тися на що.
Ба́зис — ба́за, підста́ва, підва́лина, підні́жжя.
Бакале́йный — бакалі́йний. **-ный** *товар* — бакалі́я.
Бакале́йщик — бакалі́йник (-ка).
Бала́нс — бала́нс; рівнова́га. **-а́нс** — *денежный, торговый* — бала́нс грошови́й, торго́в(е́льн)ий. *Подводить, -вести* **-а́нс** — збалансува́ти, підби́ти бала́нс.
Баланси́ровать — балансува́ти, зрівнова́жуватися.
Бала́нсовый — балансо́вий.
Балла́ст — бала́ст, зайвина́.
Баллоти́ровать — балотува́ти, голосува́ти, ку́льки [(га́лки) кла́сти.
Баллотиро́вка — балотува́ння, голосува́ння. *Закрытая* **-ка** — таї́мне, закри́те балотува́ння [(голосува́ння).
Ба́нда — ба́нда, ватага́, згра́я.
Бандеро́ль — бандеро́ля, пере́паска.
Бандеро́льный — бандеро́льний, під пере́паскою.
Банди́т — банди́т, розбі́йник, розбиша́ка, харци́з.
Бандити́зм — банди́тизм (-му), банди́тство.
Банк — банк, ба́нок. **Б.** *взаимного кредита* — банк обопі́льного креди́ту. **Б.** *для внешней торговли* — банк для зо́внішнього то́ргу. **Б.** *государственный* — банк держа́вний. **Б.** *коммерческий* — банк комерці́йний, торго́в(е́льн)ий. **Б.** *коммунальный* — комуна́льний банк. **Б.** *кооперативный* — банк коопера́тивний. **Б.** *общественный* — банк грома́дський. **Б.** *сельско-хозяйственный* — сі́льсько-господа́рський банк. **Б.** *ссудный* — банк позичко́вий. **Б.** *торгово-промышленный* — банк торго́в(е́льн)о-промисло́вий. **Б.** *учётный* — банк дисконто́вий. **Б.** *частный* — банк при- [ва́тний.
Банки́р — банкі́р (-ра).
Банки́рский — банкі́рський; ба́нковий.
Банкно́т — банкно́та, банкі́вка.
Ба́нковый — ба́нковий (спра́ви, пере́каз). **-вый** *билет* — банкно́та, банкі́вка. **-вое** *дело* — банкі́вство. **-вый** *деятель* — ба́нкове́ць (-ця). **-вый** *служащий* — банкови́к.
Банкро́т — банкру́т (-та). **-ро́т** *злостный* — зловми́сний (підсту́пний) банкру́т. *Объявить себя* **-том** — оголоси́тися банкру́том.
Банкро́титься — банкрутува́ти, збанкрутува́ти.
Банкро́тство — банкру́тство, збанкрутува́ння, невипла́тність. **-во** *злостное, злонамеренное* — зловми́сне (підсту́пне) банкру́тство. **-во** *неосторожное* — необере́жне банкру́тство, необере́жна невипла́тність. **-во** *несчастное* — випадко́ве банкру́тство, випадко́ва невипла́тність. **-во** *простое* — звича́йне банкру́тство, звича́йна невипла́тність (-ости).
Ба́ня — ла́зня (ТОК, III, 5), па́рня, ми́льня (ЖО, 34).
Бара́к — бара́к (-ка), курі́нь (*р.* куреня́).
Ба́рщина — па́нщина, панщі́[и́]нна робо́та. *Отбывать* **-ну** — роби́ти, одбува́ти па́нщину.
Бары́ш — бари́ш, зиск, прибу́ток (-тка), надбі́жка.
Бары́шник — бари́шник, бариші́вник, хвари́нник. **-ник** *лошадиный* — кі́нський бари́шник, левера́нт (-та). [*промена* — менджува́ти чимсь.
Бары́шничать — баришува́ти. **-ать** *посредством*
Бассе́йн — басе́йн (-на), водо́йма, водо́ймище, водо-
Бастова́ть — страйкува́ти. [збір (збо́ру).
Батальо́н — батальйо́н (-ну).
Батаре́я — батаре́я.
Батра́к — на́ймит (КМ), челя́дник.
Батра́чество — на́ймитство, на́йми.
Батра́чить — бу́ти (ходи́ти) в на́ймах, наймитува́ти.
Батра́чка — на́ймичка, челя́дка.
Батра́чный — на́ймитський (робо́та, господа́рство).
Бди́тельность — недрі́манність, невсипу́щість, пи́льність, дбайли́вість (-ости).
Бди́тельный — недрі́манний, невсипу́щий, пи́льний, догля́дний, дба́лий, дбайли́вий.
Бега́ — 1) переrо́ни, го́ни; 2) ма́ндри, вті́ки. *Быть в* **-а́х** — на вті́ках бу́ти.
Бегле́ц — вті́кач, збіг (АЮЗР, 6, I, 36), (з)бігле́ць (ЖО, 9), збіжа́лий (Я). *Сделаться* **-цо́м** — в утіка́чі́ піти́, ста́тися збі́гом.
Бе́глый — вті́клий, втіка́ч (КМ), збі́глий, забі́глий.
Бегля́нка — втіка́чка.
Бе́гство — вте́ча, вті́ка. *Обратить в* **-тво** — поверну́ти навті́ки. *Обратиться в* **-тво** — до вті́ки вда́тися, пусти́тися (вда́ритися) навті́ки.
Бе́дность — бі́дність (-ности), убо́зтво, вбо́гість, зли́дні, неста́тки. *Находиться в* **-ти** — бі́дно ма́тися, бідува́ти. *Право* **-ти** — пра́во бі́дности. *Свидетельство о* **-ти** — сві́доцтво про бі́дність.
Бе́дный — бі́дний, вбо́гий, нужде́нний, злиде́нний, мізе́рний. **-ным** *делать* — бідни́ти, убо́жити. *Дом* **-ных** — дім для вбо́гих. **-но** — бі́дно, вбо́го. **-но** *жить* — жи́ти злиде́нно, бі́дно ма́тися, бідува́ти.
Бедня́к — біда́к, злида́р, -рка, нужда́р, -рка.

Бедро́ — стегно́, (*бедренный сустав*) ку́льша. **-ра** — клу́би (ЖО, 34).
Бе́дственный — злиго́дній, нещасли́вий, бідола́шний. **-ное** *положение* — лиха́ годи́на, нужде́нне (скрутне́) стано́вище, злиго́дність, біду́вання.
Бе́дствие — лиха́ годи́на, ли́хо, лихолі́ття, нужда́, злиго́дні (КМ). **-вие** *общественное* — грома́дські злиго́дні (КМ), грома́дське неща́стя.
Бежа́ть — бі́гти, тіка́ти, втіка́ти, цура́тися (чого́). **-ать** *из места заключения* — втіка́ти, (*со взломом*) вила́матися (з в'язни́ці).
Бе́женец — бі́женець (-нця), втіка́ч.
Бе́женка — бі́женка, втіка́чка.
Безакци́зный — безакци́зний. **-ное** *отчисление* — безакци́зне відрахува́ння, відлі́чення, безакци́зний о́длік.
Безапелляцио́нный — безапеляці́йний, невідзо́вний. **-но** — безапеляці́йно, невідзо́вно, остато́чно, безпоборо́тно.
Безбиле́тный — без квитка́ (ка́ртки); без посві́дчення. **-ный** *пассажир* — паса́жи́р без квитка́ (без ка́ртки).
Безбра́чие — безшлю́бність, безшлю́б'я, безже́нність (*о мужч.*), безму́жність (*о женщ.*).
Безбра́чный — безшлю́бний, безже́нний, безму́жній.
Безвалю́тность, *см.* **Безде́нежность.**
Безвалю́тный, *см.* **Безде́нежный.**
Безве́стие — бе́звістя, бе́звість (-ти).
Безве́стность — бе́звість, невідо́мість (-мости).
Безве́стный — безві́сний. **-но** — не зна́ти де (що й ві́сти нема́є). **-ное** *отсутствие* — перебува́ння невідо́мо де, незві́сна заподі́лість. **-но** *отсутствующий* — той, що зайшо́в без ві́сти, безві́сний, безві́сно заподі́лий. **-но** *пропавший* — безві́сно заподі́лий (пропа́щий).
Безви́нный — безви́нний, безневи́нний, непови́нний. **-но** — безви́нно, безневи́нно, забезви́нно.
Безвла́стие — безвла́ддя, безуря́ддя, перебува́ння без вла́ди.
Безвозбра́нный — незаборо́нений, безборо́нний.
Безвозвра́тный — безповоро́тний, без поворо́ття.
Безвозме́здный — безпла́тний, безза́платний, дармови́й. **-но** — безпла́тно, за дарма́, ду́рно, без запла́ти. **-ное** *владение* — безпла́тне держа́ння. **-ный** *переход ценности* — безпла́тний пере́хід ва́ртости. **-ное** *пользование* — безпла́тне вжива́ння (користува́ння, пожиття́, послугува́ння). **-ная** *сделка* — безпла́тна обору́дка, уго́да. **-ный** *способ приобретения имуще́ства* — спо́сіб на безпла́тне набуття́ майна́.
Безвре́дный — нешкідли́вий, незава́дний (здоро́в'ю). **-но** — не шко́дить, не ва́дить, не зава́дно. **-ным** *делать* — безшкі́дним чини́ти, унешкідливлювати, унешкідливити, унешкідни́ти.
Безвы́ездно — не виїзди́вши, без ви́їзду, безви́їзно.
Безвы́ходный — безви́хідний, безпора́дний, безвигля́дний. **-ное** *положение* — безви́хідний (безпора́дний) стан, безви́хідне (безпора́дне) стано́вище.
Безгла́сность — нея́вність, неоголо́сність (-ости) (поді́ї, злочи́ну). [неоголо́сно.
Безгла́сный — нея́вний, неоголо́сний. **-но** — нея́вно,
Безгра́мотность — неписьме́нність (-ности), (*неумение грамотно писать*) безгра́мотність.

Безгра́мотный — те́мний на письмо́, неписьме́нний, безгра́мотний. **-но** — неписьме́нно, безгра́мотно.
Безграни́чность, *см.* **Беспреде́льность.**
Безда́рный — нездар(н)ий, нездатний, недоте́пний, невдо́льний.
Безде́йствие — нечи́нність, неді́яльність, безді́яльність. **-вие** *власти* — безді́яльність вла́ди.
Безде́йствовать — неді́яти, ні́чого не робити (не чинити, не працюва́ти), (*лежать пустым*) вакува́ти (АЮЗР, 6, І, 343.).
Безде́нежность (*обязательств*) — безвалю́тність, безгроше́вість (-ости) (зобов'яза́ння).
Безде́нежный — безвалю́тний, безгроше́вий, беззапла́тний, даре́мний. **-ный** *вексель, долг* — безвалю́тний ве́ксель (довг, борг). **-ное** *взыскание* — безгроше́вий по́зов.
Безде́тный — безді́тний. **-но** *умереть* — вме́рти без наща́дку, поме́рти безпото́мно.
Безде́ятельность — безді́яльність, неді́яльність.
Безде́ятельный — безді́яльний, неді́яльний. [пені́.
Бездои́мочный — беззале́глий, безнедопла́тний, без
Бездоказа́тельность — бездо́відність, недо́відність, бездока́зність, безпідста́вність (-ности).
Бездоказа́тельный — бездо́відний, бездока́зний, безпідста́вний. **-но** — бездо́відно, без до́водів.
Бездо́мный — безха́тній. **-ный** *человек* — безха́тько, бездо́мок, безприту́льний, бурла́ка.
Бездохо́дность — безприбутко́вість, бездохі́дність.
Бездохо́дный — безприбутко́вий, бездохі́дний. **-но** — без прибу́тку, без дохо́ду. *Деньги лежат* **-дно** — гро́ші дармую́ть.
Безжи́зненность — безжи́вність, нежи́вість, ме́ртвість, мля́вість. [мля́вий.
Безжи́зненный — безжи́вний, нежи́вий, ме́ртвий,
Беззако́ние — беззако́нство, беззако́ння, беззако́нність, непра́вність, безпра́в'я. *Делать* **-ние** — чини́ти безпра́в'я, лама́ти пра́во, переступа́ти пра́во. [зако́нно, безпра́вно.
Беззако́нный — беззако́нний, безпра́вний. **-но** — без-
Беззасте́нчивость — несоромли́вість, безсоро́мність.
Беззасте́нчивый — несоромли́вий, безсоро́мний.
Беззащи́тность — безоборо́нність, беззасту́пність, безза́хисність.
Беззащи́тный — безоборо́нний, беззасту́пний (люди́на), безза́хисний (люди́на, мі́сто).
Безземе́лие — безземе́лля.
Безземе́льный — безземе́льний. *Имеющий лишь избёнку* — халу́пник (-ка).
Безли́чный — безособо́вий, неособи́стий (на́тяк), безобли́чний (осо́ба).
Безлоша́дный — безкі́нний, без коня́, пі́ший, обез- [ко́нений.
Безме́здный, *см.* **Безвозме́здный.**
Безмо́лвие — німо́тність, німа́ ти́ша.
Безмо́лвный — мовчазни́й, безмо́вний. **-но** — мо́вчки, ні́мо. **-ное** *признание* — мовчазне́ ви́знання.
Безмо́лвствовать — німува́ти, не говори́ти, мо́вчки [мовча́ти.
Безнадёжность — безнаді́йність (-ности).
Безнадёжный — безнаді́йний. **-но** *больной* — смер- [те́льний.
Безнака́занность — безка́рність.
Безнака́занный — безка́рний. **-но** — безка́рно.
Безнаме́ренность — безнамі́рність.
Безнаме́ренный — без намі́ру, невми́сний, безнамір- [ний.
Безнача́лие — безуря́ддя, не́ряд, безголо́в'я.
Безнедои́мочный, *см.* **Бездои́мочный.**

Безнра́вственность — немора́льність, недобровзвича́йність, нееті́чність (-ности).
Безнра́вственный — немора́льний, недобровзвича́йний, нееті́чний. **-ные** *изображения* — немора́льні (сороміцькі) малю́нки (подо́би). **-ные** *условия* — немора́льні, нееті́чні умо́ви.
Безоборо́тный — беззворо́тний. **-ный** *вексель* — беззворо́тний ве́ксель (ве́ксель, що на ти́льному його́ бо́ці написано: «без зворо́ту на ме́не»). **-ная** *надпись* — беззворо́тний на́пис. **-ный** *капитал* — капіта́л без о́бігу.
Безобра́зничать — бешкетува́ти, бе́шкет справля́ти.
Безопа́сность — безпе́ка, безпе́чність (-ности).
Безопа́сный — безпе́чний.
Безору́жный — беззбро́йний, без збро́ї, неозбро́єний.
Безоснова́тельность — безпідста́вність, безґрунто́вність (-ности).
Безоснова́тельный — безпідста́вний, безґрунто́вний. **-но** — без підста́ви, безпідста́вно, без ґру́нту.
Безотве́тность — безодмо́вність, безвідмо́вність, пло́хість (-ости).
Безотве́тный — безодмо́вний, безвідмо́вний, пло́хий.
Безотве́тственность — невідповіда́льність (-ности).
Безотве́тственный — невідповіда́льний. **-но** — невідповіда́льно.
Безотговоро́чный — безодгові́рний, несупере́чливий, неод[від]мо́вний. **-но** — не одгово́рюючись, не відмовля́ючись, неод[від]мо́вно, безсупере́чно.
Безотлага́тельность — невідкла́дність, пи́льність (спра́ви), нага́льність.
Безотлага́тельный — невідкла́дний, пи́льний. **-но** — невідкла́дно, не відклада́ючи.
Безотлу́чный — безвідхо́дний, без[не]відлу́чний. **-но** — безвідхо́дно, невідлу́чно.
Безотчётность — беззвідо́мність, незві́тність (-ности).
Безотчётный — *а*) беззвідо́мний, незві́тний. *Сумма, данная в* **-ное** *распоряжение* — су́ма, що да́но її до беззвідо́много (незві́тного) розпоря́дження. **-но** — беззвідо́мно, на ві́ру, не подаючи́ звідо́млення; — *б*) несвідо́мий, **-мо**.
Безоши́бочность — непоми́льність, непохи́бність, безпомилко́вість.
Безоши́бочный — непоми́льний, безпохи́бний, непохи́бний, безпомилко́вий. **-но** — непоми́льно, непохи́бно, безпомилко́во.
Безрабо́тица — безробі́ття, (*на мельнице*) безмли́в'я.
Безрабо́тный — безробі́тний.
Безразде́льность — неподі́льність (-ности).
Безразде́льный — неподі́льний. **-но** — неподі́льно.
Безразли́чие — байду́жість, обоя́тність; одна́ковість.
Безразли́чный — байду́жий; одна́ковий. **-но** — байду́же; одна́ково.
Безрассу́дный — нерозсу́дливий, нерозва́жливий.
Безрассу́дство — нерозсу́дливість, нерозва́жність.
Безрезульта́тный — без на́слідку, безви́слідний. **-но** — без на́слідку, безви́слідно.
Безро́дный — безрі́дний, без ро́ду.
Безубы́точность — безутра́тність (-ости).
Безубы́точный — безутра́тний (торг, міньба́), непротра́тний. **-но** — без утра́ти, непротра́тно, незбитко́во.
Безукори́зненность — бездога́нність (-ости).
Безукори́зненный — бездога́нний, бездокі́рний. **-но** — бездога́нно.
Безу́мец, *см.* **Безу́мный**.
Безу́мие — безу́мство, безу́мність, бе́зум, ду́рість, шал, шале́нство, божеві́лля. *До* **-мия** — шале́но, божеві́льно. *До* **-мия** *дойти* — здурі́ти; збожеволі́ти.
Безу́мный — безу́мний; навісни́й, навіже́ний; шале́ний; божеві́льний.
Безупре́чно, *см.* **Безукори́зненно**.
Безупре́чный, *см.* **Безукори́зненный**.
Безусло́вность — безумо́вність (-ности).
Безусло́вный — безумо́вний. **-но** — безумо́вно.
Безуспе́шность — ма́рність (-ности), неуспі́х, неуспі́шність.
Безуспе́шный — ма́рний, неуспі́шний. **-но** — ма́рно, невда́ло.
Безуча́стие — байду́жість (-ости), обоя́тність.
Безуча́стность, *см.* **Безуча́стие**.
Безуча́стный — байду́жий, неспочутли́вий.
Безымя́нный — без і́мення, безіме́нний. **-ная** *бумага, на предъявителя* — безіме́нний папі́р, на пред'явника́. **-ное** *долговое обязательство* — безіме́нне довгове́ (боргове́) зобов'яза́ння. **-ный** *донос* — безіме́нний доно́с.
Безыску́ственность — нешту́чність (-ности).
Безыску́ственный — про́стий, нешту́чний, нехи́трий, немудро́ваний, натура́льний.
Бе́рег — бе́рег (*р.* бе́рега). **-рег** *обрывистый* — крутобере́жжя. *Низменная заливаемая часть* **-га** — підо́ймина (ЮГ, 47).
Берегово́й — берегови́й, побере́жний.
Бережли́вость — ощя́дність, бережли́вість (-ости).
Бережли́вый — ощя́дний, бережли́вий.
Бере́менная — вагі́тна́, непоро́жня (ЛЗ, III), важка́. *Сделаться* **-ной** (*забеременеть*) — завагі́тніти, зайти́ в тяжі́. *Быть* **-ной** — вагі́тніти, бу́ти у ва́зі (у по́вні, непоро́жньою бу́ти, важко́ю ходи́ти).
Бере́менность — вагі́тність, вагота́. *Быть в последних днях* **-сти** — на зно́сі бу́ти, на днях ходи́ти.
Берéчь — берегти́, стерегти́, пильнува́ти (чого́); щади́ти. **-ся** — берегти́ся, стерегти́ся.
Берли́на — берлі́на, ба́рка, ба́ржа.
Бесе́да — розмо́ва, бала́чка, бесі́[і]да.
Бесе́довать — розмовля́ти, бала́кати, бесі́[і]дувати.
Бескла́ссовый — безкласо́вий (суспі́льство).
Бесконе́чный — безкра́їй, безмі́рний, без мі́ри, без кра́ю, нескі́нче́нний, безме́жний, без кінця́, без кінця́ й кра́ю. **-но** — безконе́чно, без кінця́.
Бесконе́чность — бе́зкрай, безкра́їсть, безмі́рність, нескі́нче́нність, безконе́чність (-ости), безме́жність.
Бескоры́стие — безкористо́вність, некори́сливість.
Бескоры́стный — безкористо́вний, некори́сливий, безінтересо́вний.
Беспа́мятство — нестя́ма, неприто́мність. *В* **-ве** — неприто́мним бу́вши (АЮЗР), неприто́мно, без па́м'яти, в нестя́мі. *Приведение в* **-ство** — унеприто́млення. *Привести в* **-ство** *ударом, потрясением* — унеприто́мнити, відби́ти па́мороки.
Беспа́спортный — безпашпорто́вий, безпа́шпортний, без па́шпорту, безбіле́тний.
Беспате́нтный — безпатенто́вий, без пате́нту.
Беспереоброчный, *см.* **Владе́ние**.
Беспе́чность — недба́йли́вість, безтурбо́тність.
Беспе́чный — недба́йли́вий, безтурбо́тний.
Беспла́тность — беззапла́тність, непла́тність.
Беспла́тный — беззапла́тний, непла́тний, дармови́й. **-ная** *работа* — даромщи́на. **-но** — без пла́ти, ду́рно, заду́рно, за так гро́шей, беззапла́тно, непла́тно.

Беспло́дие — неплі́дність (жінки); безнащадність (подружжя); ялові́сть (худоби); неродючість (землі); безо́вочність (тільки дерева чи саду).
Беспло́дность — ма́рність, даре́мність (-ости).
Беспло́дный — неплі́дний, безплідний, неродючий, безнащадний; ма́рний, даре́мний.
Бесповоро́тность — безповоро́тність, остато́чність, [незмінність.
Бесповоро́тный — безповоро́тний, незмінний, остато́чний.
Беспоко́ить — турбува́ти (ЛР, 44), клопота́ти, непоко́їти, доляга́ти кому́. -ся — турбува́тися, клопота́тися, (*печалясь*) побива́тися, журитися.
Беспоко́йный—турбо́тний; клопотли́вий, клопітни́й. -но — турбо́тно, кло́пітно, нев[с]покі́йно.
Беспоко́йство — турбо́та, турба́ція (ЛР, 44), кло́піт (-поту). невпо́кій, неспо́кій (-кою), каламу́ття.
Бесполе́зность — даре́мність, ма́рність, некори́сність, непожи́точність, непотрі́бність (-ости).
Бесполе́зный — некори́сний, непожи́точний, без пожи́тку (здоро́в'я); непотрі́бний (люди́на), ма́рний (пра́ця). -но — ма́рно, даре́мно, без пожи́тку, без путтяя.
Беспо́мощность — безпо́мічність, безпора́дність.
Беспо́мощный — безпо́мічний, безпора́дний. -ное *положение* — безпора́дне стано́вище.
Беспоро́чный — бездога́нний, бездокі́рний, безва́дний. -но — бездога́нно, бездокі́рно.
Беспоря́док — непоря́док (КМ), за́колот, не́лад, не́ряд, розгардія́ш, гарми́дер, бе́злад, безла́ддя (КМ); бунт, за́колот, ро́зрух. *В* -дке — без ладу́; жу́жмом.
Беспоря́дочность — безла́дність, непу́тність.
Беспоря́дочный—безла́дний; непу́тній, непутя́щий.
Беспото́мный — безнаща́дний, безпото́мний. -но — безпото́мно (поме́рти). [(-ости).
Беспо́чвенность — безґрунто́вність, безпідста́вність
Беспо́чвенный — безґрунто́вний, безпідста́вний.
Беспо́шлинный — безми́тний. -ный *товар*—ві́льний від ми́та това́р. -но — безми́тно, без ми́та (торгува́ти).
Беспоща́дность—неща́дність, безща́дність, лю́тість.
Беспоща́дный — неща́дний, немилосе́рдний, лю́тий.
Беспра́вие — безпра́в'я.
Беспра́вность — безпра́вність (-ости).
Беспра́вный — безпра́вний. [ї[йн]сть (-а́й(н)ости).
Беспреде́льность — безме́жність (-ности), безкра́-
Беспреде́льный — безме́жний, безкра́їй. -ное *пространство* — бе́змір; безме́жна про́сторінь. -но — безме́жно, без кра́ю.
Беспредме́тность — безпредмето́вість (-ости). -сть *обязательства* — зобов'яза́ння без об'є́кту, без пре́дмету.
Беспредме́тный — безпредмето́вий, без об'є́кту.
Беспрекосло́вный — безсупере́чний, безпере́чний. -но — без(су)пере́чно (КМ), безпере́чне одмовля́ючись (КМ), безвихо́вно.
Беспрепя́тственность — безборо́нність (-ости).
Беспрепя́тственный — ві́льний, безборо́нний. -но— ві́льно, без перепо́н, без перешко́ди, безборо́нно.
Беспреры́вность — безпере́рвність; безупи́нність, невпи́нність, безпереста́нність.
Беспреры́вный — безпере́рвний: безупи́нний, невпи́нний, безпереста́нний. -но — безпере́станку, без упи́ну.

Беспри́быльный (Бездохо́дный) — безприбутко́вий, незисковитий.
Беспристра́стие — безсторо́нність (-ости).
Беспристра́стный — безсторо́нній (суддя́, ви́рок, ду́мка). -но — безсторо́нн(ь)о.
Беспричи́нность — безпричи́нність, безпідста́вність.
Беспричи́нный — безпричи́нний, безпідста́вний невиправданий, без причи́ни, без при́воду. -но — без причи́ни, без при́воду.
Бесприю́тность — безприту́льність (-вости).
Бесприю́тный — безприту́льний.
Беспроце́нтный — безпроценто́вий, безвідсотко́вий (по́зичка). [ди́нний.
Бессеме́йный — несеме́йний, безсеме́йний, безро-
Бесси́лие — неси́ла, безси́лля, не́міч, нездо́льність.
Бесси́льный — безси́лий, неси́льний, немічни́й, нездо́льний, недолу́гий.
Бесслáвие — несла́ва, недо́бра сла́ва.
Бессла́вить — несла́вити, осла́вити, знесла́вити. -вить *кого*—у несла́ву вво́дити. -вить *себя*— у несла́ву вхо́дити. [ві́сти, ма́рно.
Бессле́дный — безслі́дний. -но — без слі́ду, без
Бессме́нность — безперемі́нність, незмі́нність, незмі́нимість, незмісти́мість.
Бессме́нный — безперемі́нний (КМ), незмі́нний, незміни́мий, незмісти́мий. -но — незмі́нно.
Бессме́тный—безкошто́рисний, безсмі́тний, необрахо́ваний, необчи́слений (будува́ння).
Бессмы́сленность— безглу́здя, безтя́мність.
Бессмы́сленный — безглу́здий, безтямки́й, безтя́м-
Бессмы́слица — безглу́здя, нісені́тниця. [ний.
Бессо́вестность — безсо́вість, несо́вість (-ві́сти).
Бессо́вестный — безсо́вісний, безсумлі́нний (на́клеп, вчи́нок), нече́сний, несо́вісний (конкуре́нція).
Бессодержа́тельность — беззмісто́вність (-ости).
Бессодержа́тельный — беззмісто́вний, без змі́сту.
Бессозна́тельность — несвідо́мість; неприто́мність.
Бессозна́тельный — несвідо́мий (вчи́нок). *В* -ном *состоянии* — неприто́мний, неприто́мно.
Бессосло́вность — безстано́вість (-ости).
Бессосло́вный — нестанови́й, безстанови́й.
Бесспо́рность — безпере́чність, безсупере́чність.
Бесспо́рный—безпере́чний, безсупере́чний, несупере́чний, незмага́льний, (*стар.*) незаве́дений в жа́дних зи́сках і прези́сках (СФА, VI, 13). -но — безпере́чно, не дається запере́чити що; пе́вна річ, що. -ное *взыскание*— безсупере́чне справля́ння, (стяга́ння). -ное *требование* — незапере́чне домага́ння (ви́мога).
Бессро́чность — безстроко́вість (-ости).
Бессро́чный — безстроко́вий, на бе́зрік (па́шпорт, упова́ження, вкла́дка, контра́кт, зобов'яза́ння). -ное *владение* — безрі́чне посіда́ння. -ное *заключение* — безрі́чне замкне́ння (ув'я́знення). -ное *пользование землёй* — безрі́чне держа́ння землі́. -ное *право собственности* — безрі́чне пра́во вла́сности (на вла́сність).
Бессты́дный — безсоро́мний, стидки́й, соромі́тний, сороміцький. -ное *действие* — соромі́тний, сороміцький вчи́нок.
Бессуб'е́ктный — безсуб'єкто́вий, безпідмето́вий. -ные *права* — безсуб'єкто́ві права́.
Бессу́дье — безсу́ддя, безсу́диця.
Бестамо́женно — безми́тно.

Бесхозяйный — нічий (річ, добро). [ність (-ности).
Бесхозяйственность — безгосподарність, безхазяй-
Бесхозяйственный—безгосподарний (ЛР, 44), без-
Бесчиние, бесчинство — бешкет (-ту). [хазяйний.
Бесчинствовать—бешкети справляти, бешкетувати.
Бестоварный (*вексель*) —безтоваровий (вексель).
Бесцельность — безцільність (-ности).
Бесцельный — безцільний. **-но** — безцільно, без
Бесчеловечность — нелюдськість, лютість. [мети.
Бесценность — безцінність, безвартність (-ности).
Бесценный — безцінний, безвартний; неоцінний.
Бесценок — безцінь (-ни). *За* **-нок** — за безцінь (купувати, продавати).
Бесчеловечный — нелюдський (ЖО, 48), нелюдяний, лютий, немилосердний.
Бесчестие — безчестя, неслава, ганьба.
Бесчестить — неславити, безчестити, ганьбити, ганити (СФА, VI, 262), соромити (АЮЗР, 6, I, 40). **-щее** *наказание* — ганебна кара.
Бесчестный — безчесний (людина), ганебний (життя, вчинки). [вий, нечутний.
Бесшумный — безгучний, негомінкий, негаласли-
Бечевник — бечівник, побережжя.
Бешенство — скаженість, сказ; шаленість (-ости).
Бешеный — скажений, шалений, кручений.
Билет — білет (КМ) (банковий, кредитовий, лотері[е]йний), карта, картка; квит, квиток (на право одержувати що; залізничний, трамвайний, театральний). **-лет** *на право проезда* — квиток (картка) на переїзд, на проїзд. **-лет** *отпускной* — відпускна картка. **-лет** *ссудной кассы* — заставна картка, заставний квиток. **-лет** *увольнительный*—звільний лист. **-лет** *членский* — членська картка (квиток).
Билетный — квитковий (каса), білетний (салдат).
Билль — білль (-ля).
Биметаллический — біметалічний, двометалевий. **-кая** *система* — двометалева система.
Биржа — біржа (праці, фондова), (з)біржа (для візників). **-вая** *игра* — біржова гра. **-жа** *товарная* — товарова біржа. [гешефтяр (-ра).
Биржевик — біржовик, (*непохвально*) біржовий
Биржевой — біржовий (комітет, курс, посередник).
Битье — биття, бій (*р.* бою).
Бить — бити; різати (худобу). **-ть** *в набат* — на ґвалт (на сполох) дзвонити (бити). **-ть** *на смерть* — на забій бити, смертенно бити.
Благо — добро, благо. *Общее* **-го** — спільне добро (*совместное*); загальне (вселюдне) добро (*общественное*).
Благовидный — пристойно придуманий, добрий. *Под* **-ным** *предлогом* — маючи добру (пристойну) приключку, подавши зовнішню пристойну причину.
Благоволение — ласка. прихильність. *Снискивать* **-ние** — запобігати ласки в кого. *Потерять* **-ние** — втратити ласку в кого.
Благоволить — бути ласкавим до кого, мати ласку до кого; зволяти(сь), рачити (АЮЗР, 6, 1, 146).
Благовоспитанность — добре виховання, звичайність, ґречність (-ости). [ґречний.
Благовоспитанный — добре вихований, звичайний.
Благодарность — вдячність, подякування (СФА.
Благодарный — вдячний. [VI, 417).
Благодарственный — подячний (адреса, промова).
Благодетель — добродійник, благодійник, доброчинець (-нця).
Благодеяние — добродійство (ЮГ, 1, 15), добродіяння, доброчинство, доброчинність.
Благожелательный — зичливий кому, доброзичливий, прихильний до кого, сприятливий.
Благонадежность — благонадійність, певність.
Благонадежный — (благо)надійний, певний.
Благонамеренность — добромисність, добрі заміри.
Благонамеренный — добромисний (людина, вчинок), людина добрих замірів.
Благополучие —добра доля, добробут, гаразд, щастя.
Благополучный — щасливий. **-но** *кончиться*—вийти на добре (на гаразд).
Благоприобресть — надбати, придбати, нажити. **-ный** — надбаний, придбаний, нажитий, набутий (ЧСР). **-ное** *имущество* — надбання, нажиток, набуток (СФА, VI, 31), надбане добро.
Благопристойность — добропристойність, статечність, чемність. **-сть** *общественная* —публічна, громадянська добропристойність (чемність).
Благоприятный — сприятливий, слушний, погідний (вітер), погожий (день). **-ный** *исход* — добрий (щасливий) кінець, добрий (щасливий) вихід. **-ные** *обстоятельства* — сприятливі обставини, сприятливі умови. **-ный** *случай* — слушний випадок, добрий випадок, добра оказія, добра нагода.
Благоприятствовать — при[я]ти, сприяти (кому), щастити. **-ствующие** *условия* — добрі (сприятливі) умови.
Благородный — благородний, шляхетний (стан, людина, то-що). **-ный** *металл* — благородний метал. [ків).
Благородство — благородність, шляхетність (вчин-
Благосклонность — прихилля, прихильність, ласка, ласкавість. [для кого.
Благосклонный — прихильний, ласкавий до кого.
Благосостояние — добрий стан (маєтку), добробут (держави, народу), гаразд (людини), достаток (-тку) (КМ), достатки, заможність. [ність.
Благотворительность — добродійність, благодій-
Благотворительный — добродійний, благодійний. **-ное** *заведение* — добродійний (благодійний) заклад, благодійна установа. **-ное** *общество* — добродійне товариство. **-ная** *цель* — добродійна ціль (мета).
Благоусмотрение — ласкава увага, ласка, вільний розгляд. *Представить на чье* **-ние** — подати до ласкавої уваги чиєї, полишити на чиюсь ласку, на чийсь вільний розгляд (погляд), на власне розміркування.
Благоустройство — добрий лад, добрий порядок, упорядкування, впорядкування.
Благочиние — добрий лад, добрий порядок.
Благочинный — пристойний, порядний, статечний.
Бланк—бланко (*ср. р.*), бланок, бланк. **Б.** *вексельный* — бланк для векселю, векселевий бланк.
Бланковый — бланковий. **-вые** *кредиты*—бланкові кредити. **-вая** *надпись* — бланковий напис.
Ближайший — найближчий, ближчий (КМ). **-ший** *родственник* — найближчий родич, *мн.* ближчі кревні.

Близнéц — близня[ю]к (ЖО, 7), *мн.* близнята, двійнята.
Близорýкий—короткозорий, призорий, близькозорий.
Близорýкость — короткозорість (-ости).
Бли́зость — близькість (-кости). **-сть** *родства* — близькість спорідненя.
Блок — блок (*полит.*).
Блокáда — блокада, облога.
Блоки́ровать — блокувати, облягати.
Блуд — блуд, блудодійство.
Блюсти́тель—(пильний) доглядач(закону, порядку).
Бобы́ль — бурлака (КМ), нетяга.
Богадéльный—шпитальний (дід, баба), богадільний.
Богадéльня — шпиталь (КМ) (для інвалідів, старих, калік, убогих), богадільня.
Богослужéбный — богослужбовий.
Бодмерéя — бодмерія (-ії) (позичка під застав корабля).
Бой — бій (*р.* бою), побій (-бою). **Б.** *холодным оружием* — січа.
Бойкóт — бойкот (-ту).
Бойкоти́ровать — бойкотувати.
Бóйня — різанина, кривавий бій, різня; різниці, скотобійня.
Боковóй — бічний (вітер, двері), побічний (причілок). **-вая** *линия родства* — бічне коліно (покоління), бічна лінія спорідненя. **-вой** *родственник* — бічний родич.
Болéзненный — х(в)оробливий (явище), болючий (рана), хоровитий, хирявий, хирний (людина). **-ное** *состояние*—х(в)оробливе становище, слабування, нездужання, хорування.
Болéзнь — слабість, х(в)орість, х(в)ороба, недуга. **-знь** *повальная*—пошесна х(в)ороба, пошесть (-ти). *Прилипчивая* **-знь** — чіпка (заразлива) хороба.
Болéть — слабувати, х(в)оріти, хорувати, нездужати.
Боль — біль (*р.* болю, *м.*). *Причинять* **б.** — болю завдавати.
Больни́ца — лікарня. **-ца** *для помешанных* — божевільня. *Санаторная* **-ца** — лічниця.
Больни́чный — лікарняний, лічничий. **-ная** *касса* — лікарняна каса. **-ный** *сбор* — лікарняні податки.
Больнóй — слабий, недужий, хорий (на що). **-нóй** *вопрос* — болюче питання. *Опасно, тяжело* **-нóй** — трудний. *Смертельно* **-нóй** — смертельний.
Большинствó — більшість, більшина, перевага (КМ). **-во** *более* 2/3 — двотретинна більшість (-ости).
Большóй — великий. **-шая** *дорога* — битий шлях, гостинець (-нця) (Л. Р. 44).
Бóмба — бомба, набита куля.
Бомбарди́ровать — бомбардувати, кидати бомби; набридати, надокучати.
Борьбá — боротьба, бороття (*ср. р.*).
Бося́к — лапець, халамидник, босяк. **-ки́** — босота, босячня.
Бóцман — боцман, човенний.
Боя́знь — боязть (-ти), острах.
I. Брак — одружіння, шлюб. *Быть в первом* **-ке** — держати жінку першу, перебувати в першому шлюбі. *Вступить в* **б.** — (по)братися (з ким), дружитися, одружитися (з ким), брати (взяти) шлюб, закон прийняти, у закон вступити (з ким). *Вступающий в* **б.** — шлюбованець. *Цифра ежегодно вступающих в* **б.** — щорічна цифра шлюбованців. *Гражданский* **б.** — цивільний шлюб, ц. одружіння. *Жить без официального* **-ка** — жити на віру. *Женатый вторым* **-ком** — жонатий удруге. *Насильственный* **б.** — поневільний шлюб. *Религиозный* **б.** — шлюб релігійний. **Б.** *расторгнутый* — шлюб розведений.
II. Брак — брак, обірок, обірки.
Бракова́ние — бракування (товарів, краму).
Бракова́ть — бракувати; ґанджувати.
Бракóвщик — браківник, перебирач, вибирач.
Браконьéрство (*самовольная охота на чужих землях*) — браконьерство (самовільне полювання на чужих землях).
Бракоразводный — розводовий, розвідний. **-ный** *акт* — розвідна, розвідний лист. **-ный** *процесс* — розводовий, розвідний процес.
Брандма́уер — брандмауер, протиогневий мур.
Брани́ть — лаяти, шпетити, картати.
Бра́нный — лайливий.
Брань — лайка, лихослів'я (*ср. р.*).
Брат — брат. *Двоюродный* **б.** — брат уперших, двоюрідний. *Сводный* **б.** — зведеня (-яти), зведенюк. **-тья** *сводные* — зведенята. **Б.** *троюродный* — брат удругих, троюрідний.
Братоуби́йственный — братогубний, братовбивчий, братовбійчий.
Братоуби́йство — братогубство, братовбивство, братовбійство.
Братоуби́йца — братогубець, братовбивець, братовбійця.
Бра́тство — братство (громада); братерство (братні відносини).
Брать — брати. **-ть** *в долг* — позичати в кого, брати в позику, брати на віру (набір). **-ть** *деньги* (*в счёт работы*) (*на отработок*) — брати гроші на відробіток. **-ть** *деньги под залог* — брати гроші під заставу. **-ть** *взятки* — хабарювати, брати (хапати, дерти) хабарі. **-ть** *чью сторону* — уставати (обставати) за ким, ставати на чийому боці, прихилятися до кого.
Бра́чущиеся — молоді, шлюбна пара, шлюбованці.
Бра́чный — подружній. **-ный** *возраст* — подружній вік. **-ный** *договор* — подружня умова. **-ный** *свидетель* — подружній свідок, дружко. **-ное** *свидетельство* — свідоцтво про одружіння. **-ный** *союз* — подружній звязок.
Бревнó — бервено, колода, балок (балка).
Бред — маячіння, марення, (*иронич.*) верзіння. **Б.** *буйный* — шалене маячіння. **Б.** *горячечный* — гарячкове маячіння.
Брéдить — маячіти, марити. *Он* **-дит** *чем* — йому верзеться щось.
Бредовóй — маячний.
Брéмя — тягар, вага, вагота. *От* **-мени** *разрешиться* — родити, розроди(ни)тися, обродитися.
Брига́да — бригада.
Броди́ть — бродити, блукати, тинятися; квасніти, киснути, шумувати, гріти.
Бродя́га — бродяга, волоцюга (КМ), заволока, приблуда, знайда.
Бродя́жничать—волочитися, бурлакувати.
Бродя́жничество — волоцюзтво, бродязтво, блукання.
Бродя́чий — бродячий (худоба), мандрівний.
Брожéние—розворушення, заколот. **-ние** *в умах* — заколот у настроях (думках), розворушення думок; шумування.
Броневóй — панцерний.
Броненóсец — панцерник (-ка).
Броня́ — панцер (-ра).

Бросать, бросить — (*оставлять*) кидати, кинути, лишати, *сов.* лишити, зацурати, занехаювати, занехаяти, одкидатися од кого. · **Бросается** *в глаза* — впадає в око. **-ся** — кинутися (ЛР, 44). **Брошенное,** *оставленное имущество* — покинуте добро, одбігщина, одбіжчизна (АЮЗР 6, І. 540).
Брошюра — брошура, метелик (-ка).
Брошюровать — брошурувати, зшивати.
Брутто — брутто, грубо. *Вес* **-то** — груба вага.
Брюшина — очеревина, очерев'я.
Будень — будень, буденний день, робоча днина.
Будущий — майбутній, прийдешній, потомний. *На* **-щее** *время* — надалі, на майбутнє, на потомні часи (ЧСР). [ність, прийдешнє.
Будущность — майбутність, майбутнє, прийдеш-
Буйный — буйний.
Буйство — буяння, бешкет, галабурда, буча.
Буйствовать — буяти, войдувати, бешкетувати.
Буква — літера, буква. [бучу збивати.
Буквальный — дослі[о]вний, літеральний (зміст). **-но** — слово од слова (АЮЗР, 6, І, 59), дослі[о]вно.
Буксир — буксир, тяг. *Взять на* **-сир** — потягти причалом, узяти на буксир (на причал).
Буксирный — буксирний, тяговий.
Булочная — пекарня, хлібня.
Бумага — папір (*р.* паперу). **-га** *гербовая* — гербовий (штемпльовий) папір. **-га** *деловая* — діловий папір. *На* **-ге** — на письмі; листовно. **-ги** *процентные* — відсоткові, процентові папери. **-ги** *ценные* — цінні папери.
Бумажный — паперовий. **-ные** *деньги* — паперові гроші. **-ный** *фабрикант* — папірник (-ка).
Бунт — бунт, розрух (-ху). [ватися, бунт зривати.
Бунтовать — бунтувати, баламутити. **-ся** — бунту-
Бунтовщик — бунтівник, бунтар (-ря).
Бурав — свердел, свердло. [буржуйка).
Буржуа — буржуа (буржуй); (*ж. р.*) буржуазка
Буржуазия — буржуазія. [ство).
Буржуазность — буржуазність (-ности) (буржуй-
Буржуазный — буржуазний, буржуазійний (буржуйський).
Буря — буря[а], хуртовина. *Во время* **-ри** — під
Бухгалтер — бухгальтер (-ра). [бурю.
Бухгалтерия — бухгальтерія. **-рия** *простая, двойная, тройная, итальянская* — бухгальтерія звичайна, подвійна, потрійна, італійська.
Бушевать — бушувати, бучу збивати. **Бушующий** —
Буян — забіяка, галабурдник (-ка). [бурхливий.
Буянить — буяти, войдувати. [бистрина.
Быстрота — швидкість, прудкість, хуткість (-ости).
Быстропортящийся (*скоропортящийся продукт*) — скорогнильний.
Быт — побут (*р.* побуту).
Бытность — перебування, пробування, бутність, буття. *В* **-ность** — підчас перебування. (*стар.*) при битності (ТОК, ІІІ, 39). *В мою* **-ность** — [за мого буття.
Бытовой — побутовий.
Быть — бути (існувати, жити, тривати, матися). **-ть** *вакантным, свободным* — вакувати, гуляти. **-ть** *виновным в преступлении* — бути винним злочину. **-ть** *в бегах* — бути на втіках. **-ть** *в нерешимости* — вагатися. **-ть** *в обращении* — бути в обігу. **-ть** *в опале* — відпасти ласки, дістатися в неласку. **-ть** *в праве* — мати право. **-ть** *в претензии* — мати претенсію проти кого, реклямувати, нарікати на кого. **-ть** *в распоряжении* — бути кому до розпорядження. **-ть** *в силах* — здужати, здолати. **-ть** *в силе* — мати силу, вагу. **-ть** *лишним* — у зайві бути. **-ть** *на стороже* — матися на бачності, бути на сторожі. **-ть** *не в своём уме* — бути не сповна розуму. **-ть** *обесславленным* — у неславі бути. **-ть** *осведомлённым* — відома мати про що, бути свідомим чого, поінформованим (повідомленим) про що. **-ть** *очевидцем* — самовидячки, самому бачити. **-ть** *под надзором* — бути під доглядом. **-ть** *под присмотром* — під наглядом бути, бути за руками. **-ть** *представителем* — бути заступником (представником) за кого, заступати кого де. **-ть** *при сознании* — бути притомним, при розумі. **-ть** *сведущим в чём* — знатися (розумітися) на чім. **-ть** *свидетелем* — за свідка бути, за свідка стояти. **-ть** *состоятельным* — бути заможним, матися добре, бути маєтним. **Бывший** — той, що був, булий, минулий, давніший, зошлий. **-ший** *до того времени* — дотогочасний. **-ший** *перед этим, до настоящего времени* — дотеперішній.
Бытие — буття. [перішній.
Бюджет — бюджет (-ту), обрахунок прибутків та
Бюджетный — бюджетовий (комісія). [видатків.
Бюллетень — бюлетень. **-тень** *избирательный* — картка голосування, виборча картка.
Бюро — бюро (оголошень, адресове). **-ро** *принудительных работ* — бюро примусової праці. **-ро** *справок* — інформаційне бюро.
Бюрократ — бюрократ.
Бюрократизм — бюрократизм (-му), бюрократство.
Бюрократический — бюрократичний.
Бюрократия — бюрократія.

В

Вагóн — вагóн (пасажи́рський, товарóвий, для ско[рогнильних продýктів).

Вагóнный — вагонóвий.

Вагоновожáтый — вагоновóда, вагоноводíй.

Вáжность — вагá, важли́вість, повáжність, вáртість (-ости). *Большой* **-ности** *дело* — спрáва вели́кої вагú.

Вáжный — важли́вий, повáжний, значни́й. *Это не* **вáжно** — це не вели́ка річ, це не дýже по[трíбно.

Вакáнсия — вакáнція.

Вакáнтный — ваканцьóвий, ві́льний, порóжній, гуля́щий, вакáнтний. *Быть (стать)* **-ным** — вакувáти (*сов.* завакувáти), вакантувáти. **-ная** *должность* — ві́льна посáда. **-ный** *участок* (*земли*) — гуля́щий óбруб (землí).

Вакациóнный — вакацíйний. **-ное** *время* — вакацíйний час, вакáції, ві́льний від прáці час.

Валéжник — лáмань (-ни), хмиз, сушня́.

Валовóй — гуртови́й, огýльний. **-вóй** *доход* — сири́й дóхід (-ходу) (прибýток), загáльний зиск.

Валю́та — валю́та, вáртість. *Вексельная* **-та** — векселéва валю́та, вáртість вéкселя. *Золотая* **-та** — волотá валю́та. **-тный** — валю́тний.

Ватерли́ния — ватерлíнія, водокрéс (-су).

Вáхта — вáхта, сторóжа, вáрта.

Вáхтер — вáхтер, стóрож, вартівни́к.

Введéние — завéдення, впровáдження; вступ, перéднє слóво, передмóва.

Вверя́ть, ввéрить — доручáти (*сов.* доручи́ти), звіря́ти (*сов.* звíрити); повіря́ти (повíрити); (*вверяться, ввериться*) здавáтися (здáтися) на кóго, впевня́тися (впéвнитися) на кóго.

Ввод — ввід (КМ); привéдення. **-óд** *во владение* — у[в]вóд у володíння, (*стар.*) ув'я́зини вносідáння (володíння), ув'я́зання (АЮЗР, 6, I, 136).

Вводи́ть, ввести́ — запровáджувати, уводити, завóдити, ввести, завéсти. **-ди́ть** *закон* — запровáджувати (завóдити) закóна. **-ти́** *во владение* — увéсти у володíння, (*стар.*) ув'я́зувати у володíння, в посідáння, ув'язáти (АЮЗР, 6, I, 110, 136). **-ться** *во владение* — ув'язáтися (*стар.*) (АЮЗР, 6, I, 136). **-ди́ть** *в вечное владение* — на вíчність (ТОК, III, 45). **-ди́ть** *в действие* — увóдити в дíло (КМ), перевéсти в життя́, надавáти чи́нности (закóнові). **-ди́ть** *в заблуждение* — у[в]вóдити в омáну, підвóдити, облýджувати, призвóдити (до поми́лки), навівáти поми́лку, омиля́ти. **-ди́ть** *в обман* — звóдити (звéсти), ошýкувати (ошукáти). **-ди́ть** *в соблазн* — вести до спокýси, знáджувати (знáдити), спокушáти (спокуси́ти), звóдити (звести). **-ди́ть** *в убыток* — до шкóди, до втрáти призвóдити, призвести.

Ввóдный — вступни́й (арти́кул). **-ный** *лист* — увóдчий лист, (*стар.*) ув'я́зчий лист.

Ввоз — прúвіз, дóвіз (-вóзу).

Ввози́ть — привóзити, довóзити.

Ввóзный — привізни́й, довізни́й (*ввезённый*); привозóвий, довозóвий (*относящийся ко ввозу*). **-ная** *пошлина* — привозóве ми́то, довозóве. **-ное** *свидетельство* — привозóве свідóцтво, привозóвий лист, кáрта привóзу. **-ная** *торговля* — привізнá торгóвля, довізнá торгóвля. **-ный** *товар* — привізни́й товáр (крам).

Вдвойнé — подвíйно, у подвíйні, двíчі, у два рази́.

Вдовá — удовá, удови́ця. *Остаться* **-вóй** *после кого* — удовóю бýти по кóму, удовíти по [кóму.

Вдовéть — вдовувáти, удовíти.

Вдовéц — удовéць (*р.* удівця́, *м.*).

Вдóвий — удови́чий. **вий** *дом* — вдови́чий дім, притýлок (заклад). **-вья** *пенсия* — вдовинá пéнсія. **-вий** *сын* — вдовичéнко. **-вья** *часть, доля* — вдови́н пай, вдовинá пáйка (чáстка), вдови́зна.

Вдóвство — вдовувáння, удíвство, вдовéцтво.

Вдóвый — овдовíлий, удовéць, удóв.

Вдохнови́тель — надúхач, духовбýдник, живá душá; (*главный виновник, руководитель*) привóдець (-вíдця), привíдця (*м. р.*) (АЮЗР, 6, I, 387). [яння, нáдих.

Вдохновéние — надхнéння; (*внушение*) — навí-

Вдохновля́ть — надихáти (надхнýти) на що, призвóдити до чóго.

Вдýмчивость — вдýмливість (-ости).

Вдýмчивый — вдýмливий.

Вéдать — вíдати, знáти, знáтися; доглядáти, прáвити (управля́ти), орýдувати, завíдувати. **-ся** *с кем* — мáти з ким що, знáтися з ким. **-ся** *судом* — позивáтися, суди́тися.

Ведéние — ведéння, ведíння, провáдження (спрáви, рахункíв, торгóв(ельн)их книг, орýдування.

Вéдение — вíдання, знаття́; повідóмлення. *Находиться в* **-нии** — перебувáти в вíданні, під орýдою.

Вéдомо — відóмо, звíсно. *Без* **-ма** — без вíдома. *Без вашего* **-ма** — без вáшого дóвіду, вíдома, без вáшого довíдання. *С вашего* **-ма** — за вáшим вíдомом, свíдом, довíданням. *С* **-ма** — за вíдомом (СФА, VI, 93), за відóмістю (АЮЗР, 6, I, 103). [спи́сок.

Вéдомость — відóмість (на ви́плату грóшей), реєстр,

Вéдомственный — відомствéнний.

Вéдомство — вíдомство, офíція, завíдування, порядкувáння (КМ), розпоря́док (КМ). *Состоять в чьём* **-стве** — перебувáти у вíдомстві, підлягáти комý, залéжати од кóго. [(-ости).

Вéжливость — ввічли́вість, чéмність, звичáйність

Вéжливый — ввічли́вий, чéмний, звичáйний.

Век — столíття, вік; добá, час. [Кам'янá добá].

Вековóй — віковíчний, довíчний, одвíчний, віковий.

Векселедáтель — векселедáвець (-вця), той, що вéкселя ви́дав, підписáв.

Векселедержáтель — векселедержáвець, векселéмець (-мця), той, комý вéкселя ви́дано; той, хто вéкселя мáє й мóже по ньóму грóші справля́ти.

Векселеполучáтель — приємець вéкселя (той, хто вéкселя берé).

Векселеприобретáтель, *см.* **Векселеполучáтель**.

Векселеспособность — векселездатність (активна й пасивна); правоздатність видавати, підписувати вексель; правоздатність брати векселі.

Вексель — вексель, обмінка. **-сель** *бессрочный* — вексель безстроковий, безтерміновий, безрічний. *Действительность* **-ля** — дійсність векселя, сила векселя. **-сель** *на предъявителя* — оказовий вексель, вексель на пред'явника. **-сель** *на себя* — вексель на себе. *Обратный* **-сель** — зворотний вексель. *Опротестованный* **-сель** — протестований вексель. *Переводно-простой* **-сель** — переказово-звичайний. *Переводный* **-сель** — переказовий вексель. *Платёж по* **-селю** — платіж по векселю, векселевий платіж. *Погасить* **-сель** — (за-) оплатити вексель. *Поручительство по* **-селю** — порука на векселі. *Предъявить* **-сель** *ко взысканию* — подати вексель до суду на кого. *Предъявление* **-селя** — оказ векселя. *Принятие* **-селя** — приймання (прийняття) векселя. *Простой* **-сель** — звичайний вексель. *Протест* **-селя** — протест векселя. **-сель** *собственному приказу* — вексель на власне припоручення. *Соло* **-сель** — соло-вексель. *Срок платежа по* **-селю** — строк, термін, реченець платити по векселю. **-сель** *сроком во столько-то времени от составления* — вексель на певний термін од часу підписання. **-сель** *сроком на определённый день* — вексель на визначений день. **-сель** *сроком во столько-то по предъявлению* — вексель на певний термін по оказові. **-сель** *сроком по предъявлению* — вексель строком на оказ. **-сель** *товарный* — вексель товаровий. *Учитывать, учесть* **-сель** — (з)дисконтувати вексель. *Фиктивный* **-сель** — фіктивний вексель. **-сель** *ярмарочный* — ярмарковий вексель.

Вексельный — векселевий. **-ный** *арест* — векселевий арешт. **-ный** *бланк* — векселевий бланок. **-ная** *давность* — векселева давність. **-ная** *кредитоспособность* — векселева кредитоздатність. **-ный** *курс* — векселевий курс. **-ное** *обязательство* — векселеве зобов'язання. **-ное** *полномочие* — векселева припорука. **-ный** *поручитель* — векселевий запоручник, поручник. **-ное** *право* — векселеве право. **-ный** *сбор* — векселева оплата. **-ная** *сумма* — векселева сума (стовп, квота). **-ный** *уполномоченный* — векселевий припоручник. **-ный** *устав* — статут про векселі.

Веление — наказ, загад, веління. *По* **-нию** — з наказу.

Велеть — наказати, загадати, звеліти.

Величина — великість (АЮЗР, 8, V, 143), величінь, міра; величина (математична величина). *Одной* **-ны** — до одної міри, однієї міри; однаковий завбільшки. **-ною** *с* — завбільшки з, як.

Венчание — вінчання; шлюб, шлюбний обряд.

Венчать — вінчати. **-ся** — вінчатися, брати шлюб, шлюбувати, на шлюбі стояти, до шлюбу стати.

Вера — віра. *Отдаться на* **-ру** — здатися на віру. *Товарищество на* **-ре** — товариство на вірі.

Вербовать — вербувати, набирати, затягати, залучати.

Вербовка — вербунок (до війська), набирання, затягання (жіноцтва до проституції).

Вербовщик — вербівник, заохочувач, затягач.

Вердикт — вердикт, вирок, присуд (-ду).

Веритель — довірник, уповноважник.

Верительный — вірчий. **-ная** *грамота* — вірча грамота. **-ное** *письмо* — вірчий лист.

Верить — вірити, віру мати, няти, віру діймати. **-ть** *в долг* — давати на́бір. *Не* **верится** — не ймеється віри.

Верность — вірність; певність (СФА, VI, 348), незрадність; справедливість; правдивість, згідність (з чим). *Засвидетельствовать* **-ность** *с оригиналом* — засвідчити згідність з первописом.

Верный — вірний; певний, незрадний, справедливий, правдивий. **-но** — вірно, певно, дійсно, справді. **-ный** *путь* — правдива дорога. **-ный** *человек* — певна людина.

Вероисповедание — визнання, (*обиходно*) віра.

Веролом̀ный — віроломний, віроломливий, зрадливий. **-но** — віроломно, зрадливо.

Вероломство — віроломство, зрадливість (-ости).

Веротерпимость — віротерпимість, віротерпність.

Веротерпимый — віротерпимий, віротерпний.

Вероятие — правдоподібність, імовірність, віра. *Это не заслуживает никакого* **-ятия**, *веры* — цьому жадної віри не можна дати. *Взвесить все* **-ятия** — зважити всі ймовірності.

Вероятность — імовірність, можливість.

Вероятный — імовірний, правдоподібний, можливий, здогадний. **-ные** *известия* — правдоподібні звістки. **-ные** *слухи* — імовірні чутки. **-ное** *расстояние* — здогадна віддаль.

Верхний — горішній (приміщення, біг ріки), горовий (вітер), (по)верхній (шар землі, одіж), вищий (вищий суд).

Верховный — зверхній, найвищий. **-ная** (*исполнительная*) *власть* — найвища (виконавча) влада. **-ное** *командование* — зверхність (ЧСР). **-ный** *суд* — найвищий суд. **-ное** *управление* — найвищий уряд (управа).

Верющий, *см.* **Верительный**.

Вес — вага, повага, значіння, вплив. *Продавать на* **вес** — продавати на вагу. *Удельный* **вес** — вага питима, питома вага.

Весить — важити, зважувати, зважити.

Веский — ваговитий, важний, поважний, важкий. **-ко** — ваговито, важно.

Вескоеть — ваговитість, важність, важкість (-ости).

Весовой — ваговий. **-вой** *сбор* — вагове, ваговий побір.

Весовщик — вагар (-ря), важничий.

Вести — вести, провадити, переводити, (*руководить*) керувати. **-ти** *переговоры* — вести переговори, пересправи. **-ти** *переписку* — листуватися. **-ти** *процесс* — позиватися (з ким-небудь), судитися, (*о судебном лице*) провадити процес, справу. **-ти** *расход, расходовать* — видавати, витрачати, видатковати. **-ти** *судебные дела* — провадити судові справи. **-ти** *судебные прения* — провадити судові змагання, керувати на суді.

Вестник — вісник, вістовець, посланець, гінець (-нця).

Весть — вість (*р.* вісти), вістка, звістка; відомість (-ости), донесіння; поголоска, чутка, помовка. *Без* **-сти** *пропавший* — загиблий без вісти, безвісти пропалий, пропащий. *Пропал без* **-сти** — не знати де подівсь, пропав безвісти.

Весы — вага, терези, важниця (велика, непорушна), шальки (маленькі), (*пружинные*) кантар. *Верные* **-сы** — правдива вага.

Ветвь — гілка, *соб.* гілля, галузь (-зи), парosток; коліно (родинне); вітка (залізнича), рукав (залізничий).

Ветеринар — ветеринар.

Ветеринарный — ветеринарний. **-ный** *надзор* — ветеринарний догляд.

Ветошник — ганчірник, шматяр, лахманник, старожечник, тандитник. **-ный** *ряд* — тандита, тандитні комори.

Ветряной — вітряний. **-ная** *мельница* — вітряк.

Ветхий — старий.

Веха — віха, тичина, тичка.

Вечность — вічність (-ности).

Вечный — вічний, одвічний (до минулого часу), довічний (до прийдешнього часу), віковічний, (*стар.*) вічистий (КМ). (*постоянный*) повсякчасний. **-ный** *должник* — невиплатний (довічний) довжник. **-ные** *вклады* — довічні вкладки. **-ное** *чиншевое владение* — довічне чиншове держання. *Купить на* **-ные** *времена* — у вічність купити, на безвік купити. **-ное** *пользование* — довічне (вічисте) користування (КМ).

Вещевой — речовий, речевий. **-вое** *довольствие* — речове постачання. **-вой** *склад* — речовий склад, склад для (на) манаття (для речей).

Вещественный — речовий, матеріяльний. **-ные** *доказательства* — речові докази, знаки (СФА, VI, 45).

Вещество — надіб'я, речовина, речовиння. **-во** *взрывчатое* — вибухове надіб'я. **-во** *лекарственное* — лікарствене надіб'я. **-во** *сильно-действующее* — кріпкосиле (міцне) надіб'я. **-во** *удобовоспламеняющееся* — скоропалкое надіб'я. **-во** *ядовитое* — отруйне надіб'я.

Вещный — речовий. **-ный** *иск* — речовий позов. **-ное** *право* — речове право, право на річ.

Вещь — річ (*р.* речи). *Бесхозяйная* **в.** — нічия, вільна річ. *Главная* **в.** — головна річ. *Движимия* **в.** — рухома річ. *Делимая* **в.** — подільна річ. *Конкретная* **в.** — конкретна річ. *Неделимая* **в.** — неподільна річ. *Общая* **в.** — спільна, гуртова річ. *Потребляемая* **в.** — (з)уживна річ. *Родовая* **в.** — родова, предківська річ. *Собирательная* **в.** — збірна річ. *Тленная* **в.** — тлінна, нетривка річ. *Ценная* **в.** — коштовна річ.

Веяние — віяння, повів, подув (-ву).

Взаимность — обопільність, взаємність (-ости).

Взаимный — обопільний (КМ), взаємний. **-но** — обопільно, навзаєм, взаємно. **-ное** *соглашение* — обопільна, взаємна згода.

Взаимодействие — взаємодіяння. [пільні відносини.

Взаимоотношения — взаємини, взаємовідносини, обо-

Взаимопомощь — взаємодопомога, обопільна допомога. *Касса* **-щи** — каса взаємної допомоги.

Взаймы — у позику, в позичку. *Брать, взять* **-мы** — позичати, позичити в кого, брати, взяти в позичку в кого. *Брать* **-мы** *под залог чего* — давати в заставу щось, заставляти щось. *Давать, дать* **-мы** — позичати, позичити кому, припозичати, випозичити, дати в позику кому. *Давать, дать* **-мы** *под залог чего* — позичати, позичити кому на застав чого.

Взамен — навзамін, взаміну, замість чого.

Взбунтовать — збунтувати. **-ся** — збунтуватися, побунтуватися, повстати.

Взваливать — складати (скидати) (*вину*) вину на когось, прикидати вину комусь.

Взвешивание — важення, зважування.

Взвешивать, — важити, зважити.

Взводить, взвести — виводити, вивести, змисляти, змислити. **-ти** *обвинение* — обвинувачувати, обвинуватити когось, прикидати вину комусь. **-ить** *напраслину* — натягати на когось напасть.

Взволновать — схвилювати, зворушити.

Взгляд — погляд (-ду), зір (*р.* зору). [непутящий.

Вздорный — безглуздий, недоладний, нікчемний,

Взимание — стягання (податків). **-ние** *гербового сбора* — стягання гербового податку.

Взимать — стягати, справляти, брати, побирати. **-емый** — стяганий.

Взламывать, взломать — ламати, зламувати, зламати (помiст), виламувати, виламати, розбивати, розбити (замок, двері, скриню), одбивати, одбити (ЛР), одлуплювати, одлупити (АЮЗР, 6, 1, 101); (*выдавить напором*) виважувати, виважити. [крадіж, крадіжка з поломом.

Взлом — вилом, полом, влом. *Кража со* **-мом** —

Взнос — вкладка, внесок. *Вступительный* **-нос** — вступне, вписове; вкуплення (ЛР, 44). *Частичный* **-нос** *арендной платы* — рата.

Взносить — вносити, платити.

Взрослый — дорослий, дійшлий.

Взрыв — вибух (-ху).

Взрывать — скопувати, зрушувати, зрити (землю); висаджувати (в повітря). **-ся** — вибухати.

Взрывчатый — вибуховий.

Взыскание — справляння (грошей), доправка боргу (ЧСР); правіжка. **-ние** *бесспорное* — стягання (КМ). **-ние** *денежное* — грошова кара, пеня, штраф. *Подать ко* **-нию** — позов заложити на кого. [вляє (гроші).

Взыскатель — правіжник, той, що править, спра-

Взыскивать, взыскать — правити, виправити, справляти, справити. **-вать** *в бесспорном порядке* — стягати (СФА, IV, 118); витягати (АЮЗР, 6, I, 105). **-ть** *за вину* — покарати за провину.

Взятие — взяття, забрання (в неволю), здобуття (міста), одібрання. **-тие** *вещественных доказательств* (*выемка*) — взяття (одібрання) речових доказів. **-тие** *имущества осуждённых в казну или в опеку* — взяття, одібрання майна засуджених у казну або в опіку. **-тие** *под стражу* — заарештування, взяття за грати. **-тие** *назад обвинения* — одмова од обвинувачення, відкликання вини.

Взятка — хабар (-ря). *Дача* **-ки** — давання хабаря. *Получение* **-тки** — брання (приймання) хабаря, хабарювання.

Взяточник — хабарник (-ка).
Взяточничать — хабарі брати, хабарювати.
Взяточничество — хабарництво, хабарювання.
Взять — взяти, поняти, забрати, відібрати, здобути. **-ть** *верх* — гору взяти над ким, переважити кого, заломити кого. **-ть** *в залог* — взяти в заставу. **-ть** *в займы* — позичити, визичити (СФА, VI, 96). **-ть** *в опеку* (*кого, что*) — обняти опіку (над ким, чим). **-ть** *в руки* — до рук узяти. **-ть** *в свидетели* — взяти за свідка. **-ть** *на военную службу* — до війська взяти (забрати). **-ть** *назад своё слово*, **-ть** *обвинение* — зректися свого слова, обвинувачення, одкликати свої слова, обвинувачення. **-ть** *на себя чужой долг* — перейняти на себе чужий довг, борг. **-ть** *перевес* — взяти гору, перемогти. **-ть** *под стражу* — за сторожу взяти, ув'язнити, в холодну взяти, за ґрати взяти, заарештувати. **-ть** *силой* — силою, силоміццю взяти, силою здобути. **-ть** *слово* — забрати слово. **-ть** *чью сторону* — на чию руч горнути, чию руч тягти, на чий бік стати.
Вид — вигляд (-ду); прозір (-зору) (на місце); обличчя, вид; постать, постава; взір (*р.* взору), вид. *В* **-ду** *нет* — немає на увазі, на прикметі. *В* **-ду** *того* — через те, з огляду на те. **В.** *на жительство* — документ (свідоцтво, картка) на пробування. **В.** *наказания* — вид кари. *В* **-де** *опыта* — на спробунок, на спробу. *В* **-дах** *пользы* — за-для користи. *В* **-дах** *служебной пользы* — за-для службових вигід. *В* **-ду** *того, что* — уважаючи (зважаючи) на те, з уваги на те, з огляду на те (що). **-ды** *на кого, на что* (*иметь*) — вигляди (замір, намір) мати. *Иметь в* **-ду**, *что* — мати на оці, на увазі, що. *Кого вы имеете в* **-ду** (*предполагаете*)? — на кого ви думаєте? *Ни под каким* **-дом** — ніяким чином, в ніякім разі, під жадною умовою. *Ставить на* **в.** — ставити на увагу, зауважати.
Видимость — видимість, очевидність. *Для* **-мости** — для видимости, про людське око, для показу.
Видимый — видимий. **-мые** *признаки преступления* — видимі ознаки злочину.
Видовой — видовий.
Видоизменение — видозміна, відміна, зміна, переміна. **-ние** *обязательства* — (видо)зміна зобов'язання.
Виза — віза.
Визировка — (пашпортів) візування.
Визировать — візувати.
Вина — вина, провина, причина (ЛЗ, VIII). *Вменять в* **-ну** — ставити за вину кому. *По твоей* **-не** — з твоєї вини (причини). *Снять с кого* **-ну** — увільнити кого від вини.
Виндикат — віндикат (-ту).
Виндикационный — віндикаційний.
Виндикация — віндикація, позов про повернення певної речи.
Винить — винуватити, обвинувачувати. **-ся** — винитися, признаватися до вини.
Виноватый — (*в чём*) винуватий, винний (в чому), винен (чого) чим, причинний (чому).
Винный — винарний, виновий. **-ная** *монополия* — винова (горільчана) монополія. **-ный** *погреб* — винарня.

Вино — вино.
Виновник — винуватець (-тця), причинець (смерти, незгоди). *Действующее лицо* — (*стар.*) дійця (СФА, VI, 212).
Виновница — винуватниця, причинниця.
Виновность — винність, провинність (-ости).
Виновный — винуватий, винний (АЮЗР, 8, V, 84) (ЛР, 44). *Главный* **-ный** — головний винуватець. *Признать себя* **-ным** — признатися, до вини, визнати себе винним.
Винодел — винар (-ря), винороб.
Винокурение — гуральництво, горільництво.
Винокуренный. -ный *завод* — винниця, гуральня.
Винопродавец — винопродавець, продавець вина, винар (-ря).
Виноторговец — виноторговельник (-ка).
Виноторговля — винарня; торгування вином.
Виселица — шибениця (АЮЗР, 6, I, 441).
Висок — висок, скронь (-ни).
Високосный (*год*) — переступний, високосний (рік).
Вклад — вклад, вкладка, внесок.
Вкладчик — вкладник, вкладач.
Вкладчица — вкладниця, вкладачка.
Вкладной — вкладний, вкладковий.
Вкладывать — вкладати, класти, покласти (гроші).
Включать, включить — залічувати, залічити; вчислювати, вчислити; включати, долучати. **-ать** *в счёт* — зараховувати, залічувати.
Включение — залічування, залічіння, вчислення, вчисління, включення, долучення, залучення.
Включительный — включний. **-но** — включно.
Вкрадчивый — підкрадливий, закрадливий, підлесливий.
Вкрадываться — закрадатися.
Вкратце — коротко, коротенько, стисло.
Владелец — володілець; володар, державець (КМ). **-лец** *на праве собственности* — власник. *Пожизненный* **-лец** — доживітник. *Смежный* **-лец** — суміжник. *Арендный* **-лец** — орендар, посесор.
Владельческий — володільницький, владницький. **-ский** *иск* — позов посесорний.
Владение — володіння, держання (Ю т. I, 15, ЧСР; АЮЗР, 6, 1, 67), панування (АЮЗР, 6, I; 162), посідання (СФА, VI, 4), посілість (*имение*). **-ние** *бесспорное* — володіння безсуперечне. *Вступать, вступить во* **-ние** — обнімати, обняти посідання. **-ние** *вечное* — вічисте (вічне) володіння. **-ние** *давностное* — задавнене володіння. *Добросовестное* **-ние** — сумлінне володіння. *Насильственное* **-ние** — ґвалтовне, силоміцне володіння. *Недобросовестное* **-ние** — несовісне володіння. **-ние** *неправое* — незаконне, неправе. **-ние** *общее* — спільне володіння. **-ние** *отдельное от права собственности* — відокремлене (опрічне) від права власности. **-ние** *подложное* — неправдиве (фальшоване) володіння. **-ние** *пожизненное* — доживоття. *Право первого* **-ния** — право першого займання. *Потомственное* **-ние** — потомне володіння. *Самовольное* **-ние** — самовільне (свавільне) володіння. *Спорное* **-ние** — спірне володіння. *Фактическое* **-ние** — фактичне володіння. *Чиншевое* **-ние** — чиншове держання. *Чресполосное* **-ние** — посмужне володіння.

Владéтель — волóдáр (-ря́), держáвець (-вця).
Владéтельный — можновлáдний (князь), владýщий.
Владéть — володíти чим, панувáти над чим; посідáти, держáти що (ЮГ, I, 15 ТОК, III, (120, 1. 15 14), орýдувати чим (мóвою, перóм); обладувати (зéмлю, фáбрику).
Влады́ка — влади́ка, волóдар.
Влады́чество — володíння, панувáння, влáда, волóдарство.
Влады́чествовать — панувáти, мáти влáду, волóдарити.
Влáмываться, вломи́ться — влáмуватися, вломи́тися; вдирáтися, вдéртися.
Влáствовать — панувáти, мáти влáду, володарювáти.
Влáстный — влáдний, си́льний. -**но** — влáдно, си́льно. -**тен** *я* — мáю прáво, си́лу; менí вíльно.
Власть — влáда, власть (КМ); си́ла, прáво, вóля. **В.** *административная* — влáда адмíністрати́вна. **В.** *верховная* — влáда найви́ща, звéрхня, верхóвна. **В.** *военная* — влáда військовá. **В.** *гражданская* — влáда цивíльна. **В.** *законодательная* — влáда законодáвча, законодáтна. *Злоупотреблять* -**тью** — надýжувáти прáва, обертáти влáду на злé. **В.** *исполнительная* — в. виконáвча. **В.** *имущий* — влáдний, той, що мáє влáду. *Не в его* -**сти** — над йогó прáво, не йогó си́ла. *Не в моей* -**сти** — не моя́ си́ла, не моя́ вóля. **В.** *обвинительная* — в. (об[з])винувáльна. *Подчинить своей* -**сти** — під сéбе підгорнýти; підби́ти під свою́ влáду. **В.** *милицейская* — влáда мíліці́йна. *Присвоение* -**сти** — присвóєння влáди. **В.** *родительская* — влáда бáтьківська. **В.** *следственная* — в. слíдча. **В.** *судебная* — судóвá влáда.
Влезáние — влáзіння, залíзти.
Влезáть, влезть — влáзити, влíзти; залáзити,
Влечéние — пóтяг, нáхил (-лу), пори́в (-ву).
Влечь — тягти́, волокти́.
Влия́ние — вплив, си́ла. *Иметь* -**ние** *на кого* — мáти вплив на кóго; мáти си́лу над ки́м. *Находиться под* -**нием** — бýти під(о) впли́вом. *Оказать* -**ние** — вплúнути, зроби́ти вплив, вдíяти. *Под чьим* -**нием** — за впли́вом чиї́м.
Влия́тельный — впливóвий (люди́на).
Влия́ть — впливáти, мáти (справля́ти) вплив.
Вменéние — стáвлення, постáвлення (комý за що). -**ние** *в вину* — стáвлення за винý, привинéння. -**ние** *в обязанность* — стáвлення за обов'язок.
Вменя́емость — приви́нність, привинни́мість, осýдність, засуди́мість (-ости).
Вменя́емый — приви́нний, привинни́мий, осýдний, засуди́мий.
Вменя́ть — стáвити, постáвити; приви́нювати, привини́ти комý що. -**ть** *в вину* — постáвити за винý, привини́ти (комý). -**ть** *себе в обязанность* — вважáти за свій обов'язок.
Вмести́мость — вмісти́мість, мíсткість; (об'єм) óбсяг.
Вмешáтельство — втручáння, вплýтання, встрявáння, вдавáння в що.
Вмéшивать, вмешáть — вплýтувати, вплýтати, втягáти, втягти́ (когó в що). -**ся** — втручáтися (КМ; СФА, VI, 10; ТОК, III, 128), вплýтуватися, встрявáти, вдавáтися (в що), вступáтися (ЧСР).
Вне — по-зá, за, óсторонь. **Вне***брачный* — не[поза]шлю́бний. **Вне** *всякого сравнения* — понад усякé порíвняння. **Вне***договорный* — позадоговíрний, позаумóвний. **Вне***договорные обязательства* — позадоговíрні, позаумóвні зобов'язáння. **Вне***земельность, экстерриториальность* — екстериторія́льність. **Вне***надельный* — позанадíльний (земля́). **Вне***очередной* — позачергóвий. **Вне***партийный* — позапартíйний, непартíйний. **Вне** *пределов* — по-за мéжами. **Вне** *себя* — не тя́млячи себé, в нестя́мі. *Он* **вне** *себя* — він несамови́тий. **Вне***судебный* — позасудóвий. -**ным** *порядком* — позасудóво. **Вне***школьный* — позашкíльний. -**ное** *образование* — позашкíльна освíта.
Внедрéние — закорíніння, вкорíнення, заглúблення.
Внедря́ть, внедри́ть — закоріня́ти, вкоріня́ти, вкорíнити, заглибля́ти, заглиби́ти.
Внезáпность — несподíваність, раптóвість, нáглість.
Внезáпный — несподíваний, раптóвий, нáглий.
Внесéние — внéсення, занéсення, подáння. -**ние** *в список* — впис, занесéння до спи́ску.
Внéшний — зóвнішній, околи́чній (спрáви, торг); надвíрній, звéрхній (ви́гляд).
Внéшность — зóвнішність (-ости), ви́гляд (-ду), подóба.
Вникáть — дохóдити, доди́влятися, вглядáтися, вдавáтися в щось.
Внимáние — увáга, пи́льна увáга. *Обращать, обратить* -**ние** — звертáти, звернýти увáгу, обáчність, вважáти, зауважáти, завáжити, дбáти на. *Оказывать, оказать* -**ние** *кому* — зроби́ти комý лáску, (дáти) показáти увáгу. *Оставить без* -**ния** — занехáяти, занедбáти, залиши́ти без увáги. *Отвлечь* -**ние** — відвернýти, одтягти́ увáгу. *Представлять чьему* -**нию** — до увáги подавáти. *Принимать, принять во* -**ние** — уважáти, зауважáти; до увáги, на увáгу брáти, взя́ти. *Принимая во* -**ние** — уважáючи на, з увáги на, мáючи на увáзі, берýчи на увáгу, оглядáючись на, з óгляду на. *Уделить* -**ние** — присвяти́ти увáгу комý, чомý. *Ускользать, ускользнуть от* -**ния** — вихóдити (ви́йти, випадáти, ви́пасти) з-під увáги, одбíгти (од) чиє́сь увáги.
Внимáтельность — увáжність, увáжливість (-ости).
Внимáтельный — увáжний, увáжливий, обáчний до кóго, бáчний, бачли́вий до, примíтливий, пи́льний.
Вноси́ть, внести́ — внóсити, внéсти; складáти, склáсти, покладáти, поклáсти (грóші до кáси), виплáчувати, ви́платити. -**сти́** *в книгу, записать* — завóдити, занóсити (до книг), до кни́ги завéсти (СФА VI, 261). -**ти́** *в список* — записáти (вписáти) до спи́с(к)у, до реє́стру, занéсти до спи́с(к)у.
Внук — внук, онýк (си́нів син, доччи́н син).
Внýка — внýка, онýка (си́нова дочкá, доччинá дочкá).
Внучáтный — троюрíдний.
Внýтренний — внýтрішній (спрáви). -**нее** *море* — закри́те мóре. -**ние** *раздоры* — хáтній рóзрух, чвáри.
Внýтренность — нутрó, внýтрість (-ости).
Внушáть, внуши́ть — вмовля́ти, навíвáти (навíяти) комý щось, намовля́ти когó на щось.
Внушéние — навíяння, намóва; напоýмлення.
Внуши́тель — навíяч, намóвник (-ка).
Внуши́тельный — імпозáнтний, значли́вий, повáжний, значни́й, промóвистий (*факт*).

Внятный — виразний, добре чутний, розбірний.

Вовлекать, вовлечь, — втягати, втягти, затягати, затягти, (*подстрекая*) знаджувати, знадити, спонаджувати, спонадити, спокушувати, спокусити. **-ть** *в невыгодную сделку* — втягати в утратну справу, в невигідну оборудку. **-ть** *в преступление*— приводити до злочину, знадити на, спокусити, спонадити на злочин, підбити на злочин. **-ть** *в обман* — зманити, ошукати.

Вовлечение — втягнення, затягнення, заохочення.

Водворение — осадження, оселення, вселення.

Водворять, водворить — (*кого*) осаджувати, осадити, оселяти, оселити, вселити. **-рить** *на место жительства* — повернути до місця домівки. **-рить** *спокойствие* — встановити (запровадити) спокій, утихомирити. **-ся** — оселятися, оселитися, осідати, осісти.

Водный — водяний. **-ный** *путь* — водяний шлях.

Водобоязнь — сказ, скаженйця, скаженівка.

Водоём — водойма, водоймище, водозбір (-збору), басейн. **В.** *для моченья льна* — мочило (ЮГ. [I, 35).

Водокачка — водотяг (-гу), водокачка.

Водоохранный — водоохоронний.

Водопой — водопій (*р.* водопою), (*место*) водопійло.

Водопровод — водогін (-гону), водопровід (-воду).

Водопроводный — водогінний, водогоновий, водопровідний.

Водоснабжение — водопостачання.

Водоспуск — лотоки, ринва (*трубою*), опуст.

Водосток — водозбіг, спад. **-ток** *искусственный* — штучний водозбіг, ринштак (-ку).

Водосточный —водозбіжний. **-ная** *труба*—ринва.

Водяной — водяний, водний, водовий. **-ная** *мельница* — водяний млин, млин-водяк.

Воевать — воюватися, воювати кого.

Военачальник — начальник над військом, воєначальник.

Военный — військовий (повинність, людина, рада). **-ное** *время* — час війни, військові часи. **-ная** *добыча* — в. здобич. **-ный** *закон* — військовий закон. **-ное** *звание* — військовий ранг, військове звання, військова стать. **-ный** *караул* — військова сторожа, варта. **Военно**-*морской закон* — військово-морський закон. *Находиться на* **-ной** *службе* — служити у війську. **-но** *обязанный* — військовообов'язаний. **-но** *пленный* — бранець, полонепик. **-ная** *повинность* — в. повинність; вйряд военний (АЮЗР, 6, 1, 41). **-ное** *положение* — військовий стан. **-но**-*служащий* — військовий, військовик. **-ный** *совет* — військова рада. *Состояние войны* —стан війни. **-но**-*конская* — військово-кінська (повинність). **-но**-*судовая повинность* — військово-судова повинність. **-ная** *тайна* — військова тайна, таємниця. *Театр* **-ных** *действий*— терен війни, театр військових дій, бойовище.

Вожак — проводир, привідця, вожай, ватажко.

Вожделение — пожадливість, хтивість (-ости), хотіння, жадання, жадоба, жага.

Вожделеть — жадати, жадобу велику мати.

Возбранять, возбранить — боронити, забороняти, заборонити, заказувати, заказати.

Возбудимость — збудимість, подразливість, дразливість, (ро)зворушимість (-ости).

Возбуждать, возбудить — будити, збудити; зворушити (пристрасть), викликати. **-ть** *гнев*—викликати гнів, розлютувати. **-ть** *желание* — заохочувати. **-ть** *пререкание* (*о подсудности*)— розпочати сперечання про підсудність. **-ть** *вопрос*— порушувати (порушити) питання, зняти питання. **-ть** *дело*— порушувати (порушити, розпочати) справу; закладати, зложити позов. **-ть** *мужество* — осміляти, осмілити; додавати, додати відваги; підіймати, підняти дух. **-ть** *подозрение* — ставати підозрілим, непевним, будити підозріння. **-ть** *преследование* — розпочати переслідування. **-ть** *против кого*— підбурювати, підбурити кого на кого, підіймати, підняти проти кого. **-ть** *против себя всех* — всіх собі спротивити. **-ть** *удивление* — здивувати викликати чий подив.

Возбуждение — збудження, підбурювання, роздратування, зворушення, запал; розпочинання.

Возбуждённый — збуджений, збурений, зворушений, запалений, схвильований, обурений; розпочатий (справа).

Возведение — спорудження, будування, збудування, ставлення; піднесення (на посаду).

Возводить, возвести — споруджати (спорудити), будувати, збудувати, побудувати, ставити, поставити, підносити, підвести. **-ть** *обвинение*— обвинувачувати кого, закидати кому вину.

Возврат — повернення, вертання, воро[і]ття, зворот.

Возвратный — зворотний, поворотний. [поворо[і]т.

Возвращать, возвратить—вертати, повертати, повернути. **-ть** *по суду*— судом повернути (ЧСР), судом виправити (своє). **-ть** *издержки* — повернути кошти, втрати. **-ть** *права* — п. права. **-ть** *свои расходы* (*в предприятии*)—повернути свої витрати, на свої гроші вийти (в підприємстві). **-ть** *убытки*—повернути втрати. **-ся** — вертати, вертатися, повертати, повертатися, повернутися.

Возвращение — повернення; поворо[і]т, воротгя. **-ние** *самовольное*—самовільний поворіт (вороття).

Возвышение — підвищення, підвишок, височінь (-ни), горб; піднесення, вйнесення, побільшення, збільшення. **-ние** *наказания* — збільшення (підвищення) кари. **-ние** *платы* — збільшення (побільшення) платні.

Воздавать, воздать— віддавати, віддати, відплачувати, відплатити, віддякувати, віддячити.

Воздаяние — відплата, віддяка, заплата, кара.

Воздержание — стримання, здержання, упин, спин.

Воздерживаться, воздержаться — утримуватися, утриматися, здержуватися, здержатися, спинятися, спинитися. **-ся** *от голосования* — утриматися від голосування.

Воздержность—стриманість, здержливість (-ости).

Воздержный — здержливий. [вплинути.

Воздействие — вплив, сила. *Оказать* **-вие** —

Воздействовать — впливати, вплинути, вдіяти.

Воздух — повітря. *Испорченный, спёртый* **-дух** — важкий дух, задуха.

Воздушный — повітрян[ов]ий. **-ная** *почта* — повітрян[ов]а пошта, авіопошта.

Воззвание — відозва, заклик, звертання.

Воззре́ние — по́гляд, ро́зсуд (-ду).
Возлага́ть, возложи́ть — покладáти, поклáсти, накладáти, наклáсти. **-ложи́ть** *вину за убытки*—(*стар.*) шкóду уложи́ти (АЮЗР, 6, 1, 62). **-а́ть** *издержки на кого*—накладáти видáтки, втрáти, кóшти на кóго. **-а́ть** *обязанность на кого* — покладáти (поклáсти) обов'язок на кóго. **-и́ть** *убытки* — поклáсти (наклáсти) втрáти, (*стар.*) приложи́ти шкóду (АЮЗР, 6, I, 282).
Возложе́ние — накладáння, покладáння.
Возме́здие, *см.* **Воздаяние.**
Возмеща́ть, возмести́ть — повертáти (повернýти) кóшти, покривáти (покри́ти) кóшти. **-и́ть** *вред или убытки* — відшкодувáти.
Возмеще́ние — повéрнення, покриття́. **-ние** *за вред и убытки* — відшкодувáння.
Возмо́жность—змóга, спромóга, спромóжність, можли́вість, мóжність, спóсіб. *Дать* **-ность** *кому*—спромогти́ комý, уможли́вити комý що. *По* **сти** — по змóзі, якó мóга. *Получить* **-ность** — спромогти́ся на щось. *По мере* **-сти** — в мі́ру можли́вости, як си́ла, як змóга, як спромóга. *Сделать* **-ным** — уможли́вити. *Я не имел* **-ности**, *мне не было* **-ности** — неспромóга моя́ булá, неси́ла моя́ булá.
Возмо́жный — можли́вий.
Возмужа́лость — змужні́лість, дорóслість (-ости).
Возмужа́лый — змужні́лий, дорóслий.
Возмужа́ть — змужні́ти.
Возмути́тель — підбýрювач, баламýт(а), заколóтник, бунтівни́к, бунтáр (-ря́).
Возмути́тельный — обýрливий; ганéбний, оги́дний.
Возмуща́ть, возмути́ть — обýрювати (*вызывать негодование*); баламýтити, збаламýтити (людéй), каламýтити, скаламýтити, колотити, сколоти́ти. **-ть** *против кого* — підбýрювати, підбýрити, бунтувáти, підіймáти, підня́ти прóти (на) кóго. **-ся** — обýрюватися; бунтувáтися, збунтувáтися, повставáти, повстáти, підіймáтися, підня́тися проти [на]кóго.
Возмуще́ние — 1) зáколот, ворохóбня́, збýрення, бунт; підбýрювання, підбýрення, бунтувáння (кóго проти кóго); 2) (*негодование*) обýрення.
Вознагражда́ть, -ди́ть — нагороди́ти (ЛР, 44), нагорóджувати, винагорóджувати, ви́нагородити; повертáти, повернýти, відшкодувáти, заплати́ти (АЮЗР, 6, I, 65). **-мый** — плáтний, оплáтний.
Вознагражде́ние — винагорóда, нагорóда (КМ), заплáта (ЧСР). ви́плата, відшкóда, відшкодувáння. **-ние** *за находку* — знахі́днé. **-ние** *за поимку* (*имущества, плывущего по реке, заблудившегося скота*) — перéйма. **-ние** *за убитого* — головщи́на (*стар.*) (ЧСР). **-ние** *за убытки от пожара* — винагорóда за вогнéву шкóду. *Страховое от огня* **-ние**— пожéжна ви́плата, пожéжні грóші.
Возна́мериться — наважитись, взя́ти нáмір, взя́ти дýмку, набрáтися мисли (АЮЗР, 6, I, 106).
Возненави́деть — зненáвидіти.
Возникнове́ние — ви́никнення, почи́н, почáток, настáння, по(в)стáння, похóдження.
Возника́ть, возни́кнуть — виникáти, ви́никнути, повставáти, повстáти, похóдити, приточи́тися [Приточи́лася спрáва (ЛЗ, VIII)], взя́тися.

Возобновле́ние — віднóвлення (умóви), понóвлення (спрáви, пóзву), знóвлення (СФА, VI, 471), онóвлення.
Возобновля́ть, возобнови́ть — відновля́ти, віднови́ти, поновля́ти, понови́ти (спрáву), зновля́ти (ЛР, 44), нáново зав'язáти (перéспрáву), онови́ти (СФА, VI, 474, 128), обнови́ти (СФА, VI, 124).
Возража́ть, возрази́ть — перéчити (ТОК, 1, 132), суперéчити, заперéчувати, відкáзувати, відказáти на що, комý що; стáти на óдповідь (СФА, VI, 5), одвóдитися (ЧСР).
Возраже́ние — заперéчення, сперечáння, суперéчення, відкáз; одпóр (ЧСР; АЮЗР, V, 41).
Во́зраст — літá, вік, порá, зріст. (*р.* зрóсту). **-том** — літáми. **-раст** *детский* — дитя́чий (дити́нний) вік. **-раст** *зрелый* — ді́йшлий вік, лíтність (-ости). *На* **-сте** — на порí. [На порí стáти]. *Предельный* **-раст** — зазнáчений (грани́чний) вік. *Старческий* **-раст** — старéчий вік. *Пожилой* **-раст** — підстáркуватий вік (літá). *Юношеский* **-раст** — хлоп'я́чий, юнáцький вік (літá).
Во́зрастный — по вíку, лíтній.
Возрожде́ние — відрóдження, новонарождíння.
Во́зчик — візни́к, фýрман (-на).
Во́ин — вóїн, воя́к, (*фам.*) воя́ка, войовни́к; салдáт.
Во́инский — військóвий. **-кая** *повинность*—військóва пови́нність (-ости), при́зов (-зву).
Война́ — війнá.
Во́йско — ві́йсько.
Войти́ — увійти́, вступи́ти до. **-ти́** *в долг* — запозичитися, понапозичáтися, вдовжи́тися. **-ти́** *в компанию* — вступи́ти до спі́лки. **-ти́** *в лета* — ді́йти (до) літ. **-ти́** *в обычай* — у звичáй у[в]війти́, узвичáїтися. **-ти́** *с представлением* — звернýтися з подáнням. **-ти́** *в силу* — набрáти (набýти) си́ли, взя́ти си́лу, стáти чи́нним, набýти чи́нности; стáти правоси́льним (про закóн, постанóви, то-що). **-ти́** *в сношения* — на[за]в'язáти стосýнки, знóсини. **-ти́** *в соглашение* — порозумíтися, погоди́тися, посднáтися, увійти́ в згóду, умóвитися. **-ти́** *в употребление* — вжи́тися.
Вокза́л — вокзáл, двірéць залізни́чий.
Волеизъявле́ние — ви́яв вóлі, велíння.
Волеспосо́бность — волездáтність (-ости).
Волне́ние — хвилювáння; зворýшення, збýрення, ворохóбня́, каламýття́, зáколот (-ту).
Волнова́ть — хвилювáти, зворушáти, збýрювати, зрушáти, ворохóбити.
Волоки́та — тяганина, зволікáння, зволóка (АЮЗР, 6, I, 503); (*о челов.*) бáб'ячий дури́світ, джигýн, бабодýр, бабі́й (-бія́), женихли́вий.
Волонтёр — охóтник, охóчий. **-тёр** *конный* — охочекомóнник.
Волостно́й — волосни́й.
Во́лость — вóлость (-сти).
Вольноду́мство — вільнодýмство.
Вольнонаёмный — вільнонáйманий, вільнонайня́тик, нáймит.
Вольнопрактику́ющий *врач* — ві́льний лíкар, лíкар ві́льної прáктики.
Во́льный — ві́льний. **-ная** *гавань* — ві́льний порт, портофрáнко.
Во́ля — вóля. *Лишить* **-ли** — позбáвити вóлі. збезвóлити. **-лей** *неволей* — хоч-не-хоч, радне-рад, вóлею-невóлею. *Сдаться на* **-лю**— кори́тися чиї́й вóлі, віддáтися на чию́ вóлю.

Вонзи́ть — встроми́ти, застроми́ти, всади́ти, загна́ти.
Вонь — смо́рі́д (*р.* сморо́ду).
Воню́чий — смердю́чий, смердя́чий, воню́чий.
Воня́ть — смерді́ти, воня́ти.
Вообража́ть — уявля́ти.
Воображе́ние — уя́ва; уя́влення, уяв(л)і́ння.
Вообще́ — взагалі́, загало́м, огу́лом (КМ). **-ще́** *и в частности* — взагалі́ і зокре́ма́ (зосі́бна).
Воодушевле́ние — за́пал (-лу), захо́плення.
Воодушевля́ть — запаля́ти до, піддава́ти ду́ху, заохо́чувати.
Вооружа́ть, вооружи́ть — озбро́ювати, озбро́їти, узбро́ювати, узбро́їти; ста́вити проти ко́го, підбу́рювати, підбу́рити. **-ся** — озбро́юватися, озбро́їтися, узбро́юватися, става́ти (ста́ти) проти ко́го.
Вооруже́ние — озбро́єння, узбро́єння, збро́я. *В полном* **-нии** — при по́вній збро́ї.
Вооруже́нный — озбро́єний, узбро́єний, збро́йний, ору́жний. **-ная** *кража* — збро́йна, ору́жна краді́жка. *Совершить* **-ную** *кражу* — вчини́ти краді́ж ору́жно, збро́йно. **-ное** *столкновение* — збро́йна, ору́жна су́тичка. **-ное** *нападение* — збро́йний на́пад. **-ная** *шайка* — озбро́єна ватага (ба́нда).
Воо́чию — на́вічно, на́віч, очеви́дячки, вла́сним о́ком, живови́дячки.
Вопи́ть — голоси́ти, галасува́ти, лементува́ти, вола́ти, репетува́ти, зо́йкати.
Воплоти́ть — вті́лити, вживи́ти. **-щённый** — вті́лений, вживлений.
Воплоще́ние — вті́лення, вжи́влення.
Вопль — голосі́ння, га́лас, зойк, репетува́ння, ре́пет, ле́мент, вола́ння (ЖО, 11).
Вопреки́ — всу́переч, наперекі́р, насу́проти.
Вопро́с — пита́ння (СФА, VI, 129), запита́ння, за́пит; спра́ва. *Возбуждать, подымать* **-ро́с** — поча́ти, зніма́ти, вруша́ти, пору́шувати пита́ння. *Возникает* **-ро́с** — повстає́, виникає́, захо́дить пита́ння. *Выяснить* **-ро́с** — з'ясува́ти спра́ву. **-ро́с** *дополнительный* — додатко́ве пита́ння. *Задавать* **-ро́с** — поста́вити (кому́) пита́ння. **-ро́с** *земельный* — земе́льна спра́ва. *К* **-ро́су** — до пита́ння. *По* **-ро́су** — що-до пита́ння, в спра́ві. *Подвергнуть* **-ро́с** *детальному обсуждению* — поста́вити спра́ву під докла́дне обмі́ркува́ння, докла́дно спра́ву обмі́ркува́ти. *Разрешить* **-ро́с** — розв'яза́ти пита́ння.
Вопро́сный — (за)пита́льний. **-ные** *пункты* — запита́льні пу́нкти, за́питні пу́нкти.
Вор — зло́дій (*мн.* зло́дії) (СФА VI, 1, 155; АЮЗР, 1, VII, 53). *Карманный* **вор** — кешенько́вий зло́дій (ма́йстер), кешеня́р, кеше́нник. *Открыть* **-ра** — ви́стежити, ви́знати, ви́крити зло́дія. *Сделаться* **-ро́м** — піти́ в зло́дії, пусти́тися на зло́дія (в злоді́йство).
Вори́шка — злодю́жка (*м. р.*), злодія́чка.
Ворова́тый — крадійкува́тий, злодійкува́тий, хапки́й.
Ворова́ть — кра́сти, злодія́чити, злодіюва́ти.
Воро́вка — злоді́йка.
Воровско́й — злоді́йський (ЛР, 44), краді́жний. **-ски́** (*тайно*) — як зло́дій, крадькома́, кра́деним спо́собом (ЛР, 44), по-злоді́йському.
Воровство́ — злоді́йство (ЧСР, СФА, VI, 64), краді́ж (*м. р.*), кра́діж (*ж. р.*), краді́жка, краді́ння. *Заниматься* **-во́м** — кра́сти, злодія́чити.
Ворожба́ — ворожі́ння, чарува́ння.
Вороже́я — воро́жка, зна́хурка, шепту́ха.
Ворожи́ть — ворожи́ти, чарува́ти.
Вороти́ла — оруда́р (-ря́), верхово́да.
Восемна́дцать — вісімна́цять.
Во́семьдесят — вісімдеся́ть.
Восклица́ние — ви́гук.
Воспале́ние — запа́лення, роз'ятрення, за́ятрення.
Воспита́ние — ви́ховання (ТОК, III, 58), (*выращивание*) годува́ння.
Воспи́танник — вихова́нець.
Воспи́танница — вихова́нка.
Воспи́танность — ви́хованість, до́бре ви́ховання.
Воспита́тель — вихова́тель (ЧСР), вихо́вник.
Воспита́тельница — вихова́телька, вихо́вниця.
Воспита́тельно-исправи́тельное заведе́ние — дім для ви́ховання та попра́ви, вихо́вно-попра́вний за́клад.
Воспи́тывание — вихо́вування.
Воспи́т(ыв)ать — вихо́вувати, ви́ховати, вигодо́вувати, ви́годувати.
Воспо́льзоваться — ви́користати щось, скори́стува́тися, скори́стува́ти, скориста́ти (з чо́го), зажи́ти (ЛР, 44). **-ться** *чужим имуществом* — зажива́ти чуже́ добро́.
Воспрепя́тствование — перешко́дження, загальмува́ння (АЮЗР, 6, I, 356).
Воспрепя́тствовать — перешко́дити, перешкоджа́ти, ста́ти на зава́ді, перебити кому́.
Воспреща́ть — забороня́ти, борони́ти кому́ що.
Воспреще́ние — заборо́на.
Воспрещённый — заборо́нений, зака́заний. **-ное** *действие* — заборо́нений вчи́нок.
Воспроизведе́ние — відтво́рення, репроду́кція.
Воспроизводи́ть — відтво́рювати, відтвори́ти.
Восстава́ть, восста́ть — повстава́ти, повста́ти, підійма́тися, підня́тися.
Восста́ние — повста́ння.
Восстановле́ние — відно́влення, пonóвлення, відбудува́ння. **-ние** *в правах* — пове́рнення прав (кому́). **-ние** *прежнего владения* — пове́рнення попере́днього володі́ння. **-ние** *прежнего состояния* — відно́влення, поно́влення до перві́сного ста́ну. **-ние** *нарушенного владения* — поно́влення пору́шеного володі́ння. **-ние** *срока* — поно́влення стро́ку, реченця́.
Восстановля́ть, восстанови́ть — відбудо́вувати, відбудува́ти, відновля́ти, віднови́ти, поверта́ти, поверну́ти (до попере́днього ста́ну). **-ть** *нарушенную подсудность* — встановля́ти пору́шену підсу́дність, судову́ підле́глість, при́суд. **-ть** *честное имя* — поверну́ти честь і́мени, реабілі́тува́ти.
Востре́бование — по́спит (-ту), зажада́ння. *До* **-ния** — до по́спиту, до зажада́ння. *Почта до* **-ния** — зали́шена по́шта.
Восходи́ть — вixо́дити, зійти́ вго́ру. **-дящая** *линия* — висхідна́ лі́нія, горове́ колі́но. **-щий** *родственник* — ро́дич в горово́му (висхідно́му) колі́ні.
Во́тчим — ві́тчим, нері́дний ба́тько.
Во́тчина — во́тчина (родови́й ма́єток), ба́тьківщина, діди́зна.
Во́тчинник — во́тчинник, батьківща́нин, ді́дич.
Во́тчинное *право* — во́тчинне (батьківща́нне, діди́чне) пра́во.
Впечатле́ние — враж́іння. *Произвести* **-ние** — зроби́ти враж́іння на ко́го, врази́ти кого́.
Впечатли́тельность — врazли́вість (-вости).
Впечатли́тельный — вразли́вий, чутки́й.

Вписывание — вписування, впис. [сáти до чóго.

Вписывать, вписáть — вписувати, вписáти, запи-

Впитывать — вбирáти, впивáти, втягáти, всмóктувати. **-щий** *в себя* — беркий, вбирýщий, прий-

Вплотнýю — щíльно, тíсно. [нятýщий.

Вплоть — до крáю, до кінця́, до пня, аж до.

Вполнé — цілкóм, зóвсім, до остáнку, цілковúто.

Впопыхáх — спóхвату, пóспіхом, квáплячись, хáпком.

Впотьмáх — пóночі, в тéмряві.

Впредь — наперéд, напóтім, аж до, надáлі. **Впредь** *до изменения* — аж до (дáльшої) зміни, геть аж

Впрóголодь — нáдголодь. [до зміни.

Впрочем — протé, а протé, а втім, врéштою.

Впýтывать, впýтать — вплýтувати, вплýтати, втягáти, втягнýти. **-ся** — втручáтися, встрявáти.

Враждá — ворожнéча, ворогувáння.

Враждéбность — ворóжість (-жости).

Враждéбный — ворóжий. **-но** — ворóже. **-ные** *действия* — ворóжі вчинки, дії.

Враждовáть — ворогувáти на кóго.

Вразбрóд — врóзтіч, рíзно.

Враздрóбь — на-рóздріб, нáрізно, окрéмо.

Вразумúтельный — розýмний, зрозумíлий, врозумлúвий. **-но** — зрозумíло, розýмно, врозумлúво.

Вразумúть — врозумúти, напýтúти, на рóзум на-

Вразумлéние — напýче[ті]ння. [вéсти, нарáдити.

Врасплóх — зненáцька, несподíвано, розполóхом.

Врассыпнýю — врóзсип, внáтрус; врóзтіч.

Врач — лíкар (-ря). *Быть* **-чём** — лікарювáти. *Женщина*-**врач** — лíкарка.

Врачéбный — лікáрський. [лікарювáння.

Врачевáние — лікувáння, гóїння (рáни, урáзки);

Вред — вáда, шкóда (ЧСР; ТОК III, 26), втрáта (КМ). *Во* **в.** *кому* — на шкóду, на втрáту чию (КМ). *Делать, причинять* **в.** — шкóдити, шкóду робúти (чинúти). *Послужить во* **в.** — пíти на шкóду, зашкóдити, пошкóдити.

Вредúть — шкóдити, шкóду робúти, вáдити.

Врéдность — шкідлúвість, шкíдність, вадлúвість.

Врéдный — шкідлúвий (шкодлúвий), шкíдний, вáдний. **-ный** *для здоровья, тяжкий* (*о ранах*) — шкодлúвий (АЮЗР, 6, I, 187). **-ное** *производство* — шкідлúва робóта.

Врéменный — тимчасóвий, часóвий, дочáсний. **-ное** *владение* — дочáсне володíння. **-но** — тимчасóво, до чáсу, на час, пóки-що.

Врéмя — час (СФА VI, 112), порá, годúна, добá. **-мя** *вступления в действие* — час набуття́ сúли. *Спустя некоторое* **-мя** — по якíмсь (якóмусь) чáсі. *В непродолжительном* **-ни** — в недóвгім чáсі, невдóвзі. *Удобное* **-мя** — нагóда, слýшний час. *Улучить* **-мя** — вúгадати годúну.

Врождённый — прирождéнний, прирóдній, родúмий.

Врóзницу — на-рóздріб, нáрізно, в-рóздріб.

Вручúтель — дорýчняк (-ка), віддавéць (-вця́).

Вручáть, вручúть — вручáти, вручúти, до рук давáти, доручáти, доручúти.

Вручéние — вручíння, до рук давáння.

Врывáться, ворвáться — вдирáтися, вдéртися.

Всáживать, всадúть — всáджувати, всадúти, встро-

Всевлáстный — всевлáдний. [мля́ти, встромúти.

Всевозмóжный — всякий-можлúвий, всякий-превсякий, геть-усякий, всеможлúвий, усякóвий.

Вселúть — вселúти, оселúти. **-ся** — вселúтися, оселúтися. [спóсобами.

Всемéрно — яко-мóга, всякими спóсобом, всімá

Всенарóдный — всенарóдній, вселюдний, прилюдний, привселюдний. **-но** — всенарóдньо, прилюдно, вселюдно, привселюдно.

Всеóбщий — загáльний, вселюдний. [вáння).

Всеóбщность — загáльність, вселюдність (голосу-

Всесторóнний — всебíчний, всесторóнній. **-не** — всебíчно.

Всеуслышание. *Во* **всеуслышание** — гóлосно; щоб усі почýли, всім до слýху, на вселюдне слýхання.

Всецéло — цілковúто, цілкóм, зóвсім, до крáю.

Вскрывáть, вскрыть — відкривáти, відкрúти; розтинáти, розтя́ти, розчиняти (трýпа); розпечáтувати, розпечáтати (лúста).

Вскрытие — відкриття́ (сéйфу, дверéй), скрес (льóду), розтинáння (трýпа), розпечáта[ува]ння (лúста).

Вслéдствие — внáслідок чóго, чéрез-що, з чóго.

Вслух — вгóлос, гóлосно.

Вспомогáтельный — помíчний (кнúга), допомíчний *и* допомíжний, підсóбний. **-ный** *капитал* — помíчний капітáл. **-ная** *касса* — кáса допомóги, запомагáльна кáса. **-ные** *книги* — помíчні кнúги.

Вспоможéние, вспомоществовáние — запомóга, допомóга, підмóга, пóміч; ратýнок (ратýнок), поратýнок. *Касса взаимного* **-вания** — кáса обопíльної допомóги. [комý.

Вспомоществовáть — запомагáти когó, допомагáти

Вспухáть, вспýхнуть — спухáти, спýхнути. **-ший** — опýхлий, спýхлий (АЮЗР, 6, I, 309). [пал.

Вспыльчивость — запáльність, гарячкувáтість, рóз-

Вспыльчивый — запальний, гарячкувáтий, розпáлистий. **-во** — запáльно, з-óпалу.

Вспыхивать, вспыхнуть — спалáхувати, спалахнýти (пожéжа), вибухáти, вúбухнути (війнá, пóрох), займáтися (пожéжа).

Встревóжить — стурбувáти, збентéжити. [тéжений.

Встревóженный — стурбóваний, затривóжений, збен-

Встречáть, встрéтить — стрічáти (стрівáти), стрíнути, зустрічáти (зустрівáти), зустрíнути, здибáти, здúбати, спіткáти. *Не* **-чается** *препятствий к чему* — немá перепóн (перешкóд) до чóго. [пóзов, зустрíчне домагáння.

Встрéчный — зустрíчний. **-ный** *иск* — зустрíчний

Вступáть, вступúть — вступáти, вступúти; увіхóдити, увійтú; захóдити, зайтú (в розмóву, в приязнь, в суперéчку), в знóсини. **-ать** (*вмешиваться*) — втручáтися (СФА, VI, 10). **-ть** *в брак* — дружúтися, одружúтися, брáтися, побрáтися, понятися. **-ть** *во второй брак* — побрáтися вдрýге. **-ть** *во владение* — обнімáти, обня́ти посідáння (володíння), посíсти що, опанувáти що. **-ть** *в дело* — вступáти в спрáву. **-ть** *в должность* — ставáти, стáти на ýряд, обіймáти, обня́ти посáду. **-ть** *в законную силу* — набýти закóнної сúли, набýти чúнности, взя́ти прáвну (закóнну) сúлу; правосúльним, чúнним стáти. **-ть** *в караул* — ставáти, стáти на вáрту. **-ть** *в переговоры* — вдáтися в перéсправи, захóдити, зайтú в перéсправи, розпочáти переговóри. **-ть** *в права* — вступáти, вступúти в прáвá. **-ть** *в соглаше-*

ние — прийти́ до зго́ди, увійти́ в зго́ду. -ть *в сделку* — склада́ти, скла́сти обору́дку, умо́ву, уго́ду, доби́ти то́ргу. -ть *в состязание* — в переймо́ги йти, піти́ з ким. -ть *в союз* — ста́ти, приста́ти до спі́лки, у спі́лку, в сою́з єдна́тися, з'єдна́тися. -ть *в спор* — поча́ти супере́чки, спо́ритися, (*стар.*) іти́ в за́вод (ЛОМ, 117). -а́ться *за кого* — вступа́тися за ким, заступа́тися за ко́го, борони́ти кого́; оступа́тися за ко́го (за ким).

Вступи́тельный — вступни́й.

Вступле́ние — вступ, вступне́ сло́во, передмо́ва; вхі́дчини, вхо́дини (*обыкновенно с пирушкой*).

Всту́пщик — всту́пник, спі́рник.

Вся́ческий — превся́кий, геть-усі́кий.

Вта́йне — по́тай (чого́), таємно.

Вторга́ться, вто́ргнуться — вдира́тися, вде́ртися, впира́тися (СФА, VI, 222), впе́ртися, втруча́тися, (ЛР, 44; СФА, VI, 370); вступа́тися (АЮЗР, 6, I, 48).

Вторже́ние — за́біг (ві́йська); вдира́ння, втруча́ння, (*стар.*) вто́ргнення (АЮЗР, 8, V, 64), вто́рження (АЮЗР, 6, I, 418).

Втори́чный — повто́рний, поно́вний, другоразо́вий, другорядо́вий, другоступене́вий (-ва ста́дія, -ве я́вище). -но — вдру́ге, у дру́гий раз, дру́гого ра́зу. -ная *выпись* — повто́рний ви́пис.

Второбра́чие — дру́ге побра́ння, за́вдругий шлюб, дру́ге одру́жіння.

Второбра́чный — другошлю́бний. -ный *супруг, -га* — другошлю́бне подру́жжя. -ный *сын* — син з дру́гого шлю́бу.

Второстепе́нный — другоря́дний.

Второ́й — дру́гий. *Во* -ры́х — вдру́ге, по-дру́ге. *Покупать со* -ры́х *рук* — купува́ти з дру́гоі руки́.

Вход — вхід, вхо́дини, вступ. *Свободный* в. — ві́льний вступ.

Входи́ть, войти́ — вхо́дити, увійти́; ступа́ти, ступи́ти до, втруча́[ти]тися в що, вдава́тися, вда́тися в що. -и́ть *в азарт* — запа́люватися, запали́тися, розпа́люватися, розпали́тися. -ти́ *в долги* — запози́чуватися, запози́читися, напозича́тися. -ти́ *в законную силу* — правоси́льним ста́ти, набу́ти си́ли. -ти́ *в лета* — на порі ста́ти, дійти́ літ. -ть *в пререкания* — вдава́тися (захо́дити) в супере́чки. -ди́ть *в рассмотрение* — розгляда́ти. -ди́ть *с представлением* — подава́ти, зверта́тися з пода́нням.

Входно́й — вхі́дний (квито́к).

Входя́щий — вступни́й. -щий *журнал* — журна́л вступни́х папе́рів.

В'езд — в'ї́зд, при́їзд (*под'езд*). *Право* -да — в'ї́здо́ве пра́во.

В'е́зжий — в'ї́зний, в'їздо́вий. -жие *леса* — в'ї́зні лі́си.

Вчина́ние — почина́ння, розпочина́ння.

Вчина́ть — почина́ти, поча́ти, розчина́ти. -ть *иск* — заклада́ти по́зов, почина́ти по́зви (КМ) на ко́гось.

Выбира́ть, вы́брать — вибира́ти, ви́брати, обира́ти, обі́бра́ти; добира́ти, ді́бра́ти; визбі́рувати, ви́збирати. -ть *в судьи* — обра́ти на суддю́, за суддю́. -ный — о́браний, обі́браний.

Вы́бор — ви́бір, до́бір; обра́ння (*мн.* обрання́).

Вы́борка — вибира́ння, добира́ння, ви́бірки, ви́збірки.

Вы́борность — ви́бірність (-ности).

Вы́борный — ви́борний (КМ), о́браний.

Вы́борочная *рубка* — ви́руб лі́су на ви́бір.

Вы́борщик — вибо́рець (-рця).

Вы́боры — обра́ння, обира́ння, ви́бори. *Дополнительные* -ры — додатко́ві ви́бори. *Прямые* -ры — безпосере́дні ви́бори. -ры *произвести* — переве́сти ви́бори (обра́ння).

Выбра́сывание — викида́ння.

Выбра́сывать — викида́ти, *сов.* ви́кинути.

Выбыва́ть, вы́быть — вибува́ти, ви́бути, вихо́дити, ви́йти, виступа́ти, ви́ступити, виї́здити, ви́їхати.

Вы́бытие — вибуття́, ви́хід, ви́ступ, ви́їзд (-ду).

Выве́дывание — виві́дування, розві́дування, випи́тування.

Выве́дывать, вы́ведать — виві́дувати, ви́відати, розві́дувати, розві́дати, випи́тувати, ви́питати.

Выве́шивать, вы́весить — виві́шувати, ви́вісити; (*флаги*) викида́ти.

Вы́веска — ви́віска, табли́ця.

Выви́нчивать — вигви́нчувати, ви́гвинтити, викру́чувати, ви́крутити.

Вы́вих — звих (руки́).

Вы́вод — ви́сновок, ви́від. *Окончательный* -вод — остато́чний ви́сновок. *Это не сходится с* -дами — це не збіга́ється з ви́сновками, не припада́є до ви́сновків.

Выводи́ть, вы́вести — виво́дити, ви́вести, повиво́дити; вибавля́ти, ви́бавити, повибавля́ти (пля́ми). -ди́ть *заключение* — роби́ти ви́сновок, висно́вувати, ви́снувати.

Вы́воз — ви́віз (-возу). *Запрещение* -за — забо́рона ви́возу.

Вывозно́й — вивозо́вий (жито), виві́зний (край).

Выгова́ривать, вы́говорить — вимовля́ти, ви́мовити (СФА, VI, 436), вимовля́ти (кому́ що); застерега́ти, застерегти́ собі́ що; роби́ти нага́ну кому́, докоря́ти (кому́). -ное *право* — застере́жене пра́во. -ние *себе чего* — застере́ження собі́ чого́.

Вы́говор — ви́мова (сло́ва), нага́па (від су́ду), напоу́млення.

Вы́года — ви́года, виск, ко́ристь, пожи́ток.

Вы́годный — ви́гідний, кори́сний, пожи́точний, вискі́вний. *На* -ных *условиях* — при кори́сних умо́вах.

Вы́гон — ви́гін (-гону), пасті́вник, пасови́ще, толо́ка, ви́пуск (ТОК, III, 129).

Вы́греб — ви́гріб (-бу *м.*). -ная *яма* — вигрі́бна я́ма.

Выгружа́ть, вы́грузить — [ви]розванта́жувати, розванта́жити, виклада́ти, спорожня́ти.

Вы́грузка — [ви]розванта́жування.

Выдава́ние — видава́ння.

Выдава́ть, вы́дать — видава́ти, ви́дати. -ть *себя за кого* — удава́ти з се́бе кого́. -ть *сообщника* — вика́зувати, виявля́ти (товариша). -ся — визнача́тися (чим), відзнача́тися, висува́тися (по-над чим, з чого). -щийся — вида́тний, визначни́й, значни́й, оди́тний.

Вы́дача — видава́ння, ви́дача, (*денег*) випла́та.

Выдворе́ние — висе́лення.

Выдворя́ть, вы́дворить — виселя́ти, ви́селити.

Вы́дел — ви́діл, ви́лучення. -дел *имущества* — ви́діл майна́. -дел *наследства* — ви́діл спа́дщини.

Выделе́ние — ви́ділення, ви́лучення, (*мед.*) ві́дхід; (*хим.*) ви́ділення.

Выделя́ть, вы́делить — виділя́ти, ви́ділити, вилуча́ти, ви́лучити, відрізня́ти, відрі́знити, відзнача́ти, відзначи́ти. -ться, *жить отдельным хозяйством* — жи́ти окре́мо, на ві́длуці, ви́різнитися господа́рством. -ться *на отдельный участок* — піти́ на о́друб, на о́дріз.

Выдержанность — витриманість, витривалість, додержаність (-ности).

Выдерживать, выдержать — витримувати, витримати, видержати; зносити, знести, стерпіти, встояти, витривати. **-ть** *экзамен* — скласти іспит. [книги); уступ. *Па* **-жку** — навманий.

Выдержка — витривалість; витяг, випис, виписка (з

Выдумывать, выдумать — видумувати, видумати, вигадувати, вигадати, змислити (СФА, VI, 88).

Выдумка—видумка, вигадка, змислення.

Выезд — виїзд (-ду) (ЛР, 44).

Выезжать — виїздити, виїхати. **-ная** *сессия суда* — виїзна сесія суду.

Выемка — виймання (*сов.* вийняття), виїмка.

Вызов — викликання, покликання, виклик, визов, заклик. **-зов** *в суд* — викликання (виклик) на суд, до суду.

Вызывать, вызвать—викликати, запозивати, запізвати (до суду) (ЛР, 44); спричиняти, спричинити, призводити до чого. **-ть** *беспорядки*—зробити, спричинити непорядок, розрух, заколот, колотнечу, підняти ворохобню. **-ть** *к жизни* — покликати до життя. **-ть** *в качестве свидетеля* — викликати кого за свідка. **-ть** *спор*—призводити, призвести до спречання, до суперечки. **-щий** — задирливий (вчинок, тон), зачіпливий.

Вызывной — викличний. **-ная** *повестка* — виклична повістка. **-ное** *производство* — виклична справа, переведення виклику.

Выигрывать, выиграть—вигравати (*н. вр.* виграю), виграти (*б. вр.* виграю). **-ть** *время* — вигадати час. **-ть** *дело, тяжбу* — виграти справу, виполивати що.

Выигрыш — виграш (ЧСР), вигранка.

Выигрышный — виграшний (білет).

Выказывать, выказать — виявляти, виявити, показувати, показати. [скидати.

Выкидывать — викидати, (*млад. неумышл.*)

Выкидыш — викидень (-дня); викидок (-дка). *Произвести* **-дыш**—зробити викидень, аборт, витруїти зародок, зігнати плід.

Выключать, выключить — виключати, виключити, вилучати, вилучити; виймати, вийняти. **-ть** *из списка* — виключити (виписати, викреслити) з списку, з реєстру.

Выкрадывание — викрадання, викрад (-ду), -діж.

Выкрадывать, выкрасть — викрадати, викрасти.

Выкуп — викуп, викупне, відкуп (КМ), відкупне; викуплення (АЮЗР, VI, I, 134).

Выкупать, выкупить — викупати, викупляти, викупити, відкупати, відкупити (КМ), відкуповувати (СФА, VI, 309), викуповувати (СФА, VI, 446).

Выкупной — викупний (лист), відкупний. **-ные** *деньги* (*за землю*) — викупне.

Выманивание—виманювання, видурювання (грошей).

Выманивать, выманить — виманювати, виманити, видурювати, видурити.

Вымогатель — здирця, здирник (-ка). **-тель** *денег, взятки* — вимагач (грошей, хабаря).

Вымогательство — здирство (ЧСР); вимагання. **-во** *взятки* — вимагання хабаря.

Вымогать — здирати, здерти, видирати, вимагати.

Выморочный — відмерлий, відумерлий, одмерлий (СФА, VI, 124). **-ное** *имущество* — відумерщина.

Вымысел — вигадка, вигад (-ду).

Вымышлять — вигадувати, вигадати. **-ный** — вигаданий. **-ный** *предлог* — вигадана приключка.

Вынос — винос, винесення. *Продажа вина на* **-нос** — продаж вина на винос.

Выносить, вынести — виносити, винести; зносити, знести; терпіти, витерпіти.

Выноска — виноска, примітка, дописка, приписка.

Вынуждать, вынудить — силувати, присилувати, примушувати, примусити, неволити, зневолити, приневолити; вимагати, вимогти (від кого що).

Вынуждение — силування, примус, вимагання. **-ный** — силуваний, примушений, приневолений, поневільний. **-ное** *признание* — силуване, змушене визнання, визнаття, свідчення.

Выпас — випас. **-са** *право* — право пасти.

Выписка, выпись — виписка. випис (СФА, VI, 308; АЮЗР, 6, I, 516), витяг. **-ка** *из протокола*—випис, витяг з протоколу.

Выписывать, выписать — виписувати, виписати; витягати, витягти, повитягати; вилучати, вилучити; передплачувати (газету).

Выплата — виплат, виплата, сплата. **-та** *частями в рассрочку* — сплата ратами *Производящий* **-ту**—виплатник. [сплачувати, сплатити.

Выплачивать, выплатить—виплачувати, виплатити,

Выполнение — виконання; виповнення, сповнення. **-ние** *условия* — виконання умови.

Выполнять, выполнить — виконувати, виконати; виповняти, виповнити; сповняти, сповнити; відбувати, відбути. **-нить** *желание* — вволити (вчинити) волю. **-нить** *обязательство* — виконати зобов'язання. **-нить** *работу* — виконати, зробити роботу.

Выпуск — випускання, випуск, емісія (грошей).

Выпускать, выпустить — випускати, випустити.

Выпускной — випускний; випусковий, емісійний (курс). [вивідувати, вивідати.

Выпытывать, выпытать — випитувати, випитати;

Выпытывание — випитування, випит (-ту).

Вырабатывать, выработать – виробляти, виробити, виготовляти, виготовити; викінчати, викінчити; утворювати, утворити; заробляти, заробити, запрацювати.

Выработка — вироблення, виготовлення; утворення.

Выражать, выразить – висловлювати, висловити; виявляти, виявити, віддавати, віддати (пошану). **-зить** *порицание* — висловити (скласти) догану. **-зить** *общественное порицание* — прилюдно висловити догану. **-зить** *согласие*—дати згоду.

Выражение — висловлювання, висловлення, виявлення, вияв; вислів (-ову), вираз; віддавання (пошани). **-ние** *воли* — вияв волі. **-ние** *мыслей знаками* — висловлювання думки на знаках.

Выразимость — вимовленність (-ости), висловність.

Выразимый — вимовлений, висловний.

Выразитель — висловник. виразник (-ка).

Выразительность — вимовність, виразність.

Выразительный—вимовний, промовистий; (*ясный*) виразний.

Выре́зывание — вирі́зування; відрі́зування (землі́).
Выре́зывать, вы́резать—вирі́зувати, ви́різати, відрі́зувати, відрі́зати (зе́млю).
Выруба́ть, вы́рубить — виру́бувати, ви́рубати; зру́бувати, зруба́ти, повиру́бувати (ліс).
Вы́рубка — руба́ння, ви́руб (лі́су).
Выруча́ть, вы́ручить — визволя́ти, ви́зволити; ратува́ти, вирато́вувати, ви́ратувати; запомага́ти кого́сь, запомогти́; уторго́вувати, уторгува́ти. **-ные** *деньги* (*посредством торговли*) — уторго́вані гро́ші, уторгува́ння, уто́ржка.
Вы́ручка — ви́звіл, рату́нок, допомо́га; вторго́вані гро́ші, уторгува́ння, ви́торг. *Итти на* **-ку** — іти́ на рату́нок, на допомо́гу.
Вырыва́ться, вы́рваться — вирива́тися, ви́рватися, видира́тися, ви́дертися.
Вы́рытие — ви́копання (тру́пу, я́ми).
Вы́садка — виса́джування; висіда́ння, ви́сад (на ста́нції), ви́сідка.
Выса́живать, вы́садить — виса́джувати, ви́садити (росли́ну), зса́джувати, зсади́ти (з по́їзду). **-ся**— висіда́ти, ви́сісти (з по́їзду).
Выселе́ние — ви́селя[е]ння. *Иск о* **-нии** — по́зов про ви́селення.
Выселя́ть, вы́селить — виселя́ти, ви́селити. **Выселя́ться** — виселя́тися, ви́селитися.
Выска́бливание — вискрі́бування, (*оконч.*) ви́скріб (-ребу). [скребти.
Выска́бливать, вы́скоблить — вискріба́ти, ви-
Выска́зывать, вы́сказать — висло́влювати, ви́словити; виповіда́ти, ви́повісти; вимовля́ти, ви́мовити. **-ся** — висло́влюватися, ви́словитися. **-ся** *в определённом смысле* — я́сно, вира́зно ви́словитися. **-ся** *за кого, в пользу кого* — ви́словитися за ким, за ко́го. **-ся** *по существу* — ви́словитися до су́ти, по су́ті.
Выслеживание— виcлі́джування, вислідкува́ння, дохо́дження слі́ду, висте́жування.
Высле́живать, вы́следить — вислі́джувати, ви́слідити, дійти́ слі́ду, висте́жувати, ви́стежити. **-ный** — ви́слідкуваний, ви́стежений, пошляхо́ваний (СФА, VI, 116).
Вы́слуга — ви́слу́га.
Выслу́живать, вы́служить — вислу́жувати, ви́служити, (*срок*) дослужи́ти (АЮЗР, 6, I, 397), ви́бути (свій строк).
Вы́слу́ш(ив)ание — вислу́хування, ви́слухання.
Выслу́шивать, вы́слушать — вислу́хувати, ви́слухати. **-вши** *дело* — ви́слухавши спра́ву (пересл́ухавши спра́ву).
Высо́кий — висо́кий. **-шая** *власть* — найви́ща вла́да. **-шая** *мера наказания* — найви́ща мі́ра ка́ри.
Вы́ставка — виста́ва, ви́ставка. *На* **-ку**—на по́каз.
Выставля́ть, вы́ставить — виставля́ти, ви́ставити, повиставля́ти; викла́да́ти, ви́класти, повиклада́ти (крам, то-що), вийма́ти, ви́йняти, повийма́ти (ві́кна). **-ть** *причину* — (по)дава́ти причи́ну. **-ть** *свидетелей* — ста́вити (станови́ти) сві́дків. **-ть** *себя* — удава́ти з се́бе. **-ть** *число* (*месяца*)—ста́вити (поста́вити) да́ту, датува́ти.
Вы́стрел — стріл, по́стріл (-лу).
Вы́стрелить — стре́лити, стре́льнути, ви́палити.
Вы́стройка — ви́будува́ння, збудува́ння, вибудо́ва. *Наём из* **-ки** — найма́ння за будува́ння.

Выступа́ть, вы́ступить — виступа́ти, ви́ступити; става́ти, ста́ти (на суд), ста́витися, поста́витися (на суді́), вируша́ти, ви́рушити (в похі́д); стирча́ти, висува́тися, ви́сунутися (по-над чим).
Выступле́ние — ви́ступ (АЮЗР, 8, V, 27, 145); става́ння (на суді́).
Высчи́тывать (*удерживать из заработка*)— виверта́ти, витруча́ти (АЮЗР, 6, I, 194), вирахо́вувати, відлі́чувати.
Вы́сший, *см.* **Высо́кий.**
Выс(ы)ла́ть — висила́ти, ви́слати, виправля́ти, ви́правити, виряджа́ти, ви́рядити; зсила́ти, зісла́ти.
Вы́сылка — висила́ння, ви́слання, засла́ння. **-ка** *из пределов У. С. С. Р., определённой местности* — ви́слання по-за ме́жі У. С. Р. Р., із пе́вної місце́вости. [випира́ти, ви́перти.
Вытесня́ть, вы́теснить — витиска́ти, ви́тиснути.
Вытравле́ние — витру́ювання. **-ние** *плода* — зігна́ння (ви́труїння) пло́ду.
Вытравля́ть, вы́травить — випаса́ти, спаса́ти, спа́сти (по́ле); виїда́ти, ви́їсти; ни́щити, ви́нищити, знищити; ви́труїти, ви́трутити; зігна́ти (плід).
Выходи́ть, вы́йти — вихо́дити, ви́йти (ЛР, 44), повихо́дити; виступа́ти, ви́ступити. **-ти** *замуж* — одружи́тися, побра́тися, піти́ за́між, відда́тися за ко́го. **-ти** *из границ* — перебра́ти мі́ри. **-дить, -ти** *из употребления* — вихо́дити, ви́йти з ужи́тку, не вжива́тися бі́льше, ви́вестися. **-ти** *наружу* — наве́рх ви́ступити, ви́явитися. **-дший** — ви́йшлий (ЛР, 44); бі́льше не вжи́ваний.
Выходка — ви́хватка, ви́ступ, ви́пад, ви́скок, ви́брик. *Его* **-ки** *против меня становятся несносными* — його́ ви́пади проти ме́не стають не в терпе́ць.
Выходно́й — вихідни́й. **-но́й** *день, пособие* — ві́льна (вихідна́) днина, вихідна́ (вибувна́) допомо́га.
Вычёркивание— викре́слювання, ви́креслення.
Вычёркивать, вы́черкнуть — викре́слювати, ви́креслити, повикре́слювати, ви́мазати з чо́го.
Вы́чет — відлі́чення, о́дліч̌ка, відрахува́ння. **-чет** *из жалованья* — о́дліч̌ка (відрахува́ння) з платні́, одба́ва платні́, (як ка́ра) виверта́ння з платні́. *Недопустимость* **-тов** *из заработной платы за праздничные, выходные и предпраздничные дни и на покрытие страховых взносов*—неприпусти́мість о́дліч̌ок (виверта́ннів) з заробі́тньої платні́ за свя́та, вихідні́ й передсвя́тні дні та на покриття́ страхови́х вне́сків.
Вычисле́ние — обчи́слення, ви́рахува́ння, ліч̌ба́.
Вычисля́ть, вы́числить — обчисля́ти, обчи́сли́ти, вирахо́вувати, ви́рахувати, зрахува́ти, злічи́ти.
Вычита́ние — відніма́ння, о́дліч (*р.* о́дліч̌у).
Вычита́ть, вы́честь — відніма́ти, відня́ти (одбира́ти, одібра́ти), відлі́чувати, відлічи́ти.
Вы́ше — по-над; ви́ще, більш як. **-ше***изложенный* — звищепи́саний (*стар.*) (ЛИМ, 30). **-ше***названный* — вищена́званий, вищеймено́ваний. **-ше***указанный* — вищепока́заний, (*стар.*) пречечени́й (ЛИМ, 12). **-ше***означенный* — зазна́чений вгорі́, вищезазна́чений, вищенаве́дений, звищеполо́жений (*стар.*) (ЛР, 44). **-ше** *своей стоимости*— по-над свою ва́ртість. **-ше** *сил* — над си́лу.

Выяснéние — з'ясувáння, вияснення.
Выяснять, выяснить — вияснáти, вияснити, з'ясóвувати, з'ясувáти, висвітляти, висвітлити. **-нить** *вопрос, дело* — з'ясувáти спрáву.

Вязáнка — оберéмок (дров), в'язка (сіна).
Вязáть — в'язáти, звязáти. **-ся** (*к кому*) — чіплятися, в'язáтися, в'язнути до кóго.

Г

Гáвань — гáвань (-ни), порт, прúстань (-ни).
Гадáлка — ворóжка.
Гадáнье — ворожíння, ворожбá, ворожбúтство.
Гадáтельный — здогáдний, непéвний. **-но** — не напéвне, здóгадно.
Гадáть — ворожúти.
Газ — газ. *Истребление имущества взрывом* **-за** — нищення, знúщення майнá через газовúй вúбух.
Газéта — газéта, часóпис (-су).
Газéтный — газéтний (папір), часопúсний; газетярський. **-ное** *дело* — газетярство. **-ное** *известие* — газéтні, часопúсні звістки. **-ное** *объявление* — оповіщення (оголóшення) в газéті, в часóписі.
Галантерéя — галантерíя.
Галантерéйный — галантерíйний. [вúдиво.
Галлюцинáция — галюцинáція, марá, прúвид, манá,
Галлюцинúровать — галюцинувáти, мáти галюцинáцію; мáрити, маячúти.
Гарантúровать — гарантувáти, убезпечáти, безпéчити, забезпéчити. **-ные** *облигации* — забезпéчені облігáції.
Гарáнтия — гарáнтія, забезпéчення, за(по)рука. **-тия** *правосудия* — запорука правосудности, безпечéнство судóвé (ТОК, III, 67) (*стар.*).
Гарнизóн — залóга.
Гауптвáхта — гавптвáхта (*вульг.* обáхта).
Гвáрдия — гвáрдія.
Генеалóгия — генеалóгія, родовíд (-вóду).
Генерáльный — генерáльний, загáльний, головнúй. **-ный** *консул* — генерáльний кóнсул. **-ное** *межевание* — генерáльне (загáльне) межувáння.
Герб — герб. *Надругательство над государственным* **-бóм** — наруга над держáвними гербóми, зневáга до держáвного гербá.
Гéрбовый — гербóвий, штемпелéвий. **-вая** *марка* — гербóва мáрка. **-вая** *пошлина* — гербóве мúто, гербóва оплáта. **-вый** *сбор* — гербóва оплáта. **-вый** *штраф* — гербóвий штраф. *Взнос* **-вых** *сборов* — внесéння (подáча) гербóвої оплáти.
Гúбель — загúбель (-ли), загúн, згуба, знúщення, руїна.
Гúбельный — згубний, погубний.
Гúбкий — гнучкий.
Гúбкость — гнучкість (-ости). [пропáсти.
Гúбнуть, погúбнуть — гúнути, загúнути, пропадáти,
Гипнóз — гіпнóза.
Гипнотúзм — гіпнотúзм (-му).
Гипóтеза — гіпóтеза, припущення, здóгад (-ду).
Гúря — гúря, вагá, тягарéць (-рця). *Клеймёная* **-ря** — штемпельóвана гúря, шт. вагá, шт. тягарéць.
Главá — головá, чолó, пéред; головá, старшúй; верх, бáня (на будíвлі); рóзділ (у кнúжці). *Во* **-вé** — на чолí.

Главáрь — привíдця, ватáжóк, ватáжко, верховóда.
Главéнство — звéрхність, верховéнство, головéнство, пéршенствó. [вíйськом.
Главнокомáндующий — головнúй начáльник над
Главноначáльствующий — головнúй начáльник.
Главноуполномóченный — головнúй уповновáжений.
Главноуправляющий — головнúй управúтель.
Глáвный — головнúй, старшúй, найвúщий. **-ный** *архив* — головнúй архів. **-ный** *виновник* — головнúй винувáтець, привíдця (АЮЗР, 6, I, III, 87). **-ным** *образом* — головнúм чúном, найбíльше, найголовнíш.
Глаз — óко. *В* **-зá** (*говорить*) — в вíчі, доóчне (СФА, VI, 263), до óка (говорúти) (СФА, VI, 231).
Гласúть — звучáти, казáти, говорúти. *Статья закона* **-сит** — в статті закóну скáзано, стаття закóну звучúть.
Глáсность — прилюдність, привселюдність, явність (-ности). *Предать* **-ти** — подáти до всеолюдної відóмости, розголосúти.
Глáсный — прилюдний, привселюдний, явний. **-ная** *буква* — голосíвка, голоснá. **-но** — прилюдно, явно. **-ное** *разбирательство* — прилюдний суд, прилюдний рóзгляд спрáви; глáсний (думи).
Глумúться — глумувáти, глузувáти з кóго, кепкувáти, знущáтися.
Глумлéние — глум, глузи, кепкувáння, знущáння.
Глýпость — дýрість, нерóзум, недоумкувáтість, придýркувáтість. *Совершение преступления по* **-ти** — вчúнення злóчину чéрез придýркувáтість
Глухонемóй — глухонíмúй.
Глухóй — глухúй. **-óе** *место* — глушинá. *В* **-ую** *глубокую ночь* — глупої нóчи.
Гнёт — гніт, утиск, тиск (-ку), гнобúтельство.
Гнýсность — плюгáвство, гидóта, бридóта, мерзóта, паскýдство. [паскýдний.
Гнýсный — плюгáвий, огúдний, гидкий, бридкий,
Гóвор — говíрка; гóмін, чýтка, поговір (-вóру), поголóска, помóвка.
Говорúть — говорúти, мóвити, мовляти, промовляти, казáти до кóго. **-ть** *в защиту, в пользу чью* — говорúти в оборóні когó. **-ть** *не прямо, обиняками* — наздогáд казáти. **-ть** *по наслышке* — з чýтки, з наслуху казáти. **-ть** *против себя, противоречить себе* — збивáти самóго себé; слóво подвóїти (СФА, VI, 285). **-ть** *речь* — промóву казáти, промóву держáти, промовляти.
Год — рік (*р.* рóку), год (*мн.* рокú, літá). **Г.** *високосный* — високóсний, перестýпний рік. **Г.** *простой* — звичáйний, прóстий рік. **Г.** *отчётный* — рахункóвий рік, звідóмний, звітовúй.

рік. *В позапрошлом* **-ду** — позаторік. *В прошлом* **-ду** — торік. *Третьего* **-да** — позаторік. *Этого* **-да** *издание* — видання цього року, цьогорічне видання.

Годиться — придаватися, придатися, здатися, годитися, знадобитися. **-тся** — годиться, слід, пристало, випадає. *Не* **-тся** — не слід, не пристало, не подоба, не випадає.

Годичный, годовой — річний, щорічний, роковий. **-ная** *аренда* — річна оренда, оренда на рік. **-вой** *оклад жалованья* — платня за рік. **-вой** *отчёт* — річне звідомлення, річний звіт. **-ное** *собрание* — рокове зібрання, рокові зборн.

Годность — здатність, придатність.

Годный — здатний, придатний, годящий. **-ный** *к употреблению* — ужитковий, годящий до вживання.

Годовщина — роковини.

Голод — голод, голоднеча.

Голодовка — голодування.

Голос—голос. *Избирательный, совещательный, решающий* **-лос** — виборчий, дорадчий, вирішальний (ухвальний) голос. *Иметь право* **-са** — мати голос. *По большинству* **-сов**—більшістю, перевагою голосів. *Решить в один* **-лос**—одноголосно ухвалити (постановити).

Голословный — безпідставний, голослівний. **-но,** *без всякого основания* — без дання причини (СФА, VI, 66).

Голосование — голосування.

Голосовать — голосувати.

Гонорар — гонорар, заплата, винагорода.

Гонорарный — гонораровий.

Горизонт — горизонт, обрій, небокруг (-га).

Горизонтальный — горизонтальний, поземний. **-ное** *положение* — лежаче становище.

Горло — горло.

Горнозаводский — гірничий. **-кая** *подать*—гірничий податок. **-кий** *рабочий* — гірник.

Горнозаводство — гірництво.

Горнопромышленник — гірнопромисловець (-вця).

Горнопромышленность — гірництво, гірнича промисловість (-ости).

Горнопромышленный — гірничий, гірничний.

Горнорабочий — гірник (-ка).

Горнослужащий — гірничник (-ка).

Город — місто (ЛР, 44), город (ЛР, 102, I, 12, 13). *Губернский* **-род** — губерніяльне місто. *Окружной* **-род** — окружне місто. *Центр* **-да** — середмістя.

Городовой, городской — міський (ЛР, 44), городовий. **-вое** *население* —міська людність. **-кой** *Совет* — Міська Рада («Міськрада»). *Член* **-го** *Совета* — член Міської Ради (Міськради).

Горожанин - городянин, містич (*стар.*) (ЮГ, 1, 35).

Госпиталь — шпиталь.

Госпитальный — шпитальний.

Господин — пан, добродій (*сокращённо*: п., д.).

Господствовать — панувати над ким, чим, старшинувати, мати владу.

Господствующий — пануючий (мова), владущий (класа).

Гостиница — гостиниця (ТОК, III, 58), готель.

Государственник — державник (-ка).

Государственность — державність (-ости).

Государственный — державний. **-ный** *банк* — державний банк. **-ные** *бумаги* — державні папери. **-ная** *граница*—державний кордон. **-ные** *дороги* — державні шляхи. **-ная** *измена* — державна зрада. **-ное** *имущество* — державне майно. **-ная** *казна* — державна казна, державний скарб. **-ный** *капитализм* — державний капіталізм. **-ная** *монополия* — державна монополія. **-ные** *подати* — державні податки. **-ная** *польза* — державна користь. **-ный** *порядок* — державний лад. **-ное** *право* — державне право. **-но** *-правовой* — державно-правний. **-ное** *предприятие* — державне підприємство. **-ное** *преступление* — злочин проти держави. **-ная** *самостоятельность*— державна самостійність. *Сделать* **-ным** —удержавити. **-ная** *служба, должность* — державна служба, державна посада. **-ное** *учреждение* — державна установа.

Государство — держава.

Государствовед — державознавець (-вця).

Государствоведение — державознавство.

Государь — володар (-ря), державець (-вця), пан.

Готовность — готовість, поготовість (ЛПМ, 24), охота, хіть. *Быть в* **-сти** — бути напоготові. *Иметь в* **-сти**—мати напоготові. *С* **-стью**— залюбки, охоче, з охотою, радо, з дорогою душею.

Готовый — готовий, ладен, радий, радніший, охочий. **-вые** (*наличные*) *деньги* — готівка, готові гроші. **-вый** *к услугам* — готовий на послуги, до послуг.

Грабёж — грабіж, грабіжка, грабунок, пограбування. **-бёж** *с насилием* — ґвалтовний грабіж, грабіж з насильством.

Грабитель — грабіжник, (*обирало*) здирця, дряпіжник, деру́н.

Грабительский — грабіжницький. **-ски** — по-грабіжницькому.

Грабительство - грабування, пограбування, (*вымогательство*) здирство.

Грабить — грабувати; обдирати.

Гражданин — громадянин (-на).

Гражданка — громадянка.

Гражданский — громадянський, цивільний (ЧСР). **-ное** *ведомство* — цивільне відомство. **-кая** *власть* — цивільна влада. **-кий** *долг* — громадянський обов'язок, громадянська повинність. **-кий** *иск* (**-кое** *дело*) — цивільний позов. **-кий** *истец* — цивільний позовник. **-кий** *ответчик* — цивільний відповідач. **-кое** *мужество* — громадянська мужність, громадянська відвага. **-кое** *право*—цивільне право. **-кая** *смерть* — політична смерть. **-кое** *состояние* — (громадськість), стан громадянства.

Гражданственность — громадянськість (-кости).

Гражданство — громадянство.

Грамота — грамота; письмо, лист; письменність. *Верительная* **-та** — вірчий лист. **-та** *отзывная* — відкличний лист. **-та** *охранная*—охоронний лист. *Дарственная* **-та**— дарчий лист. *Жалованная* **-та**—надавчий лист, давчий лист.

Грамотность—письменність (-ности).

Грамотный — письменний, грамотний.

Граница — границя (АЮЗР, 8, V, 44; КМ), кордон, межа, край. *Восстановление* **-ниц** — відновлення межі. *Выйти из* **-ниц** — перейти край, ступити через край.

Грани́чить — межува́ти, грани́чити (СФА, VI, 220). **-ные** *знаки* — межові́ знаки́, призна́ки (ЛР, 44).
Гроб — труна́, домови́на.
Грози́ть — погро́жувати, погрожа́ти, нахваля́тися.
Гро́зный — грі́зний, страшни́й.
Громи́ть — громи́ти, розбива́ти, (*расхищать*) плюндрува́ти, ни́щити, руйнува́ти.
Гро́мкий — голосни́й, (*стар.*) вине́слий (АЮЗР, 6, I, 519). **-ким** *голосом* — гучни́м го́лосом; го́лосом вине́слим (АЮЗР, 6, I, 367). **-но** — го́лосно.
Громогла́сный — вселю́дний; голосни́й, гучни́й.
Громо́здкий — невкла́дистий, непокла́дний, непако́вний, заваль́ний, громі́здкий.
Громо́здкость — зава́льність, невкла́дність, непокла́дність, граму́зність (-ости).
Груби́ть — грубія́нити, грубія́чити.
Гру́бость — грубія́нство, грубія́цтво, брута́льність; неввічливість.
Гру́бый — грубія́нський, гру́бий, нече́мний, незвича́йний. **-бое** *невежество* — те́мна темнота́, гру́бе незна́вство. **-бое** *обращение* — гру́бе, нече́мне пово́дження. **-бо** — гру́бо, нече́мно, незвича́йно.
Гру́да — ку́па, стіс (*р.* сто́су), си́ла (рече́й).
Грудно́й — грудни́й. **-ная** *кость* — грудни́на, грудни́ця. **-но́й** *ребёнок* — немовля́тко, запа́зушна дити́на.
Грудь — гру́ди, пе́рса. *Взять за* **-дь** *в драке* — взя́ти за ба́рки.
Груз — ванта́га, ванта́ж, вага́, тяга́р (-ря́), кладь (-ди). *Внеочередной* **г.** — позачерго́вий ванта́ж. *Ссуда под* **г.** — по́зичка під за́став вантажу́. *Хранение* **-за** — перехо́вування вантажу́.

Грузи́ть — ванта́жити (во́за, ваго́ни).
Грузово́й — вантаже́вий, ванта́жний.
Грузовщи́к, гру́зчик — ванта́жник; тяга́ч.
Грузооборо́т — вантажообі́г.
Грузоотправи́тель — пересила́ч вантажу́, вантаже́вий одпра́вник.
Грузополуча́тель — відбира́ч вантажу́, вантаже́вий здобу́тник.
Грузохозя́ин — вла́сник вантажу́.
Гру́ппа — гру́па, гурт, гурто́к.
Группирова́ть — групува́ти, гуртува́ти.
Группиро́вка — групува́ння, гуртува́ння.
Группово́й — групови́й, гуртови́й. **-вые** *интересы* — групові́ (гуртові́) інтере́си.
Гряду́щий — майбу́тній, прийде́шній, пото́мний.
Губе́рния — губе́рня.
Губе́рнский — губерні́яльний, губе́рський (мі́сто).
Губи́тель — згу́бник.
Губи́тельный — згу́бний. **-но** — згу́бно.
Губи́тельство — згу́ба, ни́щення, зни́щення.
Губи́ть — погубля́ти, занапаща́ти, ни́щити, збавля́ти. **-ть** *время* — марнува́ти, тра́тити, занапаща́ти час.
Гужево́й — возови́й, тяглови́й. **-во́й** *путь* — возови́й шлях.
Гужо́м — тягло́м, на ху́рах, на воза́х.
Гуля́нье — погуля́ння, гу́лянка, гу́льбище, гульня́.
Гума́нность — гума́нність, лю́дяність.
Гума́нный — гума́нний, лю́дяний.
Гумно́ — тік (*р.* то́ку), гарма́н; клу́ня, стодо́ла.
Гурт — (*скота*) гурт, згін (*р.* зго́ну). **-то́м** — гурто́м.
Гуртовщи́к — гуртови́к, гурті́вник, гуртопра́в, згі́нщик.
Гурьба́ — юрба́, на́товп (-пу)

Д

Да — так, еге́; ато́ж. *Ни* **да**, *ни нет* — ні так, ні сяк, ні те, ні це.
Дабы́ — щоб; на те, щоб.
Дава́ть, дать — дава́ти, да́ти. **-ть** *в долг* — на́бір дава́ти, боргува́ти, наві́ряти, дава́ти в креди́т. **-ть** *взаймы, на подержание* — в по́зику дава́ти, позича́ти, пози́чити. **-ть** *в обрез* — видавце́м дава́ти. **-ть** *возможность* — дава́ти спромо́гу на що, уможли́влювати що, уможли́вити. **-ть** *вынужденное показание* — дава́ти приневолене зізна́ння, поневолі зізна́ти (АЮЗР, 6, I, 89). **-ть** *делу другой оборот* — поверну́ти спра́ву на і́нше. **-ть** *знать* — да́ти, дава́ти зна́ти, сповісти́ти, сповіща́ти, да́ти, дава́ти до відо́ма, відо́мо чини́ти. **-ть** *клятву* — заприсяга́тися, заприсягти́ся. **-ть** *на слово* — на ві́ру дава́ти, да́ти. **-ть** *наставление* — дава́ти, да́ти нау́ку кому́, напу́чувати кого́. **-ть** *натурой* — дава́ти в нату́рі, нату́рою. **-ть** *наилучшее употребление* — на найлі́пший пожи́ток оберну́ти. **-ть** *обязательство* — зобов'яза́тися (АЮЗР, 6, I, 157). **-ть** *объяснение* — дава́ти поя́снення. **-ть** *отступного* — відчіпно́го да́ти. **-ть** *отчёт* — подава́ти звідо́млення про що, звіт про що, здава́ти, зда́ти спра́ву з чо́го, здава́ти, зда́ти раху́нок з чо́го. **-ть** *очную ставку* — ста́вити (зво́дити) на о́чі кого́ з ким. **-ть** *письменное обязательство* — підписа́тися, зобов'яза́тися на письмі́. **-ть** *показание* — склада́ти свідо́цтво, зізнава́ти, сві́дчити, ви́свідчити (СФА, VI, 212), дава́ти, да́ти ви́кази. **-ть** *понять* — да́ти на ро́зум, на до́гад, на здо́гад. **-ть** *послабление* — попуска́ти, поле́гшувати. **-ть** *приданое* — дава́ти по́саг (прида́не) кому́, посагува́ти кого́, ви́посажити (ЛОМ, 120). **-ть** *приказ* — дава́ти, да́ти нака́з, нака́зувати, наказа́ти. **-ть** *противоречивое показание* — склада́ти протирі́чиве свідо́цтво, сло́во подво́їти (СФА, VI, 255). **-ть** *ручательство* — поклада́ти пору́ку, ручи́тися. **-ть** *сбивчивые показания* — плу́тано сві́дчити, пу́тати, плу́тати (СФА, VI, 293). **-ть** *сведения* — да́ти відо́мості. **-ть** *совет* — дава́ти, да́ти пора́ду, пора́дити. **-ть** *справку* — дава́ти, да́ти до́відку. **-ть** *указания* (*руководить*) — дава́ти на́від, керува́ти, пока́зувати. **-ть** *ход делу* — дава́ти спра́ві хід, посува́ти, посу́нути спра́ву, зру́шувати, зру́шити спра́ву. **-ть** *заключение по делу* — да́ти ви́сновок у спра́ві.
Дави́ть — дави́ти, чави́ти, ти́снути, гніти́ти.
Да́вка — стиск, тісно́та, по́товп.
Давле́ние — тиск, ти́снення, гніт, на́гніт. *Оказывать* **-ние** — роби́ти, чини́ти на́гніт, на́пір (-по́ру)

Давнопроше́дший — давноминулий, позаколишній, позада́вній.

Да́вность — да́вність (-ости), зада́внення, давнина́. *За* **-ностью**—через зада́внення, через да́вність. **-ность** *исковая* — зада́внення по́зву, позовна́ да́вність (СФА, VI, 456). **-ность** *погасительная* — касува́льна да́вність, -не зада́внення. *Покрыться* **-ностью** — зада́вни́тися. **-ность** *приобретательная* — набувна́ да́вність.

Да́вностный — да́вні́сний, зада́внений. **-ное** *владение* — зада́внене володі́ння, запосі́дження. **-ный** *срок* — да́вні́сний строк, д. те́рмін.

Да́льний — дале́кий. **-не́йший** — да́льший. **-ние** *родственники* — дале́кі ро́дичі; рідняки́, кревняки́, да́льні кре́вні.

Дальнови́дность—далекогля́дність, далекося́глість (зо́ру); далекозо́рість; оба́чність, прозі́рність.

Дальнови́дный — далекогля́дний, далекося́глий, далекося́жний (зо́ром); оба́чний, прозі́рни́й.

Дальнозо́ркий — далекозо́рий.

Дальнозо́ркость — далекозо́рість (-сти).

Да́льность— далечі́нь (-ни), дале́кість. *За* **-ностью** *расстояния* — через вели́ку далечі́нь, бо да- [ле́ко.

Да́мба — да́мба, гать (-ти), гребля.

Да́нные (*дела*) — да́ні, здобу́тки. **-ная** *крепость* — да́на (за́пис) про набуття́ нерухо́мого [майна́.

Дань — данина́, дань (-ни).

Дар — дар, дару́нок, подару́нок (СФА, VI, 400), дарови́зна (СФА, VI, 370).

Даре́ние — дарува́ння, подарува́ння. **-ние** *между супругами, при жизни на случай смерти* — дарува́ння між подру́жжям, межи́ живими, на випадок сме́рти. **-ние** *условное* — умо́вне дарува́ння.

Дари́тель — дарі́вни́к, дарува́тель (ЧСР), нада́вець.

Дари́тельница— дарі́вни́ця, дарува́телька, нада́виця.

Дари́ть — дарува́ти. **-ный** — даро́ваний (річ).

Дарова́ние — дар, тала́нт, хист, кебе́та, доте́пність.

Дарова́ть — дарува́ти, обдарува́ти. **-ть** *жизнь, помиловать* — дарува́ти життя́м, душе́ю, го́рлом (ЛЗ, IX; АЮЗР, 6, I, 159). **-ть** *прощение*— поми́лувати.

Даровой — даро́ваний, дармови́й, беззапла́тний.

Даровщи́на— дарови́зна, даромщи́на. *На* **-щинку**— на дурни́чку, дурни́чками.

Да́ром — ду́рно, ма́рно, беззапла́тно, за спаси́бі, задарма, так гро́шей, даре́мно. **-ром** *что*—дарма́ що, хоч.

Да́рственный — да́рчий, дарови́зний. **-ная** *запись* — да́рчий, дарови́зний за́пис, дарови́зний, обдаро́ваний лист (АЮЗР, 8, V, 51).

Да́та — да́та (коли́ написано умо́ву).

Дати́ровать — датува́ти.

Да́ча (*место отдыха за городом*) — да́ча, літня́к; ху́тір. **-ча** *лесная* — лісна́ да́ча. **-ча** *общего владения* — спі́льна да́ча. **-ча** *показаний* — сві́дчення, пода́ча зі́знань.

Дачевладе́лец — дачовла́сник.

Да́чник — да́чник.

Два́дцать — два́цять.

Двена́дцать — двана́цять.

Дверь—две́рі (-ре́й). *Взлом* **-ре́й**—поло́м двере́й. *При закр.* **-ря́х** — за зачи́неними двери́ма. *Заседание при закр.* **-ря́х** — неприлю́дне засі́дання. *Зас. при откр.* **-ря́х**—прилю́дне засід.

Дви́гатель — двигу́н, двига́ч (-ча́).

Двига́ть — дви́гати, двигну́ти, руша́ти, ру́шити, посува́ти, посу́нути.

Движе́ние — рух; по́рух; мах; (посува́ння справ): кружі́ння, колува́ння (колі́с, кро́ви); біг (ті́л небе́сних); пори́в (душі́); по́ступ (впере́д), (службо́вий) хід. *Дать делу* **-ние** — да́ти хід спра́ві, посу́нути, зру́шити спра́ву. **-ние** *дела* — рух спра́ви; посува́ння спра́ви. *Рефлекторное* (*невольное*) **-ние** — ві́друх. *Оставить без* **-ния** *до представления* — лиши́ти (в спокої), аж до́ки бу́де по́дано. *Дать прошению дальнейшее* **-ние** — нада́ти проха́нню да́льшого хо́ду, проха́ння пусти́ти да́лі. **-ние** *по службе* — хід службо́вий. *Приводить, привести в* **-ние** — зруша́ти, зру́шити, пусти́ти (маши́ну). *Сведения о* **-нии** *дел* — відо́мості, звіт, спис про рух справ. *Служба* **-ния** — ві́дділ (слу́жба) ру́ху. [рухо́ме добро́.

Дви́жимость — рухо́мість (-ости), рухо́ме майно́,

Дви́жимый — рухо́мий, рухо́мі (ре́чі) (АЮЗР, 6, I, 352), зру́шений (ненави́стю). **-мое** *имущество* — рухо́ме добро́, рухо́ме майно́, рухо́мість.

Двоебра́чие — дру́гий шлюб; двоеже́нство, двоеже́н-

Двоеже́нец — двужо́н, двоеже́нець (-нця). [ність.

Дво́йни — двійня́та, близня́та, близнюки́.

Двойно́й — подві́йний, двійча́стий. **-но́е** *обеспечение* — подві́йне забезпе́чення. **-но́е** *поручительство* — подві́йна пору́ка. **-но́е** *страхование* — подві́йне страхува́ння.

Дво́йственность — двої́стість, подві́йність (-ости).

Дво́йственный — двої́стий, подві́йний, двійни́й.

Двор — двір; подві́р'я, дво́рище. *Взять зятя во д.* — у при́йми взя́ти. *Гостиный д.* — купе́цький дім. *Задний д., чёрный* — за́двірок. *Заезжий д.* — заї́зд. *Лесной д.* — дров'я́ний склад, лісна́ (-но́ї). *Монетный д.*— моне́тний двір, монета́рня. *Постоялый д.* — заї́зд. *Скотный д.* — обо́ра, зага́н (-го́ну), заго́рода, коша́ра (на ві́вці).

Дворе́ц — пала́ц (пала́ти). **-ре́ц** *труда* — пала́ц [пра́ці (пала́та пра́ці).

Дво́рник — дві́рник (-ка).

Дво́рницкая — дві́рницька.

Дво́рничиха — дві́рничка.

Дворо́вый — двірськи́й, домо́вий. **-вое** *место*— дво́рище, подві́р'я. **-вая** *прислуга*—двораки́, че́лядь (-ди).

Дворяни́н—дворяни́н, пан, шляхтич. [шляхе́тчина.

Дворя́нство — дворя́нство, па́нство, шляхе́тство.

Двоюродный (*брат, сестра*) — брат, сестра́ у-пе́рших, у-пе́рвих (ЛР, 44), стри́йний брат, сестра́, двою́рідний. [лука́вство.

Двули́чность — дволи́чність, двоеду́шність (-ости);

Двули́чный — дволи́чний, двоеду́шний; лука́вий.

Двуму́жница — двому́жниця. [нещи́рий (про люд.).

Двуска́тный — двоспа́дний, двохсхи́льний (дах).

Двусмы́сленность — двозна́чність (-ности).

Двусмы́сленный — двозна́чний. **-но** — двозна́чно, на́двое. *Говорить* **-но** — говори́ти (бала́кати) двозна́чно, на́двое каза́ти.

Двустепе́нный — двоступене́вий (ви́бори).

Двусторо́нний — (акт, зобов'я́зання) двохбі́чний, обопі́льний (СФА VI, 488; АЮЗР, 6, I, 85), обосторо́нній.

Дебатировать — переводити дискусію над чим, дебатувати щось, обговорювати (щось).
Дебаты — дебати, дискусія, обговорювання.
Дебет — дебет (-ту).
Дебетовать — дебетувати.
Дебитор — дебітор, довжник, винуватець.
Дебош — бешкет, гармидер. *Учинить* **-бош** (**дебоширить**) — бешкет справляти, справити, робити, бешкетувати.
Дебошир — бешкетник, гармидерник.
Дебоширство — бешкет (-ту), бешкетування.
Деваться — подітися (ЛР, 44), дітися.
Деверь — дівер (чоловіків брат).
Девиз — гасло, девіза.
Девица, девушка — дівчина.
Девочка — дівчинка, дівча, дівчатко.
Девственница — діва, чиста дівчина, незайманa, правиця, правичка.
Девственность, девство — дівочий стан, дівоцтво (СФА, VI, 231), дівичість (-ости), дівування, вінець, вінок, панянство *Лишить* **-ности** — вінця зірвати, позбавити панянства (дівоцтва), розвити вінок, справичити. *Потерять* **-ность** — згубити вінок (панянство), дівоцтво стратити (СФА, VI, 232).
Девственный — дівочий, цілинний, непочатий, незайманий. **-ная** *плева* — дівоча цілина, дівоча пліва, болона.
Дегенерат — дегенерат, вироджéнець, звироднілець (-нільця).
Дегенерация — дегенерація, виродження.
Дед — дід (батьків, материн батько).
Дедовщина — дідизна (СФА, VI, 467), дідівщина.
Дееспособность — дієздатність, здатність до правної дії. **-ность** *полная, ограниченная* — здатність до правної дії повна, обмежена.
Дееспособный — дієздатний, здатний до правної дії.
Дежурить — чергувати, чергуватися, днювати, вартувати, стояти на стійці.
Дежурный — черговий, вартовий. **-ный** *сотрудник* — черговий співробітник.
Дежурство — черга, стійка, вартування. *Моё* **-ство** — я чергую, я вартую.
Дезертир — дезертир (КМ), втікач, збіг (АЮЗР, 6, I, 36).
Дезертировать — дезертувати, втікати.
Дезертирство — дезертирство, втікання. **-ство** *трудовое* — трудове дезертирство, ухиляння від праці.
Дезорганизация — дезорганізація.
Дезорганизовать — дезорганізувати.
Действие — дія, вчинок; наслідок; чинність, діяння. *Ввести в* **-вие** — надати сили, надати чинности. *Военные* **-вия** — військові дії. **-вие** *договора* — сила контракту, чинність умови, договору. *Иметь* **-вие** — мати силу, чинність. *Круг* **-вия** — ділокруг. *Обратное* **-вие** *закона* — зворотна сила закону (на минулий час). *Оскорбить* **-вием** — зневажити вчинком. *Подводить под* **-вие** *закона* — підводити під чинність закону, піддавати щось силі закону. *Преступное* **-вие** — злочинна дія, злочин. *Приводить в* **-вие** — (механізм) пустити (в хід). *Происходит, произошло* **-вие** — діється, діялося. **-вие** *юридическое* — юридична дія; правна сила, правне значіння.

Действительность — дійсність, справжність, правдивість, певність, важність (-ости). *В* **-ности** — справді, направду. **-ность** *обязательства* — важність (сила) зобов'язання.
Действительный — дійсний, справжній, правдивий, певний, важний (ЧСР), істотний (СФА VI, 96, 112). *Быть* **-ным** — мати силу, бути важним. **-ное** *владение* — дійсне володіння. *Перестать быть* **-ным** — втратити силу, важність, позбутися сили, важности. **-ное** *пользование* — дійсне користування. *Сделать* **-ным** — уважнити, надати сили, зробити дійсним. **-ная** *служба* — дійсна служба.
Действовать — діяти, чинити, мати силу (на кого). **-ать** *в качестве истца* — виступати позовником. **-ать** *в качестве ответчика* — виступати відповідачем. **-ать** *против закона* — переступати закон, чинити проти закону. **-щий** — діловий. **-щая** *армия* — дійова армія. **-щее** *законодательство* — чинне (діюче) законодавство. **-щие** *законы, постановления* — чинні (діючі) закони, постанови. **-щее** *лицо* (*виновник*) — дійова особа, дієць, дійця (СФА, VI, 212).
Декабрь — грудень (-дня).
Декларация — декларація, проголошення (прав), оголошення, заява, об'ява.
Декрет — декрет, наказ; закон (про що).
Декретировать — декретувати, наказувати.
Делать — робити, чинити, коїти (лихо), витворяти. **-ать** *возможным* — уможливлювати, уможливити. **-ать** *вред* — шкоду робити, чинити, шкодити, заподіювати шкоду. **-ать** *обыск* — трусити (СФА, VI, 150), струсити кого, трясти (СФА, VI, 459), трус робити у кого. **-ать** *по своему* — чинити по-своєму, своїм робом ходити. **-ать** *по своему усмотрению* — на власну волю робити, по своїй уподобі. **-ать** *предложение* — робити внесення, пропозицію, подання, вносити щось. **-ать** *по чьему приказу* — робити, чинити за чиїм наказом, з чийого наказу.
Делегат, -ка — делегат, -ка, посол, відпоручник (-ка).
Делегация — делегація.
Делегировать — делегувати.
Делёж — дільба, поділ, розділ, паювання, діленина.
Деление — поділ (-лу), ділiння.
Делец — діловик, ділок (*р.* ділока).
Делимость — подільність. **-мость** *обязательства* — подільність зобов'язання.
Делимый — подільний (-льне зобов'язання).
Делить — ділити, поділяти, паювати (СФА, VI, 421). **-ть** *на двое* — двоїти. **-ть** *на трое* — троїти.
Дело — справа (АЮЗР, 6, I, 391; ЛР, 44), діло, річ, праця, робота, вчинок. **-ло** *административное* — адміністративна справа. *Возбудить, затеять* **-ло** — почати, розпочати справу, позов, піти у позов. *В самом* **-ле** — справді. *В чем* **-ло** — у чім річ, про що річ. *Выиграть* **-ло** — виграти справу. *Естественное* **-ло** — звичайна, світова річ. *Затруднительное* **-ло** — морочлива річ, справа, діло. *Иметь с кем* **-ло** — мати справу з ким, мати діло до кого. *Иметь* **-ло** *исковое* — позиватися,

мати річ з ким. **-ло** *о краже* — справа про крадіж, справа злодійська (СФА, VI, 41). **-ло** *об убытках*—справа про втрати. **-ло** *общее*— спільна справа, спільна праця. **-ло** *охранительного порядка* — справа охорончого (охоронного) порядку. *Прийти по* **-лу**—прийти за ділом. *По своему* **-лу** — у своїй справі, за своєю потребою. *Отложить* **-ло** — відкласти справу. *Прекратить* **-ло** — закрити справу, укоротити справу. *Приостановить* **-ло**—припинити справу. *Приниматься за* **-ло** — до справи, до роботи, до праці ставати, братися. **-ло** *решено* — вирішено, розвязано справу. **-ло** *спешное* — негайна справа. *Сущность* **-ла** — суть справи, істота справи. **-ло** *тяжебное* — справа позовна, справа сутяжна (КМ).

Деловодство — діловодство.

Деловитость — діловитість (-ости).

Деловитый — діловитий, діловий.

Деловой — діловий.

Делопроизводитель — діловод (-да).

Делопроизводство — діловодство.

Дельный — путній, здатний, путящий, діловий, додільний, годящий **-но**—до-діла, до-речи, до-ладу.

Делянка — ділянка, дільниця.

Демаркационный — демаркаційний (лінія).

Демобилизация — демобілізація, демобілізування.

Демобилизировать — демобілізувати, здемобілізувати. **Демобилизируемый**—демобілізований. **Демобилизированный** — здемобілізований.

Демократ — демократ.

Демократизация — демократизація, демократизування.

Демократизировать — демократизувати, здемократизувати.

Демократический — демократичний (лад). **-ски** — демократично.

Демократия — демократія, народоправство

Демонстративный — демонстративний, показовий, показний. **-ное** *оставление зала заседаний* — демонстративне залишення засідання. **-но** — демонстративно.

Демонстрация — демонстрація, (*демонстрирование*) демонстрування.

Деморализация — деморалізація; розбещення.

Деморализовать — деморалізувати; розбестити.

Денационализация — денаціоналізація, денаціоналізування.

Денационализировать — денаціоналізувати, зденаціоналізувати.

Денежный — грошовий, грошовитий (людина). **-ная** *биржа* — грошова біржа. **-ное** *взыскание* — грошова кара (як штраф), справляння грошей, правіж. **-ный** *вопрос* — грошова справа. **-ный** *заём*—грошова позика. **-ные** *затруднения* — грошова скрута, грошові труднощі. **-ный** *знак* — грошовий знак. **-ные** *издержки* — грошові видатки. **-ное** *обращение* — обіг грошей. **-ный** *перевод* — грошовий переказ. *Подделка* **-ных** *знаков* — фальшування (підроблення) грошових знаків. **-ная** *помощь, пособие* —запомога грішми, грошова запомога. **-ный** *сбор* — збирання грошей. **-ная** *стоимость*—грошова вартість. **-ный** *штраф* — грошова кара, штраф, пеня.

День — день, днина. *Грационные* **дни** — грацийні, пільгові дні. *Каждый* **д.**—що-дня, кожен день, повсякдень. *Неприсутственный* **д.** — неурядовий (неприсутній) день. **Д.** *отдыха* — день відпочинку. **Д.** *платежа* — день виплати, день платіжу, платіжний день. *Присутственный* **д.** — урядовий (присутній) день. *Рабочий* **д.** — робочий, робітний день. **Д.** *слушания дела* — день слухання справи.

Денежки—грошенята. **Деньжищи**—грошва (*ж. р.*).

Деньги — гроші. *Без* **-нег** — без грошей, за так грошей, дурно, дармо, беззаплатно. *Бумажные* **-ги** — паперові гроші. *Вносить* **-ги** *в банк* — вносити гроші до банку, класти гроші в банк. *Выдавать* **-ги** *кому* — видавати, виплачувати гроші кому. *Давать* **-ги** *взаймы*—позичати, визичати гроші кому. *За* **-ги** — за гроші, заплатно. *Заработанные* **-ги** — зароблені гроші, заробіток, зарібок. *Иметь чьи* **-ги** (*на процентах*) — держати чиї гроші (на рості). *Командировочные* **-ги** — подорожні гроші. *Копить, скопить* **-ги** — збивати, збити гроші *Лишние* **-ги** — зайві гроші, лежані гроші. *Мелкие* **-ги** — дрібні гроші, дрібняки. *Наличные* **-ги** — готівка, готовик, готові гроші. *Общественные* **-ги** — громадські гроші. *Причитающиеся* **-ги** (*следуемая сумма*) — належні гроші, належність (-ости). *Прогонные* **-ги**—проїзні гроші. *Промотать* **-ги** — перевести, згайнувати гроші. *Публикационные* **-ги** — оповісні гроші, гроші за оповіщення. *Собрать* **-ги** (*чтобы приобресть что*) — збитися на гроші, спромогтися на гроші. *Сорить* **-гами** — сипати, гатити грішми. *Столовые* **-ги** —харчові гроші, стравне. *Суточные* **-ги** — добові гроші. *Употребить* **-ги** *на что* — обертати, обернути, повертати, повернути гроші на що.

Департамент — департамент (-ту).

Депеша — депеша, телеграма.

Депо — депо, склад. *Пожарное* **-по**—пожарня.

Депозит — депозит (-ту). *Вносить в* **-зит** — покласти в депозит, депонувати.

Депозитный — депозитовий, депозитний.

Депутат — депутат, посол.

Депутатский — депутатський, посольський.

Депутация — депутація.

Деревенский — сільський.

Деревня— село; слобідка, хутір (-ора).

Дерево — дерево, (*соб.*) дерев'є (ЮГ. І, 15); (*нарезанное*) деревня (*ж. р.*). *Повреждение* **-вьев** — пошкодження, псування дерева.

Держава — держава.

Державность — державність (-ости).

Державный — державний; владичний (*стар.*).

Держатель—державець (майна), держатель (векселя), той, що має векселя на кого.

Держать — держати, посідати (маєток), тримати. **-ть** *в заключении* — тримати в замкненні, у замкнутті. **-ть** *в памяти* — пам'ятати. **-ть** *в тайне* — таїти. **-ть** *на уме* — мати на думці. **-ть** *направление* — простувати, прямувати до чого. **-ть** *ответ, отвечать* — давати одповідь (ЛР, 44). **-ть** *пари* — у заставу йти, піти, битися об заклад, заставлятися. **-ть** *себя* — поводитися. **-ть** *слово* — дотримувати

сло́ва. **-ть** *совет* — ра́ду ра́дити, ра́ду ра́дувати. **-ть** *сторону чью* — тягти́ руч за ким. **-ть** *счёт* — ма́ти під раху́нком, під лі́ком.
Де́рзкий — зухва́лий, зухва́льний, грубія́нський. **-кий** *на руку* — битли́вий.
Де́рзость — зухва́лість, зухва́льство, грубія́нство.
Деса́нт — деса́нта (ви́садка війська на суходіл).
Де́спот — де́спот, душма́н (-на).
Деспоти́зм — деспоти́зм (-му).
Деспоти́ческий — деспоти́чний. **-ски** — деспоти́чно. **-кое** *правление* — деспоти́чний у́ряд, -не правлі́ння. **-кое** *государство* — деспотія.
Десяти́на — десяти́на.
Деся́тник — деся́тник. *Быть* **-ком** — десятникувати.
Дета́ль — дета́ль (-лю), подро́биця, дрібни́ця. [вати.
Деторо́дный — дітоpо́дний. **-ные** *органы* — природження (чолові́че й жі́ноче).
Детоуби́йство — дітогу́бство.
Де́тский — дитя́чий, дити́нячий, дити́нний. **-кий** *возраст* — дитя́чий вік. **-кая** *преступность* — дитя́ча злочи́нність. **-кие** *ясли* — охоро́нка, дитя́чий за́хисток. **-кий** *приют* — дитя́чий приту́лок, дитя́чий дім.
Де́тство — дити́нство, дитя́чі літа́. *Впасть в* **-во** — здити́нитися, здити́ніти. *С* **-ва** — змалку, з дити́нства (СФА VI, 154).
Дефе́кт — дефе́кт; хи́ба, ва́да; (психі́чне) забу́рення.
Дефекти́вный — дефекти́вний.
Дефици́т — де́фіци́т, недобі́р (-бору), недоста́ча.
Децентрализа́ция — децентраліза́ція, децентралізува́ння.
Децентрализи́ровать — централізува́ти, здецентралізува́ти.
Дешеве́ть — деше́вшати.
Дешеви́зна — дешевина́, дешевня́, деше́вість (-ости).
Дешёвый — деше́вий. [(АЮЗР, 6, 1, 40).
Дея́ние — ді́я, ді́яння, у[в]чи́нок (ЛР, 44); ви́ступок,
Де́ятель — ді́яч.
Де́ятельность — дія́льність (-ости).
Де́ятельный — ді́яльний. [впо́перек, в прогі́н.
Диа́метр — ді́яметр, попере́чник, прогі́н. *В* **-ре** —
Дивиде́нд — дивіде́нд, (*мн. ч.* дивіде́нди *и* дивіде́нда), (*ср. р.*) па́йка; пайова́ ча́стка; пайови́й прибу́ток. [віде́ндні папе́ри.
Дивиде́ндный — дивіде́ндний. **-ные** *бумаги* — ди-
Ди́кий — ди́кий. **-кое** *животное* — звіри́на, ди́кий звір. *Вознаграждение за убыток, причинённый* **-ким** *животным* — винаго́рода за шко́ду, що зробила її звіри́на.
Диктату́ра — дикта́тура (пролетарія́ту).
Диктова́ть — диктува́ти, прока́зувати.
Диле́мма — диле́ма.
Дилета́нт — дилета́нт (той, що лю́бить яку́сь нау́ку, мисте́цтво, але не ду́же зна́ється на ній, не фахове́ць). [ді́жка з диліжа́нсів.
Дилижа́нс — диліжа́нс. *Кража из* **-сов** — кра-
Дина́мика — дина́міка. **-ческий** — динамі́чний.
Динами́т — динамі́т. **-ный** — динамі́товий.
Дина́стия — династі́я. **-ческий** — династи́чний.
Дипло́м — дипло́м (-му).
Диплома́т — диплома́т.
Дипломати́ческий — дипломати́чний. **-ские** *сношения* — дипломати́чні зно́сини.
Диплома́тия — диплома́ті́я.
Дипломи́ровать — диплому́ва́ти. **-ванный** — диплому́ваний.
Дипло́мный — дипло́мний, дипло́мовий.
Директи́в — директи́ва, вказі́вка.
Дире́ктор — дире́ктор. **-тор** *банка* — дире́ктор ба́нку.
Дире́кция — дире́кція (підприє́мства).
Диско́нт — диско́нт, диско́нто (ві́дліч чи опла́та векселя перед стро́ком, причо́му відлі́чується умо́влені проце́нти).
Дисконтёр — дисконте́р (векселі́в).
Дисконти́ровать — дисконтува́ти.
Диско́нтный — дисконто́вий. [влення.
Дискредити́рование — дискредитува́ння, знесла́-
Дискредити́ровать — дискредитува́ти; знесла́вити.
Диску́ссия — диску́сія.
Дискути́ровать — дискутува́ти. [уча́сників).
Диспа́ш — диспа́ша (поді́л утра́т од ава́рії на всіх
Диспашёр — диспаше́р (той, що перево́дить диспа́шу). [ня, змага́ння.
Ди́спут — ди́спут *и* диспу́та (*ж. р.*), сперечан-
Диспути́ровать — диспутува́ти, сперечатися, змагатися.
Дисципли́на — дисциплі́на, ка́рність.
Дисциплина́рный — дисциплі́на́рний. **-ное** *взыскание* — дисциплі́на́рна ка́ра. **-ная** *власть* — дисциплі́на́рна вла́да. **-ное** *производство* — дисциплі́на́рна спра́ва. **-ный** *суд* — дисциплі́на́рний суд.
Дитя — дити́на, дитя́. **-тя**, *ещё не говорящее* — немовля́, немовля́тко. **-тя́** *брачное* — шлю́бна дити́на. **-тя́** *внебрачное* — нешлю́бна дити́на. **-тя́** *родившееся после смерти отца* — посме́ртна дити́на. **-тя** *узаконенное* — взако́нена, упра́внена дити́на. **Де́ти** — ді́ти. *Беспризорные* **-ти** — безприту́льні (бездозі́рні) ді́ти. *Брошенные* **-ти** — поки́нуті, облишені ді́ти, по́кидьки. *Подброшенные* **-ти** — підкидьки, підкидча́та, підки́нені ді́ти. *Сводные* **-ти** — зведеня́та, приведе́ники.
Диффама́тор — дифама́тор (-ра).
Диффама́ция — дифама́ція.
Дифференциа́льный — диференція́льний (тари́ф).
Дифференциа́ция — диференція́ція.
Дичь — дичина́ (на́дто про пти́цю), звірина́. *Охота не на ту породу* **-чи** — полюва́ння не на ту дичину́. *Нести, пороть* **д.** — верзти́ нісені́тниці. [**-но́ю** — завдо́вжки.
Длина́ — довжина́, до́вгість. *В* **-ну́** — вдовж (ЧСР).
Дли́тельность — довгоча́сність, протя́жність, зага́йність, забарли́вість. [зага́йний, забарний.
Дли́тельный — довгоча́сний, протя́жний, дляви́й.
Длить — дляти, довжи́ти, тягти́, точи́ти. **-ся** — тягти́ся, точи́тися, трива́ти, бари́тися. **Дляшийся** — трива́лий. **-щееся** *преступление* — трива́ле злочи́нство, трива́лий зло́чин.
Дневальный — черговий, сті́йчик.
Дне́вка — днюва́ння.
Дневни́к — щоде́нник, де́нник.
Дневно́й — де́нний.
Дно — дно, де́нце, дни́ще. [ба́вка, дода́ча.
Доба́вка, добавле́ние — дода́ток, прида́ток, до-
Добавля́ть — додава́ти, докладати (СФА, VI, 10:.
Доба́вочный — додатко́вий. **-ные** *доказательства* — додатко́ві до́води. **-ная** *ценность* — додатко́ва ва́ртість, надва́ртість (-ости).

Добиваться, добиться — доходити, дійти, доневинятися, доневшитися. **-ся** *своего права* — доходити свого права. [шлюбні діти; жирові діти.
Добрачный — передшлюбний. **-ные** *дети* — перед-
Добро — добро, майно, худоба, збіжжя. [ровблець.
Доброволец — охочий, самоохочий, охотник, доб-
Добровольный — добровільний, доброхотний (КМ), охочий. **-но** — добровільно, доброхітно, доброхіть (КМ), самохіть, по своїй волі, з доброї волі. **-ное** *соглашение* — добровільна згода.
Добродетель — доброчесність, добровдалість, доброчинливість, доброчинність, чеснота, (*полон.*) цнота. *Акт* **-ли** — доброчин.
Добродетельный — доброчесний, добровдалий, добровчинний, чеснотливий, (*полон.*) цнотливий. **-но** — добровчинно, (*полон.*) цнотливо.
Доброжелатель — доброзичливець, прихильник.
Доброжелательность — доброзичливість, прихилля.
Доброжелательный — доброзичливий, прихильний.
Доброкачественность — добротність, доброприкметність, добрячість. [прикметний, добрий.
Доброкачественный — добротний (матерія), добро-
Добронравие — добрі нрови, моральність, чеснотливість (-ости).
Добросовестность — совісність, добросовісність, сумлінність, добросумлінність. **-ность** *владения* — (добро)совісність (добросумлінність) володіння.
Добросовестный — совісний, добросовісний, сумлінний, добросумлінний. **-но** — совісно, добросовісно, сумлінно, добросумлінно. **-ное** *владение* — (добро)совісне володіння. **-ное** *заблуждение* — (добро)совісна помилка. **-ное** *обвинение* — (добро)совісне, щире обвинувачення.
Доброта — добрість (-ости)
Добрóта — добротність (матерії).
Доброхотный — доброхітний. **Доброхотный** *даятель* — доброхітний давець. [ня, здобуття.
Добывание — добування, добуття (*сов.*), здобуван-
Добывать, добыть — добувати, добути, здобувати, здобути, набувати, набути, видобути; діставати, дістати, дбати, придбати. **-вать** *оружием* — зброєю, збройною силою діставати, здобувати.
Добывающий — добувальний, видобутний. **-ая** *промышленность* — сировинна (добувальна) промисловість.
Добыча — здобич (*ж. р.*) (військова, морська). *Доставшийся в* **-чу** — здобичний.
Добычник — здобичник.
Доверенность — довіреність, уповноваження; вірчий лист; доручення. *Получать деньги по* **-ности** — отримувати гроші за дорученням, за довіреністю. *Засвидетельствование* **-ности** — посвідчення (засвідчення) довірености. *Исполнение* **-ности** — виконання довірености. *Недействительность* **-ности** — недійсність, неважність довірености. *Общая* **-ность** — (на все) загальна, спільна довіреність (декільком особам). *Ограниченная* **-ность** — обмежена довіреність. *Полная* **-ность** — повна, необмежена довіреність. *Право давать* **-ность** — право видавати довіреність. **-ность** *с правом передоверия* — довіреність з правом передовірености, з правом дальшої довірености. *Право совершать* **-ность** — право складати довіреність. *Прекращение* **-ности** — скінчення (перестан) довірености. *Сила* **-ности** — сила довірености. *Срочная* **-ность** — довіреність на певний строк, термін. *Судебная* **-ность** — судова довіреність. *Уничтожение* **-ности** — скасування (знесення) довірености (уповноваження).
Доверенный — довірений, повірений, уповноважений. **-ное** *лицо* — вірник, вірниця, повірник, повірниця.
Доверие — віра, довір'я (*ср. р.*), довіра (*ж. р.*). *Войти в* **-рие** — придбати віру; привернути до себе віру. *Достойный* **-рия** — віри гідний, вірогідний. *Злоупотреблять* **-рием** — надуживати віри. *Лишить* **-рия** — позбавити віри. *Лишиться* **-рия** — зневіритися у кого. *Оказывать* **-рие** *кому* — вірити кому, здаватися на кого.
Доверитель — віродавець (-вця), (до)віритель.
Доверительница — віродавиця, (до)вірителька.
Доверительный — вірчий. **-ная** *надпись* — вірчий напис. **-ное** *письмо* — вірчий лист.
Доверчивость — довірливість, імовірність.
Доверчивый — довірливий, імовірний.
Довершить — довершувати, довершити, докінчити, довести до кінця, до краю.
Доверять — вірити, мати (няти) віру, діймати віри. **-ся** — покладатися, спускатися, здаватися (на кого), звірятися на кого.
Довзыскивать — доправляти, доправити.
Довод — довід, доказ, аргумент.
Доводить, довести — доводити, довести, допроваджувати, допровадити; призводити, призвести. **-дить** *до гибели* — до згуби довести, допровадити. **-дить** *до общего сведения* — подавати, подати до загального (всеелюдного) відома. **-дить** *до разорения* — до руїни довести, (*стар.*) збити зо стану. **-ся** — доводитися, припадати, траплятися. [ний.
Довоенный — передвоєнний, перед війною, до вій-
Довольный — завдоволений, радий. **-но** — досить, доволі, годі, буде.
Довольствие — постачання, харчування, спожив. *Путевое* **-вие** — подорожні видатки.
Довольствование — постачання, харчування.
Довольствовать — постачати, харчувати. **-ся** — вдовольнятися, завдовольнятися.
Догадка — догад, здогад, догадка, домисел.
Догадываться, догадаться — догадуватися, догадатися, домислюватися, домислитися.
Догма — догма (права).
Договаривать, договорить — доказувати, доказати, домовляти, домовити, кінчати (скінчити) мову; годити, погодити, єднати, поєднати, договорити, порядити. **-ся** — добалакуватися, добалакатися (до чого), годитися, погодитися, єднатися, поєднатися, умовлятися, договоритися. **-щиеся** *стороны* — договірні сторони, контрагенти.
Договор — договір (КМ), контракт, умова (КМ), угода; трактат (міжнародній). *Безгласность* **-ра** — неявність умови. *Бессрочный* **-вор** — безтермінова умова. **-вор** *в пользу третьего лица* — умова на корість третій особі. *Заклю-*

чать, -чить **-вор** — складати (скласти) умову, договір, взяти контракт. *Квалификация* **-ра** — кваліфікування, іменування договору. *Мнимый* **-вор** — вигадана умова. *Нарушить* **-вор** — зламати, зірвати умову, договір, контракт. *Обеспечение* **-ра** — забезпечення умови. **-вор** *о приданом* — посаговий запис (ЧСР). *Отмена* **-ра** — скасування умови. *Отсрочка* **-ра** — відстрочка умови. *Предварительный* **-вор** — передумова, попередня умова. *Прекращение* **-ра** — скінчення, перестан (чинности) умови. *Притворный* (*обманный*) **-вор** — облудна умова. *Противозаконный* **-вор** — протизаконна умова. *Расторгнуть* **-вор** — розірвати, скасувати умову, договір, контракт, відкинутися. *Сила* **-ра** — сила умови. *Словесный, письменный* **-вор** — листовна, писана, на письмі умова, листовний договір, контракт. *Устный* **-вор** — усна, словна, на словах умова, усний договір, контракт. *Сущность* **-ра** — суть умови. *Солидарный* **-вор** — солідарна, неподільна умова. *Толкование* **-ра** — тлумачення договору. *Условия* **-ра** — пункти (пакти) договору.

Договорный — договірний, умов(ле)ний, що-до умови, контрактовий.

Дозволение — дозвіл (-волу).

Дозволительный — допустимий, дозволений, вільний, дозвільний (*разрешительный*). **-ная** *запись на право* — запис про дозвіл зробити що-небудь. [(на) що.

Дозволять, дозволить — дозволяти, дозволити

Дознание — дізнання (КМ), вивідування, довідування, довід (АЮЗР, 6, І, 256), розвідування; дізнавання. *Прекратить* **-ние** — спинити дізнання. *Приостановить* **-ние** — припинити дізнання. *Произвести* **-ние** — вчинити дізнання. **-ние** *через окольных людей* — дізнавання, дознавання через околичніх людей.

Дознавать, дознать — дізнати. **-ся** — дізнатися, довідатися (ЛР, 44), довідати (ЛР, 44), розвідатися. *В случае* **-ной** *на суде виновности подсудимых* — коли доведено на суді вину підсудних.

Дозор — обхід, об'їзд, чата, дозір.

Дозорный — дозорець (-рця).

Доискиваться, доискаться — дошукуватися, доходити чого, дошукатися, дійти чого (ЛР, 44).

Доказанность — доведеність, доведення.

Доказательность — доказовість, доказність, довідність.

Доказательный — довідн[лив]ий, доказний, доказовий. **-но** — довідливо, довідно, подовідно (СФА, VI, 224), доказно. **-ное** *значение* — довідна, доказна сила.

Доказательство — довід (КМ), довод (КМ, ЧСР, СФА, VI, 1), доказ, ознака. *Без приведения* **-тельств** — не зложивши, не навівши доводів; не довівши. **-ство** *вещественное* — речові докази, речові знаки. **-ство** *дополнительное* — додатковий довід, доказ. **-ство** *косвенное* — посередній довід, пос. доказ. *Неопровержимое* **-ство** — незломний, незбитий довід, доказ. *Осмотр вещественных* **-тельств** — огляд речових доказів. *Оценка* **-тельств** — оцінка доводів, доказів. *Письменное* **-ство** — листовний, писаний довід, доказ. *Поверка* **-тельств** — перевірка доводів, доказів. *Представление* **-ств** — подавання, подання доводів, доказів. *Привести* **-ство** — навести, зложити (подати) довід, доказ. *Приводить, представлять, предъявлять* **-ства** — подавати, виставляти доводи, докази. **-ство** *противного* — доведення супротивного. *Прямое* **-ство** — безпосередній, прямий довід, доказ. *Служить* **-ством** — доводом, доказом бути, доводити.

Доказуемость — доводимість, доводженість.

Доказывание — доводження, підпирання доводами, доказування.

Доказывать, доказать — доводити, довести (СФА, VI, 66), наводити довід; пересвідчувати, пересвідчити, виводити, вивести (право), доказувати. **-ся** — доводитися (СФА, VI, 251). **-занный** — доведений, доказаний (ЛР, 44). **-зуемый** — доводимий, доводжений.

Доказчик — доказник, доводець; виказувач, виявник.

Доклад — доповідь (-віди), доклад (-ду), реферат. **-лад** *дела* — доклад справи. **-лад** *отчётный* — звідомлення, звідомна доповідь. **-ная** *записка* — доповідна, докладна записка, подання.

Докладчик — доповідач, докладчик, референт; звітодавець (-вця).

Докладывать, доклась, доложить — доповідати, доповісти, докладати, докласти, повідомляти, повідомити, реферувати, доводити, довести (до відома).

Доктор — доктор, лікар (-ря). *Жена* **-ра** — лікарша. *Женщина* **-тор** (*врач*) — лікарка.

Документ — документ (-ту). *Оправдательный* **-мент** — виправдний, виправдувальний документ. **-мент** *об освобождении* — визволенний лист. *Определение доказательной силы* **-та** — з'ясування, визначення сили документу. *Повреждение* **-та** — зіпсування, пошкодження документу. *Подделка* **-та** — підроблення документу. *Подлог* **-та** — фальшування документу. *Похищение* **-та** — крадіж документу. *Представление* **-тов** — подавання, подання документів. *Рассмотрение* **-тов** — розглядання, розгляд документів. *Сокрытие* **-та** — затаювання документу. *Требование* **-тов** — вимагання документів. *Уничтожение* **-та** — знищення документу. *Подтверждённый* **-тами** — задокументований.

Документальный — документальний, документовий. **-ные** *данные* — документові дані, дані, що є в документах.

Долг — довг, борг; обов'язок, повинність. *Старый* (*невыплаченный*) **д.** — залеглість. *В* **д.**, *в кредит* — набір. *Верить, давать в* **д.** — боргувати, набір, на віру давати, дати, навіряти, навірити, повіряти, повірити, позичати, позичити кому. *Впадать, впасть в* **-ги** — вдовжитися, у[в]лізти в довги, запозичитися, запозичатися, напозичатися. **Д.** *государственный* — державний борг, довг. *Гражданский* **д.**, *см.* **Гражданский**. *Делать* **д.** — робити довги, борги, позичати в кого. *Заплатить* **д.** — заплатити, виплатити, сплатити, повернути довг. *Изменить своему* **-гу** — не додержати свого обов'язку. *Ипотечный* **д.** — гіпотечний довг, борг. *Исполнять, исполнить* **д.** — чинити обов'язок, додержувати обов'язку. **Д.** *капи-*

тальный (*без процентов*) — стовп. **Д.** *лежит на имуществе* — довг тяжить на маеткові. *Набирать, набрать в* **д.** — брати, набрати на віру, набір, позичати, повичити, напозичатися в кого. *Нарушать свой* **д.** — ламати свій обов'язок, свою повинність, не додержувати свого обов'язку. *Погасить* **д.** — покрити довг, виплатити, заплатити, повернути довг. **Д.** *службы* — службовий обов'язок. *По* **-гу** *службы* — з обов'язку служби. *Считать своим* **-гом** — покладати собі за обов'язок, вважати за свою повинність. *Требовать* **д.** — правити, справляти довг. *Частный* **д.** — приватний довг, приватний борг.

Долговой — довговий, борговий. **-вой** *документ* — довговий, борговий документ. **-вое** *обязательство* — довгове, боргове зобов'язання. **-вая** *расписка* — довгова, боргова розписка. **-вое** *требование* — вимагання довгу, боргу.

Долговременный — довгочасний.

Долгосрочный — на довгий строк, довгостроковий, довготерміновий. **-ная** *аренда* — оренда на довгий строк, довгострокова оренда.

Долевой — частковий, пайовий. **-вая** *ответственность* — часткова, пайова відповідальність. [в довги влазити, заборговуватися.

Должать — боргуватися, позичати, запозичатися,

Долженствовать — мусіти, мати, обов'язок мати.

Должно — повинно, належить. **-но** *быть* — мабуть, либонь, десь, десь певно. *Так* **-но** *быть* — так повинно бути, так мусить (має) бути.

Должник — довжник, винуватий, винуватець, дебітор, заборгованець. *Несостоятельный* **-ник** — невиплатний довжник.

Должница — довжниця, винуватниця, заборгованка.

Должностной — урядовий (КМ), службовий. **-ное** *лицо* — урядова особа. **-ные** *люди* — урядові люди (КМ). **-ное** *преступление* — службовий злочин.

Должность — посада, служба, (*стар.*) уряд (ЧСР; КМ). *Вступить в* **-ность** — ставати на посаду, прийняти посаду, до уряду(вання) стати. *Заместить* **-ность** — обсадити посаду. *Занимать* **-ность** — обіймати посаду. *Исправлять чью-либо* **-ность** — заступати кого на посаді, заступати чиюсь посаду. *Исправляющий* **-ность** — заступник. *Назначить на* **-ность** — призначити на посаду, настановити на уряд. *Отправлять* **-ность** — служити. *Отстранить от* **-ности** — усунути з посади. *Получить* **-ность** — дістати посаду. *Преступление по* **-ности** — службовий злочин. *Состоять в* **-ности** — бути (перебувати) на посаді.

Должный — винний (АЮЗР, 6, I, 264), винен, винуватий; належний, належитий. *Быть* **-ным** — бути винним. **-ная** *причитающаяся сумма* — належитість (СФА, VI, 429). *Давно* **-ная** *сумма* — залеглість.

Доля — пай, пайка, частина, частка, уділ, дільниця, ділянниця; доля, талан. **-ля** *вдовы* (*вдовья часть*) — вдовина пайка, частка. *Вступить в* **-лю** — пристати до спілки. *Делить на* **-ли** — паювати. *Иметь* **-лю** *в имуществе* — мати свою частку з майна. *На мою* **-лю** *причитается* — на мій пай, мені на пай припадає. *Принять в* **-лю** — прийняти до спілки. *Третья, четвёртая, пятая* **-ля** — третина, четвертина, п'ятина. **-вой** — частковий. **-вая** *ответственность* — відповідальність за свою частку.

Дом — дім (*р.* дому), господа, будинок; хата. *Жить своим* **-мом** — мати своє господарство. *Заезжий* **д.** — заїзд (-ду). *Исправительно-трудовой* **д.** — дім праці й поправи. **Д.** *крестьянина* — селянський будинок. *Молитвенный* **д.** — молитовня, молитовний дім. **Д.** *отдыха* — будинок відпочинку. **Д.** *ночлежный* — нічліг (-гу). **Д.** *призрения* — шпиталь. **Д.** *терпимости* — дім розпусти. *Торговый* **д.** — торговий дім. **Д.** *умалишённых* — дім для божевільних, божевільня.

Домашний — домовий, домашній, хатній; свійський, наський, домотканий, доморобний (про тканину, речі). **-ние** — сім'яни, домівці, свої. **-ний** *акт* — хатній, приватний акт. **-ний** *арест* — домашній арешт. **-ний** *вор* — хатній злодій. *Для* **-него** *обихода* — на домові потреби, для домашнього, хатнього вжитку. **-нее** *животное* — свійська тварина. **-нее** *завещание* — домашня духовна, д. духівниця. **-няя** *кража* — хатній крадіж. **-ние** *меры исправления* — домашні способи поправи. *На случай отсутствия вызываемого лица повестка оставляется его* **-ним** — повістку видається домівцям, коли того, кого викликають, не буде вдома. **-няя** *обстановка* — хатня обстанова. *По* **-ним** *обстоятельствам* — з домашніх причин, обставин. **-нее** *условие* — домашня, хатня умова. **-няя** *утварь* — хатнє добро, начиння.

Домовладелец — домовласник (-ка).

Домовладельческий — домовласницький.

Домовый — домовий, домашній (домова книга). **-вое** *заёмное письмо* — домашній позичковий лист. **-вый** *рабочий* — домороб, кустар (-ря); наймит (-та). [няння, змагання.

Домогательство — домагання, допоминання, допев-

Домогаться — домагатися, допевнятися, допевнятися, допоминатися, змагатися.

Домоуправление — домова управа, домоуправління.

Домохозяин — господар (-ря) (КМ).

Домочадец — домівник (*мн.* домівці).

Донесение — донесіння, оповіщення.

Донимать, донять — діймати, доняти, дійняти; шкулити, дошкуляти, допікати, допекти, дозоляти, дозолити кому. **Донимающий** — шкулкий, дошкульний.

Донос — донос, виказ. *Ложный* **-нос** — неправдивий донос, н. виказ, обмова. [водчик.

Доноситель — виказник, викажчик, докажчик, до-

Доносить, донести — доносити, донести, виказувати, виказати, подавати, подати до відома.

Доносчик — донощик, викажчик.

Доношение — донесіння, донесення.

Дописка — дописка. *Сделать* **-ку** — дописати.

Дописывать, дописать — дописувати, дописати.

Доподлинно — напевне, справді, настояще, дійсно, достеменно.

Доплáта — доплáта, доплáчування.
Дополнéние — допóвнення; додáток, додáча. *В* **-ние**—на додáток, в додáток. **-ние** *к статье*— додáток до статті.
Дополни́тельный — додаткóвий. **-но** — додаткóво, в додáток, в додáтку. **-ное** *об'ясненце*—додаткóве пояснíння. **-ное** *производство дела* —додаткóве переведéння спрáви. **-ное** *прошение, заявление* — додаткóве прохáння, заяВа. **-ная** *ссуда из банка*—додаткóва пóзичка з бáнку.
Дополня́ть, допóлнить (*что чем*) — додавáти, додáти (до чóго що), доповня́ти, допóвнити. **-нить** *следствие* — допóвнити слíдство.
Дополу́смерти — трóхи, мáло не на смерть.
Допрáшивание — допи́тування, дóпит(-ту).
Допрáшивать, допроси́ть, -ся — допи́тувати, допитáти; питáти (СФА, VI, 115), допи́туватися; випи́тувати, розпи́тувати (ЛР, 44). **-щий** — допи́тувач. **-мый** — допи́туваний. **-ный** — допи́таний. **-вать** *свидетелей* — допи́тувати свідків, перепи́тувати свідків.
Допрóс — дóпит, випи́тування (СФА, VI, 206). *Подвергнуть* **-су** — узя́ти на дóпит. *Сделать, произвести, снять* **-рóс** — допитáти, вчинити дóпит. **-ные** *пункты* — пу́нкти дóпиту.
Дóпуск, допущéние — дóпуст, дóпуск, допу́щення, дóзвіл; припу́щення.
Допускáть, допусти́ть — допускáти, допусти́ти; припускáти, припусти́ти (ЛР, 44); дáти дóзвіл, дозволя́ти, дозвóлити (на) що.
Дорóга — дорóга, шлях. *Железная* **-га** — залізниця. **-га** *окольная* — манівéць. *Перекрёстная* **-га** — перехрéсний шлях, середохрéсна дорóга. *Почтовая, столбовая* **-га** — верстовий шлях, великий шлях. *Проезжая* **-га** — проїзни́й шлях, проїзнá дорóга. *Просёлочная полевая* **-га** — степовá, польовá дорóга, путівець (-вця). *Торговая* **-га** — би́тий шлях, гостинець.
Дороговизна — дорожнéча, дорожня́.
Дорожáть — дорóжчати.
Дорóжник—(*почтовый*) подорóжник (поштóвий).
Дорóжный — дорóжній, подорóжній. **-ная** *повинность* — дорóжній, шляховий відбу́ток.
Досаждáть, досади́ть — дозоля́ти, дозоли́ти комý, допікáти, допекти́, ввіря́тися, ввіри́тися, дошкуля́ти.
Дослéдование — додаткóве слíдство.
Дослéдовать — перевéсти додаткóве слíдство.
Дослóвный — дослíвний. **-но** — дослíвно, слóво в слóво (ЛР, 44); слóво од слóва (АЮЗР, 6, I, 59).
Досмóтр — дóгляд, дозíр (-зóру), óгляд, перéгляд (*в таможне*).
Досмóтрщик — догля́дач, дозóрець (-рця). **-щик** *таможенный* — ми́тничий дозóрець, ми́тний дозóрець.
Досрóчный — достроковий, передтермінóвий, дотермінóвий, до стрóку.
Доставáть — діставáти, дістáти.
Доставáться, достáться — доставáтися, достáтися, припадáти, припáсти, випадáти, ви́пасти; спадáти, спáсти (про спáдок) (СФА, VI, 420). **-шийся** *по наследству*—спáлий; що припáв на спáдщину.
Доставлéние, достáвка — постачáння, достачáння, пристáва, пристáвка. *С* **-кою** — з пристáвою, з пристáвкою.
Доставля́ть, достáвить — доставля́ти, достáвити, пристáвляти, пристáвити, достачáти, достáчити, постачáти, постáчити (живність, то-що); подавáти, подáти (відóмості, спóсіб до чóго); припровáдити (в'язня) (АЮЗР, 8, V, 137), одпровáдити (АЮЗР, 8, V, 137).
Достáвщик — постачáльник, достáвник, пристáвник, привізни́к (-ка).
Достáток — достáток, достáтки, вжи́тки.
Достáточность — достáтність (-ности). **-ность** *средств* — достáтність зáсобів.
Достáточный — достáтній. *Без законного повода и* **-ного** *основания* — без прáвного при́воду і достáтньої причи́ни.
Достигáть, дости́гнуть — досягáти, досягти́, осягáти, осягти́, прихóдити, прийти́ до (влáди). **-ть** *совершеннолетия* — пóвних літ дійти́ (ЧСР). **-ть** *цели* — досягáти мети́, прийти́ до мети́.
Достижéние — досягнення, осягнення. **-ние** *совершеннолетия* — прихíд до пóвних літ. *Дееспособность возникает в полном об'ёме с* **-нием** *совершеннолетия* — осóба набувáє цілковитої дієздáтности, коли́ дíйде повнолíття, пóвних літ.
Достовéрность — вірогíдність, пéвність, правди́вість. **-ность** *источников* — пéвність, правди́вість джерéл. **-ность** *показания свидетелей*—правди́вість (вірогíдність) свíдчення. **-ность** *пометы* — пéвність датувáння. **-ность** *слухов* — правди́вість чутóк.
Достовéрный —вірогíдний, пéвний, правди́вий. **-ная** *справка* — правди́ва, пéвна, вірогíдна дóвідка. **-но** — пéвно, правди́во.
Достóинство — гíдність, достóйність, вáртість, вáжність, повáга, честь. *По* **-ству** — по заслу́зі. *Сохранять своё* **-ство** — повáгу до сéбе захóвувати (тримáти).
Достоя́ние — добрó, майнó, влáсність. **-ние** *наследственное* — спáдок.
Достóйный (*чего*) — гíдний чогó (ЛР, 44), вáртий на що, достóйний; повáжний, шанóвний. **-ный** *доверия* — вірогíдний. **-но** — по заслу́зі, як слід, достóйно.
Дострóйка — добудувáння; добудóва.
Досуг — дозвíлля, вíльний, гуля́щий час. *На* **-ге** — на дозвíллі, гуля́щого часу́, по вигóді, на гуля́нках.
Досылáть — досилáти, дослáти.
Досягáемость — дося́жність (-ности). *Вне* **-мости** — по-за дóсягом.
До тла — геть-нáчисто, до пня, до ноги́, до-щéнту (СФА, VI, 137), в пень!
Дохóд — прибу́ток (ЧСР), зиск, дóхід. *Валовой* **-хóд** — сири́й дóхід. **-ды** *и расходы* — прибу́тки й видáтки. *Косвенный* **-хóд** — посерéдній прибу́ток. *Получать* **-ды** — мáти дохóди. **-ды** *увеличиваются* — прибу́тки зростáють. *Чистый* **-хóд** — чи́стий прибу́ток.
Доходи́ть, дойти́ — дохóдити, дійти́, надхóдити, надійти́. *По* **-шим** *до прокурора сведениям* — з відóмостей, що надійшли́ до прокурóра.
Дохóдность — прибуткóвість, дохíдність.
Дохóдный — прибуткóвий, дохíдний (підприéмство).
Дочь — дочкá.
Дошкóльный — дошкíльний (вихувáння).
Драгоцéнный—дорогоцíнний, коштóвний. **-ный** *ка-*

мень — дорогоцінний, самоцвітний камінь, самоцвіт.

Драка — бійка. *Затеять* **-ку** — бійку з ким зчинити. *Произошла* **-ка** — зчинилася бійка.

Драматический — драматичний. **-кое** *произведение* — драматичний твір. *Переделка* **-ного** *произведения в повествовательное* — перероблення драматичного твору на оповідання.

Драться — битися, побитися.

Древний — давній, стародавній, вікодавній, старовинний, стародєнний, днедавній, предковічний, старожитній. **-ние** *рукописи* — стародавні (старосвітські) рукописи.

Древность — давнина, старовина, стародавність, предківщина. *Глубокая* **-ность** — давня давнина, предавнина.

Дрессировать — муштрувати.

Дробить — дробити, дрібнити, кришити.

Дробление — роздріб, розкладання на частки, кришення. **-ние** *вексельной суммы* — дроблення (роздроблення) векселевої суми. **-ние** *иска* — дроблення (роздроблення) позву.

Дробь — дріб (*р.* дробу), частка.

Дробный — дробовий, частковий.

Дрожать — дрижати, тремтіти, трусатися.

Дрожь — дрижа, тремтіння, дрижаки, дрожі (*мн.*).

Друг — друг, приятель, побратим. **Д.** **-га** — один одного. **Д.** *за* **-га** — один за одного. **Д.** *с* **-гом** — один з одним.

Дружба — приязнь (-ни) (ЧСР, АЮЗР, 6, І, 31), приятельство, приятелювання, побратимство.

Дружеский — дружній, приятельський. **-кий** (*бронзовый*) *вексель* — приятельський вексель.

Дружественный — дружній, приязний (держава).

Дряхлеть — хиріти, дрягліти, підупадати на силах, старіти.

Дряхлость — дряглість, спорохнілість, хирність, недолужність, старість.

Дряхлый — дряглий, спорохнілий, хирий, підупалий на силах, старий.

Дубликат — дублікат, двійник, копія. **-нат** *накладной* — дублікат накладної.

Думать — думати, гадати, мислити, міркувати. *Он об этом и* **-ть** *забыл* — про це він і гадки не має.

Дурной — недобрий, негарний (вчинок); поганий, злий, лихий, ледачий (людина). *Научать* **-ному** — на зле навчати.

Духовенство — духівництво (біле, чорне).

Духовная — духовна, духівниця.

Духовный — духовний. **-ное** *завещание* — духовна, духівниця (ЛР, 44).

Душевный — душевний; духовний; щирий. **-ная** *болезнь* — душевна, психічна хороба.

Душевнобольной — душевнохорий, божевільний.

Душеприказчик — душоприказник, виконавець духовної.

Душить — душити, задушити.

Дуэль — дуель (*м.р.*), поєдинок, (*турнир*) герць.

Дымовой — димовий. **-вая** *труба* — димар (-ря), боввдур.

Дымоход — димохід, лежак.

Дыхание — дихання, подих, видих.

Дядя — дядько (батьків або материн брат).

Е

Едва — ледві, в силу, насилу, мало не, трохи що не. **-ва -ва** — на превелику силу. **-ва** *ли* — ледві чи, навряд.

Единение — єднання, єдність, одність (-ности), поєднання, злука. *В* **-нии** *сила* — в єднанні сила.

Единица — одиниця, є[ї]диниця.

Единичный — поодинокий, одиничний.

Единобрачие — одношлюбність (взагалі), одномужество (про жінок), одноженство (про чоловіків).

Единоверец — одновірець (-рця).

Единовластие — самовлада, самовладство, одновладство.

Единовременный — одноразовий, одночасний, одночасовий. **-ное** *вознаграждение* — одноразова винагорода, одноразова платня. **-ное** *пособие* — одноразова допомога.

Единогласие — одноголосність, одномисність, одностайність, згода.

Единогласный — одноголосний. **-но** — одноголосно, в один голос, одностайно.

Единодушие — однодушність, одностайність, один дух, одномисність.

Единодушный — однодушний, одностайний, одномисний. **-но** — однодушно, одностайно, одномисно.

Единокровный — однокровний. **-ные** *дети* — однокровні діти, однокровники, діти від одного батька.

Единоличный — одноособовий, одноособистий. **-но** — одноособово, сам один.

Единомышленник — однодумець (-мця); одномисник, спільник, прихильник.

Единоначалие — одновладність, одновладство.

Единообразный — однаковий, одноманітний. **-ное** *истолкование закона* — однакове тлумачення закону.

Единоутробный — единоматерній, единоутробний. **-ные** *дети* — діти однієї матери.

Единственный — єдиний, одинокий, однісінький, один-один. **-ная** *дочь* — одиначка, єдиначка. **-ный** *наследник* — єдиний спадкоємець. **-ный** *сын* — одинець, єдинак. **-но** — єдине тільки.

Единство — одність, єдність, єдиність. *Система* **-ва** *кассы* — система єдиної каси, система єдиности каси.

Е'дкий — їдкий, ущипливий, гострий (слово).

Едок — їдець (*р.* їдця), їдак; рот (*р.* рота).

Ежегодник — річник, щорічник.

Ежегодный — щорічний. **-но** — щорічно, що-року, рік-у-рік.

Ежедневный — щоденний (ЛР, 45). **-ная** *газета* — щоденна газета, щоденник. **-но** — щоденно, що-дня, день-у-день.

Ежемесячный — щомісячний, місячний. **-ное** *издание* — місячник. **-но** — що-місяця, місячно.
Еженедельный — щотижневий. **-ная** *газета* (*журн.*) — тижневик.
Ежечасный — щогодинний, повсякчасний. **-но** — щочасу, що-години; повсякчасно, щочасно.
Езда — їзда, їхання. *Быстрая* — швидка їзда, швидке їхання.
Е'здить — їздити.
Ездок — їздець (-ця).
Е'мкий — місткий, вбирущий.
Е'мкость — місткість, вмістимість (-ости).
Е'ресь — єресь (-си).
Е'сли — коли, як, якщо. **-ли** *бы* — коли-б, якби, якби-що.
Естественный — природній (АКПГУ, I, 80), натуральний, звичайний, світовий. **-ное** *право* — природне право. **-ный** *прирост населения* — природній приріст людности. **-ные** *произведения* — природні витвори (вироби). **-ное** *родство* — природне споріднення. **-но** — природньо, натурально, звичайно.
Естество — природа, натура, істота, сущість (-ости).
Естествознание — природознавство.
Естествоиспытатель — природознавець, природник.
Ехидство — ехидство, лукавство.
Ещё — ще, іще. **Ещё** *бы* — де-ж пак, атож пак.

Ж

Жадность — несито́сть, зажерливість, жадоба, пожадливість (ЖО, 63).
Жадный — неситий, зажерливий, жадливий, жадібний.
Жажда — жадоба, жага; згага, спрага.
Жаждать — жаждати, прагнути.
Жалеть — жалувати, жалкувати, шкодувати, берегти.
Жалкий — мізерний, бідолашний, бідний, злиденний, жалюгідний.
Жалоба — скарга (СФА, VI. 25, ЛР, 44; ТОК. 75; АЮЗР, 8, V, 1 47; КМ). **-ба** *письменная, на письме* — скарга писана, листовна. *Приносить, заявлять* **-бу** *на кого* — скаржитися, заносити скаргу на кого. **-ба** *словесная* — скарга успа, на словах. **-ба** *апелляционная* — ск. апеляційна, апеляція. **-ба** *кассационная* — ск. касаційна, касація. **-ба** *частная* — окрема ск.
Жалобный — скарговий. **-ная** *книга* — скаргова книга, книга для скарг.
Жалобщик — обжалувач, жалобник, позовник, позивач (-ча), (*стар.*) повод (АЮЗР, 6, I, 363).
Жалованный — наданий. [*См.* **Жалованье**).
Жалование — дарування, надавання; певна платня
Жалованье — платня, (*вознаграждение*) заплата, плата, нагорода, винагорода. *Быть на* **-нье** — служити за платню, за плату. *Вычет из* **-нья** — одлічка з платні, вивертання з платні. *Заслуженное* **-нье** — зароблена платня, заслуженина, вислуга. *Определённое* **-нье** — певна платня. *Состоящий на* **-нье** — платний.
Жаловаться — скаржитися, ускаржатися (ЛЗ, VI, ЛР, 42, 14; СФА, VI, 298), скаргу заносити (ЛР, 44); жалітися, іти зо скаргою до кого, на кого (СФА, VI, 21; АЮЗР, 6, I, 267; ЛР, 44), жалітися на кого (до суду); нарікати.
Жалость — жаль, пожаління, жалощі, милосердя.
Жаркий — гарячий, палючий, палкий (суперечка, змагання).
Жатва — жнива, жниво.
Жатвенный — жнивний, жнивовий. *В* **-ный** *период* — жнивового часу.
Жать — жати (хліб); давити, тиснути.
Жгучий — пекучий, болючий. **-чий** *вопрос* — болюча справа, б. питання.
Ждать — ждати, чекати, сподіватися.
Желание — бажання, (= *требование*) жадання (ЛР, 44), охота, воля (АЮЗР, 1. VI, 60) прагнення, хіть, хотіння, уподоба (КМ). **-ние** *исполнить* — вчинити волю чию, вволити волю. *По чьему-либо* **-нию** — на чиєсь бажання. *По собственному* **-нию** — з власної волі, своєю волею, самохіть, за своїм бажанням. *Выбыть из состава* (*общества*) *по собственному* **-нию** — вибути із складу (товариства) своєю волею, самохіть.
Желательность — бажаність (-ности).
Желательный, желанный — бажаний, жаданий. **-но** — бажано.
Желать — бажати, хотіти, жадати чого, прагнути (БКДОР, IV, 219), зичити комусь чого.
Железа — залоза.
Железная *дорога* — залізниця. *Нераздельность ж. д.* — неподільність залізниці. *Принадлежности ж. д.* — залізничі приналежності.
Железнодорожник — залізничник.
Железнодорожный — залізничий, залізничний. **-ное** *движение* — залізничий рух. **-ные** *изыскания* — трасування залізниці, залізничні розвідки. **-ная** *линия* — залізнична колія. **-ная** *служба* — служба на залізниці. **-ное** *строительство* — залізниче будівництво. **-ный** *тариф* — залізничий тариф.
Железный — залізний. **-ный** *рудник* — рудня, рудокопня.
Железоделательный. -ный *завод* — залізна гута, залізний завод.
Железоплавильный. -ный *завод* — залізоли́тний завод, завод литого заліза.
Желобовина (*реки*) — річище.
Жемчуг — перли, (*соб.*) перло.
Жена — жінка, дружина, подружжя, жона (ЛР, 14). **-на** *брата* — братова. **-на** *дяди* — дядина. **-на** *законная* — шлюбна жінка. **-на** *разведенная* — розвідка.
Женатый — жонатий (ЛР, 54), оженений, одружений. **-тый** *вторым браком* — удруге жонатий.
Женин (*имущество*) — жінчин (майно).
Женить — оженити, одружити. **-ся** *на ком* — оженитися з ким, одружитися з ким, узяти за себе кого, побратися з ким.
Женитьба — оженіння (ЛР, 14; АЮЗР, 8, III, 94), одруження, одружіння. *Приобрести* **-бою** — набути через одруження, дістати за жінкою.
Жених — молодий, наречений, жених. **-них-невеста** — молоді.

Же́нский — жіно́чий, жіно́цький (АЮЗР, 6, I, 391). **-ная** *линия* — жіно́че поколі́ння, жіно́ча лі́нія. **-кий** *пол* — жіно́ча стать, жіно́чий пол, жі́нки, жіно́цтво, жіно́та.
Же́нщина — жі́нка, же́нщина. *Обезображение* **-ны** — зні́вечіння жі́нки, же́нщини.
Же́ртва — же́ртва, офі́ра. *В* **-ву** — на же́ртву, на офі́ру. *Оставить в* **-ву** — на пота́лу ки́нути, відда́ти. *Погибнуть* **-вою** *мести* — заги́нути же́ртвою по́мсти. **-ва** *преступления* — же́ртва зло́чину. *Приносить* **-ву** — же́ртвувати, на офі́ру дава́ти, офірува́ти. [тва.
Же́ртвование — же́ртвування, офірува́ння, поже́р-
Же́ртвователь — же́ртвуватель, офі́рник, офі́ро́вник.
Жест — рух, ми́га. *Показывать* **-том** — на ми́гах пока́зувати. *Объясняться* **-тами** — на ми́гах говори́ти.
Жесто́кий — жорсто́кий, немилосе́рдний (ЖО, 48), лю́тий. **-кое** *наказание* — лю́та ка́ра. **-кое** *обращение* — лю́те пово́дження, знуща́ння, збиткува́ння. **-ко** — жорсто́ко, лю́то. **-ко** *поступать с кем* — збиткува́тися над ким.
Жестокосе́рдие — жорсто́кість, немилосе́рдя, лю́тість (-ости).
Живо́тное — твари́на. *Приплод* **-ных** — при́плід твари́ни. *Травля* **-ными** — цькува́ння твари́ною.
Живо́й — живи́й, жва́вий, мото́рний (люди́на). **-ная** *изгородь* — обса́да, живопліт (-ло́ту).
Живу́честь — живу́чість (-ости).
Живу́чий — живу́чий, живу́щий.
Живьём — живце́м.
Жи́дкость — ріди́на́, рідке́, плин (-у), теч (-чи).
Жи́зненный — життєви́й, життьови́й. **-ные** *припасы* — жи́вність, харч (-чи *и* чу).
Жизнеспосо́бность — життєзда́тність (-ности).
Жизнеспосо́бный — життєзда́тний.
Жизнь — життя́, живоття́, існува́ння, буття́, вік. *Испортить кому* **ж.** — світ кому́ зав'яза́ти, життя́ занапасти́ти. *Лишить* **-ни** — позба́вити життя́, ві́ку зба́вити. *Лишить себя* **-ни** — відібра́ти собі́ життя́, смерть собі́ заподі́яти, зба́вити собі́ ві́ку. *Посягать, покушаться на чью* **ж.** — ва́жити на чиє́ життя́, наступа́ти (чига́ти) на життя́ чиє́. *Пощадить* **ж.** — дарува́ти життя́м. *При* **-ни** — за живота́. *При* **-ни** *написать* — те́плою руко́ю написа́ти (про сла́бо́го на вмерті́). *Провести в* **ж.** — переве́сти (перепрова́дити) в життя́.
Жиле́ц — пожиле́ць, сусі́да, постоя́лець, комі́рник, жите́ць, (*ж. р.*) живу́ща. [Уже́ на цьо́му сві́ті він не жите́ць].
Жили́ще — житло́, госпо́да, осе́ля. *Неприкосновенность* **-ща** — недото́рканість осе́лі, незайма́ність житла́.
Жили́щный — житлови́й. **-ный** *вопрос* — житлова́ спра́ва. **-ный** *закон* — житлови́й зако́н. **-ный** *кооператив* — житлови́й кооперати́в.
Жило́й — жили́й (ЛР, 14). **-лое** *место* — осе́ля. **-лое** *помещение* — жиле́ примі́щення, житло́.
Жильё — житло́ (СФА, VI, 240, ЛР, 4), домі́вка.
Жира́нт — джіра́нт (той, що підпи́сується на зворо́ті ве́кселя і відповіда́є по ньо́му).
Жи́ро — джі́ро, на́пис на зворо́ті ве́кселя.
Жите́йский — життьови́й, світови́й.
Жи́тель — жи́тель, жиле́ць. **-ли** — лю́дність. **-тель** *коренной* — тубі́лець. **-тель** *прибрежный* — бережа́н, бережа́к.
Жи́тельница — жи́телька (ЛР, 44).
Жи́тельство — (про) перебува́ння; домі́вка, житло́ (ТОК, III, 59). *Временное свидетельство на* **-во** — тимчасо́ве свідо́цтво (по́свідка) на перебува́ння. *Вид на* **-во** — доку́мент. *Подсудность по месту* **-ва** — підсу́дність, судова́ підле́глість по мі́сцю перебува́ння. *Постоянное место* **-ва** — пості́йне перебува́ння, домі́вка. *Раздельное* **-во** — розлу́чне життя́.
Жи́тельствовать — жи́ти, перебува́ти, пробува́ти (ЛР, 44); ме́шкати (АЮЗР, 1, VI 65; 8. III, 40).
Жить — жи́ти, існува́ти, перебува́ти, живоття́ти. **-ть** *бедно* — бі́дно ма́тися. **-ть** *на чужой счёт* — чужи́м ко́штом жи́ти.
Жре́бий — же́реб, же́ребо́к. *Бросать* **-бий** — ки́дати же́реб, жеребкува́тися. *Избирать по* **-бию** — ки́дати же́реби на ко́го, обира́ти жеребкува́нням. *Пустой* **-бий** — ялови́й же́реб. *Тянуть* **-бий** — тягну́ти же́реб, жеребо́к.
Журна́л — журна́л (засі́дання); часо́пис. *Ежемесячный* **-нал** — мі́сячник.
Журнали́ст — журналі́ст, газетя́р (дневника́р).
Журнали́стика — журналі́стика, газетя́рство (дневника́рство).
Журна́льный — журна́льний, газетя́рський (дневника́рський). **-ная** *статья* — журна́льна стаття́.

З

Заресто́вывать — заарешто́вувати, заарештува́ти, (*заключить*) ув'я́знювати, ув'язни́ти.
Заарестова́ние — заарештува́ння, ув'я́знення.
Заба́ва — за́бавка. [обра́ти.
Забаллоти́ровать — забалотува́ти, не ви́брати, не
Забастова́ть — поча́ти страйк, застрайкува́ти.
Забасто́вка — страйк.
Забасто́вочный — страйкови́й (комі́те́т).
Забасто́вщик — страйка́р (-ря).
Забве́ние — непа́м'ять, забуття́.
Заберемене́ть — заваготі́ти, завагітні́ти, зайти́ в тяж.
Забива́ть, заби́ть — забива́ти, вбива́ти, заби́ти; зату́ркувати, запа́морочити. **-ся** — забива́тися, зала́зити (в куто́к). [бра́ти си́ломіццю, зага́рбати.
Забира́ть — забира́ти, забра́ти. **-ть** *силою* — за-
Заблаговре́менный — завча́сний, заздалегі́дний. **-но** — завчасу́, за часу́ (ТОК, III, 19), за́годя, заздалегі́дь. **-ное** *извещение* — заздалегі́дне, завча́сне повідо́млення.

Заблуди́ться — заблуди́ти. **-вшийся** — заблу́длий.
Заблужда́ться—помиля́тися. **-щийся** — заблу́длий.
Заблужде́ние — по́милка, за́блуд, зблу́да. *Вводить в* **-ние** — в по́милку, у блуд уво́дити, омиля́ти.
Заболе́ть — занеду́жати, захо́ріти, засла́бнути.
Забо́р — на́бір (-бо́ру), бра́нни́ на́бір; барка́н (АЮЗР, 8, V, 57), тин, ділова́ння, пліт. *Окружить* **-ром** — оббарка́нити, обгороди́ти барканом. [книжка.
Забо́рный — набірни́й. **-ная** *книжка* — набірна́
Забо́та — кло́піт, турбо́та, піклува́ння, стара́ння про що, до́гляд над чим (КМ).
Забо́титься — турбува́тися, піклува́тися, клопота́тися, дба́ти, стара́тися за що, коло́ ко́го, пильнува́ти (КМ) кого́, догляда́ти (КМ) ко́го. *Ни о чём не* **-щийся** — недба́лий про все, безтурбо́тний. [піклува́ння, стара́нність.
Забо́тливость — дбання́, дбайли́вість, дба́[й]лість,
Забыва́ть — забува́ти, забу́ти, непам'ята́ти.
Забы́вчивость — забуття́, забу́тливість, забу́тність, непа́м'ять.
Забы́вчивый — забу́тливий, непам'ятли́вий.
Заведе́ние — устано́ва, за́клад, будинок; заве́дення (чого́сь). **-ние** *воспитательно-исправительное* — буди́нок, устано́ва, за́клад для вихова́ння та попра́ви. **-ние** *питейное* — шино́к.
Заве́домость — свідо́мість (-мости). [знаки.
Заве́домый — свідо́мий. **-мо** — звідо́ма, свідо́мо, за- *Купить* **-мо** *краденую вещь* — свідо́мо покупи́ти кра́дене. **-мо** *ложное показание* — свідо́мо неправди́ве свідчення. **-мо** *ложные сведения* — свідо́мо неправди́ві відо́мості (звістки́). [ору́дування.
Заве́дывание — заві́дування, догляда́ння, до́гляд,
Заве́дывать — заві́дувати, заправля́ти (КМ), догляда́ти, пра́вити, ору́дувати.
Заве́дывающий—заві́дуючий чим, завіда́тель чого́.
Завере́ние — запе́внення. **-ние** *подписи* — засві́дчення (завірення) пі́дпису. [(ЛР, 44).
Заверну́ть — (*во что*) загорну́ти, увити у що
Заверши́ть — ви́вершити, закінчи́ти.
Заверя́ть, заве́рить — запевня́ти, запе́внити. **-рить** *подпись* — посві́дчити (заві́рити) пі́дпис.
Заве́т — запові́т, заві́т (-ту).
Завеща́ние — запові́т, (*духовное*) духо́вна, духівни́ця (СФА, VI, 31), теста́мент. **-ние** *домашнее* — духо́вна дома́шня. **-ние** *заграничное* — духо́вна закордо́нна, що за кордо́ном скла́дена. *Исполнение завещания* — ви́конання духо́вної. *Нотариальное* **-ние** — духо́вна нотарія́льна. *Особенное* **-ние** — духо́вна особли́ва. *Отмена и дополнение* **-ния** — скасува́ння й допо́внення духо́вної. *Словесное* (*изустное*) **-ние** — духо́вна сло́вна (слове́сна). *Совокупное* **-ние** — духо́вна (духівни́ця) спі́льна. *Составление* **-ния** — склада́ння (писа́ння) духо́вної, духівни́ці. *Толкование* **-ния** — тлума́чення духо́вної. *Утверждение* **-ния** — затве́рдження духо́вної. *Хранение* **-ния** — перехо́вування духо́вної.
Завеща́тель —заповіда́ч, запові́тник. [кода́вниця.
Завеща́тельница — заповіда́чка, запові́тниця, спад-
Завеща́тельный — запові́тний (розпоря́дження).
Завеща́ть — заповіда́ти; одписа́ти, записа́ти, одказа́ти (СФА, VI, 434).
Зави́деть—заба́чити, наба́чити, загле́діти, зу́здріти.
Зави́дный — зави́дний, ва́ртий за́здрости.
Зави́довать — завидувати, за́здрити кому́, зазіха́ти на що.
Зави́сеть — зале́жати від ко́го, підляга́ти кому́.
Зави́симость — зале́жність, підле́глість, зави́слість.
Зави́симый, зави́сящий — зале́жний, підле́глий, зави́слий. *По независящим обстоятельствам* — з незале́жних обста́вин, через незале́жні обста́вини. **-мо** — зале́жно.
Зави́стливость—зави́дливість, за́здрісність (-ости).
Зави́стливый — зави́дливий, за́здрісливий, за́здрісний, за́здрий.
Зави́стник — зави́дник, за́здрісник. [зазіха́ння.
За́висть — за́вись, за́видки, за́здрість, за́здрощі,
Завладе́ние — заволоді́ння, обняття́, опанува́ння, запосіда́ння, займа́ння; здобуття́ (мі́ста).
Завладе́ть — заволоді́ти чим, обня́ти в посіда́ння що, посі́сти, посіда́ти (СФА, VI, 50), опанува́ти що; підгорта́ти під се́бе що (ЛР, 44), осягну́ти що (ЧСР); здобу́ти (мі́сто).
Завлека́ть, -е́чь—затяга́ти, затяг[ну́]ти́, заволіка́ти, заволокти́, зама́нювати, заманити, ва́бити, прива́блювати, прива́бити, прина́джувати, прина́дити.
Заво́д — заво́д, фа́брика. **-во́д** *винокуренный, водочный* — гура́льня, ви́нниця. **-во́д** *дегтярный* — дігтя́рня, смоля́рня. **-во́д** *железоделательный*—залі́зна гу́та. **-во́д** *жестяной*—бляха́рня. **-во́д** *кирпичный* — цеге́льня (ТОК, III, 129). **-во́д** *кожевенный* — гарба́рня. **-во́д** *лесопильный* — тарта́к, лісопи́льня. **-во́д** *металлоплавильный* — гама́рня. **-во́д** *мыловаренный* — милова́рня. **-во́д** *пивоваренный* — бро́вар, брова́рня. **-во́д** *поссесионный* — заво́д посесі́йний. **-во́д** *поташный*— бу́да, пота́шня. **-во́д** *рыборазводный* — за́брід. **-во́д** *сахарный* — цукрова́рня, саха́рня. **-во́д** *свечной* — свічка́рня. **-во́д** *селитренный* — бурти́. **-во́д** *стеклянный* — гу́та.
Заводи́ть, завести́ — заво́дити, заве́сти. **-ди́ть** *ссору* — заве́стися з ким, у сва́рку вда́тися.
Заводско́й — заводськи́й, фабри́чний.
За́водь — зато́ка, сага́.
Завоева́ние — завоюва́ння, здобуття́.
Завоева́тель — завойовни́к.
Завоева́тельный — завойовни́й, забо́рчий, забірчи́й. **-ная** *политика* — забо́рча (забі́рча) полі́тика.
Завоёвывать, завоева́ть — завойо́вувати, завоюва́ти, підбива́ти, підби́ти (під се́бе), здобува́ти, здобу́ти. [-ть *петлёю* — за́шморгом зав'яза́ти.
Зави́зывать, завяза́ть — зав'я́зувати, зав'яза́ти.
Зага́дочный — загадко́вий, те́мний.
Загла́вие — заголо́вок, ти́тул, ти́тло.
Загла́вный — заголо́вний, титу́льний, початко́вий. **-ная** *буква* — вели́ка лі́тера. **-ный** *лист, страница* — титу́льна сторі́нка, т. ка́ртка.
Загла́дить — загла́дити, зате́рти, ви́рівняти. **-дить** *вред* — відшкодува́ти.
За́говор — змо́ва; змо́влення. *Открыть* **-вор** —

викрити змову. *Составить* **-вор,** *сговориться* — змову вчинити, змовитися.

Заговорщик, -ца — змовник, -ця.

Загон — заганяння, займання (худоби); обора, загін, загорода, кошара (на вівці), воловня, загін (на ниві). *Жить в* **-не** — у зневазі жити.

Загораживать, загородить — загороджувати, загородити; затуляти, затулити, заслоняти, заслонити, закривати, закрити; заступати, заступити (світ), заступити (кому дорогу).

Загораться, загореться — займатися, зайнятися, загоратися, загорітися, запалюватися, запалитися.

Заготовка, заготовление — заготівля, готування, наготування, запасання. [запасати.

Заготовлять, заготовить — готувати, наготувати,

Заграждать, заградить — загороджувати, загородити; завалювати, завалити, заступати, заступити.

Заграждение — тама, затама, перепони. **-ние** *проволочное* — дротяна перегорожа.

Заграничный — закордонний, закордонний. **-ный** *житель* — закордонець. **-ный** *паспорт* — закордонний пашпорт. [горнути.

Загребать — загрібати, загребти, загортати, за-

Загромождать, загромоздить — завалювати, завалити, затарасовувати, затарасувати, закидати, закидати.

Загромождение — затарасування, завалювання, тарасування. [брудіння.

Загрязнение — занечищення, забруднювання, за-

Задабривать, задобрить — догоджувати, загодити кого, піддобрюватися, піддобритися до кого.

Задавать, задать — задавати, задати; завдавати, завдати. **-ть** *вопрос*— запитати. **-ть** *тон* — перед вести. [задушувати, задушити.

Задавливать, задавить — задавлювати, задавити,

Задание — завдання, за(в)дача, загад.

Задаток — завдаток. *Возврат* **-ка**— повернення завдатку. *Отличие* **-ка** *от аванса* — різниця (одміна) між завдатком та авансом. *Юридические последствия* **-ка** — правні наслідки завдатку. *Сила* **-ка** — важність, значіння завдатку.

Задаточный — завдатковий. **-ная** *расписка* — завдатковий лист, завдаткова розписка.

Задача — за(в)дача, завдання.

Задвижка — засув, засувка.

Задворок — задвірок, задвір'я, загуменок. *На* **-ках** — по-за хатами, на загуменках.

Задевать — заторкати, заторкнути, чіпати, зачепити, займати, зайняти кого, чіплятися, вчепитися (до кого). **-деть** *за живое* — до серця допекти кому.

Задельный — відрядний, від роботи, від штуки. **-ная** *плата* — плата від роботи, від штуки, плата відрядна (а не поденна, не місячна).

Задержание — затримання. **-ние** *личное* — арешт особи. *Подвергнуть* **-нию** — заарештувати. *Противозаконное* **-ние** *жалованья* — неправне затримання платні. *Самовольное* **-ние**— самовільний арешт. **-ние** *течения реки* — затамування річки (ЧСР).

Задерживать, задержать — затримувати, затримати, задержати (КМ); арештовувати, арештувати, заарештувати; припиняти, припинити (СФА, VI, 233). **-ный** *с поличным* — затриманий з гарячим, затриманий з доведеною крадіжкою, (*стар.*) приличний (АЮЗР, 6, I, 63). **-ать** *с поличным* — піймати з доводом, (*стар.*) з лицем (АЮЗР, 6, I, 62).

Задержка — затримання, забара, загаяння, припинення, гальмування. *Без* **-ки** — без загаяння, безупинно, без упину, невпинно.

Задира — причепа, задирака, заводіяка.

Задирать — зачіпати, зачепити, займати, зайняти (кого). **-ся** — заводитися, завестися з ким.

Задний — задній. **-няя** *часть тела* — зад, задниця. **-ним** *числом* — минулим днем, минулою датою (означити).

Задолжать — завинити кому, задовжитися кому, запозичатися у кого. [борговість.

Задолженность — обдовженість, задовженість, за-

Задолженный — обдовжений, задовжений (майно).

Задор — задирацтво, заїдливість; загонистість, завзяття.

Задорливость—задерикуватість,задиркуватість(*Я*).

Задорливый—задиркуватий, загонистий, заїдливий.

Задорный—задирливий, задерикуватий, загонистий.

Задумчивость — задумливість, замисливість, задум, замислення.

Задумчивый — задуманий, замислений.

Задумывать, задумать — замишляти, замислити.

Задушение — задушіння, удушіння.

Задушить — задушити (*от* задушувати), удушити, приспати (дитину уві сні).

Задыхаться— задихатися, задхнутися, задушитися.

Заезжий—заїжджий; заїзний. **-жий** *двор*—заїзд.

Заем — позика, позичка (КМ), визичка (СФА, VI, 208). **З.** *по векселю* — векселева позичка. *Взять в* **з.** — позичити в кого. *Взятый в* **з.** — позичений. *Давать в* **з.** — позичати кому. **З.** *с залогом* — позичка під (на) заставу. *Исполнение по* **-му** — виконання позички. *Безденежность* **-ма**—безвалютність позички. *Недействительность* **-ма** — недійсність позички. *Ничтожность* **-ма** — неважність позички. *Совершение* **-ма** — позичання. *Сущность* **-ма** — істота, суть позички.

Заемный — позичковий. **-ное** *домашнее письмо* — розписка, позичковий домашній лист. *Нотариальное* **-ное** *письмо* — нотаріяльний позичковий лист. **-ное** *обязательство* — позичкове зобов'язання. **-ное** *письмо* — позичковий лист.

Заемщик — позичальник, позичник (той, хто в когось позичає).

Заживать — гоїтися, загоюватися, загоїтися.

Зажигатель, -ница — палій, -ка; полум'яр (-ра).

Зажигательный — запальний, запалющий. **-ные** *спички* — сірники.

Зажигательство — підпал, палійство.

Зажигать, зажечь — підпалювати, підпалити, запалювати, запалити.

Зажиточность — заможність (-ности), достатки.

Зажиточный — заможний, засібний, достатній, грошовитий. **-но** — заможно, засібно, з достатком.

Зазорный — ганебний, сороміцький, сороміцький, нестатечний (ЛР, 44). **-ное** *поведение* — ганебна поведінка, нестатечність (ЛР, 44).

Зазре́ние — за́зір, до́кір, дога́на, за́кид. *Без* **-ния** — без зазо́ру, без доко́ру.
Зазыва́ть — заклика́ти, закли́кати.
Заи́грывание — заграва́ння, жартува́ння, підла-бу́знювання.
Заи́грывать — заграва́ти, жартува́ти з ким, підла-бу́знюватися до ко́го.
Заи́ка — заї́ка, заї́ка, недорі́ка.
За́имка—заї́мка, за́ймище, займанщина, заї́м (ЧСР), за́йма (ЛР, 44).
Заимода́вец — позикода́вець (-вця).
Заимообра́зный — позичко́вий. **-но** — у по́зику, у по́зичку.
Заи́мствование — позича́ння, пози́чення, запози-чення; перейма́ння від ко́го.
Заи́мствовать — позича́ти, пози́чити, запозича́ти, запози́чити, бра́ти, взя́ти.
Заинтересо́ванность — зацікавленість; зацікавлення; заінтересува́ння.
Заинтересо́ванный—зацікавлений, заінтересо́ваний. **-ное** *в деле лицо* — осо́ба, що інтере́с має у (від) спра́ві.
Заинтересо́вывать, заинтересова́ть — інтересу-ва́ти, заінтересува́ти (матерія́льно); зацікавлю-вати, зацікавити.
Заи́скивание — запобіга́ння ла́ски в ко́го, забіга́ння пе́ред ким, підле́сливість, підле́щування до ко́го.
Заи́скивать — запобіга́ти, запобігти ла́ски, забіга́ти пе́ред ким, підле́щуватися, підле́ститися до ко́го.
Закаба́ливать, закабали́ть — заневолювати, занево́лити; завдава́ти, завда́ти в нево́лю, покріпа́чувати, покріпа́чити, поневоля́ти, понево́лити.
Зака́з — замо́влення, замо́ва, за́гад; (*запрет*) забо́рона. *По* **-зу** — на замо́влення.
Зака́зник — (*заказной лес*) за́пуст (АЮЗР, 6, І, 343).
Заказно́й — замо́влений (робо́та). **-но́е** *письмо* — рекомендо́ваний (записаний) лист.
Зака́зчик — замо́вець (-вця), замо́вник, замовля́ч.
Зака́зчица — замо́вниця, замовля́чка.
Зака́зывать, заказа́ть — замовля́ти, замо́вити; загада́ти да́ти; забороня́ти, заборони́ти.
Закла́д — заста́ва (СФА, VI, 243, АЮЗР, 6, І, 263), застано́ва. **-лад** *акций и процентных бумаг* — заставля́ння а́кцій та відсотко́вих папе́рів. **-ла́д** *по игре* — заста́ва ра́ди гри. *В* **-ла́д** *отдавать* — заста(но)вля́ти, дава́ти в заста́ву. **-ное** *право* — заста́вне пра́во.
Закладна́я — заста́вний лист, заста́вна́, заста́вний за́пис.
Закла́додержа́тель,-ница — заставоє́мець, -мця.
Закла́дчик — заста́вник.
Закла́дчица — заста́вниця.
Закла́дывать, заложи́ть — заставля́ти, заста́вити (КМ), да́ти в заста́ву.
Заклейми́ть—заклейми́ти, потаврува́ти, заплями́ти, позначи́ти.
Заключа́ть, заключи́ть — замика́ти, замкну́ти; ма́ти в собі, обійма́ти, місти́ти; склада́ти, скла́сти; (*логич.*) виво́дити, ви́вести, висно́вувати, ви́сновати; закі́нчувати, закі́нчи́ти. **-чать** *договор* — склада́ти умо́ву. **-чить** *в тюрьму* — замкну́ти у тюрму́, ув'язни́ти. **-чить** *мир* — замири́тися. **-чить** *союз* — зав'яза́ти спі́лку, вступи́ти в спі́лку. **-ться** — місти́тися в чо́му; склада́тися з чо́го; поляга́ти, полягти́ в чо́му. *В чём* **-ся** *причина*—в чім лежи́ть причи́на.
Заключе́ние — замкне́ння, ув'я́знення, (*логич.*) ви́сновок; кіне́ць, закі́нчення. *В* **-ние** — наприкі́нці, напослі́док, наоста́тку. *Давать* **-ние** — подава́ти ви́сновок. **-ние** *договора* — склада́ння умо́ви. **-ние** *мира* — замирення. **-ние** *одиночное* — самі́тнє замкне́ння. **-ние** *под стражу* — ув'я́знення, в'я́знення (ЧСР). *Предварительное* **-ние** — досудо́ве замкне́ння, ув'я́знення, попере́дній аре́шт. **-ние** *сведущих лиц* — ви́сновок тямýщих люде́й. **-ние** *со строгой изоляцией* — ув'я́знення з цілкови́тою ізоля́цією, з забо́ро́ною будь-яких зно́син. **-ние** *счетов*— закі́нчення (замкне́ння) раху́нків.
Заключё́нный — в'я́зень, арешта́нт, замкне́ний.
Заключи́тельный — оста́нній, прикінце́вий, прико́не́чний, кінце́вий. **-ная** *надпись* — кінце́вий на́пис. **-ные** *прения* — прикінце́ві, приконе́чні промо́ви.
Зако́н — зако́н. *Вне* **-на** — по-за́ зако́ном. **-кон** *местный* — місце́вий зако́н. **-кон** *общий* — зага́льний зако́н. *Обязательная сила* **-на** — обов'язко́вість зако́ну. *Основной* **-кон** — основ-ни́й зако́н. *Специальный* **-кон** — спеція́льний зако́н. *Столкновение общих* **-нов** *с местными* — сути́чка (розбі́жність) зага́льних зако́нів з місце́вими, супере́чність між зако́нами зага́льними та місце́вими. *Полное собрание* **-нов** — всезбі́рка зако́нів.
Зако́нность—зако́нність, пра́вність, справедли́вість. **-ность** *рождения* — зако́нність наро́дження.
Зако́нный—зако́нний, пра́вний (АЮЗР, 6, І, 288; КМ), пра́вий (АЮЗР, 6, І, 136), справедли́вий. **-ный** *брак* — зако́нне подру́жжя. **-ное** *владение* — зако́нне (пра́вне) володі́ння. **-ная** *жена, дети* — зако́нна (пра́вна) жі́нка, ді́ти. **-ное** *запрещение* — пра́вна забо́рона. **-ный** *наследник* — пра́вний спадкоє́мець. **-ная** *неустойка*—зако́нна невсто́[і]йка. **-ная** *оборона*—пра́вна обо́рона. **-ный** *повод к начатию предварительного следствия* — зако́нна причи́на (при́від), щоб розпоча́ти передсудо́ве слі́дство (попере́днє слі́дство). **-ным** *порядком, путём* — пра́вним спо́собом, пра́вним чи́ном, зако́нним шляхо́м, пра́вно. **-ные** *последствия преступления* — зако́нні на́слідки злочи́ну. **-ное** *притязание* — зако́нне домага́ння. **-ная** *причина неявки* — зако́нні причи́ни нестанні, нея́вки. *Войти в* **-ную** *силу* — набу́ти пра́вної си́ли, ста́тися правоси́льним. *Вступивший в* **-ную** *силу* — правоси́льний. **-ное** *укрепление* — пра́вне закрі́плення. **-но** — за́конно, пра́вно, справедли́во.
Законове́д — законозна́вець, правозна́вець.
Законове́дение — законозна́вство, правозна́вство.
Законода́тель — законода́вець (-вця).
Законода́тельный — законода́вчий, законода́тний. **-ная** *власть* — законода́вча, законода́тна вла́да. **-ные** *меры* — законода́вчі за́ходи. *В* **-ном** *порядке* — законода́тно.
Законода́тельство — законода́вство.
Закономе́рность — закономі́рність, правомі́рність.
Закономе́рный — закономі́рний, правомі́рний, мірода́тний. **-но**—закономі́рно, правомі́рно, мірода́тно.
Законоположе́ние — зако́н, уста́ва про щось, поста́нова зако́ну, при́пис зако́ну.
Законопресту́пный—законопересту́пний, праволо́мний.
Законопрое́кт — прое́кт зако́ну, законопрое́кт.

Закоренéлость — запéклість (-лости).
Закоренéлый — запéклий.
Закрывáть, закры́ть — закривáти, закри́ти, зачиня́ти, зачини́ти (двéрі). **-вать** *заседание* — кінчáти, замикáти засідáння. **-крыть** *приём грузов* — припини́ти приймáння вантажу́.
Закры́тый — зачи́нений, закри́тий. **-тое** *заседание*, **-ние** *при закрытых дверях* — неприлю́дне, закри́те засідáння.
Заку́пка — закупі́вля, зáкуп (-пу).
Заку́порка — затикáння, затуля́ння, *сов.* заткнуття́, заткнéння. **-ка** *сосудов* — заткнéння жил.
Заку́пщик — заку́пник, зáкупець (-пця).
Залежáлый — лежáлий, залежáлий, заваля́щий.
Зáлежь — зáваль (-ли). **-жи** *кам. угля* — пóклади кам'яного ву́гілля.
Залóг — застáва (АЮЗР, 6, I, 374; ЛР, 44), зáстав, застанóва (рухóмого й нерухóмого майнá); зару́ка (грошовá). *Брать в* **-лог** — брáти в (на) застáву. *Брать деньги под* **-лог** *с тем, что в случае неуплаты долга, он останется у кредитора* — (*стар.*) брáти грóші на у́пад (АЮЗР). *Выкупить из* **-га** — ви́купити з застáви. *Дать* **-лог** *за себя* — дáти грошóву зару́ку за сéбе. *Безденежность* **-га** — безвалю́тність застáви. *Недействительность* **-га** — недíйсність застáви. *Отдать в* **-лог** — застáвити, застанови́ти що. *Погашение* **-га** — покриття́, сплáта застáви.
Залóговой — застáвний. **-вой** *документ на движимость* — застáвний лист на рухóме майнó. **-вое** *право* — застáвне прáво. **-вое** *свидетельство* — застáвне свідóцтво.
Залогодáтель — застáвник, заставодáвець (-вця).
Залогодáтельница — застáвниця, заставодáвиця.
Залогодержáтель, -ница — заставоє́мець (-мця), заставоє́мниця. [застáвщина.
Залóженный — застáвлений. **-ное** *имущество* —
Заложи́ть — застáвити (СФА, VI, 311), застанови́ти, позаставля́ти (про кі́лька речéй).
Залóжник — зару́чник, застáвленець.
Замáзка — замáзка, кит (для ши́бок, скла).
Замáнивать, -ни́ть — замáнювати, замани́ти, принáджувати, принáдити, привáблювати, привáбити.
Замáнчивый — принáдний, замáнливий, знáдний, знадли́вий, зваблúвий. [чорни́ти.
Замарáть — закрéслити, зачеркну́ти (написане), за-
Замаски́ровать — замаскувáти, заличкувáти.
Замахну́ться — замахну́тися, замíритися на кóго.
Замедлéние — загáяння, забарі́ння, забáра, гáянка, загáйка. **-ние** *в производстве дела* — загáйка (загáяння) в переведéнні спрáви.
Замедля́ть, замéдлить — гáяти, загáяти, бари́ти, забари́ти, дляти, задля́ти. **-ся** — бари́тися, забари́тися, гáятися, загáятися.
Замéна — замі́на, замі́н. **-на** *иска* — замі́на пóзву.
Заменя́ть, замени́ть — заміня́ти, заміни́ти, оди́іну дáти (АЮЗР, 6, I, 55). **-нять** *кого* — заступáти когó (КМ). *Произвести обмен одного земельного отруба на другой*, **-нить** *один земельный отруб другим* — за пéвний якúйсь земéльний óдруб дáти одмíну в и́ншому [мі́сці.
Замести́тель — засту́пник; замі́сник.
Замести́тельство — засту́пництво, заступáння.
Замéтка — зáзначка, знак, пóмітка.
Замéтный — помі́тний, значни́й, визначни́й. **-ное** *положение* — визначнé станóвище. *Стать* **-ным** — позначи́тися.
Замечáние — увáга (постáвити комý на увáгу), зауважéння (до протокóлу), дóкір, догáна (зробити комý догáну).
Замечáтельный — позначни́й, значни́й, визначни́й, вáртий увáги. **-но,** *что* — познáчна річ, що...
Замечáть, замéтить — помічáти, помі́тити, замічáти, замі́тити, зауважáти, зауважи́ти, постерегáти, спостерегáти, спостерегти́.
Замешáтельство — замі́шання, метушня́.
Замещáть, замести́ть — заступáти, заступи́ти, заміщáти, замісти́ти когó; обсáджувати, обсади́ти (посáду). [дження (посáди).
Замещéние — засту́плення, замі́щення когó; обсá-
Заминáться — запинáтися, запи́куватися; затри́му-
Заминка — зáпинка, загáяння (в спрáві). [ватися.
Зáмкнутость — замкну́тість, зáмкнéність (органі́зáції).
Зáмкнутый — замкну́тий, зáмкнений, зами́каний, прихóваний. *Вести* **-тый** *образ жизни* —
Замкну́ть — замкну́ти, запéрти. [відлю́дно жи́ти.
Замóк — замóк (*внутренний*), колóдка (*вися-*
Замóчный — замкóвий, колодчáний. [*чий*).
Заму́жество — замі́жжя. *Быть в* **-ве** — бу́ти зáмужем. *Отдать в* **-во** — віддáти (зáміж).
Заму́жняя — замі́жня, зáмужем; віддáна.
Зáмысел — зáмисл, зáдум, зáмір.
Замыслóватый — хи́трий, мудрóваний, метикувáтий, вузлувáтий. **-то** — хи́тро-му́дро.
Замышля́ть, замы́слить — замишля́ти, зами́слити; заміря́ти, замі́рити; заду́мувати, заду́мати; навáжуватися, навáжитися.
Занесéние — занéсення, заведéння, впис (до кни́ги).
Занимáть, заня́ть — позичáти, пози́чити (грóші), визичáти (СФА, VI, 206); займáти, зайня́ти (худóбу), осягáти, осягти́; осідáти, осі́сти, (*должность*) обіймáти, обійня́ти (посáду); бáвити, забавля́ти, забáвити, розважáти (дити́ну, гóстя), цікáвити, зацікáвити; запорожни́ти (пóсуд). **-ся** — працювáти, труди́тися кóло кóго, над чим; кохáтися в чім (у хліборóбстві); займáтися (про огóнь, збрю) (*часто и о деле*). **-ся** *воровством в виде промысла* — злодіювáти, крадíжкою бáвитися (ЛР, 44). **-ся** *ремеслом* — ремісникувáти, ремествувáти (КМ). *Вообще для обозначения постоянного профессионального занятия служит окончание* — **-увáти, -ювáти**: крамарювáти (= *заниматься торговлей*) *и т. п.*
Занóс — замéт (-ту).
Заноси́ть, занести́ — занóсити, занéсти; впи́сувати, вписáти (до книг), завóдити (до книг); засипáти, заки́дáти, замітáти, замéсти. **-ть** *жалобу* — скáржитися, скáргу чини́ти (АЮЗР, 6, I, 457), скáргу занóсити, занéсти (ЛР, 44); оповідáти жаль (АЮЗР, 6, I, 45). **-ся** — задавáтися, вúсоко літáти, зачвáнюватися. [чвань (-ни).
Занóсчивость — зарозумі́лість, задавáння, пихá,
Занóсчивый — зарозумі́лий, пихáтий, чванувáтий, чваплúвий, бундю́чний.
Заночевáть — підночувáти, заночувáти.

Занятие — зайняття́; займа́ння (ху́доби); робо́та, діло, по́рання, по́ранка, зайня́ток (в господа́рстві), обняття́ (поса́ди). **-тие** *ремеслом* — реміснику́вання. **-тие** *торговлею* — крамарюва́ння, (*пренебреж.*) гендлюва́ння. **-тие** *учительством* — учителюва́ння. [за́ходом.

Заодно́ — спільно, ра́зом, вку́пі, гурто́м; за одни́м

Заочность — поза́очність, зао́чність (-ности).

Заочный — поза́очний, зао́чний. **-ная** *обида* — поза́очна обра́за. **-ный** *приговор, решение* — поза́очний при́суд, п. ви́рок. **-но** — поза́очно, зао́чно (ЧСР), по-за́-очі.

Западня́ — западня́, па́стка, лабе́ти.

Запа́здывать, запозда́ть — бари́тися, забари́тися, пізни́тися, спізни́тися, запізня́тися, (за)спізни́тися.

Запа́льчивость — запа́льність (-ности), за́пал, о́пал, завзяття́. *В* **-ти** — запали́вшись, в за́палі, під за́пал, з о́палу. *В* **-ти** *и раздражении* — в за́палі та роздратува́нні.

Запа́льчивый — запальни́й, палки́й.

Запамятова́ние — непам'ята́ння, непам'ятли́вість, забуття́, забу́тливість (-ости). [та́ти.

Запамятова́ть (*не помнить*) — забу́ти, не пам'я-

Запа́с — запа́с, припа́с, по́клад, резе́рв. *Хозяйственные* **-сы** — (*стар.*) спрят (АЮЗР, 6, I, 347).

Запаса́ться — запаса́ти, запасти́ що, припаса́ти, припасти́, напаса́ти, напасти́, пастача́ти, наста́-

Запа́сливый — запа́сливий, запа́систий. [чити.

Запа́сны[о]**й**—запа́сний (капіта́л, земля́); покладни́й (гро́ші); резе́рвний (резерво́вий) склад.

За́пах—дух, за́пах, пах. *Издавать* **-пах**—па́хнути.

Запа́шка — о́ранка. *Общественная* **-ка** — громадська о́ранка.

Запека́ться — запіка́тися, запекти́ся. **-шийся** — загу́слий (кров), засма́глий (гу́би).

Запеча́тывать, запеча́тать — запеча́тувати, запеча́тати. **-ное** *об'явление на торгах* — запеча́тана об'я́ва на прилю́дних торга́х.

Запира́тельство — запе́ртість, затя́тість (-ости), непризнава́ння, одмага́ння од вини́.

Запира́ть, запере́ть — запира́ти, запе́рти, замика́ти, замкну́ти. **-ся** — замика́тися, замкну́тися; затина́тися, затя́тися, запира́тися, запе́ртися, кри́тися (на до́питі) (СФА, VI, 148), непризнава́тися, одмовля́тися, одмага́тися (од вини́). **-щийся** — непризнава́йло, одмага́лець, затя́тий, запе́ртий, замкнутоу́стий.

Запи́ска — запи́сування, впи́сування; за́писка, циду́лка. *Докладная* **-ка** – доповідна́ (докладна́) за́писка, пода́ння. *Доказательная сила* **-сок** — доказо́ва си́ла записо́к. *Памятная* **-ка** — пропа́м'ятний лист, па́м'ятка. *Поверка* **-сок** *с подлинными книгами и актами*— пере́вірка записо́к з самими книга́ми та а́ктами.

Запи́сывать, записа́ть — запи́сувати, записа́ти; впи́сувати, вписа́ти. **-вать, -ать** *в книги* — до книг заво́дити, заве́сти (СФА, VI, 125, 261). **-вать** *в протокол* — до протоко́лу впи́сувати, (*сов.*) запротоколюва́ти.

За́пись — за́пис, впис, у́пис (у кни́гу) (СФА, VI, 306). *Запродажная* **-пись** — запрода́жна, (*стар.*) уступне́ письмо́. *Меновая* **-пись** — замі́нний лист. *Мировая* **-пись** — мирова́, лист про миро́ву. *Раздельная* **-пись** — ді́льчий лист. *Рядная* **-пись** — віно́вий лист, за́пис. *Третейская* **-пись** — една́льний за́пис.

Запове́дный—зака́заний, заборо́нений. **-ный** *лес* — заказни́к, заказни́й ліс, заповідни́к.

Запове́дывать, запове́дать—зака́зувати, заказа́ти.

Заподо́зрить — запідо́зріти, взазо́рити, пеню́ зве́сти на ко́го. [зазо́рений.

Заподо́зренный—запідо́зрений, підо́зрений, (*стар.*)

Запозда́лый — спізні́лий, пізні́й.

Запо́й — за́пій. *Страдать* **-по́ем** — запо́єм пи́ти.

Заполне́ние — ви́повнення, запо́внення, впи́сування.

Заполня́ть — випо́внювати, запо́внювати, запо́вняти. **-нить** *бланк векселя* — запо́вни́ти вексе́левий бла́н(о)к, вписа́ти текст ве́кселя. [ята́ти.

Запомина́ть — (*держать в памяти*) запам'-

Запо́р — запо́ра. *На* **-ре**, *под* **-ром** — на замку́, [під замко́м.

Заправи́ла — ору́да́р (-ря́), верхово́да.

Заправля́ть — ору́дувати, верхово́дити.

Запра́шивать, запроси́ть — пра́вити, заправля́ти, запрі́вити (ці́ну́); запи́тувати, запита́ти, роби́ти [за́пит.

Запре́т — заборо́на, за́ка́з.

Запрети́тельный — заборо́нний, заказни́й (ми́то). **-ная** *статья* — заборо́нна статтʹя́.

Запре́тный — заборо́нений, зака́заний.

Запреща́ть, запрети́ть—борони́ти (АЮЗР, 6, I, 396), забороня́ти, заборони́ти, заказа́ти.

Запреще́ние — заборо́на, заборо́нення, за́ка́з (ЖО, 26), аре́шт. *Вопреки* **-нию** — не вважа́ючи на заборо́ну, на за́ка́з. *Наложить* **-ние** — покла́сти, наложи́ти заборо́ну. *Перевод* **-ния** — перекла́да́ння заборо́ни. *Разрешить, снять* **-ние** — зня́ти заборо́ну.

Запрещённый — заборо́нений, зака́заний. **-ная** *игра* — заборо́нена гра.

Запродава́ть, запрода́ть—запродава́ти, запрода́ти.

Запрода́жа — запро́даж (*м. р.*), запрода́ння.

Запрода́жный — запрода́жний. **-ная** *запись* — запрода́жна; запрода́жний лист.

Запро́с — за́пит, запита́ння; за́пра́ва (ціни́). *Без* **-са**, *без торгу* — без запра́ви. *Пред'явить* **-ро́с** — вне́сти за́пит, запита́ння.

За́просто — попро́стому, попро́сту.

Запру́да — зага́та, га́тка, та́ма, гре́бля. **-да** *реки для ловли рыбы* — із (ЧСР). [ва́ння.

Запру́живание — зага́чування, таму́ва́ння, зава́лю-

Запру́живать, запруди́ть — зага́чувати, загати́ти, таму́ва́ти, затамува́ти, зава́лювати, завали́ти.

Запря́тывать, запря́тать — захо́вувати, захова́ти.

Запу́гивать, запуга́ть — страха́ти, настраха́ти, застраха́ти, ляка́ти, заляка́ти, наляка́ти.

Запу́гивание — страха́ння, ляка́ння.

Запуска́ть — запуска́ти, запусти́ти, занедбо́вувати, занедба́ти, занеха́ювати, занеха́(я)ти; зада́внювати, задавни́ти (хоро́бу); ки́дати, заки́нути.

Запусте́ние — пустовщи́на, пу́стка; запусті́ння.

Запуще́ние — занедба́ння, занеха́яння.

Запыла́ть — запала́ти.

Запы́хаться — заса́патися, задиха́тися.

Запя́тнанный — заплямо́ваний.

Запятна́ть — заплямува́ти, нап'ятна́ти.

Зараба́тывание — заробля́ння.

Зарабáтывать, зарабóтать — заробляти, заробити, запрацьóвувати, запрацювáти.

Заработанный — зарóблений. **-ные** *деньги* — зáрібок, заробíток, зароблениня.

Зáработный — заробітний (платня), зарібний.

Зáработок — заробіток, зáрібок. *Идущий на* **-ки** — заробітчáнин. *Ходить а* **-ки** — ходити на заробітки, зарібкувáти.

Заражáть, заразить — зарáжувати, заразити, заметити, передавáти (хорóбу). **-ть** *идеей* — заметити ідею, вплинути на кóго чим, через що.

Заражéние — зарáжування, зарáження, передавáння, передання (хорóби).

Заразá — зарáза, (лихé) повітря, пóшесть (-ти).

Заразительность — зарáзливість (-ости).

Заразительный, зарáзный — зарáзливий, чіпкий (хорóба). **-но** — зарáзливо.

Зарáнее — наперéд, зáгодя, заздалегідь. **-нее** *обдуманное намерение* — наперéд узятий намір.

Зáрево — зóріво, зáграва, проміття. *Поднялось* **-во** — взялася зáграва, небó зчервоніло.

Зарегистрировать — зареєструвáти.

Зарéчный — зарічний, зарічáнський, забережний, тогобічний. **-ный** *житель* — зарічáнин.

Зарóдыш — зáродок, зачáток, зажúвок, зáплід.

Зарождáться, зародиться — зарóджуватися, зародитися, зачинáтися, зачáтися. [світáнку.

Зарá — зорá, світáння, дóсвіток. *На* **-рé** — на

Зарáд — набій (*р.* набóю). *Холостой* **-рáд** — порóжній, сліпий набій.

Заряжáть, зарядить — набивáти, набити, заправляти, заправити (рушницю) (ЛЗ, VII).

Засáда — зáсідка, зáсідки, чáта. *Устроить* **-ду** — засісти на кóго, чатувáти (когó).

Засáривание — засмічування.

Засáривать, засорить — засмічувати, засмітити; запорóшувати, запорошити (óко); забивáти, забити, замýлювати, замýлити (мýлом занéсти).

Зáсветло — за-сóнця, зáвидна. [посвідчення.

Засвидéтельствование — свідчення, засвідчення,

Засвидéтельствовать — свідчити, засвідчити, посвідчити, вúсвідчити, у книги занéсти (акт). **-ть** *подлинность подписи* — посвідчити власнорýчність підпису. **-ть** *подпись* — засвідчити, посвідчити, завірити, підпис.

Заседáние — засідáння. **-ние** *при закрытых дверях* — неприлюдне засідáння. **-ние** *при открытых дверях* — привселюдне засідáння. **-ние** *публичное* — прилюдне засідáння. **-ние** *распорядительное* — розпорядче засідáння. **-ние** *судебное* — судовé засідáння.

Заседáтель — засідáтель (КМ).

Заседáть, засéсть — засідáти, засісти.

Заселéние — залюднення, засéлення, осáдження.

Заселённый — залюднений, засéлений.

Заселять, заселить — засéляти, заселити, оселяти, оселити, осáджувати, осадити.

Заскорýзлый — зашкарýблий.

Заслонять—затуляти, затулити, зáступати (світло).

Заслýга — заслýга, вúслуга. [ший.

Заслýженный — заслýжений, вúслужений, зарóбле-

Заслýживать, заслужить — заслугóвувати, заслужити, вислýжувати, вúслужити. *Жалоба* **-вает** *внимания, уважения* — скáрга заслугóвує на увáгу, на задовóлення. *Он* **-вает** — *того, чтобы* — він вáртий тогó, щоб. **-вать** *особенного внимания*—на особливу увáгу заслугóвувати, заслугувáти. **-вать** *снисхождения* — заслугóвувати на полéгкість.

Заслýшивание, выслýшивание — слýхання, вислухання (СФА, VII, 208), переслýхання.

Заслýшивать, заслýшать—слýхати, вислухóвувати,

Засóв — зáсув, зáсувка. [вислухати (ЛР, 44).

Заспóрить — засперечáтися, завéстися з ким.

Застáва — рогáтка (в місті), цáрина (на селí).

Заставлять — примýшувати, примýсити, сúлувати, припевóлювати, припевóлити. [стáвне володіння.

Застáвный — застáвний. **-ное** *владение* — за-

Застáиваться — застóюватися, застóятися.

Застарéлый — застарілий, задáвнений.

Застéнчивость — несмілúвість, соромлúвість.

Застéнчивый — несмілúвий, соромлúвий.

Застигáть, застúгнуть — захóплювати, захопити, застýкувати, застýкати. **-гáть** *на месте преступления* — захопити, застýкати на гарячому вчúнку. [*в торговле* — безтóржя.

Застóй — зáстій, застóя (*ж. р.*) перéстанок. **-тóй**

Застрáивать, застрóить — забудóвувати, забудувáти. **-ный** — забудóваний, будóвний (АЮЗР, 6, I, 165). **-ный** *участок* — забудóваний, будóвний грунт (АЮЗР, 6, I, 265).

Застрахóвывать, застраховáть — страхувáти, застрахувáти. [кáти, налякáти.

Застрáщивать, -щáть — страхáти, застрахáти, ля-

Застрáщивание — страхáння, нáстрах, пóстрашка, лякáння. [встрілити.

Застрелúть — застрéлити, встрéлити, застрілити,

Застрóйка — забудувáння, забудóва.

Заступáть — заступáти, заступити, загорóджувати, загородити. **-ся**—заступáтися, заступитися, оступáтися, оступитися, ставáти, стáти (за кóго), вступáтися, вступитися (за ким), боронити, оборонити (когó).

Застýпник — застýпник, оборóнець (-нця).

Застýпничество — застýпництво, оборóна.

Застывáть — застигáти, холóнути, захолóнути.

Засудúть — засудити, присудити, осудити.

Зáсуха — засýха, посýха, сýша.

Засýчивать, засучить — засýкувати, засукáти, закóчувати, закачáти (рукáва), підтикáти, підкóчувати, підкотити (штанú).

Засчúтывать, засчитáть — залíчувати, залічити, зарахóвувати, зарахувáти, зачисляти, зачислити, вчисляти, вчислити. *Предварительное заключение* **-áть** *в срок наказания* — досудовé ув'язнення зарахувáти у признáчену кáру.

Затвóр — замóк, зáсув, зáсувка, запóра.

Затворять, затворúть — зачиняти, зачинити.

Затевáть, затéять — вигáдувати, вúгадати, зачинáти, зачáти, починáти, почáти, затівáти, затіяти. **-ть** *ссору с кем* — завóдитися, завéстися з ким, розпочинáти, розпочáти свáрку.

Затемнять — затемняти, затемнити, затьмáрювати, затьмáрити, затьмити, захмáрювати, захмáрити; пáморочити, запáморочити, морóчити, заморóчити

Затéя — вúтівка, вúгадка, витребéньки. [(гóлову).

Затирáть — затирáти, затéрти, позатирáти.

Затиха́ть, -хнуть—затиха́ти, зати́хнути, замовка́ти, замо́вкнути, ущу́хнути.

Заточа́ть, заточи́ть — замика́ти, замкну́ти, засила́ти, засла́ти (засади́ти) в нево́лю.

Заточе́ние — ув'я́знення, за́мкнення, нево́ля.

Затра́гивать, затро́нуть — зачіпа́ти, зачепи́ти, займа́ти, займя́ти, (за)торка́ти, (за)торкну́ти. **-вать** *чью-нибудь честь* — на честь чию́ наступа́ти, зачіпа́ти (кри́вдити) чию́сь честь.

Затра́та — вида́тки, кошт, витра́та, витра́ти, тра́та.

Затра́чивать, затра́тить—тра́тити, витра́ч(ув)а́ти, ви́тратити. **-ный** *труд*—зажи́та пра́ця.

Затре́бовать — вимага́ти, ви́могти, ви́правити що од ко́го.

Затрудне́ние — тру́дність, тру́днощі, перепо́на, перешко́да, зава́да; (*сильное*) скру́та. [ту́жність.

Затрудни́тельность—тру́дність, утру́дливість, сутужність.

Затрудни́тельный — скру́тний, утру́дливий, суту́жний (стано́вище); трудни́й (річ, ді́ло, спра́ва). **-ное** *положение* — скру́та.

Затрудня́ть, затрудни́ть — утрудня́ти що кому́, перешкоджа́ти, перешко́дити, кому́ в чім, на перешко́ді става́ти, заважа́ти кому́.

За́тхлый — за́дхлий, приту́хлий.

Заты́лок — поти́лиця.

Затя́гивать, затяну́ть — затяга́ти, затягти́, воло́чити, проволіка́ти, проволокти́, волово́дити (спра́ву), зашморгну́ти (петлю́).

Затя́жка, затя́гивание — затяга́ння (спра́ви), тягани́на, відволо́ка, проволо́ка, проволіка́ння.

Зауря́д — на той час, зауря́д.

Зауря́дный — звича́йний, аби́-який.

Захва́т — за́хва́т, захо́плення, за́хіп (-хопу), за́бір (-бору), займа́ння (*сов.* зайняття́), зага́рбання.

Захва́тный — забі́рчий, забо́рчий (пра́во).

Захва́тчик — забо́рець (-рця), прихва́тчик (ЧСР).

Захва́тывать, захвати́ть — захо́плювати, захопи́ти, забира́ти, забра́ти, займа́ти, займя́ти, під се́бе підгорта́ти, під се́бе підгорну́ти; (*застичь*) засту́кати, схопи́ти, зла́пати; зага́рбати, засяга́ти (ЛР, 44), засягну́ти.

Захлёбываться, захлебну́ться — захлина́тися, захли́нутися, захліпну́тися, залива́тися, зали́тися, залля́тися.

Захолу́стье — глушина́, глухи́й кут.

Зача́тие — зача́ття, заплі́днення; поча́ток.

Зача́ть (-чина́ть) — зачина́ти, зача́ти, почина́ти, поча́ти. **-ся** — зачина́тися, зача́тися, зароди́тися.

Зачёркивать, зачеркну́ть — закре́слювати, закре́слити, зачеркну́ти, зама́зати.

Зачёт — зарахува́ція (гро́шей, часу́), зачи́слення, залі́чення. *В* **-чёт** — зачисля́ючи. **-чёт** *задатка в уплату покупной суммы* — зарахува́ння завда́тку у ку́пну, ви́пла́ту. *Не в* **-чёт**— без зачи́слення, не зачи́слюючи, без зарахува́ння, не зарахо́вуючи. **-чёт** *обязательств* — зарахува́ння зобов'яза́ннів. *С* **-том** *судебных издержек* — зачисля́ючи судо́ві вида́тки.

Зачётный — залі́чений. **-ная** *квитанция* — квито́к на залі́чені гро́ші.

Зачи́нщик — приво́дець (-дця), приві́дця (СФА, VI, 154), призво́дник, призві́дця.

Зачисле́ние — залі́чення, зарахува́ння, вчи́слення, зачи́слення. **-ние** *на службу* — призна́чення, (приді́лення) на слу́жбу.

Зачисля́ть, зачи́слить, зачи́тывать, заче́сть — залі́чувати, залічи́ти, зарахо́вувати, зарахува́ти, вчисля́ти, вчисли́ти, зачисля́ти, зачи́сли́ти, приділя́ти (*на службу*), -ли́ти, признача́ти, -чи́ти.

Зашта́тный — зашта́тний. **-ное** *содержание* — зашта́тна платня́, зашта́тне утри́мання.

Защи́та — оборо́на (ТОК, III, 85), за́хист, охоро́на. *Подниматься в* **-ту** — става́ти до оборо́ни (в оборо́ні) кого́. *Судебная* **-та** — оборо́на на суді́.

Защити́тельный — оборо́нний, охоро́нний (знак), відпо́рний (*оборонительный*). **-ная** *речь* — оборо́нна промо́ва.

Защи́тник — оборо́нець (-нця), засту́пник.

Защи́тница — оборо́нниця, засту́пниця.

Защи́тный — захисни́й (ліс, ко́лір).

Защища́ть, защити́ть — борони́ти, обороня́ти, оборони́ти, захища́ти, захисти́ти, заступа́ти, заступи́ти, обсто́ювати, обсто́яти. **-ща́ть** *во всяком суде*—борони́ти у вся́кому суді́, (*ст.*) у ко́жного пра́ва заступа́ти (АЮЗР, 6, I, 135). **-ща́ть** *своё право* — борони́ти, обсто́ювати своє́ пра́во, досто́ювати свого́ пра́ва, обсто́ювати (стоя́ти) за свої́м. **Защища́ться** — борони́тися, борони́тися, захища́тися, захисти́тися.

Заяви́тель — зая́вник.

Заяви́тельница — зая́вниця.

Зая́вка — зая́ва, зая́вка.

Заявле́ние — зая́ва, о́повідь (-ди) (СФА, VI, 157). *Делать* **-ние** — роби́ти зая́ву, чини́ти о́повідь.

Заявля́ть, заяви́ть — заявля́ти, заяви́ти, сповіща́ти, сповісти́ти, осві́дчувати, осві́дчити. **-ля́ть** *иск* — заклада́ти по́зов. **-ля́ть** *себя наследником* — зголоси́тися до спа́дщини. **-ля́ть** *себя сторонником, солидарным с кем-либо, сторонником чьей-либо мысли* — признава́тися до ду́мки чиє́ї (*стар.*). **-ся** — зголоша́тися, зголоси́тися, оповісти́тися (СФА, VI, 274).

Зва́ние — званя́ (КМ), стан.

Звать — кли́ка́ти, покли́кати, закли́ка́ти, запро́шувати, запроси́ти; зва́ти, назива́ти, назва́ти, прозива́ти, прозва́ти, іменува́ти, найменува́ти. **-ать** *на помощь* — кли́кати на підмо́гу, (*громко*) на ґвалт крича́ти, (*стар.*) заклика́ти ґва́лту (АЮЗР, 6, I, 254).

Звене́ть—бряжча́ти (про гро́ші), брязкоті́ти.

Звено́ — ла́нка, кільце́ (у ланцюзі́), пря́сло (в ого́рожі).

Зве́рский — звіря́чий, ди́кий, нелю́дський, лю́тий.

Зве́рство — звірство, лю́тість (-ости).

Зверь — звір, звірю́ка, звіри́на.

Звони́ть — дзвони́ти (на ґвалт), задзвони́ти.

Зво́нкий — дзвінки́й, голосни́й, гучни́й, гомінки́й. **-кая** *монета* — дзвінка́ (брязку́ча) моне́та, брязка́ч.

Звоно́к — дзвіно́к, дзво́ник.

Зда́ние — будí́вля, будо́ва, буди́нок. **-ние** *каменное* — муро́ваний буди́нок, ка́м'яни́ця. *Построить* **-ние** — ви́ставити (поста́вити) буди́нок.

Зде́шний — туте́шній.

Здоро́вый — здоро́вий, ду́жий, міцни́й, креме́зний.

Здоро́вье — здоро́в'я.

Здравомы́слие — здоро́ве ду́мання, розсу́дливість (-вости).

Здравомы́слящий — розсу́дливий, люди́на здоро́вої ду́мки.

Здравый — здоровий (*и* про розум); розсудливий. **-вый** *рассудок* — здоровий розум. *В* **-вом** *уме и твёрдой памяти* — доброї пам'яти та цілого розуму, цілого розуму та твердої пам'яти.
Земельный — земельний, поземельний (КМ). **-ная** *подать* — земельний податок, поземельне.
Землевладелец — землевласник, землодержавець.
Землевладение — землеволодіння, землодержавство, землевласність.
Земледелец — хлібороб (КМ), рільник.
Земледелие — хліборобство, рільництво. *Заниматься* **-лием** — хліборобити.
Земледельческий — хліборобський, рільницький, рільничий. **-кое** *хозяйство* — хліборобське господарство. **-кое** *училище* — рільнича школа.
Землекоп — грабар (-ря), копач.
Землемер — землемір, мірник.
Землемерие — землемірство, мірництво.
Землепользование — землекористування.
Землеустроитель — землевпорядник, землевпорядчик.
Землеустроительный — землевпорядковий.
Землеустройство — землевпорядкування, земельне упорядження, землевпорядок.
Земля — земля; грунт; суходіл; край. *Возделывать* **-лю** — обробляти землю. *Вспаханная* **-ля** — рілля. *Девственная* **-ля** — цілина. **-ля** *неиспользованная* — пустий грунт, пустка. **-ля**, *приобретенная по праву первого занятия* — займанщина. **-ля** *пустующая* — пустизна (КМ), земля ваканцьова, вакована, що вакує(ться). **-ля** *усадебная* — грунт, садиба.
Земляной — земляний. **-ная** *работа* — грабарювання. **-ной** *воз* — грабарка.
Зерно — зерно.
Зерновой — зерновий. **-вой** *хлеб* — збіжжя, пашня.
Зигзаг — злом, зигзаг.
Зиять — роззявляти, роззявити пащу. **-щая** *рана* — розвернена (зівуча) рана.
Злак — зело, зелина, зілля, хліб, пашня.
Зло — зло, кривда, лихо, шкода, біда. *Употребление во* **зло** — вживання на зло, зложивання, надуживання. *Употребив во* **зло** *невинность и неведение* — на зле вживши невинність та темноту.
Злоба — зліcть (*р.* злости) (ЛР), злоба, злостування. *Затаить* **-бу** — приховати злобу. *Возьметь* **-бу** — завзяти злість (СФА, VI, 434).
Злобность — злостивість, (*ощущение*) злування.
Злобный — злий, злючий, злосливий, лютий, злобливий.
Злобствовать — злостувати (на когось), злобитися.
Зловещий — зловісний, лиховісний.
Зловредный — шкідливий, до лиха шкідний.
Злодеяние — лиходійство, злий учинок (ЧСР), злочинство, великий злочин.
Злодей — лиходій, великий злочинець (-нця).
Злодейка — лиходійка, велика злочинниця.
Злодейство — лиходійство, велике злочинство, великий злочин.
Зложелательный — ворожий, незичливий.
Злой — злий, лихий, лютий, злючий.
Злокачественный — шкідливий, лихий, небезпечний.
Злокозненный — злохитрий, лукавий, каверзний, пакосний.
Злонамеренность — злий (лихий) намір, зла (лиха) думка, недобрий намір, лиха воля, зломислення, зловмисність (-ности).
Злонамеренный — зловмисний, лиходумний, злонамірний.
Злонравие — лихі норови (звичаї).
Злонравный — злий, злих (лихих) норовів.
Злорадный — злорадісний.
Злорадство — лиха (злісна) радість (-ости).
Злоречивый — лихословний, обмовний.
Злословие — лихослів'я, обмова.
Злословить — лихословити, обмовляти, ганити кого.
Злостность — злісність, злосливість, злостивість; умисність (-ности).
Злостный — зловмисний; підступний, злосливий (злочин). **-ное** *неисполнение договора, заключённого с государством* — зловмисне невиконання договору, складеного з державою. **-ный** *неплатёж налогов* — зловмисний неплатіж податків.
Злость — злування, злість (*р.* злости).
Злоумышление — зловмисність, злий намір.
Злоумышленник — зловмисник, лиходумець; злочинець (-нця).
Злоумышленный — зловмисний, лиходумний.
Злоумышлять, злоумыслить — зловмишляти, зловмислити, підмислятися, підмислитися.
Злоупотребление — надуживання, надужиток, надужиття, вживання на зле, зловживання, зловжиток. **-ние** *чьим-либо доверием* — надужиття віри чиєї.
Злоупотреблять — надуживати, надужити чого, зловживати, зловжити що, на зле вживати, на лихо повернути.
Знак — знак, ознака, прикмета. **-ки** *межевые* — копці. **-ки** *насилия* — знаки насильства, знаки ґвалту (АЮЗР, 6, I, 100). **З.** *отличия* — відзнака, орден. **-ки** *предостерегательные* — знаки пересторгги, перестерегальні знаки.
Знакомый — знайомий. *Быть* **-мым** *с кем* — знатися з ким.
Знаменатель — знаменик.
Знаменательный — знаменний, позначний.
Знаменитый — славнозвісний, знаменитий, славний, славетний.
Знамя — корогва, стяг, прапор.
Знание — знання, знаття, наука.
Знаток — знавець, тямуща людина. **-ток** *права* — правознавець (-вця).
Знать (*сущ.*) — вельможне панство, значні люди.
Знать — знати, відати.
Значение — значіння; вага, сила, вартість. *Иметь* **-ние** — важити; мати силу, вагу. *Придавать* **-ние** *чему* — надавати ваги чому. *Придавать чему малое* **-ние** — легковажити що.
Значительность — значність, важність; (*многозначительность*) значливість (-ости).
Значительный — значний (ЛР, 44), поважний, важний, значливий, виразний. **-ная** *сумма* — чимала (значна) сума. **-но** — значно, багато; значливо, виразно.
Значить — важити, силу, вагу мати, значити. *Это много* **-чит** — це багато важить. **-ся** — значитися, лічитися, бути. *Показание свидетеля* **-тся** *в протоколе* — свідчення вписано до протоколу (зазначено в протоколі). **-ся** *на учёте* — на обліку бути.

Зов — кликання, поклик, заклик. *На* **зов** — на заклик.
Золовка — зовиця, свість, швагрова (чоловікова сестра). [вільний обіг золота.
Золото—золото. *Свободное обращение* **-та**—
Золотой — золотий. **-тая** *валюта* — золота валюта. *Подделка* **-той** *монеты* — підроблення (фальшування) золотої монети. *Право Государственного Банка на покупку и продажу* **-той** *монеты*—право Державного Банку купувати й продавати золоту монету.
Зрачёк — зіниця. [*ное* **-ще** — вистава.
Зрелище — видовище, видовисько. *Театраль-*
Зрелость — дійшлість, стиглість, доспілість, дозрів. **-лость** *брачная* — подружня дійшлість, стиглість. **-лость** *физическая* — фізична, природня доспілість, дійшлість (-ости).
Зрелый — дійшлий, стиглий, доспілий. *Умом не* **-лый** — розумом недійшлий.
Зрение — зір (*р.* зору). *Слабое* **-ние** — слабкий зір; невбачливе око. *С этой точки* **-ния** — з цього погляду.
Зритель — глядач. [заля для глядачів, глядня.
Зрительный—зоровий (нерв), глядний. **-ный** *зал*—
Зря — даремно, наосліп, марно.
Зрячий — видющ[ч]ий, зрячий.
Зыбкий — хиткий, хисткий, тряский. **-кая** *почва* — неміцний, нетвердий грунт, дрягвина.
Зять — зять (доччин чоловік), шваґер (сестрин чоловік, зовиччин чоловік).

И

И'бо — бо, затим що, тому що, через те що.
Игла — голка.
Игнорирование — нехтування, ігнорування.
Игнорировать — нехтувати (чим), ігнорувати, (*стар.*) відкласти на сторону (АЮЗР, 6, I, 272).
И'го — ярмо, неволя, тягар (-ря), кормига.
Игорный — гральний. **-ный** *дом* — гральний (картярський) дім, гральня.
Игра — гра, грання. **-ра** *биржевая* — біржова гра. **-ра** *запрещённая* — заборонена гра. **-ра** *карточная* — гра в карти, картярство. *Недействительность займа по* **-ре** *и для* **-ры** — недійсність позички на грання.
И'граный — граний. **-ные** *карты* — грані карти.
Играть — грати (на сцені); шумувати (про вино).
Игривость — грайливість, гривість, жвавість, жартовливість. [(-ра), картівник.
Игрок — грач, граль. **-рок** *в карты* — картяр,
Игрушка — іграшка, цяцька, забавка. *Это для него* **-ка** — це йому за іграшку.
Идеал — ідеал, зразок.
Идеальный — ідеальний. [кий, такий самий.
Идентичный — ідентичний, тотожній; однаковісінь-
Идея — ідея.
Идиот — ідіот, придуркуватий, дурненький. [мови.
Идиотизм — ідіотизм, придуркуватість; властивість
Идти — іти, йти. **-ти** *по следам* — іти слідом за ким, (*стар.*) слідом гонити (АЮЗР, 6, I, 281).
Иждивенец — утриманець (-нця).
Иждивение — кошт; (*об издании*) наклад (-ду).
Из — із, зо. **Из-***за* — задля, ради. **Из-***за вас* — через вас. **Изо** *всех сил* — яко мога, чим дуж, з усієї сили, що-сили. *Работать* **из-***за денег* — працювати грошей ради, для грошей.
Изба — хата, домівка. **-ба** *нежилая* — пустка.
Избавитель — визвольник, визволитель, вибавитель, ратівник.
Избавительный — визвольчий, ратунковий. [нок.
Избавление — визволення, визвіл, ратунок, порату-
Избавлять, избавить — визволяти, визволити, вирятовувати, вирятувати; позбути (ЛР, 44). **-ся**— збутися кого, здихатися чого, визволитися од чого.
Избаловать — розпестити, запанькати. **-ся** — розледащіти, зледащіти.
Избегать, избежать — уникати, уникнути (ЧСР), ухилятися, ухилитися, цуратися чого. **-жать** *рук злоумышленника* — утекти од лиходійних рук, одійти злих рук (ЛЗ).
Избежание — уникання. *Во* **-ние** — щоб не було, уникаючи чого, ухиляючися від того, щоб.
Избивать — вибивати, вибити. **-бить** *до крови*—
Избиение — биття, побиття. [(у кров) роз'юшити.
Избитый — побитий (ЛР, 44). **-тый** *в кровь* —
Избираемость — вибірність (-ности). [роз'юшений.
Избирание — вибирання, обирання.
Избиратель — виборець (-ця).
Избирательный — виборчий (акт, голос, закон, картка, комісія, рада, округа). **-ное** *право* — виборче право.
Избирать, избрать — вибирати, вибрати, обирати, обібрати (ЧСР), обрати (ТОК, III, 18) на кого. **-ать** *себе место жительства* — обрати собі місце для перебування, (*стар.*) осілість собі прийняти (АЮЗР, 6, I, 222).
И'збранный — обраний (АЮЗР, 1, VI, 30), вибраний,
Избрание — обрання, вибір (-бору). [добірний.
Избранник — обранець (-ця).
Избранница — обрана (-ної), обраниця, обранка.
Избыток — надлишок, зайвина; достаток, розкіш. *Жить в* **-ке** — жити в достатках, в довольі кататися. *С* **-ком** — з лишкою, з надлишком.
Избыточный — надлишній, зайвий, надмірний, (*фамильярно*) з чохом.
Изведывать — зазнавати, зазнати.
Изверг — виродок, звір, звірюка, кат. [вибухати.
Извергать — викидати, викинути; (*о вулкане*)
Извержение — скидання, викидання; вибух (вул-
Извериться — зневіритися, зневірятися. [кану).
Известие — вість (-ти), звістка, вістка. *Давать* **-тие** — подавати звістку.
Известность — відомість, звісність, слава. *Привести в* **-ность**—вияснити, з'ясувати, привести до відому. *Поставить в* **-ность** — повідомити.
Известный — відомий, звісний, знаний, знає[ю]мий

(АЮЗР, 6, 1, 338), певний (АЮЗР, 3, VI, 528). **-но**—відомо, звісно, відома річ. *Насколько мне* **-но** — скільки мені відомо. *Не* **-но**, *за что* —

Изве́т — обмова, донос, виказ. [не знати за що.

Извеща́ть, известить — сповіщати, сповістити кого, оповіщати, оповістити кого (ЛР, 44), подавати, подати звістку кому, повідомляти, повідомити кого.

Извеще́ние — оповіщення, сповіщення (КМ), обвіщення (АЮЗР, 6, I, 164), повідомлення, оповість (СФА, VI, 157).

Изви́лина — кривина, коліно, закрут.

Изви́листый — кривий, колінкуватий, кручений.

Извине́ние — вибачення, пробачення, перепросини; перепрош[х]ування. *Просить* **-ния** — перепрошувати, перепросити кого. **-ните** вибачайте, вибачте; перепрошую, даруйте мені. **-ните** *за выражение* — простіть на цім слові.

Извини́тельный — простимий, вартий вибачення.

Извиня́ть, извини́ть — вибачати, вибачити кому, пробачити, дарувати кому. **-нять** *за что* — вибачати кому на чому, прощати, простити кого, кому. **-ся** — перепрошувати, перепросити кого.

Извлека́ть, извле́чь — витягати, витягти, виймати, вийняти, видобувати, видобути. **-кать** *пользу* — користати, користувати (ЛР, 51), споживкувати з чого (ЛЗ, XI), прожиткувати що (ЛЗ, XI),

Извлече́ние — витяг, виїмка. [зажавати (ЛЗ, XI).

Извне́ — знадвору, з окола, зовні.

Изнутри́ — з середини.

Изво́з — візникування, візництво, возіння хурою, хура, фурманка. **-зом** *заниматься* — візникувати, фурманувати.

Изво́зный *промысел* — візництво, візникування.

Изво́зчик — візник, фурман (АЮЗР, 8, V, 137), візниця, біржак. *Легковой* **-чик** — дрожкар.

Извора́чиваться, изверну́ться — вивертатися, вивернутися, викручуватися, викрутитися.

Изворо́т — викрут, викрутка.

Извраща́ть, изврати́ть — перекручувати, перекрутити, перевертати, перевернути, перепакшувати, перепакшити.

Извраще́ние — перекручування, перекручення, перепакшування, перепакшення. **-ние** *обстоятельств дела* — перекручування обставин справи. *Половое* **-ние**—сексуальне збочення. **-ние** *свидетельских показаний* — перекручування свідчень. [перепакшений.

Извращённый — перекручений, перевернений, пе-

Изгиб—кривина, закрут, коліно, заворот (-ту). **-гиб** *реки* — коліно в річки. *Крутой* **-гиб** *реки*— лука.

Изгла́дить — загладити, вирівнювати, вирівняти, зрівняти; вимазати, затерти. **-ся** —зникати, зникнути, згинути, знищитися, в нівець обернутися.

Изгна́ние — вигнання (АКПГУ, I, 69). *Жить в* **-нии** — вигнанцем жити, жити на вигнанні. **-ние** *плода* — знищення, зігнання плоду, зародку.

Изгна́нник — вигнанець (-нця). [вітліти.

Изгнива́ть, изгни́ть — згнивати, згнити, зогнити,

Изголо́вок, изголо́вье — узголов'я, приголов'я. *В* **-ловьи** — в головах.

Изголода́ться—зголодніти, виголодніти. [(-плоту).

И'згородь — огорожа, тин, (*живая*) живопліт

Изгна́ть, *несов.* **изгоня́ть** — виганяти, *сов.* вигнати (СФА, VI, 279).

Изготовле́ние — готування, зготування, виготування, виготовлення, виготова, вироблення (АКПГУ, I, 171). **-ние** *решения* —виготовлення, виготова вироку. **-ние** *спиртных напитков* — вироблення міцних напоїв. [виготувати.

Изготовля́ть, изгото́вить — готувати, виготовляти,

Издава́ть, изда́ть — видавати, видати, випускати, випустити. **-вать** *крик* — крикнути.

И'здавна — здавна (ТОК, III, 17, ЛР, 12), з давніх давен, з давніх часів, зстародавна (ТОК, III, 14).

И'здали — здалека, здалеку, оддалік.

Изда́ние — видання, наклад (-ду).

Изда́тель — видавець (-вця), накладник.

Изда́тельница — видавниця.

Изда́тельский — видавничий. **-ский** *договор* — умова про (на) видання.

Изда́тельство — видавництво.

Издева́тельство — глум, глузування, наруга, знущання, збиткування. [збиткуватися.

Издева́ться — глузувати, глумитися, знущатися,

Изде́лие — виріб, робливо.

Изде́рживать, издержа́ть — тратити, потратити, витрачати, витратити.

Изде́ржки — видатки; кошти; кошт (ЧСР), витрати, утрати (РЛ, 44), наклад (АЮЗР, 6, I, 42, 267). *Возвращение* **-жек** — повернення видатків, коштів. **-ки** *по описи и продаже* — видатки на опис та продаж. *Путевые* **-ки** — подорожні витрати, подорожні гроші. *Судебные* **-ки** — судові видатки, витрати. *Судебные и за ведение дела* **-ки** — судові та на переведення справи видатки. **-ки** *возложить на виновного* — покласти на винного утрати (РЛ, 44).

Излага́ть, изложи́ть — викладати, викласти (АЮЗР, 6, I, 182). *Постановление суда* **-ся** *в письменной форме* — постанову суду викладається (вирікається), подається на письмі.

Излече́ние — лікування, гоїння, вилічування, вигоювання, вигоїння. [вигоїти.

Изле́чивать — вилічувати, вилічити, вигоювати,

Излечи́мый — гойний, вилічимий, зцілимий.

Изли́шек — надлишок, лишок, зайвина, перевишка. *С* **-ком** —з лишком, (*фамильярн.*) з чубом; над міру; з верхом.

Изли́шество — надмірність, надмір, надуживання.

Изли́шний — зайвий, непотрібний, лишній. **-не** *говорить о том* — зайва річ говорити про те.

Изложе́ние - виклад, викладання. **-ние** *обстоятельств дела*—викладання обставин справи.

Изло́женный — викладений. *Об* **-ном** *сообщается для сведения и руководства* — про зазначене повідомляється (сповіщається) до відома та керування, до відома та додержання.

Излу́чина—кривина, закрут, залім, коліно (в річки).

Излю́бленный — улюблений.

Измельча́ть — здрібніти.

Измельчи́ть — подробити, покришити.

Изме́на — зрада.

Измене́ние — зміна; переміна. *Во* **-ние** — на зміну. **-ние** *искового требования* — зміна позовного домагання.

Измéнник — зрáдник, перéвертень, перекúнчик, невíрник.
Измéннический — зрáдницький, зрадлúвий, зрадéцький. **-ски** — зрáдою, по-зрáдницькому.
Измéнничество — зрадлúвість, зрáдництво.
Измéнчивость, изменяéмость — зміннíсть, мінлúвість, змінлúвість, перемíнність. [мíнний.
Измéнчивый — змíнний, мінлúвий, змінлúвий, пере-
Изменя́ть, измени́ть — змíнювати, зміня́ти, зміни́ти, відміня́ти, відміни́ти, перенáкшувати, перенáкшити. **-нить** *мужу* — зрáдити чоловíка, (*фамильярн.*) скакáти, скóчити в грéчку. **-нять** *кому* — зрáджувати, зрáдити когó, зрáду давáти комý. *Рука* **-нила** — рукá схибнýла, рукá схибúла, зминúла. **-нить** *своему слову* — своє слóво зламáти, одміни́ти.
Измерéние — мíряння, óбмір, вúмір, пóмір (АЮЗР, 6, 1, 314), рóзмір (*стар.*).
Измери́мый — змíрний.
Измери́тель — мíрник.
Измеря́ть — мíряти, змíряти, вимíряти, обмíряти.
Изможденный — вúснажений, знесúлений, вúснилений, змóрений. [щити.
Изможи́ть — розмізчúти, на гáмуз побити, потро-
Измóр — тяганúна. *Взять* **-ром** — знесúлити тяганúною, вúморити.
И'зморозь — пáморозь (-зи). [ний, перемýчений.
Измýченный — знемóжений, знесúлений, змордóва-
Измýчивать, измýчить, -ся — мýчити, змýчити, намýчити, перемýчити, мордувáти, змордувáти (АЮЗР, 1, VI, 56), намордувáти, з[на]мýчитися, з[на]мордувáтися, знемогтúся, знесúлитися.
Измышля́ть, измы́слить — вигáдувати, вúгадати, видýмувати, вúдумати, вимудрóвувати, вúмудрувати, змúслити (СФА, VI, 88), вимишля́ти.
Измы́шленный — вúдуманий, вúгаданий, змúслений (ЛР, 44).
Измя́ть — м'я́ти, пом'я́ти (папíр), толочúти, потолочúти (пóле). [навúворіт, на злий бік.
Изнáнка — вúворіт, спід, низ; злий бік. *На* **-ку** —
Изнаси́лование — згвалтувáння (ЛР, 44), знасилування. [сúльник.
Изнаси́лователь — згвалтóвник (СФА, VI, 7), зна-
Изнаси́ловать — згвалтувáти (ЛР, 44), знасúлувати.
Изнемогáть — упадáти (упáсти) на сúлах, знесúлюватися, знесúлити, знемагáтися, знемогтúся.
Изнеможéние — знемóга. *Он в* **-нии** *упал* — він упáв знемóжений.
Изнурéние — вúснага, вúснаження, змóрення, знесúлення. *До* **-ния** — до вúснаги.
Изнуря́ть — виснáжувати, вúснажити, морúти, зморúти, знесúлювати, знесúлити. [вúсилений.
Изнурённый — вúснажений, змóрений, знесúлений,
Изоби́лие — достáток, рóзкіш, рясóта, рясно́та (плодíв), пóвня. [рясний (óвоч, лист).
Изоби́льный — достáтній, сім'я́нистий (насíння),
Изобличáть — викáзувати, вúказати (на кóго), виявля́ти, вúявити когó; докáзувати, доказáти (на кóго), висвідчáти, вúсвідчити (ЛР, 44), викривáти, вúкрити. **-чать** *во лжи* — брехню комý завдавáти, виявля́ти чию непрáвду.
Изобличéние — дóказ на кóго, вúказ, вúсвідчення, викриття́, вúявлення.
Изобличённый — вúкритий, вúсвідчений, вúявлений.
Изобличи́тель — викáжчик, виявни́к.
Изобличи́тельный — виявни́чий.
Изображáть — малювáти, змальóвувати, змалювáти, (*кого*) удавáти, удáти когó.
Изображéние — змалювáння; óбраз.
Изобретáтель,-ница — винахíдник, вигáдник, -ниця.
Изобретáтельность — винахíдливість, вигáдливість.
Изобретáтельный — винахíдливий, вигáдливий.
Изобрéтение — вúнахід, винáйдення, вúгад.
Изоли́рованный — ізольóваний, відокрéмлений.
Изоли́ровать — ізолювáти, відокрéмлювати, відокрéмити. [**-ция** — сувóра ізоля́ція.
Изоля́ция — ізоля́ція, відокрéмлення. *Строгая*
Израсхóдование — витрачáння, вúтрáта.
Израсхóдывать, израсхóдовать — трáтити, потрáтити, витрачáти, вúтратити.
И'зредка — колú-не-колú, врядú-годú, úноколи, дéколи, рíдко-колú, зрíдка.
Изречéние — вúслів, вúраз, припов́ідка.
Изувéр — бузувíр, фанáтик.
Изувéрный — бузувíрний, фанатúчний.
Изувéрство — бузувíрство, фанатúзм.
Изувéчение — скалíчення, знíвечіння.
Изувéчивать, изувéчить — калíчити, скалíчити, покалíчити, нíвечити, знíвечити.
Изуми́тельный — дивовúжний, дúвний, чудúй, дивоглядний, (*прекрасный*) чудóвий.
Изуми́ть — здивувáти. **-ся** — здивувáтися, зумíтися, зчудувáтися, дúвом дивувáти.
Изумлéние — здивувáння, пóдив.
Изумлённый — здивóваний, зчудóваний.
Изурóдование — скалíчення, спотвóрювання, спотвóрення, знекрáса.
Изурóдовать — скалíчити, покалíчити, спотвóрити, знíвечити, знекрасúти.
Изу́стный — ýсний, на словáх.
Изучáть — вивчáти, вúвчити що, навчáтися, навчúтися чогó, дослíджувати, дослідúти що.
Изучéние — вúвчення. [чення.
Из'явлéние — вúявлення, вияв (вóлі), вúказ, освíд-
Из'являть, из'явить — виявля́ти, вúявити, викáзувати, вúказати, освíдчувати, освідчáти, освíдчити. **-вить** *согласие* — дáти згóду. [втрáта.
Из'я́н — вáда, гáнжа, ганж (рéчи), скáза; шкóда,
Из'яснéние — з'ясувáння, вияснення, тлумáчення.
Из'ясня́ть, из'ясни́ть — з'ясóвувати, з'ясувáти, вияснáти, вúяснити, тлумáчити, вúтлумачити.
Из'я́тие — вúлучення, виймáння, вийняття́; вúйняток. *Без* **-тия** — без вúйнятку, не вилучáючи. **-тие** *из владения* — вúлучення з володíння, вибиття́ з володíння (ЧСР). *В* **-тие** *из закона* — як вúйняток з закóну. **-тие** *из оборота* — виймáння (вийняття́) з óбігу.
Из'я́ть — вилучáти, вúлучити, виймáти, вúйняти, вúйняти. **-я́ть** *из владения* — вúлучити з володíння, (*стар., по суду*) вúв'язати (ЧСР).
Изыскáние — вишýкування, дізнавáння, рóзвідки.
Изы́сканный — добíрний. **-ное** *выражение* — добíрний вúраз.
Изы́скивать, изыскáть — вишýкувати, вúшукати, винахóдити, вúнайти, добирáти, добрáти. **-кивать** *всевозможные средства* — добирáти всякого спóсобу. **-вать** *средства (материальные)* — вишýкувати зáсобів.

Изящный — гожий, красний, дуже гарний, елегантний. **-ная** *литература* — красне письменство.
И'листый — мулистий, глейкий, тванистий.
Иллюстрация — ілюстрація, малюнок; приклад, пояснення, пояснення.
Имение — маєток (КМ), маєтність (ЧСР; АЮЗР, 6, I, 424), добро. **-ние** *вымороч ное* — відумер-
И'менно — саме, власне. *А* **-но** — а саме. [щина.
Именование — [і]йменування.
Именованый — [і]йменований.
Именовать, -ся — [і]йменувати, звати, зватися, назвати, назватися. [іменний список.
Именной — іменний, поіменний. **-ной** *список* —
Иметь — мати. **-ть** *в виду* — мати на увазі, на оці. **-ть** (*затаить*) *злобу* — приховати злобу, завзяти злість (СФА, VI. 43, 434). **-ть** *место* (*происходить*) — одбуватися, діятися, статися (ЛР, 44). **-ть** *на попечении кого* — піклуватися ким, коло кого, про кого, утримувати кого. **-ть** *пребывание* — перебувати. **-ть** *присмотр над кем* — доглядати, дозирати кого (СФА, VI, 459). **-щий** *постоянное место, жительство, оседлость* — осілий. **-ющий** *силу* — важний (ЧСР), (закон) чинний. **-ть,** *терпеть убыток* — мати шкоду з чого, (*стар.*) шкодувати (ЛР, 44).
Имитация — імітація, наслідування.
Иммигрант — іміграит, приходень (з чужої країни).
Иммиграция — іміграція, переселення з иншої країни, держави.
Иммунитет — імунітет, звільнення від громадських відбутків; невразливість (*мед.*).
Империя — імперія, держава.
Империализм — імперіялізм (загарбча політика).
Империалистический — імперіялістичний.
Имущественный — майновий, маєтковий, маєтний (АЮЗР, 6, I, 294). **-ная** *ответственность* — відповідальність майном. **-ный** *наём* — оренда. **-ное** *преступление* — злочин проти майна.
Имущество — майно, добро (КМ), (*земельное*) маєток; худоба, статок (АЮЗР, 8, V, 138); статки (АЮЗР, 6, I, 53; СФА, VI, 24). *Благоприобретенное* **-во** — надбане, нажите добро, набуток. *Государственное* **-во** — державне майно. **-во** *движимое* — рухоме добро, рухоме майно, рухомість (-ости). **-во** *долговое* — боргове майно, борги, довги на кому. **-во** *заповедное* — заказне майно, заповідник. **-во** *казённое* — скарбове (казенне) майно. **-во** *наследственное* — спадок, спадки, спадщина, спадкове майно. **-во** *наличное* — наявне майно, готовизна (ЛОМ, 116). **-во** *недвижимое* — нерухоме майно, нерухомість. **-во** *общественное* — громадське майно. **-во** *от предков* — предківщина (КМ). **-во** *пожалованное* — надане добро. **-во,** *родовое* — родове майно (маєток). **-во,** *оставшееся от отца*) батьківщина; (*от матери*) материзна; (*от деда*) дідизна, дідівщина. **-во** *раздельное и нераздельное* — майно подільне й неподільне. **-во** *тленное и нетленное* — майно тлінне і нетлінне. **-во** *церковное* — церковні добра, церковне майно.
Имущий — заможний, маючий.

И'мя — ім'я, ймення, назва, назвисько. *По* **-ни** — на ймення.
Иначе — инакше, в инший спосіб. [Це треба зробити инакше, в инший спосіб]; а то; бо. [Це
Инвалид — інвалід. [треба зробити, а то; бо].
Инвалидность — інвалідність (нездатність до праці через якесь каліцтво або старість).
Инвалидный — інвалідний. [тарний опис.
Инвентарный — інвентарний. **-ная** *опись* — інвен-
Инвентарь — інвентар, спис майна. *Списать* **-арь,** *пришедший в негодность* — викреслити із списку інвентар, що став ні до чого не придатний.
Индивид, индивидуум — індивід, індивідуум (окрема людина чи створіння).
Индивидуальность — індивідуальність (-ности).
Индивидуальный — індивідуальний.
Индифферентность — байдужність, байдужість.
Индифферентный — байдужний, байдужий.
Индосамент — індосамент (напис на звороті переказового векселя).
Индоссант — індосант (той, що робить напис на переказовому векселі).
Индоссат — індосат (той, що на його ім'я зроблено напис на переказовому векселі).
Инициатор — ініціятор, призводець (-дця), привідця.
Индустрия — індустрія, промисловість.
Инертный — інертний, млявий, неруханвий.
Инерция — інерція. *По* **-ции** — через інерцію, інер-
Инкогнито — інкогніто, потаємно, нишком. [цією.
Инженер — інженір (-віра). [ціятиви.
Инициатива — ініціятива, привід. *По* **-ве** — з ініі-
Инкриминировать — інкримінувати, привиняти. **-мое** *преступление* — злочин, що до нього привинюють, інкримінований злочин. *Ему* **-ся** *совершение преступления* — його привинюють до злочину.
Иногородний — з иншого міста, чужомісткий.
Иноземец — чужоземець (-мця).
Иноземный — чужоземний.
Иноплеменник, инородец — чужородець (-дця), чужоплемінник.
Иноплеменный — чужорідний, чужоплемінний.
Инородческий — чужорідницький (установи), чужоплемінський.
Иностранец — чужинець, чужоземець.
Иностранный — чужоземний.
Иной — инший, другий, деякий, декотрий. **Иной** *раз* — иншим разом.
Инсинуация — інсинуація.
Инсинуировать — інсинувати.
Инспектор — інспектор.
Инспекция — інспекція.
Инстанция — інстанція. [ких живих істот).
Инстинкт — інстинкт (несвідома побудка у вся-
Инстинктивный — інстинктивний, несвідомий.
Институт — інститут (установа).
Инструкция — інструкція (наказ, правила), устава.
Инструмент — (ін)струмент, начиння.
Инсургент — інсургент (повстанець).
Интеллект — інтелект (розумові здібності).
Интеллектуальный — інтелектуальний. **-ный** *виновник* — інтелектуальний винуватець, інтелектуальний провинник (той, що сам не робить злочину, а спонукає зробити його).

Интенси́вность — інтенси́вність (напру́женість).
Интенси́вный— інтенси́вний (напру́жений). [лення.
Интере́с — інте́ре́с, ко́ри́сть, зиск, ви́го́да; зацікав-
Интере́сный — інтере́сний, ціка́вий. [(-ся).
Интересова́ть, -ся — інтересува́ти - (-ся), ціка́вити
Интерна́т — інтерна́т (шко́ла, де у́чні вча́ться і
Интернациона́л — інтернаціона́л. [живу́ть.
Интернациона́льный — інтернаціона́льний.
Интерни́ровать — інтернува́ти (в та́борі чуже́ ві́йсько, неворо́же), *сов.* заінтернува́ти.
Интерпеля́ция — інтерпеля́ція (за́пит).
Интерпрета́ция — інтерпрета́ція (тлума́чення).
Инти́мный — інти́мний (ду́же бли́зький). **-ные** *отношения* — ду́же бли́зькі стосу́нки. **-ный** *разговор* — інти́мна розмо́ва.
Интри́га — інтри́га (підко́пи, ка́верза).
Интрига́н — інтрига́н (ка́верзник).
Интригова́ть—інтригува́ти (підко́пуватися під ко́го).
Инфекцио́нный — інфекці́йний, зара́зний, зара́зли-
Инфе́кция — інфе́кція, зара́за. [вий.
Информацио́нный — інформаці́йний (бюро́).
Информа́ция — інформа́ція (позвідо́млювання, позві-
Инциде́нт — інциде́нт (ви́падок). [до́млення).
Ипоте́ка — гіпоте́ка (заста́ва нерухо́мого майна́).
Ипоте́чный — гіпоте́чний (довг).
Ирони́ческий — іроні́чний.
Иро́ния — іро́нія (по́глузка).
Иск—по́зов про́ти ко́го (ЧСР). *Возникновение* **-ка** — повстання́, ви́никнення по́зву. *Встре́чный* **и.** — супроти́вний по́зов. *Передача* **-ка** — передава́ння, переда́ча по́зву. *Пред'являть, пред'явить* **и.** *к кому* — позива́ти, запозива́ти, запізва́ти ко́го, закла́сти (заложи́ти) по́зов про́ти ко́го, вчини́ти по́зов. *Прекращение* **-ка**— умо́рення по́зву. *Приостановление* **-ка** — припи́нення по́зву. *Соединение* **-ков** — з'єдна́ння, сполу́чення по́звів.
Искажа́ть, -зить — перейна́кшувати, перейна́кшити, перекру́чувати, перекрути́ти.
Искаже́ние — перекру́чування, перекру́чення, перейна́кшення. **-ние** *фактов* — перекру́чування
Искале́чить — скалі́чити, покалі́чити. [фа́ктів.
Иска́тельный — влесливий, підле́сливий. **-ный** *человек* - підли́за. [підле́сливість (-ости).
Иска́тельство — запобіга́ння ла́ски, вле́сливість,
Иска́ть — шука́ти. **-ка́ть** *милости* — запобіга́ти ла́ски. **-ка́ть** *предлога* — шука́ти за́чіпки, при́ключки, при́воду. **-ка́ть** *в суде* — позива́тися, пра́вити судо́м, доправля́тися судо́м. **-ка́ть** *судебным порядком* — пра́вити через суд, од ко́го пра́вно дохо́дити (ЛЗ, XI, ЛР, 44), на ко́му дохо́дити чого́ (СФА, VI, 243). **-ка́ть** *судебного удовлетв.*—(*стар.*) пра́ва проха́ти (АЮЗР, 6, I).
Исключа́ть, исключи́ть — виключа́ти, ви́ключити, вилуча́ти, ви́лучити, вийма́ти, ви́йняти (ЧСР), виника́ти, ви́кнути, вирахо́вувати, ви́рахувати, викида́ти, ви́кинути. **-ча́я** — о́крім, о́пріч, за ви́йнятком, ви́йнявши, вилуча́ючи.
Исключе́ние — ви́лучення, ви́їмок, ви́йняток. *Без* **-ния** — без ви́йнятку, (*стар.*) безусту́пно (ЧСР). **-ние** *из службы* — позба́влення поса́ди. **-ние** *из списков* — ви́магання (ви́креслення) із спи́сків, ви́пис (КМ). *Составлять* **-ние** — бу́ти ви́йнятком, бу́ти за ви́йняток.

Исключи́тельный — ви́ключний, вийнятко́вий, виїмко́вий, ви́лучний. **-но** (*как исключение*) — вийнятко́во, ви́ключно, вилу́чно (КМ). **-ный** *закон* — вийнятко́вий зако́н. **-ные** *обстоятельства* — ви́ключні, незвича́йні обста́вини. **-ное** *положение* — виїмко́вий, ви́ключний стан. **-ное** *право* — ви́ключне пра́во. [вилу́чність.
Исключи́тельность — ви́ключність, вийнятко́вість,
Исковерка́ть — перекрути́ти, поні́вечити.
Искова́й — позо́вний. **-ва́я** *давность* — задавнення по́зву. **-во́е** *право* — пра́во по́зву **-во́е** *прошение* — позо́вне проха́ння. **-ва́я** *сторона* — позовна́, (*стар.*) поводо́ва (СФА, VI, 4) сторона́. **-во́е** *требование* — позовне́ домага́ння, позовне́ випра́вля́ння.
Иско́ни — споконві́ку, спереді́ку, спервопоча́тку.
Иско́нный — споконві́чний (пра́во), предкові́чний, одві́чний.
Искорене́ние — ви́корінення, ви́нищення.
Искореня́ть, искорени́ть — викорі́няти, ви́корінити, вини́щувати, ви́нищити, зни́щити.
И́скренний — щи́рий, щиросе́рдий; ре́вний.
И́скренность — щи́рість (-ости).
Искупа́ть, искупи́ть — поку́тувати, споку́тувати, відпоку́тувати. **-и́ть** *вину* — споку́тувати прови́ну.
Искупле́ние — споку́тування (прови́ни), поку́та.
Искуси́тель — споку́сник.
Искуси́тельный — споку́сливий.
Искуси́ться (*в чём*) — ма́ти до́брий до́свід на чо́му, дійти́ (чого́), до пуття́ дізна́тися (чого́), досві́дчитися (в чо́му).
Иску́сственный—штучни́й, ро́блений. **-но**—шту́чно.
Иску́сство — умі́лість; мисте́цтво.
Искуша́ть, искуси́ть — спокуша́ти, спокуси́ти.
Искуше́ние — споку́са.
Искуше́нный — ді́йшлий, досві́дчений.
Исполне́ние — ви́ко́нання (АЮЗР, 6, I, КМ) (ви́років, у́ряду), ви́кон; ви́по́внення, скі́нчення, одбува́ння, одбуття́, справува́ння (у́ряду). *Во* **-ние** — вико́нуючи. *К* **-нию** — до ви́ко́нання. *Поворот* **-ния** *решения* — поверне́ння ви́конаного *или* того́, що ви́конано за судо́вим ви́роком, до попере́днього ста́ну. *Предварительное* **-ние** *решения* — запобі́жне ви́ко́нання ви́року. *Привести в* **-ние** — ви́конати. **-ние** *приговора* — ви́ко́нання при́суду. *Приостановление и прекращение* **-ния** *решения* — припи́нення й прикі́нчення ви́ко́нання ви́року (ви́роко́вого ви́ко́нання). *Способы* **-ния** *решения* — спо́соби ви́ко́нання ви́року (ви́роко́вого ви́конання).
Исполни́тель — викона́вець (судо́вий). **-тель** *завещания* — викона́вець запові́ту.
Исполни́тельный — викона́вчий. **-ная** *власть* —викона́вча вла́да. *Взыскание по* **-ному** *листу* — справля́ння (стяга́ння) по викона́вчому ли́сту. **-ное** *делопроизводство* (*судебного решения*) — викона́вче судочи́нство. **-ный** *лист* — викона́вчий лист. *Передача* **-ного** *листа* — переда́ча викона́вчого листа́. *Распределение* **-ных** *листов* — розпо́діл викона́вчих листі́в.
Исполня́ть, испо́лнить — вико́нувати, ви́конати (АЮЗР, 6, I, 348; КМ); відбува́ти, відбу́ти (пови́нність). **-нить** *волю* — вво́лити (вчини́ти) во́-

лю чию. **-нить** *поручение* — виконати доручення. **-щий** *обязанности, должность* — заступник; наказний. **-щий** *должность судьи* — наказний суддя. **-нить** *слово* — додержати слова. **-нять** *служебные обязанности* — виконувати службові повинності (обов'язки); (*администр.*) держати уряд (КМ). **-нять** *урок* — поробити призначену роботу. **-ниться** — справдитися.

Исполу — споловини, сполу.

Использование — використання. **-ние** *религиозных предрассудков для своекорыстных целей* — використання релігійного марновірства (релігійних забобонів) (собі) на свою користь.

Использовать — використати. **-ать** *отпуск* — використати відпустку.

Испортить — попсувати, зіпсувати, з[по]нівечити, пошкодити, ушкодити, збавити. **-тить** *свою репутацию* — накинути на себе недобру славу.

Испорченность — попсованість, зіпсованість, з[по]нівеченість, зіпсуття.

Испорченный — попсований, зіпсований, знівечений, понівечений, збавлений.

Исправимый — поправний. *Неисправимый* — непоправний.

Исправительный — поправчий. **-ный** *дом* — дім для поправи.

Исправление — поправа (АЮЗР, 6, I, 464), направа (АЮЗР, 6, I, 375), виправлення (тексту); полагодження (воза); (*исполнение*) виконування, (*стар.*) справування (уряду).

Исправлять, исправить — виправляти, виправити, поправляти, поправити; ладнати, лагодити. **-лять** *должность* — заступати кого, справувати уряд, на місці кого зоставатися (ЛЗ, XI), виконувати службу. **-щий** *должность* — наказний, заступник, (*стар.*) справуючий уряд (КМ). **-щий** *должность нотариуса* — наказний нотар.

Исправность — справність. *Всё в* **-ности** — все гаразд, справно.

Исправный — справний.

Испражнение — кало, послід; (*акт*) випорожнення. *Исследование* **-ний** — дослідження кала.

Испрашивать, испросить — просити, попросити, прохати, попрохати. **-мый** — проханий. **-мые** *кредиты* — прохані кредити. **-сить** *прощение* — перепросити (ЛР, 44.)

Испробовать — попробувати, спробувати, (*испытать*) зазнати, випробувати. **-вать** *на вкус* — покоштувати.

Испуг — ляк, переляк, переполох, (*ужас*) жах.

Испугать — злякати, налякати, перелякати. **-ся** — злякатися, налякатися, перелякатися.

Испуганный — зляканий, переляканий.

Испытание — проба, спроба, спробунок; дізнавання; іспит. *На* **-ние** — на іспит, на пробунок.

Испытанный — дізнаний (СФА, VI, 437), випробуваний.

Испытательный — іспитовий, іспитний. **-ный** *срок* — *по назначению суда для осуждённых* — призначений засудженим (від суду) іспитний термін.

Испытывать, испытать — (*ощущать*) дізнавати, дізнати, досвідчувати, досвідчити, зазнавати, зазнати, (*проверять*) брати на пробу, на спробунок, випробовувати, випробувати.

Исследование — досліджування, дізнавання, розвідування; дослід; розвідка, доходження.

Исследователь — дослідник, дослідувач.

Исследовать — досліджувати, дослідити; дізнавати, дізнати; розвідувати, розвідати.

Исступление — нестяма, нестям, несамовитість, шаленство.

Исступлённый — несамовитий, навіжений. **-но** — несамовито, навіжено.

Иссякать, иссякнуть — вичерпуватися, вичерпатися, виходити, вийти; зникати, зникнути.

Истекать, истечь — упливати, уплисти, виходити, вийти, кінчатися, скінчитися (час); витікати, витекти, випливатися, виллятися. **-кать** *кровью* — зіходити, зійти кров'ю. **-ший** — минулий (час), зійшлий, збіглий, вийшлий (термін).

Истерзать — розшарпати, розшматувати, на шматки порвати. **-ся** — змучитися, перемучитися. [Серце пошматувалося].

Истерия — гістерія (хороба).

Истеричный — гістеричний.

Истец, истица — позовник(-ця), позивальник(-ця), позивач (-чка), (*стар.*) повод (АЮЗР, 6, I, 363, 519). **-вая** *сторона* — поповна сторона, (*стар.*) поводова сторона (ЛЗ, XI; ЧСР).

Истечение — кінець; скінчення, уплив (часу), уплиття. *По* **-нии** *известного времени* — з упливом певного часу. **-ние** *срока* — скінчення терміну, строку. *За* **-нием** *давностного срока* — за задавненням терміну, строку, речинця.

И'стина — істина, правда.

И'стинный — істинний, правдивий, справедливий; справжній, певний, дійсний. **-но** — справді, дійсно, певно. **-ный** *смысл статьи закона* — справжній розум статті закону.

Истлевать, истлеть — зотлівати, зотліти, гнити, зогнити, трухнути, струхнути, трухлявіти, струхлявіти (дерево). **-ший** — зотлілий, трухлий, трухлявий, струпішілий.

Истолкование — тлумачення, вияснення, витолкування.

Истолкователь — тлумач, толковник.

Истолковывать — (ви)тлумачити, витолковувати, витолкувати (ЧСР), вияснювати, вияснити.

Истолочь — витовкти, потолочити, витолочити, (поле, городину).

Исторический — історичний.

История — історія (*напр.* права).

Источник — джерело (ТОК, III, 21); початок; зав'язок.

Истощать — висиляти, виснажувати; вичерпувати. **-ся** — висилятися, виснажатися, охлявати; вичерпуватися.

Истощение — висилення, виснаження, виснага; вичерпання.

Истрачивать, истратить — витрачувати, витратити, потратити.

Истребитель — нищитель, згубник, згубитель.

Истребительный — згубний, погубний.

Истребление — ви[з]нищення, вигублення. **-ние** *имущества общеопасным способом* — знищення майна в загально небезпечний спосіб (загально небезпечним способом). **-ние** *огнём* — огневе знищення, спалення (АЮЗР, 6, I, 412), спаління.

Истреблять, истребить — нищити, знищити, винищувати, винищити, губити, згубити, вигубити (ЛР, 44), зводити, звести.

Истребование — виправляння, виправлення, справляння, справлення; викликання, виклик, вимога, зажадання.

Истре́бовать — виправля́ти, ви́правити; справля́ти, спра́вити (гро́ші); зажада́ти, ви́могти.
И́стый — спра́вжній, правди́вий, ді́йсний, щи́рий.
Истяза́ние — катува́ння, мордува́ння, (*устар.*) мордерство (АЮЗР, 6, I, 385), му́ки. *Подвергнутый* **-нием** — като́ваний, бра́ний на му́ки.
Истяза́тель — кат. [му́чити (АЮЗР, 6, I, 65).
Истяза́ть — катува́ти, мордува́ти, бра́ти на му́ки,
Исхо́д — ви́хід, кіне́ць. *На* **-де** — наки́нці, наприкінці, наприкі́нченні.
Исхода́тайствование — ви́клопотання, ви́старання.
Исхода́тайствовать — ви́клопотати що, ви́старатися про що.
Исходи́ть — ви́ходити. **-щий** — вихідни́й, виступни́й. **-щие** *бумаги* — вихідні́ (виступні́) папе́ри. *Журнал* **-щих** *бумаг* — журна́л; кни́га вихідни́х (виступни́х) папе́рів. **-щий** *номер* — вихідне́ число́, вихідни́й ну́мер.
Исхо́дный — вихідни́й. **-ный** пункт—вихідна́ то́чка.
Исхуда́лый — сху́длий, змарні́лий; з лиця́ (з ті́ла) спа́лий, охля́лий. [спасти, охля́ти.
Исхуда́ть, — сху́днути, змарні́ти (з лиця́), (з ті́ла)
Исцара́пать — подря́пати.
Исцеле́ние — зціле́ння, ви́гоєння. [гоїти, зціли́ти.
Исцеля́ть, исцели́ть — вилі́чувати, виго́ювати, ви-
Исча́дие — породі́ння, ви́родок, відрі́док; ко́дло.
Исчеза́ние, исчезнове́ние — зника́ння, зни́кнення.
Исчеза́ть, исче́знуть — щеза́ти, ще́знути, зника́ти, зни́кнути; ги́нути, зги́нути, пропада́ти, пропа́сти. **-щий** — зни́клий, пропа́щий; ви́гаслий (рід).
Исчеркать — поче́ркати.
Исче́рпывать, исчерпа́ть—вичерпувати, ви́черпати.
Исче́рпывающий—вичерпни́й. **-щее** *показание*— вичерпне́ зізна́ння (сві́дчення).
Исчисле́ние — рахува́ння, обрахува́ння (КМ), вирахо́вування, ви́рахування, вилі́чування, облі́чування, о́блік, чи́слення, числі́ння, обчи́слення; лічба́ (СФА. VI, 433). *В золотом* **-нии** — на зо́лото, в золото́му числі́нні.
Исчисля́ть, исчи́слить — рахува́ти, обрахува́ти, вирахо́вувати, ви́рахувати, лічи́ти, полічи́ти, [облічи́ти.
Ита́к — о́тже, вихо́дить, зна́чить.
И т. д. — і таке́ и́нше.
Ито́г — пі́дсумок. **-го**, *в* **-ге** — ра́зом, зара́зом. *Подводить, подвести* **и.**—підбива́ти (підби́ти) пі́дсумок, підсумо́вувати, підсумува́ти, пі́дсумок склада́ти, скла́сти.
Ище́йка — до́йда, стежі́йка (розшукна́ собака).
Ию́ль — ли́пень (-пня). **-льский** — липне́вий.
Ию́нь — че́рвень (-вня). **-ньский** — червне́вий.

К

К — до (*с родит.*), на, під, над (*с винит.*). **К** *востоку* — на схі́д. **К** *западу* — на за́хід. **К** *северу* — на пі́вніч. **К** *югу* — на пі́вдень. **К** *вечеру* — над ве́чір, до ве́чора. **К** *кому итти* — до ко́го йти. **К** *лицу тебе* — до лиця́ тобі́, личить тобі́. **К** *лучшему перемениться* — на кра́ще змінитися. **К** *смерти присудить* — на смерть засуди́ти. **К** *стыду*— на со́ром, на стид. **К** *чему это* — на́ що це? до чо́го це? **К** *чему это клонится* — до чо́го це йде́ться? *Приговорить* **к** *наказанию* — присуди́ти до ка́ри.
Каба́к — шино́к, шинк, (*стар.*) ора́нда; ко́рчма́. *Держать* **-ба́к** — шинкува́ти, шинкарюва́ти.
Кабала́ — нево́ля, понево́лення.
Каба́льный—невільни́цький, кріпа́цький. **-ная** *сделка* — неві́льницька умо́ва.
Каба́тчик — шинка́р (-ря́). [медици́ни.
Кабине́т суде́бной медици́ны — кабіне́т судо́вої
Кабота́ж — кабота́ж. **-ное** *плавание* — кабота́жна плавба́.
Кавы́чки — ла́пки.
Када́стр — када́стер (ґрунтів).
Ка́ждый — ко́жен, ко́жний (ЮГ, 1, 26). **-дый** *год* — що-ро́ку. **-дый** *день* — що-дня́, ко́жного дня. **-дый** *раз* — що-ра́зу; раз-у-раз, раз-на-раз.
Каза́рма — каза́рма.
Каза́ться — здава́тися, зда́тися.
Казе́нный — казе́нний, скарбо́вий (майно́) (КМ). **-ные** *земли* — скарбо́ві зе́млі. **-ный** *подряд, поставка* — казе́нний підря́д, постача́ння на казну́. **-ная** *пошлина* — казе́нне ми́то. **-ная** *продажа* — скарбо́вий про́даж. *На* **-ный** *счёт* — ко́штом держа́ви, на держа́вні ко́шти.
Казна́ — казна́, держа́вний скарб (КМ). *Отчуждение в* **-ну** — ви́влащення на ко́ристь ска́рбу, на держа́ву.
Казначе́й — скарбни́к. [че́йство.
Казначе́йство — скарбни́ця, скарбівни́ця, казна-
Казни́ть — стра́чувати, стра́тити; на го́рло, на го́рлі, го́рлом кара́ти (скара́ти), сме́ртю скара́ти.
Казнокра́д — казнокра́д.
Казнокра́дство — казнокра́дство, казнокраді́ння.
Казнь — скара́ння, сме́ртна ка́ра. *Запретить под страхом смертной* **-ни** — заборони́ти під ка́рою сме́рти. *Освободить от смертной* **-ни** — поми́лувати, го́рлом дарува́ти. *Подвергнуться смертной* **-ни** — бу́ти покараним (скараним) на го́рло. *Присудить к смертной* **-ни** — засуди́ти на сме́рть, на го́рло осуди́ти. *Смертная* **к.** — ка́ра на го́рло (го́рлом, на го́рлі), стра́та, сме́ртна ка́ра, ка́ра сме́ртю.
Ка́зус — ка́зус (пра́вний); ока́зія, ви́падок, приго́да.
Каланча́ — каланча́, дозо́рча ба́шта, дозо́рча ве́жа.
Кале́ка — калі́ка.
Календа́рь — календа́р (-ря́). **-ный** — календа́рний.
Кале́чить —калі́чити, (*сов.*) скалі́чити, покалі́чити.
Камене́ть, окамене́ть — кам'яні́ти, скам'яні́ти, закам'яні́ти. [нистий (ґрунт).
Камени́стый — камени́стий, кам'яни́стий, каме-
Каменоло́мня — каменя́рня, камі́ня́рня.
Каменноуго́льный — (*копи*) кам'яновугі́льні копа́льні, камінновугляні́ копа́льні. **-ная** *промышленность* — кам'яновугі́льна промисло́вість.
Ка́менный — ка́м'яний; муро́ваний (буди́нок). [ня́р.
Ка́менщик — му́ляр, мурівщи́к. **Каменотёс**—каме-

Ка́мень — ка́мінь (*р.* ка́меня), *сб.* камі́ння, камі́ннючча. *Подводные* **-ни** — піді[ó]дне камі́ння, кли́пні. **-мень** *преткновения* — ка́мінь спотика́ння, прити́чина.
Ка́мера — ка́мера. *Примирительная камера* — поєдна́льна, єдна́льна, поєднáвча ка́мера, примире́нна ка́мера.
Ка́мерный — ка́мерний (майно́).
Кампа́ния — кампа́нія, війна́, похі́д (-хо́ду).
Кана́ва — рів, рівча́к. *Водосточная* **-ва** (*жёлоб*) — ринштáк, ринштóк.
Кана́л — кана́л, кана́ва.
Кана́лья — ше́льма, пога́нець, паску́да, кана́лія.
Кана́т — кана́т, ли́нва, ли́па (щоб тягти́ поро́н), во́лок (щоб тягти́ копи́ці).
Канва́ — канва́. [На канві́ вишива́ти].
Кандалы́ — кайда́ни, залі́за, зако́ви, пу́та; (дерев'я́ні) коло́дки, скрипи́ці. ди́би. *Заковать в* **-лы** — в залі́за взя́ти, заби́ти в кайда́ни, заку́ти [в кайда́ни.
Кандида́т — кандида́т.
Кани́кулы — кані́кули, вака́ції.
Каникуля́рный — каніку́лярний, вака́ці́йний.
Кано́н — кано́н, пра́вила.
Канони́ческий — канонічний (пра́во).
Кану́н — пе́реддень (*р.* передо́дня). **Накану́не** — напередо́дні, в пе́реддень. *Торговля* **-не** *базара* — підто́ржя, підто́ржка.
Канцеляри́ст — канцеляри́ст, (*стар.*) канцеляри́ста, пи́сар (-ря).
Канцеля́рия — канцеля́рія.
Канцеля́рский — канцеля́рський (стиль, урядо́вець). **-кая** *пошлина* — канцеля́рська опла́та. **-кие** *принадлежности* — канцеля́рське прила́ддя.
Капита́л — капіта́л .(СФА, VI). *Выморочный* **-та́л** — капіта́л відуме́рлий. *Вспомогательный* **-та́л** — капіта́л помічни́й. *Наличный* **-та́л** — готі́ві гро́ші, готі́вка, готови́зна. *Неприкосновенный* **-та́л** — непору́шний капіта́л. *Оборотный* **-та́л** — оборо́тний капіта́л. *Основной* **-та́л** — осно[і]вни́й капіта́л (у підприє́мстві), і́сто, сто́ви (капіта́л без відсо́тків). *Переменный* **-та́л**—пере́мінний капіта́л. *Постоянный* **-та́л** — ста́лий, пості́йний капіта́л. *Резервный, запасный* **-та́л** — резерво́вий, запа́сний капіта́л. *Свободный* **-тал** — ві́льний капіта́л. *Штрафной* **-та́л** — штрафни́й, штрафови́й капіта́л.
Капитализа́ция — капіталіза́ція, капіталізува́ння.
Капитали́зм — капіталі́зм (-му).
Капитали́ст — капіталі́ст.
Капиталисти́ческий — капіталісти́чний.
Капита́льный — капіта́льний. **-ный** *долг* — стовп. **-ный** *ремонт*—капіта́льний (вели́кий) ремо́нт.
Капита́н — капіта́н (*напр.* корабля́).
Капитуля́ция — капітуля́ція.
Ка́пля — кра́пля, крап(е)ли́на, ка́пка.
Ка́ра — ка́ра, кара́ння.
Карава́н — карава́на, ва́лка.
Каранти́н — каранти́на.
Каранти́нный — карантино́вий.
Кара́тельный — кара́льний. **-ная** *система* — систе́ма кар, кара́льна систе́ма.
Карау́л — сторо́жа, ва́рта, ча́та, патру́льня. *Вступить на* **-у́л** — на ва́рту ста́ти. *Итти в* **-у́л** — іти́ на ва́рту. *Развести* **-у́л** — розстави́ти ва́рту. *Стоять на* **-у́ле** — бу́ти на ва́рті, на сті́йці, вартува́ти, чатува́ти, на ча́тах стоя́ти. *Строгий* **-у́л** — го́стра ва́рта.
Карау́ление, окарау́ливание — вартува́ння. *Стояние на* **-ле** — чатува́ння.
Карау́лить — вартува́ти, чатува́ти, стерегти́, берегти́ що, пильнува́ти, пантрува́ти чого́.
Карау́лка — сторожі́вня.
Карау́льный — варто́вий, чатови́й.
Карау́льщик — вартови́к, варті́вни́к.
Карма́н — кеше́ня. *Держи* **-ма́н** — сподіва́йся, а я́кже, наставля́й кеше́ню! овва́! *Это мне не по* **-ну** — це мені́ не по гро́шах, це не до моє́ї кеше́ні.
Карма́нный — кешенько́вий. **-ный** *вор* — кешенько́вий злодю́жка (зло́дій). **-ные** *деньги* — гро́ші що в гама́нці́, похі́пна́ копі́йка. [ма́йстер.
Карма́нщик — кеше́нник, кешеня́р, кешенько́вий
Ка́рта — ка́рта. **-точна** — ка́ртка; ма́па (географі́чна).
Картёж — картя́рство.
Картёжник — картя́р (-ра́).
Карти́на — малю́нок, карти́на, о́браз.
Карто́н — карто́н. листо́вна ка́ртка.
Ка́рточка — ка́ртка. **-ка** *почтовая* — листі́вка,
Ка́рточный—картко́вий (систе́ма); картя́рський (гра).
Каса́тельный — доти́чний. **-но** — доти́чно, відно́сно, що-до. [шення, стосу́нок.
Каса́тельство — доторка́ння, доти́чність, відно́
Каса́ться, косну́ться — торка́тися, доторка́тися, доторкну́тися, дотика́тися, діткну́тися, зачі́па́ти, зачепи́ти, займа́ти, зайня́ти, черка́тися, черкну́тися, доти́чити (*устар.*) (АЮЗР, 8, V, 100), сяга́ти до чо́го (КМ). *Это меня мало* **-тся** — це мене́ ма́ло обхо́дить.
Ка́сса — ка́са. **-са** *билетная* — ка́са біле́тна. **-са** *багажная* — ка́са бага́жна. **-са** *вспомогательная* — ка́са запомого́ва, допомі́чна́. *Пенсионная* **-са** — пенсі́йна ка́са. *Поступили деньги в* **-су** — гро́ші вступи́ли до ка́си, надійшли́ до ка́си. *Сберегательная* **-са** — ощадна ка́са, щадни́ця, щадни́ча ка́са. **-са** *социального обеспечения* — ка́са соціяльного забезпе́чення. *Ссудная* **-са** — позичко́ва ка́са.
Кассацио́нный — касаці́йний. **-ная** *жалоба* — касаці́йна ска́рга, ска́рга про скасува́ння ви́року. **-ный** *залог* — гро́ші за каса́цію. *Кассационная инстанция* — касаці́йна інста́нція (суд). **-ный** *повод* — касаці́йний при́від, причи́на до скасува́ння. **-ное** *производство*—касаці́йне переве́дення спра́ви.
Касса́ция — каса́ція; касува́ння.
Касси́р — каси́р; скарбни́к.
Касси́ровать — касува́ти, скасува́ти.
Ка́ссовый — ка́совий (книги).
Ка́ста — ка́ста.
Кастра́т — кастра́т, рі́занець (-нця), вала́х.
Кастри́ровать — каструва́ти, валаши́ти.
Катало́г — ката́ло́г, спи́сок (книг).
Катастро́фа — катастро́фа; розру́ха (ЛЗ, XI).
Категори́ческий — категори́чний. **-чески** — категори́чно.
Катего́рия — катего́рія.
Ка́торга — ка́торга.
Ка́торжник — ка́торжник, каторжа́нин. [ка́таржний.
Ка́торжный — ка́торжний (робо́ти); (*проклятый*)

Кафедра — катедра; казальниця.
Качественный — прикметний, якісний. **-но** — прикметно, вартістю, що-до якости, на якість, якісно.
Качество — прикмета, якість, добротність (про крам). *В* **-ве** — як, в характері. *В* **-ве** *понятых* — як поняті, як притомні (АЮЗР). *В* **-ве** *свидетеля* — як свідок, в характері свідка, за свідка.
Каяться — каятися, покаятися.
Квадрат — квадрат.
Квадратный — квадратовий.
Квалификация — кваліфікація, визначення, означення. **-ция** *договора* — кваліфікація умови (договору). **-ция** *преступления* — кваліфікація злочину.
Квалифицировать — кваліфікувати, визначати, означати. **-ать** *как преступление* — вважати за злочин, закваліфікувати як злочин.
Квартира — житло, домівка, господа (АЮЗР, 6, 1, 524; СФА, VI, 258), ква[р]тира, помешкання. *Очистить* **-ру** — покинути ква[р]тиру, звільнити приміщення, уступитися з помешкання.
Квартирант — ква[р]тирант, пожилець, (*зап.*) комірник (АЮЗР, 6, 1, 212), постоялець (-льця); сусіда.
Квартирантка — пожильчиха.
Квартирник — (*работающий на дому*) доморob.
Квартирный — ква[р]тирний, комірний, житловий. **-ные** *деньги* — житлові гроші, гроші за ква[р]тиру, комірне. **-ный** *закон* — житловий закон. **-ная** *повинность* — житлова повинність; (*стар.*) стаційна повинність.
Квартирование — ква[р]тирування; (війська) стація.
Квартировладелец, квартирохозяин — той, що на його ім'я ква[р]тира, квартировласник.
Квартиронаниматель — той, що наймає кватиру на своє ім'я, ква[р]тиронаймач, (*зап.*) комірник.
Кверху — угору, догори. **-ху** *лицом* — горілиць.
Квитанционный — квитанційний, квитковий. **-ная** *книга* — квиткова книга.
Квитанция — квит (АЮЗР, 8, V, 147), квиток (КМ), квитанція. *Зачётная* **-ция** — квиток про зарахування. **-ция** *на предъявителя* — квиток на пред'явника. *Почтовая* **-ция** — поштовий квиток. *Предварительная* **-ция** — тимчасовий квиток.
Квитаться, поквитаться — квитуватися, поквит(ув)атися (КМ).
Керосин — гас, карасин. *Хранение* **-на** *и легковоспламеняющихся веществ в неустановленных местах* — держання гасу та палкого надіб'я в непризначених для того місцях.
Кинематограф — кінематограф, кіно. **-ное** *произведение* — кінематографічний твір.
Кинжал — кин(д)жал.
Кирпич — цегла, (*одна*) цеглина.
Кирпичный — цегельний, цегляний. **-ный** *завод* — цегельня.
Кислота — кислота. *Серная* **-та** — сірчана кислота, вітріоль, простопал, сірчаний квас, (*вульг.*) вітрогол.
Кистень — кистінь, обушок.
Кисть — (*винограда*) гроно. **К.** *из ниток, шнуров* — китиця, кутас. **К.** *руки* — п'ясть (долоня з пальцями). **К.** *из шерсти, щетины* — квач, щітка, (*помазок у живописца*) пензель (-зля), пензлик.
Кичиться — пишатися, (*сов.*) запишатися, бундючитися.
Кичливость — пиха, чвань (-ни), бундючливість.
Кичливый — бундючний, гордовитий, чванькуватий, пихатий.
Клад — скарб.
Кладбище — кладовище, могилки, гробовище, гробки, цвинтар, (*еврейск.*) окописько. *Старое* **-ще** — погребище, на кладовищі.
Кладбищенский — кладовищанський, з кладовища.
Кладовая — комора, хижа, спижарня.
Кладь — вантаж, вага, (по)клажа, кладь (-ди).
Класс — класа. **К.** *общественный* — суспільна класа, верства, (*устар.*) згромадження (КМ).
Классификация — класифікація, класифікування.
Классифицировать — класувати, класифікувати.
Классический — класичний.
Классовой — класовий.
Класть — класти, покладати, покласти. **-ть** *на счётах* — кидати (кинути) на рахівниці, викладати (викласти) на рахівниці.
Клевета — наклеп, поклеп, обмова.
Клеветать — клепати, наклепувати, кидати наклеп на кого.
Клеветник — клепач, наклепач, поклепач, обмовець (-вця).
Клеветнический — клепацький, поклепний, обмовний.
Клеймение — таврування, штемпування, значіння.
Клеймить — таврувати (худобу), штемпувати, значити, клеймити, клеймити. *Заклеймить позором* — ганьбою вкрити.
Клеймо — тавро, штемп, штамп, знак, клейно, клеймо.
Клиент — клієнт. *Документы* **-та** — клієнтові документи.
Климат — клімат, підсоння.
Климатический — кліматичний, підсонньовий.
Клиника — клініка.
Клинический — клінічний.
Клич — поклик, заклик.
Кличка — прозвання, назва,назвисько.
Клок — пасмо, жмут (волосся), клапоть (землі).
Клонить — хилити, нахиляти, нахилити, нагинати, нагнути, схиляти, схилити. **-ся** — хилитися, схилятися, гнутися. *К чему это* **-ся** — до чого воно йде (йдеться). *Дело* **-ся** *к тому* — до того йдеться. **-ящийся** — що має на меті. *Действия,* **-щиеся** *ко вреду* — вчинки, що мають пошкодити.
Клочёк — жмутик, пучок (волосся), клаптик (землі).
Клуб — клуб.
Ключ — ключ (до замка); джерело, жила, живець (про воду).
Ключица — дужка, перепело.
Клясться — клястися, присягати, -ся, заприсягати, -ся, заприсягти, -ся; свідчитися (чимсь святим).
Клятва — присяга, присягання, клятьба. *Дать* **-ву** — присягтися, заприсягтися, поклястися.
Клятвенный — обітний, присяжний, під присягою. **-но** — присягаючися, за присягою. **-ное** *обещание* — присяга, заприсяжена обіцянка, [сяги.
Клятвопреступление — кривоприсяга, зламання присяги.
Клятвопреступник — кривоприсяжник, присягозломник, присягопорушник.
[**-ник** — клявзник.
Кляуза — клявза, неправдива, безпідставна скарга.
Книга — книга, книжка. **-га** *актов гражданского состояния* — книга для актів громадянського стану. **-га** *актовая* — книга актова (нотар., комгосп.). *Вносить в* **-гу** — вписувати до книги, заносити в книгу. **-га** *для записи вступающих к протесту векселей* —

реє́стр протестованих векселі́в. *Доказа́тельная си́ла* -ги—доказо́ва вага́ (си́ла) кни́ги. *Забо́рная* -ка — набірна́ кни́жка. *Конто́рские* -ги — конто́рські кни́ги. *Копи́рная* -га — копі́рна кни́га (в конто́рі). -ги *купе́ческие, торго́вые* — кни́ги купе́цькі, торго́в[е́льн]і. *Меже́вые* -ги — межові́ кни́ги. -ги *метри́ческие*— кни́ги ме́триків, кни́ги ме[а]трикуля́рні. *Осо́бая* -га *сверхуро́чных рабо́т* — окре́ма кни́га позачерго́вої пра́ці. *Расчё́тная* -га — (роз)рахунко́ва кни́жка. *Родосло́вная* -га — кни́га родово́ду. -га *сбо́ров* — кни́га опла́т.

Книгопрода́вец, книготорго́вец — книга́р (-ря́).

Книгохрани́лище — книгосхо́вище; книгозбі́рня.

Кни́жник — кни́жник; уче́ний; книга́р (той, що торгу́є книжка́ми).

Кни́жный — книжко́вий (форма́т, склад), кни́жний (мо́ва); письме́нний (люди́на). -ный *магази́н*, -ная *ла́вка* — книга́рня. -ная *торго́вля* — книготорго́вля, торго́вля книжка́ми.

Кни́зу — доні́зу, додо́лу.

Кно́пка — кно́пка, гвіздо́к, цвяшо́к.

Кнут — баті́г (-тога́), пу́га, нага́й, канчу́к.

Кнутови́ще — пу́жално, бичі́лно.

Коали́ция — коалі́ція, спі́лка.

Кова́рный — підсту́пний, лука́вий, хи́трий, пещи́рий, облу́дний.

Кова́рство — підсту́пність, пі́дступи, лука́вство, хи́трощі, пещи́рість, облу́да.

Ковё́р — ки́лим.

Коври́га — скиба (хлі́ба), бухане́ць, шмато́к.

Когда́ — коли́, як, (*е́сли*) якщо́. -гда *бы* — колі́-б, якби́, якби́-що. -да́ *бы то ни бы́ло* — бу́дь-колі́, колі́ припаде́, аби́-коли, хоч-би́ колі́. -да́ *же* — а як, а колі́. -да́-*ли́бо*, -да́-*ни́будь* — коли-не́будь, аби́-коли. -да-*то* — колі́сь, колі́сь-то.

Ко́декс—ко́декс, (*свод*) збі́рник (зако́нів), (*собра́ние*) всезбі́рка. *Гражда́нский* -декс *Сов. Респу́блик*—Циві́льний Ко́декс Радя́нських Республі́к.

Кодификацио́нный — кодифікаці́йний.

Кодифика́ция — кодифіка́ція.

Ко́е-где — де-не-де, поде́куди, місця́ми.

Ко́е-как — аби́-як, як-не́будь, сяк-так, ле́дві, так-сяк, бу́дь-як.

Ко́е-кто — де́хто.

Ко́е-что — де́що, щось, де́щиця, аби́-що, аби́щиця.

Ко́жа — шку́ра, (*зап.*) шкі́ра; шкурато́к, ремі́нь (-меня) (на чо́боти).

Ко́жаный — шкуратя́ний, шкуря́ний, шкіря́ний, реме́нний.

Кожеве́нный. -ный *заво́д* — гарба́рня.

Ко́жный — шку́рний, шкі́рний; нашку́рній (хоро́би).

Коза́к — коза́к.

Коза́чий — коза́цький, коза́чий (ґрунти́, зе́млі).

Ко́йка — лі́жко.

Кол — кіл (*р.* кола́), кіло́к, дрюк, дрючо́к, па́ля. *Посади́ть на* кол — посади́ти (настроми́ти) на па́лю.

Колдовство́ — ча́ри, чарівни́цтво, чаклува́ння, ворожби́тство.

Колду́н — чарівни́к, ворожби́т, чаклу́н.

Колеба́ние — хита́ння, вага́ння, колива́ння. -ние *цен* — хита́ння цін. -щийся — хитки́й, хисткий (люди́на), тряски́й (ґрунт).

Коле́но — колі́но; поколі́ння. *На* -ни *стать* — ста́ти навколі́шки, навко́люшки. *Стоя́ть на* -ня́х — навко́люшках, навколі́шки, навко́люшки, стоя́ти.

Колеси́ть — колува́ти; говори́ти на здо́гад; бра́ти на об'ї́здку.

Колесо́ — ко́лесо, ко́ло. *Зубча́тое* -со́ — зубча́те (па́лечне, пальцьове́) ко́лесо. *Ме́льничное* -со́ — млино́ве ко́ло (ко́лесо). *Махово́е* -со́ — махови́к, гонча́к (у млині́). *Нали́вное* -со́ — корча́к. *Подли́вное* -со́ — підспі́дник (у млині́). *Побоше́нное* -со́ — підсубі́йок.

Коле́я — ко́лія, путь (*ж. р.*).

Коли́чественный—числови́й, чисе́льний, кі́лькісний. -но — число́во, число́м, кі́лькістю, кі́лькісно, щодо кі́лькости.

Коли́чество — число́, кі́лькість. *Большо́е* -во — чи́сле́нність, вели́ка кі́лькість. *Несме́тное* -во — вели́ка си́ла, незчисле́нна си́ла, бе́зліч.

Ко́лкий — кусли́вий, колю́чий, ущи́пливий.

Ко́лкость — кусли́вість, ущи́пливість; шпига́чка. *Говори́ть* -ти — ущи́пливі (кусли́ві) слова́ говори́ти, шпига́чки пуска́ти.

Коллегиа́льный — колегія́льний.

Колле́гия — коле́гія.

Коллекти́в — колекти́в, товари́ство, спі́лка.

Коллекти́вный — колекти́вний. -ный *догово́р* — колекти́вна умо́ва.

Колле́кция — коле́кція, збі́рка.

Колли́зия — колі́зія, сути́чка, противе́нство, супе́рництво.

Колобро́дить — колобро́їти, бро́їти.

Коло́да — коло́да, коло́дка (де́рево); коло́да (та́лія) карт.

Коло́дец — коло́дязь (-зи, *ж. р.*), крини́ця.

Ко́локол — дзвін (дзво́ну).

Колоко́льня — дзвіни́ця.

Колониа́льный — колонія́льний. -ный *това́р* — колонія́льний крам. -ный *магази́н* — колонія́льна крамни́ця.

Колониза́тор — колоніза́тор, осадни́к.

Колониза́ция — колоніза́ція, осадни́цтво.

Колони́ст — колоні́ст, оса́дчий.

Коло́ния — коло́нія, оса́да.

Колори́т — кольори́т, ба́рвеність (-ности).

Ко́лос — ко́лос, колосо́к, *соб.* коло́сся.

Колосса́льный — колоса́льний, велете́нський, величе́зний, величе́нний.

Коло́сс — ве́летень (-тня).

Колоти́ть — би́ти, поби́ти, лупцюва́ти.

Коло́ть — коло́ти, (*сов.*) заколо́ти, шпига́ти, штрика́ти; руба́ти, (*сов.*) поруба́ти (дро́ва).

Кольцо́ — каблу́чка, обру́чка, пе́рстень, (*для ключе́й*) кі́льце (на ключі́); кі́льце в ланцюгу́.

Колю́чий — колю́чий, кольки́й, шпичкува́тий. -чая *про́волока* — колю́чий дріт.

Ком, комо́к — гру́дка. *Ко́мья* — грудки́, гру́ддя (*ед. ч. ср. р.*). *Сби́ться в* -мо́к — скі́мшитися, склу́бчитися.

Кома́нда — кома́нда, кома́ндо (*ср. р.*), за́гад, нака́з. *Пожа́рная* -да — вогне́ва сторо́жа, пожа́рна (поже́жна) кома́нда.

Команди́р — команди́р, нача́льник.

Командиро́ванный — відкомандиро́ваний, виря́джений, ви́сланий (ЛЗ); (*стар.*) зі́сланий (ЛР, 44).

Командирова́ть — командирува́ти, висила́ти, ви́слати, виряджа́ти, ви́рядити, виправля́ти, ви́правити. -ва́ть *в по́мощь* — прида́ти до ко́го (АЮЗР, 6, I, 64), ви́рядити на пі́дмогу кому́.

Командиро́вка — командирува́ння, ви́права, виря́дження, надісла́ння.

Командиро́вочный — командирува́льний (*лист*), вирядни́й. **-ные** *деньги* — виряді́ (ком-ні) гро́ші.
Кома́ндный — кома́ндний, кома́ндовий, старши́нський. **-ный** *состав* — кома́ндний, кома́ндовий склад. [(за) кома́ндуванням, під (за) приводом.
Кома́ндование — кома́ндування. *Под* **-нием** — під
Кома́ндовать — кома́ндувати, старшинува́ти.
Комбина́ция — комбіна́ція.
Комбини́рование — комбінува́ння.
Комбини́ровать — комбінува́ти, скомбінува́ти.
Коменда́нт — коменда́нт (буди́нку).
Комисса́р — коміса́р
Комиссариа́т — комісарія́т.
Комиссионе́р — комісіоне́р, фа́ктор, посере́дник.
Комиссионе́рство — комісіоне́рство, фа́кторство, посере́дництво. *Плата за* **-во** — факторо́ве.
Комиссио́нный — комісі́йний. **-ный** *договор* — комісі́йна умо́ва, умо́ва про посере́дництво.
Коми́ссия — комі́сія; гурто́к людей для ро́згляду чи обмірку́вання якогось питання чи спра́ви; дору́чення (торго́в[ельн]е); винагоро́да за ви́конання якогось дору́чення, факторо́ве (заплати́ти факторо́ве). **-сия** *избирательная* — вибо́рча комі́сія. **-сия** *контрольная* — контро́льна комі́сія. **-сия** *ликвидационная* — ліквідаці́йна комі́сія. **-сия** *наблюдательная* — комі́сія для на́гляду. **-сия** *особая* — окре́ма комі́сія. **-сия** *приёмная* — комі́сія для прийма́ння. **-сия** *ревизионная* — комі́сія ревізі́йна. **-сия** *следственная* — слі́дча комі́сія. **-сия** *согласительная* — комі́сія посдна́льна. **-сия** *строительная* — будіве́льна комі́сія. *Дать товар на* **-сию** — да́ти това́р (крам) на комі́сію.
Комите́т—коміте́т. *Продовольственный* **-те́т**— коміте́т постача́ння.
Комманди́тный — команди́тний. **-ное** *товарищество* — команди́тне товари́ство, товари́ство на ві́рі. [ясне́[і]ння, тлума́чення).
Коммента́рий — комента́р (-ря), комента́рій (по-
Коммента́тор — комента́тор. [ма́чити).
Комменти́ровать — коментува́ти (поя́снювати, тлу-
Коммерса́нт — комерса́нт, торгове́льник.
Комме́рция — коме́рція, торг, торгі́вля.
Комме́рческий — комерці́йний, торгов[е́льн]ий. **-кая** *корреспонденция* — комерці́йне листува́ння.
Комму́на — кому́на, грома́да.
Коммуна́льный — комуна́льний.
Коммуни́зм — комуні́зм.
Коммуни́ст — комуні́ст.
Коммунисти́ческий — комуністи́чний.
Ко́мната — кімна́та, світли́ця, покі́й (-о́ю).
Компа́ктный — компа́ктний (сти́слий).
Компанио́н — спі́льник, това́риш.
Компанио́нка — спі́льниця, това́ришка.
Компа́ния — товари́ство, спі́лка, кумпа́нія. *Акционерная* **-ния** — акці́йне товари́ство. *Вступить, войти в* **-нию** — приста́ти (вступи́ти) до товари́ства, до спі́лки.
Компенса́ция — компенса́ція (винагоро́да). **-ция** *за неиспользованный отпуск* — винагоро́да, компенса́ція за невикористану відпу́стку. **-ция** *за вред* — відшкодува́ння. [ний щось зробити).
Компете́нтный — компете́нтний (тяму́щий; влад-
Компете́нция — компете́нція. *Это в моей* **-ции** — це до ме́не нале́жить, це в мої́й компете́нції.
Компили́ровать — компілюва́ти, скомпілюва́ти (скла́сти твір на підста́ві чужи́х тво́рів, звича́йно сти́сліший та приступні́ший).
Компиляти́вный — компіляти́вний.
Компиля́ция — компіля́ція, компілюва́ння.
Компле́кт — компле́кт (по́вна, напере́д ви́значена кі́лькість людей або рече́й), склад.
Компле́ктный — компле́ктний.
Комплектова́ть — комплектува́ти, доповня́ти (до ви́значеної напере́д кі́лькости люде́й або рече́й).
Компле́кция, *см.* **Телосложе́ние**.
Компози́тор — компози́тор, а́втор музи́чного тво́ру.
Компози́ция — компози́ція.
Компромети́ровать — компромітува́ти.
Компроми́с — компромі́с (зго́да, по́ступка). *Итти на* **-ми́с** — іти́ на зго́ду, чим-не́будь поступа́ючися.
Компроми́сный — компромісо́вий.
Конве́нция — конве́нція (уго́да помі́ж держа́вами). **-ция** *литературная* — конве́нція літерату́рна, про а́вторське пра́во.
Конверсио́нный — конверсі́йний.
Конве́рсия — конве́рсія (замі́на). **-сия** *государственных долгов* — конве́рсія держа́вних боргі́в, замі́на одні́єї держа́вної по́зички і́ншою.
Конве́рт — конве́рт.
Конвои́ровать — конвоюва́ти, вартува́ти.
Конво́й — конво́й, ва́рта. *Под* **-воем** — під ва́ртою. *Почётный* **-во́й** — по́чет (-чту).
Конво́йный — конво́йний, вартови́й.
Конву́льсия — конву́льсія, ко́рчі, перело́ги.
Конгре́сс — конгре́с, з'їзд; збо́ри.
Конди́ция — конди́ція, умо́ва.
Конду́ктор — конду́ктор.
Коне́ц — кіне́ць, край. *В* **-це́ концо́в** — кіне́ць-кінце́м, на оста́нку. *До* **-ца** — до кра́ю, до оста́нку, до ре́шти, до ще́нту, по сам кіне́ць. *К* **-цу** — на кіне́ць, під кіне́ць. *Под* **-не́ц** — на кінці́, напри́кінці, наре́шті. *Приводить к* **-цу́** — до кра́ю дово́дити, до кінця́ дово́дити. *С* **-ца́** *в* **-нец** — од кра́ю до кра́ю, з кінця́ в кіне́ць. *Тут тебе и* **-не́ц** — тут тобі́ й край, тут тобі́ й капу́т. *Хоронить* **-цы́** — хова́ти кінці́.
Коне́чность — кінце́вість, (рука́, нога́) кінцеви́на, кінці́вка; кра́йниця (о́строва).
Коне́чный — кінце́вий, прикінце́вий; оста́нній, остато́чний (строк, те́рмін, умо́ва). **-ная** *цель* — остато́чна мета́, ціль. **-но** — звича́йно, запе́вне, пе́вне, а я́к-же.
Кони́ческий — коні́чний, стіжко́вий, гостроверхий.
Конкре́тный — конкре́тний, зґу́слий. **-ное** *предложение* — конкре́тна, певнови́значена пропози́ція.
Конкубина́т — конкубіна́т (нешлю́бне подру́жжя).
Конкуре́нт — конкуре́нт (супе́рник, супроти́вник).
Конкуре́нция — конкуре́нція (супе́рництво, супроти́вництво).
Конкури́ровать — конкурува́ти, іти́ навзаводи.
Ко́нкурс — ко́нкурс (збіг, супе́рництво). **-курс** *долговых претензий* — ко́нкурс боргови́х дома́гань. [конкурсо́ве управлі́ння.
Ко́нкурсный — конкурсо́вий. **-ное** *управление*—

Ко́нница — кінно́та.
Конова́л — конова́л.
Коново́д — конново́да; приво́де́ць, привідця.
Конокра́д — конокра́д.
Конокра́дство — конокра́дство.
Коносаме́нт — коносаме́нт (спис вантажу́, прийнятого на корабе́ль для перево́зу; те саме, що й накладна́ на залізни́ці).
Конси́лиум — конси́ліум (нара́да).
Консолида́ция — консоліда́ція (перетво́рення кілько́х стари́х держа́вних боргі́в на оди́н нови́й, щоб або спрости́ти рахівни́цтво, або зме́ншити відсо́ток за них (к о н в е́ р с і я), або зроби́ти з бо́ргу ві́чну ре́нту. Такі́ борги́, що з ни́ми зро́блено консоліда́цію, зву́ться к о н с о л і д о́ в а н и м и борга́ми, фо́ндами, облігаціями або к о н с о л я́ м и).
Консолиди́рованный — консолідо́ваний (борг).
Консо́ль — консо́ль.
Конспе́кт — конспе́кт, о́гляд, скоро́чений ви́клад (промо́ви, ле́кції, статті́).
Конспирати́вный — конспірати́вний.
Конспира́ция — конспіра́ція.
Конспири́ровать — конспірува́ти.
Констати́ровать — констатува́ти, присві́дчити.
Конституцио́нный — конституці́йний.
Конститу́ция — конститу́ція (основни́й зако́н про держа́вний у́стрій).
Ко́нсул — ко́нсул.
Ко́нсульский — ко́нсульський.
Ко́нсульство — ко́нсульство, консуля́т.
Конта́кт — конта́кт, близьке́ доторка́ння.
Ко́нто — ко́нто, раху́нок.
Ко́нтокорре́нто—ко́нтокоре́нто (біжу́чий раху́нок).
Контокорре́нтный — контокоренто́вий.
Конто́ра — конто́ра, бюро́ (*р.* бюра́). *Банкирская* **-ра** — банкі́рська конто́ра. **-ра** *объявлений* — бюро́ оповісток, оголо́шень. *Справочная* **-ра** — інформаці́йне бюро́, конто́ра для спра́вок.
Конто́рский — конто́рський (кни́га, пра́ця).
Контраба́нда — пачка́рство, контраба́нда. *Заниматься* **-дой**—пачкарюва́ти, прова́дити контраба́нду.
Контрабанди́ст—пачка́р(-ря́), контрабанди́ст.
Контраба́ндный — пачка́рський, контраба́ндовий. **-ный** *товар, „контрабанда“*— пачка́рський крам, контраба́нда.
Контраге́нт — контраге́нт, сторона́ в контра́кті.
Контра́кт — контра́кт, до́гові́р, умо́ва. *Заключить* **-а́кт** — зроби́ти контра́кт, скла́сти умо́ву, зроби́ти до́гові́р, умо́витися, договори́тися.
Контрама́рка — контрама́рка (квито́к).
Контра́ст — контра́ст (протиле́жність, проти́вність).
Контрафа́кция — контрафа́кція (самові́льний пере́друк без зго́ди а́втора й без зазна́чення його́ іме́ння).
Контрибу́ция — контрибу́ція.
Контролёр — контроле́р (переві́рник, нагляда́ч).
Контроли́ровать — контролюва́ти, переві́ряти, переві́рювати, нагляда́ти, пові́ряти (КМ).
Контро́ль — контро́ль (переві́рка, на́гляд).
Контро́льный — контро́льний (апара́т).
Контрреволюцио́нный — контрреволюці́йний (вчи́нок).
Контрреволю́ция — контрреволю́ція.
Ко́нтры — ко́нтри (неприя́знь). *Быть в* **-рах** — бу́ти в ко́нтрах.
Конту́зить — конту́зити, вда́рити, вдаря́ти і́мпетом.
Ко́нтур — ко́нтур (за́рис).
Кону́ра — бу́дка, халабу́дка.
Ко́нус — ко́нус (стіжо́к).
Конфере́нция — конфере́нція, збо́ри.
Конфиденциа́льный — конфіденці́й[я́ль]ний (дові́рочний, та́ємний). **-но** — конфіденці́й[я́ль]но (дові́рочно, та́ємно).
Конфиска́ция — конфіска́ція (відібра́ння на потре́би держа́ви усього́ чи части́ни майна́ від злочи́нця). [дібра́ти майно́ на держа́ву).
Конфискова́ть — конфіскува́ти, сконфіскува́ти (ві-
Конфли́кт—конфлі́кт, суті́чка (супере́чка, незго́да).
Конфли́ктный — конфлікто́вий. *Контрольно* **-ная** *комиссия* — контро́льно-конфлікто́ва комі́сія.
Конце́рт — конце́рт; порозумі́ння, спі́льна зго́да. **-е́рт** *европейских держав* — європе́йський конце́рт (спі́льність європе́йських держа́в у яко́му-не́будь політи́чному пита́нні).
Концессионе́р — концесіоне́р.
Конце́ссия — конце́сія (до́звіл з бо́ку у́ряду ма́ти підприє́мство держа́вного зна́чіння — залізни́ці, фа́брики, то́-що).
Конча́ть, -чить — кінча́ти, скінчи́ти. **-ся** — мина́ти, мину́тися; (*умир.*) кона́ти, скона́ти, упоко́їтися.
Кончи́на — кіне́ць, смерть, (с)кона́ння, упоко́їння.
Коню́шня — ста́йня, ста́йня, коню́шня.
Кооперати́вный — кооперати́вний (товари́ство).
Коопера́тор — коопера́тор.
Коопера́ция — коопера́ція. **-ция** *кредитная* — коопера́ція кредито́ва. **-ция** *потребительская* — коопера́ція спожи́вча. **-ция** *сельскохозяйственная* — коопера́ція сі́льсько-господа́рська.
Координа́ция — координа́ція.
Координи́ровать — координува́ти (ді́ю), пого́джувати з і́ншими ді́ями, упорядко́вувати щось згі́дно з чим.
Ко́пи — копа́льня. *Железные* **-пи**—ру́дня. *Известковые* **-пи**—вапня́рка. *Соляные* **-пи** — солони́ця, соля́рня.
Копи́лка—скарбни́чка (на гро́ші).
Копирова́льный — копіюва́льний (папі́р).
Копирова́ние — копіюва́ння.
Копирова́ть, скопи́ровать — копіюва́ти, скопіюва́ти.
Копи́ть, скопи́ть — збира́ти, зібра́ти, збива́ти, зби́ти (гро́ші).
Ко́пия — ко́пія (АЮЗР, 8, V, 81), спис, ві́дпис з чо́го.
Копна́ — копи́ця.
Корабе́льный — кораблі́вий. **-ные** *документы*— кораблі́ві докуме́нти. **-ная** *крепость* — кораблі́ва крі́пость, пате́нт на пла́вбу та ин.
Корабе́льщик — корабе́льник.
Кораблекруше́ние — розби́ття корабля́, корабе́льне потро́щення. *Потерпеть* **-ние** — потрощи́тися.
Кора́бль — корабе́ль (судно́, що підійма́є не менш як 100 тонн вантажу́).
Кора́ллы—кора́лі, нами́сто.
Кордо́н — кордо́н (сторо́жа, щоб захища́ти держа́ву або пе́вну місце́вість од несподі́ваного напа́ду, від поше́сти, то-що), побере́жники.
Коренно́й—корі́нний, ґрунто́вний. **-но́й** *житель*— тубі́лець (*мн.* тубі́льці), туте́шній з ді́да-пра́діда.
Ко́рень — ко́рінь. **-ни** — корі́ння (*ед. ср. р.*).
Корзи́на, корзи́нка — ко́шик, кіш, (з лози́) лозани́к, (з лик, з ре́мені́ю) ко́зуб, козубе́нька, (з соло́ми) соло́м'яник. | *Подножный* **к.** — па́ша.
Корм — корм, харч, ї́жа, пожи́ва, обрі́к (ко́ням).
Корма́ — корма́ (в пароплава); керма́, стерно́.

Корми́лец —годівни́к, (*ж. р.* -ни́ця), годува́льник.
Корми́ть — годува́ти, нагодува́ти, корми́ти, накорми́ти; харчува́ти, прохарчува́ти. **-ся**—годува́тися, корми́тися, харчува́тися, живи́тися. **-щие** *грудью женщины* — жінки́, що самі́ году́ють ді́тей.
Кормле́ние — годува́ння. **-ние** *грудью младенцев* — годува́ння діте́й груди́ма.
Кормово́й — харчови́й, кормови́й. **-вые** *деньги* — харчове́, харчові́ гро́ші, (*устар.*) стравне́, стра́вні гро́ші.
Ко́рмчий — керма́нич, стерни́чий, стерни́к.
Коро́бка, ко́роб — коро́бка, (з лу́ба) ко́зуб, козу- [бе́нька.
Коро́вник — хлів, корі́вник.
Коро́мысло — коро́мисло.
Коро́ткий — коро́ткий, недо́вгий, бли́зький (строк).
Корпора́ция — корпора́ція.
Корпорати́вный — корпорати́вний. [(*стар.*).
Корре́ктор — коре́ктор (випра́вщик), спра́вця
Корректу́ра — коре́кта (виправля́ння). **-ру** *держать* — корегува́ти, коректува́ти (виправля́ти).
Корреспонде́нт — кореспонде́нт (торго́в[е́льн]ий); допи́сувач (в газе́ту).
Корреспонде́нция — кореспонде́нція, листува́ння; (*газетная*) до́пис. *Вести* **-цию** *с кем* — листува́тися з ким. *Торговая* **-ция** — торго́в[е́льн]а кореспонде́нція, (торгов[е́льн]е листува́ння).
Корреспонди́ровать — листува́тися (з ким); допи- [сувати (в газе́ти).
Коридо́р — коридо́р.
Корчева́ние — корчува́ння, корчі́вля.
Корчева́ть — корчува́ти (ліс).
Корче́мничать — корчмарюва́ти, шинкарюва́ти.
Корче́мничество — корчмарюва́ння, шинкарюва́ння; корчма́рство.
Корче́мный — корче́мний. **-ная** *стража* — корче́мна сторо́жа. **-ный** *товар* — корче́мний крам.
Корчма́ — ко́рчма́, ора́нда (*стар.*); шино́к, шинк.
Корыстолюби́вый — користолю́бний, грошолю́бець (-бця), жа́дний до гро́шей. [сто́вність.
Корыстолю́бие — грошо[користо]лю́бство, кори-
Коры́стный—користо́вний, кори́сливий. *Убийство из* **-ных** *видов*—вбивство для вла́сної ко́ристи, з користо́вних ви́глядів.
Коры́сть — вла́сна ко́ристь, зиск.
Ко́свенный — посере́дній (пода́ток, до́від); побі́чний (до́від), (*грамм.*) непрями́й. **-но** — посе- [ре́дньо.
Косми́ческий — космі́чний (світови́й).
Ко́смос — ко́смос (все́світ).
Косне́ть — ни́діти.
Ко́сность — іне́рція (непору́шність).
Косноязы́чный — недорі́ка, гугни́вий.
Косну́ться — торкну́тися, доторкну́тися, доткну́тися, черкну́тися.
Ко́сный — іне́ртний (непору́шний).
Костене́ть, окостене́ть — костені́ти, закостені́ти, кля́кнути, закля́кнути, дубі́ти, задубі́ти.
Костёр — о́гнище, бага́ття, (в)о́гонь, жа́риво (що ті́льки тлі́є).
Косты́ль — мі́лиця, косту́р; цвях, гвіздо́к.
Кость — кі́стка. *Игра в* **-ти** — гра в ко́сті.
Костю́м — убра́ння, вбра́ння (костю́м).
Костя́к — кістя́к.
Костяно́й — кістяни́й. [ся́к (ко́пей).
Кося́к — одві́рок (у две́рях), лу́тка (у вікні́); ко-

Котёл — каза́н, чаву́н, баня́к, коте́л (*р.* кітла́).
Коте́льный — казано́вий; кітля́рський (-ська профе́сія). **-ный** *мастер* — кітля́р. **-ное** *производство* — кітля́рство.
Котлови́на — улого́вина, видоли́нок, я́ма; ковба́ня.
Кото́мка — то́рба, торби́на, клу́нок, (на оби́два бо́ки) сакви́. [хутря́нка.
Ко́фта — ю́пка, юпчи́на, (на ху́трі) кожуша́нка,
Коча́н — голо́вка (капу́сти).
Кочева́ть — кочува́ти, неосі́ло жи́ти, таборува́ти.
Коче́вник — кочови́к.
Кочево́й — кочови́й, мандрі́вний, перехо́жий.
Кочега́р — кочерга́р. [дубі́ти, задубі́ти.
Коченéть, закоченéть — кля́кнути, закля́кнути,
Кочерга́ — коцю́ба (ча́сом із дерев'я́ним де́ржалном), кочерга́ (залі́зна). [(*собир.*) гру́ддя.
Ко́чка — ку́па, купина́, (*твёрдая*) гру́да, гру́дка,
Кошелёк — гама́н, гамане́ць (-нця), капшу́к, кали́тка, (в по́ясі) че́рес. [**-ния** *сена* — косови́ця.
Коше́ние, косьба́ — косі́ння, ко́шення. *Время*
Кощу́нственный — блюзні́рський, кощу́нний.
Кощу́нство — блюзні́рство, кощу́нство.
Кощу́нствовать — блюзни́ти, блюзнува́ти, кощу́нити. **-щий** (*человек*) — блюзні́р, кощу́нник.
Кра́деный — кра́дений, ви́крадений, покра́дений. *Заведомо* **-ный** — свідо́мо кра́дений. *Покупать заведомо* **-ное** — купува́ти свідо́мо кра́дене. *Сбывать* **-ное**—перево́дити (по)кра́дене. *Сбытчик* **-ного** — перево́дчик.
Краеуго́льный — ку́тній, нарі́жний; основни́й. **-ный** *камень* — ку́тній, нарі́жний ка́мінь.
Кра́жа — краді́ж (ЛР, 44), краді́жка, кра́жа (АЮЗР, 6, I, 531), злоді́йство (ЧСР; СФА, VI, 143), покра́дення (ЛР, 44). **-жа** *документов* — краді́ж докуме́нтів. **-жа** *со взломом* — краді́ж з поло́мом.
Край — край, кіне́ць; краї́на, сторона́, бе́рег, пруг, ві́нця (*р.* -пець), руб, рубе́ць (у ліні́йки).
Кра́йний — кра́йній, скра́йній; надзвича́йний, надмі́рний. **-ний** *срок* — кінце́вий, оста́нній рече́нець, строк.
Кра́йность — кра́йність, надмі́рність, скру́та, приту́га, нужде́нність. *Кража совершена по* **-сти** — кра́діж учи́нено з вели́кої нужди́. *По* **-ней** *мере* — принаймні́, принайме́нше, що-найме́нше. **-не** — на́дто, аж на́дто, надмі́ру, надзвича́йно.
Крамо́ла — крамо́ла, колотне́ча, ро́зрух (ЖО, 77).
Крамо́льник — крамо́льник, колотни́к, бунта́р (-ря), бунті́вни́к, баламу́т(а). [ли́вий.
Крамо́льный — крамо́льний, бунті́вничий, бунтов-
Кран — крант, крент, (*трубка*) ру́ля, ру́лька.
Крап — (*в картах*) цяткува́ння, кра́па.
Крапле́ный — цятко́ваний, поцятко́ваний, кра́паний. **-ные** *карты* — цятко́вані ка́рти, поцятко́вані ка́рти, кра́пані ка́рти. [(*изящ.*) го́жість.
Краса́, красота́ —вро́да, краса́, вродли́вість (-ости),
Краси́вый — га́рний, вродли́вий, хоро́ший, кра́сний, краси́вий, (*изящ.*) го́жий.
Краси́льня — краси́льня, фарба́рня, фарбі́вня.
Краси́льный — краси́льний. **-ное** *вещество* — краси́льне пади́б'я.
Кра́сить — кра́сити, покра́сити, фарбува́ти, пофарбува́ти, малюва́ти, помалюва́ти, розмальо́вувати,
Кра́ска — кра́ска, ба́рва, фа́рба. [розмалюва́ти.

Краснéть, покраснéть — червоніти, почервоніти, (*иронич.*) пекти раки, напекти ракiв.

Красноармéец — червоноармiєць (-йця).

Красноречи́вый — красномо́вний, промо́вистий.

Красноре́чие — красномо́вство.

Краснота́ — черво́нiсть (-дости).

Кра́сный — черво́ний. **-ное** *словцо* — приклáдне слiвцé, до́теп, при́кладка, дотéпне слiвцé. **-ная** *строка* — новий рядо́к, черво́ний рядо́к, абзáц.

Кра́сочный—барви́стий, кольори́стий, мальовни́чий.

Красть, укра́сть — крáсти. вкрáсти, укрáсти, (*быть вором*) злодiювáти, злодíячити. **-ся** (*подкрасться*)—крáстися, пiдкрадáтися, пiдкрáстися, закрадáтися, закрáстися. [стисло.

Кра́ткий—коро́ткий, сти́слий. **-ко, вкра́тце**—ко́ротко,

Кратковре́менность—короткочáснiсть, недовгочáснiсть.

Кратковре́менный—короткочáсний, недовгочáсний.

Краткосро́чный — короткостроко́вий, на коро́ткий строк (зобов'язáння, вéксель, борг), короткотермiно́вий. [ность) коротá.

Кра́тность — коро́ткiсть, сти́слiсть, (*лаконич-*

Кра́тная *сделка* — кро́тна оборýдка (уго́да) — уго́да (оборýдка) на рiзни́цю в кýрсi валю́ти мiж днем, коли склáдено уго́ду, i днем викона́ння її.

Креди́т — креди́т (вíра, борг). *Брать в* **-ди́т** — брáти нáбiр. *В* **-ди́т** — на вíру, на-повíр, нáбiр, на борг (АЮЗР, 8, V, 135). *Мелкий* **-ди́т** — дрiбни́й креди́т. *Открыть* **-ди́т** — одкри́ти, вiдкри́ти креди́т. *Отпускать* (*товар*) *в* **-ди́т** — давáти, дáти нáбiр. *Сверхсметный* **-ди́т** — понадобрахунко́вий, понадсмíтний, понадкошторисний креди́т. *Учреждения мелкого* **-та** — (устано́ви) зáклади дрiбно́го креди́ту.

Кредити́в — кредити́ва (вíрча грáмота послo̍вi, дорýчення бáнкові ви́платити пéвну сýму грóшей).

Креди́тный — кредито́вий. **-ный** *билет* — кредито́вий бiлéт. **-ное** *учреждение* — кредито́ва устано́ва, кредито́вий зáклад.

Кредитова́ть — кредитувáти кого́ (позичáти комý), нáбiр давáти, дáти, навiря́ти, навíрити, боргувáти. **-ся** — кредитувáтися, позичáти в ко́го, на вíру брáти, на вíру взя́ти, нáбiр брáти, нáбiр узя́ти.

Кредито́р — кредито́р (вíритель, позичáльник, позичник). **-тор** *личный* — кредито́р особи́стий, персонáльний (кредито́р без майно́вого забезпéчення). *Наличный* **-тор** — присýтнiй (нáявний) кредито́р. *Неудовлетворённый* **-тор** —незаспоко́єний кредито́р, незавдово́льнений кредито́р. *Удовлетворённый* **-тор** — заспоко́єний кредито́р.

Кредитоспосо́бность — кредитоздáтнiсть (плáтнiсть, виплáтнiсть). [виплáтний).

Кредитоспосо́бный — кредитоздáтний (плáтний,

Кре́йсер — крéйсер, кружiвни́к, кружля́к.

Крейсирова́ть — крейсувáти (кружáти, кружля́ти).

Кре́мень — кремiнь, кáмiнь (*р.* кáменя).

Кремнёвый — кремíнний.

Кре́пкий — мiцни́й, крiпки́й, здоро́вий, си́льний, дýжий. **-кие** *напитки* — мiцнí трýнки, мiцнí питвá, (*стар.*) п'янi брáги (ЛИМ, 34). **-кий** *на ухо*—не дочувáє, глухéнький. **-кий** *сон*—мiцни́й, тверди́й сон. **-ко** — мiцно, крíпко, цýпко, здо́рово, си́льно, дýже. **-ко** *на* **-ко** — дýже си́льно, мiцнíсiнько. [змiцня́ти, змiцни́ти.

Крепи́ть — крi[е]пи́ти, скрi[е]пля́ти, скрi[е]пи́ти,

Крепле́ние — (*в нефтяных, напр., скважинах*) скрíпа, закрíпа.

Крепостно́й —крiпосни́й (район); крiпáцький (стан); крепáк (люди́на). **-ной** *акт* — крiпосни́й акт, акт твéрдости (ЛР, 44); затвéрджений акт. **-ная** *пошлина* — крiпоснá оплáта, оплáта áкту твéрдости. **-ной** *реестр* — реéстр нерухо́мого майнá, частко́вий реéстр. **-ное** *свидетельство* — крíпоснé свiдо́цтво, (*стар.*) давнéчний зáпис. **-ная** *книга*—кни́га ви́писiв на нерухо́мiсть. **-ное** *состояние* — крепáцтво, пáнщина. *Уничтожение* **-ного** *акта* (*отмена крепостного права*) — скасувáння крепáцтва.

Кре́пость—мiць (*р.* мо́ци), мiцнiсть, си́ла, твéрдiсть (ЛР, 44); крíпость; фортéця, тверди́ня, (*устар.*) твéрджа (АЮЗР, 6,VI, 377). *Закладная* **-пость**—заставни́й лист, заставнá. *Купчая* **-пость** — кýпча, кýпча крíпость (ЧСР), [твéрдiсть (ЛР, 44).

Кресте́ц — криж, крижí.

Кре́стный (*ход*) — процéсiя, (хрéсний) пoхiд; обхо́дження (навкруги́ цéркви).

Крестообра́зно — нáвхрест, нáхрест, хрест-нáвхрест.

Крестья́нин—селяни́н,(*руссизм*) крестья́нин(КМ).

Крестья́нка — селя́нка, (*русс.*) крестья́нка (КМ).

Крестья́нский—селя́нський, (*русс.*) крестья́нський (КМ). [Селя́нський буди́нок, *сокращённо* сельбуд.

Крестья́нство—селя́нство, сiльськi лю́ди. [буди́нок].

Кривизна́ — кривинá, криви́зна.

Криви́ть, покриви́ть — криви́ти, скриви́ти, карлю́чити, скарлю́чити. **-ть** *душою* — криви́ти душéю, кри́вдити (ламáти) дýшу, брáти грiхá на [дýшу.

Кривля́ться — викривля́тися.

Кри́во — кри́во, ко́со, навскоси́; неправди́во, не по

Кривогла́зый — слiпо́окий, криво́окий. [прáвдi.

Криводу́шие — криводýшнiсть (-ности).

Криводу́шный — криводýшний.

Криво́й — криви́й, скри́влений, покри́влений. **-во́й** *на один глаз* — на однé о́ко криви́й; однo̍окий.

Кривосу́дие — кри́вдний суд.

Кри́зис — кри́за. *Промышленный* **-зис** — промисло́ва кри́за. *Финансовый* **-зис** — фiнансо́ва кри́за. *Экономический* **-зис**—економíчна кри́за.

Крик — крик, по́крик, (коли́ кричáть кiлька людéй) гáлас, галасувáння, (з плачéм) вéреск, рéпет, репетувáння, лéмент.

Крикли́вый — кри́кли́вий, галасли́вий, горлáтий, пащекувáтий.

Крику́н — крикýн, горлáнь, горлáч, верескýн, па[щекýн, галáкало.

Кримина́л — кримiнáл (зло́чин).

Кримина́льный — кримiнáльний (зло́чинний).

Криста́лл — кристáль, криштáль, скáлка льодо́ва.

Кристаллизова́ть —кристалiзувáти, кришталювáти.

Кристалли́ческий — кристалíчний, кришталéвий.

Криста́льный — кришталéвий. **-но** *чистый*—чи́стий як криштáль.

Крите́рий — критéрiй (мíра, пiдстáва, ознáка).

Кри́тик — кри́тик, (*неприязненный*) осýдник, суди́свiт. [(люди́ни).

Кри́тика — кри́тика, ро́збiр, ро́згляд (твóру); осýда

Критиковáть — критикувáти, розбирáти, розглядáти; судúти, гáнити.

Критúческий — критúчний (статтá); осýдливий, глумлúвий. **-кое** *положение* — критúчне станóвище, скрýта, скрутнé станóвище. **-кое** *состояние* — критúчний стан. **-ки** — критúчно, по-критúчному (стáвитися до кóго, до чóго).

Кричáть, -кнуть — кричáти, крúкнути, гукáти, гукнýти; (дýже) галасувáти; (з плачéм) лементувáти; (вересклúво) верещáти, (свáрячись) грúмати на кóго. **-чать** *караул* — прóбі кричáти, ґвалт кричáти.

Крóв — зáхист, притýлок, пристанóвище; покрóва.

Кровáвый — кривáвий. **-вая** *месть* — кривáва

Кровáть — ліжко, пóстіль, постéля. [пó[і]мста.

Крóвельщик — покрівляний мáйстер, вкривáльник, крúтник, (солóмою) пошивáльник, (ґóнтом) ґонтáр, (залізом, бляхою) бляхар.

Кровенóсный — кровонóсний. **-ный** *сосуд* — жúла.

Крóвля — покрівля, верх, дах; стріха (солóм'яна або очерéтяна).

Крóвность — крéвність, покрéвність (спорíднення).

Крóвный — (по)крéвний. **-ные** *деньги* — кривáвиця. **-ная** *месть* — пімста за кров. **-ная** *обида* — пекýча обрáза. **-ный** *родственник* — крéвний, кревняк. **-ное** *родство* — крéвне спорíднення, покрéвність.

Кровожáдность — кровожéрність, кровожáдність, хúжість, хижáцтво.

Кровожáдный — кровожéрний, кровожáдний, хúжий.

Кровоизлия́ние — вúлив крóви, крововúлив.

Кровообращéние — кровобíг. [п'явка.

Кровопúйца — кровопúвець (-вця), глитáй, павýк,

Кровоподтёк — синяк, (*стар.*) сúня рáна (АЮЗР, 6, I. 100, 509, 174).

Кровопролúтие — кровопролиттá, кроволиттá.

Кровопролúтный — кривáвий (бій), кроволúтний.

Кровопускáние — кровопýск, кровопускáння.

Кровосмесúтель — кровомíсник, кровозмíшник.

Кровосмешéние — кровозмíшення, кровомíство.

Кровотечéние — кровотéча, кровотíч. *Остановить* **-ние** — кров затамувáти.

Кровоточáщая *рана* — рáна кривáва (АЮЗР, 6, V, 187), *или* кровáва (АЮЗР, 6, I, 100).

Кровохáркание — кровохáркання.

Кровь — кров, крівля́, рудá юшка, (*лимфа*) пáсока. *Избить в* **к.** — об'юшити. *Истекать* **-вью** — схóдити, зійтú крóв'ю. *Нажитое*

Кровянúстый — кривáвистий. [**-вью** — кривáвиця.

Кровянóй — кров'яний, рудяний. **-ные** *пятна* — кров'янí, рудянí плями.

Кропотлúвый — копотнúй, копотлúвий, марýдний, морóчливий (спрáва), забарнúй, загáйний.

Крóткий — тúхий, смúрний, лáгідний, плóхий.

Крóтость — тúхість, смúрність, лáгідність, плóхість.

Крошúть — кришúти, покришúти, сíкти, посíкти.

Круг, кружóк — кóло, круг, кружóк, кружáло; óбід, обідéць; óбсяг; гурт, гуртóк (молоди). **К.** *деятельности* — дíлокрýг, óбсяг дíяльности. *В своём* **-гу** — поміж своїми, у своєму гурті. *В семейном* **-гý** — в рíднім кóлі. **-ни** *устраивать* — заклáдати гуртки, гуртувáтися (в кóла).

Крýглый — крýглий. **-лый** *год* — увéсь, цíлий, цілíсінький рік. **-лый** *сирота* — крýгла сиротúна. **-лая** *сумма* — рíвна сýма, круглéнька сýма.

Кругово́й — кругóвий, гуртовúй. **-вая** *ответственность* — солідáрна, круговá відповідáльність. **-вая** *порука* — круговá порýка (всі за одного — один за всіх).

Кругозóр — кругóвид, кругогля́д. *С широким* **-ром** — широкоглядний (людúна), людúна широкого пóгляду.

Кругóм — навкругú, навкóло, круг (мéне), кругóм. *В* **-вую** — кружкá, кружкóм, кружкомá.

Кружевнóй — мерéживний, мерéжковий.

Крýжево — мерéжка, мерéжево.

Кружúть, -ся — кружля́ти, крутúти, -ся, закрутúти, -ся, вертíти, -ся, завертíти, -ся; (в дорóзі) кругля́ти, колувáти; (про гóлову) морóчити, -ся, заморóчити, -ся, крутúти, -ся, закрутúти, -ся; чманіти.

Крýжка — квáрта ($^{1}/_{10}$ відрá), кýхоль, кýхлик, збáнок, водя́нчик, відéрко, кíпва, конóвка; (щоб збирáти грóші) карнáвка, скарбóнчка, скарбóнка. **-ный** *сбор* — карнáвочний (карнáвковий) збір, збирáння в карнáвку.

Крýпный — велúкий (підприéмство); бíльший, здорóвий (людúна), дорíдний (слúва, вúшня). **-но** *говорить* — гóстро говорúти, говорúти з сéрцем (з пересéрдям).

Крутизнá — крýтість, (*обрыв*) крýча.

Крутúть, закрутúть, -ся — крутúти, -ся, закрутúти, -ся, звивáти, -ся, звúти, -ся, сукáти (нúтки), -ся, зсукáти, -ся. [дий (людúна).

Крутóй — крутúй (горá); прúкрий (горá); твер-

Крушéние — розбиття́ (пóїзду), потрóщення, зруйнувáння. *Потерпеть* **-ние** — розбúтися, потрощúтися.

Крылáтый — крилáтий (слóво), крилáстий (що

Крылó — крилó (*мн.* крúла). [мáє велúкі крúла).

Крылышко — крильцé, крúлечко (*мн.* крúльця,

Крыльцó — ґáнок, прúсінок. [криля́та, крúлечка).

Крыть — крúти, вкривáти, настéлювати, ушивáти (крíвлю); бúти (про кáрту); ховáти, перехóвувáти (про рéчі). **-ся** — таїти, таїтися, ховáтися.

Крышка — пóкришка, вíко (у діжí, в бóдні), верх, покрúва, покрúвка, нáкривка.

Крюк — гак, гачóк.

Крючкотвóр — крутíй, крючóк. [люки.

Крючкотвóрство — крутíйство, крутанúна, закар-

Кряж — окорéнок, пень, прúкорень; пáсмо (про гóри).

Кря́жистый (*человек*) — кремезнúй (людúна).

Кряхтéть — кректáти, кректíти.

Кстáти — до рéчи, до діла, до слóва, до ладý.

Кто — хто. **Кто-***бы ни был* — хоч-би хто був, хто-б не був. **Кто-***либо*, **кто-***нибудь*, **кто** *ни есть* — хто-нéбудь, будь-хто, абú-хто. **Кто-***то* — хтось.

Куб — куб (*геометр.*), стіс (дров, *р.* стóсу); лéм-

Кубúческий — кубíчний. [бик (перегóнний).

Кувшúн — глек, глéчик, гладýш, гладýщик, (круглобóкий) гладúшка.

Кудá — кудú, (*каким путём*) кудóю. **-дá-***либо*, **-дá-***нибудь* — кудú-нéбудь, кудúсь. **-дá** *ни на есть* — абú-кудú. **-да-***то* — кудúсь.

Кудря́вый — кучеря́вий, (про мóву) вузлувáтий. [десь.

Кузнец — коваль.
Кузнецкий, кузнечный — ковальський (цех).
Кузнечество — ковальство, ковалювання. *Заниматься* **-вом** — ковалювати.
Кузница — кузня, ковальня.
Кукиш — дуля, фига (хвига). [куль.
Кулак — кулак; глитай, жмикрут, дерилюд, кур-
Кулачный — кулачний (право). **-ный** *бой* — кулачки. **-ным** *боем* — навкулачки (битися).
Кулисы — куліси, лаштунки.
Культ — культ, релігія. *Отправление* **-та** — релігійна одправа, релігійне одправляння. *Служитель* **-та** — служитель культу.
Культивировать — культивувати, обробляти (землю), розводити та виховувати (рослини, тощо), плекати.
Культовой — культовий. **-вое** *имущество* — культове, богослужбове майно. *Публично* **-вые** *церемонии* — прилюдні культові, релігійні
Культура — культура. [церемонії.
Кумовство — кумівство, приятельство.
Купальня — купальня.
Купанье — купання, купанка. **-нья** — купелі. [пиця.
Купающийся, купающаяся — купальник, купаль-
Купец — купець, крамар, (*стар.*) гість (ЮГ, I, 13).
Купеческий — купецький (АЮЗР, 8, V, 145),
Купечество — купецтво. [крамарський.
Купить, покупать — купити, купувати. **-пить** *по случаю* — купити з оказії, випадково.
Купленный — покуплений, (*покупной*) купований.
Купля — купівля. **-ля** *на наличные деньги* — купівля за готівку, за готові гроші. **-ля-***продажа* — купівля-продаж. **-ля-***продажа в кредит с рассрочкой платежа* — купівля-продаж на виплат.
Купол — баня, маківка (на будівлі).
Купон — купон (одрізок).
Купонный — купоновий (аркуш).
Купчая (*крепость*) — купча (СФА, VI, 300). *Главная выпись* **-чей** *крепости* — головний випис з купчої. *Содержание и условия купчей* **-сти** — зміст та умови купчої. *Утверждение, уничтожение купчей* **-сти** — затвердження, скасування купчої.
Куратор — куратор (член конкурсового управління), піклувальник. [снігу, з піску).
Курган — могила; копець межовий; кучугура (з
Курение — куріння, паління, палення. **-ние** *табаку* — куріння (палення, заживання) тютюну.
Курень — курінь (*р.* куреня).
Курить — курити, палити тютюн, заживати тютюну; гнати (горілку).
Курс — курс, напрямок. **К.** *золотого рубля* — курс (ціна) золотого карбованця. **К.** *государственной политики* — курс (напрямок) державної політики. **К.** *наук* — курс (обсяг) наук.
Курсовой — курсовий (ціна).
Куртаж — куртаж (факторове).
Куртажный — куртажний (факторовий).
Куртка — куртка; кожанок.
Куры — кури (курей) (*ед.* курка). *Строить* **-ры** — підлабузнюватися, бісики пускати.
Курьёз — куріоз, куріоз (дивовижа, кумедія).
Курьёзный — куріозний, куріозний, дивовижний (кумедний).
Курьер — кур'єр, кур'єр (гінець, посланець), вістовець. *Дипломатический* **-ер** — дипломатичний кур'єр. *Специальный* **-ер** — спеціальний, нарочитий кур'єр (вістовець).
Курьерский — кур'єрський.
Курятник — курник, (*клетка*) куча.
Кусать, -ся — кусати, -ся, вкусити, -ся, гризти, -ся, угризти, -ся. **-щийся** — кусливий, кусючий (пес).
Кусковой — грудковий, грудками (цукор).
Кусок — кус, кусок, кусень, шмат (СФА, VI, 451), шматок, скиба, скибка, окраєць (хліба); дрібок (солі); шмат, шматок, кавалок, кавалочок, скиба (землі); грудка (масла, каші, цукру); клаптик (паперу); шкурат, шкураток (шкури); клапоть, клаптик, шматина (тканини).
Куст — кущ. [байрак.
Кустарник — чагарник, чагарі, кущі; (у болоті)
Кустарный — кустарний. **-ный** *промысел* — кустарний, хатній, домашній промисел, (дрібне), хатнє, домашнє виробництво. **-ные** *изделия* — кустарні, хатні, домашні вироби; домотканий (полотно); домодільний (сукно). **-но** *-промышленный* — кустарно-промисловий.
Кустарь — кустар (-ря), хатній (дрібний) виробник.
Кутёж — гульба, гульня.
Кутерьма — гармидер, розгардіяш, шарварок, буча.
Кутила — гультяй, гуляка, гульвіса.
Кутить, закутить — гуляти, загуляти, пити-гуляти, запити-загуляти, гультювати, бенькетувати.
Кухарка — куховарка, кухарка. **-кин** — куховарчин. **-ны** *дети* — куховарчині діти, «кухарченята».
Кухня — кухня, пекарня.
Кухонный — кухняний, кухонний. [рякiв) бурт.
Куча — купа, куча, (хворосту, лому) валява, (бу-
Кучер — візник, [ф]хурман, погонич, машталір.
Кушак — пояс, черес.
Кушанье — страва, їжа, наїдки, потрава, варево.
Кушать — їсти, поїсти, живитися, підживитися, годуватися, нагодуватися, кормитися, покормитися, хліба-солі вживати. **-те!** — призволяйтеся, живітеся, трапезуйте, споживайте (на здоров'я)!

Л

Лаби́ринт — лабіри́нт, безви́хідь (все складне́, заплу́тане).
Лаборато́рия — лаборато́рія (хімі́чна).
Ла́вка — крамни́ця. *Книжная* **-ка** — книга́рня. *Кооперативная* **-ка** — кооперати́вна крамни́ця. *Меняльная* **-ка**—міня́льня. *Открыть* (*основать*) **-ку** — закла́сти (заложи́ти) крамни́цю. *Потребительская* **-ка** — спожи́вча крамни́ця.
Ла́вочник — кра́мар (-ря).
Ла́вочница — кра́марка, (*жена*) крамари́ха.
Ла́вочный — крамни́й, крамови́й.
Лавчо́нка — крамни́чка, (*ларь*) рундучо́к.
Ла́герный — ла́герний, таборо́вий, обо́зний (*стар.*).
Ла́герь — ла́гер, та́бор, обо́з. *Расположиться* **-рем** — ота́боритися, та́бором, обо́зом ста́ти. *Стоять* **-рем** — та́бором стоя́ти, таборува́ти, обо́зом стоя́ти.
Лад — ла́года, зла́года, зго́да. *Жить в* **-ду** — жи́ти в зла́годі, у зго́ді; лад (поря́док). *Музыкальный* **-л.** — музи́чний лад.
Ла́дить — ла́годити, пола́годити, ладна́ти, поладна́ти, лаштува́ти, полаштува́ти, една́ти, поедна́ти, (*соглашаться*) зго́джуватися, годи́тися, згоди́тися, умовля́тися, умо́витися. *Дело* **-ся** — спра́ва нала́годжується. *Они не* **-дят** *между собою* — між ни́ми незла́года, між собо́ю не ми́ряться. *Он со всеми* **-дит** — він зо всіма́ в до́брій зго́ді.
Ла́дно (*жить*) — ла́гідно, в ладу́, в зго́ді, у зго́ді (жи́ти); (*хорошо*) до́бре, гара́зд.
Ладо́нь — доло́ня.
Лаж — лаж, промі́нне (надба́вка, коли́ міня́ють одні́ гро́ші на дру́гі, що ма́ють бі́льшу ціну́ або кра́ще хо́дять).
Ла́жный — ла́жевий, промі́нний (про гро́ші).
Лазаре́т — лазаре́т, шпита́ль, ліка́рня.
Лазе́йка — лазі́я, лазі́вка, ви́лазка, прола́зка, ді́рка.
Лазу́тчик — лазу́тчик, пласту́н, виві́дач.
Лай — га́вкання, бреха́ння, гавкотня́ (соба́ча).
Ла́комиться, пола́комиться — ла́сува́ти, пола́сува́ти.
Ла́комка — ласу́н, ласу́нка (*ж.*), ласу́ха, ласі́й, ласі́йка (*ж.*).
Ла́комство — ла́сощі, лагомі́нки, сма́коці.
Ла́комый — ла́сий, (*стар.*) сласни́й.
Лакони́зм — лаконі́зм, корота́, короткомо́вність, сти́слий, я́сний ви́слів (-ову).
Ла́мпа — ля́мпа. *Опустить огонь в* **-пе** — прикрути́ти ля́мпу. *Поднять огонь в* **-пе** — підкрути́ти ля́мпу.
Ларе́ц, ла́рчик — скри́нька, шкату́л(к)а.
Ларь, ларёк—скри́ня, (*лавчёнка*) рунду́к, па́луба.
Ла́ска — ла́ска, прихи́лля, ласка́вість; ми́лування, ми́лощі, голу́блення.
Ласка́тельство — облє́сність, підле́щування, ла́щення.
Ласка́ть — ласка́ти, голу́бити, ми́лувати, пе́стити, (про соба́к) ла́щити. **-ся** — ла́щитися, ла́ститися, підли́зуватися, підле́щуватися, підлабу́знюватися, підлабу́знитися.
Ла́сковость — ласка́вість, прихи́льна поведі́нка.
Ла́сковый — ласка́вий, прихи́льний. **-во** — ласка́во, прихи́льно.
Ла́цкан—ла́цкан, одворо́т (в оде́жі).
Лачу́га, лачу́жка — хати́на, хати́нка, хатчи́на, халу́па, халу́пка.
Ла́ять — га́вкати, зага́вкати, бреха́ти, забреха́ти.
Лганьё — бреха́ння; брехня́, бре́хні.
Лгать — бреха́ти, каза́ти непра́вду; (и́нколи) побрі́хувати; (за ким и́ншим) підбрі́хувати.
Лгун, лжец — брехýн, бреха́ч, плетю́га; (той, що бага́то бре́ше) стобре́ха; (той, що помага́є бреха́ти дру́гому) підбре́хач.
Лгуни́шка — брехуне́ць (-нця́), бреха́чка (*общ.*).
Лгу́нья — брехýха, бреха́чка, брехýнка.
Лебези́ть — лабу́зитися, підле́щуватися (до ко́го); крути́тися, звива́тися, увиха́тися коло ко́го, дрібцюва́ти (пе́ред ким).
Левша́ — лівша́, ліва́к, лівшу́н, шульга́, манько́.
Легализа́ция — легаліза́ція (узако́нення).
Легализова́ть — легалізува́ти (зробити зако́нним).
Лега́льный — лега́льний, зако́нний, закономі́рний.
Лега́т — лега́т (нака́з в духівни́ці, щоб спадкоє́мець ви́дав тій чи и́ншій осо́бі або устано́ві пе́вну су́му гро́шей або́ пе́вну кі́лькість рече́й); посо́л, посланéць (-нця́).
Легата́рий — легата́рій (той, кому́ спадкоє́мець, на підста́ні духівни́ці, пови́нен ви́дати пе́вну су́му гро́шей або пе́вну кі́лькість рече́й).
Леге́нда — леге́нда (ба́йка).
Лёгкий—ле́гкий, поле́гкий; (хід) ві́льний, пові́льний. *Женщина* **-го** *поведения* — повія́, по́легка жі́нка. **-ко** — ле́гко. *Ему* **-че** *сделалось* — йому́ поле́гшало, ле́гше ста́ло.
Легкове́рие — легкові́рність (-ности).
Легкове́рный — легкові́рний, ле́гкий на ві́ру.
Легкове́сный — ле́гкий на вагу́, легкува́тий.
Легково́й — ле́гкий, легкотя́глий. **-во́й** *извозчик* — дрожка́р.
Легковоспламеня́ющийся — легкогорю́чий, палки́й, займи́стий. **-щееся** *вещество* — палке́ наді́б'я.
Лёгкое — ле́гке, ле́гені.
Легкомы́сленность—легкоду́мність, нерозва́жність.
Легкомы́сленный — легкова́жний, легкоду́мний.
Легкомы́слие — легкова́жність, легкоду́мство.
Лёгкость — ле́гкість, легко́та.
Лёд — лід, кри́га; (на доро́зі) голощі́к (-щу́ку).
Леденe̒ть, оледене́ть—ледені́ти, зледені́ти, крижні́ти, кри́гою взя́тися, кля́кнути, закля́кнути, дубі́ти, задубі́ти, холо́нути, захоло́нути (про ті́ло).
Ледни́к — льоді́вня, лідни́к, лідни́ця (де склада́ють лід); льодове́ць, крижана́ рі́чка (на го́рах).
Ледовщи́к, ледово́з — льодівни́к, бите́льник.
Лежа́лый — злежа́лий, заваля́щий, зле́глий.
Лежа́ние — лежа́ння, ле́жанка, ле́жня.
Лежа́ть — лежа́ти. **Лёжа** — ле́жма, лі́жма, ле́жачи, навле́жачки. **-жать** *пустым, не возделываться* (про зе́млю)—вакува́ти (АЮЗР, 6, І, 343).
Лежебо́н — ле́жень (*р.* ле́жня), лежу́н, ле́га, леге́йда, вайло́.
Ле́жень (у будівлі) — ле́жень, ле́гар, підва́лина.
Ле́звие — ле́зо, ле́зво, гостри́й.
Лезть — лі́зти, зла́зити, злі́зти, вила́зити, вилі́зати, ви́лізти; (на го́ру) де́ртися, зде́ртися, пну́тися,

спинатися, зіп'ятися. **-ть** *на четвереньках* — рачки лізти, рачкувати.
Лекарка — лікарка.
Лекарственный — лікарственний, цілющий. **-ное** *вещество* — лікарственне надіб'я. **-ные** *травы* — цілющі рослини, трави.
Лекарство — ліки, лікарство.
Лекарь — лікар (-ря). **-рем** *быть* — лікарювати.
Лексикон — лексикон (словник).
Лекция — лекція. **-цию** *читать* — лекцію читати про що, викладати що.
Ленивец, лентяй — лінюх, ледащо (*ср. р.*), ледащиця, ледар (-ря), лежень (*р.* лежня), лега, ледач (*ж. р.*), ледацюга, нероба, вайло.
Ленивый — лінивий, ледачий, ледащий.
Лениться — лінуватися, ледарювати, байдикувати.
Леность, лень — лінощі, ледарство. **Л.** *напала* — лінощі (баглаї) обсіли.
Лента — стрічка, стьожка, (широка) бинда; смуга.
Лепетать — лопотати, лопотіти, белькотати, белькотіти.
Лепить — ліпити, зліплювати, зліпити.
Лепка — ліпіння, ліплення.
Лес — ліс. *Поделочный* **л.** — надібок. *Самовольная порубка* **-са** — самовільний поруб лісу. *Строевой* **л.** — будівне (будівельне) дерево, деревня (СФА, VI, 420).
Леса — риштування, риштовання. *Поставить* **-са** — риштування поставити, обриштувати, пориштувати(ся).
Леса (до удки) — волосня, волосінь (-ени).
Лесник — лісник, карбівничий, побережник (оберегач ліс.)]
Лесничество — лісництво.
Лесничий — лісничий.
Лесной — лісовий, гайовий. **-ная** *стража* — лісова сторожа, об'їзд (кордон, бекет). **-ное** *хозяйство* — лісове господарство, лісівництво.
Лесовладелец — лісовласник, володар (господар) лісу.
Лесоводство — лісівництво.
Лесоистребление — знищення, плюндрування лісу. *Хищническое* **-ние** — хижацьке нищення лісу.
Лесоохранительный — лісоохоронний (закон).
Лесопильня — тартак, пильня.
Лесопорубка — поруб лісу.
Лесопромышленник — лісопромисловець, лісовик.
Лесопромышленность — лісопромисловість, лісовий промисел.
Лесорубочный — лісорубний. **-ный** *договор, билет* — лісорубна умова, лісорубний квиток.
Лесорубка (*место, где рубят*) — лісосіка.
Лестница — (*приставная*) драбина, (ступенями) сходи, східці; (*скала*) скаля. **-ца** *наказаний* — скаля кар, карна скаля.
Лестный — похвальний, підхвальний, перехвальний. *Дать о ком* **-ный** *отзыв* — похвалити кого, дати прихильний (похвальний) відзив.
Лесть — підлещування, улесливість, підлесливість, влещування.
Лёт, полёт — летіння, літ.
Летание — літання.
Летаргический — летаргійний (сон).
Летаргия — летаргія, обмирання, за(в)мирання.
Летательный *аппарат* — літак, аероплан.
Летать — літати, (дуже) шугати.
Летний — літній. **-нее** *жильё* — літня оселя, літняк.

Лето — літо; рік. *Ваших* **лет** — вашого віку, *Каждое* **-то** — що-літа. **-том** — літом, улітку, літньої доби. *Преклонные* **-та** — похилий вік. *Проводить, провести* **-то** — літувати, перелітувати. *В разгаре* **-та** — в розгарі літа, в розповні літа. *В совершенных* **-тах** — в повних літах. *Средних* **лет** — середнього віку.
Летопись — літопис (-су) (*м. р.*)
Летосчисление — літочислення, літочислення, (*устар.* літощот).
Лётчик — літун.
Лечебница — лікарня, больниця, шпиталь.
Лечебный — лікарський, лічничий, цілющий, лікарственний. **-ная** *помощь* — лікарська допомога.
Лечение — лікування, лічіння, гоїння; лікарювання (промисел).
Лечить, вылечить — лікувати, лічити (СФА, VI, 41), вилічити, гоїти, вигоїти; (*заниматься лечением*) — лікарювати. **-ся** — лікуватися, лічитися, вилічитися, гоїтися, вигоїтися.
Лжедонос, ложный *донос* — брехливий, фальшивий неправдивий донос, наклеп.
Лжеприсяга — кривоприсяга.
Лжесвидетель — неправдивий, кривий, фальшивий свідок.
Лжесвидетельство — кривосвідчення; неправдиве, криве, фальшиве свідчення.
Лжесвидетельствовать — неправдиво, криво, фальшиво свідчити на кого.
Лжеучение — неправдива наука, фальшива, облудна наука.
Лживость — брехливість, неправдивість, фальшивість.
Лживый — брехливий, неправдивий, фальшивий. **-вое** *показание* (*обвиняемого*) — неправдиве, брехливе свідчення, твердження, визнання (обвинуваченого).
Ли — чи, а чи. *Так* **-ли** — а чи так воно?
Либо — або. *Где* **-бо** — де-небудь, аби-де. *Какой* **-бо** — який-небудь, аби-який, будь-який. *Когда* **-бо** — коли-небудь, аби-коли. *Кто* **-бо** — хто-небудь, аби-хто, будь-хто. *Куда* **-бо** — куди-небудь, аби-куди, будь-куди. *Что* **-бо** — що-небудь, аби-що, будь-що.
Ливень — залива, злива, тучний ([за]ливний) дощ.
Лидер — лідер, проводир, провідник.
Ликвидант — ліквідант (кредитор, що підчас ліквідації заявив свої домагання).
Ликвидат — ліквідат (довжник, що його підприємство ліквідується).
Ликвидатор — ліквідатор (той, що переводить ліквідацію).
Ликвидационный — ліквідаційний. **-ные** *дни* — ліквідаційні дні. **-ная** *комиссия* — ліквідаційна комісія (складається з ліквідаторів).
Ликвидация — ліквідація, ліквідування: припинення діяльности товариства, установи; остаточне розрахування. *Полная или частная* **-ция** *предприятия* — цілковите або часткове припинення діяльности підприємства, скорочення її.
Ликвидировать — ліквідувати (припиняти діяльність товариства, підприємства, установи, щоб остаточно розрахуватися), зліквідувати.
Ликовать — голосно радіти, радуватися, зрадіти,

Линейный — лінійний. **-ный** *сторож* — сторож на лінії, на залізниці.

Линия—лінія, риса; лава (війська); лінія (залізниці); путь (*ж. р.*) ряд (будинків). *Боковая* **-ния** (*родства*) — бічне коліно, бічне споріднення. *Восходящая* **-ния** (*родства*) – горове (висхідне) коліно (споріднення). *Нисходящая* **-ния** (*родства*) — низове (низхідне) коліно (споріднення). *Прямая* **-ния** (*родства*) — просте, пряме коліно (споріднення). **-ния** *родства* — коліно споріднення.

Линовать — лініяти, полініяти. **-ная** *бумага* — полініяний папір.

Лист — лист; (паперу) аркуш. *Вводный л.* —ув'язчий лист. *Исполнительный л.* — виконавчий лист. *Торговый л.* — лист прилюдного торгу.

Листовой — листовий (залізо), аркушевий. **-вой** *сбор* — поаркушева оплата.

Литератор — літератор, письменник.

Литература — література, письменство. *Изящная* **-ра** — красне письменство.

Литературный — літературний, письменський, письменницький. **-ное** *произведение* — літературний твір, літературне писання. *Право* **-ной** *собственности* — право власности на літературний твір.

Литограф — літограф.

Литография — літографія.

Литографский — літографський, літографічний. *Произведение* **-го** *искусства* — літографські (літографічні) вироби.

Лить, -ся — лити, -ся, ллята, -ся, сипати, -ся. *Изо рта* **-лась** *кровь* — з уст юшила (лила) кров. *Кровь* **-ть** — проливати кров. **-ть** *слёзы* — лити, проливати сльози.

Лихвенный — лихварський (процент).

Лиходатель — хабародавець (-вця).

Лихоимец — хабарник, хабаросмець (-мця).

Лихоимство — хабарництво (з порушенням службових обов'язків).

Лихорадка — пропасниця, лихоманка, трясця. **-ка** *бьёт* — пропасниця б'є, трясця трясе.

Лихорадочный — гарячковий, пропасний, лихоманний, трясцевий (стан). **-ная** *деятельность*— гарячкова, поквапна, скваплива діяльність.

Лицевой — лицевий, зверхній; правий, чільний (бік). **-вая** *сторона* — лице (матерії), добрий бік. **-вая** *сторона дома* — чільний бік (у будинку). **-вой** *счёт* — особистий рахунок.

Лицемер — лицемір; облудник.

Лицемерие — лицемірство, лукавство, фальшивість, нещирість (-рости).

Лицемерить — лицеміритя, удавати з себе доброго, прикидатися добрим; лукавити, фальшити.

Лицемерный — лицемірний, лукавий, фальшивий, нещирий.

Лицеприятие — сторонничість, сприятельство, догодництво, сторонність.

Лицеприятный — сторонничий, догодливий, несправедливий.

Лицо — лице, обличчя, вид, твар; (*личность*) — особа, персона (ЛР, 44). *Быть* на **-цо** — (*об одушевл.*) присутнім бути, (*о неодушевл.*) бути наявним. *Действующее* **-цо** — дієва особа, особа чинна. **-цо** *должностное* — урядова особа. **-ца** *должностные*—урядові люди (особи) (КМ). **-цом** *к* **-цу** — лице в лице, віч на віч, око в око. *На нём* **-ца** *нет* — на себе непохожий (став). *Официальное* **-цо** — урядова особа. *Перемениться в* **-це** — змінитися на виду. *Постороннее* **-цо** — стороння, чужа особа. *Смотреть на* **-цо** — вважати на кого, на чию особу. *Убитое* **-цо** — сумний (пригноблений) вид. **-цо**, *участвующее в деле* — особа, що бере (приймає) участь у справі, учасник у справі. *Частное* **-цо** — приватна особа. **-цо** *физическое* — фізична особа. **-цо** *юридическое* — юридична особа.

Личность — особа, особистість. **-ность** *обвиняемого* — особа обвинуваченого. *Свидетелю предлагаются вопросы для определения его* **-ности** — свідка питають (перепитують) про його особу (щоб вияснити його особу). **-ность** *человека* — особа людини, людська особистість (-ости).

Личный — особистий, особовий, персональний. **-ная** *безопасность* — безпечність особи, особиста. **-ный** *вред* — ушкодження особи. **-ные** *дела* — власні (особисті) справи. **-ное** *задержание*— заарештування особи. **-ный** *кредитор* — особистий кредитор. **-ный** *наём* — найми. **-ная** *обида* — особиста образа. **-ное** *обязательство* — особисте зобов'язання. **-ная** *ответственность* — особиста відповідальність. **-ный** *состав* — особовий склад. **-но** — особисто, сам собою (ЧСР), (*стар.*) облично (МК АЮЗР, 6, I, 131), очевисто (ЧСР).

Лишать, лишить—збавляти, збавити, позбавляти, позбавити чого (ЛР, 44), (*стар.*) вибити (АЮЗР, 6, I, 125). **-ить** *девственности* — позбавити, позбавляти дівоцтва, одібрати панянство, (*устарел.*) справичити. **-ить** *здоровья* — вийняти здоров'я з кого. **-ить** *жизни* — страчувати, стратити кого (СФА, VI, 266), збавляти (збавити) віку, життя кому, зо світа згубити (зігнати), одібрати кому життя. **-ить** *наследства*—позбавити спадщини, (*отстранять от наследства*) усунути од спадщини, віддідичувати, віддідичити кого. **-ать, -ить** *прав* — позбавляти, позбавити прав. **-ить, -ать** *свободы* — позбавляти, позбавити волі, поневолювати, поневолити. **-ить** *себя жизни* — відібрати собі життя, заподіяти собі смерть, вкоротити собі віку. **-ить** *слова* — відібрати в кого слово (голос). **-ать, -ить** *чести* — позбавляти, позбавити чести. **-иться** — позбавлюватися (позбавлятися), позбавитися чого, втрачувати, втратити що, збуватися, збутися чого, (*вульг.*) рішатися, рішитися. **-ся** *доверия у кого* — зневіритися кому, втратити чию віру. **-ся** *силы* — знесилюватися, знесилитися, знемогатися, знемогтися, висилятися, висилитися. **-шить, -ся** *ума*—позбавитися розуму, збожеволіти, збезглуздіти, з глузду зсунутися. **-ся** *чувств* — умліти, зомліти, знепритомніти, утратити притомність.

Лишенный — позбавлений.

Лишек, излишек — лишка, перевишка, паддаток, залишок, зайвина.

Лишение (*чего-н.*)—позбавлення; втрата. **-ние** *наследства*—позбавлення спадщини. **-ние** *прав*—

позбавлення прав. **-ние** *прав и преимуществ по службе* — позбавлення (відібрання) прав і привилеїв службових. **-ние** *свободы* — позбавлення волі, відібрання волі, поневолення. **-ние** *свободы со строгой изоляцией или без таковой* — позбавлення волі з повною (цілковитою) ізоляцією або без неї. [злидні.

Лишения (*материальн.*)—недостатки (ЖО, 48),

Лишний — зайвий, лишній, залишній.

Лишь — тільки, лиш. **Лишь** *бы* — аби. **Лишь** *только* — тільки-но, скоро. **Лишь** *теперь* — допіро[у].

Лоб — лоб, чоло.

Ловелас — джигун, бабій, бабський дурисвіт.

Ловеласничать — дівчат дурити, залицятися (до дівчат, до жінок), женихатися, волочитися.

Ловить — ловити, піймати; хапати, схопити; переймати, перейняти (що пливе). [моторний.

Ловкий — зручний, зграбний, спритний, меткий,

Ловкость — зручність, зграбність, спритність, моторність.

Ловля — ловіння, лови, влови.

Ловушка — пастка, лабети; (на птахів) сільце, западня.

Лодка — човен (-вна), човно (*ср. р.*).

Лодочник — перевізник, човникар. [ниці).

Ложа — ложа (в театрі); приклад, ложе (у руш-

Ложбина — улоговина, лощина, долина, низина, видолинок.

Ложе — ліжко, постіль (-ели), постеля (-лі).

Ложиться, лечь — лягати, лягти, лягов̓итися, кластися, покластися, (про стоптані рослини) вилягати, вилягти, полягти.

Ложность — неправдивість, фальшивість; (*ошибочность*) хибність, помилковість.

Ложный — неправдивий, фальшивий (ЛР, 44), кривий; хибний. *Давать* **-ное** *показание* — кривосвідчити. **-ный** *донос* — неправдивий (брехливий) донос, (*клевета*) наклеп. **-ная** *клятва* — крива присяга, кривоприсяга. **-ное** *обвинение* — неправдиве обвинувачення. **-ный** *путь* — хибна дорога, хибна путь. **-ный** *свидетель* — неправдивий, фальшивий свідок. **-ное** *свидетельское показание* — фальшиве свідоцтво (ЛР, 44), неправдиве свідчення. **-но** — неправдиво, фальшиво, криво.

Ложь — неправда, (*грубее*) брехня; фальш (-шу).

Лозунг — лозунг, гасло.

Локомобиль — локомобіль (двигун).

Локомотив — локомотив (паротяг).

Локоть — лікоть (-ктя).

Лом — лім. [Розвалювали будинок і наробили багато лому]; лом. [Розбив ломом двері].

Ломать — ламати, поламати, трощити, потрощити. *Над чем голову* **-ть** — морочитися, мізкувати, сушити мозок.

Ломбард — ломбард, позичково-заставна установа.

Ломбардный — ломбардовий. **-ная** *квитанция* — ломбардовий квиток.

Ломить, -ся — ломити, -ся. **-ить** *цену* — гнути, правити, заправляти, загиляти—ціну.

Ломка — ламання.

Ломкий — ламкий, ламучий, крихкий.

Ломовой *извозчик* — б[е]индюжник, ломовик.

Ломота — ломота, гризь, гостець.

Ломоть (*хлеба*) — скиба, скибка, шмат, шматок, окраєць, кус, кусок.

Лопата — лопата; заступ (щоб копати). [(*анат.*)

Лопатка — лопатка, заступець; лопатка, букість.

Лопаться, лопнуть — лускатися, луснути, лопатися, лопнути, тріскатися, тріснути, розсідатися, розсістися.

Лоск — лиск, полиск, блиск, глянець, виглада.

Лоскут — шмат, шматок, клапоть (-птя).

Лоскутник—тандитник, лахмітник, онучкар, (*вульг.*) старожечник. [дита.

Лоскутный *ряд* — точок, товкучка, товкун, тан-

Лосниться — лиснітн, лиснітися, блищати, вилискуватися. [нено].

Лось — лось, сохатий. [Полювати сохатого заборо-

Лот — лот (вага), олівниця (щоб міряти глибину).

Лотерейный — лотерійний.

Лотерея — лотерія (гра на щастя, коли за недорогий білет пропонують виграти дорогу річ).

Лотковый — підносовий.

Лоток — рівчак,ківш, корець, коряк, корячок, лотоки на млині; піднос, ночви, ваганки (що на них торгують).

Лоханка — помийниця.

Лохань — балія. [руб'я.

Лохмотья — лахміття, дрантя, подерте манаття,

Лоцман — лоцман (що через небезпечне місце на річці судна переводить).

Лощина — лощина, долина, западина.

Луб — луб, лубок.

Лубочный — луб'яний. **-ные** *издания* — луб'яні видання (книжки, картини). **-ное** *изделие* — ляпанина.

Луг — лука; (укритий лісом) луг (ЮГ, І, 32); (на трясовині) оболонь. *Поемный* **л.** —левада, луки (ЮГ, І, 32), заплава.

Луговой — луговий, лучний (сіно).

Лудильщик — лудильник, мідник, кітляр.

Лудить — лудити (самовар).

Лужа — калюжа, баюра (глибока), ковбаня, (що не висихає); ковдобина (від коліс); барліг (де свині барложаться).

Лужайка—моріг (-рогу), моріжок, мурава, муравиця.

Лука — коліно, зало[і]м, кривина, закрут, лука (в річці); лука (в сідлі).

Лукавить — лукавити, хитрувати, на хитрощах ходити.

Лукавство — лукавство, хитрощі, облуда.

Лукавый — лукавий, хитрий, облудний.

Лукошко — козуб, козубенька.

Луна—місяць. **-ная** *четверть*—квадра, кватиря (*а теснее*) молодик (або 1-а кватиря), перекрой (або 2-а кватиря), підповня (або 3-тя кватиря), повня, місяць уповні (або 4-а кватиря). **-на** *на ущербе* — щербатий місяць.

Лунатик — сновида, місячник, (*ж.*) місячниця.

Лунный — місячний (ніч).

Лунь — лунь (сокіл). *Белый как* **л.** — білий як молоко, сивий як голуб.

Луч — промінь, (*сквозь тучи*) парус.

Лучина — скалка, скіпка, тріска.

Лыжа (**лыжи**) — нарта (*мн.* нарти), лижва (*мн.* лижви). *Навострить* **-жи** — дати драла, дременути, чкурнути, п'ятами накивати.

Лыко — лико, личко. *Не всякое* **-ко** *в строку* — не все те переймати, що по воді пливе.

Лыковый — личаний. **-вые** *лапти* — личаки.

Лысеть — лисіти, полисіти.

Лысина — лисина.
Лысый — лисий, лисак.
Льгота — пільга, полегкість, полегша. *Дать* **-ту** — пільгу дати, полегшити. *Пользоваться* **-той** — мати пільгу, мати полегкість. *Лица, пользующиеся* **-той**, — особи, що користуються з пільги, мають пільгу. **-та** *по семейному положению* — пільга через родинний стан.
Льготный — пільговий (білет, день).
Льдина — крига, крижина, льодина.
Льнуть — горнутися, пригортатися, пригорнутися, тулитися, притулитися, липнути, прилипнути, приставати, пристати, чіплятися, причепитися.
Льняной — лляний, іллянний, льонний, льняний.
Льстец, **-ца** — підлесник, підлесниця, влесник, влесниця, облесник, облесниця. [вість.
Льстивость — підлесливість, улесливість, облесли-
Льстивый — підлесливий, улесливий, облесливий.
Льстить — підлещуватися, підлеститися, улеститися, улещати, облещувати, облестити. *Вы мне* **-те** — ви мене перехвалюєте. **-ться** — ласитися, поласитися (на що).
Любезничать — упадати коло кого, женихатися, лицятися, залицятися.
Любезность — люб'язність, ввічливість, ґречність.
Любезный — люб'язний, ввічливий, ґречний, любий, милий.
Любимый — любий, улюблений, коханий.
Любитель — любитель, аматор, прихильник.
Любить — любити, полюбити, кохати, милувати.
Любоваться — любуватися, налюбуватися, милуватися, намилуватися (з чого, чим, на що).
Любовник — полюбовник, коханець, коханок, любчик.
Любовница — полюбовниця, коханка, любка.
Любовный — любовний.
Любовь — любов, кохання, милощі, любощі. *По* **-бви** — з любови, до любови. [Взяти жінку до любови]. *С* **-вью** — залюбки.
Любознательность — знаттєлюбивість, допитливість; цікавість (-ости).
Любознательный - знаттєлюбивий, допитливий; ці-
Любой — перший ліпший. [кавий.
Любопытный — цікавий.
Любопытство — цікавість.
Любострастие — пожадливість, похітливість, похіть (-хоти), сласнота.
Любострастный — пожадливий, похітливий, сласний, женихливий.
Люди — люди. *Окольные* **-ди** — околичні люди (сусідні люди). *Сведущие* **-ди** — досвідні, ти-
Людный — людний. [мущі люди.
Людской — людський.
Люк — люк (на судні); ляда (в погребі).
Люлька — колиска (для дитини).
Люстрация — люстрація (опис земель).
Лютость — лютість, жорстокість (-ости).
Лютый — лютий, жорстокий.
Лягать, -ся — брикати, -ся, брикнути, -ся, хвицати, хвицнути, вихати, вихопути (про коня).
Лямка — ляма, лямина, тягло, шлея.

М

Магазин — магазин, крамниця. *Книжный* **-зин** — книгарня. *Хлебозапасный* **-зин** — зерносбірня, (*вульг.*) гамазея, гамазин; шпихлір (ТОК. [ІП, 27).
Магарыч — могорич.
Магистр — магістр.
Магистрат — магістрат; ратуш (-шу).
Магический — магічний (сила).
Магнетизировать — магнетизувати.
Магнит — магнет, магніт.
Мазальщик — мастільник, мазальник.
Мазальница — мастільниця, мазальниця.
Мазание — мазання, шмарування; мазня.
Мазанка — мазанка, ліпляна хата, ліплянка.
Мазать — мазати, мастити (глиною), шмарувати, (квачем) квацювати; (довго й дуже) ялозити.
Мазилка — квач, мазило, помазок.
Мазурик — халамидник, ракло, босяк.
Мазь — масть (-ти), мастило. *Колёсная* **м.** — коломазь (-зи).
Майорат — майорат: 1) такий порядок, коли маєток дістається в спадщину старшому в роді; 2) самий цей маєток.
Майоратный — майоратний (маєток, майоратні добра).
Май — травень (-вня).
Майский — травневий.
Макать — мочити, у[в]мочати, вмочити.
Маклер — маклер, фактор (посередник). *Биржевой* **-лер** — біржовий маклер. *Быть* **-ром** — маклерувати, факторувати.
Маклерский — маклерський, факторський. **-ская** *запись* — маклерський запис.
Маклерство — маклерство, факторство, фактору-
Макушка — маківка (на голові). [вання.
Малевать — малювати, намалювати.
Мало — мало, трохи, трошки, трішки, трошечки, небагато, обмаль; помалу, потроху. **-ло** *по* **-лу** — потроху, помалу, поволі, споквола. **-ло**-*мальски* — хоч трошки, мало-па-мало. **Менее** — менше. **-нее** *всего* — найменше, що-[як-]найменше. *Тем не* **-нее** — однак, одначе, проте, усе-таки,
Маловажный — маловажний, малозначний. [а втім.
Маловато — обмаль, за-мало, трошки, трішки.
Малодушие — легкодухість, легкодушність.
Малодушный — легкодухий, легкодушний.
Малоземелие, малоземельность — малоземельність.
Малоземельный — малоземельний, дрібноземельний.
Малоимущий — незаможний.
Малокровие — недокрів'я, малокрів'я, блідниця.
Малолетний — малолітній, малоліток (КМ), малоліт.
Малолетство — мальство, дитинство. *С* **-ства** — змалку, змалечку, змальства, змаленства.
Малолюдный — малолюдний, нелюдний.

Маломе́рный — маломі́рний (надія). [невмі́лий.
Малоо́пытный — малодосвідчений, малодосві́дний,
Малоприбы́льный, малодохо́дный — малоприбу́тний (малодохі́дний), малокори́сний. [на зріст.
Малоро́слый — низькоро́слий, малоро́слий, мали́й
Малосве́дущий — малотяму́щий, малосвідо́мий (чого́). [си́лий, недужий, кво́лий.
Малоси́льный, маломо́щный — малоси́лий, легко-
Ма́лость — ма́лість, малина́, мали́зна; дрібни́ця, дещи́ця, дурни́ця [За дурни́цю посвари́лися].
Малоу́мный — недоу́м, недоу́мок, пришоле́пуватий.
Малоце́нность — маловартність, неці́нність (вантажу́).
Малоце́нный — малова́ртий, малоці́нний, некошто́в-
Малочисленный — нечисле́нний. [ний, недорогий.
Ма́лый — мали́й, невели́кий, невели́чкий. *Без* **-го** — бе́змаль, тро́хи не. [Тро́хи не карбо́ванець]. **Мал мала** *меньше* — одно́ о́дного ме́нше.
Ма́льчик — хло́пець, хло́пчик, хлоп'я́, хлопча́, хлопчи́сько, хлоп'я́тко, парубі́йка (що вже ро́бить).
Маля́р — маля́р (-ра́).
Маля́рство — маля́рство. *Заниматься* **-вом** —
Манда́т — манда́т, дору́чення. [малярува́ти.
Мане́вр — мане́вр (-ру).
Маневри́ровать — маневрува́ти, мане́ври ро́бити.
Мане́ж — мане́ж (бу́дівля, де вча́ться ї́здити ве́рхи).
Манеке́н — манеке́н (зро́блена вели́ка ля́лька, щоб примі́ряти на ній вбрання́).
Мане́р — 1) мані́р, взір, спо́сіб, по́бут, роб, кшталт, штальт, штиб, штиль; 2) звича́й. [Вже в ньо́го таки́й звича́й]. *Таким* **-ром** — таки́м по́битом, таки́м ро́бом. **-ра** *говорить* — спо́сіб говори́ти, гові́рка. [Це вже в не́ї така́ гові́рка].
Мани́ть — мани́ти, примани́ти, ва́бити, прива́бити, на́дити, прина́дити, кива́ти, накива́ти (кому́), мига́ти, помига́ти (ки́вом або на ми́гах кли́кати).
Мани́т (*безлично*) — корти́ть (кого́).
Манифе́ст — маніфе́ст (уро́чисте, надзвича́йне оголо́шення від верхо́вної вла́ди).
Манифеста́ция — маніфеста́ція, маніфестува́ння (прилю́дне отве́рте вия́влення суспі́льством або́ пе́вною його́ гру́пою свого́ почуття́ з при́воду яко́їсь поді́ї або́ вчи́нку). [пе́вну мету́).
Манипуля́ция — маніпуля́ція (рух рука́ми, що має
Ма́ния — ма́нія (хоробли́ве захо́плення чимсь).
Мануськри́пт — манускри́пт, руко́пис.
Мануфакту́ра — мануфакту́ра: 1) фа́брика, де ро́блять не маши́ною, а рука́ми; 2) ткани́на, сукно́.
Мануфактури́ст — мануфактури́ст, мануфакту́рник (той, що виробля́є ткани́ну, сукна або́ продає
Мануфакту́рный — мануфакту́рний. [крам).
Маньяк — маніяк, маньяк (душевнохо́рий).
Мара́ть — ма́зати, пома́зати, бруди́ти, забруди́ти, паску́дити, запаску́дити що; чорни́ти, очорни́ти, (кого́); га́нити, зга́нити (кого́); каля́ти, закаля́ти; ля́пати, заля́пати. **Мара́шка** (*типогр.*) — чорни́ш.
Ма́рка — ма́рка (гербо́ва, пошто́ва).
Ма́ркий — мазки́й, що ле́гко ма́жеться, вма́зується,
Мародёр — мароде́р, здоби́чник. [пля́мкий.
Мародёрство — мароде́рство, здоби́чництво.
Март — бе́резень (-зня).
Маршру́т — маршру́т (на́прям доро́ги).
Ма́ска — машкара́, ма́ска, личи́на.
Маскара́д — маскара́да.
Маски́ровать, -ся — маскува́ти, -ся, замаскува́ти, -ся, личкува́ти, -ся, поличкува́ти, -ся, притушко́вувати, -ся, притушкува́ти, -ся.
Маслобо́йня — олі́йня, олі́йниця, олія́рня.
Ма́сса — ма́са; гро́ма́да; ку́па.
Масси́вный — маси́вний, важки́й, вели́кий; (про мета́л) ли́тий, ку́тий (не ду́тий).
Ма́стер — 1) ма́йстер [(*верёвочный*) мотузя́р; (*жестяник*) бляха́р; (*золотых дел*) золота́р; (*медник*) кітля́р; (*часовой*) годинника́р]; 2) маста́к, мисте́ць (розка́зувати). **-тер** *лгать* — чистобре́ха. **-тер** *на всё* — до всьо́го, на все зда́тний.
Мастери́ть — майструва́ти. [шва́чка.
Мастери́ца — майстри́ха, майстри́ня; (*модистка*)
Мастерово́й — майстеро́вий, майстрови́к, реміснйк.
Мастерска́я — майсте́рня, робі́тня.
Мастерски́ — майсте́рно, по-мисте́цькому.
Мастерско́й — майсте́рний, мисте́цький.
Мастерство́ — майстерство́, майструва́ння, реме́-
Масть — масть. [ство́, рукомесло́, ремесло́.
Масшта́б — машта́б, мі́рило.
Матема́тика — матема́тика.
Математи́ческий — математи́чний.
Матереуби́йца — матеревби́вця, матеревби́вець.
Материа́л — матері́ял, зна́дібок, зна́доби.
Строительный **-а́л** — будіве́льний матері́ял.
Сырой **-а́л** — сирови́й матері́ял.
Материали́зм — матеріялі́зм (філосо́фська тео́рія, що осно́ва всього́ є мате́рія).
Материали́ст — матеріялі́ст [1) прихи́льник тео́рії матеріялі́зму; 2) той, що з усього́ хо́че ма́ти собі́ матерія́льну ко́ристь].
Материа́льный — матерія́льний, речови́й, ті́лесний.
Матери́к — матери́к, суході́л (-до́лу).
Матери́нский — ма́тірній, ма́терин, ма́тчин, не́ньчин; матери́нський (ЛР, 44).
Мате́рия — мате́рія, паді́б'я; річ (*р.* речи); гній, на́сока, ма́зка; ропа́ (з ме́ртвої люди́ни тече́); ткани́на.
Ма́терно. -но *ругаться* — матюка́ти, матюкну́ти, матюки́ загина́ти, матюка́ загну́ти, (*эвфемист.*)
Матра́ц — матра́ц, сі́нник. [по моско́вськи ла́ятися.
Матро́с — матро́с.
Мать — ма́ти (*р.* ма́тери). **М.** *зятя, невестки* — сва́ха. *Имущество после* **-ри** — матери́зна. *Приёмная* **м.** — пити́ма ма́ти.
Маха́ть, махну́ть — маха́ти, махну́ти, хита́ти, хитну́ти, колива́ти, колихну́ти, ма́яти, зама́яти, кива́ти, кивну́ти. **-ну́ть** *на всё рукою* — все занедба́ти, пусти́тися бе́рега. **-ну́ть** (*побежать*) — майну́ти, чкурну́ти, дремену́ти.
Махови́к — махови́к, махове́ ко́лесо.
Ма́чеха — ма́чуха (нері́дна ма́ти).
Ма́чта — щогла.
Ма́чтовый — щогло́вий (ліс).
Маши́на — маши́на.
Машина́льный — машина́льний, механі́чний.
Машини́ст — машині́ст, машини́стий.
Маши́нный — маши́но́вий; до маши́нки (го́лка). **-ное** *производство* — маши́но́ве виробни́цтво. *Изделия* **-ного** *производства* — маши́но́ві
Мая́к — мая́к. [виро́би.
Ма́ятник — ма́ятник, вага́ло.
Ма́яться — ма́ятися, ну́дитися, сві́том ну́дити.

Мгла — мла, імла́, (з дрібни́м дощем) мря́ка, (суха́) юга́. [ли́нка.
Мгнове́ние — мить, мент (моме́нт), хви́лька, хви-
Мгнове́нно — вмить, ми́ттю, вмент, ме́нтом, мо-
Ме́бель — ме́бель (частіш *мн.* ме́блі, -лів). [ментóво.
Ме́бельный — ме́бльовий.
Меблирова́ть — меблюва́ти, умеблюва́ти. **-ные** *комнаты* — мебльо́вані покої (гости́ниця).
Меда́ль — меда́ля (-лі).
Медальо́н — медальйо́н; дука́ч.
Медикаме́нт — медикаме́нт, лі́ки. [медици́на.
Медици́на — медици́на. *Судебная* **-на** — судо́ва
Медици́нский — меди́чний, лі́карський. **-кое** *свидетельство* — лі́карське свідо́цтво.
Ме́дленность — га́яння, барі́ння, пові́льність, дляві́сть. **-ность** *производства* — зага́єне переве́дення спра́ви.
Ме́дленный — зага́йний, забарни́й, пові́льний, дляви́й. **-но** — зві́льна, пово́лі, по́вагом, ти́хо, не шви́дко, заба́рно. [ві́сть.
Медли́тельность — пові́льність, забарли́вість, для-
Медли́тельный — пові́льний, забарли́вий, дляви́й.
Ме́длить, заме́длить — бари́тися, забари́тися, га́яти, -ся, зага́яти, -ся; відволіка́ти, відволокти́, дляти, -ся, задля́ти, -ся, одтяга́ти, одтяга́тися. *Не* **-ля** — не га́ючи часу́, не одтяга́ючись.
Ме́дник — кітля́р (ЖО, 36). [у ті́м'я би́тий.
Ме́дный — мі́дяний, мі́дний. **-ный** *лоб* — ду́рень,
Межа́ — межа́, мі́жник, обмі́жок (нео́рана смуга землі між ни́вами); край, грань (-ни), грани́ця. *Проводить* **-жу** — роби́ти межу́, класти межу́.
Междоусо́бие — усо́биця, домо́ва війна́, чвари; незго́да, сва́рка, колотне́ча.
Ме́жду — між, промі́ж, по́між, межи́, посере́д. **-ду** *тем* — тимча́сом, проте́. [стве́нний.
Междуве́домственный — міжвідо́мчий, меживідом-
Междунаро́дный — міжнаро́дній, межинаро́дній (взає́мини, пра́во), міждержа́вний.
Межева́ние — межува́ння.
Межева́ть — межува́ти, розмі́ряти.
Межево́й — межови́й, грани́чний (ЮГ, І, 13). **-во́й** *знак* — межови́й знак, копе́ць. **-ва́я** *книга* — кни́га про межува́ння. **-во́й** *план* — межови́й план. **-во́е** *судопроизводство* — межове́ судівни́цтво.
Меже́вщик — мі́рник, помі́рник, межува́льник, земле-
Ме́жник — мі́жник, обмі́жок. [мір.
Меланхо́лия — меланхо́лія, сумови́тість, нудьга́.
Меле́ть — міліти, мілі́шати.
Мелиорати́вный — меліорати́вний (кредит) (креди́т од держа́ви на полі́пшення сі́льського господа́рства через зро́шення, зни́щення ярі́в, то-що).
Ме́лкий — дрі́бний, дрібне́нький (гро́ші, креди́т, підприє́мство), мали́й, невели́кий, невели́чкий, незначни́й; (про рі́чку, ставо́к) мілки́й, неглибо́кий, (про по́суд) плеска́тий, плитки́й.
Ме́лочный — дрі́бний, дріб'язко́вий (крам, люди́на). **-ная** *продажа* — про́даж на ро́здріб. **-ный** *торговец* — дрі́бний кра́мар.
Ме́лочность — дріб'язко́вість (-ости).
Ме́лочь — дрібни́ця, дрі́б'язок; дрібняки́ (гро́ші).
Мель — мілина́, о́бміль, (до́вга й вузька́) коса́.
Мелька́ние — мига́ння, бли́мання, бли́кання, мелька́ння.
Мелька́ть, мелькну́ть — мига́ти (миготі́ти), мигну́ти, бли́мати, бли́мнути (про сві́тло), майну́ти; шмига́ти, шмигну́ти, шмигону́ти, ша́снути [Хло́пець шмигону́в перед очи́ма].
Мелько́м — побі́жно, мигце́м, мелькома́.
Ме́льник — міро́шник, млина́р, ме́льник.
Ме́льница — млин (ЧСР). *Верхняя, нижняя* **-ница** — горови́й, низови́й млин. *Ветряная* **-ница** — вітря́к. *Пловучая* **-ница** — наплав-
Ме́льничный — млино́вий (ко́ло). [ний млин.
Мельча́ть, измельча́ть — дрібні́ти, здрібні́ти; перево́дитися, переве́стися.
Ме́на — мі́на, замі́на, міньба́; о́бмін, про́мін, ви́мін. *Заниматься в виде промысла* **-ной** *лошадей* — мінжува́ти, менжува́ти кі́ньми.
Менево́й — мінови́й, замі́нний, обмі́нний. **-ва́я** *запись* — замі́нне письмо́ (ЧСР), замі́нний лист. **-ва́я** *торговля* — обмі́нний торг. **-во́е** *хозяйство* — мінове́ господа́рство. **-ва́я** *ценность* — мінове́, за[ви]мі́нна ва́ртість.
Меновщи́к, меня́ла — мі́нальник, міня́йло.
Менструа́ция — менструа́ція, мі́сячне, мі́сячка, цвіт, кра́ска, жіно́че, упла́ви, «свій час».
Меньшинство́ — ме́ншість, менши́на.
Меня́льный — міня́льний. **-ная** *лавка, контора* — міня́льна крамни́ця (конто́ра), міня́льня.
Меня́ть — міня́ти, замі́нювати, заміня́ти, вимі́нювати, ви́міняти, обмі́нювати, обміня́ти, промі́нювати, промі́няти, (СФА, VI, 40).
Ме́ра — мі́ра; (*средство*) спо́сіб, за́ходи. *В* **-ру** — до мі́ри, помі́рно. **-ры** *действительного наблюдения* — за́соби спра́вжнього догляда́ння. **-ры** *к восстановлению* — за́ходи до відно́влення. **-ра** *наказания* — мі́ра ка́ри. **-ра** *обеспечения* — спо́сіб забезпе́чення. *По крайней* **-ре** — принайм́ні, що-найме́нше, (*гал.*) бода́й. *По* **-ре** *сил, по* **-ре** *возможности* — по змо́зі, що си́ла змо́же. **-ры** *предосторожности* — за́ходи пересторо́гові, за́ходи про́ти небезпе́ки. **-ры** *предупредительные* — запобі́жні за́ходи. **-ры** *пресечения* — припиня́льні за́ходи. **-ра** *пресечения обвиняемому способов уклоняться от следствия и суда* — запобі́жні за́ходи до то́го, щоб обвинува́чений не вхили́вся од слі́дства та су́ду. *Прибегнуть к иным* **-рам** — вжи́ти і́нших за́ходів, уда́тися до і́ншого спо́собу. *Принять* **-ры** — вжи́ти за́ходів, добра́ти спо́собу. *Сверх* **-ры** — над мі́ру, на́дто. **-ра** *содеянного* — мі́ра запо́дія́ного.
Мере́щиться — ввижа́тися, приви́джуватися, верзти́ся, рої́тися в голові́; маячи́ти, манячи́ти.
Мерза́вец — мерзо́тник, гидо́тник, пога́нець, паскуда.
Ме́рзкий — мерзе́нний, мерзо́тний, пога́ний, паску́дний, гидки́й. **-ко** — мерзе́но, мерзо́тно, пога́но, паску́дно.
Мёрзлый — ме́рзлий, заме́рзлий, оду́блий.
Мёрзнуть, измёрзнуть — ме́рзнути, зме́рзнути.
Ме́рзость — по́гань (-ни), гидо́та, паску́дство, мер-
Мери́ло — мі́рило, мі́риво. [зо́та, огида.
Ме́рить, изме́рить — мі́ряти, помі́ряти, виміря́ти,
Ме́рка — мі́рка. [ви́міряти.
Ме́рный — мі́рний, ви́міряний.
Мероприя́тие — за́ходи (*мн. ч.*). *См.* **Ме́ра**.

Мéртвенность — помертвíлість, мертвóтá.
Мéртвенный — помертвíлий, смертéльний. **-ная** *бледность* — смертéльна блíдість (-ости).
Мертвéц — мрець (*р.* мерця́), мертвя́к.
Мертвéцкая — трупáрня.
Мертвéцкий — мертвéцький. **-ки** *пьяный* — п'я́ний як ніч, п'я́ний як земля́. [пáдло, стéрво.
Мертвечи́на—мертвóтá, мерля́тина, мерлó,(*падаль*)
Мертви́ть — мертви́ти.
Мертворождëнный — (*ребёнок*) мерчу́к, мертвонарóджений. **-ное** *дело*—з почáтку мéртва спрáва.
Мëртвый — мéртвий, мéрлий, умéрлий, помéрлий.
Мéрять — мíряти, помíряти, вимíряти, ви́міряти. **Помéряться** *силами* — прóбувати си́ли.
Местéчко — містéчко.
Мéстность — місцéвість, мíсце.
Мéстный — місцéвий, (*устар.*) помістóвний (КМ). **-ный** *закон* — місцéвий закóн. **-ный** *комитет* — місцéвий комітéт. **-ный** *обычай* — місцéвий звичáй. **-ный** *осмотр*—óгляд на мíсці.
Мéсто — мíсце, місти́на, місци́на; (*должность*) мíсце, посáда. **-то** *багажа* — паку́нок, пáка. **-то** *водворения* — мíсце для осéлення. **-то** *в договоре* — мíсце в умóві. *В другом* **-те** — де-и́нде, в и́ншому мíсці. **-то** *заключения* — мíсце ув'я́знення, арештáнтська, тюрмá. **-то** *исполнения* — мíсце ви́конання. *К* **-ту** — до рéчи, до мíсця. **-то** *ловли* — лóви, лóвище (ЮГ, I, 31) (бобрóві, перлóві). **-то** *назначения* — мíсце признáчення. *На* **-те** — на мíсці. **-то** *нахождения* — мíсце перебувáння, де перебувáє. *На* **-те** *преступления* — на гаря́чому вчи́нку. *Не у* **-та** — не до рéчи, не до ладу́, не гóже. **-то** *новозаселённое* — новосéлиця, новозалю́днене мíсце. **-то** *охоты* — гóни (ЮГ, I, 12). *По всем* **-там** — скрізь, по всіх усю́дах. **-то** *постоянного жительства* — домíвка, óсідок, мíсце постíйного перебувáння. **-то** *преступления* — мíсце, де вчи́нено злóчин. *Присутственное* **-то**—урядóва устанóва. **-то** *проезда* — проїзд. *Производить, произвести дознание на* **-те** — вивíдувати на мíсці, перевести́ дізнáння на мíсці. *Складочное* **-то** — складóвище. *Ни с* **-та** — ані руш! *Сохранное* **-то** — схóванка. *Судебное* **-то**—судóвá устанóва. *Усадебное* **-то**—сади́ба, грунт. *До этого* **-та** — пóти, до цьóго мíсця, досю́ди. *Это имело* **-то** — це відбулóся, це стáлося. **-тáми** — де, де-де, де-не-де, подéкуди, місця́ми.
Местожи́тельство—домíвка (КМ), жи́тлище, мéшкання; (*оседлость*) осíлість (ЧСР; АЮЗР, 6, I, 222).
Местонахождéние — мíсце, мíсце перебувáння.
Местоположéние — мíсце, ситуáція. [бувáння.
Местопребывáние — мíсце перебувáння, мíсце про-
Месторождéние — бáтьківщина, мíсце нарóдження; (*металлов, руды*) родóвище (метáлів).
Месть — пóмста, пíмста (над ким, за що).
Мéсяц — мíсяць.
Мéсячный—мíсячний, помíсячний. **-ный** *отчёт*— мíсячне звідóмлення (звіт), звідóмлення за мíсяць.
Метáлл —метáл(ь). *Благородный* **-тáлл** — благорóдний, шляхéтний, дорогоцíнний метáл(ь).
Металли́ческий — металéвий; металíчний.
Металлоплави́льный — гамáрський. **-ное** *дело* — гамáрство. **-ный** *завод, печь* — гамáрня.
Металлу́ргия — металу́ргія, гамáрництво. [тáння.
Метаморфóза — метаморфóза, перетвóрення, обер-
Метáть — ки́дати, ки́нути. **-тáть** *жребий* — брáти, ки́дати жéреб, жеребкувáтися.
Метáться, метну́ться — ки́датися, ки́нутися, метуши́тися, заметуши́тися, шатну́тися, шасну́тися, [бóрсатися.
Метéльщик, -ца — метíльник, -ця.
Мéтить — мíтити, помíтити, значи́ти, позначи́ти; карбувáти, покарбувáти, таврувáти, потаврувáти, штемпувáти, заштемпувáти; лу́чити, влу́чити, цíляти, вцíлити, наці́ля́тися, наці́литися; вáжити (на кóго, на що).
Мéтка — мíтка, помíтка, знак, пóзначка; карб; таврó.
Мéткий — влу́чний, цілки́й.
Мéткость — влу́чність, влучли́вість.
Метлá — мітлá, (старá) дряпáк.
Мéтод — метóда, спóсіб.
Методи́ческий, — методи́чний. **-ски** — методи́чно.
Мéтрика — мéтрика.
Метри́ческий — метри́чний (мíра). **-кая** *выпись*— мéтрика, метри́чний (матрику́льний) ви́пис. **-ная** *книга* — метри́чна кни́га, кни́га мéтрик, мéтрика. **-кое** *свидетельство* — метри́чне (матрикуля́рне) свідóцтво, мéтрика.
Мех — ху́тро; міх, мішóк, бурдю́к. *Подбить* **-хом** — ви́хутрувати, на ху́тро взя́ти.
Механи́зм — механíзм, снасть (-ти).
Механи́к — мехáнік, машинíст.
Механи́ческий — механíчний. **-ски** — механíчно.
Меховóй — хутряни́й, з ху́тра.
Мечтá — мрія, химéра.
Мечтáтель — мрíйник.
Мечтáтельность — мрíйність, мрійли́вість (-ости).
Мечтáтельный — мрíйний, мрійли́вий.
Мечтáть — мрíяти, мáрити (про що).
Мешáть — мішáти, помішáти, змíшувати, змішáти: перебивáти, переби́ти, перешкоджáти, перешкóдити, заваджáти, завáдити, на перешкóді ставáти, на перешкóді стáти, перебаранчáти; тасувáти, потасувáти (кáрти). **-ся** — мішáтися, замішáтися, склопотáтися, плу́татися, сплу́татися, збивáтися, зби́тися, втручáтися, втру́титися, встрявáти, встря́ти (в спрáву), вплу́туватися, вплу́татися; мішáтися, помішáтися, збожевóліти, стеря́тися.
Мéшкать — гáятися, загáятися, бари́тися, забари́тися.
Мешóк — міх, мішóк; тóрба; ля́нтух; клу́нок.
Мещани́н — міщани́н.
Мещáнский — міщáнський. **-во** — міщáнство.
Мзда — нагорóда, прибу́ток, плáта; хабáр (-ря).
Мздои́мец — хабáрник. [я́зків службóвих).
Мздои́мство — хабáрництво (без пору́шення обов'-
Миáзм — мія́зм, зарáзливий ви́пар.
Миг — мент, мах, мить. **-гом** — ми́ттю, ду́хом, мáхом, вмент, вмить.
Мизантрóп — мізантрóп (той, що не лю́бить людéй), відлю́да, відлю́дник, відлю́дько.
Мизи́нец — мізи́нець, мізи́нок, мізи́нчик.
Микроскóп — мікроскóп, дрібногля́д.
Микроскопи́ческий — мікроскопíчний (таки́й малéнький, що звичáйним óком не мóжна бáчити).

-кое *исследование* — дослідження за допомогою мікроскопу, мікроскопічне (дрібноглядне) [дослідження.

Милиционе́р — міліціоне́р.

Мили́ция — міліція.

Миллио́н — мільйон.

Миллионе́р — мільйоне́р, мільйонщик.

Ми́ловать — ми́лувати, поми́лувати, ми́лость класти, ми́лость покла́сти (на ко́го).

Милосе́рдие — милосе́рдя, ла́ска, зми́лування (ЛР, 44). *Сестра* **-дия** — милосе́рдна сестра́, жа́лібниця.

Ми́лостивый (*к кому*) — ласка́вий (до ко́го), прихи́льний, зичли́вий.

Ми́лостыня — ми́лостина. *Просить* **-ню** — просити ми́лостини, жебра́чити, старцюва́ти.

Ми́лость—мил[і]рсть, ласка́вість, ла́ска (ЮГ, I, 31). *Добиваться чьей-либо* **-лости,** *благосклонности* — запобіга́ти ла́ски в ко́го. *Лишиться* **-сти** — утра́тити ла́ску. *По твоей* **-сти** — че́рез те́бе. [на ми́гах говори́ти.

Ми́мика — мі́міка, ми́ги. *Разговаривать* **-кою**—

Ми́мо — пу́уз, побіля́, проз (що), ми́мо.

Мимое́здом — мимої́здом, прої́здом, по доро́зі.

Мимолётный — коро́ткий, короткоча́сний, скоро́тічний, скоромину́щий.

Мимохо́дом — мимохі́дь, по доро́зі. [по́гляд.

Ми́на — підкіп (-копу), ми́на; ви́раз, вид, ви́гляд,

Ми́нимум — мі́німум (найме́нше, як-найме́нше).

Министе́рство — міністе́рство.

Мини́стр — міні́стр.

Минова́ние — мина́ння, минува́ння, *сов.* минуття́, кіне́ць, скі́нчення. *По* **-нии** *надобности* — як мине́ (як мину́ла) потре́ба. *По* **-нии** *срока* — по скі́нченні стро́ку, по уплі́ві речене́ця́, як упливе́ речене́ць. [пу́ти, обмина́ти, обмину́ти.

Минова́ть — мина́ти, поминути, промина́ти, проми-

Мину́вший—мину́лий. **-вшее,** *прошлое* — мину́ле.

Мину́та — міну́та ($^1/_{60}$ гра́дуса або годи́ни), хвили́на, хвили́нка. *На* **-ту,** *на* **-тку** на хвили́нку, на часи́нку.

Мину́тный — міну́тний, хвиле́вий, хвили́нний.

Мир — світ; (*общество*) грома́да, (*устар.*) мир (КМ); мир, спо́кій, зго́да, зла́года.

Мира́ж — міра́ж, ма́рево, ома́на.

Мирво́лить — потура́ти, потака́ти (кому́).

Мири́ть, -ся — мири́ти, **-ся** помири́ти, **-ся,** годи́ти, погоди́ти, **-ся;** єдна́ти, **-ся,** поєдна́ти, **-ся.**

Ми́рный — ми́рний, суми́рний, спокі́йний, ти́хий, тихоми́рний. *В* **-ное** *время* — за ми́рних часі́в, ми́рними часа́ми. **-ный** *договор* — мирова́ уго́да, мирова́ умо́ва. **-ные** *отношения* — ми́рні стосу́нки, су́мир, зго́да, зла́года. **-ные** *переговоры* — мирові́ переспра́ви, мирові́ перегово́ри. **-но** — ми́рно, суми́рно, спокі́йно, ти́хо, тихоми́рно.

Мирова́я (**-ва́я** *сделка*) — мирова́ (-во́ї), мирова́ зго́да (СФА, VI, 30), з'єдна́ння (ЮГ, I, 22).

Мировоззре́ние — світо́гляд.

Миро́вой — світови́й; мирови́й (КМ). **-ва́я** *запись* — мирови́й за́пис, єдна́л ний лист. **-во́е** *прошение* — мирове́, єдна́льне проха́ння, мирова́. [Пода́ти мирову́]. **-ва́я** *сделка* — мирова́ уго́да, мирова́ зго́да (КМ), зми́рщина. **-во́е** *соглашение* — мирова́ (полюбо́вна) зго́да (ЧСР).

Миро́ед — глита́й, жми́крут.

Миролюби́вый — миролю́бний, тихоми́рний.

Миролюби́во — миролю́бно, тихоми́рно.

Миросозерца́ние — світо́гляд.

Миросозерца́тельный — світогля́дний.

Мирско́й — ми́рський (КМ), грома́дський; світови́й; сві́тський. **-ка́я** *изба* — збо́рня, розпра́ва. **-ка́я** [*сходка*—грома́да, схід.

Миссионе́р — місіоне́р.

Ми́ссия — мі́сія; дору́чення, завда́ння. **-сия** *иностранной державы*—мі́сія чужозе́мної держа́ви. *На него возложена* **-сия** — йому́ дору́чено, він ма́є завда́ння, дору́чення, мі́сію.

Ми́стик — мі́стик.

Мистици́зм — містици́зм.

Мистифика́ция — містифіка́ція (навми́сна облу́да з якою́сь пе́вною мето́ю ра́ди ко́ристи, жа́ртів), підду́рювання.

Мистифици́ровать — містифікува́ти, підду́рювати.

Ми́тинг — мі́тинг (збо́ри).

Миф — міт, ка́зка (ба́йка).

Мишура́ — мішура́, сухозлі́тка, сухозло́тиця, шуми́ха.

Младе́нец — немовля́ (-ти), немовля́тко, дити́на.

Младе́нчество — дити́нство, немовля́ще дити́нство, мале́нство, мла́де́нство. *В* **-стве** — за дити́нства, немовля́м бу́вши. *С* **-ства** — з ма́лку, з ма́льства.

Млекопита́ющее *животное* — ссаве́ць (-вця́).

Мне́ние — ду́мка, га́дка. *Высказывать своё* **-ние** — висло́влювати (подава́ти) свою́ ду́мку. *Общественное* **-ние** — грома́дська ду́мка. *Особое* **-ние** — окре́ма ду́мка, окре́мий по́гляд. *Остаться при особом* **-нии** — не приста́ти на чиюсь ду́мку, зоста́тися при окре́мій ду́мці, при окре́мому по́гляді. *Я того* **-ния,** *что...* — на мою́ ду́мку, моя́ така́ ду́мка, як на ме́не, я ті́єї ду́мки, що...

Мнимоуме́рший—завме́рлий, завме́рлець, обме́рлий.

Мни́мый — уда́ний, неправди́вий, на́че-б-то; га́даний. **-мая** *смерть* — завме́ртя. **-мая** *сделка* — уда́на обору́дка, уда́на уго́да.

Мни́тельность — поми́сливість.

Мни́тельный — поми́сливий.

Мно́го — бага́то, си́ла. **-гое** — бага́то де́що. *Во* **-гом** *он ошибся* — бага́то в чо́му (в де́чому) він помили́вся.

Многобра́чие —дружі́ння (шлюб) з багатьма́, многошлю́б'я, многошлю́бність (-ности), полігамія.

Многожёнство — многоже́нність.

Многому́жество — многому́жство.

Многоземе́льный—великоземе́льний, багатоземе́льний.

Многокра́тный — кількаразо́вий.

Многоле́тний — довголі́тній, великолі́тній.

Многолю́дный — великолю́дний, лю́дний.

Многосеме́йный — великосі́мейний, сім'я́нистий.

Многосло́вие — балаку́чість, балакли́вість, велемо́вність.

Многосло́вный — балаку́чий, балакли́вий, велемо́вний

Многосло́жный — кількаскладови́й, багатоскладови́й (слова́); ду́же скла́дний.

Многострада́льный — великоте́рпець, великостражда́лець (-льця).

Многоуважа́емый — ві́льмишано́вний, високоповажний, великоціннйй.

Многоце́нный — кошто́вний, великокошто́вний, ве-

Многочи́сленность — чи́сле́нність (-ности).

Многочи́сленный — числе́нний.

Множество — багáто, багáцько, сúла, велúка сúла. *Бесчисленное* **-во** — бéзліч, невчислéнна сúла чогóсь, сúла силéнна. [тися, намнóжитися.

Множить — мнóжити, помнóжити. **-ся** — намножá-

Мобилизáция — мобілізáція. *Злостное уклонение от* **-ции** — зловмúсне ухúлення (втікáння) від мобілізáції (уникнення мобілізáції).

Мобилизовáть — мобілізувáти, змобілізувáти.

Могúла — могúла, гробовúще, я́ма.

Могúльщик — могúльник, гробокóп.

Могýчий — могýчий, могýтній, сúльний, дýжий.

Могýщественный — могýтній, мóжний, перемóжний (ЮГ, I, 52), потýжний.

Могýщество — могýтність, мóжність, сúла.

Мóда — мóда, поведíнка, (*вульг.*) поведéнція [Такá в них поведéнція].

Модéль — модéль, зразóк, взір (*р.* взóру). *Самовольное пользование чужой* **-лью** *в целях конкуренции* — самовíльне вúкористання чужóго зразкý (модéлю) задля конкурéнції.

Модúстка — модúстка, швáчка; мóдниця.

Мóдный — мóдний.

Мóжно — мóжна, вíльно.

Мозг — мóзок, мíзок; шпик (з кістóк).

Мозговóй — мізковúй.

Мозжечóк — мізóчок, мíзчик.

Мозжúть — мізчúти, мотлошúти.

Мозóлить — мýляти, мозóлити.

Мозóль — мозóля, нáростень. **Мозóлистый** — мозольóваний (рýки). [*рость*) вóгкість, мóкрість.

Мокротá — флягма, флéгма, харкотúння; (*сы-*

Мол — мовля́в, мов. [Він, мов, бáчив]. **Мол** (*на море*) — мол, загáта, дáмба.

Молвá — поголóска (СФА, VI, 161), чýтка, рóзголос, поговíр (-вóру), слáва. *Разнеслась* **-вá** — пішлá поголóска, стáла слáва.

Мóлвить — мóвити, промóвити, казáти, сказáти.

Молéльня — молитóвня, молéнна (-ної), божнúця.

Молúтва — молúтва.

Молúть — благáти, вблагáти, молúти, вмолúти.

Мóлния — блúскавка, блúскавиця, мúгавка, (з грóмом) гріммúця. [шкільнá мóлодь (-ди).

Молодёжь — мóлодь (-ди). *Учащаяся* **-дёжь** —

Молодóй — молодúй. *В* **-дые** *годы, в молодости* — зáмолоду, за молодúх літ. **-дóй** *месяц* — молодúк. **-дóй** *человек* — пáрубок, молодúк.

Молодýха — молодúця, молодúчка.

Молокó — молокó. *Женское* **-кó** — мáтерине молокó, пóкорм. **Мóлоки** (*у рыб*) — молочкó.

Молокосóс — блáзень, блазнюк, блазня́ (-я́ти).

Мóлот — мóлот.

Молотóк — молотóк.

Молотúлка—молотáрка, молотúлка, (молотúльна) машúна, самомолóтка, (де молóтять) тік (*р.* токý), молотáрня, (кíньми) гармáн.

Молотúть — молотúти, помолотúти.

Молóть — молóти, змолóти, помолóти.

Молóчный — молóчний. **-ные** *продукты* — молóчне, нáбіл.

Мóлча, молчалúво — мóвчки, мовчкóм, мовчáзно.

Молчалúвость — мовчáзність, мовчазлúвість.

Молчалúвый—мовчазнúй, мовчазлúвий, мовчýн (людúна). **-вое** *признание* — мовчазнé визнáття, мовчазнé признáття. **-вое** *соглашение* — (tacitus consensus) — згóда без обговóрення, мовчýща згóда.

Молчáние — мовчáння, мовчáнка, мовчóк. *Обойти* **-нием** — перейтú щось мóвчанням, не згадáти

Молчáть — мовчáти, замóвкнути. [(про що).

Мольбá — благáння, молíння.

Момéнт — момéнт, мент.

Монáрх — монáрх, (*стар.*) монáрха (-рхи).

Монархúческий — монархíчний, единовлáдний.

Монáрхия — монáрхія.

Монастырский — манастúрський.

Монастырь — манастúр (-ря́).

Монáх — чернéць (*р.* ченця́ *и* черця́). **-áшек** —

Монáхиня — чернúця. [чéрчик, чéвчик.

Монáшеский — чернéчий.

Монáшество — чернéцтво.

Монáшествующий — чернéць, чернéчий.

Монéта — монéта. *Звонкая* **-та** — дзвінкá монéта. *Медная* **-та** — мідя́к, мідякú. *Мелкая* **-та** — дрíбні грóші, дрібнякú. *Серебряная* **-та** — срібня́к, срібнякú. **-та,** *находящаяся в обращении,* — обіжнá монéта.

Монéтный — монéтний. **-ный** *двор* — монетáрня. **-ное** *дело* — монетáрство.

Монéтчик — монéтник. [систéма).

Монометаллúческий — одноеталéвий (грошовí

Монопóлия — монопóлія (вúключне прáво на прóмисел, торгíвлю, то-що). [вáти.

Монополизúровать — монополізувáти, змонополізу-

Монотóнный — одноманíтний, однотóнний. **-нно** — однúм гóлосом, одноманíтно.

Монумéнт — монумéнт, пáм'ятник, надгрóбок.

Монументáльный — монументáльний; величéзний, міцнúй (будíвля).

Мор — промíрок, коровúця, пóшесть (-ти).

Моралúст — моралíст.

Морáль — морáль (напутíння на дóбре).

Морáльный — морáльний (вчúнок), етúчний.

Моратóриум — маратóріюм (відстрóчка вúплати

Мóре — мóре. [óргу].

Мореплáвание, мореходство— мореплáвство.

Мореплáватель — мореплáвець (-вця).

Морехóдное суднó — мореплáвне сýдно, корабéль.

Морúть — морúти, вморúти, мертвúти, вмертвúти, вигубля́ти, вúгубити, губúти, згубúти, виводúти, вúвести.

Моровóй — моровúй, пóшесний. **-вóе** *поветрие,* **-вáя** *язва* — моровúця, моровá хорóба.

Морóз — морóз. *Утренние* **-зы** — зáморозки, прúморозки.

Морóзить — морóзити. **-зит** — морóзить, берé морóз.

Морóзный — морóзяний. **-но** — морóзяно.

Моросúть — мрячúти, імжúти. [Дощ мрячúть].

Морскóй — мóрський. **-кóй** *бечевник*—побережжя.

Морщúна — змóршка. [куватий.

Морщúнистый — зморщений, помóрщений, зморш-

Мóрщить, -ся — мóрщити, **-ся. -ть** *лоб* — супúтися, насýпитися.

Москатéльный — корíнний (крамнúця). **-ные** *товары* — корíнні товáри. **-ный** *торговец* —

Мост — міст (*р.* мóсту) (ЧСР). [корíнник.

Мóстик — місток, містóчок, (*лава*) — клáдка.

Мостúть — мостúти, стелúти, (*камнем*) брукувáти; (грéблю) гатúти.

Мостки́ — кла́дка (на рі́чці).
Мостова́я — (з ка́меню) брук, бруќівка, (з де́рева)
Мостовщи́к — брука́р, мостови́к. [мостова́.
Мот — марнотра́тець, три́нькало, моти́га.
Мота́ть, промота́ть — марнотра́тити, перево́дити, перевести́, гайнува́ти, прогайнува́ти, цвиндрити, процвиндрити.
Моти́в — моти́в (підста́ва, причи́на). *По личным* **-вам** — з особи́стих причи́н.
Мотиви́ровать — мотивува́ти, умоти́вовувати, наво́дити підста́ви, угрунто́вувати. **-ный** — умотиво́ваний, угрунто́ваний.
Мотивиро́вка — мотивува́ння, (*сов.*) умотивува́ння, угрунт(о́в)ува́ння (ви́року).
Мотовство́ — марнотра́тство, гайнува́ння, мотовство́.
Мото́р — мото́р (двигу́н). **-ный** — моторо́вий.
Моча́ — се́ча. **-во́й** *пузырь* — сечни́к, сечеви́й мі́хур.
Мочь — могти́, змогти́, здолі́ти, сду́жати, спромогти́ся; (*возможность*) міць, си́ла. *Нев* **-чь**, *не в моготу* — не по си́лі, не під си́лу. *Нет* **-чи** — неси́ла, неспромо́га, неви́держка. *Что есть* **-чи** — чим дуж, що-си́ли. [ка́нець, ше́льма.
Моше́нник — круті́й (-і́я), круті́ль, шахра́й, ошу-
Моше́нница — круті́йка, шахра́йниця, шахра́йка.
Моше́нничать — крути́ти, шахрува́ти, (*обманывать*) ошу́кувати, ошука́ти, дури́ти, обдури́ти.
Моше́ннический — круті́йський, шахра́йський.
Моше́нничество — круті́йство, ошука́нство.
Мо́щный, -но — міцни́й, -но, ду́жий, -жо; мо́жний, -но, поту́жний, -но, могу́тній, -ньо.
Мощь — міць (*р.* мо́ци), си́ла.
Мрак — те́мрява, темно́та, су́тінь, мо́рок.
Мра́чный, -но — те́мний, -но, тьмяни́й, -но, хму́рий, -ро, хмурни́й, -но, пону́рий, -ро, сумни́й, -но. **-ный** *человек* — супі́й (-і́я), пону́ра, дунду́к, темрю́к.
Мсти́тель, -ница — ме́сник, -ниця.
Мсти́тельность — мсти́вість, помсти́вість (-ости).
Мсти́тельный — мсти́вий, ме́сний.
Мстить — пімсти́тися, мсти́ти, -ся, (*соверш.*) помсти́ти, -ся (кому́ *или* на ко́му за що).
Мудрё́ный — хи́трий, му́дрий, вузлува́тий, штучни́й; трудни́й, тяжки́й (книга). **-ный** *человек* — ди́вна, чудна́ люди́на. **-но** — хи́тро [Це ду́же хи́тро зро́блено], му́дро, шту́чно, тру́дно, тя́жко. *Не* **-но**, *что он...* — не ди́во, не ди́вно, що він...
Му́дрость — му́дрість (-ости).
Му́дрый, мудре́ц — му́дрий, мудре́ць, розу́мний, (*насмешливо*) мудря́чий, мудрі́й (-і́я), мудра́к, мудраге́ль.
Муж — чолові́к, муж, дружи́на, подру́жжя. **Муж** *совета* — грома́дський муж, (*стар.*) ду́мця.
Мужа́ть, возмужа́ть — до зро́сту дохо́дити, до зро́сту дійти́, мужні́ти, змужні́ти.
Мужело́жство — мужоло́зтво.
Му́жеский, мужско́й — чолові́чий.
Му́жественный, -но — му́жній, -но, му́жній, -ньо, відва́жний, -но, смі́ливий, -во.
Му́жество — му́жність, відва́га, смі́ливість.
Му́жнин — чолові́ків (гро́ші).
Мужчи́на — чолові́к, мужчи́на.
Музе́й — музе́й. **-зе́й** *при кабинете научно-судебной экспертизы* — музе́й при кабіне́ті
Му́зыка — му́зика. [науко́во-судо́вої експерти́зи.
Музыка́льный — музи́чний. **-ное** *произведение* — музи́чний твір. *Авторское право на* **-ное** *произведение* — а́вторське пра́во на музи́чний
Музыка́нт — музи́ка, музика́нт. [твір.
Мука́ — бо́рошно, (*редко*) мука́.
Мукомо́льный — мукомо́льний.
Муниципализа́ция — муніципаліза́ція (відібра́ння підприє́мства або́ майна́ від прива́тної осо́би до розпоря́дження мі́ста або́ грома́ди).
Муниципализи́ровать — муніципалізува́ти.
Муниципалите́т — муніципаліте́т
Муниципа́льный — муніципа́льний, мі́ський, гро-
Му́скул — му́скул, м'яз. [ма́дський.
Му́сор — смі́ття, (*щебневый*) груз.
Мути́ть, -ся — каламу́тити, -ся, скаламу́тити, -ся, мути́ти, -ся, замути́ти, -ся, баламу́тити, -ся, за-
Му́тный — мутни́й, каламутни́й. [баламу́тити, -ся.
Муть — гу́ща (-щі), фус, фу́си.
Муче́ние — му́ка, катува́ння, мордува́ння. *Подвергать* **-нию** — бра́ти на му́ки, му́чити.
Мучи́тельный, -но — болі́сний, -но, стражде́нний, -но, тяжки́й, -ко.
Мучи́тельство — мордува́ння, тира́нство.
Му́чить — му́чити, заму́чити, бра́ти (взя́ти) на му́ки, мордува́ти, замордува́ти, катува́ти, закатува́ти.
Мучни́к — бороше́нний торгове́льник, мучни́к (що продає́ муку́, бо́рошно).
Мучно́й — бороше́нний (ЛНМ, 24), борошняни́й,
Муштрова́ть — муштрува́ти. [мучни́й.
Мчать, -ся — мча́ти, -ся; бі́гти, ї́хати або́ не́сти
Мще́ние — пімста, по́мста. [ду́же шви́дко.
Мы́кать — ми́кати. **-кать** *горе* — біду́вати. **-ся** — шмигля́ти, сновига́ти, ша́статися, тиня́тися, по-
Мылова́ренный *завод* — милова́рня. [невіря́тися.
Мы́льный — ми́льний, миляни́й. **-ный** *пузырь* — ми́ляна ба́нька.
Мыс — ріг (*р.* ро́гу), висту́п, (в оде́жі) вирі́жок.
Мы́сленный — ми́слений. **-но** — ми́слено, в ми́слях, в ду́мці, на ду́мці, ду́мкою, думка́ми, по́думки.
Мысли́тельный — ду́мальний, ду́мний.
Мы́слить — ми́слити, зами́слити, гада́ти, загада́ти, ду́мати, заду́мати, міркува́ти, зміркува́ти, розважа́ти, розва́жити, в ми́слях, на ду́мці ма́ти.
Мысль — ду́мка, га́дка, ду́ма, мисль, ми́сля. *Прийти на* **-сль** — на ду́мку спа́сти.
Мыть — ми́ти, зми́ти (лице́); пра́ти, попра́ти (біли́зну); те́рти, поте́рти (підло́гу), шарува́ти, ви́шарувати (стіл).
Мыча́ть — му́кати, заму́кати, ревти́, заре́вти́.
Мышле́ние — ми́слення, ду́мання, гада́ння.
Мы́шца — м'я́сень (-сня).
Мышья́к — арше́ник (*руссизм* — миша́к).
Мя́гкий — м'які́й, ла́гідний (люди́на).
Мя́гкость — м'я́кість (-ости), м'якота́; ла́гідність.
Мяки́на — поло́ва. **-нный** *хлеб* — хліб з поло́ви.
Мяки́ш — м'яку́шка, мняку́шка.
Мясни́к — різни́к. **-цкий** — різни́цький.
Мяте́ж — ворохо́бня, бунт, повста́ння, за́колот, ро́зрух.
Мяте́жник — ворохо́бник, бунті́вни́к, бунта́р (-ря́), повста́нець.
Мяте́жнический — бунта́рський, повста́нчий. [вий.
Мяте́жный — бунті[о]вли́вий, бунтли́вий, ворохобли́-
Мяте́ль — мете́лиця, заві́рюха, хурто́вина, хуга.
Мять, -ся — м'я́ти, -ся, пом'я́ти, -ся, м'я́ти, -ся, пом'я́ти, -ся.

Н

На — на; про, для, задля. *Вот тебе* **на**! — от тобі й маєш! **На** *виду* — на очах, на оці, на видноті. **На** *все руки* — до всього, на все здатний. **На** *праздник* — про свято. **На** *случай* — про случай; на той випадок, коли-б...

Набавлять, набавить — набавляти, набавити, прибавляти, прибавити, додавати, додати, накидати, накинути.

Набавка (надбавка) — набавляння, прибавляння, накидання, додавання; набавка, наддаток, додаток, додача (-чі), підвищення (на ціну), націнка.

Набат — сполох. *Бить в* **-бат** — на сполох бити, на ґвалт бити (дзвонити).

Набег — напад, набіг, наскік (-скоку), забіг.

Набедокурить — нашкодити, наброїти.

Набело — начисто.

Набережная — набережна; побережжя.

Набережный — надбережний, побережний, прибережний, бережний.

Набивать, -бить — набивати, набити, напаковувати, напакувати, напихати, напхати, (*чучело*) випихати, випхати. **-ать, -ить** *цену* — збити (набити, нагнати) ціну. **-ся** — набиватися, набитися, накидатися, накинутися, напрохуватися, напрохатися, напроситися; набиратися, набратися, напхатися, натовпитися. **-тый** — набитий, напханий, (*чучело*) випханий. **-тый** *дурак* — великий дурень, дурний як пень, дурний як колода, як ступа.

Набивка — набивання, напак(ов)ування, напихання (*чучела*) випихання.

Набирать, -брать — набирати, набрати, з[під]бирати, з[під]ібрати. **-ся** — набиратися, набратися, збиратися, зібратися, підбиратися, підібратися.

Наблюдатель — спостережник, постерегач, дослідувач; наглядач, доглядач, дозорець, дозорця.

Наблюдательность — спостережливість, кмітливість.

Наблюдательный — спостережливий, кмі[е]тливий (людина); наглядальний, дозорчий. **-ное** *производство* — наглядальна (дозорча) справа.

Наблюдать, наблюсти — спостерегати, спостерегти, кмітити, покмітити; стежити, вистежити, доглядати, догле[я]діти, наглядати, нагле[я]діти, пильнувати, допильнувати (чого), дозирати.

Наблюдение — спостереження, доглядання, наглядання, нагляд, догляд, дозір (-зору) (КМ). **-ние** *за закономерностью действий властей* — догляд над законністю вчинків влади. **-ние** *за производством следствия* — наглядання за переведенням слідства. *Научное* **-ние** — наукове спостереження.

Набор — призов, набір (-бору) (до війська); складання (до друку); набірок (в довг). **-бор** *орудий, инструментов* — начиння, припас, справа.

Наборщик — складач (у друкарні).

Набрасывать — накидати, накинути, наскидати, понаскидати; накреслювати, накреслити, робити нарис, зробити нарис. **-ать** *тень на кого-нибудь* — кидати на кого тінь, підкопуватися під чиюсь славу. **-ся** — накидатися, накинутися на, допадатися, допастися, дориватися, дорватися до.

Набрести (*на что*) — натрапити, надибати, натрапити на [брести (на що).

Набросок — нарис, начерк.

Навал — купа, кучугура, навал.

Наваливать, -ся, навалить, -ся — навалювати, -ся, навалити, -ся; накидати, накидати, накладати, накласти, навантажувати, навантажити; насовувати, насунути. [Насунуло людей багато].

Навалка — навалювання, накидання, навантажения. *Груз в* **-ку** — вантаж навалом.

Навастривать, навострить — нагострювати, нагострити, наточувати, наточити. **-ить** *лыжи* — намастити п'яти, утекти, дати тягу, драла, п'ятами накивати. **-ить** *уши* — насторожити (пашорошити) вуха. **-ся** — набити (наламати) руку, наламатися.

Наведение — наведення, навід (-воду).

Наверстывать, наверстать — наганяти, нагнати, надолужувати, надолужити, навертати, навернути.

Наверху — угорі.

Навес — дашок, причілок; повітка, шопа; намет, халабуда.

Навеселе — на підпитку, під чаркою.

Навет — обмова, наговір (-вору).

Навзничь — навзнак, навзнаки, горілиць.

Навзрыд — уголос, ридаючи, ридма.

Навигация — навігація, плавба.

Навлекать — натягати, натягти, наволікати, наволокти (ЛР, 41). **-лечь** *беду* — накликати біду, лихо. **-кать** *подозрение* — наволікати (стягати на себе) підозру, підозріння.

Наводить, -вести — наводити, навести; направляти, направити, наганяти нагнати (холоду), націлювати *и* націляти, націлити (рушницю). **Наводящий** *вопрос* — направне питання. **Наведенные** *люди* — наведені люди. **-ти** *справку* — взяти (забрати) довідку, (*справиться*) довідатися.

Наводнение — повідь (-води), повінь (-вени), залива.

Наводнять, наводнить — заливати, залити, понімати, поняти (водою).

Наводчик — наводець (-дця).

Навождение — навождення, мана.

Навоз — гній (*р.* гною).

Навозный — гнойовий, гнійний.

Навсегда — назавсіди, на все, навіки, повік, довіку.

Навязчивый — причепливий, набридливий, в'їдливий, настирливий. **-вые** *идеи* — причепливі (настирливі) думки. **-вый** *человек* — в'їдлива (настирлива) людина, причепа.

Наглость — безсоромність, безчільність, зухвальство, нахабність (-ности).

Наглый — безсоромний, безчільний, зухвалий, нахабний.

Наглядный, -но — наочний, -но, наглядний, -но. **-ным** *делать* — унаочнювати. **-ное** *обучение* — наочна (наглядна) наука, наочне навчання.

Награбить — награбувати, награбити. **Награбленный** — награбований, грабіжний (Я).

Награда — нагорода, винагорода, заплата, віддяка.

Наградной — нагородний. **-ной** *список* — нагородний список, список на нагороду.

Награждать — нагороджати, нагородити, винагороджувати, *и* винагороджати, винагородити.

Награждение — нагорода; нагородження, винагородження.

Наглядéть — наглядíти, наглянути, назирити, назорити. **-ся** — наглядíтися, надивитися, намилуватися.

Нагромождáть, -здить — накопичувати, накопичити, накидáти, накидати, накладáти, накласти, навáлювати, навалити.

Нагружáть, нагрузить — навантáжувати (вантáжити), навантáжити, накладáти, накласти; обтяжáти, обтяжити (робóтою). [(робóтою).

Нагрýзка — вантáження, навантáжування; обтяження

Нагрянуть — набігти, наскочити, напáсти, насунути.

Надáвливать, надавить — надáвлювати, надавити, натискувати, натиснути.

Надвигáть, -ся — насувáти, -ся, насунути, -ся.

Нáдвое — нáдвоє, нáвпіл.

Надвóрный — надвірній (будівля). [знадвóру].

Надвóрье — надвір'я. *С* **-рья** — знадвóру. [Зайшóв

Надгрóбный — надгрóбний, похорóнний (промóва). **-ный** ***камень, памятник*** — надгрóбок.

Наддавáть (*на торгах*) — наддавáти, набавляти, набáвити. [бáвка, перéвишка.

Наддáча — наддавáння, набавляння, наддáча, на-

Наддирáть — наддирáти, наддéрти, надривáти, надірвáти.

Надевáть — одягáти, одягти, надягáти, надягти.

Надéжда — надія, сподівáння, сподíванка. *Иметь* **-ду** — надіятися, сподівáтися, покладáти надію. *Потерять* **-ду** — стрáтити надію.

Надёжность—пéвність, надійність, вíрність (-вости).

Надёжный — пéвний, надійний (людина).

Надéл — надíл (КМ).

Надéльный — надíльний. [зóрця.

Надзирáтель — доглядач, наглядач, дозóрець, до-

Надзирáть — доглядáти (чогó) (КМ), дозирáти (чогó) (КМ), наглядáти, пильнувáти (чогó).

Надзóр — доглядáння, дóгляд, наглядáння, пáгляд, дóзір. *Отдать под* **-зóр** — віддáти під дóгляд. **-зóр** *прокуратуры за законностью действий органов власти* — нáгляд (з бóку) прокуратýри над закóнністю вчинків óрганів

Надиво — надиво, навдивовижу, напрóчуд. [плáди.

Надирáть — надирáти, надéрти (лика); намилáти, нам'яти (вýха), чýбити, начýбити.

Надлежáть — належáти. **-щий** — належний (ЛЗ, XI), слушний (час) (АЮЗР, 6, I, 297), відповідний. *В* **-щее** *время* — в належну годину, у слушний час. **-щий,** *относящийся к делу* (*документ*) — дотичний (докýмент). **-щее** *доказательство* — належний дóвід, слушний дóвід (ЛР, 44). **-щим** *образом* — належно, як належить, як слід, як трéба, як повинно, як годиться. **-жит** — належить, повинно, трéба, годиться.

Надмéнность — пихá, бундючність, чвань, чванливість. [чванливий, чванькувáтий, гордовитий.

Надмéнный — пихáтий, бундючний, пиндючний,

Нáдо, нáдобно — трéба, тра, потрíбно, слід, належить.

Нáдобность — потрéба (АЮЗР, 6, I, 343, 394; КМ; СФА; ЛР, 44, 120). *По мере* **-сти** — в міру потрéби. *В случае* **-сти** — як потрéба

Нáдобный — потрíбний. [вкáже, в рáзі потрéби.

Надоедáть — на(д)бридáти, на(д)бриднути, обридáти, обриднути, надокучáти, надокучити, уїдáтися, уїстися, настирюватися, настиритися.

Надоéдливость — набридливість, уїдливість, обридливість. [надокучливий, настирливий.

Надоéдливый—в'їдливий, набридливий, обридливий,

Надóлго — надóвго. [навчити, нарáювати, нарáяти.

Надоýмливать — напоумляти, напоумити, навчáти,

Надпиливать — надпилювати, надпиляти. [сáння.

Надписáние — написувáння, надписувáння, надпи-

Надписáтель — написувач, надписувач. *Бланко*-**надписáтель** — надписувач на бланкові. бланконадписáтель. *Векселе***надписáтель** – надписувач на вéкселі, векселенадписáтель.

Надписывать, надписáть — написувати, написáти, надписувати, надписáти, стáвити (постáвити) свій підпис, ім'я.

Нáдпись — нáпис, нáдпис; титул, зáголóвок. *Безоборотная* **-пись** — беззворóтний нáпис, нáпис про невідповідáльність: «без зворóту на мéне». *Бланковая* **-пись** — бланкóвий нáпис. **-пись** *об уплате* — нáпис про виплáту. *Передаточная* **-пись** (*на векселе*) — передавáльний нáпис (на вéкселі). *Передаточная* **-пись** *на договоре* — нáпис про передáчу умóви.

Надругáтельство — нарýга, зневáга, знущáння, глузувáння.

Надсмóтрщик — наглядач, доглядач, дозóрець (КМ).

Надстрáивать — надбудóвувати, надбудувáти, надстрóювати, надстрóїти; (*камнем*) надмурóвувати, надмурувáти.

Надстрóйка — надбудувáння; надбудóва.

Надувáть — надимáти (надувáти), надýти (що); піддýрювати, обдýрювати, піддурити, обдурити

Наедáться — наїдáтися, наїстися. [(когó).

Наединé — на самоті (СФА, VI, 235), самотóю, сам на сам, на дві пáрі очéй (*глаз-на-глаз*).

Наéзд — наїзд (ЧСР), наїхання (АЮЗР, 6, I, 186, 218), зáбіг.

Наéздник — верховéць, їздéць, гарцівник.

Наезжáть — наїздити, наїхати, забігáти, забігти (*напасть*).

Наём—найми, наймáння. *Брать в* **-ём** — наймáти, (нерухóме майнó) орендувáти. *В* **-ём** — у найми. **-ём** *имущественный* — орéнда. **-ём** *личный*—найми (послýг). **Наймодáвец** (*сдающий в* **-ём**) — винаймáч. **Наниматель** (*берущий в* **-ём**)—наймáч. **-тель** *личных услуг*—хазяїн. *Отдавать в* **-ём** *недвижимое имущество*—винаймáти (комý), давáти, здавáти в орéнду. *Отдавать в поднаём, в субаренду* — піднаймáти (комý). *Отдача в* **-ём**—винаймáння. *Плата за* **-ём**—наймáнщина. *Плата за* **-ём** *квартиры* – комірне, плáта за ква(р)тиру. **-ём** *рабочей силы*—наймáння робóчої сили. *Служить по* **-му** — в наймах бýти, служити

Наёмник, -ца—наймит, -чка. [наймитом, наймичкою.

Наёмный — наймáний, наємний, найнятий (вíйсько). **-ная** *плата* — наймовé. **-ный** *труд* — наймáна прáця. [винаймáч.

Наёмщик — наймáч, наємець, (*сдающий в наём*)

Нажива — зиск, набýток, нажива, пожива, кóрисчь. *Эксплоатация чужого труда с целью* **-вы** — визискувáння чужóї прáці задля кóристи. *Трудовая* **-ва** (*заработок*) — дорíбок (*р.* дорóбку). [нажити.

Наживáть, нажить — набувáти, набýти, наживáти,

Наживной — набутий, придбаний, набувний, наживний, добувний.

Нажим — натиск, притиск.

Нажимать, -жать — padавлювати, надавити, нагнічувати, нагнітити, натискувати (натискати), натиснути.

Нажитой — нажитий, набутий, надбаний, придбаний. **-тое** *имущество* — нажиток, надбане, придбане, надбання.

Назад — назад. *Год тому* **-зад** — рік тому, буде тому рік, рік перед тим, перед роком. *Два дня* **-зад** — позавчора, два дні перед тим, два дні тому, перед двома днями. *Пять лет* **-зад** — п'ять років тому, буде тому п'ять літ, перед п'ятьма роками.

Назади — ззаду, позаду.

Название — назва, назвище, назвисько (ТОК, III, 44).

Назидание — навчання, наука, напутіння.

Назидательный — навчальний, напутенний.

Назначать, -чить — призначати, призначити, назначати, назначити (КМ). **-ить** *на должность* — призначити на посаду, наставити (ЛР, 44, 119). **-ить** *наказание, следствие* — призначити кару, слідство. **-ить** *срок* — призначити (визначити) строк, термін, реченець, скласти строк, термін, реченець. **-ить** *цену* — визначити (покласти, скласти) ціну.

Назначение — призначення, визначення, настанова (на уряд). **-ние** *заседания* — призначення засідання. **-ние** *наказания* — визначення (призначення) кари. **-ние** *срока* — визначення (складення) строку, терміну, реченця. *Станция* **-ния** — станція призначення.

Назойливость — настирливість, налазливість, нав'язливість, в'їдливість.

Назойливый, -во — настирливий, -во, налазливий, -во, нав'язливий, -во, [у]в'їдливий, -во.

Назревать — вистигати, вистигти, достигати, достигти, наспівати, наспіти, поспівати, поспіти.

Называть — називати. **Названый** *брат* — названий брат, побратим. **-ная** *сестра* — названа сестра, посестра. **-ся** — назватися, найменуватися; напроситися, набитися. *Так* **называемый** — так званий.

Наивный — наївний, безхитрий, простий, простосердий.

Наизнанку — навиворот, на злий бік.

Наизусть — на пам'ять, з пам'яти, з голови.

Наименование — найменування, йменування, ім'я, йменення, назва, назвисько.

Наименовать — на(й)менувати, назвати.

Наискось — навскоси, навкоси, навкося, навкосяка, скісняком.

Найденыш — найда, знайденя (-яти).

Наказ — наказ, регламент, устава.

Наказание — кара, (с)карання (СФА, VI, 205; ЛР, 44), покарання. *В* **-ние** — за кару. *Заслужить* **-ние** — на кару заслужити. *Исправительное* **-ние** — поправна кара. *Мера* **-ния** — міра кари. *Назначить, определить* **-ние** — визначити, призначити кару. *Под страхом* **-ния** — під загрозою кари. *Смягчение* **-ния** — полегшення кари. *Степень* **-ния** — міра (ступінь) кари. **-ния** *уголовные и исправительные* — кари горлові (*гал.* головничі) й поправні. *Увеличить* **-ние** — збільшити, побільшити кару. *Уменьшить* **-ние** — зменшити кару.

Наказывать, наказать — карати (ЛР, 44), скарати (ЛР, 22), покарати.

Наказуемость — каригідність (-ости); покарання.

Наказуемый — кари гідний (вчинок); караний.

Накануне — в переддень, напередодні.

Накидка — накидання, накид, накидка. *В* **-ку** — набпашки, набпашку, накидкою.

Наклад — утрата. *Он был в* **-де** — він був з утратою, він утратив.

Накладная — накладна, (залізнична) перевізний лист, квит.

Накладной — додатковий, добавний (видатки). **-но** — утратно, невигідно.

Накладывать, наложить — накладати, накласти.

Наклон — похилість, похил, похилина, схил, спад.

Наклонность — нахил, нахилок, схильність. **-ность** *к преступлению* — нахил до злочинства.

Наклонный — похилий, похилистий, нахилий, згористий; прихильний, схильний. **-ная** *плоскость* — згориста, похила площина. **-ный** *к порочной жизни* — схильний до непорядного життя.

Наклонять, -ся — нахиляти, -ся, нахилити, -ся, нагинати, нагнути (голову); схиляти, -ся, схилити, -ся (до чого), прихиляти, прихилити (на свій бік).

Наковальня — ковадло, ковало. [Між молотом і ковадлом].

Наконец — наостанку, нарешті, врешті, вкінці.

Наконечник — наконечник.

Накопление — нагромадження, нагуртування, накопичення, збирання, збивання (грошей). **-ние** *грузов* — скупчення (нагуртування) вантажу.

Накапливать, накопить — нагромаджувати, нагромадити, накопичувати, накопичити, скупчувати, скупчити, нагуртовувати, нагуртувати, збирати, назбирати, збивати, збити (копійку).

Накрест — навхрест, нахрест, хрестом. [Перекреслити навхрест].

Налагать, наложить — накладати, накласти (наложити), накидати (КМ), накинути. **-жить** *запрещение* — накласти заборону. **-жить** *наказание* — накласти кару. **-жить** *на себя руки* — смерть собі заподіяти. **-гать** *оковы* — забивати в кайдани. **-жить** *отпечаток* — відбитися, позначитися на чому. **Наложенный** *платеж* — післяплата, накладений платіж. *Послать с* **-ным** *платежом* — послати з(а) післяплатою.

Налаживать, наладить — палагоджувати, налагодити, направляти, направити, поправляти, поправити, ладнати, наладнати, поладнати.

Налево — ліворуч, в ліву руку, вліво, наліво.

Налегать, налечь (*на что*) — налягати, налягти, наполягати, наполягти, напосідати, напосісти, насідати, насісти, -ся (на кого). [одягнений вийшов].

Налегке — порожнем (їхати); легко, злегка. [Легко

Налет — наскік, наскок, наїзд (ЧСР), наїхання (АЮЗР, 6, I, 218); налітання, напад; суга (*на жидкости*), іржа (*ржавчина*), плівка, плівка, падь (*р.* пади) (*на языке*).

Налетать, -теть — налітати, налетіти, наскочити.

Налетчик — наскочник, налітач.

Наливать, налить — наливати, налити, наляти, насипати, насипати (борщ, горілку, кип'яток), (*из крана*) вточувати, вточити (чаю).

Наличность, наличие — наявність, присутність. *Денежная* **-сть** — готівка, готові гроші, (*стар.*) готовизна. *При* **-сти** *факта* — при наявності факту, коли є факт.

Наличный — наявний, готовий, присутній. **-ные** *деньги* — готові гроші, готівка. **-ное** *имущество* — наявне майно. **-ный** *состав судей* — присутні судді, наявний склад суддів.

Налог — податок, (*пошлина*) мито. **-ги** — податки, оплатки, побори (АЮЗР; 6, I, 413). *Косвенный* **-лог** — посередній податок. *Невыплаченный* **-лог**, *недоимка* — залеглі податки, залеглість. *Обложение* **-ми** — оподаткування. *Обложить* **-ми** *что* — оподаткувати. *Освобождение от* **-га** — у[з]вільнення від податку. **-лог** *от бочки вина* — чопове (АЮЗР, 6, I, 344). *Подоходный* **-лог** — податок з прибутку, відприбутковий податок. *Поземельный* **-лог** — поземельний податок, поземельно. *Прямой* **-лог** — безпосередній податок. *Свободный от* **-гов** — вільний від податків.

Налоговый — податковий.

Налогоспособность — оплатоздатність (-ности).

Наложение — накладання, накладення. **-ние** *штемпеля* — штемплювання.

Наложница — підложниця, побічниця, полюбовниця.

Наложничество — підложництво.

Намедни — нещодавно, недавно, допіру.

Намёк — натяк. **-ком** — натяком, навтяки.

Намекать, -кнуть — натякати, натякнути. **-кая** — натякаючи, навтяки (кажучи).

Намереваться — намірятися, -ся, намір (гадку) мати, взяти, (*вознамериваться*) важитися, зважитися.

Намерение — намір, замір; **см. Умысел.** *Иметь* **-ние** — мати намір. *Без* **-ния** — без наміру, ненавмисне. *С заранее обдуманным* **-нием** — з задалегідь (наперед) узятим наміром. *С* **-нием, -нно** — з наміром, навмисне. **Намеренный** — умисний.

Наместник — намісник. **-ичество** — намісництво.

Намечать, наметить — намічати, намітити, значити, позначати, позначити (що); пабачити, назирити [(собі що).

Намордник — намордник (собаці).

Нанесение — нанесення; заподіяння; вчині[е]ння. **-ние** *оскорбления словом, действием* — вчині[е]ння (завдання) безчестя (ЧСР) (образи) словом, вчинком. **-ние** *побоев* — биття (ЛР, 44), побій, завдання побою. *Умышленное* **-ние** *удара* — навмисний побій.

Нанимать, нанять — наймати, найняти (ЛР, 44). **-ся** — найматися, найнятися, ставати, стати до кого (за наймита, робітника, на роботу, то-що); у найми піти. [*рабочих* — хазяїн.

Наниматель — наймач, наємець. **-тель** *служащих*,

Нанос — нанос, кучугура (з піску, з снігу), наплинок, намив, намул (річкою нанесло).

Наносить (*причинять*) — завдавати, завдати, спричиняти, спричинити. *Вред* **-ить** — шкоду робити, шкодити. **-ить** *обиду, несправедливость* — кривдити, скривдити, чинити кривду. **-ить** *оскорбление* — ображати, образити, чинити (вчинити) образу. **-ить** *оскорбление на словах, действием* — ображати (чинити образу) словом, вчинком.

Наносной — наносний, намивний.

Наоборот — навпаки, навспак, навпроти.

Наобум — навманя, навманяки.

Наотмашь — навідмаш, навідліг, наодліг.

Наотрез — наодріз [Сказати наодріз]; рішуче.

Нападать, -сть — нападати, напасти, напускатися, напуститися, накидатися, накинутися (на кого). **-асть** *на след* — на слід напасти, натрапити слід, узяти (АЮЗР, 6, I, 275).

Нападение — напад. *Вооружённое* **-ние** *банды на хутор* — наїзд озброєної банди на хутір (ЧСР).

Наперёд — наперед, поперед, попереду.

Напереди, впереди — попереду, спереду, перед.

Наперекор — наперекір, насупроти.

Наперерез — навперейми (бігти).

Наперечёт — під лічбу.

Наперсник, -ца — вірник, -ця, повірник, -ця.

Напечатание — надрукування, вйдрукування.

Напечатать — надрукувати, вйдрукувати.

Напиваться — напиватися, напитися; упиватися, упитися.

Напиток — напій(-пою) (СФА, VI 23), трунок (АЮЗР, 8, V, 109), питво, пиття. *Крепкие* **-ки** — міцні напої. *Спиртные* **-ки** — спиртові напої, [(трунки).

Наповал — лоском, влоск, одразу.

Напоминание — нагадування, нагад, нагадання.

Напоминать, -мнить (*кому о чём*) — нагадувати (кому про що), нагадати, пригадувати, пригадати.

Направление — напрям, напрямок; прямування, простування; (*руководство*) направа, керунок. **-ние** *дела* — направлення справи.

Направлять, направить — направляти, направити, справити, керувати, накерувати, скерувати. **-ить** *дело на прекращение* — направити справу до закриття. **-ся** — прямувати, попрямувати, простувати, попростувати (до чогось).

Направо — праворуч, направо.

Напраслина — пеня, напасть. *Взводить на кого* **-ну** — пеню зводити (прикидати) на кого.

Напрасный — даремний, марний, несправедливий. **-но** — даремно, дурно, дарма, занепинно, надаремне, марно, несправедливо.

Напрашиваться, напроситься — напрошуватися, напроситися, набиватися, набитися.

Например — наприклад, приміром, як ось, як от.

Напрокат — внаєм.

Напролёт, навылет — наскрізь, навиліт.

Напролом — пробоєм.

Напропалую — до загину, на пропаще, на пропале, на всі заставки. [Лає його на всі заставки].

Напротив — супроти, супротив, проти, против, навпроти (кого); навпаки.

Напрягать, -ечь, -ся — напружувати, -ся, напружити, -ся, натужувати, -ся, натужити, -ся, натягати, -ся, натягти, -ся. **-ать** *силы* — силкуватися, напружувати сили, змагатися.

Напряжение — напруження, напруга, натуга.

Напряжённый — напружений. **-но** -но, напругом.

Напрямик — прямо, просто, прямцем, без сорома казка (сказати), навпрошки (їхати).

Напускать — напускати, напустити. **-ить** *на себя дурь* — удавати з себе дурня, дурника строїти.

Напускной — напускний, удаваний, нещирий.

Напутать — наплутати. [путне слово.

Напутственный — напутній. **-ное** *слово* — на-

Напу́тствие — напу́чування, напу́тіння.

Напу́тствовать — напу́чувати, напу́тити; виряджа́ти, ви́рядити, виправля́ти, ви́правити. [нути.

Напуха́ть — спуха́ти, спу́хнути, напуха́ти, напу́х-

Напы́щенный — пиха́тий, пишний, чваньковитий, чванькува́тий, бундю́чний; напу́шений (стиль). **-ным** *языком говорить* — висо́ким шти́лем, з письме́нна говори́ти.

Наравне́ — на́рівні́, врівні́, врівень, рі́вно з чим.

Наре́за́ть — пари́зувати, нарі́зати (зе́млю).

Наре́зка — нарі́зування; карбува́ння, на́рі́зка, за-ру́бка (на де́реві).

Нарека́ние — наріка́ння, доріка́ння, докі́р (-ко́ру).

Нарека́ть — наріка́ти, доріка́ти, докоря́ти (кому́).

Наре́чие — нарі́ччя, говірка, вимо́ва; (*грам.*) прислі́вник.

Нарица́тельный — на́званий, прозивни́й, називни́й, номіна́льний. *Это сделалось* **-ным** *именем* — це ста́лося на́звою. **-ная** *стоимость* — називна́ ва́ртість. **-ная** *цена* — називна́ ціна́. **-ная** *цена свыше указанного* — номіна́льна ціна́ понад пока́зану.

Наро́д — наро́д, на́рід, люд, лю́ди. **-ды** *кочевые* — наро́ди кочові́, бродя́чі, перехо́жі. **-ды** *оседлые* — наро́ди осі́лі. *Простой* **-ро́д** — простолюд, (*стар.*) посполи́ті, поспі́льство.

Наро́дник — наро́дник, народо́вець, народолю́бець.

Наро́дничество — наро́дництво, народо́вство, наро-

Наро́дность — наро́дність. [долю́бство.

Наро́дный — наро́дній, людови́й, (*стар.*) посполи́тий.

Народове́дение — народозна́вство, людозна́вство.

Народодержа́вие — народодержа́вство, народопра́в-

Народонаселе́ние — лю́дність. [ство.

Нарожда́емость — народже́нність, народи́мість.

Нарожда́ться, народи́ться — наро́джуватися, на-

Наро́ст — на́ріст (-роста), на́ростень. [роди́тися.

На́рочный — гіне́ць, посла́нець, нарочи́тий, на́рочний. [Посла́ти листа́ з посланце́м, з на́рочним]. **-но** — уми́сне (АЮЗР, 6, I, 345; ЛР, 44), навми́сне, нарочи́то, наро́ком, наро́чно.

Нару́жность — зо́внішність, пока́зність, вид, ви́гляд, о́коло. *По* **-сти** — як на зо́внішній ви́гляд, з ви́ду [З ви́ду порядна люди́на, здає́ться].

Нару́жный — зо́внішній, надві́рній, околи́чній. (**-ный** *вид* — надві́рній ви́гляд). **Снару́жи** — зо́кола, знадво́ру. [Увійшо́в знадво́ру. Знадво́ру воно́ ви-

Нару́жу — наве́рх, на-о́коло, на-двір. [глядає гарно.

Наруша́ть, нару́шить — пору́шувати, пору́шити, наруша́ти, нару́шити, злама́ти (ЛР, 44). (*стар.*) зруша́ти (АЮЗР, 6, I, 303). **-ить** *границы земельного владения* — зе́млю переступи́ти (АЮЗР, 6, I, 84). **-ить** *граничные знаки* — пору́шити межові́ знаки́, зако́пи ру́шити (АЮЗР, 6, I, 84). **-ить** *договор* — пору́шити, злама́ти, умо́ву, (*стар.*) ві́ступити з листа́ (АЮЗР, 6, I, 84). **-а́ть** *закон* — поруша́ти (лама́ти) зако́н. **-а́ть** *право, обещание* — лама́ти, злама́ти пра́во, сло́во. **-а́ть** *чужое владение* (*землёй*) — (*стар.*) в чужи́й грунт уступа́ти (ЛЗ, X).

Наруше́ние — пору́шення, лама́ння, злама́ння (сло́ва, пра́ва). **-ние** *закона, преступление* — злама́ння зако́ну, зло́чин, пере́ступ. *Иск о.* **-нии** *владения* — по́зов про пору́шене володі́ння (пору́шене посіда́ння).

Наруши́тель — пору́шник, поруши́тель. **-тель** *прав* — пору́шник пра́ва.

На́ры — піл (р. по́лу). [ве́ред, (*чирей*) чира́к.

Нары́в — пухи́р (-ря́), мі́хур (-ра́), болячка, нари́ва,

Нарыва́ть, -рва́ть — нарива́ти, нарва́ти (трави́), нако́пувати, накопа́ти (землі́). **-ся** — наска́кувати, наско́чити, нахо́плюватися, нахопи́тися, нарива́тися, нарва́тися (на що).

Наря́д — на́каз, наря́д; (*одеяние*) у[в]брання́.

Наряду́ — ря́дом, підря́д (з чим), по́руч (чо́го) врі́вні́, рі́вно, одна́ково (з чим). [насадови́ти (де́рево).

Насажда́ть, насади́ть — сади́ти, посади́ти, насади́ти,

Насажде́ния (*древесные*) — поса́дки.

Наседа́ть, -се́сть — насіда́ти, насі́сти (на ко́го).

Населе́ние — лю́дність (міська́, сільська́), насе́лення.

Населённый — залю́днений (краї́на). **-ный** *пункт* — осе́лене (залю́днене) мі́сце.

Населённость — залю́днення. [вати, осади́ти.

Населя́ть, насели́ть — оселя́ти, осели́ти, оса́джу-

Насе́чка — зару́бка, за́руб, карбі́ж. *Делать* **-ки** *на дереве* — роби́ти зару́бки на де́реві, бра́ти на карбі́ж (карбува́ти).

Наси́лие — наси́льство, си́лування, при́мус, си́ла, ґвалт (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 49). *Грабёж с* **-лием** — грабі́ж з наси́льством, ґвалто́вний грабі́ж. *Физическое или психическое* **-лие**, *грозящее смертью или увечьем*, — фізи́чне або́ психі́чне наси́льство з загро́зою сме́рти або́ калі́цтва.

Наси́ловать — си́лувати, приси́лувати, нево́лити, принево́лити, приму́шувати, приму́сити; ґвалтува́ти, зґвалтува́ти (*напр.* жі́нку або́ ді́вчину), знаси́лувати.

Наси́льно — си́лою, силомі́ць, силомі́цю, живоси́лом, нево́лею, ґва́лтом, че́рез си́лу, наси́льно.

Наси́льный — си́луваний, внево́лений, приму́шений.

Наси́льственный — наси́льний, ґвалто́вний (смерть, побрання́ худо́би, вчи́нки); поневі́льний, си́луваний (шлюб). **-ное** *лишение владения и пользования* — наси́льне позба́влення володі́ння та кори́стування; (*стар.*) спокі́йного де́ржа́ння йужива́ння вибиття́ (АЮЗР, 6, I, 125).

На́сквозь — на́скрізь, навилі́т.

Наско́лько — наскі́льки, оскі́льки. [хапцем.

На́скоро — на швидку́ ру́ку (руч), нашвидку́, по́-

Насле́дник — спадкоє́мець, (*руссизм*) наслі́дник.

Насле́дование — спадкоє́мство, дістава́ння у спа́док, (*руссизм*) наслі́дування (КМ). **-ние** *по завещанию* — спадкоє́мство (наслі́дування) по духівни́ці. **-ние** *по закону* — спадкоє́мство (наслі́дування) по зако́ну.

Насле́довать — діста́ти спа́док по ко́му, *русс.* наслі́дувати; (нерухо́ме майно́) одідичувати, одіди́чити.

Насле́дователь — спадкода́вець (-вця). [(ЖО, 54).

Насле́дственность — спадко́вість (-ости).

Насле́дственный — спадко́вий (ЧСР; КМ), діди́чний (АЮЗР, 6, I, 424), спадкоє́мний. **-ный** *актив* — спадко́вий акти́в. **-ный** *владелец* — спадкоде́ржець, діди́ч. **-ные** *долги* — спадко́ві борги́. **-ное** *имущество* — спадко́ве́ майно́. **-ный** *пассив* — спадко́вий паси́в. **-ный** *по матери* — матери́зний, (ЧСР). **-ный** *по отцу* — батьківща́нний, отчи́стий (ЧСР). **-ная** *пошлина* — спадко́ва́ опла́та. **-ное** *право* — спадко́ве́

право. -ная *правоспособность* — спадкова правоздатність, право бути спадкоємцем.

Наследство — спадок (ЧСР; СФА, VI, 69; ЛР, 44), спадки (КМ), спадщина. *Вступать, вступить в* -ство — обіймати, обняти спадщину. *Вступить в права* -ства — вступити в право спадщини. *Достаться в* -ство *кому* - спасти на кого, припасти кому (по батькові, по матері). *Лишить* -ства — позбавити спадщини, (*стар.*) вйдідичити. *Оставить в* -ство — спадком лишити кому. -ство *от бабки* — бабизна. -ство *от деда* — дідизна, дідівщина. *Отказ, отречение от* -ства — зречення спадщини; одмова од спадщини. *Отказаться от* -ства — зректися спадку. *Открытие* -ства — відкриття спадщини. -ство *от предков* — предківщина. *Охрана* -ства — охорона спадщини. -ство *по завещанию* — заповітна спадщина, спадщина по духівниці. -ство *по закону* — спадщина по закону. *Получить* -ство — спадок дістати. -ство *после брата* — братівщина, братовизна. -ство *после матери* — материзна. -ство *после отца* — батьківщина. -ство *после свёкра* — свекрівщина. -ство *после тестя* — тестівщина. *Принятие* -ства — прийняття спадщини, згода обняти спадщину. *Раздел* -ства — розділ спадщини. *Утверждение в правах* -ства — ствердження прав на спадщину. *Часть* -ства — частина спадщини. [шар, верства.

Наслоение — напластування, наверствування; пласт,

Насмехаться — сміятися, насміхатися, насміятися (з кого, кому, над ким), глузувати (з кого), кепкувати (з кого). [кування.

Насмешка — посміх, глум, глуз, глузування, кеп-

Насмешливый — насмішкуватий, глузливий, глумливий.

Насмешник — насмішник, глумливець, глузівник.

Насолить (*кому*) — насолити, допекти, впектися, дозолити, ввіритися, в знаки датися (кому чим).

Насос — смок, цмок, смоковик, (*пожар.*) кишка; водотяг.

Насплетничать — наплести, наплітувати, наплескати язиком (на кого); (*лживо*) наклепати, набрехати (на кого).

Наставление — наука (АЮЗР, 8, V, 129), навчання, направа, напутіння; порада. *Давать кому* -ление — давати науку кому, напучувати, напутити кого.

Наставлять — наставляти, наставити, напучувати, напутити, направляти, направити, на розум наводити, навести, навчати, навчити. [путник.

Наставник — наставник, навчитель (учитель), на-

Наставница — наставниця, навчителька (учителька), напутниця. [напутницький.

Наставнический — наставничий, навчительський,

Наставничество — наставництво, навчительство, напутництво.

Настаивание — напосідання, настоювання, на(по)лягання, обстоювання.

Настаивать, настоять — напосідати, напосісти, налягати, налягти, наполягати, наполягти, обстоювати, обстояти. [навстіж].

Настежь — навстіж, навстяж, норозтіж. [Двері

Настигать, настигнуть — наздоганяти, наздогнати, доганяти, догнати, спобігати, спобігти кого.

Настойчивость — невідступність, напосідливість, настирливість, упертість.

Настойчивый — невідступний, напосідливий, настирливий, упертий, навратливий. -во — невідступно, напосідливо, настирливо, уперто, притьмом.

Настольный — настільний. -ный *реестр* — настільний реєстр (підручний реєстр).

Настояние — вимога, домагання, напосідання.

Настоятель — настоятель. [потреба.

Настоятельность — настійність, пильність, нагла

Настоятельный — настійний, пильний, наглий. -ная *необходимость* — пильна потреба. -но — пильно, невідступно, настійно.

Настоящий — теперішній, сучасний, цей; (*действительный*) правдивий, справжній, дійсний, сутий, щирий (золото), певний, притаманний (ЧСР), істотний (СФА, VI, 96). *По* -му *делу* — в цій (даній) справі. -щая *стоимость* — дійсна вартість. -щая *цена* — справжня ціна.

Настраивать, настроить — намовляти, намовити, направляти, направити (на що), ставити проти кого, наущати, наустити, настренчувати, на-

Настроение — настрій (*р.* настрою). [стренчити.

Наступательный — напорний, нападчий, зачіпний.

Наступать, наступить — наступати, наступити, наставати, припасти, (про строк, термін) надходити, надійти, настати, робити наступ (на ворога). -ющий — надхожий (день), прийшлий (АЮЗР, 6, I, 419).

Наступление — настання (про строк), наступ (на ворога). -ние *срока* — настання строку.

Насущный — насущний, щоденний.

Насыпь — насип (*м. р.*), переспа.

Наталкивать — наштовхувати, наштовхнути, підбивати, підбити. -ться, -уться — натрапляти, натрапити (на що). *Это* -нуло *его на преступление* — це підбило (наштовхнуло) його на злочин.

Натерпеться — натерпітися, набідуватися, нагорюватися, біди (лиха, горя) набратися, горя зазнати.

Натощак — на тще[о] серце, натще, натощака.

Натравливание — нацьковування, під'юджування.

Натравливать, натравить — цькувати, нацьковувати, нацькувати (собаку); під'юджувати (людину

Натруска — натрус. [на кого).

Натура — натура (КМ), природа, (*характер*) вдача. [Така вже в нього вдача]. *Получать* -рою (*квартиру*) — мати в натурі (ква(р)тиру), (*жалованье*) одержувати платню в натурі (натурою), речами.

Натурализация — натуралізація (приймання державою в підданство собі підданців іншої держави).

Натурализировать — натуралізувати. -ся — знатуралізуватися (стати підданцем іншої держави).

Натуральный — натуральний (КМ), природній. -ная *повинность* — одбуток, натуральний одбуток (КМ), (*стар.*) роботизна (СФА, VI, 429).

Натянутость — напруженість, примушеність, неприродність, нещирість, неприязність.

Натянутый — напружений, примушений, неприродній, невільний, нещирий, неприязний. -тые *отношения* — напружені відносини, неприязність. -тые *объяснения* — силувані пояснення.

Натяжка — натягання, напинання; натяжка, натяг.
Наугад — навгад, навмання, навманьки, навманяки; на щастя. [не робй отак.
Наука — наука. *Это тебе* **-ка...**—це тобі наука—
Науськивать — нацькóвувати, нацькувати, під'юджувати, під'юдити (когó на кого).
Научный — науковий.
Наушник — шепотинник, шептун; наушник, капелюх (у шапці, й сама шапка з капелюхами).
Наушничать — шептати, нашіптувати, нашептати.
Наушничество — нашепти, нашіптування; шепотинництво.
Наущать, наустить — наловляти, намóвити, підмовляти, підмóвити, призводити, призвести (когó до чого), направляти, направити (когó на що).
Наущение — підмова, намова, спідущення (СФА, VI, 159). *По* **-нию** — з направи, з намóви.
Нахал — нахабник, нахаба.
Нахалка — нахабниця.
Нахальничать — нахабничати.
Нахальный — нахабний. **-но** — нахабно.
Нахальство — нахабність.
Нахлебник — похлібець; (*платный*)—столівник.
Нахлынуть — нахлинути (про вóду, про глухий гóмін); насунути, привалити (про людей).
Находить — (з)находити, найти, знайти, (*открыть*) вийнайти (ЛР, 44; СФА, VI, 146, 90, 109). **-ся**—знахóдитися. [Знайшлóся щось]; бути, перебувати, пробувати, обертатися; лежати (про майнó); (*утомиться*) находитися. [Він сьогóдні вже находивсь]. **-ся** *на пользовании во врачебном заведении* — перебувати на лікуванні, лікуватися. **-ся** *на сохранении* — бути на схóві, на схóванці бути, перехóвуватися.
Находка—знахідка, нахідка, знахід (-ходу). [ність.
Находчивость — додумливість, спритність, дотеп-
Находчивый — додумливий, спритний, дотепний, меткий. [Меткий — зразу відкаже].
Находчик — знахідник.
Нахождение — знахóдження, знайдення (*см.* **Находка**); буття, перебування, пробування (*см.* **Пребывание**).
Национализация — націоналізація (відібрання майна від прив. власника на власність усього нарóду).
Национализировать — націоналізувати, знаціона-
Национализм — націоналізм. [лізувати.
Национальность — національність (-ности).
Национальный — національний. **-ный** *вопрос* — національне питання, національна справа.
Нация — нація, нарóд.
Начало — початóк (ЧСР), почин; підстава, оснóва, начало. *В* **-ле**—в початку. **Сначала**—спочатку. *С самого* **-ла** — з самóго початку, з первопочатку, з первоначалу, насамперед, перш за все, поперéд усьóго, передусім, передóвсім.
Начальник — начальник, старший.
Начальный — початковий, перший, первісний.
Начальство — начальство, старшина; зверхність. *Под его* **-вом** — під його прóводом, під його зверхністю. [зверхність.
Начальствование — начальництво, старшинування,
Начальствовать—бути начальником, старшинувати.
Начатие — починання, розпочин, розпочинання (справи), початок, почин (справи).
Начерно — начóрно.
Начертание — нарис.
Начёт — налічка, налік, нарахування (начóт). *Делать на кого* **-чёт** — налічку (начóт) робити на кóго, нарахóвувати на кóго.
Начинание — починання, розпочинання, почин; заходи, заміри. *Благое* **-ние** — дóбрі починання, дóбрі заходи. *Дурные* **-ния** — злі починання, злі заміри.
Начинать, начать — починати, почати (ЛР, 44), розпочинати, розпочати, зачинати, зачати (що); захóджуватися, заходитися (коло чого). **-нать, -чать** *исковое дело* — закладати, закласти пóзов. **-нать, -чать** *ссору* — заводитися, завестися (з ким). **-ся** — починатися, початися, розпочинатися, розпочатися. [Почалóся з тóго, що...].
Начатый — початий, розпочатий (справа), зачатий.
Начитывать, начесть — налічувати, налічити, нарахóвувати, нарахувати.
Нашествие — нахід (-ходу), нашестя, напад, наступ.
Нашивка — нашивка (на рукаві). [навіла.
Нащупывать — мацати, намац(ув)ати; лапати, налапувати, налапати.
Наябедничать — набрехати, наклепати, наговорити (на кóго), обмóвити (когó), оббрехати (когó).
Наяву — увіч, наяв.
Неаккуратность — неакуратність, несправність, неретельність (у робóті); нечепурність, неохайність (коло себе).
Неаккуратный — неакуратний, несправний, неточний, неретельний, нечепурний, неохайний. **-но** — неакуратно, несправно, неточно, неретельно, нечепурно, неохайно.
Небезвыгодность — небезвигóда, небеззискóвність, небезкорисність.
Небезвыгодный — небеззискóвний, небезкорисний.
Небезопасность — небезпечність. [не без користи.
Небезопасный — небезпечний. **-но** — небезпечно.
Небезосновательность — небезпідставність.
Небезосновательный, -но — небезпідставний, -но.
Неблаговидность — негóжість, непристóйність.
Неблаговидный—негóжий, негарний, непристóйний. **-ный** *поступок* — негóжий, негарний вчинок. **-ный** *предлог* — непристóйна (негарна) прикмочка, непристóйний привід. [ність.
Неблаговоспитанность — невихованість, негреч-
Неблаговоспитанный — невихований, негречний.
Неблаговременность — невчасність.
Неблаговременный — невчасний. **-но** — невчасно, не в свій час, не в дóбрий час.
Неблагодарность — невдячність, невдячливість.
Неблагодарный — невдячний, невдячливий.
Неблагонадёжность — непевність, ненадійність.
Неблагонадёжный — непевний, ненадійний. **-ные** *элементы общества* — непевні суспільні (в суспільстві) елементи. [ність, недóбрі заміри.
Неблагонамеренность — недобромисність, зломис-
Неблагонамеренный — недобромисний, зломисний, недóбрих замірів.
Неблагополучный—небезпечний. *Объявить местность* **-ною** *по холере* — оголосити місцевість небезпечною на холеру.
Неблагопристойность — непристóйність, незвичайність, нечемність.

Неблагопристойный — непристойний, незвичайний, нечемний.
Неблагоприятный — несприятливий, неслушний (час); неприязний, незичливий, нелаская́вий, немилостивий (про людину), неприхильний, непогідний, непогожий (вітер).
Неблагоразумие — нерозсудність, нерозсудливість, нерозважність, нерозум.
Неблагоразумный — нерозсудний, нерозсудливий, нерозважний, нерозумний.
Неблагородный — неблагородний (вчинок), нешляхетний. **-но** — неблагородно, нешляхетно.
Неблагородство—неблагородність, неблагородство, нешляхетність.
Небольшой — невеликий, невеличкий, малий. *Два года с* **-шим** — два роки з чимсь.
Небосклон — обрій, небосхил, край неба, горизонт.
Небось — диви-но, не бійсь, дак, так.
Небрежность (*нерадение*) —недбалість (ЖО, 47), недбальство, недбайливість.
Небрежный, -но — недбалий, -ло, недбайливий, -во.
Небывалый — небувалий, нечуваний, неподобний;
Небылица — небувальщина, небилиця. [несвітній.
Небытие — небуття, небут.
Небытность — небутність, неприсутність. [При небутності моїй].
Неважность — неважність, незначність, дурниця.
Неважный — неважний, незначний, аби-який.
Невдалеке — недалеко, недалечко.
Невдомёк — невтямки, невдогад.
Неведение — невідання, невідомість (ЧСР), несвідомість, незнання, (*стар.*) незнаємість (ЛР, 44). *По* **-нию** — з невідомости, не знаючи.
Невежда — неук, невіглас; темний, несвідомець.
Невежество — неуцтво, темнота, незнайство. *Вовлечённый в преступление по малосознательности и* **-тву** — втягнений у злочин через малосвідомість та темноту свою.
Невежливый—неввічливий, незвичайний, нечемний,
Неверие — невіра, невір'я, невірство. [негречний.
Неверность — невірність, зрадливість; неправдивість, непевність.
Неверный — невірний, непевний, неправдивий, хибний; зрадливий. **-ная** *жена*—невірна, зрадлива жінка. **-ный** *муж* — невірний, зрадливий чоловік. [чуваність.
Невероятность — неймовірність, неподібність, не-
Невероятный — неймовірний, неподібний, нечуваний. **-но** — неймовірно, неподібно, нечувано.
Невеста — молода, наречена. *Он имеет дочь* **-ту** — у нього дочка на порі, на відданні.
Невестка — невістка, синова (синова жінка), братова (братова жінка), ятрівка (жінка чоловікового брата). [ність (неречевність).
Невещественность— нематеріяльність, неречовин-
Невещественный — нематеріяльний, неречовинний (неречовий).
Невзирая—не зважаючи; не дивлячись (на те, що).
Невзначай — несподівано, ненароком, зненацька,
Невзнос — неплатіж, невклад.[раптом, нагло, як стій.
Невзрачность—непоказність, миршавість, мізерність.
Невзрачный — непоказний, миршавий, мізерний.
Невзыскательность — невимогливість; невибагливість, невигадливість, простість.
Невзыскательный — невимогливий; невибагливий, невигадливий, простий. [отого—не бачили!
Невидаль — диво, дивовижа. *Что за* **-даль!** —
Невидимка — невидимець, невидимка, небачний
Невидимый — невидимий, незримий. [(людина).
Невинность — невинність, безвинність. *Лишить* **-сти** — позбавити дівоцтва, справичити. *Потерять* **-ность** — втратити невинність, вінок загубити (згубити). [но, безвинно, невинно
Невинный — невинний, безвинний. **-но** — заневин-
Невиновность — невинуватість, неповинність, безневинність. [винний.
Невиновный — невинуватий, неповинний, безне-
Невменение *в вину* (*деяния*) — неставлення в (за) провину, неставлення за вину, непривинення.
Невменяемость — непривинимість (*о поступке*), неосудність,незасудимість.[незасудимий (людина).
Невменяемый—непривинимий (вчинок), неосудний,
Невмешательство — невтручання.
Невнимательность — неуважність, неуважливість.
Невнимательный — неуважний, неуважливий.
Невнятность — невиразність, нерозбірність.
Невнятный — невиразний, нерозбірний. **-но** *говорить* — невиразно говорити, мимрити, харамаркати
Невозбранный — вільний, незаборонений, безборонний, незаказаний. **-но** — вільно, безборонно, незаборонено.
Невозвратный — безповоротний, незворотний, неповоротний. **-но** — безповоротно, незворотно, без повороту, без поворотть.
Невозвращение — неповернення, неповорот.
Невоздержание, невоздержанность — нездержливість, нестриманість, невпинність.
Невоздержанный, невоздержный — нездержливий, нестриманий, невпинний.
Невозможность — неможливість, незмога, несила, неспромога, неспроможність.
Невозможный — неможливий. *Сделать* **-ным** — унеможливити. **-но** — неможливо, невільно, не спосіб, незмога, неспромога.
Невозмутимость — спокій, байдужість.
Невозмутимый — спокійний, байдужий.
Невознаградимость — невідплатність, незаплатність, невідшкодованість, невіджалуваність.
Невознаградимый — невідплатний, незаплатний, невідшкодований, невіджалуваний.
Неволить — (*к чему*) неволити, приневолювати, приневолити (до чого), силувати, присилувати, примушувати, примусити, змушувати, змусити.
Невольник — невольник, невільник. [невільничий.
Невольнический — невільницький, невольницький,
Невольничество — невільництво; неволя.
Невольно — мимоволі, мимохіть, несамохіть.
Неволя — неволя, (*ум.*) неволенька; примус, принука, силування. *По* **-ле** — з неволі, з примусу.
Невообразимый — нев'явимий, нев'явленний, незбагненний.
Невостребование (*груза*)— незапит (про вантаж).
Невостребованный — незапитаний.
Невпопад — не до ладу, не до речи, не в лад.
Неразумительность — невродумливість, незрозумілість, недотямливість. [недотямливий.
Невразумительный— невродумливий, незрозумілий,

Невредимость—непошкодженість, неушкодженість; цілість. [цілий.
Невредимый — непошкоджений, неушкоджений;
Невредный—нешкідливий, невадливий, невавадний.
Неврученіе — неврученая, неприручіння (повістки
Невыгода — невигода. некорисгь. [про позов).
Невыгодность — невигідність, некорисність, шкідливість, непожиточність; утратність.
Невыгодный — невигідний, некорисний, шкідливий, непожиточний. **-ная** *сделка* (*условие*) — невигідна оборудка (умова), утратна умова.
Негде — нема де, нігде, ніде.
Негласность — неявність, неприлюдність.
Негласный — неявний, неприлюдний. **-ный** *надзор*—неявний нагляд. **-но**—неявно, неприлюдно, нишком. [(що).
Неглижировать — нехтувати (чим), легковажити
Негодность — нездатність, непридатність, непотрібність, неспосібність, негодящість, нікчемність.
Негодный — нездатний, непридатний (до чого), негодящий, нікчемний. **-ный** *для питья* — непитний. **-ный** *к употреблению* — непридатний до вживання, неужитний. *Покушение с* **-ными** *средствами* — замах з нікчемними засобами. *Сбыт и продажа* **-ных** *к употреблению с'естных припасов* — збут і продаж харчів, до споживання непридатних. **-ный** *человек* —погана людина, негідник.
Негодованіе — обурення.
Негодовать — обурюватися, обуритися.
Негодяй, -ка — негідник, негідниця, погапець, поганка, (*общ. р.*) паскуда.
Негостеприимный — негостинний, негостьовитий.
Неграмотность — неписьменність, неграмотність.
Неграмотный — неписьменний, неграмотний.
Недавний — недавній.
Недавно — недавно, нещодавно, свіжо.
Недалекий — недалекий; недоумкуватий, недоумок.
Недальновидность — короткоглядність, короткозорість, недальносяглість. [недалекосяглий.
Недальновидный — короткоглядний, короткозорий,
Недвижимость — нерухомість, нерухоме майно.
Недвижимый — нерухомий; непорушний, лежачий. **-мое** *имущество* — нерухоме майно, (нерухомий) маєток.
Недееспособность — недієздатність.
Недееспособный — недієздатний.
Недействительность—неважність (АЮЗР, 6, I, 545), недійсність (акту, торгу), нечинність.
Недействительный — неважний (АЮЗР, 6, I, 210), недійсний, нечинний.
Неделимость — неподільність.
Неделимый — неподільний, нероздільний.
Недельный — тижневий. **-ный** (*за неделю*) *заработок* — тижневий, тижньовий заробіток. *Еженедельный заработок* — щотижневий заробіток.
Неделя — тиждень (*р.* тижня). [робіток.
Недеятельность — недіяльність, нечинність, неактивність.
Недеятельный — недіяльний, неактивний, нечинний.
Недобор — недобір (*р.* недобору). [злобитель.
Недоброжелатель — неприхильник, незичливець,
Недоброжелательность — неприхильність, незичливість, недоброзичливість, злобительство.
Недоброжелательный — неприхильний, незичливий, недоброзичливий.
Недоброкачественность — недобротність, недобрячість. **-ость** *упаковки* — кепське пакування.
Недоброкачественный — недобротний, недоброї якости, недобрий, кепський.
Недобросовестность — несовісність, несумлінність, недобросовісність, безсовісність.
Недобросовестный — несовісний, несумлінний, безсовісний (про людину). **-ное** *владение* — несовісне володіння. **-ное** *обвинение* — несовісне обвинувачення (кого), несовісне дання вини (кому). **-ное** *приобретение* — несовісне придбання.
Недоверие — недовіра, недовір'я, недовірство.
Недоверчивый—недовірливий, недовіркуватий, неймовірний. [Така вже неймовірна людина].
Недовес — недовага, неповна вага.
Недовешивать, -сить—недоважувати, недоважити.
Недовольный — незавдоволений, невдоволений.
Недовольство—незавдоволення, невдоволення; ремство, нарікання (ЛР. 44).
Недовыработка (*нормы*) — недовиріб, недовироблення.
Недогадливость — недогадливість [лення.
Недогадливый — недогадливий, нетямкий.
Недоедать — недоїдати.
Недозволенный — недозволений, заборонений, заказаний. **-ное** *произведение* — заборонений твір.
Недоимка — залеглість, недоїмка, недоплата, недоплат, недобір (-бору) (КМ).
Недоимочный—залеглий, недоплатний, недібраний. **-ные** *проценты* — залеглі проценти (відсотки).
Недоимщик — недоплатник.
Недоказанность — недоведеність, недоказаність.
Недомер — недомір.
Недомол — недомол, недомелення.
Недомолвка — недомовка, недоказ.
Недомыслие — недомисел. [злочин, про замах).
Недонесение — несповіщення, незаявлення (про
Недоноситель — незаявник, незаявитель.
Недоносок — недоносок, недоношена дитина, нечасова дитина.
Недооценка — недооцінка, недоцін.
Недоплата — недоплата, недоплат, недоплатка.
Недополучить — недобрати, недовзяти.
Недопустимость — недозволеність (вистави, тощо); недопустимість, неприпустимість (думки).
Недопустимый — недозволений; недопустимий, неприпустимий.
Недопущение — недопуст, недопуск (ЧСР), недопущення.
Недоработка — недороблене, недоріб. [пущення.
Недоразумение — непорозуміння. *По* **-нию** — з непорозуміння, через непорозуміння.
Недород — недорід (-роду).
Недоросль — недоросток, недоліток.
Недосмотр — недогляд. [(кому чого).
Недоставать — не ставати, бракувати, не вистачати
Недостаток — недостача, нестача, брак (чого); нестатки, бідність; гандж(а), хиба, вада (моральна, фізична). *Душевный* **-ток** — душевна вада. **-ки** *качественные в проданном имуществе* — ганджа (вада) у проданій речі. **-ток** *надзора* — малий догляд, брак належного догляду. **-ток** *средств* — брак засобів, нестатки,

-ток *телесный* — тілесна вада, вада на тілі, каліцтво.
Недостаточность—недостатність (-ности). **-ность** *доказательств* — недостатність, недосталь доказів. **-ность** *материальных средств должника для полного удовлетворения всех долгов* — недосталь у довжника засобів на цілковите завдоволення всіх боргів.
Недостаточный — недостатній. **-но** — не досить,
Недостача — естача, недосталь (*ж. р.*). [недосталь.
Недостижимость — недосяжність, недосяглість.
Недостижимый — недосяжний, недосяглий.
Недостоверность — невірогідність, непевність, неправдивість. [дивий.
Недостоверный — невірогідний, непевний, неправ-
Недостойный — недостойний, негідний, невартий.
Недоступность — неприступність, недоступність.
Недоступный — неприступний, недоступний.
Недосуг, недосужно — ніколи, нема коли, немає часу. *По* **-гу** — за нікольством, за браком часу.
Недосчитываться, недосчитаться — недолічуватися, недолічитися (чого).
Недотрога — недоторка, недоторкайло, недотика, незаймайло, (*растение*) нерушмене, розривтра-
Недоуздок—недоуздок, оброть (-ти), обротька. [ва.
Недоумевать — недомислятися, нерозуміти, непевним бути, вагатися.
Недоумение—недомисл (І. Л.), непевність, сумнів;
Недоучка — недоук, недовчений. [вагання.
Недочёт — недолік, недолічка (прогріх).
Недро — надро, лоно. **Недра** — надра.
Недруг — неприятель, ворог.
Недружелюбие — неприязнь.
Недружелюбный — неприязний, неприхильний.
Недуг — недуга, х(в)орість, х(в)ороба, слабість.
Недужный — недугий, недужний, х(в)орий, слабий.
Неестественность—неприродність, ненатуральність.
Неестественный — неприродній, ненатуральний.
Нежданный — несподіваний. **-но**—несподівано. **-но-** *негаданно* — цілком несподівано, раптом.
Нежелание — небажання, нехіть, нехотіння.
Нежели — ніж, аніж, як, над (кого, що), од (кого, чого). *Он больший* **-ли** *ты* — він більший ніж (аніж) ти, як ти, над тебе, од тебе.
Нежилой — нежилий, нежитий, пустий. **-лой** *дом*— пустка, нежилий будинок.
Незабвенный — незабутній, незабутній, вікопомний.
Незаботливость — недбалість, недбайливість, не-
Незаботливый—недбалий, недбайливий. [дбальство.
Независимость—незалежність, непідлеглість, самостійність.
Независимый, независящий — незалежний, непідлеглий, самостійний. **-мо** — незалежно од чого. самостай (КМ). **-мо** *от наказаний виновный подвергается* — опріч кари винуватий підпадає. [видющий.
Независтливый — nезаздрий, незаздрісний, неза-
Незадолго — незадовго (до), донедавно перед (чим).
Незазорность — бездокірність.
Незазорный — бездокірний.
Незаконность — незаконність, неправність.
Незаконный — незаконний, неправний (АЮЗР, 6, І, 136, 288), безправний, (ЧСР). **-но** — незаконно, неправно.
Незалечимый — незцілимий, незагі[о]йний.
Незамедлительно — негайно, беззволочно, не відволікаючи.
Незаменимость — незамінність, незаступність.
Незаменимый — незамінний, незаступний.
Незаметность — непомітність.
Незаметный — непомітний.
Незанятой — вільний, гулящий.
Незапамятный — не(за)пам'ятний, предковічний, стародавній, одвічний. *С*-**ных** *времён* — з незапам'ятних часів, з несказанних давен, споконвіку.
Незапятнанный — незабруджений (фізично), незаплямований, чистий.
Незаслуженность — незаслуженість.
Незаслуженный — незаслужений. **-но** — не по заслузі, ні за що, безневинно.
Незатейливость — невигадливість, немудрість.
Незатейливый— невигадливий, немудрий, нехитрий.
Незатребованный — невитребуваний, незапитаний (вантаж, лист). [(на об'яву).
Незаявление— незаява, неоголошення, незголошення
Незванный — некликаний, непроханий, непрошений.
Нездоровится—неможеться (кому), нездужає хтось.
Нездоровый — недужий, недужний, слабий; (*вредный для здоровья*) нездоровий, шко[і]дливий,
Нездоровье—недужність, неміч (-мочи). [вадливий.
Незлобивый — незлий, незлобивий, незлісний, незлостивий.
Незлобие — незлобивість, незлосливість, незлісність.
Незнаемый — невідомий, незнаемий, незнаний.
Незнакомец — незнайомець, незнайомий, незнанець.
Незнакомка — незнайома, незнанка.
Незнакомый — незнайомий.
Незнание — незнання, невідання, невідомість, несвідомість, неуцтво, темнота. **-ние** *закона* — невідання закону.
Незначительность — незначність (-ности).
Незначительный — незначний. **-но** — незначно.
Незрелость — недоспілість, недостиглість.
Незрелый — недоспілий, недостиглий.
Незыблемость — непохитність, непорушність, сталість, твердість (акту). [твердий (умова).
Незыблемый — непохитний, непорушний, сталий,
Неизбежность — неминучість (-ности).
Неизбежный — неминучий. **-но** — неминуче.
Неизбирательный — невибірний; невиборчий. [ний.
Неизведанный — незазнаний, недізнаний; невбагне-
Неизвестность — невідомість, незнаність, безвість (*р.* безвісти).
Неизвестный — невідомий, незнаний; безвісний. **-но** — невідомо, не знати, непознаку, незвісно.
Неизвинительность — непробачність, невибачність, непростимість. [простимий.
Неизвинительный — непробачний, невибачний, не-
Неизгладимость — невиводність, невитравність, незагладність. [невитравний, незагладний.
Неизгладимый — невиводний [Невиводна пляма],
Неизлечимый — незцілимий, невигі[о]йний, невидужливий. [видужливість.
Неизлечимость — незцілимість, невигі[о]йність, не-
Неизменность — незмінність, неодмінність.
Неизменный — незмінний, неодмінний.
Неизмеримость — незмірність, неомірність, безмірність, безмір.

Неизмери́мый — незмі́рний, неомі́рний, безмі́рний, незміри́мий.
Неиссяка́емость — невиче́рпність, неви́черпаність.
Неиссяка́емый — невиче́рпний, неви́черпаний.
Неиме́ние — брак, недоста́ча. *За* **-нием** *средств* — через брак ко́штів.
Неимове́рный — нечу́ваний, неймові́рний.
Неиму́щий — незамо́жний, в[у]бо́гий; незасі́бний, недоста́тній, нема́ючий. *Освобождение от судебных сборов лиц* **-щих** — звільнення неспромо́жних од опла́т судо́вих.
Неи́скренний — нещи́рий.
Неи́скренность — нещи́рість (-ости).
Неисполне́ние — неви́конання, неви́повнення.
Неисполни́мость — невикона́нність, невиповни́мість.
Неисполни́мый — невикона́нний, тако́й, що його́ ви́конати не мо́жна. **-мое** *задание* — невикона́нне завдання́, завдання́, що його́ не мо́жна вико-
Неисправи́мость — непопра́вність (-ности). [нати.
Неисправи́мый — непопра́вний. **-мый** *преступник* — непопра́вний злочи́нець.
Неиспра́вность — несправність (неакура́тність), недба́лість, нерете́льність.
Неиспра́вный — несправний (неакура́тний); недба́лий (КМ), нерете́льний. **-ное** *ведение книг в торгово-промышленных заведениях* — недба́ле веде́ння (прова́дження) книжо́к в торгов[ельн]о-промисло́вих за́кладах (устано́вах). **-ный** *плательщик налогов и повинностей* — несправний платни́к (платі́жник) пода́тків та пови́нностей. **-но** — (*неаккуратно*) несправно, недба́ло, нерете́льно.
Неиску́сный — невмі́лий, немайсте́рний, незру́чний.
Неистовство — шале́ність, скаже́ність, несамови́тість (-ости).
Неистовствовать — шалі́ти, скажені́ти.
Неи́стовый — шале́ний, несамови́тий, скаже́ний.
Неистощи́мость — неви́черпаність, невиснажність.
Неистощи́мый — неви́черпаний, невисна́жний.
Нейтралите́т — ней[в]тралі́тет (безсторо́нність).
Нейтра́льный — ней[в]тра́льний (безсторо́нній).
Неказистый — непоказни́й.
Не́когда — (*когда-то*) коли́сь; (*нет времени*) ні́коли, нема́ коли́, нема́є часу́.
Не́который — де́який, де́котрий, яки́йсь.
Некста́ти — не до ре́чи, не до ладу́.
Не́кто — хтось. [куди́ю (пройти́).
Не́куда — ні́куди, нема́ куди́, ні́де, нема́ де, нема́
Нела́дный — нега́рний, недо́брий. **-но** — нега́рно, недо́бре, негара́зд. [ка́зна що.
Неле́пица — нісені́тниця, дурни́ця, незна́ти що,
Неле́пость — недола́дність, нісені́тниця, недоре́чність, безглу́здя.
Неле́пый — недола́дний, недоре́чний, безглу́здий.
Нелицеприя́тный — безсторо́нній (правди́вий).
Нело́вкий — незру́чний, незгра́бний, вайлува́тий. **-ко** — незру́чно, ні́яково. [вайлува́тість (-ости).
Нело́вкость—незру́чність, незгра́бність; ні́яковість,
Нельзя́ — не мо́жна, не ві́льно. *До* **-зя** — до кінця́, до кра́ю, до оста́нку, да́лі нема́ куди́, по са́ме ні́куди. *Как* **-зя** *лучше* — як-найкра́ще.
Нелюди́мый — відлю́дний; відлю́док, відлю́дько, нелю́да, нелю́дько.
Нема́ло — нема́ло, чима́ло, багате́нько.

Немалова́жный — немалова́жний, значни́й.
Неме́дленный — нега́йний, незага́йний, незаба́рний. **-но** — нега́йно, незага́йно, не га́ючи часу́, неза-
Неме́ть — німі́ти, занімі́ти, онімі́ти. [ба́рно.
Неми́лость — нела́ска. *Быть в* **-сти** — жи́ти під ка́рою в ко́го, в нела́сці від ко́го жи́ти. *Впасть в* **-ость** *чью* — відпа́сти ла́ски чиє́ї, втра́тити чию́ ла́ску.
Немилосе́рдие — немилосе́рдя, немилосе́рдність, нела́ска, нела́скавість (-ости).
Немилосе́рдный — немилосе́рдий, немилосе́рдний, безмилосе́рдий, безмилосе́рдний, нела́скавий.
Немину́емость — немину́чість.
Немину́емый — немину́чий. **-мо** — немину́че.
Немно́гие — небага́то, ма́ло хто. *В* **-гих** *словах* — кількома́ слова́ми, ко́ротко ка́жучи. **-го** — небага́то, небага́цько, тро́хи. **-гое** — ма́лість, ма́ло що. **-го** *спустя* — тро́хи згодо́м, незаба́ром пі́сля́, невдо́взі.
Не́мощность — немі́чність, сла́бість, недужість.
Не́мощный — немі́чний, слаби́й, неду́жий, безси́лий; недолу́гий.
Не́мощь—не́міч (-мочи), недолу́жність (СФА, VI, 430).
Немы́слимый — немисли́мий, неможли́вий, неподо́б-
Ненави́деть — ненави́діти, зненави́діти. [ний.
Ненави́стный — нена́висний, нена́видний, обридли-
Не́нависть — не́нависть, не́нависть. [вий.
Ненаде́жность — непе́вність, ненаді́йність.
Ненаде́жный — непе́вний, ненаді́йний; кво́лий, хи́рний. [-ще — нена́лежно.
Ненадлежа́щий — нена́лежний, неслушни́й (час).
Ненаказу́емость — безка́рність.
Ненаказу́емый — безка́рний.
Ненаме́ренность — безнамі́рність (вчи́нку).
Ненаме́ренный — безнамі́рний, без на́міру. **-но** — без на́міру. [ком.
Ненаро́ком — ненавми́сне, незнаро́шне[а], ненаро́-
Ненаруши́мость — непору́шність, не(по)руши́мість, незла́мність (примі́щення).
Ненаруши́мый — непору́шний, не(по)руши́мий, незла́мний. **-мо** — непору́шно (ТОК, III, 13).
Ненаселе́нный — незалю́днений, неосе́лений (маєток), незасе́лений.
Нена́стный — непогі́дний, него́дяний, сльотови́й.
Нена́стье — него́да, не́погідь (-годи), сльота́.
Ненасы́тность — не́сить, непаже́рливість, невситимість на що, неси́тість, нена́їсть.
Ненасы́тный — неси́тий, невсити́мий, ненаже́рливий, ненаже́рний, ненаї́дний, ненаї́сний.
Ненорма́льность — ненорма́льність (незвича́йність, непра́вильність).
Ненорма́льный — ненорма́льний, незвича́йний, непра́вильний. **-но** — ненорма́льно, незвича́йно, не-
Нену́жность — непотрі́бність. [пра́вильно.
Нену́жный — непотрі́бний.
Необду́манность — необмі́ркування, необмірко́ваність, незва́женість, нерозва́женість.
Необду́манный — необмірко́ваний, незва́жений, нерозва́жний. **-но** — необмірко́вано, нерозва́жно.
Необ'е́млемый — неося́жний, незмі́рний.
Необеспе́чение — незабезпе́чення (по́зву).
Необеспе́ченность — незабезпе́ченість.
Необеспе́ченный — незабезпе́чений.
Необжа́лование — неоска́рження (ЛР, 41).

Необита́емый — пусти́й, безлю́дний, незалю́днений, неосе́лений, незасе́лений (краї́на). **-мый** *дом* — пу́стка, незасе́лений буди́нок.
Необнаро́дованный — неоголо́шений, неопублікóваний, (*стар.*) неознаймо́ваний.
Необнаруже́ние — невия́влення.
Необнару́женный — невия́влений.
Необозри́мость — неося́жність, безкраї́сть, безме́жність, (*иногда*) неогля́дність.
Необозри́мый — неося́жний, безкраї́й, безме́жний. **-мо** — неося́жно, безме́жно, (*иногда*) неогля́дно.
Необосно́ванность — необґрунто́ваність, невґрунто́ваність, безпідста́вність.
Необосно́ванный — необґрунто́ваний, невґрунто́ваний, безпідста́вний. **-но** — безпідста́вно, необ[в]ґрунто́вано.
Необразо́ванность — неосві́ченість, неосві́та, те́мнота, те́мрява.
Необразо́ванный — неосві́чений, те́мний.
Необу́зданность — неприбо́рканість, нестри́маність, невгамо́ваність, непогамо́ваність.
Необу́зданный — неприбо́рканий, нестри́маний, невгамо́ваний, непогамо́ваний.
Необходи́мость — коне́чність, потре́ба, немину́чість. *В случае* **-сти** — в ра́зі потре́би. *Состояние крайней* **-сти** — стан скру́ти, стан немину́чої потре́би.
Необходи́мый — коне́чний, немину́че (ду́же) потрі́бний, немину́чий, необхі́дний. **-мо** — тре́ба доко́нче, немину́че тре́ба. *Крайне* **-мо** — до скру́ту тре́ба, аж ві́дто тре́ба. **-мая** *оборона* — ко́нче потрі́бна оборо́на. *Превышение пределов* **-мой** *обороны* — пе́реступ межі́ ко́нче потрі́бної оборо́ни, по́над ко́нче потрі́бну оборо́ну.
Необходи́тельность — неввічли́вість, неприві́тність.
Необходи́тельный — неввічли́вий, неприві́тний.
Необ'явле́ние — необ'я́ва, неоповіщення, неоголо́шення, (*незаявка*) неоголо́шення.
Необ'ясни́мость — непоясни́мість, незрозумі́лість.
Необ'ясни́мый — непоясни́мий, незрозумі́лий.
Необ'ятность — неося́жність, незмі́рність.
Необ'ятный — неося́жний, незмі́рний.
Необяза́тельность — необов'язко́вість.
Необяза́тельный — необов'язко́вий.
Неограни́ченность — необме́женість, безме́жність, безкраї́сть (*р.* безкра́йости).
Неограни́ченный — необме́жений, безме́жний, безкраї́й. **-но** — необме́жено, безме́жно, без кра́ю.
Неоднокра́тный — неоднора́зовий, кількора́зовий. **-но** — кількора́зово, кі́лька разі́в, нера́з.
Неодобре́ние — непохва́ла, неухва́ла; доки́р, нага́на.
Неодобри́тельный — непохва́льний, докі́рливий. **-но** — непохва́льно, докі́рливо.
Неодоли́мый — непоремо́жний, неподола́нний.
Неожи́данность — несподі́ваність, несподі́ванка.
Неожи́данный — несподі́ваний, нега́даний, на́глий (смерть). **-но** — несподі́вано, нега́дано, знена́цька, на́гло, ра́птом, як стій.
Неоказа́ние — непода́ння; неоказа́ння. **-ние** *помощи* — непода́ння допомо́ги, (*стар.*) неста́ння до по́мочи.
Неокладно́й — безподатко́вий. **-ные** *сборы* — посе́редні пода́тки.
Неоконча́тельный — неостато́чний. **-ный** *приговор* — при́суд неостато́чний. **-ное** *решение* — ви́рок неостато́чний.
Неоко́нченный — нескі́нчений, недове́ршений, недоведений до кінця́.
Неопа́сный — безпе́чний.
Неопла́та — неопла́та, неплаті́ж.
Неопла́тность — невипла́тність.
Неопла́тный — невипла́тний, незапла́тний. **-ный** *должник* — невипла́тний довжни́к (винува́тець), невипла́тно ви́нний. **-но** — невипла́тно, незапла́тно.
Неопра́вданный — невипра́вданий (вчи́нок).
Неопределённость — невизна́ченість, неозна́ченість; непе́вність (стано́вища); невира́зність, нея́сність (ду́мки), нез'ясо́ваність.
Неопределённый — неви́[о]значений, нез'ясо́ваний; непе́вний; невира́зний, нея́сний. **-ные** *обязательства* — неви́значені зобов'я́зання. **-ный** *ответ* — невира́зна ві́дповідь. **-но** — нея́сно, невира́зно, непе́вно.
Неопровержи́мость — незби́тість, незапере́чність, незаперечи́мість, непохи́тність, невідпо́рність.
Неопровержи́мый — незби́тий, незапере́чний, незаперечи́мий, непохи́тний, невідпо́рний.
Неопря́тность — неоха́йність, нече́пурність (-ости).
Неопря́тный — неоха́йний, нечепу́рний.
Нео́пытность — недосві́дність, недосві́дченість.
Нео́пытный — недосві́дний, недосві́дчений.
Неосла́бность — пи́льність, безупи́нність, безуста́нність, невто́мність.
Неосла́бный — пи́льний, безупи́нний, безуста́нний, невто́мний. **-но** — пи́льно, безупи́нно, безуста́нно, невто́мно, без пере́рви.
Неосмотри́тельность — необа́чність (АЮЗР, 8, V,30), неогля́дність.
Неосмотри́тельный — необа́чний, неогля́дний. **-но** — необа́чно, неогля́дно.
Неосмы́сленность — необми́сленість, необду́маність, невврозумі́ння.
Неосмы́сленный — необми́слений, необду́маний; невврозумі́лий, нерозу́мний.
Неоснова́тельность — безпідста́вність, безґрунто́вність, безосно́вність.
Неоснова́тельный — безпідста́вний, безґрунто́вний, безосно́вний. **-ное** *обогащение* — безпідста́вне збага́чення. **-ное** *обогащение, как источник обязательства* — безпідста́вне збага́чення, як джерело́ (осно́ва) зобов'я́зання. **-но** — безпідста́вно, безґрунто́вно, без пі́дстави, без ґру́нту, без осно́ви.
Неоспори́мость — незапере́чність (неоспо́рність).
Неоспори́мый — незапере́чний, безспі́рний (неоспо́рний). **-мо** — безпере́чно, безспі́рно (неоспо́рно).
Неосторо́жность — необере́жність.
Неосторо́жный — необере́жний. **-ное** *обращение с огнём* — необере́жне з вогне́м пово́дження. **-но** — необере́жно.
Неосуществи́мость — нездійсни́мість, нездійсне́нність.
Неосуществи́мый — нездійсни́мий, нездійсне́нний.
Неотврати́мость — невідхи́льність, немину́чість, неодворо́тність.
Неотврати́мый — невідхи́льний, немину́чий, неодворо́тний.
Неотвя́зный — невідчі́пний, у́їдливий. **-но** — невідчі́пно.
Не́откуда — нема́ зві́дки, ніві́дкіля.
Неотло́жность — невідкла́дність, нага́льність, пи́льність.
Неотло́жный — невідкла́дний, нага́льний, пи́льний (потре́ба). **-но** — невідкла́дно, нага́льно, пи́льно, притьмо́м.

Неотлу́чка — невідлу́чка. **-ка** *с места пребывания* — невідлу́чка з мі́сця перебува́ння.
Неотлу́чный — невідлу́чний, невідкли́чний, невідхі́дний, невідсту́пний. **-но** — невідлу́чно, невідкли́чно, невідхі́дно, невідсту́пно.
Неотрази́мость — невідпо́рність, невідбі́йність.
Неотрази́мый — невідпо́рний, невідбі́йний.
Неотсту́пный — невідсту́пний, безвідсту́пний.
Неотчужда́емость — невідчужи́мість, невивла́сненість, непрода́жність. [непрода́жний.
Неотчужда́емый — невідчужи́мий, невивла́снений,
Неот'е́млемость — невідійма́ність, невідня́тність, невідбі́рність.
Неот'е́млемый — невідніма́ний, невідійма́ний, невіднятни́й, невідбі́рний. **-но** — невідня́тно, невідбі́рно.
Неотыска́ние — незна́хід, неро́зшук, незна́йдення.
Неофициа́льный — неофіці́й[я́ль]ний, прива́тний. **-но** — неофіці́й[я́ль]но, прива́тно.
Неохо́та — неохо́та, не́хіть.
Неохо́тно — неохо́че, зне́хотя. [оці́нність.
Неоцени́мость — неоціни́мість, неоціне́нність, не-
Неоцени́мый — неоціни́мий, неоціне́нний, неоці́нний.
Неощути́тельность — недоткли́вість, невідчу́ваність (непомі́тність, неслі́дність). [помі́тний, неслі́дний).
Неощути́тельный — недоткли́вий, невідчу́ваний (не-
Непа́рный — непа́ристий (віл).
Непа́хатный — неробо́чий (земля́), не під рі́ллю.
Непереводи́мый — неперекла́дний.
Непланоме́рность — неплано́вість, безплано́вість.
Непланоме́рный — неплано́вий, безплано́вий.
Неплатёж — непла́тіж, непла́та, неви́плата.
Неплате́льщик — неплаті́жник, непла́тник (КМ).
Неплодоро́дный — нероду́чий (ґрунт).
Непло́тный — нещі́льний. **-но** — нещі́льно, на о́слаб.
Непобеди́мый — непереможни́й, непобо́рний, непобо́римий. [слухня́ство.
Неповинове́ние — неслухня́ність, непо́слух, не-
Неповременное *издание* — неперіоди́чне ви́дання, нечасо́пис. [непоми́льність.
Непогреши́мость — непогрі́шність, незгрі́шимість,
Непогреши́мый — непогрі́шний, незгрі́шимий, непоми́льний, непохи́бний.
Неподалеку́ — недале́ко, тро́хи оддалі́к.
Непода́тливость — непідда́тливість; несхи́льність.
Непода́тливый — непідда́тливий; несхи́льний.
Неподве́домственность — непідле́глість.
Неподве́домственный — непідле́глий.
Неподви́жность — непору́шність, неруши́мість.
Неподви́жный — непору́шний, неруши́мий. **-но** — непору́шно, неруши́мо, недви́жно.
Неподде́льность — непідро́бленість, правди́вість, нефальши́вість; щи́рість (зо́лота).
Неподде́льный — непідро́блений, правди́вий, нефальши́вий; щи́рий (зо́лото).
Неподку́пность — непідку́пність, непідпла́тність.
Неподку́пный — непідку́пний, непідпла́тний. **-но** — непідку́пно, непідпла́тно.
Неподлежа́ще — ненале́жно (надісланий).
Неподлежа́щий — ненале́жний (до чо́го).
Неподсу́дность — непідсу́дність (непідле́глість).
Неподчинённость — непідле́глість.
Неподчинённый — непідле́глий.
Неподходя́щий — непідхо́жий, неспру́чний.

Непозволи́тельность — неприпусти́мість, недозво́леність, заборо́неність; незвича́йність, него́жість.
Непозволи́тельный — неприпусти́мий, недозво́лений, заборо́нений, неві́льний; незвича́йний, него́жий. [6, I, 373).
Непоколеби́мость — непохи́тність, тве́рдість (АЮЗР,
Непоколеби́мый — непохи́тний, тверди́й. **-мо** — непохи́тно, тве́рдо (стоя́ти). [поко́ра.
Непоко́рность — непокі́рливість, непокі́рність, не-
Непоко́рный — непокі́рливий, непокі́рний, неслухня́ний.
Неполнота́ — непо́вність (неповнота́). **-та́** *закона, свидетельских показаний* — непо́вність зако́ну, непо́вність сві́дчень.
Непо́лный — непо́вний, нецілкови́тий. **-ное** *право собственности* — непо́вне пра́во вла́сности (на вла́сність).
Непоме́рность — непомі́рність, надмі́рність.
Непоме́рный — непомі́рний, надмі́рний. **-но** — непомі́рно, над мі́ру.
Непо́мнящий *родства* — непам'я́тущий ро́ду.
Непоня́тливость — невтя́мливість, нетяму́чість.
Непоня́тливый — невтя́мливий, нетяму́чий, тяжки́й.
Непоня́тность — незрозумі́лість. [на зрозумі́ння.
Непоня́тный — незрозумі́лий. **-но** — незрозумі́ло,
Непоправи́мость — непопра́вність. [не до тя́ми.
Непоправи́мый — непопра́вний. **-мый** *вред, ошибка* — непопра́вна шко́да, поми́лка.
Непоря́док — непоря́док, безла́ддя, нела́д.
Непоря́дочность — непоря́дність, нестате́[о́]чність.
Непоря́дочный — непоря́дний, нестате́[о́]чний (люди́на). [шве́ндя.
Непосе́да — непосидя́чий, непоси́да, непосидя́чка,
Непоси́льность — надси́льність.
Непоси́льный — надси́льний.
Непосле́довательность — непослідо́вність.
Непосле́довательный — непослідо́вний. **-но** — непослідо́вно.
Непослуша́ние — непо́слух, неслухня́ність (-ности).
Непослу́шный — неслухня́ний, не́слух.
Непосре́дственность — безпосере́дність. [сере́дньо.
Непосре́дственный — безпосере́дній. **-но** — безпо-
Непостижи́мость — незбагне́нність, незрозумі́лість, недовідо́мість (неспостере́жність) (Іл).
Непостижи́мый — незбагне́нний, незрозумі́лий, недовідо́мий (неспостере́жний) (Іл).
Непостоя́нный — нестали́й, непості́йний, хисткий, хиткий (люди́на).
Непостоя́нство — неста́лість, непості́йність, хисткість, хи́ткість (про люди́ну).
Непотре́бный — розпу́сний, розпу́тний. **-ный** *человек* — непо́тріб.
Непотре́бство — розпу́ста, сороми́ття.
Непохва́льность — нехва́льність, непохва́льність.
Непохва́льный — нехва́льний, непохва́льний.
Непочте́ние, непочти́тельность — неповага, непошана (непочти́вість). [(ЛР, 44).
Непочти́тельный — неповажли́вий, непочти́вий
Непра́вда — непра́вда, несправедли́вість, кри́вда.
Неправди́вость — неправди́вість, криводу́шність.
Неправди́вый — неправди́вий, криводу́шний.
Неправдоподо́бность — неправдоподі́бність (неподі́бність). [до пра́вди.
Неправдоподо́бный — неправдоподі́бний, неподі́бний

Непра́вильность — непра́вильність, неві́рність, хи́бність, помилко́вість. **-ность** *веса* — неправди́вість, несправедли́вість ваги́.

Непра́вильный — непра́вильний, неві́рний, хи́бний, помилко́вий; неправди́вий, несправедли́вий (вага́). **-ное** *исполнение приговора* — непра́вильне ви́конання при́суду. **-но** — неві́рно, хи́бно, помилко́во, непра́вильно.

Неправоме́рность — неправомі́рність, непра́вність.

Неправоме́рный — неправомі́рний, непра́вний. **-но** — неправомі́рно, непра́вно.

Неправомо́чный — неправоси́льний, неси́льний. *Он* **-чен** *подписать договор* — він неправоси́льний підписа́ти умо́ву.

Неправоспосо́бность — неправозда́тність.

Неправоспосо́бный — неправозда́тний.

Неправосу́дие — неправосу́ддя, кривосу́д.

Неправосу́дный — неправосу́дний, кривосу́дний.

Неправота́ — неправота́, непра́вість.

Непра́вый — кри́вдний, несправедли́вий. **-вое** *владение* — непра́вне володі́ння.

Непредви́денность — непередба́ченість, несподі́ваність.

Непредви́денный — непередба́чений, несподі́ваний. **-но** — непередба́чено, несподі́вано.

Непредусмотри́тельность — непередба́чливість, необа́чність.

Непредусмотри́тельный — непередба́чливий, необа́чний. **-но** — непередба́чливо, необа́чно.

Непрекло́нность — непохи́тність (-ости).

Непрекло́нный — непохи́тний. **-но** — непохи́тно.

Непрело́жность — незмі́нність, неодмі́нність (-ости).

Непрело́жный — незмі́нний, неодмі́нний. **-но** — неодмі́нно (ЖО, 49).

Непреме́нный — не[ві]одмі́нний, коне́чний, докопе́чний. **-но** — не[ві]одмі́нно, безпремі́нно, ко́нче, доко́нче, доконе́чне.

Непреодоли́мость — неперемо́жність, непобо́рність, неподола́нність.

Непреодоли́мый — неперемо́жний, непобо́рний, неподола́нний. **-мые** *препятствия* — неперемо́жні перепо́ни, перешко́ди. **-мая** *сила* — неперемо́жна си́ла. **-но** — неперемо́жно, непобо́рно.

Непреры́вность — неперери́вність, безупи́нність, безперереста́нність, безуста́нність, безуга́вність.

Непреры́вный — неперери́вний, безупи́нний, безпереста́нний, безуста́нний, безуга́вний. **-но** — без пере́рви, безпере́станку.

Неприбы́тие — неприбуття́, (*стар.*) нестання́ (на суд).

Непривы́чка — незви́чка.

Непривы́чный — незви́клий, незви́чний.

Неприго́дность — неприда́тність.

Неприго́дный — неприда́тний, него́дящий.

Неприе́млемость — неприня́тність.

Неприе́млемый — неприня́тний.

Непризна́ние — неви́знання́. **-ние** *деяния преступным* — неви́знання́ вчи́нку за зло́чин.

Неприкоснове́нность — непору́шність, недото́рканність, незайма́нність; непричє́тність. **-ность** *личности* — недото́рканність, незайма́нність осо́би. **-ность** *права* — непору́шність пра́ва. **-ность** *к преступлению* — непричє́тність до зло́чину.

Неприкоснове́нный — непору́шний, недото́рканний, незайма́нний; непричє́тний (до).

Неприли́чие — непристо́йність, незвича́йність, него́жість, негре́чність.

Неприли́чный — непристо́йний (АЮЗР, 6, I, 118), незвича́йний, него́жий, негре́чний, неподо́бний. **-но** — непристо́йно, него́же, неподо́ба, не до звича́ю, не ли́чить, негре́чно, не чля.

Неприменимость — непристосо́вність, непримі́ненність, неприкла́дність.

Неприменимый — непристосо́вний, непримі́ненний, неприкла́дний.

Непримири́мость — непримире́нність.

Непримири́мый — непримире́нний. **-мо** — непримире́нно.

Непринуждённость — неприму́шеність, неви́мушеність, незнево́леність, ві́льність.

Непринуждённый — неприму́шений. [Не бу́дучи ні від ко́го ніч́им приму́шений (АЮЗР, 6, I, 180)], неви́мушений, незнево́лений. **-ное**, *добровольное признание* — доброві́льне ви́знання́ (АЮЗР, 6, I, 80). **-ное** *согласие* — доброві́льна зго́да. **-но** — без при́мусу, з своє́ї до́брої во́лі, ві́льно.

Неприня́тие — неприняття́, неприйняття́.

Непристо́йность — непристо́йність, него́жість.

Непристо́йный — непристо́йний, негре́чний, стидки́й, сороми́тський. **-ные** *действия* — стидкі́, сороми́тські вчи́нки. **-ное** *поведение* — непристо́йна (него́жа) поведі́нка. **-но** (*неприлично*) — не ли́чить (кому́ щось робити), не чля.

Непристу́пность — непристу́пність, недосту́пність, непідсту́пність (-ности).

Непристу́пный — непристу́пний, недосту́пний, непідсту́пний. [Таки́й, що й підсту́питися до йо́го стра́шно].

Непрису́тственный — неурядо́вий. **-нный** *день*, *время* — неурядо́вий день, неурядо́вий час.

Непрису́тствующий — непрису́тній.

Неприсы́лка — ненадісла́ння, неприсла́ння.

Непритво́рность — невда́ність, щи́рість (-ости).

Непритво́рный — невда́ний, щи́рий. **-но** — щи́ро.

Неприча́стность — непричє́тність (до зло́чину).

Неприча́стный — непричє́тний.

Неприя́зненность — непри́язність, воро́жість.

Неприя́зненный — непри́язний, воро́жий. **-но** — непри́язно, воро́же.

Неприя́знь — непри́язнь, ворогува́ння.

Неприя́тель — непри́ятель, во́рог.

Неприя́тельский — непри́ятельський, воро́жий.

Неприя́тность—нелю́бість, неприє́мність, при́крість.

Неприя́тный—нелю́бий; неприє́мний, при́крий. **-но**—нелю́бо; неприє́мно, при́кро.

Непробу́дный — нерозбу́дний.

Непрогля́дный — непрогля́дний, безпросві́тний, безпросві́тній.

Непродолжи́тельность — недовгоча́сність, недо́вгість, непротя́жність.

Непродолжи́тельный — недовгоча́сний, недо́вгий, непротя́жний. *В* **-ном** *времени* — незаба́ром, неба́вом, невдо́взі. **-но** — недовгоча́сно, недо́вго.

Непрое́зжий — непро́їзний.

Непроизводи́тельность — непродукти́вність, невиробли́вість, ма́рність, даре́мність.

Непроизводи́тельный — непродукти́вний, невиробли́вий, ма́рний, даре́мний (пра́ця). **-но** — непродукти́вно, ма́рно, без пуття́, ду́рно, даре́мно.

Непроизво́льный — несамові́льний, неві́льний, мимові́льний. **-но** — несамові́льно, неві́льно, мимово́лі.

Непроница́емость — непрони́кливість, непропуска́льність.

Непроница́емый—непрони́кливий, непропуска́льний.
Непрости́тельность — непрости́мість, невиба́чність
(-ности). [непрости́мо, невиба́чно.
Непрости́тельный—непрости́мий, невиба́чний. **-но**—
Непро́чность—немі́цність, нетрива́лість, недо́вгість.
Непро́чный—немі́цни́й, нетрива́лий, недо́вгий. **-но**—
немі́цно, нетрива́ло, недо́вго.
Нерабо́чий—неробо́чий (час); гуля́щий (худо́ба).
Нера́венство — нері́вність, неодна́ковість.
Нера́вный — нері́вний, неодна́ковий.
Нераде́ние, неради́вость — недба́лість, недба́льство, нестара́нність, зане́дба́ння, занеха́яння.
Неради́вый — недба́лий, недба́йли́вий, нестара́нний.
-во — недба́ло, недба́йли́во, нестара́нно.
Неразбо́рчивость — нерозбі́рність, нечи́ткість (письма́); неперебі́рливість (у за́собах, на за́соби); невига́дливість, непри́мхливість, невередли́вість.
Неразбо́рчивый — нерозбі́рний, нечитки́й; невига́дливий, непри́мхливий, невередли́вий. *Человек*, **-вый** *в средствах* — люди́на, що не гре́бае ні́якими за́собами (способа́ми), неперебі́рли-
Неразвито́й — нерозви́нений. [ва на спо́собі.
Неразви́тость — нерозви́неність.
Неразгово́рчивость — мовчазли́вість, мовча́зність, небалаку́чість. [віркий, небалаку́чий.
Неразговорчивый — мовчазли́вий, мовчазни́й, него-
Неразде́льность — неподі́льність, нерозді́льність.
Неразде́льный — неподі́льний, нерозді́льний. **-ное** *имущество* — спі́льне, нерозді́льне майно́.
-но — спі́льно, разо́м.
Неразлу́чность — нерозлу́чність, невідкли́чність.
Неразлу́чный — нерозлу́чний, невідкли́чний. **-но** — нерозлу́чно, вку́пі.
Разме́нность — нерозмі́нність.
Неразме́нный — нерозмі́нний (гро́ші).
Неразрешённый — недозво́лений, заборо́нений.
Неразреши́мость — нерозвя́зність (пита́ння).
Неразреши́мый — нерозвя́зний.
Неразры́вность — нерозри́вність (домага́нь).
Неразры́вный — нерозри́вний. **-но** — нерозри́вно.
Нerazу́мие — неро́зум, недоро́зум, не́тям, нетя́ма.
Неразу́мный — нерозу́мний. **-но** — нерозу́мно.
Неразыска́ние — нерозшука́ння, неро́зшук, невідна́йдення. **-ние** *обвиняемого* — неро́зшук (невідна́йдення) обвинува́ченого.
Нераска́янность — непока́яність, запе́клість.
Нераска́янный — непока́яний (зло́дій), запе́клий.
Нерасположе́ние — неприхи́льність (до ко́го), незичли́вість, не́хіть, неохо́та (до чо́го).
Нерасполо́женный — неприхи́льний (до ко́го), незичли́вий, неохо́чий (до чо́го).
Нераспоряди́тельность — нерозпоря́дність, нерозпоря́дливість. [ря́дливий.
Нераспоряди́тельный — нерозпоря́дний, нерозпо-
Нерассмотре́ние — неро́згляд (спра́ви, проха́ння)
Нерассуди́тельность — нерозсу́дливість, нерозва́жність. [**-но** — нерозсу́дливо, нерозва́жно.
Нерассуди́тельный — нерозсу́дливий, нерозва́жний.
Нерасторжи́мость — нерозри́вність, непору́шність, незло́мність (умо́ви).
Нерасторжи́мый — нерозри́вний, непору́шний, не-
Нерасторо́пность — немото́рність. [зло́мний.
Нерасторо́пный — немото́рний.

Нерасчётливость — необрахо́ваність, непоміркува́ння; неоща́дність (на гро́ші); необа́чність.
Нерасчётливый — необрахо́ваний, непоміркко́ваний, неоща́дний; необа́чний. **-во**—неоща́дно; необа́чно.
Нерачи́тельность — нестара́нність, недба́лість, недба́йли́вість, нерете́льність.
Нерачи́тельный — нестара́нний, недба́лий (АЮЗР, 8, V, 83), недба́йли́вий, нерете́льний. **-но** — недба́ло, недба́йли́во, нерете́льно.
Не́рвность — нерво́вість.
Не́рвный — нерво́вий. **-но** — нерво́во (говори́ти).
Нереши́тельность — незва́жли́вість, незва́жність, нерішу́чість, вага́ння. *Быть в* **-сти** —вага́тися.
Нереши́тельный — незва́жли́вий, незва́жний, нерішу́чий. **-но** — незва́жли́во, нерішу́че.
Неря́ха — нехлю́я, нечупа́ра, неоха́я. [пурність.
Неря́шливость — нехлю́йство, нечупа́рність, нече́-
Неря́шливый — неоха́йний, нечупа́рний, нечепу́рни́й.
-во — неоха́йно, нече́пурно. [ли́вість.
Несбы́точность — незбу́тність, химе́рність, немож-
Несбы́точный — незбу́тний, химе́рний, неможли́вий.
Несве́дущий — нетяму́щий, несвідо́мий, незнаю́чий.
Несвоевре́менность — невча́сність, недоча́сність, неслу́шність.
Несвоевре́менный — невча́сний, недоча́сний, неслу́шний, несвоєча́сний. **-но** — невча́сно, не до часу́, не на часі́, несвоєча́сно.
Несво́йственность—невласти́вість (неприро́дність).
Несво́йственный — невласти́вий (неприро́дній).
-но — невласти́во (неприро́дньо).
Несвя́зность — незвя́заність, беззвязко́вість, нескла́дність (мо́ви), недола́дність.
Несвя́зный — незвя́заний, беззвязко́вий, нескла́дний, недола́дний. **-но** — нескла́дно, не до ладу́.
Несгово́рчивость — незгі́дливість, упе́ртість, несхи́льчивість. [чивий, крути́й (люди́на).
Несгово́рчивый — незгі́дливий, упе́ртий, несхи́ль-
Несгора́емость — неспали́мість, негорю́чість.
Несгора́емый — неспали́мий, негорю́чий. **-мый** *шкаф* — неспали́ма ша́хва (вогнетрива́ла ша́хва).
Несде́ржанность — нестри́маність, незде́ржливість, незде́ржність.
Несде́ржанный — нестри́маний, незде́ржливий, не-
Нес'едо́мый — неї́стівни́й. [зде́ржний.
Несе́ние — несі́ння, не́сення.
Не́сколько — (де́)кілька, (де́)кільки, скі́льки там,
Несконча́емость — нескінче́нність. [скі́лькись.
Несконча́емый — нескінче́нний. **-мо** — без кінця́, без кра́ю, нескінче́нно. [(ЖО, 47).
Нескоропо́ртящийся — нескорогни́лий, негнию́чий
Нескрыва́емость — неприхо́ваність, невта́єність.
Нескрыва́емый — неприхо́ваний, невта́єний (СФА,
Несло́жность — нескла́дність. [VI, 23).
Несло́жный — нескладни́й.
Несме́жность — несуме́[і́]жність.
Несме́жный — несуме́[і́]жний (держа́ва). **-но** —
Несменя́емость — незмі́нність. [несуме́[і́]жно.
Несменя́емый —незмі́нний.
Несме́тный — незчисле́нний, незліче́нний, без лі́ку, бе́зліч. **-но** — незчисле́нно, незліче́нно, без лі́ку, бе́зліч. [*на это* — проте́, а проте́, а втім.
Несмотря́—не ди́влячись (на), не вважа́ючи (на). **-ря́**
Несоблюде́ние — недоде́ржання (пра́вил).

Несовершеннолéтие — неповнолíття (недолíття).
Несовершеннолéтний—неповнолíтній (недолíтній), недóліток, недорóслий (ЛР, 44).
Несовершéнный — недовéршений, незавéршений; недокíнчений, недокóнаний.
Несовершéнство — недовéршеність; вáда, гáнджа.
Несовместúмость — несполýчність, несполучúмість.
Несовместúмый — несполýчний, несполучúмий.
Несоглáсие — незгóда (ТОК, Ш, 119; АЮЗР, 8, V, 31; ЛР, 44), не(з)лáгода. *По* **-сию** — через незгóду.
Несоглáсный — незгíдний. **-но** — незгíдно (з прáвдою), не в лад (грáють), не в ладý (живýть).
Несогласóванность — непогóдженість, непогóдження, незгóдженість.
Несогласóванный — непогóджений. **-но** — непогóджено.
Несоизмерúмость — різномíрність.
Несоизмерúмый — різномíрний. **-мо** — різномíрно.
Несокрушúмость — незлóмність (дóводів).
Несокрушúмый — незлóмний. **-мо** — незлóмно.
Несомнéнность — безсумнíвність, несумнíвність, пéвність, безперéчність.
Несомнéнный — безсумнíвний, несумнíвний, пéвний, безперéчний. **-но** — без сýмнізу, безперéчно.
Несообразúтельность — нетямкість, нетямýчість, недогáдливість, невторóпність.
Несообразúтельный — нетямкúй, нетямýщий, недогáдливий, невторóпний.
Несообрáзность — неподóба, недолáдність, невідповíдність.
Несообрáзный — неподíбний, недолáдний, невідповíдний (до чóго). **-но** — неподíбно, недолáдно, невідповíдно (до чóго).
Несоответ́ствие — невідповíдність.
Несоответ́ственный — невідповíдний. **-но**—невідповíдно.
Несоразмéрность — невідповíдність до чóго, нерозмíрність з чим (кáри з провúною).
Несоразмéрный — невідповíдний до чóго, нерозмíрний з чим. **-но**—невідповíдно, непомíрно (велúкий).
Несостоя́вшийся — невідбýтий; той, що не відбýвсь. **-вшийся** *акт*—нездíйснений акт. **-вшиеся** *торги* — невідбýтий торг.
Несостоя́тельность — нестáтки, неспромóга, неспромóжність (матеріяльна, морáльна, фізичнa), (*платящ., долговая*) невиплáтність, (*неосновательность*) нестíйність. **-ность** *злостная* — невиплáтність зловúсна (підстýпна). **-ность** *неосторожная* — невиплáтність необерéжна. **-ность** *несчастная* — невиплáтність нещаслúва. **-ность** *не по торговле* — невиплáтність не через торг. **-ность** *торговая* — невиплáтність торгóв[éльн]а. **-ность** *фактическая* — невиплáтність фактúчна. *Признаки* **-ности** — ознáки невиплáтности.
Несостоя́тельный — неспромóжний, невиплáтний, нестíйний (гіпóтеза, обвинувáчення). **-ный** *должник* — невиплáтний винувáтець (довжнúк).
Неспешá — не поспішáючи(сь), помáлу, помалéньку, пóвагом, споквóлу, поквóлом, спроквóлá.
Неспосóбность — нездáтність, нездíбність. **-ность** *к брачному сожитию* — нездáтність до шлюбного життя.
Неспосóбный — нездáтний, нездíбний, нездóльний, недотéпний. **-ный** *человек* — людúна малоздáтна, недотéпа, нездáра.
Несправедлúвость — несправедлúвість, неправдúвість, непрáвда, крúвда.
Несправедлúвый — несправедлúвий, неправдúвий, крúвдний. **-во** — несправедлúво, неправдúво.
Несравнéнность — незрівня́нність, непорівня́нність.
Несравнéнный — незрівня́нний, непорівня́нний. **-но** — незрівня́нно, без порівня́ння.
Нестарáтельность — нестарáнність, недбáйлúвість, недбáлість.
Нестарáтельный — нестарáнний, недбáйлúвий, недбáлий. **-но** — нестарáнно, недбáйлúво, недбáло.
Нестерпúмость — нестерпýчість, нестéрпність.
Нестерпúмый — нестерпýчий, нестéрпний. **-мо** — нестерпýче, нестéрпно.
Нестú — нéсти, понéсти. **-стú** *ответственность* — відповідáти.
Нестроевóй — новойóвий, нешерегóвий (салдáт); небудівéльний, небудíвляний (дéрево).
Нестроéние — нелáд, безлáддя, непоря́док (ЖО, 49), розгардія́ш.
Нестрóйность — нелáдність (-ности).
Нестрóйный — нелáдний. **-но** — нелáдно.
Несудохóдный — несудохíдний, несудоплáвний.
Несурáзность — неподóба, нерозýмність, нісенíтниця.
Несурáзный — неподóбний (ЛР, 44); нерозýмний. **-но** — неподóбно, не до дíла. **-ное** — нісенíтниця.
Несущéственность —невáжність, неістóтність, несуттéвість, непосýтність.
Несущéственный — невáжний, неістóтний, несуттéвий, непосýтній.
Несхóдность — непоцíнність, несхíдність (про цíну).
Несхóдный — несхóжий, неподíбний, неоднакóвий. **-но** — непоцíнно, несхíдно (про цíну), невúгідно.
Несхóдство — несхóжість, неподíбність, неоднакóвість (прикмéт).
Несчáстие — нещáстя, недóля, безщáстя, безталáння; бідá, пригóда, хáлепа, причúна.
Несчáстный — нещаслúвий, нещáсний, безщáсний, бездóльний, безталáнний. **-ное** *для подсудимого стечение обстоятельств* — несприятлúвий (нещаслúвий) для підсýдного збіг обстáвин. *Сделать* **-ным** — унещаслúвити. **-ный** *случай* — нещаслúва пригóда (КМ).
Нет — ні; немá, немáє. *На* **нет** *сойти* — звéстися, перевéстися на нíвець. **Нет** *времени* — немá колú, нíколи, немáє часý.
Нетерпелúвый — нетерпля́чий, нетерплúвий. **-во** — нетерпля́че.
Нетерпéние (*нетерпеливость*) — нетерплúвість, нетерпля́чка, нетерпля́чість.
Нетерпúмость — нетерпúмість (нетолерáнтність).
Нетерпúмый — нетерпúмий (нетолерáнтний). **-мо** — нетерпúмо (нетолерáнтно).
Нетлéнность — нетлíнність, незотлíнність.
Нетлéнный — нетлíнний, незотлíнний. **-но** — нетлíнно.
Нетождéственность — нетотóжність, нетожсáмість.
Нетождéственный — нетотóжній, нетожсáмий, не той сáмий. **-но** — нетотóжньо, не так сáмо.
Нетóчность — нетóчність, недоклáдність (-ности).
Нетóчный — нетóчний, недоклáдний. **-но** — нетóчно, недоклáдно.
Нетрéзвость — нетверéзість.
Нетрéзвый — нетверéзий (підпúлий). **-во** — нетверéзо.

Нетро́нутость — неза́йма́ність, незаче́пленість, непоча́тість, непору́шність, ціли́нність (-ости).

Нетро́нутый — неза́йманий, незаче́плений, непоча́тий, непору́шний, ціли́нний. **-то** — неза́ймано, непору́шно, непоча́то.

Неубы́точность — невтра́тність, неутра́тливість.

Неубы́точный — невтра́тний, неутра́тливий. **-но** — невтра́тно.

Неуваже́ние — непова́га, непоша́на, знева́га. *Оказывать* **-ние** — зневажа́ти, не поважа́ти, показувати непоша́ну.

Неуважи́тельность—зневажливість, невва́жливість; непова́жність.

Неуважи́тельный — знева́жливий, невва́жливий; непова́жний; не ва́ртий ува́ги. **-но** — знева́жливо, невва́жливо, непова́жно. [по, нелю́бо.

Неуго́дный — невго́дний, нелю́бий. **-но** — невго́д-

Неуда́вшийся — невда́лий. **-шееся** *покушение*— невда́лий за́мах.

Неуда́ча — невда́ча, нета́ла́н, недо́ля.

Неуда́чливый — невда́чний, невда́лий, невда́тний. **-во** — невда́ло, невда́чно, невда́тно. [невда́ха.

Неуда́чник, -ца—невда́тник, невда́тниця; невда́лиця,

Неудержи́мость — невпи́нність, нестри́мність.

Неудержи́мый — невпи́нний, нестри́мний. **-мо** — невпи́нно, нестри́мно.

Неудо́бный — незру́чний, невигі́дний, малопридатний. **-ная** *земля* — невдо́бна (неприда́тна) земля́. **-ное** *положение* — невигі́дне, незру́чне стано́вище. **-но** — незру́чно, невигі́дно.

Неудобовари́мость — нестра́вність (-ности).

Неудобовари́мый — нестра́вний. [ліcть.

Неудобопоня́тность — неврозумі́лість, незрозумі-

Неудобопоня́тный — неврозумі́лий, незрозумі́лий. **-но** — неврозумі́ло, незрозумі́ло.

Неудо́бство — невиго́да, незру́чність.

Неудовлетворе́нность — невдово́леність, незавдово́-

Неудовлетворе́нный — незавдово́лений. [лення.

Неудовлетвори́тельность—недоста́тність (-ности). **-ность** *упаковки* — недола́дність упакува́ння.

Неудовлетвори́тельный, неудовлетворяющий — незавдоволя́щий, незавдові́льний, недоста́тній (незавдовольня́ючий). **-но**—незавдоволя́ще, незавдові́льно, недоста́тньо (незавдовольня́юче).

Неудово́льствие — незавдово́лення. *К великому* **-вию** — на превели́кий жаль. [чи тож.

Неуже́ли, неу́жли, неу́жто — хіба́, невже́, невже́ж,

Неужи́вчивость — невжи́вчивість (-вости).

Неужи́вчивый — невжи́вчивий (невла́гідний).

Неукло́нность — несхи́бність, невідхи́льність, непохи́тність.

Неукло́нный — невідхи́льний, непохи́тний, несхи́бний (КМ). **-но** — несхи́бно, невідхи́льно, непохи́тно, непохи́бно (КМ).

Неуклю́жесть — незгра́бність (-ности).

Неуклю́жий — незгра́бний, незгра́ба (люди́на). **-но** — незгра́бно. [опу́скність.

Неукосни́тельность — незага́йність, (*стар.*) не-

Неукосни́тельно — незага́йно, (*стар.*) неопу́сно (ЧСР), безодпу́сно (ЛР. 44). [невпи́нність.

Неукроти́мость — неприбо́рканість, невгамо́ваність,

Неукроти́мый — неприбо́рканий, невгамо́ваний, невпи́нний. **-мо** — неприбо́ркано, невгамо́вано, невпи́нно.

Неулови́мость — незлови́мість, невлови́мість, незбагне́нність (ду́мки).

Неулови́мый — незлови́мий, невлови́мий, незбагне́нний. **-но** — невлови́мо, незлови́мо, незбагне́нно.

Неуме́лость — невмі́лість, недоте́пність.

Неуме́лый — невмі́лий, недоте́пний. **-ло** — невмі́ло, недоте́пно.

Неуме́стность — недоре́чність, недоді́льність.

Неуме́стный — недоре́чний. **-но** — не до ре́чи, не [до ді́ла.

Неумоли́мость — невблага́нність.

Неумоли́мый — невблага́нний. **-мо** — невблага́нно.

Неумы́шленность — невми́сність, ненавми́сність.

Неумы́шленный — невми́сний, ненавми́сний. **-ное** *упущение* — невми́сне заня́дба́ння. **-но** — невми́сне, ненавми́сне, без на́міру, незна́ро́шне[а], зне́хотя.

Неупла́та — неви́плат, непла́та, незапла́та.

Неупотреби́тельность — невжи́ваність (-ности).

Неупотреби́тельный — невжи́ваний.

Неупра́вка — невпо́рання, невпра́вка (з робо́тою).

Неурожа́й — неврожа́й; недорі́д.

Неурожа́йный — неврожа́йний; недорі́дний.

Неуро́чный — позачерго́вий, незага́даний (пра́ця), неви́значений (час).

Неуря́дица — безла́ддя, не́ла́д.

Неуспе́х — неу́спіх, невда́ча. *В случае* **-ха** *склонения сторон к миру постановляется решение* — коли́ не вдало́ся помири́ти сто́рони, то постановля́ється ви́рок.

Неуста́нный — безпереста́нний, безупи́нний. **-но** — безпереста́нно, безпере́станку, не перестаючи́, безупи́нно, без упи́ну, не спиня́ючись, невгамо́вно.

Неустано́вленность — невстано́вленість (неви́значеність, незазна́ченість).

Неусто́йка — невсто́[і]йка (ЧСР), зару́ка (ЛР, 44, СФА, VI, 4; АЮЗР, 6, I, 80). **-ка** *добровольная*—добровільна невсто́[і]йка. **-ка** *по договору* — умо́влена невсто́[і]йка. **-ка** *законная* — зако́нна невсто́[і]йка. **-ка** *периодическая*—періоди́чна невсто́[і]йка.

Неусто́йчивость — хи́ткість, хи́сткість, хи́бність, невсто́яність, неста́лість. [ний, неста́лий.

Неусто́йчивый—хиткий, хисткий, хибний, невсто́я-

Неусто́ять — невсто́яти (ЧСР), недоде́ржати.

Неустраши́мость — небоя́зкість, смі́ли́вість, відва́жність. [ний. **-мо** — смі́ли́во, відва́жно.

Неустраши́мый — небоязки́й, смі́ли́вий, відва́ж-

Неустро́йство — безла́ддя, невпорядко́ваність.

Неусту́пчивость — упе́ртість, завзя́тість, незгі́дливість.

Неусту́пчивый — упе́ртий, завзя́тий, незгі́дливий.

Неусы́пность — невсипу́щість.

Неусы́пный — невсипу́щий. **-но** — невсипу́ще.

Неутоли́мый — невсити́мий (го́лод), невгамо́вний.

Неутоми́мость — невто́мність (-ности).

Неутоми́мый — невто́мний. **-мо** — невто́мно.

Не́уч — не́ук, неві́глас. [ність, невві́чливість.

Неучти́вость — нече́мність, незвича́йність, негре́ч-

Неучти́вый — нече́мний, незвича́йний, негре́чний, невві́чливий. **-во** — незвича́йно, негре́чно, невві́чливо, нече́мно.

Неуязви́мость — невразли́вість, незби́тість.

Неуязви́мый — невразли́вий, незби́тий.

Неформа́льность — неформа́льність (-ности).

Неформáльный — неформáльний. **-ная** *сделка* — неформáльна оборýдка (умóва). **-но**—неформáльно.
Нефтепромышленник — нафтопромислóвець (-вця) (нафтáр).
Нефтепромышленность—нафтопромислóвість (наф-
Нефть — нáфта. [тáрство).
Нефтянóй — нáфтовий. [дáрність.
Нехозяйственность — негосподáрність, безгоспо-
Нехозяйственный—негосподáрний, безгосподáрний. **-но** — негосподáрно, безгосподáрно.
Нéхотя — не хóтячи, нéхотя, з-нéхотя, ненавмúсне, незнарóшне[а].
Нецелесообрáзность — недоцíльність.
Нецелесообрáзный—недоцíльний. **-но**—недоцíльно.
Нечáянность — несподíваність (нáглість).
Нечáянный — несподíваний (нáглий). **-но** — несподíвано, ненарóком, не хóтячи, незнарóшне[а] (нáгло).
Нечеловéческий — нелю́дський. **-кие** *усилия* — нелю́дські зусилля, н. силкувáння.
Нечéстность — нечéсність.
Нечéстный — нечéсний. **-но** — нечéсно.
Нечётный — непáрний, непáристий.
Нечистоплóтность—неохáйність, нечистоплóтність.
Нечистоплóтный — неохáйний, нечистоплóтний, брудний. **-но** — неохáйно, нечистоплóтно.
Нечистóты — нéчисть, брýди.
Нечистый — нечистий; брудний; чóрний (сорóчка). *На руку* **-тый** — дóвгу лáпу (рýку) має, хапкий.
Нéчто — щось; дéщо.
Нечувствительность —нечутлúвість, нечутéнність.
Нечувствительный — нечутлúвий, нечýлий. **-но** — нечутлúво, нечутéнно.
Нещáдно — нещáдно, лю́то, без жáлю, немилосéрдно.
Неявка — нестáння (на суд) (ЧСР; АЮЗР, 6, І, 343); нея́вка, (*непредъявление*) нея́влення (докумéнту). **-ка** *на работу* — нея́вка, нестáння на робóту.
Неясность — нея́сність, невирáзність.
Неясный — нея́сний, невирáзний. **-но** — нея́сно, невирáзно.
Ни — ні, анí. **Ни** *за что*, **ни** *про что* — ні зá що, ні прó що, дармá, дýрно. **Ни** *с места*!— анí рýш! **Ни** *с того*, **ни** *с сего* — ні з тóго, ні з цьóго; з дóброго дúва; ні сíло, ні впáло. **Ни** *то*, **ни** *сё* — ні це, ні те.
Нивелировать — нівелювáти, знівелювáти.
Нивелирóвка — нівелювáння (зрівнáння).
Нижеименóванный — нижченáзваний.
Нижеознáченный — нижчезазнáчений.
Нижеподписáвшийся — нижчепідпúсаний.
Нижеприведéнный — нижченавéдений.
Нижескáзанный — нижческáзаний.
Нижеслéдующий — нижчепóданий, дáльший, на-
Нижеупомя́нутый — нижчезгáданий. [стýпний.
Нижний — нúжній, долíшній, спíдній, низовúй.
Низвергáть, **низвéргнуть** — звáлювати, звалúти, повалúти, скидáти, скúнути, спихáти, зіпхнýти.
Низвержéние — скúнення, повáлення (царáту).
Низводúть, **-звести** — звóдити, звести, позвóдити.
Низкий — низькúй, невисóкий, прóстий, незначний (стан); погáний, ганéбний, нúций (вчúнок); товстúй (гóлос); малúй (цінá). **-шая** *мера наказания* — найнúжча міра (-чий вúмір) кáри.
Низкопоклóнный — низьковклíнний, шапкогнýчий, плазувáтий. [чість, плазувáння.
Низкопоклóнство — низьковклíнність, шапкогнý-
Низкопрóбный — низькóї прóби, невисóкої прóби.
Низлагáть, **низложúть**—скидáти, скúнути (ЖО, 81).
Низложéние — скúнення, (*нес.*) скидáння. [нý).
Нúзменность—низинá, низовинá, пóлоги, падь (в сте-
Нúзменный — низький, низинний, припáдистий, долíшній. *Из* **-ных** *побуждений* — з низькúх мотúвів.
Низóвье — низ, понúззя, низовинá.
Нúзость — нúзькість, підлóта, пíдлість.
Никáк — ніяк, жáдним спóсобом (*никоим образом*); мáбуть, мáбуть чи не, десь, либóнь.
Никакóй — ніякий, жáдний, жáден.
Никогдá — нікóли.
Никтó — ніхтó.
Никудá — нікýди, нікудóю, нідé (пройтú); нікýди, ні до чóго, ні нá що (нездáтний).
Нимáло, **нискóлько** — анí трóхи, анí трóшки.
Ниоткýда — нізвідки, нізвíдкіль, нізвідкіля́.
Ниспровергáть, **ниспровéргнуть**—скидáти, скúнути, перекидáти, перекúнути.
Ниспровержéние — скúнення, перекúнення.
Нисходя́щий — низхíдний, низовúй, низобíжний. **-щая** *гамма* — низобíжна (низхіднá) гáмма. **-щая** *линия* — низовá, долíшня лíнія. **-щая** *линия родства* — долíшнє (низхіднé) колíно спорíднення. **-щая** *прогрессия* — низобíжна (низхіднá) прогрéсія.
Нить, **нитка** — нúтка, нúзка. **Н.** *жизни* — нúтка життя́. **Н.** *мыслей* — нúзка думóк. *Ходить по* **-ке** — по стрýнці ходúти.
Ниц, **ничкóм** — додóлу, дóлі, ниць.
Ничéй — нічúй. *В* **-чью** — дармá.
Ничтóжество — нікчéмність, нікчéмниця.
Ничтóжность — нікчéмність, невáжність (áкту).
Ничтóжный—нікчéмний (КМ), невáжний (докумéнт). **-ный** *вексель* — недíйсний вéксель. *Сделаться* **-ным** — знікчéмніти, недíйсним стáти.
Нúщенский — старчáчий, старéцький, жебрáцький, злидéнний.
Нúщенство — старцювáння, жебрáцтво, жéбри. *Заняться* **-вом** — пітú на жéбри, пітú в старці, з тóрбами пітú.
Нúщенствовать—старцювáти, жебрáчити, жéбрати.
Нищетá — убóзтво, злúдні (-нів). *Жить в* **-те** — у злúднях жúти.
Нúщий — стáрець, жебрáк, жебрáн; убóгий (бíдний). **-щим** *делать* — убóжити (АЮЗР, 6, І, 221). **-щие** *дети* — старчáта (*мн. ч.*), жебрýща дітвá.
Новизнá — нóвість, новизнá.
Новобрáнец — новобрáнець, новобрáнчик, рéкрут.
Новобрáчный — молодúй, молодожóн.
Нововвéдение — новинá, нововпровáдження.
Новоизбранный — новообраний, нововибраний.
Новоизданный — нововиданий.
Новолýние — новúй мíсяць, молодúк.
Новорóжденный—нарождéнець (-нця), нарождéнний, новонарождéнний.
Новосéлье — новосíлля, новосéлиця; вхíдчини, вхóдини, перенóсини.
Нóвость — новинá (АЮЗР, 8, V, 137), новúнка.
Нóвшество — новинá, новизнá, новітність.

Но́вый — нови́й. **-вые** *обстоятельства* — нові́ обста́вини. **-вое** *рассмотрение дела* — нови́й ро́згляд спра́ви.
Новь — (*о земле*) ціли́на́, ці́льни́к, новина́.
Ну́[о́]мер — число́, ну́мер, черга́.
Ну[о]мерова́ть — нумерува́ти, чи́слами познача́ти.
Но́рма — но́рма (пра́ва); (пра́вила, при́пис) но́рма (= кі́лькість та я́кість якої́сь робо́ти, пра́ці). **-ма** *выработки* — но́рма зро́бленої робо́ти, но́рма для ви́робу.
Норма́льный — норма́льний (звича́йний). **-ный** *устав общества* — норма́льний (зразко́вий) стату́т товари́ства. **-но** — норма́льно, звича́йно.
Нормиро́вка — нормува́ння. **-ва́ть** — нормува́ти (визнача́ти но́рму, впорядко́вувати взаємові́дно́сини).
Но́ров — но́ров, звича́й. *С* **-вом** — норови́стий.
Носи́лки — носи́лки́, носи́ли, но́ші; ма́ри (похоро́нні).
Носи́льный. **-ное** *бельё* — біли́зна. **-ное** *платье* — но́ша, оде́жа, о́діж.
Носи́льщик — носи́льник (ноша́к), носі́й (-сія́), тяга́ч.
Носи́тель — носи́тель (вла́ди, прав та зобов'я́зань).
Носи́ть — носи́ти. **-си́ть** *имя, название* — зва́тися, ма́ти на́звище.
Но́та — но́та (диплома́тична, музи́чна).
Нотариа́льный — нотарія́льний (конто́ра). **-ный** *акт* — нотарія́льний акт. **-ное** *духовное завещание* — нотарія́льна духі́вни́ця. **-ное** *заявление* — зая́ва че́рез нота́ря. **-ный** *сбор* — нотарія́льна опла́та.
Нотариа́т — нотарія́т. *Положение о* **-те** — уста́в(а)
Нота́риус — нота́р (-ря́). [про нотарія́т.
Нота́ция — нота́ція (на́труска, вимо́ва). *Прочитать кому* **-цию** — прочита́ти кому́ нота́цію; нами́лити го́лову кому́, да́ти перего́ну кому́сь.

Ночева́ть — ночува́ти, переночува́ти.
Ночле́г — нічлі́г (*р*, нічлі́га), ночі́вля.
Ночле́жка — нічлі́г.
Ночле́жник — нічлі́жник. [нічлі́г.
Ночле́жный — нічлі́жний. **-ный** *дом* — нічлі́жний дім.
Ночно́й — нічни́й.
Ночь — ніч (*р*. но́чи). **Но́чью** — в[у]ночі́. *Тёмной* **но́чью** — те́мної но́чи.
Но́ша — но́ша.
Ноше́ние — носі́ння, но́шення.
Но́шенный (*подержаный*) — но́шений, прите́ртий (СФА, VI, 129) (оде́жа).
Ноя́брь — падоли́ст, листопа́д.
Нрав — вда́ча, нату́ра, но́ров, звича́й.
Нра́виться — подо́батися, до вподо́би бу́ти.
Нравоуче́ние — навча́ння, нау́ка, до́бра нау́ка.
Нравоучи́тельный — навча́льний, повча́льний.
Нра́вственность — мора́льність, ети́чність, добровзвича́йність.
Нра́вственный — мора́льний, ети́чний, добровзвича́йний. **-ные** *качества опекуна* — мора́льність опікуна́.
Нужда́ — нужда́, не(до)ста́тки, зли́дні, зли́годні; потре́ба. *Крайняя* **-да́** — пеку́ча потре́ба, скру́та. **-ды** *нет* — байду́же, дарма́, і га́дки ма́ло, немає потре́би, непотрі́бно. *Текущие* **-ды** — бі́жучі потре́би.
Нужда́ться — біду́вати, нужди́ прийма́ти, терпі́ти; потрі́бува́ти (кого́, чого́).
Ну́жный — потрі́бний. **-но** — потрі́бно. *Очень* **-ное** *дело, письмо* — пи́льна спра́ва, пи́льний лист.
Нумера́ция — нумера́ція (чи́сла).
Ны́не, ны́нче — ни́ні, тепе́р, тепере́чки, тепе́реньки,
Ны́нешний — ни́нішній, тепе́рішній. [ни́ньки.

О

О — 1) про (що), за (що) (говори́ти про ко́го, за ко́го); 2) **об** — об (що), на (що). [О́б зе́млю]. *Рука об руку* — рука́ в ру́ку, по́руч; 3) на, з. [Ха́та на дві полови́ні. Кінь на чотирьо́х нога́х та спотика́ється].
О́ба — обо́є [**О́ба** *одинаковы* — обо́є рябо́є], оби́два, (*ж. р.*) оби́дві. [Обома́ рука́ми, обидвома́ рука́ми, обі́руч]. *Смотри в оба* — гляди́, стережи́ся, пи́льно додивля́йсь, огляда́йсь на за́дні коле́са, візьми́ о́чі в ру́ки!
Обагря́ть, обагри́ть — червони́ти, зчервони́ти. **-ть** *кровью* — крива́вити, скрива́вити.
Обалде́ть — ошалі́ти, стеря́тися, очемері́ти.
Обандеро́ливать — обандеро́лювати, переп́аску покла́сти.
Обанкро́титься — (*от* ба́нкрутува́ти) збанкрутува́ти.
Обая́ние — зачарува́ння, очарува́ння, ча́ри.
Обая́тельный — чарі́вний. **-но** — чарі́вно. [липа.
Обва́л — обва́л; (*место*) зава́лля, прова́лля, прова́
Обва́ливать, -ся — обва́лювати, -ся, обвали́ти, -ся, зава́лювати, -ся, завали́ти, -ся; розва́лювати, -ся, розвали́ти, -ся.
Обва́ривать, -ри́ться — обва́рювати, обвари́ти, -ся, ош[б]па́рювати, ош[б]пари́ти, -ся.

Обвенча́ть, -ся — повінча́ти, -ся, звінча́ти, -ся, перевінча́ти, -ся.
Обве́с — недова́га, неві́рна вага́. **-ве́с** *при продаже, купле, мене* — недова́га при про́дажу, купі́влі або мі́ньбі.
Обветша́лый — застарі́лий, постарі́лий, зістарі́лий,
Обветша́ть — старі́тися, зіста́рітися; стру́хнути, спорохні́ти.
Обвине́ние — винува́чення, обвинува́чування, обвинува́чення, (*устар.*) вини́ дання́, обвина́. *Недобросовестное* **-ние** — несо́вісне обвинува́чення.
Обвини́тель — винува́тель, обвинува́тель, винува́ч, обвинува́ч. *Частный* **-тель** — пози́вач, позива́льник.
Обвини́тельница — винува́телька, обвинува́телька, винува́чка. *Частная* **-ница** — пози́вачка, позива́льниця.
Обвини́тельный — винува́льний, обвинува́льний. **-ный** *акт* — акт обвинува́чення, (*устар.*) акт дання́ вини́. **-ный** *приговор* — винува́льний при́суд, ви́рок (за́суд).
Обвиня́емый — винува́чений, обвинува́чений; по́званий (АЮЗР, 6, I, 363), запі́званий.

Обвиня́ть, обвини́ть — обвинува́чувати, обвинува́тити (АВАК, XVIII, 309), вини́ти (АВАК, XVIII, 309), (*стар.*) увини́ти.
Обвора́живать, -жить — чарува́ти, зачарува́ти. очаро́вувати, очарува́ти.
Обворо́вывать, обворова́ть — обкрада́ти, обікра́сти, окрада́ти, окра́сти. **-ный** — обікра́дений, окра́дений (ЛР, 12).
Обворожи́тельный — чарівли́вий, чарівни́й.
Обгоня́ть — випереджа́ти, ви́передити, переганя́ти, перегна́ти. [опали́тися.
Обгора́ть, обгоре́ть — обгоря́ти, обгорі́ти, опаля́тися,
Обдава́ть — облива́ти, обли́ти. *Варом* **-а́ть** — обпа́рити, опа́рити, ошпа́рити. *Жаром* **-ло** — в жар ки́нуло. *Холодом* **-ло** — моро́з пройня́в.
Обдари́ть — обдарува́ти, обдари́ти (кого́ чим) (ЛР, 44).
Обде́лка — обро́блювання, оправля́ння; опра́ва (на чо́му).
Обде́лывать — обробля́ти, оброби́ти, оправля́ти, опра́вити; управля́ти, упра́вити (в ра́мці).
Обдира́тельство — здирство, драпі́ство. [ти (кору).
Обдира́ть — обдира́ти, обде́рти, облу́плювати, облупи́-
Обду́манность — обду́маність, обмірко́ваність.
Обду́мывать, -мать — обмірко́вувати, обміркува́ти, обмисля́ти, обми́слити, розважа́ти, розва́жити. **-ный** — обду́маний, обмірко́ваний, розва́жений. *С заранее* **-ным** *намерением* — з напере́д (заздалегі́дь) узя́тим на́міром.
Об'е-, *см. стр. 96.*
Обедне́ние — збі́днення, зубо́ження.
Обедне́ть — збідні́ти, зубожі́ти, зубо́житися, переве́стися на зли́дні, підупа́сти. **-ший** — збі́днілий, зубо́жілий, підупа́лий.
Обезвре́живание — з[у]нешко́дження. [з[у]нешко́дити.
Обезвре́живать, обезвре́дить — з[у]нешко́джувати,
Обездо́лить — обездо́лити, знедо́лити.
Обезле́сить — збезлі́сити, ліс геть зве́сти (на чо́му, де).
Обезличе́ние — збезли́чення.
Обезли́чить — збезли́чувати, збезли́чити.
Обезобра́жение — знекра́са, зні́вечення, спотво́рення, заги́дження.
Обезобра́живать, -зить — знекра́шувати, знекра́сити, ні́вечити, зні́вечити, спотво́рювати, спотво́рити, ги́дити, зги́дити.
Обезопа́сить — забезпе́чити, убезпе́чити.
Обезору́жение — розбро́єння.
Обезору́живать, обезору́жить — роззбро́ювати, роззбро́їти, обеззбро́ювати, обеззбро́їти.
Обезу́меть — збожеволі́ти, знавісні́ти, збезглу́здіти, з глу́зду зсу́нутися, здурі́ти, одурі́ти; стеря́тися.
Оберега́ть, обере́чь — охороня́ти, охорони́ти, берегти́, зберега́ти, зберегти́, стерегти́, встерегти́, вартува́ти, довартува́ти, пильнува́ти, впильнува́ти.
Обе́ртка — обго́ртка; обкла́динка (на книжку).
Обеспече́ние — забезпе́чення. забезпе́ка. **-ние** *договора* — забезпе́чення умо́ви. **-ние** *доказательств* — забезпе́чення до́водів, до́казів. **-ние** *иска* — забезпе́чення по́зву. **-ние** *судебных издержек* — забезпе́чення судо́вих витра́т. **-ние** *требований* — забезпе́чення домага́ннів.
Обеспе́ченность — забезпе́ченість.
Обеспе́чивать, обеспе́чить — забезпе́чувати, забезпе́чити, убезпе́чити (КМ). **-ать** *законом* — застерега́ти, застерегти́ зако́ном (а́вторське пра́во).
Обеспечи́тель — забезпе́чник. [ва́ти, -ся.
Обеспоко́ить, -ся — потурбува́ти, -ся, стурбу-
Обесси́ление — ви́снаження, знеси́лля. [ся.
Обесси́леть — ви́снажитися, знеси́литися, знемогти́-
Обесси́ливать, обесси́лить — знеси́лювати, знеси́лити, висна́жувати, ви́снажити.
Обессла́вливать — ославля́ти, осла́вити, знесла́влювати, знесла́вити, обнесла́вити.
Обесце́нение — збезці́нення.
Обесце́нивать, -ни́ть — збезці́нювати, збезціни́ти.
Обесче́щивать, обесче́стить — безче́стити, збезче́стити, уво́дити, уве́сти в несла́ву, несла́вити, знесла́вити, ганьбува́ти, зганьбува́ти.
Обе́т — обі́тниця, за́рік. *Давать, дать* **о.** — обі́тницю, за́рік дава́ти, да́ти, зарі́катися, заректи́ся, обріка́тися, обректи́ся.
Обеща́ние — обі́цянка. *Дать клятвенное* **-ние** — заприсягти́ся. **-ние** *торжественное* — обі́цянка урочи́ста.
Обеща́ть — обіця́ти, обіця́тися.
Обжа́лование — оска́рження.
Обжа́лованный — оска́ржений (ЛР, 44).
Обжа́ловать — оска́ржити (ЛР, 44).
Обжо́ра — прожо́ра, ненаже́ра, жеру́н, ненаї́да.
Обжо́рливость — ненаже́рливість, нена́сить, ненаї́дність. [наї́дливий, ненаї́сний.
Обжо́рливый — проже́рливий, ненаже́рливий, не-
Обзаведе́ние — обза́від, обзаведі́ння, спра́влення.
Обзаводи́ться — обзаво́дитися, обзаве́стися. **-сти́сь** *хозяйством* — загосподарити́ся, охазяйнува́-
Обзо́р — о́гляд, огляда́ння. [тися.
Обзыва́ть — узива́ти (ду́рнем).
Оби́вка — оббиття́.
Оби́да — кри́вда (ЛР, 44; ЧСР; ТОК III, 25); (*оскорбление*) обра́за. **-ду** *выносить* — кри́вду терпі́ти. *Наносить* **-ду** — чини́ти кри́вду.
Оби́дный — кри́вдний, обра́зливий, дотკли́вий. **-но** — кри́вдно, обра́зливо.
Оби́дчивость — вразли́вість (на що).
Оби́дчик — кри́вдник (скривди́тель), напа́сник.
Обижа́ть, оби́деть — кри́вдити, укри́вдити, скри́вдити, покри́вдити, обража́ти, обра́зити, урази́ти кого́, кри́вду чини́ти, вчини́ти кому́.
Обижа́ться, оби́деться — обража́тися, обра́зитися, врази́тися.
Оби́женный — скри́вджений, покри́вджений, укри́вджений. **-ный** *судьбою* — знедо́лений.
Оби́лие — ро́зкіш (*мн.* розко́ші), доста́ток, рясно́та (садовини́, то-що). [кі́шно, ря́сно, го́йно.
Оби́льный — розкі́шний, ря́сний, го́йний. **-но** — роз-
Обиняка́ми — навздога́д. *Без* **-ко́в** — навпросте́ць,
Обира́ло — здирця, здирник. [без сорома́ ка́зка.
Обира́тельство — здирство.
Обира́ть, обобра́ть, — збира́ти, зібра́ти (я́блука); оббира́ти, обібра́ти; обдира́ти, обде́рти; облу́плювати, облупи́ти.
Обита́емый — жили́й, залю́днений, засе́лений. **-мое** *помещение* — жиле (залю́днене) приміщення.
Обита́тель — жите́ць, жи́тель, пожиле́ць. **-тель** *лесов* — лісови́к. **-тель** *степей* — степови́к. **-ли** — лю́дність.
Обита́ть — жи́ти, пробува́ти, перебува́ти.
Обихо́д — обихі́дка, ужи́ток, потре́ба. *Для домашнего* **-да** — на домо́ві потре́би, для ха́тнього

вжитку. *Для своего* -да — для власного вжитку, на свою обихідку.
Обихо́дный — обихідний, щоденний, повсякденний, потрібний.
Обка́пывать, -па́ть — обкопувати, обкопати (землю).
Обкле́йка — обклеювання, обліплювання; (*обои*) обклійка.
Обкра́дывать — обкрадати, обібрасти.
Обла́ва — облава, нагінка, гонитва.
Облага́ть, обложи́ть — обкладати, обкласти; накладати, накласти (податки); облягати, облягти; оточувати, оточити. -ить *налогом* — оподаткувати. -ить *пошлиной* — накласти мито.
Облагоде́тельствовать (*кого*) — добра багато (кому) зробити, облагодіяти кого. [облагороднити.
Облагора́живать — облагороджувати, облагородити,
Облада́ние — володіння, обладування, владання, посідання; облада. [дар.
Облада́тель — хазяїн, посідач, державець, воло-
Облада́ть (*чем*) — володіти (чим,) посідати (що),
Обласка́ть — приголубити. [владати (чим).
Областно́й — краєвий, обласний.
О́бласть — край, область, облада; царина, поле, галузь (науки), ділянка. *В* -сти *права* — в царині права. *В* -сти *преступности* — в царині злочинів (злочинности).
Облегча́ть, облегчи́ть — полегшувати, полегшити, улегшувати, улегшити, пільгувати, попільжити.
Облегче́ние — полегкість, полегшення, полегша; (*льгота*) пільга, полегкість, ослаба, попуск. *Дать* -ние — полегкість зробити, пільгу дати, попуск попустити. *Получить* -ние — полегкість дістати, пільгу мати. -ние *участи подсудимого* — полегшення долі (судьбиний) підсудному.
Облека́ть, обле́чь — одягати, одягти, вбирати, вбрати кого; надавати, надати (владу, силу, право) кому.
Облесе́ние — залісіння, заліс(н)ення.
Облигационе́р — облігаціонер, облігаційник (той, що має облігацію; це не акціонер, бо той має участь у підприємстві, що випустило акції, а облігаціонер має тільки право на ту суму гро- шей, що в облігації зазначена).
Облига́ция — облігація (довгове, відсоткове зобов'язання, що випускає держава, місто або товариство).
Облича́ть—виявляти, виявити (кого), (*уличать*) виказувати, виказати (на кого), доказувати, доказати (на кого), доводити, довести (кому що); па очі викидати (ЖО, 46).
Обличе́ние — виявлення (вияв), виказування (виказ), доказування (доказ), доведення (довід).
Обличи́тель — виявник, викажчик, докажчик, доказник, довідчик.
Обличи́тельный — виявничий (література).
Обложе́ние — оподаткування (людности), облягання (міста військом).
Обло́жка — обгортка, обкладина, обкладинка.
Обло́мок — уламок, виломок.
Облы́жный — брехливий.
Обма́н — обмана, підмана, о(б)дурювання, піддурювання, ошукання; омана, облуда, (*коварство*) підступ. *Ввести в* -ма́н — звести кого, омилити кого.
Обма́нный — облудний, підманний; обманний. -ные *действия* — облудні (підманні) вчинки, (*с коварством*) підступи. -ным *образом* — облудно, підступно.
Обма́нчивый — обманливий, облудний, омильний; зрадливий.
Обма́нщик — обманник, (*гал.*) обмавець, дурисвіт.
Обма́нывать, обману́ть — обманювати, обманити, піддурювати, піддурити, ошукувати, ошукати, зводити, звести (дівчину); омиляти, омилити. -тый — о(б)дурений; зведений (дівчина).
Обма́нываться — омилятися, омилитися, помилятися, помилитися, обманюватися, обману[й]тися.
Обмежева́ние — обмежування. [межувати.
Обмежёвывать, обмежева́ть — обмежовувати, об-
Обмеле́ть — обміліти, поміліти, помільшати.
Обме́н — обмін, обміна, замін, заміна, виміна, міньба. -ме́н *ратификаций* — обмін ратифікацій.
Обме́нивать, обменя́ть, обмени́ть — обмінювати, обмінити, вимінювати, виміняти, заміняти, замінити (ТОК, III, 45), в заміну пустити (СФА, VI, 368).
Обме́нный — обмінний, вимінний, замінний.
Обме́р — недомірювання, недомір. -ме́р *при продаже, купле или мене* — недомір при продажу, при купівлі або міньбі; (*измерение*) обмір.
Обме́рить *кого*— недоміряти кому, не додати кому.
Обмира́ть — обмирати, обмерти, зомлівати, зомліти, умлівати, умліти. [кувати.
Обмозгова́ть — обмізкувати, обміркувати, обмети-
Обмо́лвиться — прохопитися словом, на слові помилитися.
Обмо́лвка — помилка (на словах, в мові).
О́бморок — зомління, млість (*р.* млости), (*несов.*) обмирання, непритомність. *Падать в* -рок — обмирати, обмерти, умлівати, умліти, зомлівати, зомліти, впасти непритомним. [Вона впала непритомна].
Обмоше́нничать — обшахрувати, обшахраїти, обмахлярувати, ошукати.
Обмундирова́ние — одягання, одягнення, обмундирування, вбрання, одежа, одяг. *Сделать* -ние (*обмундировать*) — справити (кому) одяг, вбрання, одежу, одягти кого, обмундирувати.
Обмундирова́ть — одягти, вдягнути кого, справити одяг кому, обмундирувати кого.
Обнадёживать — подавати (подати) надію, певну надію кому, забезпечати, забезпечити кого, убезпечати, убезпечити кого.
Обнажа́ть — о(б)голювати, о(б)голити, заголювати, заголити. -а́ть *оружие* — виймати, витягати, вистромляти зброю.
Обнаже́ние — о(б)голення.
Обнажённый — голий, о(б)голений, заголений.
Обнаро́дование — оголошення, (вселюдне) оповіщення, (*стар.*) oзнаймування, ознайма (КМ). -ние *законов* — оголошення законів.
Обнаро́довать — оголошати, оголосити, оповіщати, оповістити, (*стар.*) ознаймувати, ознаймити.
Обнаруже́ние — виявлення, виява, відкриття, з[ви]найдення (РЛ. 44), знахід (-ходу).

Обнаруживать, обнару́жить — відкрива́ти, відкри́ти; виявля́ти, ви́явити, (*называть*) вика́зувати, ви́казати, (*находить*) з[ви]нахо́дити, з[ви]найти́ (СФА, VI, 32, 102, 146; ЛР, 44); постерега́ти, постерегти́ (КМ). **-ать**, *проявлять нерадение* — пока́зувати недба́лість, недбання́, не дба́ти (ЖО, 47). **-ить** *по следам* — слідо́м дійти́ (ЛР, 44), ви́стежити по слідах. **-ить** *при обыске* — ви́трусити що в ко́го (СФА, VI, 257). **-ваться, -иться** — виявля́тися (СФА VI, 157), ви́явитися, об'явля́тися, об'яви́тися; на яв вихо́дити, ви́йти, пока́зуватися, показа́тися, викрива́тися, ви́критися, відкрива́тися, відкри́тися.

Обнесе́ние (*оградой*) — обгоро́дження, обгоро́жа.

Обнима́ть — обійма́ти, об(ій)ня́ти; обгорта́ти, обгорну́ти [Смуток ду́шу обгорну́в — *печаль душу* **-ла́**]; обхо́плювати, обхопи́ти, (*постичь*) збагну́ти (спра́ву).

Обнища́лый — зубо́жілий, ду́же збіднілий.

Обнища́ние — зубо́ження (АЮЗР, 6, I, 555), сильне́ збідні́ння.

Обнища́ть — зубо́жіти, на зли́дні переве́стися.

Обно́вка — обно́ва.

Обновле́ние — оно́влення, відно́влення, поно́влення, відно́ва, поно́ва. **-ние** *договора* — відно́влення умо́ви.

Обно́ски — (одежі) ви́носки, лахміття, лахма́ння, [(взуття́) шкарба[у]ни́.

Обобща́ть, обобщи́ть — узага́льнювати, узагальни́ти.

Обобще́ние — узага́льнення.

Обогаща́ть, -ся — збага́чувати, -ся, збагати́ти, -ся. **-ся** — багаті́ти, збагаті́ти, забагаті́ти.

Обогаще́ние — збага́чування, збага́чення, збагаті́ння. **-ние** *на чужой счёт* — збага́чення (збагаті́ння) чужи́м ко́штом. *Незаконное* **-ние** — незако́нне збага́чення, незако́нне збагаті́ння.

Обобществля́ть — усуспі́льнювати, усуспі́льнити. **-ный** *труд* — усуспі́льнена пра́ця.

Ободре́ние — заохо́та, заохо́чування, підбадьо́рювання.

Ободря́ть, -ить — заохо́чувати, заохо́тити, підбадьо́рювати, підбадьо́рити, додава́ти (дода́ти) ду́ху, відва́ги.

Ободри́ться — підбодри́тися, набра́тися охо́ти, ду́ху, відва́ги, насмі́литися, підбадьо́ритися.

Ожида́ние — жда́ння, чека́ння, за[по]чека́ння. *Грузы с* **-нием** — (кладь) вантажі́, що черги́ своєї ждуть, вантажі́ з зачека́нням.

Обозна́ться — вклепа́тися, помили́тися, не впізна́ти.

Обознача́ть, обозна́чить — означа́ти, означи́ти, позна́чати, позначи́ти, (по)ста́вити позна́ки, окре́слювати, окресли́ти (*очертить*).

Обозначе́ние — (п)озна́чення; окре́слення.

Обозрева́ть, обозре́ть — огляда́ти, огля́нути, озира́ти, озирну́ти.

Обозре́ние — о́гляд.

Обо́йщик — шпале́рник; оббива́ч.

О́бок — о́бік[ч], збо́ку, по́біч. **О́бок** *с ним* — о́біч з ним, по́біч його́.

Оболга́ть — оббреха́ти.

Оболо́чка — оболо́на, шку́рка, шку́рочка; плі́вка, плі́ва́.

Обольсти́тель — споку́сник, баламу́т, перелесник.

Обольсти́тельница — споку́сниця, баламу́тка, перелесниця.

Обольсти́тельный — прива́бний, принадний, ваблі́вий, зваблі́вий.

Обольща́ть — споку́шувати, спокуси́ти, зва́блювати, зва́бити, зна́джувати, зна́дити, улещати, влести́ти, підма́нювати, підмани́ти. **-сти́ть** *девицу* — ді́вчину зве́сти, зва́бити.

Обольще́ние — зве́дення, зна́да, зва́ба, прива́ба. **-ние** *девицы* — зве́дення (зва́блення, зна́да) ді́вчини.

Обо́рванец — обідра́нець, лахмі́тник, ла́нець, шарпа́к.

Оборо́на — оборо́на, відборо́на, охоро́на. *Состояние необходимой* **-ны** — стан ко́нче потрі́бної, коне́чної оборо́ни.

Оборони́тельный — оборо́нний, відпо́рний.

Оборони́ть, -ся — борони́ти, -ся (ЛР, 44), обороня́ти, -ся, відбороня́ти, -ся, відборони́ти, -ся.

Оборо́т — відворо́т, зворо́т (дру́гий бік); зворо́т (у мо́ві); о́біг (моне́ти); оборо́т (торго́в[е́льн]ий). *Без* **-та** *на меня* — без зворо́ту на ме́не. *Взять, из'ять из* **-та** — ви́йняти з о́бігу. **-ро́т** *капитала* — оберта́ння (о́біг) капіта́лу. *На* **-те** — на звороті. *Пустить в* **-ро́т** — пусти́ти в о́біг.

Оборо́тливость — поворо́тливість, спри́тність, ме́ткість.

Оборо́тливый — поворо́тливий, спри́тний (люди́на), метки́й.

Оборо́тный — од[від]воро́тний (бік, сторона́); зворо́тний. **-ный** *капитал* — оборо́тний капіта́л, обі́говий капіта́л.

Обору́дование — обста́влення, устаткува́ння, ула́штування, впоря́дження.

Обоснова́ние — угрунтува́ння, обґрунтува́ння.

Обосно́ванность — угрунто́ваність, обґрунто́ваність.

Обосно́вывать, -нова́ть — угрунто́вувати, угрунтува́ти; ґрунт (підста́ви) чому́ дава́ти, да́ти.

Обособле́ние — відокре́млення, одрі́знення.

Обосо́бленность — відокре́мленість, одрі́зненість.

Обосо́бленный, -но — відокре́млений, -но, одрі́знений, -но, окре́мий, -мо.

Обосторо́нний — обосторо́нній, обопі́льний.

Обою́дность — обопі́льність, взає́мність (умо́ви).

Обою́дный, -но — обопі́льний, -но, зобопі́льний, -но (АЮЗР, 6, I, 267), взає́мний, -но. **-ное** *согласие* — обопі́льна (взає́мна) зго́да. **-ное** *соглашение* — обопі́льна уго́да. **-ная** *с соседом межа* — обопі́льна з сусі́дою межа́. **-ные** *способы приобретения имущества* (*мена, купля, договор, обязательство*) — обопі́льні спо́соби набува́ти майна́ (мі́на, купі́вля, догові́р, зобов'я́зання).

Обою́ду — з двох (обо́х) бокі́в, обопі́льно.

Обраба́тывать, обрабо́тать — обробля́ти, оброби́ти (зе́млю); опрацьо́вувати, опрацюва́ти що; уклада́ти, укла́сти (уложи́ти), упорядко́вувати, упорядкува́ти (твір, матері́али). **-щая** *промышленность* — оброна́ (вирі́бна́) промисло́вість (-ости).

Обрабо́тка — обро́блювання, обро́блення, обро́бка.

О́браз — о́браз, подо́ба; спо́сіб, чин, по́бут. **-раз** *действий* — поведі́нка, спо́сіб ді́яння. *Надлежащим* **-зом** — нале́жно, як слід, як годи́ться. *Некоторым* **-зом** — на́че-б-то, з де́якого по́гляду. *Никаким* **-зом** — ніяки́м чи́ном, аж ніяк. **-раз** *мыслей* — ду́мки, спо́сіб ду́мання. **-раз** *правления* — фо́рма (спо́сіб) правлі́ння. *Равным* **-зом** — так само, зарі́вно. *Таким* **-зом** — таки́м чи́ном, таки́м ро́бом, таки́м по́бутом.

Образе́ц — зразо́к, взір (*р.* взо́ру), взіре́ць, при́клад, (*полон.*) кштал́т, штиб. *Быть* **-цо́м** *чего* — бу́ти за зразок чому́. *Товарные* **-цы́** — зразки́ това́рів, зразки́ кра́му, торго́в[е́льн]і зразки́.
Образова́ние — утво́рення, ви́творення, склада́ння, формува́ння, організа́ція; осві́та (ни́жча, сере́дня, ви́ща, шкі́льна, позашкі́льна́); (*просвещение*) просві́та. *Давать* **-ние** — дава́ти осві́ту.
Образо́ванный — осві́чений (люди́на).
Образова́тельный — осві́тній (ценз, устано́ва).
Образу́мить — до ро́зуму довести́, навчи́ти кого́ ро́зуму. **-ся** — до ро́зуму прийти́, схамену́тися.
Образцо́вость — зразко́вість.
Образцо́вый — зразко́вий, взірце́вий. **-вая** *мера* — мі́ра урядо́ва (зразко́ва, для зразка́ встано́влена). **-вое** *произведение* — зразко́вий (ми́сте́цький) твір, архітві́р (-тво́ру).
Обра́тный — відворо́тний, зворо́тний, поворо́тний. **-ное** *действие* — зворо́тна чи́нність (си́ла). *Закон* **-ного** *действия не имеет* — зако́н зворо́тної си́ли не має, зако́н на мину́лий час не чи́нить. **-ные** *лошади* — відіслані ко́ні. **-ная** *почта* — зворо́тна по́шта. **-ный** *порядок* — відворо́тний поря́док. **-ная** *продажа* — відпро́даж. **-но** — наза́д, поворі́тьма́; (*наоборот*) навідворі́т, навпаки́, навспа́к. **-но-***пропорциональный* — зворо́тно-пропорці́й[она́ль]ний (прогре́сія).
Обраща́ть, обрати́ть — оберта́ти, оберну́ти (ТОК, III, 45; ЛР, 44); зверта́ти, зверну́ти, поверта́ти, поверну́ти, привороча́ти (АЮЗР, 8, V, 107), приверну́ти (СФА, VI, 220; АЮЗР, 6, I, 48, 126); переверта́ти, переверну́ти; (*употреблять*) пуска́ти, пусти́ти (на що), оберта́ти, (*стар.*) обороча́ти (АЮЗР, 8, III, 40). **-ща́ть** *в деньги имущество* — поверта́ти, поверну́ти майно́ (добро́) на гро́ші, згрошови́ти (згроши́ти) майно́. **-ща́ть** *внимание* — зверта́ти, зверну́ти ува́гу на ко́го, на що, ува́жити (ЛР, 44), заввáжувати (ПС, I. Ф.). **-ти́ть** *иск* (*к кому-н.*) — розпоча́ти по́зов проти ко́го, запізва́ти кого́. **-ти́ть** *в ничто* — в ні́вець поверну́ти, оберну́ти. **-ти́ть** *в погашение* — поверну́ти на покриття́. **-ти́ть** *в пользование* — оберну́ти на вжи́ток, (*стар.*) приверну́ти для зажива́ння (СФА, VI, 220). **-ща́ть** *в свою пользу* — на свою́ ко́ри́сть (на свій пожи́ток) оберну́ти (СФА, VI, 127), (*стар.*) к пожи́ткові свойо́му оберну́ти (ТОК, III, 45). **-ти́ть** *лесную площадь в другой вид угодий* — пусти́ти ліс (лісову́ пло́щу) під щось і́нше. **-ти́ть** *на кого-л. издержки* — наклада́ти (поверта́ти) на ко́го-не́будь ви́тра́ти, вида́тки. **-ща́ть** *приговор к исполнению* — роби́ти розпоря́дження про викона́ння при́суду. **-ща́ться, -ти́ться** — оберта́тися, оберну́тися, поверта́тися, поверну́тися до; зверта́тися, зверну́тися до; удава́тися, уда́тися до ко́го з чим (КМ; ЛР, 44). **-ти́ться** *в бегство* — ки́нутися, пусти́тися навті́ки. **-ти́ться** *в дым* — ди́мом узя́тися, здим(н)і́ти. **-ти́ться** *в суд* — вда́тися до су́ду, (*стар.*) вда́тися до пра́ва (СФА, VI, 378; АЮЗР, 6, I, 157). **-ти́ться** *к власти* — до вла́ди вда́тися. **-ти́ться** *к кому* — зверну́тися до ко́го, вда́тися до ко́го-не́будь, ткну́тися, поткну́тися до ко́го. **-ща́ться** *с кем* — пово́дитися, обіхо́дитися (з ким); (знева́жливо) поневі́ря́ти (кого́). *Осторожно* **-ща́ться** *с огнём, огнестрельным оружием* — обере́жно пово́дитися з вогне́м, вогне́во́ю (пально́ю) збро́єю.
Обраще́ние — оберта́ння, наверта́ння; о́біг (моне́ти); переверта́ння, оберта́ння (у, на що); поступува́ння, пово́дження (з ким); відо́зва, звідо́млення (до ко́го). *Быть в* **-нии** — бу́ти в о́бігові, в о́бігу (про гро́ші).
Обревизова́ть — зроби́ти ревізію, зревізува́ти, перевíрити.
Обре́з — край, бе́рег (у кни́зі). *В* **-ре́з** — без ли́шку, без зайви́ни, як-раз у мі́ру; ні бі́льше й не ме́нше.
Обре́зывание (*монеты*) — обрі́зування (моне́ти).
Обре́зывать, обре́зать — обрі́зувати, обрі́зати, обкра́ювати, обкра́яти, обкро́ювати, обкро́їти.
Обремене́ние — обтя́ження, обтя́женість, (*бремя*) тяжа́р (АЮЗР, 6, I, 410), тяга́р (-ря́). **-ние** *залоговое* — обтя́женість заставна́. **-ние** *имущества долгами* — обтя́ження майна́ борга́ми.
Обременя́ть, обремени́ть — обтяжа́ти, обтя́жи́ти (АЮЗР, 6, I, 295), утя́жи́ти. *Это тебя не* **-ни́т** — це тобі́ не зава́дить, це тебе́ не обтя́жить. **-ный** — обтя́жений.
Обремени́тельность — обтя́жливість; суту́жність.
Обремени́тельный — обтя́жливий, важки́й, тяжки́й; суту́жний.
Обрече́ние — призна́чення (до чо́го).
Обро́к — обро́к.
Обро́чный — обро́чний. **-ное** *содержание* — обро́чне держа́ння. **-ная** *статья* — обро́чна стаття́ (КМ).
Обруга́ть — ви́лаяти.
Обруче́ние — зару́чини.
Обру́шивать, -ся — вали́ти, -ся, повали́ти, -ся, завали́ти, -ся; (*разразиться*) окоши́тися (на чо́му); напа́стися, вда́рити (на ко́го).
Обры́в — кру́ча, обри́ва, прова́лля, прі́рва (ЖО).
Обря́д — обря́д, чин, церемо́нія, звича́й. *Совершение служителями культов всех исповеданий религиозных* **-дов** (*крещения, обрезания, похорон, венчания, снятия церковного благословения или иных равнозначащих*) *ранее регистрации соответствующих актов гражданского состояния* (*рождения, смерти, брака и развода*) — викона́ння служи́телями ку́льтів усі́х вір релігі́йних обря́дів (хрещення, обрі́зання, по́хорону, ві́нчання, зня́ття церко́вного благослове́ння або і́нших рівноя́значних їм) до реєстра́ції а́ктів громадя́нського ста́ну (наро́дження, сме́рти, шлю́бу та розво́ду).
Обря́дность — обря́дність (-ности). **-ность** *таможенная* — заве́дений на ми́тниці поря́док, ми́тний поря́док.
Обсервацио́нный — обсерваці́йний (нагляди́й, догляди́й).
Обсле́дование — обслі́дування, о́бслід.
Обслу́живание — обслуго́вування, обслу́га.
Обслу́живать — обслуго́вувати.
Обсо́хший. -шая *земля* — ви́сохла, ви́схла земля́. *Право пользования* **-шей** *землёй, оставшейся от уклонения воды в реке* — пра́во користува́тися з ви́схлої землі́, як змі́ни́лося рі́чище.

Обстано́вка — обстано́ва, обста́ва, ото́чення. *Окружающая* **-ка** (*окружение*) — ото́чення, околи́чня обстано́ва. [то́[е́]чність.
Обстоя́тельность — докла́дність, ґрунто́вність; ста-
Обстоя́тельный—докла́дний, ґрунто́вний (до́повідь), стато́[е́]чний (люди́на).
Обстоя́тельство — обста́вина; околи́чність; приго́да, ви́падок, трапу́нок; причи́на, річ, спра́ва. *В дурных* **-вах** — під лиху́ годи́ну, серед лихи́х обста́вин. *Дурные* **-ва** — лиха́ годи́на, лихі́ обста́вини. *Вновь открывшиеся* **-ва** — нововия́влені обста́вини. *Изменившиеся* **-ва** — і́нші (змі́нені) обста́вини. *Отягощающие вину* **-ва** — причи́ни, що вину́ збі́льшують. *По независящим* **-вам** — з незале́жних причи́н. *При хороших* **-вах** — в до́брих обста́винах. *Смягчающие вину* **-ва** — причи́ни, що вину́ зме́ншують. *По соображении всех* **-ств** *дела* — обмі́ркува́вши всі обста́вини спра́ви. *Предшествовавшие и сопровождавшие договор* **-ва** — попере́дні і одноча́сні з догово́ром обста́вини. *Хорошие* **-ва** — до́брі обста́вини.
Обстоя́ть — бу́ти, ма́тися. *Всё* **-ит** *благополучно* — все гара́зд, все до́бре. *Дело* **-ит** *так* — річ ма́ється так.
Обсужда́ть, обсуди́ть—обмірко́вувати, обміркува́ти, обгово́рювати, обговори́ти, розгляда́ти (спра́ву).
Обсужде́ние — обмірко́вування, обміркува́ння, обго-
Обсчёт — о́блічка, пере́вірка (*учёт*). [во́рення.
Обсчи́тывание — ошука́ння (кого́), о́бмилка (про се́бе), по́милка.
Обсчи́тывать, обсчита́ть — облі́чувати, облічи́ти, переві́ряти, переві́рити. ошу́кувати, ошука́ти кого́ раху́ючи. **-ться** — помили́тися раху́ючи.
О́бувь — у[в]зуття́, обу́в'я (*ср. р.*), обу́ва.
Обу́гливаться — бра́тися, взя́тися ву́глем; опа́люватися, опали́тися (*слегка*).
Обу́за — кло́піт, тяга́р (-ря́), тягота́, моро́ка.
Обузда́ние — вгамува́ння, прибо́ркання.
Обу́здывать — вгамо́вувати, вгамува́ти, прибо́рку-
Обусло́вливание — обумо́влення. [вати, прибо́ркати.
Обусло́вливать — ста́вити, поста́вити умо́ву, обумо́влювати, обумо́вити; роби́ти, зроби́ти зале́жним (од чо́го). **-аться** — бу́ти зале́жним, зале́жати (від чо́го).
Обуча́ть, обучи́ть (*чему*) — навча́ти, навчи́ти (чо́го). **-а́ть** *военным приёмам* — муштрува́ти, навча́ти му́штри (військови́х спо́собів). **-а́ться, -и́ться** — вчи́тися, навча́тися, навчи́тися
Обуче́ние — навча́ння, нау́ка. [(чо́го).
Обуя́ть — опано́вувати, опанува́ти; обгорта́ти, обгорну́ти; обхо́плювати, обхопи́ти.
Обхо́д — обхо́дження, обхі́д, об'ї́зд, о́б'їздка; обхі́д, до́зір, ва́рта (нічна́).
Обходи́тельность — приві́тність, приві́тливість, увічли́вість; звича́йність (-ности).
Обходи́тельный — приві́тний, приві́тливий, увічли́вий, звича́йний, товари́ський.
Обходи́ть, обойти́ — обхо́дити, обі́йти, обмина́ти, обмину́ти. **-ти́сь** *без чего* — перебу́тися без чо́го. **-ди́ться** *с кем* — обхо́дитися, пово́дитися (з ким); коштува́ти (сті́льки-то гро́шей).
Обхожде́ние — пово́дження (з ким). *Оскорбительное* **-ние** — обра́зливе пово́дження.

Обша́ривать, -ить — обшу́кувати, обшука́ти, ни́шпорити, ви́нишпорити.
Обши́рность — просто́рість, розле́глість, обши́рність. **-ность** *материалов по делу не позволила приготовить к сроку заключение* — че́рез обши́рність матерія́лу в спра́ві не було́ змо́ги ви́готовити ви́сновку на пе́вний строк.
Обши́рный — просто́рий, розло́гий, обши́рний.
Обща́ться — води́тися, зна́тися, спілкува́тися (з ким); товаришува́ти (з ким).
Общегосуда́рственный — загальнодержа́вний.
Общедосту́пный — загальнопристу́пний, ві́льний для всіх, усі́м ві́льний.
Общежи́тие — житлогурто́к, гуртожи́ток, спі́льне житло́, спі́льне примі́щення, бу́рса (для у́чнів), [пансіо́н.
Общеизве́стный — загальновідо́мий.
Общенаро́дный — вселю́дний, повселю́дний.
Общеопа́сный — загальнонебезпе́чний. *Истребление или повреждение* **-ными** *способами* — зни́щення або по[у]шко́дження загальнонебезпе́чними спо́собами.
Обще́ние — спілкува́ння (ЛР, 44), товаришува́ння, зно́сини. *Иметь* **-ние** *с кем* — ма́ти з ким зно́сини, ма́ти з ким щось спі́льне, спі́льність.
Общеобразова́тельный — загальноосві́тній.
Общеобяза́тельный — загальнообов'язко́вий.
Общеполе́зность — зага́льна кори́сність (пожи́точність).
Общеполе́зный — загальнокори́сний, загальнопожи́-
Общеправово́й — загальнопра́вний. [точний.
Общепри́нятый — загальнопоши́рений (по́гляд), загальнозасво́єний, звича́йний. [громадя́нство.
Обще́ственность — грома́дськість, суспі́льність;
Обще́ственный — грома́дський (КМ), товари́ський. **-ный** *банк* — грома́дський банк. **-ное** *имущество* — грома́дське добро́. **-ное** *порицание* — грома́дська дога́на. **-ный** *порядок* — грома́дський лад. **-ная** *собственность* — грома́дська вла́сність. **-ное** *спокойствие* — грома́дський спо́кій, (*стар.*) покі́й посполи́тий (АЮЗР, 6, I, 303). **-ное** *управление* — грома́дське управлі́ння. **-ное** *установление* (*учреждение*) — грома́дська устано́ва. **-но** *опасный элемент* — суспі́льно небезпе́чний еле́мент.
О́бщество — громадя́нство, грома́да (КМ), суспі́ль-[-ність], (*стар.*) посполі́льство (АЮЗР, 8, V, 148); товари́ство, спі́лка, компа́нія. *Акционерное* **-во** — акці́йне товари́ство. **-во** *взаимного кредита* — товари́ство взає́много (обопі́льного) креди́ту. **-во** *покровительства животным* — товари́ство охоро́ни тварин (звіря́т). **-во** *потребителей*—спожи́вче товари́ство. *Основать* **-во** — закла́сти товари́ство, грома́ду, гурто́к. *Религиозное* **-во** — релігі́йна грома́да, релігі́йне стовари́шення. *Сельское* **-во** — сі́льська грома́да (КМ). *Страховое* **-во** — страхове́ т-во. *Тайное* **-во** — тає́мне т-во. *Учёное* **-во** — науко́ве т-во. *Церковное* **-во** — бра́тство, церко́вна грома́да. *Юридическое* **-во** — правни́че т-во. *Враг* **-ства** — во́рог суспі́льности.
Обществове́д—суспільствозна́вець, громадозна́вець.

Обществове́дение — суспільствозна́вство, громадозна́вство.

Обществове́дный — суспільствозна́вчий, громадознавчий.

Общеуголо́вный — загальнока́рний (зако́н).

Общеупотреби́тельный — загальновжи́ваний.

Общеустано́вленный — загальновстано́влений.

О́бщий — зага́льний, (*совместный*) спі́льний (КМ; СФА, VI, 348; ЧСР). **-щее** *благо* — спі́льне бла́го, добро́. *В* **-щих** *чертах* — зага́льно, в зага́льних ри́сах, зага́льними ри́сами. **-щее** *место* (*банальная фраза*) — зага́льна річ, зага́льник. **-щее** *владение* — спі́льне володі́ння **-щая** *надобность* — зага́льна потре́ба. **-щее** *пользование* — спі́льне кори́стува́ння (МК). **-щее** *собрание* — зага́льне зібра́ння (співробі́тників), зага́льні збо́ри. **-щее** *собрание отделов учреждения* — спі́льне зібра́ння ві́дділів ті́єї чи і́ншої устано́ви. **-щая** *соостевенность* — спі́льна вла́сність. **-щая** *ссылка сторон на окольных людей* — спі́льне покли́кання сторі́н на околи́чніх люде́й. **-щая** *численность населения* — зага́льна кі́лькість лю́дности. **-щее** *чресполосное владение* — спі́льне посму́жне володі́ння.

О́бщи́на — грома́да, (*стар.*) общи́на, обществó.

Общи́нник — громадя́нин.

О́бщи́нный — грома́дський. **-ное** *владение* — грома́дське володі́ння.

Общи́тельный — товари́ський (люди́на).

О́бщник — спі́льник, спі́льщик.

О́бщность — спі́льність. **-ность** *имущества* — маєтко́ва спі́льність, спі́льність майна́ (добра́). **-ность** *интересов* — спі́льний інтере́с.

Объедине́ние — об'єдна́ння.

Объединя́ть, -ся — об'є́днувати, -ся, об'єдна́ти, -ся, з'є́днувати, -ся, з'єдна́ти, -ся, ку́питися (КМ).

Об'е́дки — недо́їдки, недо́гризки, об'ї́дки.

Об'е́зд — об'ї́зд, о́б'їздка, о́бминка.

Об'езжа́ть — об'їзди́ти, об'ї́хати, обмина́ти, обмину́ти, випереджа́ти, ви́передити; виїжджа́ти, ви́їздити (коня́).

Об'е́кт — об'є́кт (пра́ва), річ (*р.* ре́чи).

Об'екти́вность — об'єкти́вність (безсторо́нність ду́мки).

Об'екти́вный — об'єкти́вний (безсторо́нній по́гляд).

Об'е́м — о́бсяг; о́б'єм (*матем.*): мі́сткість (*вместимость*). **-ем** *прав* — о́бсяг прав.

Об'ясне́ние — ви́яснення, поясні́ння, поя́снення; (*выяснение*) з'ясува́ння. *Иметь с кем* **-ние** — ма́ти з ким розмо́ву, (*люб.*) освідчи́тися кому́.

Об'ясни́тельный — поя́снюючий (за́писка), поясня́льний, для поя́снення.

Об'ясня́ть, об'ясни́ть — виясня́ти, ви́яснити, поясня́ти, поясни́ти, з'ясо́вувати, з'ясува́ти; тлума́чити, розтлума́чити. **-ся** *на том или другом языке* — розмовля́ти ті́єю чи і́ншою мо́вою.

Об'я́тие — обі́йми (*р.* обі́ймів).

Об'яви́тель — об'я́вник, опові́сник.

Об'явле́ние — об'я́ва, оголо́шення (проголо́шення), опові́стка, опові́щення, о́повідь (СФА, VI, 157), о́повість (СФА, VI, 132), повідо́млення. **-ние** *несостоятельности* — оголо́шення про невипла́тність. **-ние** *манифеста*, *см.* **Обнаро́дование.**

Об'явля́ть, об'яви́ть — оголо́шувати (оголоша́ти) (ЛР, 44), оголоси́ти, сповіща́ти, сповісти́ти (СФА, VI, 274); повідомля́ти, повідо́мити кого́. **-ть** *выговор* — виговоря́ти, ви́мовити, догану ви́словити кому́. **-ть** *власти* — оповіща́ти щось вла́ді, (*стар.*) освідча́ти що вря́дові (ЛР, 44), сві́дчити (АЮЗР, 6, I, 346). **-ять** *во всеобщее сведение* — оповіща́ти для вселю́дного ві́дому, (*стар.*) ознаймува́ти (КМ), ознайми́ти (ЧСР; СФА, VI, 21). **-ть** *цену* — заціни́ти. **-я́ться, -и́ться**, *заявиться* — оповіща́тися, оповісти́тися ким (СФА, VI, 274), зголоси́тися куди́ до ко́го.

Обыва́тель — обива́тель.

Обыва́тельский — обива́тельський.

Обы́грывание — обграва́ння, обгранн́я (на ка́ртах).

Обы́грывать, обыгра́ть — обграва́ти, обігра́ти (на ка́ртах).

Обы́денный — щоде́нний, звича́йний.

Обыкнове́ние — зви́чай, зви́чка, поведі́нка. *По* **-нию** — сво́їм зви́чаєм, як звича́йно. *Сверх* **-ния** — (по)над зви́чай.

Обыкнове́нный — звича́йний, (*стар.*) зви́клий (СФА, VI, 10).

О́быск — трус, трусани́на, трусени́ця. **О.** *в квартире* — ха́тній трус. *Личный* **о.** — особо́вий трус. *Найти при* **-ке** — ви́трусити. *Повальный* **о.** *среди преступного элемента* — зага́льний трус серед злочи́нців (злочи́нного елеме́нту). *Производящий* **о.** — трусі́й (-ія́), перетру́сник.

Обы́скивать, обыска́ть — обшу́кувати, обшука́ти, труси́ти (СФА, VI, 150), потруси́ти, перетруси́ти.

Обы́чай — зви́чай (КМ), заве́дення. *По* **-чаю** — по зви́чаю. *У нас в* **-чае** — у нас веде́ться.

Обы́чный — звича́йний, зви́чний; звичає́вий (пра́во), (*стар.*) зви́клий (ЛР, 161; СФА, VI, 100, 317). **-но** — звича́йно.

Обя́занность — обов'я́зок, пови́нність (СФА, VI, 702; АЮЗР, 6, 1, 308). *Возлагать, налагать* **-ность** — наклада́ти обов'я́зок на ко́го. *Исполнять свои* **-ности** — вико́нувати сво́ї обов'я́зки. *Относиться добросовестно к своим* **-ностям** — ста́витися со́вісно (сумлі́нно) до сво́їх обов'я́зків. *Считаю своею* **-ностью** — ма́ю за обов'я́зок, вважа́ю за пови́нність. **О-ти** *службы* — службо́ві обов'я́зки.

Обя́занный — пови́нний (пови́нен), обов'я́заний, зобов'я́заний (умо́вою, контра́ктом). *Быть* **-ным** *кому чем* — завдя́чувати (завдача́ти) кому́ що. *Чувствовать себя* **-ным** — почува́тися до обов'я́зку.

Обяза́тельность — обов'язко́вість (умо́ви); коне́чність.

Обяза́тельный — обов'язко́вий, коне́чний. **-ное** *обучение* — обов'язко́ве навча́ння. **-ное** *постановление* — обов'язко́ва постано́ва. *Решение суда по вопросам: совершилось ли событие преступления, было ли оно деянием подсудимого и какого свойства это деяние* — **-но** *для суда гражданского* — (ка́рного) су́ду постано́ва в пита́ннях: чи ста́лося зло́чин, чи заподі́яв його́ обвинува́чений та що́ це був за зло́чин, обов'язко́ва для су́ду циві́льного. **-но** — обов'язко́во, ко́нче, доко́нче.

Обяза́тельственный — зобов'язко́вий, зобов'яза́льний. **-ное** *право* — пра́во зобов'яза́нь.

Обяза́тельство — зобов'яза́ння, (*стар.*) за́пис, (АЮЗР, VI, 71). *Вступить в* **-во** — зобов'яза́тися. *Письменное* **-во** — зобов'яза́ння на письмі́. *Словесное* **-во** — зобов'яза́ння на слова́х.

Обя́зывать, обяза́ть — (з)обов'я́зувати, зобов'яза́ти, покла́да́ти обов'я́зок на ко́го. **-ваться, -а́ться** — взя́ти на се́бе обов'я́зок, обов'я́зуватися (ЛР, 36, 143, 161), (*стар.*) повинни́тися, заложи́тися (ЮГ). **-ться** *на письме, письменно* — зобов'яза́тися на письмі́, підписа́тися (щось роби́ти). **-ся** *словом* — зобов'яза́тися сло́вом. **-щаяся** *сторона* — зобов'я́зана сторона́, контраге́нт.

От **Об'ясне́ние** *до* **Об'я́тие** *см. стр.* 96

Овдове́вший, овдове́лый — повдові́лий, овдові́лий.

Овдове́ть — овдові́ти.

Овладева́ть, овладе́ть *чем* — опано́вувати, опанува́ти (кого́, що), осяга́ти, осягну́ти що (ЧСР), посіда́ти, посі́сти, здобува́ти, здобу́ти (мі́сто), охо́плювати, охопи́ти, обніма́ти, обня́ти (ЧСР) що. **-ть** *чьим вниманием* — опанува́ти (захопи́ти) чию́ ува́гу.

Овладе́ние — опанува́ння, здобуття́, обняття́ в посіда́ння.

Овра́г — яр. *Неглубокий* **-ра́г** — яро́к, переяро́к. **-ра́г**, *поросший лесом*, — байра́к. **-ра́г** *с крутыми берегами* — прова́лля. *Степной* **-ра́г** — ба́лка.

Овра́жистый — яру́гува́тий, я́ркува́тий.

Оглавле́ние — «де що є», о́глав, зміст.

Огла́ска — ро́зголос, розголо́шення, оголо́ска, о́голос, осла́ва. *Для избежания* **-ки** — щоб не було́ ро́зголосу. *Получить* **-ку** — ста́ти голосни́м, зага́льно (вселю́дно) відо́мим. *Пустить в* **-ку**, *сделать* **-ку** — розголоси́ти, (*фамил.*) роздзвони́ти. *Это дело получило* **-ку** — ця спра́ва ста́ла всім відо́ма, дійшла́ до вселю́дного ві́дому.

Оглаша́ть, огласи́ть — оголоша́ти, оголоси́ти, проголоша́ти, проголоси́ти, розголоша́ти, розголоси́ти. (*путём чтения*) ви́голосити, ви́читати, відчита́ти. *Все решения суда* **-ются** *при открытых дверях* — всі ви́роки су́ду оголо́шується при(все)лю́дно.

Оглаше́ние — оголо́шення, оголо́ска, (*путём прочтения*) ви́читання, відчита́ння (ЛР, 44).

Оглохну́ть — оглу́хнути, глухи́м зробитися.

Оглуша́ть — глуши́ти, оглуша́ти; приголо́мшувати.

Огля́дываться, огляде́ться — озира́тися, озирну́тися, огляда́тися, огля́нутися, огля́ді́тися. *Не успел* **-ся** — не зчувсь.

Огля́дка — огляда́ння, озира́ння, огля́дка. *Без* **-ки** — не озира́ючись, не огляда́ючись, без огля́дки.

Огнегаси́тельный — вогнегаси́льний.

Огнеде́йствующий (*завод*) — вогневи́й, що вогне́м працю́є (заво́д), вогнеді́йний.

О́гненный — во́гняни́й, вогне́нний.

Огнестре́льный — стрільни́й, огни́стий (АЮЗР, 6, І, 428), огнепа́льний. **-ное** *оружие* — стрільна́, огни́ста збро́я.

Огнеупо́рный — огнетрива́лий.

Огова́ривать — обмовля́ти, обмо́вити, ославля́ти, осла́вити; вика́зувати, ви́казати; застерега́ти, застерегти́ (собі́ щось — **-и́ть** *в свою пользу*).

Огово́р — обмо́ва, погові́р (ЛР, 44), (*сплетни*) плі́тки (ЛР, 44).

Огово́рка — застереже́ння, попере́дження; поясні́ння.

Огово́рщик — обмо́вник; вика́жчик.

Оголя́ть, оголи́ть — заго́лювати, заголи́ти.

Ого́нь — во́гонь (*р.* вогню́); (*костёр*) бага́ття, о́гнище.

Огра́живать, *см.* **Огоро́живать.**

Огоро́д — горо́д, огоро́д.

Огоро́дник, -ца — горо́дник, горо́дниця.

Огоро́дничество — горо́дництво.

Огоро́дный — горо́дній, огоро́дній (росли́на). **-ные** *овощи* — горо́дина.

Ого́рожа — огоро́жа, горо́жа.

Огоро́живать — городи́ти, о(б)городи́ти (пло́том, сті́но́ю), горо́жу (по)ставити (ЛР, 44).

Огорча́ть — прикро́сті роби́ти, зроби́ти, чини́ти, вчини́ти (кому́), завдава́ти, завда́ти су́му кому́, засму́чувати, засмути́ти кого́. **-ся** — засму́чуватися, засмути́тися, в ту́гу вдава́тися, вда́тися.

Огорче́ние — при́крість, засму́чення.

Огорчи́тельный — при́крий.

Огра́бить — пограбува́ти, ограбува́ти, пограбити, огра́бити; (*зап.*) з(г)рабува́ти, обде́рти, полупи́ти (АЮЗР, 6, I, 303).

Ограбле́ние — ограбува́ння, грабу́нок, (*стар.*) згра́блення, (АЮЗР, 6, I, 218), погра́блення (АЮЗР, 6, I, 186).

Огра́да — огоро́жа, горо́жа, пліт (*р.* пло́ту); за́хист, засту́плення.

Огражда́ть, огради́ть — городи́ти, одгоро́джувати, одгороди́ти, (*защищать*) обороня́ти, оборони́ти, захища́ти, захисти́ти; заступа́тися, заступи́тися (за ко́го).

Огражде́ние — горо́жа, городьба́; за́хист, оборо́на, засту́плення, засту́па.

Ограниче́ние — обме́жування. обме́ження. **-ние** *политических и общегражданских прав* — обме́ження політи́чних та зага́льно-громадя́нських прав.

Ограни́ченность — обме́женість.

Ограни́ченный — обме́жений, обмежо́ваний; недоу́мкуватий (люди́на).

Ограни́чивать, ограни́чить — обме́жувати, обме́жити. **-ваться, -иться** — обме́жуватися, обме́житися. *Не* **-ваясь** *тем* — тим не обме́жуючись, (*стар.*) ма́ло на тім ма́ючи.

Ограничи́тельный — обме́жливий, обме́жний. **-ные** *законы* — зако́ни, що обме́жують, зако́ни обме́жні.

Огро́мный — величе́зний, здорове́нний.

Огрубева́ть, огрубе́ть — грубі́шати, погрубі́шати, гру́бнути, огру́бнути.

Огрубе́ние — загрубі́ння, згрубі́ння.

Огрыза́ться — одгриза́тися, одгри́зтися.

Огу́льный — огу́льний, гуртови́й. **-но** — гурто́м, на гу́рт.

Ода́лживать, одолжи́ть — позича́ти, пози́чити (в ко́го, кому́); визича́ти, ви́зичити (кому́). **-ся** (*перед кем*) — ви́нним бу́ти (кому́), зобов'я́зуватися пе́ред ким.

Одаря́ть (*одаривать*) — обдаро́вувати, обдаряти, обдари́ти кого́ чим; надаря́ти, надари́ти.

Оде́жда — о́діж (-жи), оде́жа (-жі), о́дяг, оде́жина, вбра́ння́ (*наряд*).

Оделя́ть, одели́ть — обділя́ти, обділи́ти кого́ чим, наділя́ти, наділи́ти чого́ кому́.

Одеревене́лость — здерев'яні́лість (-лости).

Одеревяне́ть — здеревені́ти, одерев'яні́ти, одубі́ти, ду́бом ста́ти, закоцю́біти.

Оде́рж(ив)а́ть — здобува́ти, здобу́ти (перемо́гу). **-жа́ть** *верх* — го́ру взя́ти, перемогти́.

Одержи́мый — опано́ваний; (*душевною болезнью*) божеві́льний, одержи́мий.
Оди́н, -дна, -дно — оди́н, одна́, одно́ (одне́).
Одина́ковый — однако́вий, одна́кий, таки́й са́мий.
Оди́ннадцать — одина́цять.
Одино́кий — самі́тній, самі[о́]тні[и]й.
Одино́чество — самі[о́]тність, самота́, самоти́на. *В* **-ве** — в самоти́ні, самото́ю, на самоті́.
Одино́чка—с[о]днна́к, с[о]днна́чка, одине́ць (-ння́). *В* **-ку** — самото́ю, сам собі́. *По* **-ке** — поодинці.
Одино́чный — самі[о́]тний, поодино́кий, поеди́нчий. **-ное** *заключение* — самі[о́]тне за́мкнення, само́тне ув'язнення. **-ные** *факты* — поодино́кі [факти.
Одича́лый — здича́вілий, здичі́лий.
Одича́ние — здича́віння.
Одича́ть — здича́віти. [часу́, яко́сь.
Одна́жды — раз, оди́н раз, одно́го ра́зу, одно́го
Однако — одна́че, одна́к, а́ле́, проте́, все́-таки.
Одновре́менный — одночасний, рівночасний. **-но** — в той-же час, одночасно, разом, рівночасно.
Однодне́вный — одноде́нний. **-ный** *заработок* — одноде́нний заробі́ток **-ная** *перепись* — одно- [де́нний пере́пис.
Одноже́нство — одноже́нство.
Однозна́чащий — однозна́чний.
Одноиме́нный — одноіме́нний.
Однокра́тный — одноразо́вий.
Однообра́зный — одномані́тний, одно́бі́рний, одна́ковий. [ковість.
Одноро́дность — одномані́дність, одноці́льність, одна́-
Одноро́дный —одноро́дний, одноці́льний, одна́ковий.
Односторо́нний — односторо́нній, однобі́чний. **-ний** *договор* — однобі́чна умо́ва.
Односторо́нность — односторо́нність, однобі́чність.
Однофами́лец — одного́ прі́звища (люди́на), одноіме́нник.
Одобре́ние — ухва́ла. **-ние** *законодательных предположений* — ухва́ла законода́вчих прое́ктів.
Одобри́тельный — ухва́льний; (по)хва́льний. **-ное** *поведение заключённого* — похва́льна поведі́нка ув'я́зненого. **-ный** *отзыв* — (по)хва́льний ві́дзив (ду́мка) про ко́го.
Одобря́ть, одо́брить—похваля́ти, похвали́ти, (*утвердить*) ухва́лювати, ухвали́ти.
Одолева́ть, одоле́ть — перемага́ти, перемогти́, поборо́ти, подола́ти, поду́жати.
Одолже́ние — по́зичка, пози́ка; послу́га, послу́га, прислу́га, ла́ска. *Сделайте* **-ние** — вчині́ть ла́ску, (*пожалуйста*) як ва́ша ла́ска, будь ла́ска. [ніти.
Одряхле́ть — зіста́рітися, (ро)знемощі́ти, спорох-
Оду́маться — розду́матися, оду́матися, схамену́тися.
Одура́чить — одури́ти, обдури́ти, обморо́чити, одурма́нити, пошити в ду́рні, задури́ти го́лову.
Одуре́ние, о́дурь — о́дур, дур (*м. р.*), ду́рість, здурі́ння, очемері́ння.
Одуре́ть — здурі́ти, одурі́ти, очемері́ти, очумі́ти, ошалі́ти, знавісні́ти.
Одуря́ть — дурма́нити, тума́нити. **-щий** — заду́рливий. **-щее** *средство* — оду́ра, дурма́н, дурма́нливе на́дíб'я.
Одухотворе́ние — вдухо́влення, вдухотворе́ння.
Одухотворя́ть — вдуховля́ти, вдухотворя́ти.

Одушевле́ние — одуше́влення, одушевлі́ння, ожи́влення; пі́дйо́ма, пі́днесе́ння.
Одушевля́ть, одушеви́ть — одушевля́ти, одушеви́ти, оживля́ти, оживи́ти, (до)да́ти ду́ху. **-ся** — одушевля́тися, одушеви́тися, оживля́тися, ожи́витися, ду́ху набира́тися, набра́тися.
Оды́шка — я́духа, диха́виця, за́дих. **-кою** *страдающий* — я́ду́шливий, дихави́чний.
Ожесточа́ть, -ся — озвіря́ти -ся, озві́ри́ти -ся, роз'я́рювати, -ся, роз'я́рити, -ся, запекти́, -ся.
Ожесточе́ние, ожесточённость — озві́рення, запе́клість, заї́лість.
Ожесточённый — запе́клий, озві́рений, заї́лий. **-ная** *битва* — запе́клий бій. **-ное** *сердце* — запе́кла душа́. [(*пов.* ожи́ти).
Ожива́ть — віджива́ти, віджи́ти, ожива́ти, ожи́ти
Оживле́ние — віджи́влення, оживі́ння, жва́вість.
Оживлённость — жва́вість.
Оживлённый — жва́вий (розмо́ва).
Оживля́ть, оживи́ть — віджи́вля́ти, віджи́ви́ти, оживля́ти, оживи́ти.
Ожида́ние — жданн́я, чека́ння, сподіва́ння; жда́нки. *В* **-нии** — сподіва́ючися (чого́), чека́ючи (на що, чого́).
Ожида́ть — жда́ти, дожида́ти, діжда́ти, діжда́тися (чого́), чека́ти (на що), дочека́тися (чого́), сподіва́тися (СФА, VI, 352).
Ожо́г — опе́чене, опа́лене, о́пік (*р.* о́піку), о́бпар.
Озаба́чиваться — турбува́тися, потурбува́тися (чим, про що), клопота́тися, поклопота́тися (чим, про що), дба́ти, подба́ти (про що).
Озабо́ченный — заклопо́таний, затурбо́ваний.
Озагла́вливать — дава́ти, да́ти заголо́вок (чому́).
Оздоровле́ние — оздоро́влення, оздорові́ння.
Оздоровля́ть — оздоровля́ти, оздорови́ти.
О'зимь, ози́мый *хлеб* — озимина́, ози́ме.
Озира́ться — огляда́тися, огля́нутися.
Озли́ть — розлютува́ти, роззлости́ти, роз'ярити. **-ся**—розлютува́тися, роззлости́тися, роз'яри́тися.
Озлобле́ние — за́злість, озлі́лість; злоба́, лю́ті́сть.
Озлобля́ть, озло́бить — роззло́щувати, роззлости́ти, розлюти́ти. **-иться**—роззлости́тися, роззлува́тися.
Ознако́мить, -ся — ознайо́мити, -ся, познайо́мити, -ся, освідо́млювати, -ся, освідо́мити, -ся.
Ознаменова́ние — знак, озна́ка, одзнаменува́ння. *В* **-ние** — на знак, на озна́ку, на одзнаменува́ння.
Ознамено́вывать, -ся — одзнача́ти, -ся, одзначи́ти, -ся; одзнамено́вувати, -ся, одзнаменува́ти, -ся; вславля́ти, -ся, всла́вити, -ся.
Означа́ть, озна́чить — значи́ти, познача́ти, позначи́ти, зазнача́ти, зазначи́ти визнача́ти, ви́значити. **-нный** — зазна́чений, ви́значений, пропи́саний (КМ).
Означе́ние — зазна́чення, ви́значення, озна́чення.
Озно́б — хо́лод, моро́з, дрижаки́, дриж. *У меня* **-об** — мене́ моро́зить, мене́ з-по-за спи́ни бере́.
Озорни́к — шиба́й-голова́, урви́-голова́, бешке́тник; палі́сві́т, пали́вода; пусту́н.
Озорство́ — бешкетува́ння, пу́стощі.
Оказа́ние, оказа́тельство — ви́яв, ви́явлення. **-ние** *помощи* — допомо́га, уді́лення допомо́ги.
Оказия — ока́зія, приго́да, ви́падок, случа́й, (*зап.*) трапу́пок.

Оказывать, оказать — виявляти, виявити, показувати, показати, свідчити, висвідчити; (добродійство) чинити, вчинити, зробити, давати, дати, оддавати, оддати. **-ать** *внимание* — давати увагу, виявляти увагу. **-ать** *должное почтение* — вчинити належну пошану. **-ать** *надлежащее содействие* — дати належну допомогу. **-ать** *неуважение* — показати зневагу. **-ать** *помощь* — допомогти, стати у помочі. **-ать** *предпочтение* — перевагу, перед дати. **-ать** *сопротивление* — поставити опір. **-ать** *услугу* — у послузі стати, вчинити послугу. **-щий** *сопротивление* — (*стар.*) спротивник (АЮЗР, 6, I, 138).

Окалечить, -ся — скалічити, -ся, покалічити, -ся.

Окаменелость — скам'янілість, закам'янілість.

Окаменелый — скам'янілий, закам'янілий.

Оканчивать, окончить — кінчати, скінчити, докінчати, докінчити. **-ить** *дело* — справу скінчити (ЛР, 44). **-ить** *дело рассмотрением* — справу одсудити (ЧСР). **-нный** — закінчений, викінчений. **-нное** *преступление* — закінчений, викінчений, виконаний злочин.

Оккупация — окупація.

Оклад — оклад (податків), розмір (платні); шата, оправа. **-лад** *жалованья* — платня, розмір платні.

Окладной — окладний (КМ), податковий. **-ной** *лист* — податковий лист, лист про податок. **-ной** *сбор* — безпосередній податок.

Оклеветание — оббріхування, оббрехання, обмова, *см.* **Клевета.**

Оклеветать — оббрехати, ославити кого, наклепати на кого, обмовити (*от* обмовляти) кого.

О'клик — оклик, гукання.

Окликать — окликати, окликнути (кого), гукати, гукнути, нагукати (на кого).

Окно — вікно. *Условия выведения* **-он** *в соседний двор* — коли можна робити вікна на сусідове подвір'я.

Оковы — кайдани, заліза, пута (окови). *Ручные* **-вы** — кайданки. *Заключить в* **-вы** — забити в кайдани.

Оковывать, оковать — обковувати, оковувати, окути, заковувати, закути. **-нный** — в пута забитий, окутий, кутий, закований, закутий.

Околе(ва)ть — здихати, здохнути; дубіти, одубіти, задубіти, дуба дати; клякнути, заклякнути (на холоді).

Околица — околиця, округа.

О'коло — навколо, навколо. [Навколо будинку], надокола, коло, біля, побіля, обік, побік. [Біля нього, обік його]; трохи, мало не, близько чого. [Цьому буде близько трьох років. Це коштує карбованців п'ять або близько того].

Околоток — куток, (*провинц.*) околія, квартал; лікарський пункт.

Окольный — сусідній, довколишній, околиш[ч]ній. **-ные** *люди* — сусіди, околиш[ч]ні люди. **-ные** *пути* — манівці. [кінцевини.

Оконечности — руки й ноги (в людини), кінцівки,

Оконный — віконний, віконечний, віконяний. **-ное** *стекло* — шибка.

Окончание — кінець, скінчення, докінчення (АЮЗР, 6, I, 262), закінчення; квитування (рахунків). **-ние** *аренды* — кінець оренди, (*стар.*) видержання оренди (АЮЗР, 6, I, 266). *Близкий к* **-нию** — (уже) на скінченні. **-ние** *дела* — докінчення справи (ЛР, 24). **-ние** *торга* — кінець торгу, розторжка. *Перед* **-нием**, *в конце* — наприкінці.

Окончательный — остаточний (ЛР, 44); кінцевий, останній. **-ный** *приговор* — присуд остаточний. *Приговор в* **-ной** *форме* — угрунтований, мотивований присуд. **-ное** (*не подлежащее обжалованию*) *решение* — безпересудний вирок; безпересудний розвяз (КМ). *Решение в* **-ной** *форме* — угрунтований, мотивований вирок, (ви)рішення в остаточній формі. **-ный** *счёт* — кінцевий (остаточний) рахунок. **-но** — остаточно, вкінець, до кінця, до останку, до остатку, вкрай.

Окостенелость — за[с]костенілість; костюк.

Окостенение — за[с]костеніння.

Окостенеть — за[с]костеніти, заклякнути, задубіти.

Окоченевать — дубіти, задубіти, клякнути, заклякнути.

Окоченелость — заклякліть, задубілість (-лости).

Окоченелый — закляклий, задубілий.

Окоченение — заклякання, заклякнення, задубіння.

Окраина — окраїна, край, околиця.

Окраска — фарбування, пофарбування; покрасіння, покраса, намаст. [потужніти.

Окрепнуть — зміцніти, подужчати, поздоровшати,

Окрестность — околиця, окіл (*р.* околу), (*провинц.*) околія.

Окрестный — околичній, окільний, доохресний. **-ные** *места* — доохресні місцевості, (*стар.*) облеглі краї. [на одно око.

Окриветь — осліпнути на одно око, сліпим стати

О'крик — (на)гукання, гримання; оклик. [кого).

Окрикнуть — нагукати (на кого), нагримати (на

Окровавить — скривавити, закривавити, окривавити

Окровавленный — скривавлений, закривавлений, окривавлений.

О'круг — округа.

Округление — закруглювання, заокруглення, закруглення, округлювання, обкруглення, обкруглення. *За* **-нием** — після округлення, по округлінні.

Округлость — круглість, обкруглість.

Округлый — круглий, обкруглий, круглястий.

Округлять — закругляти, закруглити, обкругляти, обкруглити.

Окружать, -жить — оточувати, оточити; обкружувати, обкружити. **-ать** *кольцом* — в коло обточити (АЮЗР, 6, I, 351).

Окружение — оточення. *Он в таком* **-нии** — він у такому оточенні, він серед такого оточення.

Окружность — околичність, обвід (-воду), обід (-оду). **-ность** *круга* — обвід кола (*мат.*).

Окружный — окружний, округовий.

Октябрь — жовтень.

Октябрьский — жовтневий. [окунати, окунути,-ся.

Окунать, -ся — занурювати, занурити, -ся (у що);

Окупиться — окупитися, (п)оплатитися.

Окурок — недокурок.

Окут(ыв)ать — обгортати, обгорнути, повивати, повити, укутувати, укутати, обкутувати, обкутати.

Оледенение — зледеніння.

Оледенелость — зледенілість (-лости).

Оледене́лый — зледені́лий.
Оледене́ть — зледені́ти, кри́гою ста́ти.
Олицетворе́ние — усо́блення, олицетворі́ння.
Олицетворя́ть — усобля́ти, олицетво́рювати.
Омерзе́ние — огі́да, о́гидь, обри́дження; огі́дливість, бри́дкість.
Омерзе́ть — огі́днути, остогі́діти; згі́дитися.
Омерзи́тельный — огі́дливий, огі́дний мерзе́нний, мерзо́тний, бридки́й. [лий.
Омертве́лый — змертві́лий, за(в)ме́рлий, примертві-
Омертве́ть — змертві́ти, примертві́ти, заме́рти, завме́рти, приме́рти.
Омрача́ть, омрачи́ть — тьма́рити, потьма́рити, затьма́рювати, затьма́рити.
О'мут — ковба́ня, кру́ча, прі́рва, я́ма; боло́то.
Онеме́лый — заніми́лий.
Онеме́ние — заніми́ння.
Онеме́ть — заніміти, поніміти, оніміти.
Опа́здывать, опозда́ть—с[о]пі́знюватися, с[о]пізни́тися, запі́знюватися, запізни́тися, припі́знюватися, припізни́тися.
Опа́ивать, опои́ть — обпо́ювати, обпої́ти.
Опа́ла — нела́ска, неми́лість, гнів. *Быть в* **-ле** — бу́ти в нела́сці, в неми́лості. *Впасть в* **-лу** — одпа́сти ла́ски (чиє́ї), діста́тися в нела́ску.
Опа́льный — в нела́сці, в неми́лості, підгні́вний.
Опа́мятование — отя́млення.
Опа́мятоваться — опам'ята́тися, очу́титися, схамену́тися, стя́митися, прийти́ до па́м'яти.
Опаса́ться — опа́суватися, побо́юватися, ляка́тися, страха́тися.
Опасе́ние — побо́ювання, страха́ння. *Под* **-нием** — під засторо́гою. *Без* **-ния** — без побо́ювань, безпе́чно.
Опа́сность — небезпе́чність, небезпе́ка. *Производства, связанные с* **-тью** *профессионального отравления* — виробни́цтва, що загро́жують робітника́м професі́йним отру́їнням.
Опа́сный — небезпе́чний. **-но** — бо́язько, небезпе́чно.
Опа́хивать (*границы*)—обо́рювати, обора́ти (ме́жі).
Опа́чкать (*опорочить*) — за[с]пога́нити, забру́дити (що, кого́), притемни́ти, (*вульг.*) опаску́дити.
Опе́ка — опі́ка. *Установление, учреждение* **-ки** — встано́влення, призна́чення опі́ки.
Опека́емый (*подопечный*) — той, що під опі́кою, опіка́нець, опіка́нка. **-мое** *имущество* — заопі́куване майно́.
Опека́ть — опі́кувати (кого́), опі́куватися (ким), піклува́тися (ким).
Опеку́н — опі́ку́н (КМ), опіка́льник (ЛР, 44).
Опеку́нский — опіку́нський, опіку́нчий. **-ский** *отчёт* — опіку́нче звідо́млення, опіку́нський звіт.
Опеку́нство — опіку́нство.
Опера́тор — опера́тор.
Опера́ция — опера́ція; вчи́нок, ді́я, спра́ва. *Денежная* **-ция** — грошова́ опера́ція, грошови́й справу́нок. [дити, обганя́ти, обігна́ти.
Опережа́ть, опереди́ть — випереджа́ти, ви́пере-
Опеча́тание — запеча́тання, припеча́тання. **-ние** *вещественных доказательств* — запеча́тання (припеча́тання) речови́х до́казів. **-ние** *помещения* — запеча́тання приміщення.
Опеча́тка — по́ми́лка друка́рська.
Опеча́тывать, опеча́тать — запеча́тувати, запеча́тати, припеча́тувати, припеча́тати, печа́тки накла́сти (на що).
Опе́шить — зніякові́ти, стороп́іти, заміша́тися.
Опира́ться, опере́ться — спира́тися, спе́ртися, зіпе́ртися (на що), обпира́тися, об(і)пе́ртися (об що).
Описа́ние — о́пис.
Описа́тельный — описо́вий.
Описа́ться — помили́тися (пи́шучи що), зро́бити пи́сану по́милку. [по́милка.
Опи́ска — по́ми́лка (в письмі́), пи́сана (листо́вна)
Опи́сывание — опи́сування (майна́, добра́); (*с оценкою*) цінува́ння (майна́, добра́), поцінува́ння.
Опи́сывать, описа́ть— опи́сувати, описа́ти; (*вместе с оценкою*) цінува́ти, поцінува́ти (майно́, добро́).
О'пись — о́пис, спис, ре́єстр; поцінува́ння (майна́).
Опла́та — опла́та, о́плат, ви́плат, спла́чування. **-та** *от штуки* — пла́та поштучна. **-та** *сдельная* — пла́та відря́дна (від робо́ти, від шту́ки).
Опла́чивать, оплати́ть — опла́чувати, оплати́ти, спла́чувати, сплати́ти. *Хорошо* **-мый**—опла́тний, попла́тний. **-ва́ться** — (п)опла́чуватися, (п)оплати́тися. [*Вещь* **-лась** = річ (п)оплати́лася вже].
Оплодотворе́ние — заплі́днення, за́плід (-оду).
Оплодотворя́ть, оплодотвори́ть, — запло́джувати, заплоди́ти, заплі́днювати, запліди́ти.
Опло́т — оборо́на, засту́па, за́хист, охоро́на.
Опло́шность — необа́чність, недба́лість.
Оповеща́ть, оповести́ть — сповіща́ти, оповіща́ти кого́, розповіща́ти, розповісти́ти кому́, обвісти́ти кого́ (АЮЗР, 6, I, 361; ЛР, 44).
Оповеще́ние — опові́стка, оповіщення, о́повість (ЛР, 44). [пі́знення.
Опозда́ние — спі́знення, спізні́ння, запі́знення, при-
Опознава́ть, опозна́ть — (у)пізнава́ти, (у)пізна́ти; призна́тися (до ко́го, до чо́го).
Опозна́ние — пізнава́ння, пізна́ння. **-ние** *преступника* — (у)пізна́ння злочи́нця.
Опозо́рение — знесла́влення, згаьбува́ння, зганеблення. **-ние** *в печати* — дифама́ція; дру́коване знесла́влення.
Опозо́ривать, опозо́рить — несла́вити, знесла́вити, в несла́ву вво́дити, несла́ву на ко́го скла́сти; гань́бити, згань́бити, безче́стити, збезче́стити.
Ополча́ться, ополчи́ться — узбро́юватися, узбро́ї́тися, ставати до збро́ї (під бро́ню), (*стар.*) [употу́жнитися на ко́го.
Ополче́нец — ополче́нець.
Ополче́ние — ополче́ння, (*стар.*) ру́шення. *Народное* **-ние** — (*стар.*) посполи́те ру́шення.
Опо́мниться — схамену́тися, ста́митися, о[с]пам'ята́тися, очу́титися, очу́тися.
Опо́ра — підпо́ра, оборо́на, оперття́ (*точка* **-ры** — то́чка оперття́).
Опо́рный — опі́рний (пункт).
Опоро́чение — гань́ба́, згане́ння, зга́ньблення, знесла́влення, згу́дження, огу́да, (*сильнее*) ошельмува́ння; зазна́чення пе́вних вад (хиб) у доку́менті, в обору́дці і т. ин., з(а)ганьбува́ння (чого́сь); (*диал.*) зганджува́ння.
Опоро́[а́]чивать, опоро́чить — гу́дити, згу́дити (кого́, що), га́нити, зга́нити; дава́ти, да́ти дога́ну, га́ньбити, зга́ньбити, зганьбува́ти, заганьбува́ти; знесла́влювати, знесла́вити, осла́вити, спога́нити,

(*вульг.*) опаску́дити, ошельмува́ти. **-ченная** *сделка* — обору́дка з де́якою ва́дою, з зазна́ченою хи́бою, заганьбо́вана (запідо́зрена, непе́вна) обору́дка. **-нный** *по службе* — знесла́влений по слу́жбі, (*сильнее*) ошельмо́ваний. **-нный** *документ* — заганьбо́ваний (непе́вний) доку́мент, доку́мент із зазна́ченою хи́бою.

Оппозицио́нный — опозиці́йний (незго́дний).

Оппози́ция — опози́ція (о́пір). *Стать в* **-цию** *кому* — о́пір ста́ти про́ти ко́го, о́пір поста́вити кому́, не зго́джуватися.

Оппоне́нт — опоне́нт.

Опра́ва — опра́ва.

Оправда́ние — ви́правдання, упеви́нення; (*отговорка*) вимо́ва (АЮЗР, 8, V, 32), (*возражение, стар.*) одві́д (ЧСР).

Оправда́тельный — виправда́льний, опра́вдний. **-ные** *документы* — посвідко́ві доку́менти; виправда́льні (опра́вдні) доку́менти. **-ный** *приговор* — оправда́льний при́суд, при́суд про ви́правдання.

Опра́вдывать, оправда́ть, -ся — випра́вдувати, ви́правдати, -ся; спра́вджувати, справди́ти (сло́во, сподіва́ння); оправда́ти, -ся, (*стар.*) одво́дитися (ЛР, 44, СФА, VI, 252), одве́стися (СФА, VI, 232); виво́дитися (СФА, VI, 288), ви́мірятися (СФА, VI, 130, 259), з вини́ вимовля́ти, -ся (ЛР, 44).

Опра́шивать, опроси́ть — пита́ти, ви́питати, поспита́ти, розпи́тувати, розпита́ти. **-вать** *свидетелей* — перепи́тувати сві́дків.

Определе́ние — ви́значення (ци́фри, чого́сь); застано́ва (на щось), іменува́ння, призна́чення. **-ние** *в должность* — призна́чення на поса́ду, настано́ва на поса́ду, (*стар.*) найменува́ння на у́ряд. **-ние** *наказания* — призна́чення (ви́значення) ка́ри. **-ние** (*назначение*) (*жалованья*) — призна́чення платні́, (*тарификация*) ви́значення платні́. *Постановить* **-ние** — зроби́ти постано́ву, постанови́ти. *Судебное* **-ние** — судо́ва́ постано́ва, постано́ва су́ду. **-ние** *частное* — постано́ва, ухва́ла (в спра́ві). **-ние** *преступного деяния* — ви́значення зло́чину. [докла́дність; (*ясность*) вира́зність.

Определённость — пе́вність; (*обстоятельность*)

Определённый — пе́вний (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 358, 518; 8, 48), докла́дний; вира́зний, ви́значений. **-но** — пе́вно, докла́дно, вира́зно, я́сно.

Определимость — визначи́мість, ви́значеність.

Определи́тельный — визнача́льний, означа́льний.

Определя́ть — виріша́ти, ви́рішити, ви́ректи, визнача́ти, ви́значити, означа́ти, означи́ти, призначати, призначи́ти; окре́слювати, окре́слити; ухваля́ти, ухвали́ти; виясня́ти, ви́яснити, постановля́ти, постанови́ти; іменува́ти, настановля́ти, настанови́ти (на у́ряд) (КМ). **-ть** *вину или невинность подсудимого* — ви́рішити, чи підсу́дний ви́нний, чи неви́нний. **-ть** *денежную стоимость* — визнача́ти грошову́ ва́ртість. **-ть** *меру наказания* — признача́ти ка́ру, визнача́ти сту́пінь ка́ри. **-ть** *срок* — визнача́ти строк, те́рмін, речене́ць. **-ть** *свой убыток в сумме 100 рублей* — ви́значити свої́ втра́ти су́мою сто карбо́ванців. відшкодува́ти себе́ на сто карбо́ванців. **-ть** *цену* — визнача́ти (поклада́ти) ці́ну.

Опроверга́ть, опрове́ргнуть — збива́ти, зби́ти (чужі́ до́води, сві́дчення), запере́чувати, запере́чити; спросто́вувати, спростува́ти (чу́тку, слова́, статтю́).

Опроверже́ние — збиття́ до́казів, (*стар.*) ви́вод; спростува́ння (чуто́к, слів, статті́).

Опроки́дывать, опроки́нуть — перекида́ти, переки́нути, переверта́ти, переверну́ти.

Опроме́тчивость — нерозва́жність, необа́чність, нерозсу́дливість.

Опроме́тчивый — нерозва́жний, необа́чний, нерозсу́дливий. **-во** — нерозва́жно, необа́чно, нерозсу́дливо.

О'прометью — прожо́гом.

Опро́с — опи́тування (АЮЗР, 8, V, 68), о́пит (СФА, VI, 157), (*многих*) перепи́тування, перепита́ння. **-ро́с** *обвиняемого и свидетелей* — опи́тування (перепи́тування) обвинува́ченого та сві́дків. *После* **-са** *свидетелей* — допита́вши (перепита́вши, переслу́хавши) сві́дків.

Опро́сный — (за)пита́льний. **-ный** *лист* — анке́та. **-ные** *пункты* — (за)пита́льні пу́нкти.

Опротесто́(вы)ва́ть — протестува́ти (ве́ксель), спротестува́ти (ве́ксель). [остоги́днути.

Опроти́веть — обри́днути, оги́днути, осору́жіти,

Опря́тность — чепу́рність, оха́йність.

Оптови́к — гуртови́к. [про́даж, про́даж на гурт.

Опто́вый — гуртови́й. **-вая** *продажа* — гуртови́й

О'птом — гурто́м, на гурт. [кува́ння.

Опубликова́ние — оголо́шення, опові́щення, опублі-

Опублико́вывать, опубликова́ть — оголо́шувати, оголоси́ти, оповіща́ти, опові́стити, опублі́ко́вувати, опублікува́ти.

Опуска́ть — спуска́ти; промина́ти. **-и́ть** *руки* — втра́тити наді́ю. **-ный** — спу́щений; запе́дбаний, запеха́яний; ви́пущений, проми́нений.

Опуска́ться, опусти́ться — занедба́ти себе́, запеха́яти себе́.

Опустоша́ть, опустоши́ть — пусто́шити (СФА, VI, 50), спусто́шити (ЛР, 44), ни́щити, зни́щити, плюндрува́ти, сплюндрува́ти.

Опустоше́ние — спусто́шення (АЮЗР, 6, I, 199), зни́щення (АЮЗР, 8, V, 133), плюндрува́ння, пусто́шення.

Опустоши́тельный — спусто́шний, спусто́шливий, грабунко́вий, хижа́цький (по́руб лі́су).

Опут(ыв)ать — оплу́тувати, оплу́тати, заплу́тувати, заплу́тати. [розпу́хнути.

Опуха́ть, -хнуть — пу́хнути, опу́хнути, розпуха́ти,

О'пухоль — о́пух, пухлина́, пухля́тина.

Опу́хший — спу́хлий (ЛР, 44). [пушка, ляму́вка.

Опушка *леса* — узлі́сся. **-ка** *в одежде* — ви́-

Опуще́ние — (*в книге, в пьесе*) ви́пуск, о́пуск.

О'пыт — до́свід, спро́ба, спробу́нок, до́слід. *В виде* **-та** — на спро́бу. *По собственному* **-ту** — з вла́сного до́свіду. *Производить* **-ты** — роби́ти спро́би, до́сліди.

О'пытность — досві́дченість, до́свід.

О'пытный — досві́дчений (люди́на), дозна́лий; до́свідний (ста́нція); спро́бний.

Опьяне́ние — сп'яні́лість, сп'яні́ння, упі́й (*р.* упо́ю).

Опьянеть — впитися, сп'яніти. **-вший** — сп'янілий, підпилий, на підпитку.
Опьяняющий — п'янкий, п'янючий, п'янкуватий, п'янковитий. **-щие** *напитки* — п'янючі (п'янкі) [питва (напої).
Опять — знов(у), вдруге, ще раз.
Оратор — оратор, промовець, (*адвокат*) речник. *Красноречивый* **-тор** — красномовець.
Ораторский — ораторський, красномовчий.
Орать — галасувати, горлати, репетувати, ґвалтувати.
О'рган — орган. *Половые* **-ны** — природження, (*делик.*) соромота. **-ны** *чувств* — органи почуття. [устрій (-рою).
Организация — організація; організування; уклад,
Организовать — організ(ов)увати, зорганізувати. **-ся** — організуватися, зорганізуватися, (*собиратьcя*) купитися (КМ).
О'ргия — оргія, бенькет.
О'рден — орден, відзнака.
О'рдер — ордер, квиток, наказ.
Ординарный — ординарний, звичайний (професор).
Оригинал — оригінал, первотвір; людина, не така як усі, чудасій, чудак. **-нал** *рукописный* — первопис. **-нал** *печатный* — перводрук.
Оригинальный — оригінальний, собі свій. [Повість досить собі своя]; незвичний, чудасійний.
Ориентироваться — орієнтуватися, зорієнтуватися (знайти місце, зрозуміти становище).
Ориентировочный — орієнтаційний, орієнтувальний.
Орнамент — орнамент, оздоба, прикраса.
Орнаментировать — орнаментувати, поорнаментувати, оздоблювати, прикрашати. [лякатися.
Оробеть — оторопіти, вжахнутися, злякатися, пере-
Оросительный — поливальний, зрошувальний.
Орошать, оросить — зрошати, зрошувати, зросити; наводнювати. [наводнювання, зрошення штучне.
Орошение — зрошення. *Искусственное* **-ние** —
Орудие — знаряддя, (ін)струмент, пристрій (-рою). **-дия** *производства* — знаряддя виробництва, виробниче начиння (ЖО, 46). **-дие** *труда* — знаряддя праці. **-дие** (*пушка*) — гармата.
Оружейный — збройницький, збройовий. **-ный** *мастер* — зброй(ов)ник, зброяр, оружник. **-ный** *склад* — збройня, збройниця, оружня.
Оружие — зброя, броня, оружжя. **-жие** *огнестрельное* — стрільна зброя, пальна зброя. *Поднять* **-жие** — взятися за зброю, до броні (до зброї) стати. *Положить* **-жие** — покласти зброю, піддатися. *С* **-жием** *в руках* — збройно, збройною рукою, оружно, оружною рукою. *Холодное* **-жие** — січна зброя, біла зброя.
Орфография — ортографія, правопис.
Орфографический — ортографічний (помилка, словник).
Осада — облога, облягання.
Осадный — облоговий, обложний, для облоги. **-ное** *положение* — стан облоги. **-ные** *приспособления* — знаряддя для облоги. [сів.
Осадка — осідання, осід. *Дом дал* **-ку** — будинок
Осадок — гуща, фуси, осад (*хим.*). **-ки** — опади (*атмосферные*).
Осадочный — осадовий.
Осанистый — ставний, поставний.
Осанка — постава, постать.
Осваиваться, освоиться — призвичаюватися, призвичаїтися, обсвоюватися, обсвоїтися, о(б)говтатися, об(б)утися.

Осведомление — інформація, ознайомлення, освідомлення, повідомлення, освідомленість, (*стар.*) оповістя (ЛР, 32). *Для вашего* **-ния** — для вашого відому, для вашої відомости.
Осведомленность — ознайомленість, поінформованість.
Осведомлять — ознайомлювати, інформувати. **-мить** — освідомити. **-нный** — ознайомлений, поінформований. [тися.
Осведомляться — позвідомлюватися, інформува-
Осведомительный — інформаційний, повідомний.
Осведомить — повідомити, поінформувати.
Осведомиться — довідатися (ЛР, 44), дізнатися, поінформуватися; (*справиться*) позвідомитися.
Осветительный — для освітлення, світильний. **-ное** *масло* — олія для (на) освітлення, світильна олія.
Освещать, осветить — освітлювати, освітлити (хату), висвітлювати, висвітлити (справу).
Освещение — освітлення, світло; висвітлення (справи).
Освидетельствование — огляд, оглядання, освідкування. *Судебно-медицинское* **-ние** *через врача* — судово-медичний лікарський огляд. **-ние** (*осмотр*) *через сведущих людей* — огляд через досвідчених людей.
Освидетельствовать — оглядати, оглядіти, оглянути, о(б)свідкувувати, о(б)свідкувати.
Освободитель — визвольник.
Освободительный — визвольний, визволенний. **-ное** *движение* — визвольн[ч]ий рух.
Освобождать, освободить — визволяти, визволити (ТОК, III, 18), звільняти, звільнити, увільняти, увільнити, вибавляти, вибавити. **-дать** *из-под стражи* — звільняти з-під арешту. **-дить** *от залога* — викупити з застави. **-диться** — видобутися (з чого), (*выпутаться*) вимотатися, виплутатися. **-ный** — визволенець, визволений.
Освобождение — визволення, увільнення, звільнення. **-ние** *от наказания* — звільнення від карн. **-ние** *от налога* — увільнення від податку. **-ние** *имущества от описи и продажи* — звільнення майна (добра) від опису та продажу. **-ние** *условное, досрочное* — звільнення умовне, до строку (достроковe).
Освящать, -тить — святити, посвятити, освячувати, освятити, посвячувати, посвятити.
Освящение — святіння, свячення, освячення, посвячення, освятини.
Оседать — сідати, сісти (про будинок).
Оседлость — осілість (АЮЗР, 6, I, 222). *Черта* **-ти** — територія осілости. *Он имеет* **-лость** — він має свій осідок.
Оседлый — осілий (народ).
Осенний — осінній.
О'сень — осінь. **-нью** — в-осени.
Осиливать, осилить — перемагати, перемогти, подужати, здоліти, подолати.
Осиротелый — (п)осиротілий, сирота.
Осиротеть — (п)осиротіти, (п)осиротітися.
Осиротить — посиротити, осиротити.
Осквернение — опоганення, споганення, (*грубо*) о[с]паскудження.

Осквернять, осквернить — поганити, с[за]поганити, опоганювати, опоганити, паскудити, опаскудити, спаскудити, огидити.
Осколок — скалка (скла), тріска (з дерева).
Оскопление — кастрація, валашіння, викладання.
Оскоплять, оскопить — (с)каструвати, (з)валашити, викладати, викласти, холостити, вихолощувати, вихолостити.
Оскорбитель — образник, кривдник.
Оскорбительность — образливість.
Оскорбительный — образливий, (*язвительный*) ущипливий (ЛР, 44), уїдливий.
Оскорбление — образа, ураза, зневага (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 524). **-ние** *действием, словами* — образа вчинком, словами.
Оскорблять, оскорбить — ображати, образити, вражати, вразити, зневажати, зневажити (АЮЗР, 6, I, 524, 526; ЛР, 44), укривджувати, укривдити. **Оскорбиться** — образитися, вразитися (ЛР, 44), покривдитися, скривдитися. **-ный** — ображений, укривджений.
Оскудение — зубожения, убозтво, (*диал.*) скудота, (с)капцаніння.
Ослабевать — слабішати (слабшати), слабнути, ослабнути. **-ать** *в силах* — охлявати, охлясти знесилюватися, знесиліти, підупадати, підупасти на силах.
Ослабление — ослаблення; (*послабление*) попуск; пільга.
Ослаблять, -бить — послабляти, послабити, ослабити. **-ся** — слабшати, слабішати, послабішати.
Ослепительный — сліпучий.
Ослепление — осліпіння, осліплення, засліпіння; засліплення; осліп.
Ослеплять, ослепить — осліпляти, осліпити, засліпляти, засліпити.
Осложнение — ускладнення.
Осложнять, осложнить — ускладняти, ускладнити.
Ослушание — неслухнянство, неслухняність, непослух.
Ослушиваться, ослушаться — не слухатися, но послухатися.
Ослушный — неслухняний, непокірний.
Осматривать, осмотреть — оглядати, оглянути що, роздивлятися, роздивитися в чому.
Осмеивать — висміювати, висміяти що, насміхатися, насміятися, глузувати, поглузувати (з кого).
Осмеливаться — насмілюватися, насмілитися, важитися (ЛР, 44, 184, 129, 125), зважитися, відважуватися, відважитися.
Осмеяние — висміювання, висміяння, посміх, глум.
Осмотр — огляд, оглядання (АЮЗР; 6, I, 173, 59; ТОК, III, 127), оглядини (КМ.) *Личный* **-мотр** — набчний огляд. **-мотр** *местности* — оглядини (огляд) місцевости, (*стар.*) обвід (АЮЗР, 6, I. 173), обводження (АЮЗР, 6, I, 53). **-мотр** *местный, на месте* — огляд на місці. **-мотр** *потерпевшего* — оглянення (огляд) ушкодженого. **-мотр** *и освидетельствование через сведущих людей* — огляд і освідкування через досвідчених людей.
Осмотрительность — обачність, оглядність, обережність.
Осмотрительный — обачний, оглядливий, обережний. **-но** — обачно, оглядливо, обережно, обережливо.
Осмотрщик — оглядач, оглядник.
Основа, основание — основа, підвалина, фундамент, підстава, ґрунт. *Без всякого* **-ния**, *голословно* — без жадної підстави, (*стар.*) без дання причини (голословно). **-ние** *достаточное* — підстава важлива, певна (достатня). **-ние** *законное* — причина законна, правна (ЧСР). *Иметь* **-ние** *так действовать* — мати рацію (підставу) так чинити. **-ние** *иска* — основа (підстава) позву. *На* **-нии** — на підставі. *На каком* **-нии** — на якій підставі, з якої речи, з якої причини. *Первое* **-ние** — первопідстава. **-ние** *общества* — закладання (заснування) товариства. **-ние** *школы* — заснування школи.
Основатель — засновник, закладач, фундатор, устатовник, осківник.
Основательность — основність, ґрунтовність, (*обстоятельность*) докладність.
Основательный — основний, ґрунтовний (ЛР, 44), докладний; (про людину) розсудливий, статочний. **-но** — основно, ґрунтовно, докладно, міцно.
Основной — осно[і]вний, ґрунтівний, істотний. **-ные** *государственные законы* — основні державні закони. **-ная** *мысль* (*положение*) — основна (головна) думка. **-ное** *положение таково* — основна думка (основа) така.
Основывать, основать — засновувати, заснувати, закладати, закласти (спілку, школу), будувати, збудувати, зав'язувати, зав'язати (якесь товариство, гурток), заводити, завести. **-ся** — засновуватися, основуватися, закладатися, закластися; (*ссылаться*) покликатися на кого, опиратися на чому, (*иметь основание в чём*) полягати на чім; обпиратися (КМ), (*стар.*) захбвуватися (АЮЗР, VI, I, 281). **-ся** *на показаниях свидетелей* — ґрунтуватися на свідках, опиратися на зізнаннях свідків. **-ть** *свои требования на чём* — будувати свої вимоги на чому.
Особа — особа, персона. *Не велика* **-ба**! (*фамильярно*) — не велике цабе!
Особенность — особливість, властивість; окремість, окремішність, відміна, відмінність. *В* **-сти** — надто, (*в частности*) зокрема, зосібна.
Особенный — особливий; (*особый*) осібний, окремий, опрічний. **-но** — (*отдельно*) окремо, осібно[е], (*в особенности*) особливо, найпаче, надто, а що вже.
Особый, *см.* **Особенный**. **-бая** *комиссия* — окрема (осібна) комісія. **-бое** *мнение* — окрема думка (окремий голос). *Остаться при* **-бом** *мнении* — застерегти окрему свою думку. **-бый** *порядок судопроизводства* — окремий порядок судочинства. **-бое** *распоряжение* — окреме розпорядження. **-бое** *условие* — окрема умова.
Особняк, — окремий будинок, окрема садиба. **-ком** (*жить*) — осторонь, одлюдно, самітно, самому жити.
О'спа — віспа. *Прививать* **-пу** — прищіплювати, щепити віспу.
Оспаривание — заперечення, сперечання.
Оспаривать — заперечувати, заперечити (кому що); сперечатися (про що з ким; проти кого). **-ть** *завещание* — заперечувати духівницю. **-ть** *иск* — сперечатися проти позву, заперечувати позов.
Оспопрививание — прищіплювання (щеплення, щепіння) віспи.

Осрамить — осоромити (кого), сорому завдати (кому). **-ся** — осоромитися, сорому набратися.

Ост(ав)аться — зо[і]ставатися, зо[і]статися, лишатися, лишитися, залишатися, залишитися, (*стар.*) позостати (ЛР, 44). **-ся** *должным* — бути (полишитися) винним. **-ся** *на свободе* — зоставатися (залишитися) на волі, вільному бути. **-вшийся** — що зоставсь, полишений, (*стар.*) позосталий (ЛР, 44; СФА, VI, 31, 62). **-вшийся** *вне, без завещательного распоряжения* — полишений без заповітного розпорядження, нерозпоряджений (ЧСР).

Оставление — кидання, залишення; занедбання, занехаяння. *С* **-нием** *в должности* — залишивши на посаді. *С* **-нием** *службы* — вийшовши із служби, покинувши службу, уступивши з посади. **-ние** *в опасности* — залишення в небезпеці.

Оставлять, оставить — зоставляти, зоставити (АЮЗР, 8, I, 140), лишати, полишати, лишити, полишити, залишити, кидати, покинути, пускати, пустити, (*забросить*) занехаяти, занехати, занедбати, знехтувати; уступати, уступити (з посади); закинути (звичайну бюрократичну методу) — (ПС., ІФ, 51). **-ить** (*бросить*) — одбігти (чого). **-ять** *без внимания* — залишити без уваги, занехаяти (СФА, VI, 516), занехати (АЮЗР; 6, I, 40). **-ить** *без движения* — не давати руху. *Поданное прошение* **-ить** *без движения* — поданому проханню не давати руху. **-ить** *без последствий* — (по)лишити без наслідків. **-ить** *без рассмотрения* — (по)лишити без розгляду. *Кассационная жалоба* **-на** *без рассмотрения* — касаційну скаргу залишено без розгляду. **-ить** *в наследство* — спадком лишити, полишити на спадщину. **-ить** *в подозрении* — покинути (зоставити) в непевності (КМ), залишити (зоставити) під підозрою, під підозрінням. **-ить** *в пренебрежении, без попечения, без внимания* — знехтувати, занедбати, занехаяти, залишити без уваги, без догляду. **-ся** *в силе* (*сохранять силу*) — зоставатися (залишатися) при силі (ЧСР). **-ить** *за собою право гражданского иска* — застерегти собі право на позов. **-ить** *на усмотрение* — полишити на (чийсь) розсуд, на чию волю. **-вшийся** — що зостався, полишений, (*стар.*) позосталий. **-ный** — залишений, занедбаний, занехаяний. **-ное** (*брошенное*) *имущество* — покинуте добро (*стар.*) одбігчизна (АЮЗР, 6, I, 540), одбігчина.

Остальной — ввесь інший, ввесь опрічний, останній. **-ное** — решта, все инше. **-ные** *деньги, имущество* — решта грошей, всі инші гроші, решта майна, все инше (опріче) добро (майно).

Останавливать, остановить — зупиняти, зупинити, спиняти, спинити, припиняти, припинити, затримувати, затримати, (заступаючи дорогу) перейматі, перейняти; переривати, перервати; (*удерживать*) гамувати (ЛР, 44), вгамувати, тамувати, затамувати (кров, воду). **-ся** — зупинятися, зупинитися, спинятися, спинитися, стати на чім, перестати. **-ся** *на квартире* (*где*) — примістититися, спинитися, стати господою (*стар.*).

Остановка — зупинка (*напр.* трамваєва), впин, перестанок (ЮГ, I, 45), (*замедление*) загайка, загаяння (в роботі). *В движении поездов произошла временная* **-на** *вследствие злоумышленной порчи пути* — через пошкодження колії від злочинців рух поїздів на деякий час припинивсь.

Остановочный *пункт ж. д.* — пристанок (-нку).

Останок — останок. **-ки** — тіло вмерлого, (тлінні) зостанки, (*гал.*) мощі.

Остаток — решта (чогось), остача (од чогось). (*лишок*) залишок, послідки. *Без* **-ка** — цілком, геть-усе, без останку, до решти.

Остервенение — лютування, розлютування, озвірення.

Остервениться — розлютуватися, розлютіти, озвіріти.

Остерегать — остерегати, остерегти, перестерегати, перестерегти, застерегати, застерегти (кого), (*стар.*) варувати. **-ся** — стерегтися, берегтися, (*стар.*) варуватися.

О'стов — кістяк, спасть.

Остолбенелый — остовпілий.

Остолбенеть — остовпіти, остовпеніти; (*одеревянеть*) правцем стати.

Осторожность — обережність, обачність (-ности).

Осторожный — обережний, бережкий, стережкий, сторожкий, бачний, обачний, опасливий.

Острастка — пострах, пристрашка, огроза. *Для* **-ки** — для постраху. *Получить* **-стку** — у страху побувати.

Остриё — вістря, лезо, шпиньок, шпичка, жало, гострій (-ія), (у палиці) наконечник.

Острить — гострити, нагострити; (*на чей счёт*) прикладати прикладки (до кого), кидати дотепи проти кого, смішкуватися з кого.

О'стров — острів (-рова), (*стар.*) виспа. *Пловучий* **-ров** — пливучий острів, плав, сплав.

Острог — острог, тюрма, в'язниця, вежа.

Острота — гострість (становища, відносин); гострина; гостре слово, прикладка, доречність, дотеп, дотепне слово, дотепне слівце.

Остроумие — дотепність; (*проницательность*) бистроумність.

Остроумный — дотепний, доречний, бистроумний; (*колкий*) дошкульний (на язик), колючий, ущипливий.

О'стрый — гострий, (*остроконечный*) шпичатий, кінчатий.

Оступаться, оступиться — спотикатися, спотикнутися.

Остывать, остыть — холонути, прохолонути, остигнути, вистигати, вистигнути, (*медленно*) прочахати, прочахти. **-вший** — прохололий, вистиглий, вичахлий, прочахлий.

Осуждать, осудить — засуджувати, засудити (до чого), на що, осуджувати, осудити, (*порицать*) судити, гудити. **-нный** — засуджений (до чого, на що), присуджений (до чого). **-нный** *на гибель* — засуджений на загин.

Осуждение — засуд, осуд; (*порицание*) осуда, обсуда, огуда. *Условное* **-ние** — умовний засуд.

Осушать, -ить — обсушувати, обсушити, висушувати, висушити.

Осушительный — о(б)сушний, ви[об]сушливий.
Осушка — обсушування, висушування, висушення.
Осуществимость — здійснимість, здійсненність.
Осуществление — здійснення. **-ние** *мероприятий* — здійснення заходів. **-ние** *права* — здійснення права. **-ние** *мечтаний* — справдження мрій.
Осуществлять, осуществить — здійснювати, здійснити, виповняти, виповнити, справджувати, справдити, переводити (перевести) в життя. **-ся** — здійснюватися, здійснитися, справджуватися, справдитися. **-мый** — здійснимий, здійснений.
Осчастливливать, осчастливить — ущасливлювати, ущасливити, (з)робити щасливим.
Осьмушка — (в)осьмуха, (в)осьмушка, (в)осьмина.
Осязание — дотик, доторк.
Осязаемый, осязательный — доторкн(енн)ий, дотикальний, палапаний; (*значительный*) значний, помітний, наочний, реальний. **-мые** *результаты* — значні, наочні, помітні наслідки, реальні наслідки.
Осязать — дотикатися, діткнутися, доторка[кну]тися (чого); налапувати, налапати що, обмацувати, намацати (що); почувати, наочно помічати.
От — од, від. *Время* **от** *времени* — часом, часами, від часу до часу. **От** *глупости* — з нерозуму, (*вульг.*) з дуру. **От** *радости* — з радощів. **От** *роду* — з роду. **От** *того, что* — через те що, тому що **От** *имени* — іменем кого (АЮЗР, 6, І, 48), од (кого) (АЮЗР, 6, І, 66), в імені.
Отапливать, -ся, отопить, -ся — опалювати, -ся, опалити, -ся, огрівати, -ся, огріти, -ся.
Отбавлять, отбавить — одбавляти, одбавити, одкидати, одкинути, надбирати, надібрати (чого).
Отбегать, -жать — одбігати, одбігти (од) чого; (*бросить что*) одбігти чого.
Отбивать, отбить, -ся — одбивати, одбити, -ся, оддороняти, одборонити, -ся. **-бить** (*преступника у власти*) — одбити, одгромити (АЮЗР, 6, І, 461). **-ться** *от рук* — розледащіти, розпеститися, розпуститися
Отбирание — відбирання (майна). **-ние** *свидетельских показаний* — допит свідків, слухання, вислухування, переслухання свідків.
Отбирать, отобрать — одбирати, одібрати, забирати, забрати, однімати, одняти; вибирати, вибрати. **-ать** *по суду* — одібрати судом, одпозивати (ЛИМ, 297), випозивати щось. **-ать** *свидетельские показания* — допитувати, вислухувати, переслухувати свідків.
Отборный — добірний (людина, крам), одбірний, чільний (зерно).
Отбрасывать, отбросить — відкидати, відкинути, (*отражать*) відбивати, відбити. **-ать** *свет* — одсвічувати.
Отброс(ы) — відпад(и), покидь (-ди).
Отбывание — відбування (КМ), відбуття, відбуток. **-ние** *наказания* — відбування кари.
Отбывать, отбыть — відбувати (КМ), відбути (повинність, карантину, то-що); від'їздити, від'їхати. **-ать** *наказание* — відбувати кару, покутувати (АВАК, XVIII, 50). **-ать** *по очереди* (*караул, дежурство*) — відбувати по черзі, чергою обходити (сторожу) (АЮЗР, 6, І, 30). **-ыть** *свой срок* — відбути свій час, вибути свій строк.
Отбытие — відбуття (кари); від'їзд (з дому).
Отвага — відвага.
Отваживать, отвадить — віднаджувати, віднадити, [відучити.
Отваживаться — відважуватися, відважитися, важитися, зважуватися, зважитися, насмілюватися, насмілитися, піти на відважне.
Отважный — відважний, відважливий, смілий, (*решительный*) зважливий; (*фамил.*) голінний.
Отвергать, отвергнуть — відкидати, відкинути, відпирати, відперти, не приймати, не прийняти, заперечувати, заперечити. **-ный** — відкинений, заклятий. [нути, ствердцути.
Отвердевать, отвердеть — тверднішати, тверд-
Отверделый — за[с]твердлий, за[с]твердлий.
Отвержение — відкидання, відкинення, заперечення.
Отверстие — відтулина, протулина, розтулина, розтвір, дірка, очко, вічко, щілина, продухвина, продушина.
Отвертывать, отвертеть — одкручувати, одкрутити, одвірчувати, одвертіти. **-ся** — одкручуватися, одкрутитися, одвірчуватися, одвертітися; одкараскуватися, одкараскатися.
Отвесный — стрімкий, сторчовий, прямовісний, простопадний. **-но** — сторч, навсторч, стрімко.
Ответ — відповідь, одповідь (ЛР, 44), одказ (АЮЗР, 6, І, 48, 49). **-вет** *на суде* — відповідь на суді, (*стар.*) озов (*р.* озву). *Дать* **-вет** — дати відповідь, (*стар.*) озватися, озов дати. **-вет** *на иск* — відповідь на позов. **-вет** *неопределённый* — невиразна відповідь. *Определённый* **-вет** — певна (виразна) відповідь. *Отрицательный* **-вет** — заперечна відповідь. *Письменный* **-вет** — відпис, листовна відповідь. *Положительный* **-вет** — позитивна відповідь, згода. *Уклончивый* **-вет** — вимкнуща відповідь, униклива відповідь.
Ответный — одповісний, одповідний (*не* одповідний), писаний як відповідь, вчинений як відповідь, (*стар.*) одвітний. **-ное** *известие* — одповідь, **-ное** *письмо* — одповісний лист, відпис. **-ная** *сторона* — одповідна сторона (ЧГВ, 26), (*стар.*) відпорна сторона, одводна сторона (ЛР, 44, ЛЗ, XI); (*ответчик*) обжалований (СФА, VI, 4), одпорна сторона (СФА, VI, 46; ЧСР).
Ответственность — відповідальність, (*дисциплина*) карність (СФА, VI, 80). *Быть на чьей* **-ности** — бути на чиїй відповідальності. *Брать на себя* **-ность** — брати на себе відповідальність, відповідати за кого. *Возлагать на кого* **-ность** — покладати на кого відповідальність. **-ность** *за убытки* — відповідальність за шкоду, (*возмещение*) відшкодування. **-ность** *за чужие действия, преступные и непреступные* — відповідальність за чужі вчинки, злочинні й незлочинні. **-ность** *круговая* (*солидарная*) — відповідальність спільна (солідарна). *Нести* **-ность** — відповідати.
Ответственный — відповідальний. **-ное** *положение, пост* — відповідальне становище (від-

повідальний стан). **-ный** *работник* — відповідальний робітник. [вати (КМ).

Ответствовать — відповідати, відповісти, одвіту-

Отвечать, ответить — відповідати, відповісти, одповіщати, одповістити кому, відрікати, відректи, одказувати, одказати кому (ЛР, 44; СФА, VI, 49). **-ать** *на суде* — одповідати на суді, (*стар.*) бути в одказі (АЮЗР, 6, I, 63). **-ать** *письменно* — одписувати, одписати (АЮЗР, 8, V, 88), одповідати листовно. **-ать**, *возражать* (*по иску*) — ставати (стати) на одповідь (СФА, VI, 5), (*стар.*) одводитися (ЧСР).

Ответчик — відповідач, відповідник, одвітник (КМ), одвічальник; запізваний, позваний (АЮЗР, 6, I, 363, 519; СФА, VI, 4).

Отвешивать, отвесить — одважувати, одважити, зважувати, зважити.

Отвиливать, отвильнуть — ухилятися, ухилитися од чого, уникати, уникнути чого, одкручуватися, одкрутитися од чого.

Отвинчивать, отвинтить — одкручувати, одкрутити, одшрубовувати, одшрубувати.

Отвисать — обвисати, обвиснути.

Отвислый — обвислий.

Отвлекать, отвлечь — відтягати, відтягти, відвертати, відвернути, віддаляти, віддалити, відводити, відвести, відривати, відірвати, від чого. **-ать** *от занятий* — відривати від роботи. **-аться** — відтягатися, відтягнутися, відриватися, відірватися, відвертатися, відвернутися.

Отвлечение — одволікання, відтягання, відтягнення, відривання, відірвання, відвернення.

Отвлечённость — одволіклість, абстрактність.

Отвлечённый — одволіклий, абстрактний.

Отвод — одвід (-оду), відвід, вилучення (свідків). **-вод** *по неспособности истца* — одвід через позовникову нездатність. **-вод** *по неимению у поверенного полномочия* — одвід через відсутність уповноваження у повіреного. **-вод** *по неподсудности дела* — одвід через непідсудність справи. **-вод** *по неправильному привлечению ответчика* — одвід через неправильне притягнення відповідача. **-вод** *по связи дел* — одвід через звязок поміж справами.

Отводить, отвесть — від[од]водити, від[од]вести (свідків, суддю). **-ть** *от себя след* — одвести од себе слід, (*стар.*) вивести слід (АЮЗР, 6, I, 96, 281).

Отводка — відведення, одвід (електрики, води).

Отводной — одвідний (вода з фабрики); одведений, призначений (земля).

Отвоз — відвезення, відвіз (-возу).

Отволочка — відволікання, *см.* **Проволочка**.

Отворачивать, отвращать, -тить — одвертати, одвернути. [пускати, пустити (кров).

Отворять, отворить — відчиняти, відчинити (двері),

Отвратительный — огидний, гидкий, бридкий, осоружний, гидотний, огидливий (вчинок).

Отвращение — (*предупреждение*) відвертання, відвернення (*напр.* небезпеки), запобігання (небезпеці); (*омерзение*) відраза, обрида, огида, огидь, нехіть (-хоти), бридь, обридження.

Отвыкать, отвыкнуть — одвикати, одвикнути (робити що, од чого); одзвичаюватися, одзвичаїтися; однадитися од чого, не бувати де.

Отвычка — відвичка, відвикання.

Отгибать, отогнуть — одгинати, одігнути.

Отговаривать — відмовляти, відмовити (од чого), відраджувати, відрадити (від чого), одговорювати, одговорити. **-аться, -иться** (*чем*) — одмовлятися, вимовлятися, вимовитися (чим) (АЮЗР, 6, I, 136, 159); відмагатися, відмогтися.

Отговорка — вимовка, відмовка, відмова (СФА, VI, 225), вимова (АЮЗР, 8, V, 32; АВАК, XVIII, 121; ЛР, 4).

Отголосок — відголос, відгук, відгомін (-мону), луна.

Отгораживать, -ся, отгородить, -ся — відгороджувати, -ся, відгородити, -ся. [меження.

Отграничение — відграничення, відмежування, від-

Отграничивать, отграничить — відграничувати, відграничити, відмежовувати, відмежувати.

Отдавать, отдать — віддавати, віддати, повертати, повернути (гроші), видавати, видати. **-вать, -дать** *в аренду* — віддавати, віддати в оренду, пускати, пустити в посесію, винаймати, винайняти (ПС, IФ, 236). **-вать, -дать** *в заклад* — заставляти, заставити, давати, дати в заставу. **-вать, -дать** *в наймы* — винаймати, винаймити, віднаймати, віднайняти, наймати, найняти. **-дать** (*землю*) *в пользовиние, во владение* — пустити (землю) на володіння (ЛР, 44). **-дать** *на поруки* — здати на поруку, (*стар.*) припоручити (АВАК, XVIII, 325). **-вать** *отчёт* — подавати звідомлення, справоздання, рахунки здавати. **-ный** *в залог* — заставний, заставлений. **-ное** *в залог* — застава, заставщина. **-дать** *приказание* — наказати, звеліти, загадати. **-вать** *в рост* — давати гроші на процента (на лихву, на ріст). *Ружьё* **-даёт** — рушниця відбиває. **-вать** (про дух, смак) — одганяти (чим), дхнути (чим). **-вать** *в солдаты* — віддавати до війська. **-вать** *под суд* — віддавати під суд, ставити на суд, ставити перед суд. **-даю** *на ваше усмотрение* — спускаюся (полишаю) на вашу волю, здаюся на вас. **-дать** *на* (*со*)*хранение* — дати до схову, на сховок, на схоронення. **-ваться** (*про эхо*) — розлягатися, розтинатися, лунати, (*сов.*) залунати, (*сильно*) бити луною.

Отдавливать, отдавить — відтискувати, відтиснути, відчавляти, відчавити.

Отдаление — віддалення, далина[я], далечина, далекість, далечінь (-чіни), далеч, (*стар.*) відлеглість.

Отдалённость — віддалення, далекість, віддаленість, (*стар.*) відлеглість (СФА, VI, 126).

Отдалённый — далекий, віддалений, (*стар.*) відлеглий. *Очень* **-ный** — далеченний, дальній. **-ные** *места* — дальні місця. *Свидетели из* **-ных** *мест* — свідки з далеких місць. **-ный** *убыток* — далека (можлива) шкода.

Отдалять, отдалить — оддаляти (СФА, VI, 122), оддалити, одсторонити, одсторонити, одлучати, одлучити; одвертати, одвернути, одхиляти, одхилити. **-ться** — оддалятися, оддалитися, одсто-

роня́тися, одстороня́тися, відлуча́тися, відлучи́тися, одверта́тися, одверну́тися, одхиля́тися, одхили́тися, бокува́ти од ко́го.

Отда́ривать, отдари́ть — віддаро́вувати, віддарува́ти, відда́рки дава́ти, да́ти.

Отда́ча — відданя́, віддава́ння (відда́ча). **-ча** *в наём* — вйнайми. **-ча** *под надзор* — оддання́ [під до́гляд.

Отде́л — відді́л; ро́зділ.

Отделе́ние — (*действие*) відді́лення, виді́лення, відокре́млення, відрі́знення, відлу́чення; (*место*) відді́л, виді́л. **-ние** *в книге* — розді́л, підголо́вок (КМ). *Счётное* **-ние** — відді́л рахунко́вий. **-ние** *церкви от государства* — відокре́млення це́ркви від держа́ви.

Отде́лка — оброблення (обро́бка); оздо́блення; оправля́ння, опра́ва. [зокре́ма́, окре́мо, пі́різно.

Отде́льность — окре́мість, відру́бність. *В* **-сти** —

Отде́льный — окре́мий, відру́бний, поодино́кий (річ, осо́ба), опрі́чний, окро́мий, осі́бний (КМ), осо́бли́вий (ЧСР), нарі́зний. **-ное** *владение* (*от права собственности*) — володі́ння не сполу́чене з пра́вом вла́сности. **-ная** *запись* (*акт о выделе*) — виді́льний за́пис. *Следственные действия по* **-ному** *требованию* — переве́дення слі́дства на окре́му вимо́гу. **-ное** *исковое требование* — окре́ме позове́ домага́ння. **-но** — окре́мо, окро́ме (СФА, VI, 228), одрі́зно, зосі́бна (ЛР, 44).

Отде́лывать, отде́лать — оброблЯ́ти, оброби́ти, оздобля́ти, оздо́бити, оправля́ти, опра́вити.

Отделя́ть, отдели́ть — від[од]діля́ти, від[од]діли́ти, відокре́млювати, відокре́мити, відрізня́ти, відрізни́ти, відлуча́ти, відлучи́ти, виділя́ти, ви́ділити. **-ся** — відділя́тися, відділи́тися, вилуча́тися, ви́лучитися. **-ный** — відокре́млений, відді́лений. **-ные** *и не* **-ные** *дети* — одді́лені (відокре́млені) й невідді́лені (невідокре́млені) ді́ти.

Отдёргивать, отдёрнуть — одсми́кувати, одсмикну́ти, сіпну́ти.

Отдира́ть, -ся, отодра́ть, -ся — оддира́ти, -ся, одде́рти, -ся, одрива́ти, -ся, одірва́ти, -ся.

Отдохнове́ние — одпочи́нок, спочи́нок, одпочи́вок.

Отду́шина — проду́х(о)вина, про́дух, продушина.

О'тдых — одпочи́нок. *Без* **-ха** *работать* — не спочива́ючи працюва́ти, за робо́тою про́світку не ма́ти.

Отдыха́ть, отдохну́ть — одпочива́ти, одпочи́ти, спочива́ти, спочи́ти, опочива́ти, опочи́ти.

Отды́шка — о́ддих, ві́ддих.

От'езжа́ть, от'е́хать — від'їздити (від'їжджа́ти), від'ї́хати, виї́жджа́ти, ви́їхати.

Отёк — набря́клість, на́бряк, пухлина́.

Отека́ть, отёчь — опливати, опли́вти, набрякати, набря́кнути, пу́хнути, напу́хнути.

Оте́ц — оте́ць, ба́тько. *Быть* **-цо́м**, *быть за* **-ца́** — ба́тьком бу́ти, батькува́ти. *Посажённый* **-е́ц** — весі́льний ба́тько, голова́тий ба́тько.

Оте́ческий — ба́тьківський, оте́цький. **-ки** — по-ба́тьківському, по-оте́цькому.

Оте́чественный — рідно́краї́нний, рі́дного кра́ю, сво́го кра́ю, свій кра́євий, (*стар.*) отчи́зний, отчи́стий.

Оте́чество — ба́тьківщина, рі́дний край, рі́дна краї́на, (*стар.*) отчи́зна (КМ, ЮГ, І, 43).

Отечествове́дение — краєзна́вство, рі́дне краєзна́вство, зна́ття рі́дного кра́ю.

Отёчный — набря́клий (но́ги), оте́клий.

О'тзвук — ві́дгук, ві́дголос, відгомі́н (-мону).

О'тзыв — ві́дзив (*но не* відо́зва!), (*научн.*) о́цінка, (*ответ*) ві́дповідь, ві́дпис, (*удостоверение*) посві́дчення, (*мнение*) ду́мка, зда́ння (про ко́го), (*отклик*) ві́дголос, ві́дгук, відгомі́н. *Дать о ком-л.* **-зыв** — пода́ти про ко́го свою́ ду́мку, свій ві́дзив, зда́ння про ко́го да́ти. **-зыв** *на заочное решение* — ві́дповідь, ві́дпис на поза́очний ви́рок. *Письменный* **-зыв** — пи́сана ві́дповідь, ві́дпис (*напр.* на поза́очний ви́рок), (*оценка*) листо́вний ві́дзив, пи́сана о́цінка. **-зыв** *о его печатных произведениях* — о́цінка його́ друко́ваних тво́рів, ві́дзив про його́ друко́вані тво́ри.

Отзыва́ть, отозва́ть — відклика́ти, відкли́кати. **-ся** — одзива́тися, одізва́тися (ЛР, 44), о(б)зива́тися (АВАК, XVIII, 2.8), обізва́тися, відклика́тися, відкли́кнутися, відгу́куватися, відгукну́тися; (*заявляться*) зголо́шуватися, зголоси́тися до ко́го, куди́.

Отзы́вный — відзивни́й, відзо́вний, відкли́чний. **-ная** *грамота* — відкли́чна гра́мота, одзивни́й лист.

Отзы́вчивый — чу́ткий на за́клик, спочутли́вий, спочу́тний, відкли́чливий на добро́, добросе́рдий, до́брого се́рця.

Отка́з — відмо́ва, зре́чення; відмо́вка. **-ка́з** *кому от службы* — уві́льнення кого́, зві́льнення з поса́ди, із слу́жби. *Получить* **-ка́з** *в чём* — здобу́ти відмо́ву, відмо́вну ві́дповідь, (*вульг.*) облизня́ пійма́ти. **-ка́з** *от чего* — відмо́ва од чо́го, зре́чення чо́го (*напр.* поса́ди).

Отказно́й. -на́я *запись* — запи́сний лист (кому́ на що).

Отка́зывать, отказа́ть — (*отриц.*) відмовля́ти, відмо́вити (чо́го); (*положит.*) запи́сувати, записа́ти, відпи́сувати, відписа́ти (кому́ що в духівни́ці). **-ваться, -ться** *от чего* — відмовля́тися, відмо́витися (чо́го) (ЛР, 44) *и* од чо́го; відмага́тися, відмогти́ся (чо́го, од чо́го), зріка́тися (СФА, VI, 305), зректи́ся (пра́ва, спа́дку) (ТОК, III, 133), виріка́тися (СФА, VI, 92, 52), ви́ректися (СФА, VI, 8), відступа́тися від чо́го, відцура́тися (чо́го) (ТОК, III, 133), поки́нути, зали́шити (що), (*стар.*) зложи́ти (у́ряд). **-ться** *от обвинения* — одмо́витися обвинува́чувати, од обвинува́чення. **-ться** *от оговора* — зректи́ся обмо́ви, відкли́кати обмо́ву. **-ться** *от сделки* — одки́нутися (АВАК, XVIII, 391). **-ться**, *запереться, отречься* — відпе́ртися (чо́го) (ПС, ІФ, 60). **-ться** *от чего в пользу другого* — зректи́ся чо́го на ко́ристь і́ншому.

Отка́пывать, откопа́ть — одко́пувати, одкопа́ти, вико́пувати, ви́копати, вирива́ти, ви́рити.

Отка́рмливать — одгодо́вувати, одгодува́ти, вигодо́вувати, ви́годувати, (про худо́бу) відпаса́ти, відпа́сти. **-ный** (*упитанный*) — (від)годо́ваний, гладки́й, (про худо́бу) (на)па́сений, си́тий.

Откла́дывать, отложи́ть — відклада́ти, відкла́сти, відволіка́ти, відволокти́ (спра́ву); випряга́ти, ви́прягти, розпряга́ти, розпрягти́ (ко́ні).

Откла́няться — вклони́тися й попроща́тися.

Откле́ивать, откле́ить — відлі́плювати, відліпи́ти, відкле́ювати, відкле́їти (папі́р). [голос.

О'тклик — ві́дклик, ві́дгук, відго́мін (-мону), від-

Отклика́ться, откли́кнуться—відгу́куватися, відгук-ну́тися, обзива́тися, обі́зва́тися, одізва́тися (ЛР,44).

Отклоне́ние — відхи́лення (якогось клопота́ння); (*уклонение*) збо́чення (від чо́го).

Отклоня́ть, отклони́ть — відхиля́ти, відхили́ти, одверта́ти, одверну́ти. **-и́ть** *опасность* — одверну́ти небезпе́ку. **-и́ть** *ходатайство* — відмо́вити прохáнню, одхили́ти проха́ння. **-ться, -и́ться** *от чего* — відхиля́тися, відхили́тися, ухиля́тися, ухили́тися (од те́ми, в і́нший бік).

Откомандиро́вывать, откомандирова́ть—відкоман-диро́вувати, відкомандирува́ти, виряджа́ти, виря-дити, відряджа́ти, відряди́ти.

Отко́с — (с)косогі́р (-го́ру), скіс (*р.* ско́су), у́збіч, у́біч (*р.* у́(з)бочи). [крове́ння.

Открове́ние — об'я́ва, одкриття́, (*напыщ.*) од-

Открове́нность — щи́рість, отве́ртість, неприхо́-ваність.

Открове́нный — щи́рий, отве́ртий, неприхо́ваний.

Открыва́тель, -ница — викрива́ч, -чка, виявни́к, -ни́ця, дока́жчик, -чиця.

Открыва́ть, откры́ть, -ся — об'явля́ти, об'яви́ти; одкрива́ти, одкри́ти, -ся, одчиня́ти, одчини́ти, -ся, розчиня́ти, розчини́ти, -ся; одту́лювати, одтули́ти (по́кришку), (*изобретать*) винахо́дити, ви́-найти, вишу́кувати, ви́шукати (щось нове́); (*обнаруживать*), виявля́ти, ви́явити (таємни́-цю), викрива́ти, ви́крити (зло́чин, зло́дія), (*назвать вора, сообщника*) вика́зувати, вика-зати (зло́дія, това́риша); почина́ти, розпочина́ти, (роз)поча́ти (збо́ри); (*основывать*) заклада́ти, закла́сти (крамни́цю, книга́рню). **-ть** *заседание* — розпоча́ти засі́дання. **-ть** *конкурс* — відкрива́ти, відкри́ти ко́нкурс, розпоча́ти ко́нкурс, оголоси́ти ко́нкурс. *После смерти такого-то* **-лось** *наследство* — по сме́рті отако́го наста́ла спа́дщина.

Откры́тие — відкриття́ (ко́нкурсу); відчи́нення (крамни́ці); ви́нахід (-ходу), ви́найдення (без-дротово́го телегра́фу); виява, ви́яв, ви́явок (таємни́ці); викриття́ (зло́дія); зна́хід (руди́); визнат-тя́ (зло́чину) (СФА, VI, 289). **-тие** *наследства* — наста́ння спа́дщини.

Откры́тый — відкри́тий, я́вний, (*публичный*) прилю́дний. *Быть* **-тым** — бу́ти відчи́неним, о́твором стоя́ти. [Ха́та о́твором стоя́ла, і зло́дій увійшо́в]. **-тый** *вопрос* — нерозв'я́зане пита́ння. **-тый** *враг* — я́вний во́рог. **-тый** *грабёж* — я́вний (привсе́людний) грабу́нок. **-тое** *заседание* — прилю́дне засі́дання. **-тый** *лист* — від-кри́тий лист, (*стар.*) лист отве́ртий (АЮЗР, VI, 1, 358). **-тое** *место* — чи́сте мі́сце, по-ро́жнє мі́сце. **-тое** *море* — по́вне (чи́сте) мо́ре. *В* **-том** *море* — на по́вному мо́рі, в чи́стому мо́рі. **-тое** *письмо* — пошто́ва ка́ртка, листі́вка, відкри́тка, кореспонде́нтка. *Под* **-тым** *небом* — під ві́льним не́бом. **-тое** *поле* — чи́сте по́ле. **-то** — я́вно, не кри́ючись, не хова́ючись, отве́р-то, при(все)лю́дно.

Отку́да — (з)відки, ві́дкі́ль, відкіля́, звідкі́ль.

О'ткуп — ві́дкуп, о́дкуп. **-куп** *винный* — горіл-ча́ний ві́дкуп, оре́нда, пропіна́ція. *На* **-пу** — на відкупу́.

Откупа[и]ть — одкупа́ти, одкупи́ти [Я йому́ прода́в ха́ту, а по́тім одкупи́в за ті са́мі гро́ші], вику-па́ти, ви́купити. **-ся** — викупа́тися, ви́купитися.

Откупно́й — одкупни́й; одку́плений.

Отку́поривать, отку́порить — відтика́ти, віді́ткну́ти (пля́шку з вино́м). [да́р, пропіна́тор.

Откупщи́к — одкупщи́к; (*винный, стар.*) оран-

Отку́сывать, откуси́ть — відку́сювати, відкуси́ти, відгриза́ти, відгри́зти. [Він йому́ па́льця від-куси́в *или* відгри́з].

Отлага́тельный — одволіка́льний, одклада́льний, одкладни́й. **-ное** *условие* — одволіка́льна умо́-ва, одклада́льна (одкладна́) умо́ва.

Отлага́тельство — відклада́ння, відкла́д, [«Відкла́д не йде в лад»], відволіка́ння, відволо́ка. *Без малейшего* **-ва** — без найме́ншого відкла́ду, пія́к не відклада́ючи. *Дело, не терпящее* **-ва,** — нега́йна, нага́льна, пи́льна, невідкладна́ спра́ва (що не те́рпи́ть відкла́ду).

Отлага́ть, отложи́ть — відклада́ти, відкла́сти, від-(ст)ро́чувати, від(ст)ро́чити, відволіка́ти, відво-локти́, відтяга́ти, відтягти́. *Дело слушанием* **-ть** *за неявкой свидетелей или по просьбе сторон* — ро́згляд спра́ви відкла́сти за не-прибуття́м свідкі́в або за спі́льним проха́нням (на спі́льне проха́ння) сторі́н. **-ся** *от кого* — відпада́ти, відпа́сти од ко́го од чиє́ї вла́ди, від-окре́млюватися, відокре́митися, відділя́тися, від-ділитися [Ця краї́на від держа́ви відділи́лася, відпа́ла]; осіда́ти, осі́сти. [В воді́ сіль осі́ла].

Отла́мывать, отлома́ть — одло́млювати, одломи́ти (що від чо́го).

Отлега́ть, отле́чь — одляга́ти, одлягти́. **-ло́** *на сердце* — ле́гше ста́ло, поле́гшало (на се́рці). *После морозов* **-ло́** — пі́сля моро́зів одли́га наста́ла, одли́гло.

Отли́в — відли́в, відли́ва (в водопрово́ді); (*морской феномен*) відпли́в. [При́плив і відпли́в].

Отлива́ть, отли́ть — одлива́ти, одли́ти (оділля́ти), вилива́ти, ви́лити (ви́лляти), одсипа́ти, одси́па-ти, надлива́ти, надли́ти (наділля́ти) (чого́сь не-бага́то).

Отли́вка — лиття́, вилива́ння (з мета́лу), вилиття́.

Отлича́ть — одрізня́ти, одрізни́ти, розрізня́ти, роз-різни́ти, одзнача́ти, одзначи́ти, визнача́ти, ви́-значити. **-ся** — одрізня́тися (чим від чо́го), од-знача́тися, визна́чуватися, визнача́тися (чимсь видатни́м).

Отли́чие — відзна́ка; відмі́на, рі́зни́ця. В **-чие** — на відзна́чення. *В* **-чие** *от чего* — щоб одріз-ни́ти од чо́гось. *Знак* **-чия** (*орден и т. п.*) — відзна́ка.

Отличи́тельный — одмі́тний (знак), відзнача́льний (таврува́ння). **-ные** *признаки преступления, сделки, договора* — одмі́тні знаки зло́-чину, обору́дки, умо́ви

Отли́чный — (*от других*) одмі́нний, одмі́тний, одзна́чний; (*превосходный*) чудо́вий, роз-кі́шний, (*гал.*) знамени́тий.

Отло́гий—похи́лий, спа́дистий, зго́ристий (бе́рег), (*сходящий на нет*) спохо́ватий. **-го** — зго́ристо, спа́дисто, з-похо́ва.
Отло́гость —спа́дистість, зго́ристість, спохо́ватість.
Отложе́ние — (*дела*) о́дклад, відкла́д (спра́ви) (АВАК, XVIII, 352), відкла́дення.
Отложи́ть — одкла́сти, (*стар.*) одложи́ти (АВАК, XVIII, 351). [(ко́мір).
Отложно́й — одкла́дний, вико́тистий, ви́ло́жистий
Отло́мок — відло́мок (-ло́мка), відла́мок, ула́мок.
Отлуча́ть, отлучи́ть — відлуча́ти, відлучи́ти. **-ся** (*с места жительства*) — покида́ти, залиша́ти (мі́сце перебува́ння). [чення.
Отлуче́ние — відлуче́ння, (*исключение*) ви́лу-
Отлу́чка — відлу́ка, відлу́чка (КМ), (*короткая*) відбі́г. *Безвестная* **-ка** — бе́звість (-ти), безві́сна відлу́чка. *Быть в* **-ке** — вдо́ма не бу́ти, в відлу́ці перебува́ти, (**-ся**) відгоди́тися. **-ка** *нанявшегося во время перерыва работ* — відхі́д на́йнятого підчас пере́рви пра́ці. **-ка** *с места жительства* — відлу́чка з мі́сця перебува́ння, (*диал.*) відго́да. *Самовольная* **-ка** — самові́льна відлу́чка, відго́да, відбі́г.
Отма́лчиваться, отмолча́ться — одмо́вчуватися, одмо́вчатися.
Отмежева́ние — відмежува́ння (ґру́нту).
Отмежёвывать, отмежева́ть — відмежо́вувати, відмежува́ти, одрі́зати (ґру́нт). **-ся** — відмежо́вуватися, відмежува́тися, відокре́млюватися, відокре́митися (від ко́го).
О'тмель — мілина́, рінь (*ж. р.*).
Отме́на (отмене́ние) — скасува́ння, зне́сення (па́нщини, зако́ну). *В* **-ну** — на відмі́ну, на зміну. **-на** *окончательного приговора* — скасува́ння остато́чного при́суду (ви́року). **-на** *принятой меры обеспечения иска* — скасува́ння вжи́того спо́собу забезпе́чити по́зов. **-на** *распоряжения, приказа*—скасува́ння розпоря́дження, нака́зу.
Отме́нный — (*от другого*) рі́зний, одмі́тний, опрі́чний, *см.* **Отличный**.
Отменя́ть, отмени́ть — одміня́ти, одміни́ти, касува́ти, скасува́ти (КМ, АЮЗР, 6, 1, 156; ЛР, 44), зно́сити, знести.
Отме́ривать, отме́рить — одмі́рювати, одмі́ряти, ви[за]мі́рювати, ви́[за]мі́ряти (*напр.* куб піску́).
Отме́стка, отмще́ние — відда́ка, відпла́та, пі[о́]мста; відо́мста, відо́мщення. *В* **-ку** — на відда́ку, відда́чуючи, на відо́мсту.
Отме́тка — за́зпачка, знак, по́мітка. **-ка** *актов в крепостном реестре* — зареєструва́ння а́ктів у кріпосно́му реє́стрі, зареєструва́ння в а́ктах тве́рдости.
Отмеча́ть, отме́тить — за[по]знача́ти, за[по]значи́ти, відзнача́ти, відзначи́ти, одміча́ти, одмі́тити, поміча́ти, помі́тити, нотува́ти, занотува́ти. **-ный** — зазна́чений, від[по]мі́чений, занотó́ваний.
Отмора́живать — одморо́жувати, одморо́зити.
Отмща́ть, отмсти́ть — мсти́тися, помсти́тися (на ко́му), відда́чити, відплати́ти (кому́).
Отмыка́ть, отомкну́ть — одмика́ти, одімкну́ти, одпи-
Отмы́чка — одми́чка, одми́качка. [ра́ти, одпе́рти.

Отне́киваться — одмовля́тися, одмо́витися, запере́чувати, запере́чити, одмага́тися, одмогти́ся, одпира́тися, одпе́ртися; відкли́кати що, (*упорно запираться*) затя́тися.
Отнесе́ние — відне́сення: долу́чення, залі́чення.
Отнима́ть, отня́ть — відніма́ти, відня́ти, відбира́ти, відібра́ти, забира́ти, забра́ти, бра́ти, взя́ти (в ко́го) (з наси́льством) видира́ти, ви́дерти.
Относи́тельный — відно́сний, стосунко́вий, порівня́льний (бі́льшість); (*условный*) умо́вний. **-но** — відно́сно, стосунко́во, порі́внюючи, згля́дно (ЛР, 44). **-но** *чего* — з о́гляду на що, нале́жно до чо́го, що-до, відно́сно чо́го.
Относи́ть, отнести́ — відно́сити, відне́сти, (*на чей счёт*) припи́сувати, приписа́ти (кому́ що), ду́мати на ко́го, долуча́ти, долучи́ти, залі́чувати, залічи́ти (що до чо́го), зарахо́вувати, зарахува́ти. **-ся** *к чему* (*касаться*) — стосува́тися (до чо́го), відно́ситися до чо́го, ти́чатися, сяга́ти чого́ (КМ); нале́жати до; (*дружественно, враждебно, добросовестно*) ста́витися, поста́витися (прихи́льно, воро́же, со́вісно до люди́ни, до обов'я́зків), (*обращаться к кому-н.*) вдава́тися, вда́тися до ко́го (*с заявлением*) зголоша́тися, зголоси́тися до ко́го. *Вопросы,* **-щиеся** *к делу* — пита́ння, що стосу́ються до спра́ви, що до спра́ви ти́чуться, відно́сні до спра́ви. **-щийся** — доти́чний (до чо́го), відно́сний, (*причастный*) приче́тний (до чо́го).
Отноше́ние — відно́шення, стосу́пок (-нку) (КМ), доти́чність (до чо́го), по́гляд на що, (*мн.*) відно́сини, взає́мини, (*сношение*) зно́сини, (*письменное*) лист (ЛР, 44), листо́вне відно́шення. *В* **-нии** *чего* — що-до (КМ), су́проти ко́го, чо́го. *Во всех* **-ниях** — всіма́ сторона́ми, під ко́жним по́глядом, з усі́х бо́ків. *Личные* **-ния** — особи́сті стосу́нки, особи́сті відно́сини. *Взаимные* **-ния** — взаємовідно́сини, обопі́льні відно́сини. *На ваше* **-ние** *от 2 января 1926 г. за № 4* — на лист Ваш з (від) 2 сі́чня 1926 р. під ч. 4. *Не иметь с кем никаких* **-ний** — не ма́ти з ким жа́дних відно́син, стосу́нків, (*стар.*) не ма́ти до ко́го жа́дної доти́чности, до чи́нення. *Прекращение* **-ний** — (ро)зі́рвання зно́син. *Соседские* **-ния** — сусі́дські взає́мини. *Установить* (*этим актом*) *юридические* **-ния** (*с кем*) — встанови́ти (цим а́ктом) пра́вні стосу́нки (відно́сини) з ким-не́будь.
Отны́не — від цьо́го ча́су, з цьо́го ча́су, відтепе́р.
Отню́дь — ні в які́м ра́зі, в жа́дному ра́зі. **-ю́дь** *нет* — ніже́, аніже́, аж ніяк.
Отня́тие — відбира́ння, відібра́ння (*напр.* здоро́в'я), віді́йма́ння, відняття́; відруба́ння, ві́друб, відтина́ння, відрі́зування, відрі́зання (руки́).
Отня́ть — одня́ти, одібра́ти (гро́ші, здоро́в'я, си́лу); відруба́ти, відтя́ти, відрі́зати (ру́ку). **-ять** *по суду* — одпозива́ти щось (СФА, VI, 219).
Отобра́ние — відібра́ння (добра́, майна́). **-ние** *показания у свидетелей* — до́пит (переслу́хання) сві́дків. [з усі́х усю́д(ів).
Отовсю́ду — (з)відусю́ди, звідусі́ль, звідусі́ля,
Отогрева́ние — відогріва́ння, відогрі́ття.

Отогревáть, отогрéть — одігрівáти, одігрíти, (*дыханием*) хýхати, одхýхати (рýки). [відсýнути.

Отодвигáть, отодвинуть — відсувáти, відсóвувати,

Отождествлéние — утотóжнення, утóжнення, ідентифікувáння.

Отождествлять, отождествить — утотóжнювати, утотóжнити, ідентифікувáти, зідентифікувáти.

Отозвáние — відкликáння, відклик.

Отомстить — помстúтися (на кóму).

Отмщéние — пóмста, пíмста.

Отоплéние — огріття, опáлення, óпал; (*топливо*)

Отóрванность — відірваність. [пáливо.

Оторопéлый — торопленúй, сторопíлий, зляканий, переляканий.

Оторопéть — о[с]торопíти, поторопíти, злякáтися,

Оторóчка — обляміівка. [перелякáтися.

Отослáние, отсылка — відіслáння, відсилка.

Отощáлый — о[за]хлялий, змарнíлий.

Отощáть—(*несов.*) о[за]хлявáти, (*сов.*) охля(с)ти, захляти; марнíти, змарнíти, помарнíти. *От болезни* -áть — охляти з х(в)орóби, вúхиріти.

Отпадáть, отпáсть— відпадáти, відпáсти, відступáтися, відступúтися (від кóго, від чóго).

Отпадéние—відпадáння, відпадíння, відпáд, відступ,

Отпáивать — одпóювати, одпоїти. [відстýпництво.

Отпáрывать, отпорóть—одпóрювати, одпорóти, вúпороти. [Злóдій вúпоров знак на одéжі і продáв її].

Отпéтый — пропáщий (людúна).

Отпечатлевáть, отпечатлéть, -ся — відбивáти, відбúти, -ся, відтискáти, відтиснýти, -ся, вúтиснути, позначáти, позначúти, -ся. [Слíди вúтиснулися, позначúлися].

Отпечáток — відбиток, вúтиск (слíду), знак.

Отпечáтывать, отпечатать—видрукóвувати, вúдрукувати (кнúжку), витúскувати, вúтиснути (знакú).

Отпирáтельство — відмагáння, відпирáння.

Отпирáть, отперéть — одмикáти, одімкнýти, одчиняти, одчинúти.

Отпирáться, отперéться — відмагáтися, відмогтися од чóго, відрікáтися, відректúся чогó, відпирáтися, відпéртися, затятися, затаїтися.

Отпúска—відписáння, відпис, відписка; листувáння.

Отпис(ыв)áть, -ся—відпúсувати, -ся, відписáти, -ся.

Отплáта — відплáта, заплáта, віддяка.

Отплáчивать, отплатúть — відплáчувати, відплатúти, віддячувати(ся), віддячити(ся), віддавáти, віддáти. -тúть *тем же* — тим сáмим віддячитися, віть за віть віддáти.

Отползáть, отползтú—одплазóвувати, одплазувáти, одповзáти, одповзтú, одлáзити, одлíзти. [Порáнений одліз за двéрі].

Отполосовáть — одшмагáти, одперíщити.

Отпóр—óдсіч (-чи), відпертя. *Дать* -пóр *кому*— óдсіч дáти комý, відпéрти когó.

Отправúтель — відсúлач, висúлач, пересúлач, одпровáдник, вирядник.

Отпрáвка, отправлéние — пересилáння, переслáння, перéсилка (*напр.* поштóва); (*снаряжение*) виряджáння; (*исполнение*) одпрáва, одправувáння (сýду), відбýток (повúнности). вúповнення, вúконання (ýряду). -ние *должности* — урядувáння. -ние *натуральной повинности* — відбувáння відбýтків. -ние *поездов* — виряджáння поїздів. *Почтовое* -ние — поштóвий лист, поштóва пóсилка. -ние *правосудия* — одпрáва, одправувáння сýду. -ние (*удаление*) — одпрáва (ЛР, 44).

Отправлять, отпрáвить — (*в дорогу*) виправляти, вúправити, одправляти, одпрáвити, виряджáти, вúрядити; (*письмо*) висилáти. вúслати, пересилáти, переслáти, відсилáти, відіслáти; (*повинность*) відбувáти, відбýти, виповняти, вúповнити, викóнувати, вúконати, одправувáти (ýряд) (АЮЗР, 6, І, 156). -ить *на тот свет* — на той світ загнáти (запровáдити). -ся — (*куда*) виряджáтися, вúрядитися, виїздúти, вúїхати, йти, піти, (*в странствование*) помандрувáти.

Отпрáшиваться — одпрóшуватися, одпросúтися, випрóшуватися, вúпроситися (у відпуск). [(-нка).

О'тпрыск — пáросток, бростóк, пáгонець, пáгінок

О'тпуск — відпуск, відпустка; відпускáння, відпýщення. *Дополнительный* о. *во вредных производствах* — додаткóвий відпуск на шкідлúвих здорóв'ю підприéмствах. *Очередной* о. — чергóвий відпуск, чергóва відпустка. О. *по болезни, беременности и материнству*—відпуск (відпустка) чéрез х(в)óрість, чéрез вагітність, для-ради (зáдля) годувáння дитúни. О. *товаров за границу* — вúвіз товáрів за кордóн.

Отпускáть, отпустúть — відпускáти, відпустúти; попускáти, попустúти, випускáти, вúпустити; виправляти, вúправити, вивóзити, вúвезти; видавáти, вúдати (крам). -ить *бороду* — запустúти бóроду. -ить *на волю* — пустúти на вóлю. -áть *в долг* — давáти пáбір, на віру давáти. -ить *нож* — відгострúти ножá. -ить *пояс* — попустúти пóяса.

Отпускнóй — відпускнúй; вивозóвий (торгóвля). -нóй *билет* — білéт про відпуск (відпускнúй), відпустка.

Отрабáтывать, отрабóтать — одробляти, одробúти, (за)платúти робóтою, одбувáти, одбýти. -ть *прогульные дни* — набувáти, набýти (відробúти) прогýльні дні. -ная *вода* — зужúта, зужиткóвана водá.

Отрабóтка — відрóбок, відробíток. [Брáти грóші на відробíток].

Отрáва — отрýта, отрýя, трутúзна (ЧСР).

Отравúтель — отрýйник.

Отравлéние — отрýювання, отруїння.

Отравлять -вить — трýїти, отрýїти, струїти, затрýїти (АЮЗР, 6, І, 450). -ный — затрýєний, отрýєний, стрýєний. -ная *вода* — затрýєна водá.

Отрáвный — отрýтний, отрýйний.

Отрáда — відрáдість, відрáда, у[в]тíха; (*случайная*) прóсвіток.

Отрáдный — відрáдісний, рáдісний, просвíтлий.

Отражáть, отразить — відбивáти, відбúти. -áть *звук* — одгýкуватися. -áть *нападение* — відбивáти напад. -áть *свет* — одсвíчувати, відбивáти світло. -áть *подлинную жизнь* — відзеркáлювати (відбивáти) спрáвжнє життя.

Отражéние — (*отпор*) óдсіч, відбиття. -ние *звука* — óдгук, óдляск. -ние *света* — óдсвіт, óдблиск; відзеркáлювання (спрáвжнього життя). -ние *удара* — відбиття вдáру.

О'трасль — гáлузь (наýки, виробни́цтва, проми́сло́вости); пáросток; нащáдок, пото́мок.

Отрéбье — не́гідь (-годи), непо́тріб (-реба).

Отрéз — одрі́зування; одрі́з. *На* **-рéз** — нáчисто.

Отрезвлéние — витверéвіння. [цілко́м, геть-цілко́м.

Отрезвля́ть, отрезви́ть, -ся — (пр)отверéжувати, -ся, (пр)отверезі́ти, ви́тверезіти, -ся; прочу́ма- [тися.

Отрезно́й — одрі́зний.

Отрéзок — од[від]рі́зок, урі́зок, окрáйка, ві́дтинок.

Отрéзывать, отрéзать — одрі́зувати, одрі́зати, одтинáти, одтя́ти.

Отрекáться, отрéчься — зрікáтися, зректи́ся, вирікáтися, ви́ректися (чого́), відступáти, відступи́ти (від чо́го), відкидáтися, відки́нутися (від чо́го), поки́нути (що), відмовля́тися, відмо́витися (від чо́го), цурáтися, відцурáтися (чого́), відкасну́- [тися (чого́).

Отрéпье — дрáнтя, лахмі́ття, дрáнка.

Отречéние — зречéння, відмо́ва, відмо́влення, ви́речення, відцурáння. **-ние** *от наслéдства* — зречéння спáдщини, відмо́ва від спáдщини. **-ние** *от пожизненного владения* — зречéння доживо́тнього володі́ння.

Отрешáть, отреши́ть — усувáти, усу́нути (з посáди), скидáти, ски́нути з чо́го, відлучáти, відлучи́ти од чо́го. **-и́ть** *от должности* — усу́нути з посáди, (*стар.*) з у́ряду.

Отрешéние — усу́нення, ски́нення. **-ние** *от должности* — усу́нення, ски́нення з посáди, (*стар.*) [з у́ряду.

Отрицáние — заперéчення.

Отрицáтельный — заперéчний, негати́вний, відмо́вний. **-ный** *ответ* — відмо́вна (заперéчна) ві́дповідь. **-ные** *факты не подлежат доказыванию* — негати́вних фáктів не слід доводи́ти, фáктів заперéчних не дово́диться.

Отрицáть — заперéчувати, заперéчити, відмовля́ти, відмо́вити, відкидáти, відки́нути.

Отро́дие — ко́дло.

Отро́сток, о́тпрыск — пáросток, пáрость (-ти), пáгонець, пáгінок.

О'троческий — хлоп'я́чий, підпарубо́чий, дівчáчий.

О'трочество — хлоп'я́чий, підпарубо́чий, дівчáчий [вік.

О'труб — ві́друб, о́друб.

Отрубáть, отруби́ть — одру́бувати, одрубáти, одтинáти, одтя́ти, одсікáти, одсікти́.

Отрубно́й — одрубни́й. **-но́е** *землепользование* — одрубнé землекористування. **-но́й** *участок* — о́друб, одрубни́й учáсток. **-но́е** *владение* — одрубнé володі́ння.

Отрывáть, оторвáть — одривáти, одірвáти, оддирáти, оддéрти.

Отры́вистость — ури́вча(с)тість (мо́ви).

Отры́вок — ури́вок.

Отры́вочность — уривко́вість (мо́ви), ури́вчатість.

Отры́вочный — уривко́вий. **-но** — уривцéм. *Он* **-но** *говорит* — він гово́рить ури́вчато (нáче рубáє).

Отря́д — загі́н (-го́ну), ві́дділ. *Сторожевой* **-ряд** — чáта, сторожови́й загі́н.

Отряжáть, отряди́ть—виряджáти, ви́рядити, виправля́ти, ви́правити (кого́, куди́).

Отсвéчивать — одсві́чувати, одбивáти сві́тло; (*отражать*) одзеркáлювати щось.

Отсекáть, отсéчь — відсікáти, відсікти́, відтинáти, відтя́ти. [чення голови́, втяття́ ши́ї (ЛР, 44).

Отсечéние — відсі́чення. **-ние** *головы* — відсі-

Отслу́живать, -и́ть — вислу́жувати, ви́служити, вибувáти, ви́бути (рік), одбувáти, одбу́ти. **-ть** *работой* — відробля́ти, відроби́ти.

Отсовéтывать — розрáяти, одрáяти (кому́ що, або кого́ від чо́го).

Отсро́чивать, отсро́чить — від(ст)ро́чувати, від(ст)ро́чи́ти, відкладáти, відкла́сти.

Отсро́чка—відстро́чка, відклáд. **-ка** *заседания*— відклáд засі́дання. **-ка** *долга* — відстро́чення бо́ргу. **-ка** *по договору* — відстро́чення договору. **-ка** *сессии* — відро́чення (відклáд) сéсії.

Отставáть, отстáть — (*в ходе*) відставáти, відстáти, одбивáтися, одби́тися; (*отвязаться*) одчепи́тися (від ко́го), одкасну́тися (від ко́го). **-вший** — відпáлий, відли́плий (від чо́го).

Отстáвка — відстáвка. *Дать* **-ку** — відстáвити (кого́). *Пойти в* **-ку** — подáтися (піти́) в відстáвку.

Отставля́ть, отстáвить — відставля́ти, відстáвити.

Отставно́й — одставни́й.

Отстáивать, отстоя́ть—обсто́ювати (ЛР, 54) (кого́, що); обставáти, обстáти (за ким, за чим), вісто́ювати, вісто́яти (за що, за чим), борони́ти, оборони́ти (кого́, що); висто́ювати, ви́стояти (пéвний час); відлягáти (від чо́го). *Село* **-и́т** *от города на десять вёрст* — від мі́ста до селá дéсять версто́в бу́де. **-щий** (*от города*) — далéкий, відлéглий (від мі́ста). **-щий** *от города на десять вёрст* — далéкий від мі́ста на дéсять версто́в. **-ть** *право* — оборони́ти прáво, досто́яти прáва (АЮЗР, 8, V, 39).

Отстáлый — відстáлий (від ко́го).

Отсто́й — відсто́янка, гу́ща, фус, фуз, осто́я.

Отстрáивать, отстро́ить — одбудо́вувати, одбудувáти, вибудо́вувати, ви́будувати, будувáти, збудувáти (хáту).

Отстранéние—усу́нення. **-ние** *от должности*— усу́нення з посáди, (*стар.*) з у́ряду.

Отстраня́ть, отстрани́ть — відсувáти, відсу́нути; усувáти, усу́нути, відстороня́ти, відсторони́ти. **-ни́ть** *от должности* — усу́нути з посáди, (*стар.*) з у́ряду.

Отступáть, отступи́ть — відступáти, відступи́ти, збо́чувати, збо́чити; (*отказываться*) зрікáтися, зректи́ся, цурáтися, одцурáтися, ки́дати, поки́нути. **-и́ть** *от правила* — одхили́тися од прáвила, ви́ступити з прáвила (КМ).

Отступлéние — ві́дступ. [перекинчик, переки́дчик.

Отсту́пник — відсту́пник, апостáт, перéвертень,

Отсту́пничество — відсту́пництво, апостáзія.

Отступно́й — відступни́й. **-но́е** — відчíпнé.

Отсуждáть, отсуди́ть — відсу́джувати, відсуди́ти (від ко́го що́), прису́джувати, присуди́ти (від ко́го кому́).

Отсу́тствие — відсу́тність, (*стар.*) неприто́мність, небу́тність, небуття́; брак (чо́го). *Безвестное* **-вие** — бéзвість, перебувáння невідо́мо де, заподі́лість. **-вие** *денег, безденежье*—брак гро́шей, безгрошéв'я, безгрі́шшя. **-вие** *должного надзора* — брак належного до́гляду, недбáйли́вість, недбáлість, непильнувáння (АЮЗР, 6, I, 472). *В моё* **-вие** — за мо́го небуття́, за моє́ї відсу́тности, (*стар.*) без би́[у́]тности моє́ї (СФА, VI, 205; ЧСР). *В* **-вии** *обвиняемого* — без

(присутности) обвинуваченого. *Судебное следствие произведено в* **-вие** *обвиняемого* — судове слідство переведено без обвинуваченого. **-вие** *упаковки* — відсутність упакування. **-вие** *юридических доказательств* — брак правних доводів, доказів.

Отсутствовать — не бути, бути відсутнім. **-щий** — неприсутній, *стар.* неприто́мний.

Отсчитывать, отсчитать — відлічувати, відлічити, відраховувати, відрахувати.

Отсылать, отослать — одсилати, одіслати.

Отсыпной — одсипний, одсипаний. **-ное** — одсипне.

Отсырелый (*товар*) — відвоглий, відвологлий, звогчілий (крам). [одлягнути.

Отсыреть — відвог(пу)ти, відволо́гнути, звогчіти,

Отсюда — (з)відси, (з)відсіль, (з)відсіля.

Оттаивать, оттаять — одтавати, одтанути, одмерзати, одмерзнути, розмерзатися, розмерзнутися.

Отталкивать, оттолкнуть — одпихати, одіпхнути, одштовхувати, одштовхнути, відтручати, відтрутити.

Оттаскивать, оттащить—відтягати, відтягти, відволікати, відволочити, відволокти. **-ать** *за волосы* — наскубити кого, начубити, вичубити кого, чуба нам'яти кому, натовкти кого.

Оттачивать, отточить—гострити, вигострити, на-

Оттенок — відтінок. [гострити.

Оттенять, оттенить — відтіняти, відтінити, (*подчеркнуть*) підкреслити, окремо зазначити.

О'ттепель — одлига, розтепіль.

Оттеснять, оттеснить—відтісняти, відтіснити, відпирати, відперти (ЛР, 44). [одтерти (замерзлого).

Оттирать, оттереть (*замёрзшего*) — одтирати,

О'ттиск — відбиток, відтиск; витиск.

Отторжение — відірвання, відлучення, відлука.

Оттуда — (з)відти, (з)відтіль, (з)відтіля, з того місця, (*зап.*) з-тамтіль (АЮЗР, 6, I, 402).

Оттягивать, оттянуть — відтягати, відтягти, від[про]волікати, від[про]волокти, зволікати, зволокти (справу). [волока.

Оттяжка — відтягання, тяганина, проволока, від-

Отуманивать, отуманить — туманити, потуманити кого, туману пускати, пустити кому, памороки забивати, забити кому. [пуватий (людина).

Отупелый — затупілий, (*глуповатый*) пришеле-

Отупеть — затупіти.

Отучать, отучить — одучувати, одучити, відпаджувати, відпадити (від чого). [(кров, кров'ю).

Отхаркивать, -кнуть — одхаркувати, одхаркати

Отхлынуть — одхлинути, податися назад, геть.

Отходить, отойти — відходити, відійти. **-ти** *со службы*—відійти (від кого), (*бросить*) кинути службу (в кого). **-ить** (*умирать*) — умирати, умерти, конати, сконати, кінчатися, кінчитися.

Отхожий — сторонній, далекий, відхожий. **-жее** *место* — ретирада, відхоже місце, відхідник, відхідок, (*грубо*) нужник. **-жий** *промысел* — заробітки, зарібки. *Итти в* **-жий** *промысел*— іти на заробітки. [(вагона).

Отцеплять, отцепить — одчіплювати, одчепити

Отцеубийство—батьковбив[ий]ство, отцевбийство.

Отцеубийца — батьковбивця, батьковбийник, отцевбивця.

Отцовский (**отчий**) — батьківський, батьків, отецький, отцевий, (*стар.*) отчизний (ЛР, 44).

Отцовщина — батьківщина, (*стар.*) отцевщизна (СФА, VI, 467), отцівщизна (ЛР, 44).

Отчал — одчалювання, одчал.

Отчаливать — одчалювати, одчалити, одпливати, одпливти, одвалювати, одвалити. [Човен одчалив. Пароплав одвалив (одплив) од берега].

Отчасти — почасти; частиною.

Отчаиваться, отчаяться — тратити (стратити) надію, в зневіру (в одчай) впадати, впасти, зневірюватися, зневіритися, пуститися берега.

Отчаяние — одчай, відчай, зневіра, безнадія, очайдушність. [ність, очайдушність.

Отчаянность — безнадійність, безпорадність; шале-

Отчаянный, -но — одчайний, -но; (*от'явленный*) очайдушний, -но, шалений, забісований, запеклий, голінний. [Голінний злодій з нього був = *он был* **-ным** *вором*].

Отчего? — чого, чому, чом, через що?

Отчёркивать, отчеркнуть—відкреслювати, відкреслити, одзначати, одзначити.

О'тчество — по-батькові. [Ім'я — Петро, а по-батькові — Григорович]. *Называть по* **-ву** — іменувати (титулувати) по-батькові.

Отчёт — звідомлення, звіт про що, справоздання з чого, (*денежный*) рахунки. *Годовой* **-чёт** — річне звідомлення, річний звіт. **-чёт** *о деятельности суда* — звідомлення про діяльність суду. *Он отдаёт себе* **-чёт** *в своих поступках* — він розуміє (розбирає), що робить; він знає, що робить; він свідомий своїх вчинків. *Сдать денежный* **-чёт** — здати рахунки, подати грошове звідомлення.

Отчётливость—виразність, (*обстоятельность*) докладність. [рахунків.

Отчётность — звідомність, звітодавство, здавання

Отчётный — звідомний, звітний, рахунковий. **-ный** *год* (*бухгалт.*)—звідомний рік, рахунковий рік.

О'тчим —вітчим (материн чоловік, нерідний батько).

Отчисление — одлічування, одлік, одліч (-чи), одраховування, одрахування, одрахунок. *Делать* **-ние** *на что* — відлічувати (відраховувати) на що, робити одліч (одрахунок) на що. **-ние** *в специальный фонд*—од[за]раховування до спеціяльного фонду, на спеціяльний фонд.

Отчитывать, отчитать — одчитувати, одчитати; (*колдов.*) одшіптувати, одшептати. **-ся** (*в денежных суммах*) — рахунки здавати кому, відраховуватися перед ким. **-ся** *перед кем в деятельности* — подавати звідомлення кому про діяльність.

Отчуждаемость — вивласнюваність, відчужиміс́ть.

Отчуждать, отчудить — вивласнювати, вивласнити (маєток), відчужувати, відчужити.

Отчуждение — вивласнення, вивлащення (маєтку), відчужіння. **-ние** *в казну* — вивлащення на державу, на користь державі. **-ние** *для государственной или общественной пользы* — вивлащення на державні або громадські потреби (експропріяція). **-ние** *долей в предприятии не допускается* — передавати (відчужувати) свою пайку в підприємстві заборонено.

Отшатну́ться — одсахну́тися, одхитну́тися (од ко́го); ки́нути (кого́), одцура́тися (кого́). *Все от него* **-лись** — всі його́ одцура́лися, од нього поодкида́лися.

Отшу́чиваться, отшути́ться — жа́ртами одбива-

Отщепе́нец — одщепе́нець. [тися, оджартува́тися.

Оты́скивание — шука́ння, одшука́ння, вишу́кування, ви́шукання. **-ние** *прав по суду* — шука́ння (дохо́дження) пра́ва судо́м. **-ние** *груза* — одшука́ння вантажу́, кла́жі.

Оты́скивать, отыска́ть — шука́ти, відшу́кувати, відшука́ти (КМ), вишу́кувати, ви́шукати.

От'явленный — зві́сний, всім відо́мий, з'ясо́ваний. [Всім відо́мий, я́вний зло́дій. З'ясо́ваний негі́дник].

Отяготи́тельный — о(б)тя́жливий, обтяжни́й, тяжки́й, суту́жний, утя́жливий. **-ные** *условия договора* — тяжкі́ (обтя́жливі) умо́ви догово́ру.

Отягоща́ть, -ти́ть — обтя́жувати, обтяжа́ти, обтя́жити, утяжа́ти, утя́жити.

Отягоще́ние — обтя́ження (ТОК, III, 18), утя́ження.

От'е́зд — від'ї́зд, од'ї́зд, ви́їзд.

От'езжа́ть, от'е́хать — від'їзди́ти, від'їжджа́ти, від'ї́хати; виїзди́ти, виїжджа́ти, ви́їхати.

Официа́льность — офіці́й[я́ль]ність, урядо́вість.

Официа́льный — офіці́й[я́ль]ний, урядо́вий. **-ный** *допрос* — офіці́й[я́ль]ний до́пит, офіці́й[я́ль]не допи́тування, урядо́ве випи́тування (СФА, VI, 206). **-но** — офіці́й[я́ль]но, урядо́во (ЛР, 44).

Официо́зность — офіціо́зність.

Официо́зный — офіціо́зний (о́рган). **-но** — офіціо́зно. [узя́ти.

Оха́пка — обере́мок. *Взять в* **-ку** — на обере́мок

Охва́тывать, охвати́ть — обхо́плювати, обхопи́ти, обійма́ти, обня́ти, обсяга́ти, обсягти́.

Охладе́ть — з(а)байду́жніти, (пр)охоло́нути (до ко́го, до чо́го). [до чо́го).

Охлажде́ние — охоло́да, байду́жність (до ко́го,

Охмеле́ть — за[о]хмелі́ти, сп'яні́ти, оп'яні́ти, упи́тися. **-вший**, *опьяневший* — підпи́лий (ЛЗ VI), на пі́дпитку чолові́к, сп'яні́лий, захмелі́лий.

Охо́та — ло́ви, полюва́ння, (*реже*) охо́та, (*как промысел*) мисливство, лове́цтво, стріле́цтво. *Он пошёл на* **-ту** — він пішо́в на полюва́ння, пішо́в (зайців) полюва́ти, би́ти; (*желание, расположение к чему*) хіть (*р.* хі́ті, *вм.* хо́ти). *Я сделаю это с* **-тою** — я це зроблю́ залю́бки, охо́че, з дорого́ю душе́ю.

Охо́титься — полюва́ти, ходи́ти на полюва́ння, (*реже*) охо́титися.

Охо́тник — лове́ць, мисли́вець, стріле́ць (*ружейный*), (*реже*) охо́тник.

Охо́тничий — мисли́вський, стріле́цький, лове́цький (прила́ддя), охо́тницький (рушни́ця, соба́ка). **-кий** *промысел* — лове́цтво, мисли́вство.

Охо́тный — охо́чий до чо́го, радні́ший. **-но** — охо́че, з(а) охо́тою, залю́бки, з дорого́ю душе́ю.

Охра́на, *ограждение* — охоро́на, (*кто охраняет*) сторо́жа, оборо́на, ва́рта. **-на** *наследства* — охоро́на спа́дщини. *Ночная* **-на** — нічна́ охоро́на, нічна́ сторо́жа.

Охране́ние — охоро́на, охороне́ння. **-ние** *лесов* — охороне́ння лі́сів. *Сторожевое* **-ние** — сто-

Охрани́тель — охоро́нець. [ро́жа, беке́т.

Охрани́тельный — охоро́нний. **-ная** *грамота, письмо* — ох[б]оро́нний лист. **-ное** *производство* — охоро́нне судочи́нство. **-ные** *меры в отношении имущества умершего* — за́ходи, щоб охорони́ти добро́ пі́сля вме́рлого, за́ходи на охоро́ну добра́. *В* **-ном** *порядке* (*в порядке* **-ного** *производства*) — в поря́дкові охоро́нного судочи́нства.

Охра́нный — охоро́нний. **-ная** *грамота, лист* — охоро́нна гра́мота, лист; охоро́на (ЛИМ, 44).

Охраня́ть, охрани́ть — охороня́ти, охорони́ти, стерегти́, встерегти́, оберега́ти, оберегти́ що, кого́, пильнува́ти, допильнува́ти чого́. **-ять** *порядок* — догляда́ти (пильнува́ти) поря́дку (КМ).

Оце́нивать, оцени́ть — цінува́ти, поцінува́ти, оцінува́ти, зацінува́ти; таксува́ти, (*стар.*) осумо́вувати (КМ), осумува́ти (АЮЗР, 6, I, 282).

Оце́нка — цінува́ння, о́цінка. *Делать* **-ку** — цінува́ти, поцінува́ти. **-ка** *доказательств принадлежит суду* — зважа́ти до́води (скла́сти ці́ну до́водам) ма́є суд.

Оце́ночный — ціно́вий (комі́сія), цінува́льний. **-ная** *стоимость* — ціна́, ціно́вана ва́ртість.

Оце́нщик — оці́нник, цінува́льник, такса́тор (лі́сів і земе́ль).

Оцепене́ние — одубі́лість, здерев'яні́лість. *Трупное* **-ние** — закля́клість, задубі́лість.

Оцепене́ть — о[за]дубі́ти, о[з]дерев'яні́ти, за-

Оцепле́ние — ото́чення. [кля́кнути.

Оцепля́ть, оцепи́ть — ото́чувати, оточи́ти.

Оча́г — о́гнище, каби́ця (надво́рі). *Иметь свой* **-а́г** — свою́ домі́вку ма́ти. *У домашнего* **-га́** — ко́ло рі́дного о́гнища. [ва́ння.

Очарова́ние — чар, ча́ри, зачарува́ння, причару-

Очаро́вывать, очарова́ть — чарува́ти, з(а)чаро́вувати, з(а)чарува́ти, причаро́вувати, причарува́ти, приворожи́ти. [сві́док.

Очеви́дец — самови́дець (СФА, VI, 249), нао́чний

Очеви́дность — очеви́дність, очеви́стість, нао́чність.

Очеви́дный — очеви́дний, очеви́стий, нао́чний, я́вний (ЛР, 44). види́мий. **-но** — очеви́дячки, живови́дячки, очеви́сто, види́мо, види́ма річ.

О́чень — ду́же, ве́льми, си́льно[е], аж-аж.

Очередно́й — чергови́й. *Перейти к* **-ным** *делам* — перейти́ до де́нного поря́дку, перейти́ до чергови́х справ.

О́чередь — черга́ (АЮЗР, 8, V 130) (*вин.* че́ргу), че́ред, ряд, поря́док де́нний. *Быть, стоять на* **-ди** — на черзі́ бу́ти, стоя́ти (бу́ти) на де́ннім поря́дку (про спра́ви, пита́ння). *Ждать* **-ди** — жда́ти (чека́ти) черги́ своє́ї. *На* **-ди** — на черзі́. *Вне* **-ди** — по-за черго́ю, по-над че́ргу. **-редь** *отправки грузов* — черга́ на відпрова́дження (відсила́ння) вантажі́в, кла́ди. *В первую* **-редь** — в пе́ршу че́ргу. *По* **-ди** — по черзі́. *Попасть в* **-редь** — під че́ргу прийти́ся. *Стоять* (*стать*) *в* **-ди** — че́ргу (-ги́) засто́ювати (за-

О'че́рк — на́рис, на́черк. [сто́яти).

Очерне́ние (*личности*) — заплямува́ння, чорні́ння, обчо́рнення (осо́би), обмо́влення.

Очерни́ть — поплямува́ти, попля́мити, заплямува́ти, запля́мити, о(б)чорни́ти, вчорни́ти.

Очерстве́ть — зачерстві́ти. [Хліб зачерстві́в].

Очерта́ние — о́брис, о́бвід (-о́ду), окре́слення, о́крес.

Очертить — обрисувати, окреслити. **-ть** *голову* — осліп, сліпма.

Очистка — чищення, вичищення, о(б)чистка, обчищення; виправдання. **-ка** *имущества при продаже, залоге* — виправдання майна при продажу, при заставі, очистка (краму на митниці).

Очищать, очистить — о(б)чищати, о(б)чистити, вичищати, вичистити; виправдувати, виправдати. **-ить** *место* — спорожнити місце. **-ть** *посуду* — спорожнити посуд. **-ть** *товары пошлиною* — заплатити мито за товари, очистити крам (митом).

Очищение — очищення, вичищення; заплата, виплата; випорожнення.

Очки — окуляри. **-ко** — очко (на картах).

Очной — очний. *Давать* **-ную** *ставку* — ставити на очі, ставити навіч, зводити на очі з ким, зводи зводити, на зводи ставити. **-ная** *ставка* — зведення на очі, поставлення на очі, (*стар.*) очна мова (ЧГВ, 57), зводи.

Очнуться — очутитися, прийти до пам'яти, до притомности, прочуняти, опам'ятатися.

Очутиться — опинитися. **-ся** *в безвыходном положении* — опинитися в безпорадному становищі.

Ошалелый — шалений, очманілий, одурілий.

Ошалеть — здуріти, збезглуздіти, очманіти.

Ошеломление — приголомшення.

Ошеломлять, ошеломить — приголомшувати, приголомшити, отуманювати, отуманити кого, забивати (забити) пам'яроки кому. *Быть* **-ным** — бути приголомшеному, (*фамил.*) отетеріти.

Ошибаться, ошибиться — помилятися, помилитися (на чому), омилятися, хибити, схибити, змилити; (*опознаться, попасть в неприятную историю*) вклепатися (в що). **-ся** *в расчете* — прогадати. **-ся** *в цене* — процінувати.

Ошибка — помилка, похибка, о(б)милка, хиба. **-ка** *в завещании* — помилка в духівниці (в заповіті). *По* **-ке** — помилково. **-ка** *при сделке* — помилка в оборудці.

Ошибочность — помилковість.

Ошибочный — помилковий, хибний, омильний. **-ный** *взгляд* — помилковий (хибний) погляд. **-но** — помилково, (*стар.*) омилне (ЛР, 44).

Ощетиниться — настовбурчитися, наїжитися, напудритися, визвіритися.

Ощуп(ыв)ать — лапати, облапати, мацати, обмацати.

Ощупью — (нав)обмацки, налапуючи, полапки, полапцем.

Ощутительность — відчутість, почутність, чутливість, чуткість, (*неприятная*) дошкульність, болючість; (*заметность*) слідність.

Ощутительный — відчутий, відчутний, почутний, почутливий, чуткий; дошкульний. **-ная** *необходимость* — відчута (пекуча) потреба. **-но** — відчутно, дошкульно, болячé. **-но** *испытывать* — болячé відчувати (якусь потребу, недостачу); (*заметный, -но*) слідний, слідно.

Ощущать, ощутить — від[по]чувати, від[по]чути, чути, почути, вчувати, вчути.

Ощутимый — відчуваний; *см.* **Ощутительный.**

Ощущение — відчування, відчуття (болю, образи), почування, почуття, вчування, вчуття.

П

Пагуба — погуба, по[за]гибель, згуба; втрата, страта, погуба.

Пагубный — погубний, згубний. **-но** — по[за]гибельно, погубно, згубно.

Падалище — стервище.

Падаль — падло, стерво.

Падать, (у)пасть — падати, упасти, валитися, повалитися; (*погибать*) гинути, загибати, загинути. (*приходить в упадок*) підупадати, підупасти, занепадати, занепасти. **-ать** *духом* — в журбу (в тугу) вдаватися. **-ет** *жребий* (*на кого*) — падає жеребок на кого, випадає кому. **-ать, упасть** *в обморок* — умлівати, у[зо]мліти, надати (упасти) вомлілому. **-ет** *подозрение* (*на кого*) — падає підозріння (*стар.* вина) на кого. **-ать** *в цене* — падати в ціні. [А'кції падають у ціні]. *Девушка* **пала** — дівчина запропастила, занапастила себе, свою долю. **Павшая** — запропащена.

Падёж — (*скота*) падіж (-іжу), падь (-и) дох, виздих, промірок, помір (-мору) (на худобу (КМ); (*грамматичн.*) відм[од]мінок.

Падение — падання (акцій); спадання, спад води.

Падкий — (*на что*) охочий, ласий (до чого), кваппий, скваплйвий (до чого).

Падучая (*болезнь*) — падучка, чорна неміч, чорна х(в)ороба, родимчик (переважно про дітей).

Падчерица — пасербиця, падчірка (дочка чоловікова або жінчина од попереднього шлюбу).

Падший — запро[на]пащений; пропащий.

Паевой — пайовий, пайковий. **-вой** *капитал* — пайовий капітал.

Паёк — пайка; (харчова пайка) пайок.

Пазуха — пазуха.

Пай — пай, пайка (доля); дільниця (лісу, поля, то-що). *Общество на* **-ях** — пайове товариство.

Пайщик — пайщик, пайовик. **-ик** *кооперативного общества* — член кооперативного товариства.

Пакгауз — пакгавз, комора, склад (на товари).

Пакет — пакет; ко[н]верт; (*посылочка*) пакунок.

Пакля — клоччя.

Паковать — пакувати, запакувати.

Пакостить — пакостити, напакостити, капостити, накапостити; прикростей наробити кому.

Пакостник — пако[і]сник, капо[і]сник; паскуд[ник]а.

Пакостный — пако[і]сний, капосний; шко[і]дливий; паскудний, [скудство.

Пакость — пако[і]сть, капость; шкода, збиток; па-

Пала́та — пала́та. **-та** *Мер и Весов* — Пала́та Міри й Ваги́. **-ты** — пала́ц, пала́ти. *У него ума* **-та** — о, він голова́ (розу́мна голова́).

Пала́тка — наме́т, шатро́, накриття́; халабу́да, халабу́дка, я́тка (на база́рі). *Пробирная* **-тка** — пробі́рна пала́та, пробі́рня.

Пала́ч — кат, катю́га.

Па́лец — па́лець (в маши́ні па́лець — зуб).

Палиса́дник — горо́дчик, паліса́дник, квітни́к, при́садок.

Пали́ть — пали́ти, спали́ти; стріля́ти.

Па́лка — па́лиця, (що з не́ю хо́дять) ціпо́к; лома́ка (необро́блена), кий, киі́о́к, (з одного́ кінця́ загну́та) ковіньќа, (*толстая дубинка*) дрю[у]к, дрю[у]чо́к. *Делать из-под* **-ки** — роби́ти з при́мусу, за чужи́м пригно́м.

Паллиати́в — паліяти́в (*и в ж. р.* паліяти́ва), частко́ве (тимчасо́ве) поле́гшення; (*фамил.*) латани́на.

Паллиати́вный — паліяти́вний. **-ные** *меры* — частко́ві (паліяти́вні) за́ходи, тимчасо́ві за́ходи, за́соби, (*фамил.*) латани́на.

Па́лочный — па́ли[і]чний, кийови́й. **-ные** *удары* — вда́ри па́лицею, кия́ми. *Под* **-ными** *ударами* — під палі́ччям.

Па́луба — чарда́к, (*реже*) па́луба.

Пальба́ — стріляни́на, стрільба́.

Пальто́ — пальто́ (*р.* пальта́).

Па́мятливый—пам'ятли́вий, пам'ятки́й, пам'яту́щий.

Па́мятник — па́м'ятник, па́м'ятка. **-ки** *искусства* — па́м'ятки мисте́цтва. **-ик** (*на могиле*) — надгро́бок, нагро́бок. **-ки** *старины* — па́м'ятки старовини́.

Па́мятный — па́м'ятний, незабу́тній, па́м'яти гі́дний. **-ная** *книжка* — пропа́м'ятна кни́жка. *Это ему будет* **-но** — це йому́ в па́м'ятку (в тямки́) бу́де, це йому́ да́сться в знаки́. [мни́ть.

Па́мятовать — пам'ята́ти, пам'ятува́ти, *см.* По-

Па́мять — па́м'ять (-ти); спо́гад, спо́мин, зга́дка; па́м'ятка. *Упал без* **-ти** — впав непритомний. *Без* **-ти** *был в неё влюблён* — шале́но (аж до ша́лу) був зако́ханий у ній. *Сегодня день* **-ти** *Шевченка* — сього́дні па́м'ятка по Шевче́нкові. *В* **-ять** *врезаться* — в тямки́ вби́тися, в знаки́ да́тися. *На* **-ять** (*наизусть*) — на па́м'ять, з па́м'яти; (*на воспоминание*) на спо́мин, на зга́дку, на не́забудь (про що, про ко́го). *Приводить* (*кому*) *на* **-ять** — прига́дувати (кому́ що). *Приводить себе на* **-ять** — прига́дувати собі́. **-ять** *слабая* — коро́тка (слабка́) па́м'ять. *Это совсем вышло у меня из* **-ти**, *совсем забыл* — це зо́всім мені́ з па́м'яти ви́пало, зо́всім про це забу́в. [(кому́).

Панеги́рик — панегі́рик, похва́льне сло́во, (по)хвала́

Панеги́рист — а́втор панегі́рика, панегі́рист, хвалі́й (-ія́), (*стар.*) хва́льця.

Пане́ль — пане́ля (пла́нка); тротуа́р, пішохі́д (з ка́меню, це́гли, цементо́ваний широ́кий), хідни́к.

Панибра́т — панібра́т, кумпа́н. [Він з ним за панібра́та].

Панибра́тство — панібра́тство, кумпа́нство; братання.

Па́ника — па́ніка, слі́пий жах, переполо́х.

Панихи́да — панахи́да. *Служить* **-ду** *воспрещается* — пра́вити, відправля́ти панахи́ду заборо́нено (забороня́ється).

Пани́ческий — пані́чний. **-кое** *настроение* — пані́чний на́стрій (-рою), переполо́х.

Пантоми́ма — пантомі́ма, ми́ги. [На пантомі́мах, на ми́гах говори́ти].

Папиро́са — цига́рка, папіро́са. *Курить* **-сы** *запрещается* — пали́ти цига́рки́ заборо́нено.

Па́пка — (*для бумаг*) обго́ртка, те́ка, папі́рниця.

Пар — (*испарение*) па́ра; (*о земле*) па́рина, пар, перелі́г, облі́г (-ло́гу), толока́. *Быть под* **-ом** — парува́ти, обло́гом (перело́гом) лежа́ти, під толоко́ю бу́ти.

Па́ра — па́ра, дво́є, дві[о]йко́; (*чета*) подру́жжя, подру́жня па́ра. **-ра** (*запряжка*) *волов* — супру́г(а) волів. *Составлять* (*составить*) **-ру**, *подбирать* (*подобрать*) *под* **-ру** — добира́ти, добра́ти до па́ри, парува́ти, спарува́ти.

Пара́граф — пара́граф, статтья́. **-граф** *устава* — пара́граф (стаття́) у стату́ті; пара́граф стату́ту.

Пара́д — пара́да, (*наряд*) убі́р (*р.* убо́ру), ша́ти.

Пара́дный — пара́дний, показо́вий, пи́шний, урочи́стий, розкі́шний. **-ная** *дверь* — пара́дні две́рі.

Парази́т — парази́т, чужоїд, що живе́ чужи́м ко́штом.

Паразити́ческий — паразити́чний, парази́тський, чужоїдний.

Парази́тный — парази́тний, чужоїдний, трутне́вий.

Парализова́ть — паралізува́ти, спаралізува́ти; ні́щити (вплив), припиня́ти (ді́ло). **Парализо́ванный** — спаралізо́ваний.

Пара́лич — пара́ліж (*м. р.*), пара́ліза (*ж. р.*).

Параллелогра́мм — паралелогра́м, рівнобі́жник.

Паралле́ль — парале́ля, рівнобі́жна (рівноле́жна) лі́нія, рівнобі́жне ко́ло, (*сравнение*) парале́ля, порівня́ння.

Паралле́льный — рівнобі́жний, рівноле́жний, парале́льний.

Пара́ша — пара́ша, ді́жка, це́бер (*р.* -бра́).

Па́рень — па́рубок. **-нем** *быть* — парубкува́ти.

Пари́ — закла́д. *Держать* **-ри́** — заклада́тися, об закла́д би́тися, у закла́д іти́.

Парите́т — парите́т, рі́вність.

Парите́тный — парите́тний, рі́вний, однако́вий. *На* **-ных** *началах* — на парите́тних підста́вах, на́рівно.

Пари́ть — шири́ти, ви́соко літа́ти, (за)но́ситися.

Па́рить — па́рити, ви́парити, шпа́рити, ви́шпарити.

Парла́мент — парла́мент.

Парламента́рный — парламента́рний, парламе́нтський (систе́ма, лад).

Парламентё́р — парламента́р, посере́дник, перемо́вник.

Парла́ме́нтский — парламе́нтський (звича́й). **-кое** *выражение* — парламе́нтський (парламента́рний) ви́раз, мо́ва, ви́раз як у парла́менті.

Па́рный — па́ристий [Па́ристі воли́], спаро́ваний, до па́ри.

Парови́к — парови́к.

Парово́з — паро́віз (-о́зу), паротя́г, локомоти́в(а).

Парово́й — парови́й. **-во́е** *отопление* — паро́ве огрі́ття. **-во́й** *котёл* — парови́й каза́н. **-ва́я** *машина* — парова́ маши́на, парови́к. **-во́е** *отделение* — парови́чна. **-во́е** *поле* — па́рина, пар.

Пароксизм — пароксизм, напад (х(в)оробн), перепа-
Пароль — пароля, гасло. [док.
Паром — пором (-на), перевіз через річку.
Паромщик — поромщик, поронник, перевізник.
Пароход — пароплав.
Пароходный — пароплавний. **-ная** *пристань* — пристань для пароплавів.
Пароходство — пароплавба, пароплавство.
Партиец — партієць (*р.* партійця).
Партизан — партизан.
Партизанский — партизанський.
Партизанство — партизанство, партизанщина.
Партийный — партійний. **-ный** *билет* — партійний білет, партквиток (-тка).
Партикуляризм — партикуляризм.
Партикулярный — партикулярний, приватний. **-ное** *платье* — цивільне вбрання.
Партитура, *муз.* — партитура.
Партия — партія (політична; у грі; товару, то-що). *Он ей не* **-ия** — він їй не партія, не пара.
Партнёр — партнер.
Парус — вітрило, (*редко*) парус. *Плыть на всех* **-сах** — плинти, всі вітрила розіп'явши.
Парусный — вітрильний, (*реже*) парусовий. **-ная** *лодка* — човен на вітрилах, човен вітрильний (парусовий), парусовик.
Парцеляция — парцелювання, парцеляція (поділ землі на дрібні вчастки).
Парча — парча, (*стар.*) зла[о]тоглав.
Парчёвый — парчевий, (*стар.*) зла[о]тоглавий.
Пасека — пасіка, бджільник.
Пасечник — пасічник. *Быть* **-ком** — пасічникувати.
Пасквиль — пасквіль, пашквиль (літературний твір, звичайно непідписаний, де автор кого-небудь ганьбить, закидаючи йому нечесні вчинки).
Пасквилянт — пасквілянт, пашквилянт (автор, що написав пасквіля).
Пасмурный — (*угрюмый*) хмурий, похмурий, хмур(а)ний, сумовитий (людина). **-ный** *день* — хмарний день, похмура днина. **-ное** *небо* — смутне небо. *Сегодня* **-ный** *день* — сьогодні хмарно.
Паспорт — пашпорт (КМ). *Заграничный* **-порт** — закордонний пашпорт.
Паспортный — пашпортний, пашпортовий. **-ная** *система* — пашпортова система.
Пассажир — пасажир.
Пассажирский — пасажирський, пасажирний. **-ский** *билет* — пасажирський квиток. **-ский** *поезд* — пасажирський поїзд.
Пассив — пасив (протилежне активові). [жість.
Пассивность — пасивність (недіяльність); байду-
Пассивный — пасивний (недіяльний); байдужий.
Пастбище — пастівник (СФА, VI, 432), пасовисько, паствисько (ТОК, III, 129), випас, пасто[і]вень (-вня). *Общественное* **-ще** — вигін, громадський пастовень, громадський випас.
Пастьба — попасання, випасання, попас, випас. *Время* **-бы** — пасовиця.
Пасха — великдень; паска (печена).
Пасынок — пасинок (чоловіків або жінчин син од попереднього шлюбу), пасерб.
Патент — патент (свідоцтво); диплом на що.
Патентный — патентний, патентовий. **-ный** *сбор* — патент, патентова оплата.
Патентовать — патентувати, давати патент, диплом. **-ный** — патентований (ліки), дипломований (з дипломом вчений).
Патетический — патетичний. **-ки** — патетично, з пафосом, з захватом, в захопленням.
Патока — патока (од меду, од цукру), меляса (од буряків), сироп.
Паточный — з патоки (з сиропу). [х(в)оробний.
Патологический — патологічний; х(в)оробливий,
Патология — патологія (наука про природу слабостей, про властивість х(в)ороб).
Патриот — патріот.
Патриотизм — патріотизм.
Патриотический — патріотичний.
Патрон — (*покровитель*) патрон; (*ж. р.*) патронеса; (*для заряда*) патрон для набою, набій (*р.* набою) (в рушниці, в револьвері).
Патронный — для набоїв, з набоями. **-ный** *завод* — завод (фабрика) набоїв.
Патронташ — ладунка, ладівниця, патронташ.
Патруль — патруль, обхід, дозір, варта. *Ходить* **-лем** — патрулювати, обходом ходити.
Патрульный — патрульний, вартовий.
Пауза — павза, зупинка, перерва, перестанок.
Паук — павук; глитай (людина, що визискує инших).
Пах — пахвина.
Пахарь — плугатар (-ря), орач, ратай, хлібороб.
Пахать — орати, ралити (ралом).
Пахнуть — пахнути; (не дуже) пахтіти, дхнути; (погано) смердіти (чим), воняти.
Пахота — орanка, орання. *Окончить* **-ту** — обоpатися. *Отработать* **-ою** — відорати кому.
Пахотный — орний. **-ная** *земля* — робоча земля (ЛР, 44), поле, пин'я (СФА, VI, 10), нива (РР, 44); орана земля, рілля.
Пахоть — поле, оране поле, нива, рілля.
Пахучесть — запашність, пахучість.
Пахучий — запашний, пахучий, духовитий.
Пачка — пачка, жмут, в'язка.
Пачкать, запачкать — каляти, закаляти, мазати, умазати, замазати, бруднити, забруднити, ляпати, заляпати. **-ный** — умазаний, покаляний, забруднений. **-ся** *кровью* — скривавитися, умазатися в кров.
Пачкотня — ляпанина, мазанина; базграннна.
Пачкун, пачкунья — нехлюй, нехлюя, нечепура, замазура, (*бумагомаратель*) папермаз.
Пашенный — орний, ораний.
Пашня — орна земля, поле, орне поле, рілля, нива.
Паштетная — паштетня (їдальня).
Паясничать — кумедії витворяти, кумедничати, дурника строїти, блазну[ю]вати.
Паяц — кумедник, сміхач, блазень.
Педагог — педагог (учитель).
Педагогика — педагогіка.
Педагогический — педагогічний.
Педагогия — педагогія.
Педераст — педераст, мужоложник.
Педерастия — педерастія, мужолозтво.
Пекарня — пекарня, хлібопічня.
Пекарь — пекар, хлібопік; перепечайка (та, що печехліб па базар).

Пеленáть — повивáти, повúти, сповивáти, сповúти.
Пенсионéр — пенсіонéр (той хто одéржує, здобувáє пéнсію).
Пенсиóнный — пенсíйний. **-ный** *капитал* — пенсíйний капітáл.
Пéнсия — пéнсія. *Выслужить* **-ию** — вúслужити пéнсію, дослужúти до пéнсії.
Пенькá — прядиво, конóплі (*р.* коноплéль), плóскінь (*р.* плóскони).
Пенькóвый — прядив'яний, конóпляний, плоскíнний.
Пенá — пенá; штраф, грошовá кáра.
Пенять — дорікáти комý, нарікáти на кóго.
Пéпел — пóпіл (*р.* пóпелу). *Обратиться в* **-ел** — спопелíти.
Пéпелище — попелúще, згáрище, погорíлисько (АЮЗР, 6, I, 418). *Родное* **-ще** — рíдне óгнище, бáтьківщина, рíдна осéля.
Пéрвенец, -ница — первáк (син), первáчка (дочкá), первóрідень.
Пéрвенство — пéршість, першенствó. *Иметь* **-ство** — першенствó, пéред у чóму мáти.
Пéрвенствовать — бýти найпéршим, найпервíшим, пéред вéсти, пéред мáти, гóру мáти над ким (горувáти), верхувáти. **-щее** *положение* — першенствó, найпéршоє (найпервíшеє) станóвище.
Первобы́тный — пéрвісний, предковíчний, стародáвній, первостáйний. **-ный** *человек* — пéрвісна людúна. *Обратить в* **-ное** *состояние* — повернýти до пéрвісного стáну.
Первоклáссный — перв[ш]орядний.
Первоначáло — первопочáток. *С* **-чала** — з-первовíку, з сáмого почáтку.
Первоначáльный — пéрвісний (набуттá); початкóвий (наýка) (ЛР, 44), первопочаткóвий. **-ный** *иск* — головнúй (пéрвісний) пóзов. **-ного** *обладания право* — прáво пéрвісного посідáння.
Первоосновá — перв[ш]ооснóва, перв[ш]опідстáва.
Перворóдный — перворíдний, первородженний.
Перворóдство — перворíдність, перворíддя.
Перворождéнный — первóрідень, перворóдженний.
Первостепéнный — перв[ш]орядний, найбíльшої (що-найпéршої) вагú. *Документ* **-ного** *значения* — докýмент першорядної (найбíльшої, що-найпéршої) вагú.
Пéрвый — пéрший, пéрвий; перéдній; крáщий, найкрáщий. *Во* **-вых** — пéрв[ш]е, попéрше. *В* **-вый** *раз* — упéрве, упéрше, пéршим рáзом, вперваx. **-во** *на* **-во** — насáмперед, перш за всé. **-вый** *приобретатель* — пéрвісний надбáч (набувáч). *Случившееся в* **-вый** *раз* — первинá. *Товар* **-ого** *сорта* — товáр найкрáщий, найвúщого розбóру.
Перебаллотировáть — перебалотувáти.
Перебаллотирóвка — перебалотувáння. [тень.
Перебéжчик — перекúдько, перекúнчик, перéвер-
Перебивáть, перебúть — перебивáти, перебúти, перешкоджáти, перешкóдити; перепинáти, перепинúти, перебаранчáти, на перешкóді ставáти (стáти). **-ся** — (сяк так) перебивáтися, пробивáтися, бíдкатися, перебідувáти.
Перебирáть, перебрáть — перебирáти, перебрáти (що), набирáти, набрáти бíльше, ніж слід, ніж трéба; перебирáти, вередувáти (чим). **-áться** — перебирáтися, переїздúти, перенóситися (з ква(р)тири на ква(р)тиру).
Перебóй — перебíй (-бóю), перéбивка в робóті. *На* **-бóй** — навперéйми, навперéбивки.
Перебóр — перебíр. **-óр** *за провоз на железной дороге* — перебíр за перевíз залізницею.
Перебóрка — перегорóжа (в хáті, в кімнáті). *Поставить в комнате* **-ку** — перегородúти хáту, кімнáту. [привередливість.
Перебóрчивость — перебíрч[л]ивість, вередлúвість,
Перебóрчивый — перебíрч[л]ивий, вередлúвий, при-
Перебрáнка — лáйка, свáрка. [вередливий.
Перебрáсывать, перебрóсить — перекидáти, перекúнути. **-ся** — перекидáтися, перекúнутися. **-ся** *словом* — перекúнутися слівцéм, трóхи побалáкати, однé óдному сказáти слóво.
Перебывáть, перебы́ть — перебувáти, перебýти (денéбудь якúйсь час). [вати, пересудúти.
Переверш́ать, перевершúть — (*дело*) пересýджу-
Перевершéние — (*дела*) пересýджування, перéгляд (спрáви).
Перевéс — перевáга, перемóга. *Иметь* **-вéс** — мáти перевáгу, верх. *Получить* **-вéс** — верх, гóру взяти.
Перевирáть, переврáть — перебрíхувати, перебрехáти, перинáкшувати, перинáкшити, перекрýчувати, перекрутúти.
Перевóд — перевíд (-óду) (майнá); перенесéння (устанóви); перéклад (книжки); перéказ (грóшей, бáнковий, поштóвий). *Денежный* **-вóд** — грошéвий перéказ. **-вóд** *по почте* — поштóвий перéказ.
Переводúть, перевестú — перевóдити, перевéсти когó (на íншу посáду), перепровáджувати, перепровáдити; переносити, перенéсти (когó), переселяти, переселúти; перекладáти, переклáсти (кнúжку); переказувати, переказáти (грóші). **-тú** *на деньги* — звести (абó перевéсти) на грóші (ЛР, 44). **-тúсь** *на нет* — на нíвець перейтú, знікчéмніти.
Переводнóй — перекладéний. перекладнúй (стаття); переказóвий (вéксель).
Перевóдчик — перекладáч, перекладчик; товмáч (АЮЗР, 8, V, 137). **-чик** *краденого* — перевóдник крáденого (СФА, VI, 152). **-чик** *при суде* — судóвий перекладáч, товмáч.
Перевóз — перевíз (-óзу), перевóзи. *Заниматься* **-зом** — перевíз держáти, перевóзити. *Плата за* **-óз** — перевізнé.
Перевозúть, перевезтú — перевóзити, перевезти.
Перевóзка — перевíз (-óзу), перевезéння, перевóзи. **-ка** *с поля снопов* — возовúця.
Перевóзочный — перевозóвий, перевíзний. **-ное** *средство* — зáсоби до перевóзу.
Перевóзчик — перевíзник, перевóзець.
Переволновáться — перетурбувáтися, перехвилювáтися.
Перевoрáчивать, переворотúть — перевертáти, перевернýти, перекидáти, перекúнути, перегортáти, перегорнýти (сторінки в кнúзі).
Переворóт — переворóт, нáгла перемíна, нáгла змíна. *Естественный* **-óт** — природній, натурáльний переворóт.

Перевы́ручка — пере́вищка, надутό́ржок.

Перегиб — перегина́ння, перегин, (*стар.*) пе́рéгба; залі́м (-ло́му), за́крут.

Перегиба́ть, -гну́ть — перегина́ти, перегну́ти, перехиля́ти, перехили́ти.

Перегля́дываться, -ну́ться — пере[з]гля́дуватися, пере[з]гля́нутися,ззира́тися, ззирну́тися.

Перегнива́ть, перегни́ть — перегнива́ти, перегни́ти, за[по]гни́ти, тру́хнути, потру́хнути, стру́хнути (де́рево), трупі́шати, струпі́шати.

Перегно́й — перегні́й (-о́ю).

Перегова́риваться — перемовля́тися, сло́вом перекида́тися, говори́ти з ким дві-три сло́ві.

Перегово́ры — перегово́ри, пере́справи. *Вступать в* **-ры** — (роз)поча́ти перегово́ри, вда́тися в пере́справи з ким. *Прекратить* **-ры** — зірва́ти (розірва́ти) перегово́ри, пере́справи.

Перего́нка — переганя́ння, перегі́н (спи́рту). *В* **-ку** *бежать* — нав(в)и́передки (навза́води) бі́гти.

Перего́нный — перегі́нний. **-ный** *аппарат* — перегі́нне прила́ддя, прила́ддя до переганя́ння, ле́мбик.

Перегоня́ть, перегна́ть — переганя́ти, перегна́ти, випередж́ати, ви́передити, (*пробегать мимо*) обмина́ти, обмину́ти; перего́нити, перегна́ти.

Перегора́живать, перегороди́ть — перегоро́джувати, перегороди́ти, переділя́ти, переділи́ти, перепиня́ти, перепини́ти, (*перерезать*) перетина́ти, перетя́ти (шлях кому́).

Перегоро́дка — перегоро́жа, (*на реке для ловли рыбы*) із, ізо́к (*р.* ізка́), яз.

Перегружа́ть, перегрузи́ть — переванта́жувати, переванта́жити (з ваго́на в ваго́н); переобтя́жувати, переобтя́жити кого́сь (пра́цею). [цею).

Перегру́зка — переванта́ження; переобтя́ження (пра́-

Перёд (-ду) — пе́ред, передо́к (у во́зі).

Передава́ть, переда́ть — передава́ти, переда́ти, в'дава́ти, відда́ти (ТОК, III); (*предоставлять, стар.*) піддава́ти, підда́ти (СФА, VI, 303); (*сообщить*) переказувати, переказа́ти; пересила́ти, пересла́ти; доруча́ти, доручи́ти; переплачувати, переплати́ти. **-а́ть** *вексель* — переказувати ве́ксель. **-а́ть** *по духовному завещанию* — одписа́ти (в духівни́ці). **-а́ть** *право* — переда́ти пра́во, (*стар.*) пра́во вли́ти (АЮЗР, 6, I, 180). **-а́ть** *в распоряжение, владение и пользование* — переда́ти на розпоря́дження, володі́ння й користува́ння, (*стар.*) пода́ти в міць, володі́ння й ужива́ння (АЮЗР, 8, I, 92).

Переда́точный — переда́тний, передава́льний, переказо́вий. **-ная** *инстанция* — передава́льна інста́нція, інста́нція, щоб переда́ти. **-ная** *надпись* — передава́льний (переда́тний) на́пис, джи́ро.

Переда́ча — передава́ння, переда́ча, переда́ння; пе́реказ; пнддато́к.

Передвига́ть, передви́нуть, -ся — пересува́ти (пересо́вувати), пересу́нути, **-ся**.

Передвиже́ние — пересува́ння; пересо́вування. **-ние** *войск* — пересува́ння ві́йськ, перехо́ди (АЮЗР, 6, I, 586). *Средство* **-ния** — за́соби до пере́їзду або́ до перево́зу.

Передвижно́й — пересувни́й, передвижни́й, рухо́мий, походя́щий (теа́тр).

Переде́л — переді́л (КМ).

Переде́лка — перероблення, (*переделанное*) перерόбка. [ро́бки.

Переде́лывать, переде́лать — переро́блювати, перероби́ти.

Переделя́ть, передели́ть — переділя́ти, переділи́ти.

Передёргивать, передёрнуть — пересми́кувати, пересмикну́ти. *Его* **-нуло** — його́ аж сіпну́ло, він сіпну́вся.

Передержа́тель — перехо́вник, передéржувач (той, що перехо́вує, передéржує зло́дія або́ покра́дені ре́чі).

Передержа́тельство — перехо́вування (ЧСР), перехо́вництво, передéржанство.

Передéрживать, передержа́ть — перехо́вувати, перехова́ти, передéржувати, передéржати.

Передéржка — пересми́кування; (*экзамена*) перетри́мування, нове́ склада́ння і́спиту.

Пере́дник — хв[ф]арту́х, попере́дник, попере́дничок.

Пере́дний — пере́дній. **-няя** *часть* — пе́ред, передо́к (-дка́). [ре́дня (кі́мна́та).

Пере́дняя — (*комната*) передпокі́й (-ко́ю), пе-

Передове́рие — передові́реність, переуповнова́ження, передові́ра. *Право дальнейшего* **-ия** — пра́во да́льшого переу́повнова́ження (да́льшої передові́ри), пра́во передові́ря́ти да́лі.

Передоверя́ть, передове́рить — передові́ря́ти, передові́рити, переуповнова́жувати, переуповнова́жити.

Передово́й — передови́й, пере́дній; (*прогрессивный*) поступо́вий. **-ва́я** *статья* — провідна́ (вступна́) стаття́, передови́ця.

Передопра́шивать, передопроси́ть — перепи́тувати, перепита́ти (на́ново), передопи́тувати, передопита́ти. [передо́пит.

Передопро́с — пере́пит (нови́й); передопи́тування,

Передра́знивать, передразни́ть — передра́жнювати, передражни́ти, перекривля́ти, перекриви́ти, (*звукоподражательно*) переклика́ти, перекли́кнути.

Передря́га — ха́лепа, колотне́ча; триво́га.

Переду́мывать, переду́мать — переду́мувати, переду́мати, розду́мувати, розду́мати, **-ся**.

Переды́шка — перепочи́в(-н), перепочи́в[н]ок, пере́дишка.

Перее́зд — пере́їзд, пере́їздка. [ре́дишка.

Переезжа́ть, перее́хать — переї́здити, переї́хати, перево́зитися, переве́зтися, перебира́тися, перебра́тися (з ква(р)ти́ри на ква(р)ти́ру).

Пережива́ние — пережива́ння, пережиття́.

Пережива́ть, пережи́ть — пережива́ти, пережи́ти, перебува́ти, перебу́ти.

Пережида́ть, пережда́ть — пережида́ти, пережда́ти, перечі́кувати, перечека́ти, (*сов.*) перегоди́ти, перечасува́ти (недо́вго), перетрива́ти.

Перезакла́д, перезало́г — перезаста́ва.

Перезакла́дывать, перезаложи́ть — перезаставля́ти, перезаста́вити.

Переизбира́ть, переизбра́ть — переобира́ти, переобра́ти, перевибира́ти, переви́брати.

Переизбра́ние — переобра́ння, переви́бори.

Переименова́ние — переі[й]менува́ння.

Переименовывать, переименовать — переі[й]меновувати. переі[й]менувати.
Переимчивость — перейнятливість, перетямливість.
Переимчивый — перейнятливий, перетямливий.
Переиначивать, переиначить — переінакшувати, переінакшити, перейншувати, перейншити, перекручувати, перекрутити, перевертати, перевернути.
Перейскивание — перешукування, перетрус.
Перейскивать, переискать — перешукувати, перешукати, перетрушувати, перетрусити.
Перекапывать, перекопать — перекопувати, перекопати (дорогу).
Перекат — мілина, обміль, перекат (*под водою*).
Перекладина — перекладина, поперечина, поперечка, банта, бантина (в будівлі); (*лава*) кладка через воду.
Перекладной — перекладний; підставний. [Підставні коні].
Перекладывать, перекласть, переложить — перекладати, перекласти (вину), перекидати, перекинути (вину).
Перекликаться — перегукуватися, перегукнутися.
Перекличка — перекликання, переклик, перекличка. *Делать* (*сделать*) **-ку** — перекликати, перекликати, робити перекличку.
Перековеркать — перекрутити; понівечити, перенівечити.
Переколотить — перебити, поперебивати.
Перекор — перекір (-кору), суперечка, змагання. *На* **-кор** — наперекір, всупереч чому.
Перекрашивать, перекрасить — перекрашувати, перекрасити, перефарбовувати, перефарбувати, перемальовувати, перемалювати.
Перекрестный — перехресний. **-ный** *допрос* — перехресний (звідусюдний) допит, допитування во всіх боків.
Перекресток — перехрестя, роздоріжжя, роздорож(-жи), розпуття.
Перекупать, перекупить — перекуповувати (перекупляти), перекупити.
Перекупщик — перекупець, перекупник, перекупень.
Перекупщица — перекупниця, (*торговка*) перекупка.
Перелагать, переложить — перекладати, перекласти.
Переламывать — переломлювати, переломити.
Перележалый — злежалий, перележалий (крам).
Перележать — перележати.
Перелезать — перелазити, перелізти.
Перелесок — перелісок, переліс.
Перелет — переліт (-льоту).
Перелетный — перелітний (птах).
Переливать — переливати, перел[ля]ити, пересипати, пересипати. **-ать** *из пустого в порожнее* — на дрібниці час марнувати, (*ирон.*) оповідати сон рябої кобили.
Перелистывать, перелистать — перегортати, перегорнути.
Переловить — переловити.
Перелог — переліг (-логу), обліг (-логу). *Земля лежит* **-гом** — облогом земля лежить.
Перелом — злім (*р.* злому), перелім (-лому), перемога (у хоробі); полом (-лому), зламання (ноги); злім, зламане місце (на нозі).
Перемалывать — перемелювати, перемолоти (зерно).
Переманивать, переманить — переманювати, переманити, перенаджувати, перенадити, перемовляти, перемовити.

Перемарывать — перекреслювати, перекреслити, викреслювати, викреслити, перечіркувати (перечеркати), перечеркнути.
Перемежаться — перериватися, перерватися, перегодитися, мінятися, змінитися, перемінятися, перемінитися, чергуватися. **-щийся** — переривний, чергований. [Чергована пропасниця].
Перемежевание — перемежування (землі).
Перемежевывать — перемежовувати, перемежувати, переміряти, переміряти.
Перемена — переміна, зміна, одміна.
Переменять, переменить — переміняти, перемінити, зміняти, змінити, одміняти, одмінити, заміняти, замінити.
Перемещать, переместить, ся — переміщати, переміститн, -ся.
Перемещение — переміщування, переміщення.
Перемигиваться — переморгуватися, переморгнутися.
Перемирие — замирення, перемир'я. *Заключить* **-рие** — замиритися, зробити (вчинити) замирення. *Соблюдать* **-рие** — держати перемир'я.
Перемычка — (*арка*) перемичка, (*свод*) склепіння; перечка, поперечка; (на річці) загата.
Перенаселение — перезалюднення, перенаселення.
Перенесение — перенесення, переносини.
Перенимание — переймання, займання, займанка, перейма.
Перенимать, перенять — переймати, перейняти, перехоплювати, перехопити.
Перенос — перенесення, переніс (-носу), переносини. **-ние** *здания* — перенесення будівлі.
Переносить, перенесть — переносити, перенести, (засідання) перекладати, перекласти (на иншу днину); зносити, знести, терпіти, витерпіти, одтерпіти що, дізнавати, дізнати чого, зазн(ав)ати (лиха). **-ти** *болезнь* — відхорувати, переслабувати. **-ти** *тяжкую болезнь из-за чего* — тяжко відхорувати щось.
Переносица — перенісся.
Переночевать — переночувати, обночувати.
Перенумеровывать, перенумеровать — перенумеровувати, перенумерувати.
Переобременение — переобтяження.
Переобременять — переобтяжувати, переобтяжити.
Переодевание — передягання, перебирання.
Переодевать, переодеть, -ся — передягати, -ся, передягти, -ся, перебиратися, перебратися (ким, за кого). **-делся** *нищим* — перебрався за старця.
Переосвидетельствование — пере(о)свідкування, переоглядіння.
Переосвидетельствовать — пере(о)свідкувати, переоглянути.
Переоценивать, переоценить — переціняти, перецінити, перецінувати.
Переоценка — перецінування, перецінка.
Перепечатание — передрукування.
Перепечатка — передрук.
Перепечатывать, перепечатать — передруковувати, передрукувати.
Переписка — переписування, списування, копіювання чогось *или* з чогось; (*обмен письмами*) листування (з ким). *Вести* **-ку** — листуватися (з ким). **-ка** (*изготовление*) *копии* — виготовлення копії, (с)копіювання.
Переписчик, -чица — переписувач, -чка, списувач, -чка, копіїст, -тка.

Перепи́сывание — перепи́сування, *сов.* переписа́ння, (с)копіюва́ння.
Перепи́сывать, переписа́ть — перепи́сувати, пере́писа́ти, писа́ти, списа́ти, (*о мног.*) пописа́ти (ре́чі, люде́й).
Пе́репись — пере́пис, спис. *Народная* **-пись** — пере́пис лю́дности. *Всеобщая* **-пись** — всеглю́дний пере́пис. [ти).
Перепла́вка (*монеты*) — перето́плювання (моне́
Переплавля́ть, перепла́вить — перето́плювати, перетопи́ти.
Перепле́т — опра́ва, палі[я]ту́рка (на кни́жці).
Переплета́ть, переплести́ — (*сплетать*) переплі́тати, переплести́, перевити, переплу́тувати, переплу́тати; (*книгу*) оправля́ти, опра́вити (кни́жку), заве́сти (кни́жку) в палі[я]ту́рку.
Перепле́тный — палі[я]ту́рний, опра́вний. **-ная** *мастерская* — палі[я]ту́рня.
Перепле́тчик — палі[я]ту́рник, опра́вник, (*зап.*)
Переполне́ние — перепо́внення. [інтроліга́тор.
Переполня́ть, перепо́лнить — переповня́ти, переповни́ти, налля́ти вщерть.
Перепо́й - перепі́й (-по́ю).
Перепо́нка — плі́ва́, плі́вка (помі́ж па́льцями), пере́тинка. [(-во́зу).
Перепра́ва — переправля́ння, перепра́ва, переві́з
Переправля́ть, -ся, перепра́вить, -ся — перево́зити, -ся, переве́зти, -ся, переправля́ти, -ся, перепра́вити,-ся, перепрова́дити, -ся куди́ че́рез що́, перебира́тися, перебра́тися, перехопи́тися (шви́дко) (на той бе́рег).
Перепродава́ть, перепрода́ть — перепро́дувати,
Перепродаве́ц — перепро́дувач. [перепрода́ти.
Перепрода́жа — перепро́даж (-жу).
Перепроизво́дство — надви́роб, переви́роб, перевиро́блення, надпроду́кція, перепроду́кція, гіперпроду́кція.
Перепря́жка — перепряга́ння, пере́пря́жка.
Перепря́тывать, перепря́тать — перехо́вувати, перехова́ти (ЛР, 44).
Перепу́г — пере́ля́к, переполо́х, пере́страх.
Перепуга́ть, -ся — переляка́ти, -ся, переполоши́ти, -ся. [плу́тати, -ся.
Перепу́тывать, -ся — переплу́тувати, -ся, пере-
Перепу́тье — розпу́ття, роздорі́жжя, ро́здоріж (-жи). *На* **-тье** — на розпу́тті, на роздорі́жжі.
Перераба́тывать, перерабо́тать — переро́блювати, переро́би́ти.
Перерабо́тка — переро́блювання, переро́блення. **-ка** (*произведение*) — переро́бка.
Перерасхо́д — надвитра́та, надтра́та, перетра́та.
Перере́з — пере́різ. *На* **-ре́з** — навпере́йми (кому́).
Перереза́ть — перері́зувати, перері́зати, перетина́ти, перетя́ти (що, доро́гу кому́), перейма́ти, перейня́ти кого́.
Перереша́ть, перереши́ть — пересу́джувати, пересуди́ти, перері́шувати, перері́ши́ти (спра́ву).
Переру́б (*деревьев, превышающий дозволенную рубку*) — пере́руб (де́рева по́над дозво́лену кі́лькість).
Перерубить — перерубати (лі́су), з[на]руба́ти бі́льше де́рева (дере́вні), ніж дозво́лено.
Переры́в — пере́рва. **-ры́в** *давности* — пере́рва да́вности. **-ры́в** *для отдыха* — пере́рва задля спочи́нку. *После* **-ва** *исковая давность начинается снова* — пі́сля́ пере́рви позовна́ да́вність почина́ється зно́ву.
Переса́дка (*пересаживание*) — переса́джування (де́рева), пересаді́ння; пере́са́дка (на залі́зни́ці).
Пересека́ть — перетина́ти, перетя́ти. **-щая** *линия* (*жел. дор.*) — перехре́сна ко́лія (залі́зни́ча). **-щий** — перехре́сний. [ця).
Переселе́нец — переселе́нець, пересе́лець (-сіль
Переселе́ние — пересе́лення. *Великое* **-ние** *народов* — вели́ка мандрі́вка наро́дів.
Переселе́нческий—переселе́н[ч]ий. **-ская** *кладь*—переселе́нча кладь, переселе́нчий ванта́ж.
Переселя́ть, -ся, пересели́ть, -ся — переселя́ти, -ся, пересели́ти, -ся.
Переска́з — переповіда́ння, пере́повідь, пере́(с)каз.
Переска́зывать — переповіда́ти, переповісти, перека́зувати, переказа́ти.
Пересма́тривать, пересмотре́ть—перегляда́ти, перегля́нути (спра́ву), передивля́тися, передиви́тися (в спра́ві), передиви́ти спра́ву.
Пересмо́тр — пере́гляд, перегляда́ння, нови́й ро́згляд. **-о́тр** *действующего законодательства по какому-нибудь вопросу* — пере́гляд чи́нних зако́нів у яко́му-не́будь пита́нні. **-о́тр** *решения* — пере́гляд ви́року.
Переспо́рить — переспо́рити, перемогти́ в супере́чці, переговори́ти. [перепита́ти.
Переспра́шивать, переспроси́ть — перепи́тувати,
Переспро́с—перепи́тування, пере́пит, нови́й до́пит.
Пересро́чивать — перестро́чувати, перестро́чити, переставля́ти строк, перезнача́ти строк.
Пересро́чка — перестро́чування, перестро́чка.
Перессо́рить — пересвари́ти. **-ся** — пересвари́тися, посвари́тися.
Перестава́ть, переста́ть — перестава́ти, переста́ти.
Перестра́ивать, перестро́ить — перебудо́вувати, перебудува́ти, перестро́ювати, перестро́їти.
Перестро́йка — перебудува́ння, перебудо́ва, пере́стрій (-ою).
Пересу́ды—погові́р (-во́ру), осу́да, плі́тки́, бала́чки́.
Пересу́живать, пересуди́ть — пересу́джувати, пересуди́ти (спра́ву), (*сплетничать*) суди́ти-гу́дити кого́, обмовля́ти кого́, обговорювати, обговори́ти кого́, погові́р пуска́ти, пусти́ти (на ко́го).
Пересчи́тывать, пересчита́ть — перерахо́вувати, перерахува́ти, перелі́чувати, перелічи́ти.
Перес(ы)ла́ть — пересила́ти, пересла́ти.
Пересы́лка — пере́силка, пересила́ння, пересла́ння.
Пересы́льный — переси́льний. *Камера для* **-ных** *арестантов*—ка́мера для переси́льних арешта́нтів (в'я́знів). **-ная** *тюрьма* — переси́льна тюрма́.
Перетолко́вывать (*извращать*) — переверта́ти, переверну́ти, перекру́чувати, перекрути́ти по-сво́єму, переіна́кшувати, переіна́кшити.
Перето́ржка — пере́торги, перето́ржка. [ва́тися.
Перетрево́житься — перетурбува́тися, перехвилю-
Переубежда́ть, -ся, переубеди́ть, -ся — переко́нувати, -ся, перекона́ти, -ся.
Переукрепле́ние — переукрі́плення, перезакрі́плення. **-ние** *недвижимого имущества во избежание платежа долгов*—переукрі́плення нерухо́мого майна́, щоб боргі́в не плати́ти.

Переукрепля́ть, переукрепи́ть — переукріпля́ти, переукріпи́ти, перезакріпля́ти, перезакріпи́ти.
Переу́лок — переву́лок, прову́лок, зау́лок; (*без выхода*) за́зубень, глухи́й прову́лок.
Переустро́йство — перебудува́ння, перебудо́ва; переу́стрій (-рою).
Переуступа́ть — перепи́сувати, переписа́ти (що на ко́го); відступа́ти, відступи́ти (що кому́).
Переусту́пка — пере́пис (чого́ на ко́го), ві́дступ (кому́ чого́).
Переусту́почный — переписни́й (лист).
Переутомле́ние — перевто́ма, перенату́ження, знесилення.
Переутомля́ть, переутоми́ть — перевтомля́ти, перевтоми́ти, перенату́жувати, перенату́жити, знесилювати, знесилити. **-ся** — **-ся**, перепада́тися, перепа́стися.
Перехва́т, перехва́тывание — перехо́плювання, перехо́плення, пере́йма, переймання, перейняття́.
Перехва́тчик — перехі́пник, пере́ємець (-мця).
Перехва́тывать, перехвати́ть — перехо́плювати, перехопи́ти, перейма́ти, перейня́ти.
Перехитри́ть — перехитрува́ти, перехитри́ти; перемудрува́ти.
Перехо́д — пере́хід (-хо́ду) (КМ). **-хо́д** *границы* — пере́хід кордо́ну. **-хо́д** *предприятия к новому владельцу* — пере́хід підприє́мства до ново́го вла́сника.
Переходи́ть, перейти́ — перехо́дити, перейти́, перебира́тися, перебра́тися. **-и́ть** *по наследству* — дістава́тися (діста́тися) на спа́дщину, спада́ти (спа́сти) на ко́го пі́сля ко́го (СФА, VI, 70; ТОК, III, 7; ЮГ, I, 61.). **-щие** *суммы* — перехідні́ су́ми.
Перехо́дный — переступни́й час, перехідни́й, переходо́вий (стан, ста́дія).
Перечека́ни(ва)ть — перебива́ти, переби́ти (монету).
Пе́речень — пере́лік, ре́єстр, спис, спи́сок.
Перечёркивать, перечеркну́ть — перекре́слювати, перекре́слити, перечі́ркувати, перечеркну́ти, (*похерить*) перехрести́ти.
Перечёт — пере́лік. *На* **-чёт** — під лі́ком. *Знать на* **-чёт** — геть-чисто все (всіх) зна́ти.
Перечисле́ние — пере́лік, (*бухг.*) перелі́чування, перелі́чіння, перерах(о́в)ува́ння, перенесе́ння, переписа́ння. **-ние** *из общества* — пере́пис з одно́ї грома́ди в дру́гу (КМ).
Перечисля́ть, перечи́слить — перелі́чувати, перелічи́ти, перерахо́вувати, перерахува́ти; перепи́сувати, переписа́ти, перено́сити, перенести́ (з одно́го пара́графа, обраху́нку, в і́нший).
Перечи́тывать, перечита́ть — перечи́тувати, перечита́ти.
Пере́чить — пере́чити, супере́чити.
Пе́речневый — перелі́чни́й (список).
Переше́ек — ши́я, ши́йка, пере́сип, (*стар.*) переко́п.
Перешёптываться, -пта́ться — переші́птуватися, перешепта́тися.
Перешиба́ть, -би́ть — перебива́ти, переби́ти, перетина́ти, перетя́ти.
Перешива́ть, переши́ть — перешива́ти, переши́ти.
Перештемпелева́ть — перештемплюва́ти, перештампува́ти.

Перещеголя́ть — перебли́снути кого́, го́ру взя́ти над ким, перемогти́ кого́, перехверцюва́ти, перехвисти́ти.
Пери́ла — по́ручні, би́льця, по́ру́ччя, пору́чата, (*разгов.*) поре́нча́та.
Пери́од — пері́од, доба́. **-од** *времени* — про́тяг часу́, о́край часу́.
Периоди́ческий — періоди́чний, часови́й. **-ки** — періоди́чно. **-кое** *издание* — часо́пис.
Перо́ — (*у птиц, у рыб*) перо́ (*множ.* пі́р'я); (*перо для писания*) перо́ (*множ.* пе́ра).
Перпендикуля́рный — перпендикуля́рний, сторчови́й. **-но** — перпендикуля́рно, сторч.
Персо́на — осо́ба, персо́на. *Плата с* **-ны** — пла́та від осо́би.
Персона́л — персона́л, осо́бо́вий склад.
Персона́льный — персона́льний, осо́бо́вий.
Перспекти́ва — перспекти́ва. *В* **-ве** *у него* — він сподіва́ється, має в перспекти́ві.
Перча́тка — рукави́ця, рукави́чка.
Пескова́тый — піскува́тий.
Песо́к — пісо́к (-ску́).
Песо́чный — піско́вий (*напр.* цу́кор), пісо́чний.
Пе́стик — товка́ч, товка́чик.
Пестри́ть — рябі́ти, мигті́ти.
Пестрота́ — пістря́вість, пері́стість, рябі́зна.
Пёстрый — пістря́вий, пері́стий, ряби́й, сорока́тий, (про пти́цю) зозуля́стий, різнопе́рий.
Песча́ник — пісковець.
Песча́ный — пісоча́ний, піско́вий, піскува́тий (ґрунт), піща́ний.
Пети́ция — пети́ція, проха́ння, пода́ння́.
Петля́ — петля́; за́стіжка (в соро́чці), зав́іса (у хві́ртці), очко́, ві́чко (в пле́тиві).
Печа́лить, опеча́лить — жури́ти, зажури́ти, смути́ти, засму́чувати, засмути́ти кого́, ту́ги (сму́тку, жалю) завдава́ти, завда́ти кому́. **-ся** — жури́тися, зажури́тися, сумува́ти, засумува́ти, смути́тися, засмути́тися, смуткува́ти, засмуткува́ти, тужи́ти, в ту́гу, в журбу́ вдава́тися, вда́тися — за ким.
Печа́ль — журба́, ту́га, сум, сму́ток, печа́ль, жаль [(*р.* жалю), скорбо́та.
Печа́льный — журли́вий, сумни́й, смутни́й, сумли́вий, журни́й, засму́чений, скорбо́тний. **-но** — журли́во, су́мно, сму́тно, сумли́во, засму́чено.
Печа́тание — друкува́ння, друк.
Печа́тать, за[о]печа́тать — печа́тати, запеча́тати (сургуче́м); (*книгу*) друкува́ти, надрукува́ти.
Печа́тник — друка́р (-ря́).
Печа́тный — друко́ваний (сло́во). **-но** — дру́ком.
Печа́тня — друка́рня, печа́тня.
Печа́ть — печа́тка, печа́ть; (*пресса*) друк. **-а́ть** *на документе недействительна и не имеет силы* — печа́ть на докуме́нті недійсна й не має си́ли, (*стар.*) не єсть ва́жна ані зна́чна (АЮЗР, VI, 210). *Отдать в* **-а́ть** — да́ти до дру́ку. *Повремённая* **-а́ть** — періоди́чна пре́са, часо́писи. *С приложением* **-ти** — з прити́сненням (з при́тиском) печа́тки. *Свобода* **-ти** — во́ля дру́ку.
Пе́чень — печі́нка (*мн.* печі́нки).
Пече́нье — (*действие*) пече́ння; (*печёное*) печі́ння, пече́не, пе́чиво.

Печни́к — пічни́к, му́ля́р (-ра́), (*истопник*) гру́бник.
Печь — (*варистая*) піч (*р.* пе́чи); (*огревательная*) гру́ба, гру́бка.
Печь — пекти́, пря́жити, сма́жити, шква́рити.
Пе́чься *о ком* — пе[і]клува́тися про ко́го (ким), опікуватися ким, турбува́тися (ким, за ким, про ко́го), упада́ти (ко́ло ко́го).
Пешко́м — пі́шки, пішко́м.
Пеще́ра — пече́ра (-ри).
Пеще́рный — пече́рний.
Пи́во — пи́во.
Пивова́р — брова́рник, пивова́р.
Пивоваре́ние — брова́рство, пивни́цтво.
Пивова́ренный — брова́рний, пивни́й. **-ный** *завод* — бро́вар (ТОК, 28), брова́рня, пивова́рня.
Пи́кнуть — пи́снути.
Пила́ — пи́лка.
Пиле́ние — пиля́ння.
Пили́ть, распили́ть — рі́зати, порі́зати (дро́ва), пиля́ти, попиля́ти, розпиля́ти.
Пилю́ля — пілю́ля.
Пи́льщик — дроворі́з, пи́льщик, пиля́р, трач (де́рево на до́шки розпи́лює).
Пино́к — стуса́н. **-ка́** *дать* — стусана́ да́ти.
Пир — бе́нькет, баль, у́чта (СФА, VI, 449).
Пира́т — піра́т, морськи́й розбі́йник.
Пирова́нье — бенькетува́ння.
Пиру́шка — бенькéтик, гу́лянка, погуля́нка, погуля́ння.
Писа́ние — писа́ння, письмо́.
Писарско́й — пи́сарський (*почерк*).
Пи́сарь, писе́ц — пи́сар (-ря), (*мелкий*) писарчу́к; переписувач.
Писа́тель — письме́нник, письмо́вець.
Писа́ть — писа́ти, написа́ти, (*картину*) малюва́ти. **-щая** *машинка* — самопи́ска, маши́нка до писа́ння, писа́льна маши́нка.
Пистоле́т — пистóль (-ля), писто́ля (-лі).
Писчебума́жный — паперо́вий. **-ный** *магазин* — паперо́ва крамни́ця. **-ная** *фабрика* — папі́рня, паперо́ва фа́брика.
Пи́счий — до писа́ння, писа́льний. **-чая** *бумага* — папі́р до писа́ння. **-чий** *формат* — пи́саний форма́т.
Пи́сьменность — письме́нство; письмо́.
Пи́сьменный — пи́саний; листо́вний; до писа́ння, письмовий. **-ный** *договор* — пи́сана умо́ва, уго́да. **-ные** *доказательства* — пи́сані до́кази. *Представление* **-ных** *доказательств* — подава́ння пи́саних до́казів. **-ный** *документ* — листо́вний (пи́саний) доку́мент, за́пис (*акт укрепления*) (ЮГ, I, 20). **-ный** *ответ* — листо́вна (пи́сана) відповідь, відпис. **-ные** *принадлежности* — прила́ддя до писа́ння. **-ное** *свидетельство* (*удостоверение*) — пи́сане посві́дчення. *Выдать* **-ное** *свидетельство* — на письмі́ посві́дчити, ви́дати пи́сану посві́дку. **-ное** *соглашение* — пи́сана зго́да, (*стар.*) лист една́льний (АЮЗР, 6, I, 146). **-ный** *юридический документ* — пи́саний юриди́чний доку́мент, (*стар.*) листо́вний о́пис пра́вний (ЛР, 444). **-но** — на письмі́, на папе́рі, листо́вно (АЮЗР, 6, I, 448). *Засвидетельствовать* **-но** — засві́дчити (посві́дчити) на письмі́, листо́вно. **-но** *обязаться* — зобов'яза́тися на письмі́, на папе́рі, записа́ти (ЮГ, I, 20). **-но** *ответить* — відписа́ти (на лист).
Письмо́ — лист (*р.* ли́ста). **-мо́** *анонимное* — анонімний лист, лист без пі́дпису. *Заёмное* **-мо́** — лист позичко́вий. *Заказное* **-мо́** — рекомендо́ваний лист. *Ответное* **-мо́** (*письменный ответ*) — листо́вна відповідь. *Открытое* **-мо́** — пошто́ва ка́ртка, листі́вка, кореспонде́нтка. *Простое* **-мо́** — звича́йний лист. *Сопроводительное* **-мо́** — супровідний лист.
Письмоводи́тель — письмово́д, пи́сар, (*делопроизводитель*) ділово́д.
Письмоно́сец — листоно́ша (-ші), поштальйо́н, пошта́р (-ря́).
Пита́ние — годува́ння, годі́вля, харчува́ння (КМ), живлення.
Пита́тельность — пожи́вність, си́тність.
Пита́тельный — пожи́вний, ситни́й, на́дний; харчови́й. **-ные** *элементы* — пожи́вні елеме́нти. **-ный** *пункт* — харчови́й пункт.
Пита́ть — годува́ти, живи́ти, харчува́ти. **-а́ть** *вражду к кому* — ворогува́ти на ко́го, ма́ти ворожне́чу про́ти ко́го. **-а́ть** *доверие* — ма́ти ві́ру до ко́го, йня́ти (йня́ти) ві́ри кому́. **-а́ть** *надежду* — ма́ти (поклада́ти) наді́ю на що, сподіва́тися чого́. **-а́ть** *ненависть* — ненави́діти кого́, почува́ти нена́висть про́ти ко́го. **-а́ть** *отвращение* — гидува́ти чим, відра́зу (оги́ду) ма́ти до чо́го. **-ся** — годува́тися, живи́тися, харчува́тися. **-ся** *надеждами* — живи́тися наді́ями, сподіва́тися чого́, наді́ю на що поклада́ти.
Пите́йный — напі́йний, питі́вний, трунко́вий, випива́льний (за́клад). **-ный** *дом* — шино́к (*р.* шинку), (*погребок*) пивни́ця. **-ная** *продажа* — про́даж напо́їв (тру́нків). **-ный** *сбор* — пода́ток з напо́їв (тру́нків), трунко́вий (питі́вний) пода́ток. **-ный** *устав* — стату́т про напо́ї (тру́нки).
Пито́мец — годо́ванець, вихо́ванець. **-мица** — годо́ванка, вихова́нка.
Пито́мник — саді́вня, шкі́лка (для деревців); розса́дник (для горо́дини); саді́бня (для росли́н).
Пить — пити, ви́пити.
Пития́ — питва́, напо́ї, тру́нки; напи́тки. *Продажа* **-тей** *распивочно и на вынос* — про́даж напо́їв (тру́нків) на питу́ще й на ви́нос.
Питьё — пиття́, питво́, напі́й (-о́ю).
Питьево́й — питни́й. **-ва́я** *вода* — питна́ вода́, вода́, щоб пити.
Пи́ща — ї́жа, харч (-чу и -чи), харчі́, пожи́ва, стра́ва (*кушанье*) (АЮЗР, 8, V, 21).
Пища́ть — пища́ти, запища́ти, пискоті́ти, запискоті́ти.
Пищеваре́ние — тра́влення, перетра́влення.
Пищевари́тельный — травни́й, перетравни́й (проце́с).
Пищево́д — стравохі́д (-хо́ду).
Пищево́й — харчови́й. **-вые** *продукты* — харчові́ проду́кти, харчі́.
Пла́вание — пла́вання, пли́вання, плавба́. *Матрос далёкого* **-ния** — матро́с дале́кої плавби́.
Пла́вательный — плавни́й, пливни́й. **-ный** *пузырь* — плавни́й пухи́р (-ря́). **-ные** *снаряды* — знаря́ддя (прила́ддя) до пла́[и́]вання.
Пла́вать — пла[и́]вати, (*плыть*) плив(с)ти́.
Пла́вень — пла́вня, пла́вні, то́пник.

Плави́льный — топи́льний.
Пла́вить, распла́вить — топи́ти, перетопля́ти, перетопи́ти, розтопля́ти, розтопи́ти.
Пла́вкий — то́пкий, розто́пистий. [пла́вко, ле́гко.
Пла́вный — рі́вний, пла́вкий, ле́гкий. **-но** — рі́вно,
Плака́т — плака́т.
Пла́кать, запла́кать — пла́кати, запла́кати. **-ся** — жалі́тися, бі́дкатися, нарі́кати на ко́го, на що.
Пламене́ть — пала́ти, палахоті́ти, палахті́ти.
Пла́менный — полум'я́ний, во́гняни́й; (*пылкий*) палки́й. **-но** — па́лко, з по́лум'ям.
Пла́мень — по́лум'я, поломі́нь (-іни).
План — план. **-ны** — пла́ни, на́міри. *По определённому* **-ну** — плано́во.
Плани́ровать — планува́ти, розбива́ти по пла́ну; (*об аэроплане*) вирі́внювати.
Планово́й — плано́вий. [но́во.
Планоме́рный — планомі́рний, плано́вий. **-но** — пла-
Планта́ция—планта́ція, наса́да. *Сахарные* **-ции**— планта́ції цукро́вих буряків.
Пласт — верства́, шар, ски́ба, по́клад, ряд.
Пласти́на — пласти́на (де́рево на буді́влю). **-нка**— платі́вка. [скибча́стий.
Пластово́й — верство́ваний, верство́вий, шарови́й,
Пла́стырь — пла́стир (-ря), пля́стер (-тра).
Пла́та — пла́та (КМ), зарпла́та, опла́та, ви́плата, (*жалованье*) платня́. **-та** *вперёд* — пла́та вперед, пла́та згори́. *За* **-ту** — пла́тно, за пла́ту. **-та** *заработная* — заробі́тна пла́та (платня́). **-та** *подённая* — поде́нна платня́. **-та** *за пользование городскими весами* — вагове́ (ЛИМ, 34). **-та** *за потраву* — спашне́, спла́та за спаш. **-та** *арендная* (*на сроки, частями*) — ра́та (АЮЗР, 6, І, 120). **-та** *за квартиру* — пла́та за ква(р)ти́ру, комі́рне.
Платёж — платі́ж, плати́ння, платі́жка, ви́пла́та, (о)пла́та, (пода́ток) по́платка (КМ). *Наложенный* **-тёж** — післяпла́та, накла́дений платі́ж. *Наложенным* **-жём** — за післяпла́ту, з післяпла́тою. **-тёж** *по предъявлению* — платі́ж на пред'я́влення, на о́каз. **-тёж** *просроченный* — платі́ж простро́чений, задавнений, (*стар.*) зави́ска. **-тёж** *судебных издержек* — платі́ж, опла́та судо́вих вида́тків (ко́штів). **-тёж** *в счёт* — платі́ж на раху́нок. [ність (-ности).
Платежеспосо́бность — платежезда́тність, виплат-
Платёжность — платі́жність, пла́тність (-ности).
Платёжный — платі́жний, пла́тний. **-ная** *расписка* — квит, квито́к, поквитува́ння. **-ные** *средства* — платі́жні за́соби (гро́ші).
Плате́льщик — пла́тник, випла́тник, опла́тник, пла-
Плати́на — плати́на. [ті́льщик (КМ).
Плати́новый — плати́новий. **-вые** *изделия* — ви́роби з плати́ни, плати́нові ре́чі. **-вая** *монета* — плати́нова моне́та.
Плати́ть — плати́ти, заплати́ти, випла́чувати, ви́платити. **-и́ть** *долг* — віддава́ти довг (борг), верта́ти (поверта́ти) довг, борг, по́зичку.
Пла́тный—пла́тний, опла́чуваний, запла́тний. **-но**— пла́тно, за опла́тою.
Плато́к — ху́стка, хусти́на. [політи́чна платфо́рма.
Платфо́рма — платфо́рма. *Политическая* **-ма**—
Пла́тье — оде́жа, о́діж (о́дежи), оде́жина, вбрання́.
Платяно́й — оді́[е́]жний, одяго́вий, до оде́жі, на оде́жу. **-но́й** *шкаф* — ша́хва на оде́жу.
Пла́ха — пла́ха; коло́да, коло́дка.
Плац — плац, майда́н (-ну).
Плач — плач (*р.* плачу́); (*громкий*) голосі́ння; (*сильный*) рида́ння.
Плашмя́ — пла́том, ліжма́, лігма́. **-мя́** *лежать*— лігма́ лежа́ти. *Ударить* **-мя́** — пла́том уда́рити.
Плева́ — плі́ва́, плі́вка. *Девственная* **-ва́** — ді́ви́нна (ді́во́ча) плі́ва́, боло́на́, пере́тинка.
Плева́ть, плю́нуть — плюва́ти, плю́нути.
Плево́к — плюво́к.
Племенно́й — племі́нний. **-но́й** *бык* — буга́й. **-но́й** *жеребец* — ста́дник. **-но́й** *скот* — племі́нна худо́ба. [ня, ко́дло, заво́д.
Пле́мя — пле́[і́]м'я, племено́, рід (*р.* ро́ду), поколі́н-
Племя́нник — племі́[е́]нник, небі́[о́]ж (бра́тів, сестри́н син), *специальнее*: (бра́тів син) синове́ць, брата́нич; (сестри́н син) сестри́ч, сестри́нець, сестри́нок.
Племя́нница — (бра́това, сестрина́ дочка́) племі́[е́]нниця, небо́га; (бра́това дочка́) синови́ця, брата́ничка, (сестрина́ дочка́) сестри́нниця, сестри́чна (ЛР, 44).
Плен — поло́н (АЮЗР, 8, V, 138) (*р.* поло́ну́), нево́ля (ЛР, 44, 2). *Брать в* **п.** — у поло́н (у нево́лю) бра́ти, полони́ти. *Взять в* **п.** — в поло́н зайня́ти, в поло́н узя́ти, заполони́ти.
Плени́тельность — прина́дність, знадли́вість.
Плени́тельный—прина́дний, знадли́вий, зваблі́вий, чарівли́вий, чарі́вний. **-но** — прина́дно, знадли́во,
Плёнка — плі́ва́, шку́рка, кожушо́к. [чарівли́во.
Пле́нник, пле́нный — бра́нець, неві́льник (ЛР, 44), полоне́ник, полоне́ний.
Пле́нница — бра́нка, полоня́нка.
Пленя́ть, плени́ть — ва́бити, зва́бити, зна́джувати, зна́дити, чарува́ти, причарува́ти, з(а)чарува́ти;
Пле́сень — цвіль (-ли). [заполони́ти.
Плесневе́ть — цвісти́, зацвіта́ти, зацвісти́, цві́ллю (мо́хом) бра́тися, взя́тися, цві́ллю оброста́ти (оброс́ти).
Плесть — плести́, заплести́. **-ный** — пле́тений.
Плете́ние — плеті́ння, пле́тиво.
Плете́нь — пліт (*р.* пло́ту), тин, лі́са, (на рі́чці) їз. *Ставить* **-е́нь** — тин ста́вити ко́ло чо́го, тини́ти що, лі́су городи́ти.
Плетнёвый — тино́вий, з лі́си.
Плеть — бати́г (-ога́), пу́га, канчу́к, нага́й.
Плечево́й — плечеви́й, плі́чни́й, раме́нний. **-ва́я** *кость* — плічна́ (раме́нна) кі́стка, ці́вка.
Плечи́стый — плеча́стий, плечи́стий.
Плечо́ — плече́ (*р. мн.* пліч), ра́мено.
Плеши́вый — ли́сий.
Плешь — ли́сина. [пливний міст.
Плову́чий — пливни́й, плаву́чий. **-чий** *мост* —
Плод — плід (*р.* пло́ду); о́воч; дити́на; здобу́ток, ко́ри́сть, на́слідок. *Изгнать* (*вытравить*) **плод** — зігна́ти (ви́труїти) плід, ски́нути собі́ дити́ну. *Изгнание* **-да́** — зігна́ння (знищення, витру́їння) пло́ду, заро́дку. *Огородные* **-ды́** — горо́дина. *Садовые* **-ды** — садовина́.
Плоди́ть — плоди́ти, наплоди́ти; розво́дити, розвести́. **-ся** — плоди́тися, води́тися, мно́житися.
Плодови́тость—плі́дність, плодю́чість, урожа́йність.

Плодови́тый — плідни́й, плодови́тий, плодю́чий, родю́чий, урожа́йний (земля́); сім'яни́стий.
Плодо́вый — плодо́вий, овоче́вий.
Плодоизгна́ние — зігна́ння пло́ду. [врожа́йний.
Плодоно́сный — плодоно́сний, плодю́чий, родю́чий,
Плодоперемéнный, плодосмéнный — плодозмі́нний.
Плодоро́дие — урожа́йність, родю́чість, плодю́чість.
Плодоро́дный — урожа́йний, родю́чий, плодю́чий.
Плодосмéн — плодозмі́на. [га́рний.
Плодотво́рный — плодотво́рчий, живода́тний; до́брий,
Пло́мба — пло́мба. *Накла́дывать* **-бу** — пломбува́ти, запломбува́ти, наклада́ти (накла́сти) пло́мбу.
Пломбирова́ть — пломбува́ти, запломбува́ти (ваго́н).
Пло́ский — плиски́й, плиско́ватий, плеска́тий, рі́вний.
Плоского́рье — плоскорі́вня; (*склон*) узгі́р'я.
Плоскозу́бцы — обце́ньки, щи́пці-плисковубці.
Пло́скость — площина́.
Плот — плі́т, *мн.* плоти́, поро́н (-на́). **-о́т** *из сплавного леса* — сплав. [га́тка, зага́та.
Плоти́на — гре́бля (АЮЗР, 6, I, 337), гать (*р.* га́ти),
Плотне́ть — (про річ), щільні́шати тужа́віти, міцні́шати, (про люди́ну) гла́дшати, огрядні́шати.
Пло́тник — те́сля, тесля́р (-ра́).
Пло́тничать — теслюва́ти, тесляруВа́ти.
Пло́тничество — теслярство.
Пло́тничий — тесля́рський, тесе́льський. **-чий** *инструмент* — тесля́рський струме́нт.
Пло́тность — щі́льність, гу́стість (лю́дности), гущина́; дебе́лість; (у люди́ни) телесува́тість, ті́листість, огря́дність, опа́систість, маси́вність.
Пло́тный — щі́льний, суці́льний; густи́й; дебе́лий; (про люди́ну) опа́систий, телесува́тий, ті́листий,
Пло́тский — тіле́сний. [огрядни́й, гладки́й.
Плоть — ті́ло, плоть. *Крайняя* **-оть** — кра́йня плоть, залу́п(к)а, на́шкірок (-рку).
Пло́хо — недо́бре, пога́но, зле, ке́псько, нега́рно, негара́зд, не до ладу́, не до ді́ла.
Плохова́тый, -то — погане́нький, -ко, лихе́нький, -ко, благе́нький, -ко; аби́-який, аби́-як. **-тая** *некрепкая рубашка* — благе́нька соро́чка.
Плохо́й — недо́брий, пога́ний, ке́пський, лихи́й, нега́рний, мізе́рний. **-хо** *дело* — ке́пська спра́ва. **-ха́я** *земля* — недо́бра земля́, лихи́й ґрунт (АЮЗР, 6, I, 56).
Площа́дка — майда́нчик (для дитя́чих заба́в); (*в вагоне*) площа́дка, ґа́ночок.
Площадно́й — майда́новий; база́рний, база́рній, неподо́бний. *Ругать* **-ными** *словами* — ла́яти(ся) як на база́рі, як пере́купка на база́рі, ла́яти(ся) неподо́бними, база́рними слова́ми (лайка́ми).
Пло́щадь — майда́н, плац, (*стар.*) плец (ЛР, 44), *геом.* пло́ща. *Торговая* **-адь** — торг, торго́виця,
Плуг — плуг. [база́р, (*преим. конный*) майда́н.
Плут — крути́й (-ія́), шахра́й (-ая́), махля́р (-ра́), хитру́га, плутя́га.
Плута́ть — блука́ти, блуди́ти, плу́тати(ся), (*тащиться*) пле́нтатися.
Плутова́тый, плутовско́й — крути́йкуватий, шахра́йський, махля́рський, хитрува́тий.
Плутова́ть — крути́ти, шахрува́ти, махлюва́ти, махля́рити. [махля́рство.
Плутовство́, плу́тни — крути́йство, шахра́йство,
Плыть — плис[в]ти́, (*на спине*) пливти́ горі́лиць, горіче́рева. **Плыть** *по течению* — пливти́ за водо́ю, на низ. **Плыть** *против течения* — пливти́ угору, проти води́.
Плюга́вый — мі́ршавий, поганкува́тий.
Пляса́ть — танцюва́ти, (*ирон.*) гопцюва́ти.
Пля́ска — та́нець, *мн.* та́нці, (*хоровод*) тано́к.
По — (*употребляется очень несогласно с русским языком*) по (чім, кім), за чим, з чо́го, на що. **По** *делу пойти* — піти́ за ді́лом, піти́ в спра́ві. **По** *этому делу* — в цій спра́ві. **По** *глазам он похож на отца* — з оче́й (очи́ма) він скида́ється на ба́тька. **По** *закону* — по зако́ну, по пра́ву. *Плакать* **по** *ком* — пла́кати за ким. *Стрелять* **по** *ком* — стріля́ти на ко́го, до ко́го, стріля́ти кого́. **По** *моему мнению* — на мою ду́мку, як на мою ду́мку. **По** *ненависти к нему* — з нена́висти до ньо́го. *Родственник* **по** *мужу* — ро́дич че́рез чолові́ка. **По** *общему согласию* — за спі́льною зго́дою. **По** *ошибке* — по́милкою, че́рез по́милку. **По** *совету кого* — за пора́дою чиє́ю. **По** *этой причине* — через це́, з ціє́ї причи́ни.
Поба́сенка — ба́йка, ба́йочка, побрехе́нька.
Побе́г — уте́ча, вте́ча, утіка́ння, вте́ки (-кі́в); (на де́реві) па́гоне́ць, па́гінок (-нка), па́рост, па́росток, (на росли́ні) па́синок (-нка).
Побе́да — перемо́га, (*стар.*) побі́да, звитя́зтво.
Победи́тель — перемо́жець (-жця), перемо́жник, пере́борець (-рця), (*стар.*) побі́дник, звитя́жник, звитя́жця.
Побе́дный, победоно́сный — перемо́жний, перемо́жливий, (*стар.*) побі́дний, побіде́нний.
Побежда́ть, победи́ть — перемага́ти, перемогти́, поборо́ти, (*стар.*) побіжда́ти, побіди́ти.
Побере́жье — надбере́жжя, прибере́жжя, побере́жжя, бережина́. [же́бра́(чи)ти.
Побира́ться — старцюва́ти, проси́ти ми́лостини,
Побла́жка — потура́ння, по́пуск. *Давать* **-ку** — потура́ти кому́, попуска́ти кому́.
Побо́и — биття́, збиття́ (АЮЗР, 6, I, 327), по́бій (-о́ю) (ЛР, 44), (*стар.*) бій (ЧСР; ЛР, 44; ЛЗ, VI), за́бій (ЛР, 44). *Умышленное нанесение* **-ев** — нави́сне вчи́нення побо́ю, нави́сне побиття́.
Побо́ище — побо́їсько, побо́їще, бій (*р.* бо́ю), (*стар.*) по́бій. *Место* **-ща**, *боя* — бойови́ще.
Побо́р — по́бір (*р.* побо́ру), данина́, здирство.
Побо́чный — побі́чний, придатко́вий; (*ребёнок*) позашлю́бний. **-ные** *дети* — позашлю́бні ді́ти. **-ные** *обстоятельства* — побі́чні обста́вини. *Из'яснение договора на основании* **-ных** *обстоятельств* — тлума́чення до́говору придатко́вими обста́винами.
Побуди́тельный — побудни́й, спону́кливий. **-ные** *меры* — побудні́ (спону́кливі) за́ходи.
Побужда́ть, побуди́ть — побу́джувати, побу́дити, спонука́ти, спону́кати (до чо́го).
Побужде́ние — по́будка, по́буд, спону́ка, спонука́ння; (*влечение*) по́тяг. *По собственному* **-нию** — з вла́сної во́лі.
Пова́диться — запа́джуватися, запа́дитися.
Пова́дка — зви́чка, на́хил.
Пова́дливый, пова́дный — упа́дливий, упа́дний, споку́сливий. *Чтобы не* **-но** *было* — щоб

більше не було спокуси, щоб не важивсь більше, щоб не надило.
Пова́лка. *В* **-ку** — покотом.
Пова́льный — загальний, поголовний. **-ная** *болезнь* — пошесть, (лихе) повітря. **-ный** *обыск* — поголовний трус.
Пове́дать — оповідати, оповісти.
Поведе́ние — поведінка, поводження. **-ние** (*не*)*одобрительное* — поведінка (не)похвальна, поводження (не)похвальне.
Поведе́рно — відрами, на відро.
Повелева́ть, -ле́ть — наказувати, наказати, звеліти, розказувати, розказати (ЛР, 44).
Повеле́ние — наказ, загад, розказ.
Повели́тельный — наказовий, владний, імперативний. **-но** — владно, імперативно.
Повенча́ть, -ся — з[по]вінчати, -ся, перевінчати, -ся.
Пове́ренный — повірений (ЧСР), (*уполномоченный*) уповноважений.
Пове́рка — перевірка, перевір, перевіряння, повірка (КМ.) **-ка** *доказательств* — перевірка доказів.
Пове́рочный — перевірчий, перевір(оч)ний. **-ные** *действия* — перевірка. *Произвести* **-ные** *действия* — зробити перевірку, перевірити.
Пове́рстный — верствовий, від [з] верстви. **-ные** *деньги* — верствове. **-ный** *срок* — верствовий строк.
Пове́рх — зверху, на версі, по версі; над, понад.
Пове́рхностность — по(з)верхов(н)ість (думки).
Пове́рхностный — по(з)верхов(н)ий (погляд); (*геом.*) поверхневий. **-но** — по(з)верхов(н)о, по верхах (уважно не розглядаючи).
Пове́рхность — поверхня.
Поверя́ть, пове́рить — перевіряти, перевірити, (*и доверять*) звіряти, звірити.
Пове́са — паливода, гультяй, гульвіса.
Пове́сить — повісити, почепити. **-ить** *голову* — зажуритися, засумувати. **-сившийся** — вішальник.
Пове́сничать — гультяювати, пустувати, гульвіси справляти.
Повествова́ние — оповідання, оповідь (-ди).
Повествова́тельный — оповідальний.
Повествова́ть — оповідати.
Пове́стка — повістка, об'явка (з пошти, з суду).
По́весть — повість (-вісти).
Пове́трие — пошесть, (лихе) повітря.
Пове́шение — повішення.
Повива́льная ба́бка — (с)повитуха, баба-бранка.
Пови́димому — як бачиться, живовидячки, здається, мабуть, либонь, видно, на око.
Повини́ться — признатися (до вини), повинитися.
Пови́нная — признання до вини. *Принести* **-ную** — признатися до чого, повинитися.
Пови́нность — повинність (КМ), відбуток (КМ). *Дорожная* **-ность** — шарварок, шляхова повинність, шляховий відбуток. *Натуральная* **-ность** — відбуток, натуральний відбуток (КМ). *Отправлять* **-ность** — відбутки (повинність) відбувати. *Сдельная* **-ность** — робочий одбуток (КМ), одбуток роботою (КМ). **-ность** *трудовая* — повинність трудова.
Пови́нный — повинний (*скав.* повинен), винуватий, винний (*сказ.*, винен), той, що визнає свою вину. **-ную** *голову меч не сечёт* — покірливу голову й меч не січе.
Повинова́ться — слухатися, послухатися, коритися, по[с]корятися, покоритися, скоритися.
Повинове́ние — послух, слухняність, покора, (*стар.*) послушенство.
Повиту́ха — повитуха, сповитуха, баба-бранка.
Повле́чь — (*вызвать*) потягти, викликати, спричинити, (*повлечь за собою*) спричинити що, спричинитися до чого, потягти за собою, (*потащить*) поволокти.
По́вод — привід (-воду), повід (-воду), причина (ЛР, 44), (*стар.*) завід (СФА, VI, 79); (*предлог*) приключка, причіпка. *Без всякого* **-да** — без ніякого (жадного) приводу, без жадної причини, (*стар.*) без дання причини (ЛЗ, IX). *Искать* **-да** — шукати приводу, приключки, причіпки. *По какому* **-ду** — з якого приводу, з якої речи.
Пово́зка — повіз (-возу), пово[і]зка, віз, возок, біда, (велика татарська) гарба, (*таратайка*) тарадайка, чортопхайка, торохтілка.
Повора́чивать, повороти́ть — повертати, повернути.
Поворо́т — пово[і]рот, вороття, повертання, повернення, поворотка, закрут; заворот. **-от** *общественного мнения* — зміна громадської думки. **-от** *решения* — повернення вироку.
Поворо́тливый — поворотний, поворотний, верткий, моторний, меткий.
Поврежда́ть, повреди́ть — псувати, по[зі]псувати що, шкодити, зашкодити, (з)чинити шкоду чому; пошкодити, ушкодити що, бути на заваді, завадити кому. **-да́ть** *внутренности* — надвередити середину, нутро. **-ди́ть** *здоровью* — завадити (зашкодити) здоров'ю, (*сильно*) вийняти з кого здоров'я. **-а́ть** *корабль* — ушкодити корабель. **-да́ть** *руку* — скалічити, покалічити руку.
Поврежде́ние — шкода, по[у]шкодження, надвередження, зіпсування, зіпсуття. **-ние** *груза* — пошкодження вантажу (клади). **-ние** *в здоровьи* — по[у]шкодження здоров'ю, на здоров'ї. **-ния** *на теле* — ушкодження на тілі, знаки на тілі (АЮЗР, 6, I, 65).
Повремени́ть — по[за]ждати, по[за]чекати, потривати, перечасувати.
Повреме́нный — періодичний, почасовий. **-ное** *издание* — часопис (-су). **-ный** *сборник* — періодичний збірник.
Повседне́вный — повсякденний, щоденний. **-ные** *нужды* — щоденні, повсякденні, поточні потреби.
Повсеме́стный — повсюдний, усюдний. **-но** — повсюди, всюди, по всіх усюдах, скрізь.
Повстреча́ться — здибатися, зустрітися (з ким).
Повторе́ние — повторювання, повторення, поновлення. **-ние** *преступления* — повторювання (повторення) злочину, рецидив.
Повтори́тельный, повто́рный — повторний, другоразовий, кількаразовий, (*стар.*) кількакротний; поновний. **-ный** (*вторичный*) *иск* — повторний (поновний) позов (ЧСР).
Повторя́ть, -ри́ть — повторювати, повторяти, повторити, удруге казати, удруге робити, поновляти,

поновйти. **-рить** *приказание* — сказати вдруге, повторйти (поновйти) наказ.

Повторяемость, повторность – повторність. **-ность** *действий* — повторність учинків.

Повышать — підвищувати, підвищити (ціну), піднімати (підіймати), підняти, підносити, піднести.

Повышение — підвищення, піднятгя, піднесення (настрою). *Играть на* **-ние** — грати на підвищення. **-ние** *по службе* — підвищення на посаді. *Искусственное* **-ние** *цен на товары путём сговора или стачки торговцев между собою или путём невыпуска товаров на рынок* — навмисне підвищення цін на краи за змовою торговців або через невипуск товарів на ринок.

Повязка — пов'язка.

Погасать, погаснуть — (про світло) гаснути, погаснути, тухнути, потухнути; (*утихнуть*) ущухнути, вгамуватися.

Погашать, погасить — гасити, загасити, тушити, затушити, потушити; платити, заплатити, виплачувати, виплатити (борг, то-що): ліквідувати, зліквідувати (зобов'язання); касувати, скасувати (право). **-ся** *давностью*—покриватися давністю, задавнюватися.

Погашение — гасіння (вогню); сплата, повернення, повертання (боргів, то-що). зліквідування, покриття (давністю), (*стар.*) умбрення.

Погибать, погибнуть — гинути (загибати), погинути, загинути, пропадати, пропасти.

Погибель — загибель, загин, погибель, згуба.

Погибельный — погибельний, погубний, згубний.

Поглощать, поглотить — зажирати, зажерти, глитати, (по)глинути, ковтати, ковтнути, вбирати, вбрати, увібрати; покривати, покрити. *Менее тяжкое наказание* **-ется** *более тяжким* більшою карою меншу кару покривається.

Поглощение — зажирання, вбирання, покривання, покриття.

Поговорка — прислів'я, приказка.

Погода — погода, година. *Дурная* **-да** — негода. *Хорошая* **-да** — добра, хороша погода (або просто—погода), година. *В хорошую* **-ду** — за (доброї) години.

Погодный — щорічний, за рік, рікрічний. **-ная** *книга* (*опекуна*) — щорічна книга (опікунова).

Поголовный — поголовний. **-ная** *подать* — поголовний податок, поголовне. **-ный** *обыск* — поголовний трус. **-ный** *раздел наследства* — поголовний поділ спадщини. **-но** — поголовно, геть до одного, усі до одного.

Погонный — повздовжній, подовжній.

Погонщик – погонич, погонець (-нця).

Погоня — погоня, гонитва. *В* **-ню** — на(в)здогін, вдогін, у погоню.

Погонять, погнать — поганяти, погнати.

Погорелец — погорілий, погорілець.

Погореть — погоріти, згоріти.

Погорячиться — погарячитися, трохи запалитися.

Погост — цвинтар (-ря) (місце коло церкви); (*кладбище*) кладовище, кладвище, кладбище, кладовисько.

Пограничный — погрaничний, пригpаничний, узграничний, порубіжний. **-ный** *житель* — узграничник. **-ный** *сторож* — побережник. **-ный** *камень* — межовий камінь. **-ная** *область* — узграниччя. **-ная** *полоса* — пограниччя, приграниччя.

Пограничье — пограниччя, приграниччя, узграниччя.

Погреб — льох, погріб (-греба), (для бджіл) темник, (кам'яний) склеп. *Ренсковый* **-реб**—пивниця, ренськова пивниця.

Погребальный — погребовий, погребний, похоронний (каса, бюро).

Погребать, -ресть — ховати, поховати, заховати, хоронити, покоронити.

Погребение — похорон (-ну), поховання, погреб, (*р.* погребу). *Пособие на* **-ние** — запомога на похорон, на поховання.

Погребок — пивниця, пивничка.

Погрешать (*ошибаться*) — помилятися, помилитися, хибити, схибити, замиляти (-ся), замилити (-ся), омилитися.

Погрешность — огріх, помилка, похибка.

Погром — погром, знищення. (з)руйнування, сплюндрування. *Принимать участие в* **-мах** — брати участь у погромах, громити разом (з ким).

Погружать, погрузить — занурятн, занурювати, занурити, впускати, впустити в воду; (*кладь*) накладати, накласти, навантажувати, навантажити. **-жаться, -зиться** — затоплятися, затопитися, потоплятися, потопитися, зарипати, заринути, поринати, поринути. **-зиться** *в книжки* — закопатися в книжках.

Погрузка — накладання, навантаження.

Погрязать, погрязнуть — грузнути, загрузнути, тонути, затонути (в злочинах).

Погубить — погубити (*от* губити), запапастити, (*от* запапащати), з світу звести (зводити), смерть заподіяти (заподіювати), стратити, (стрáчувати).

Под — під, попід. **Под** *гору ехать* — їхати в гору. **Под** *вечер* — надвечір. **Под** *мышкою* — попід пахвою. **Под** *окнами* — попід вікнами. **Под** *пьяную руку* — на підпитку, по-п'яному, з п'яних очей. **Под** *рукою* — на похваті. **Под** *тем предлогом* — в тісї приключки, (по)даючи тую причину (АЮЗР, 6, I, 569). **Под** *утро* — перед світом, надсвіт, удосвіта.

Подавать, подать — подавати, подати. **-вать** *жалобу* — подавати (заносити) скаргу (жалобу). **-вать** *в суд* (*на кого*) — (за)позивати, запізвати (кого).

Подавление — придушення, приборкання, припинення (повстання).

Подавлять, подавить — давити, придавити, душити, придушити, пригнічувати, пригнітити, утискати, утиснути, глушити, приглушити, тлумити, притлумити, гнітити, пригнітити. **-вить** *бунт* — приглушити, приборкати, притлумити — бунт, ворохобню. **Подавиться** — вдавитися чим (*напр.* кісткою).

Подавно — поготів (*ставится сзади*); а що вже. *А* **-но** *нам*! — а нам і поготів, а що вже нам!

Подарок — дарунок, подарунок; гостинець. *Взаимный* **-рок** – віддарок, віддара; (*подаренная*

вещь) подарована річ, даро́ване, даровщи́на; (*дарованное имущество*) даровизна (ЛР, 44).
Пода́тель — пода́вець (АЮЗР, 6, 1, 562), пода́тель.
Пода́тельница — пода́виця, пода́телька.
Пода́тливость — пода́тливість, згідли́вість, усту́пливість, підда́тливість (-вости).
Пода́тливый — пода́тливий, згідли́вий, усту́пливий, підда́тливий.
Податно́й — податко́вий. **-ная** *книга* — податко́ва книга.
По́дать — пода́ток (-тку), (КМ) по́дать. *Обложить* **-ями** — оподаткува́ти. *Поземельная* **-ать** — поземе́льний пода́ток, поземе́льне.
Пода́ча — подава́ння, пода́ння, пода́ча.
Пода́чка — да́чка, да́ток.
Подаяние — ми́лостина.
Подба́дривать, -бодри́ть — підбадьо́рювати, підбадьо́рити, додава́ти (дода́ти) ду́ху.
Подбива́ть, подби́ть — підбива́ти, підби́ти, підшива́ти, підши́ти (сте́лю); (*подстрекать*) намовля́ти, намо́вити, підмовля́ти, підмо́вити, пха́ти, попхну́ти, підю́щувати, підюсти́ти, настре́нчувати, настре́нчити, призво́дити, призвести до чо́го.
Подбира́ть, подобра́ть — підбира́ти, підібра́ти, назбируватн, назбира́ти, добира́ти, до[і]бра́ти. **-а́ть** *ключ* — добира́ти, до[і]бра́ти ключа́. **-бра́ть** *подходящее выражение* — прибра́ти (дібра́ти) відпові́дного (підхо́жого) ви́разу.
Подбо́р — підбира́ння, до́бір (-о́ру). *На* **-бо́р** — добі́рний, найкра́щого со́рту (розбо́ру).
Подборо́док — підборі́ддя, борода́.
Подбо́рщик — добі́рник, добира́ч, підбира́ч.
Подбра́сывать, подбро́сить — підкида́ти, підки́нути. **-ные** *вещи* — підки́нені ре́чі. **-ный** *ребёнок* — підки́нута дити́на, підки́док, підки́дько.
Подва́л — підва́л, сутере́ни.
Подва́льный — підва́льний, сутере́новий, сутере́нний. **-ное** *помещение* — підва́льне приміщення, сутере́ни.
Подве́домственность — підле́глість, підвла́дність, підвідо́мчість.
Подве́домственный — підле́глий, підвла́дний (КМ), за[на]ле́жний, підвідо́мчий, підсу́дний. *Дело* **-но** ...*скому суду* — спра́ва підле́гла ...ському су́дові.
Подверга́ть, подве́ргнуть — виставля́ти, ви́ставити (під що), на що (*напр.* під небезпе́ку = *опасность*), наража́ти, наразити (на що). **-ся** — підляга́ти, підля́гти (чому́), підпада́ти, підпа́сти (чому́, під що), *напр.* переслі́дуванням. **-нуть** *допросу* — узя́ти кого́ на до́пит. **-нуть** *испытанию* — підда́ти кого́сь іспитові, взя́ти кого́ на і́спит, на спро́бу. **-а́ться** *испытанию* — склада́ти і́спит. **-а́ть, -нуть** *истязанию* — вчиня́ти му́ки кому́, (з)му́чити кого́ (АЮЗР, 6, 1, 65). **-а́ть** *мучению* (*пытке*) — взя́ти на му́ки кого́, катува́ти. **-нуть** *наказанию* — покара́ти, скара́ти. **-нуть** *обсуждению* — взя́ти (поста́вити) на обговорення. **-а́ть, -нуть** *опасности* — піддава́ти (підда́ти) небезпе́ці, наража́ти, наразити на небезпе́ку, виставля́ти під небезпе́ку. **-а́ться** *опасности* — наража́тися (наразитися) на небезпе́ку, підпада́ти (підпа́сти) небезпе́ці. **-а́ть** *ответственности* — притяга́ти до відповіда́льности. **-а́ть** *предварительному заключению* — ув'язни́ти до су́ду, підда́ти досудо́вому ув'я́зненню. **-нуть** *приводу* — припрова́джувати, припрова́дити. *Решение* **-нуть** *предварительному исполнению* — ви́рок поверну́ти до запобі́жного (попере́дливого) ви́конання. **-а́ть** *сомнению* — взя́ти під су́мнів, за непе́вне. **-нуть** *суду* — відда́ти до су́ду. **-нуть** *телесному наказанию* — покара́ти на ті́лі, (*стар.*) під києве́ кара́ння да́ти (ЛР, 44). **-а́ть** *штрафу* — (о)штрафува́ти.
По́двиг — по́двиг, лица́рство, (видатни́й) вчи́нок.
Подви́жность — рухли́вість, мото́рність, пору́шність (-ости).
Подвижно́й — рухли́вий, мото́рний, пору́шний, рухо́мий, перено́сний, похі́дни́й. **-но́й** *состав* — рухо́мий склад, ваго́ни.
Подвла́стность — підвла́дність, підле́глість.
Подвла́стный — підвла́дний, підле́глий, підда́ний.
Подво́да — підво́да, ху́ра, фу́ра.
Подводи́ть, подве́сть — підво́дити, підвести, приво́дити, привести. **-ть** *итог* — підбива́ти підсумок, підсумо́вувати, підсумувати, пі́дсумок (з)роби́ти.
Подво́дный — 1) (по)підво́дний, 2) підво́довий, підво́дою, з підво́ди. **-ная** *повинность* — одбу́тки підво́дою. **-ная** *лодка* — попідво́дний (чо́вен).
Подво́дчик — підво́да (*м. р.*), підво́[і]дчик, хурщи́к.
Подво́з — до́віз, при́віз, за́віз (-о́зу).
Подвози́ть, подвезти́ — дово́зити, довезти, підво́зити, підвезти, при[за]во́зити, при[за]везти.
Подво́рный — подві́рний (КМ). **-ная** *перепись* — подві́рний пере́пис.
Подворо́тня — підворі́ття, підворі́тниця.
Подво́рье — подві́р'я, дво́рище, за̂їзд.
Подво́х — пі́дступ, пі́дкіп (-о́па), копа́ння. *Делать* **-во́х** — копа́ти на ко́го.
Подвы́пить — підпи́ти. **Подвы́пивший** — підпи́лий (ЛР, 44), п'янува́тий, на підпи́тку.
Подгля́дывать, подгляде́ть — підгляда́ти (підгля́джувати), підгля́[е́]діти, підзира́ти, підзо́рити, піддивля́тися, піддиви́тися.
Подгова́ривание — підмовля́ння, підмо́ва.
Подгова́ривать, подговори́ть — підмовля́ти, підмо́вити, намовля́ти, намо́вити (ЛР, 44), направля́ти, напра́вити (СФА, VI, 1). *Его* **-ри́ли** — він да́вся на підмо́ву, його́ підмо́влено, його́ підмо́вили.
Подгово́р — підмо́ва, намо́ва (ЛР, 44).
Подгово́рщик — підмо́вник, намо́вник.
Подготови́тельный — підгото́вчий. **-ные** *работы, меры* — підгото́вча робо́та, підгото́вчі за́ходи.
Подгото́вка — підготува́ння [Листо́вне, письмо́вне підготува́ння], підгото́ва, підготі́вля.
Подда́бриваться — піддо́брюватися, піддо́бритися, придо́брюватися, придо́бритися до ко́го.
Поддава́ть, -ся, подда́ть, -ся — піддава́ти, -ся, підда́ти, -ся. **-ся** *искушению* — підда́тися спокусі, спокуси́тися.
Подда́кивать, подда́кнуть — підта́кувати, підтакнути, притакува́ти, прита́кнути.
По́дданный — підда́ний (КМ), підда́нець (-нця).
По́дданство — підда́нство.
Поддева́ть, подде́ть — піддяга́ти, піддягну́ти (оде́жу); підче́плювати, підчепи́ти, підду́рювати, підду́рити (люди́ну).

Подде́лка — підро́блення, фальшува́ння. **-ка** *денег, денежных знаков* — фальшува́ння гро́шей, грошови́х знаків. **-ка** *документов* — підро́блювання (підро́блення) доку́ментів.

Подде́лыватель — підро́блювач, підро́бник, фальші[о]вни́к.

Подде́лывать, подде́лать — підро́блювати (підробля́ти), підроби́ти, фальшува́ти, зфальшува́ти. **-ся** *к кому* — підро́блюватися, підроби́тися, підсипа́тися, підси́патися до ко́го. **-ный** *документ* — підро́блений доку́мент. **-ная** *подпись* — підро́блений пі́дпис.

Подде́льный — підро́блений, фальшо́ваний, фальши́вий.

Подде́рживать, поддержа́ть — підде́ржувати, підде́ржати (зно́сини), підтри́мувати, підтрима́ти кого́, що, підпира́ти, підпе́рти, допомага́ти, допомогти́ (кому́), запомага́ти, запомогти́ (кого́), заратува́ти (кого́ чим). **-вать** *обвинение* — підтри́мувати обвинува́чення, стоя́ти на обвинува́ченні.

Подде́ржка — підмо́га, підпомо́га, за[до]помо́га; [опо́ра, підпо́ра.

Поде́йствовать — поді́яти, впли́нути; ма́ти си́лу, вплив. *На него ничто не* **-вует** — нічи́м на його́ не впли́нути, ніщо́ над ни́м не ма́є си́ли.

Поде́нный — поде́нний, де́нний (платня́). **-ная** *работа* — поде́нщина, поде́нна робо́та. **-ный** *рабочий* — поде́нщик, поде́нний робітни́к. **-но** — [поде́нно.

Поде́нщик, -щица — поде́нщик, -щиця.

Поде́нщина — поде́нщина.

Подержа́ние — де́ржання (тимчасо́ве), ужива́ння, ужи́ток (про́тягом яко́гось часу́). *Дать, взять на* **-ние** — да́ти, взя́ти на де́який час. *Плата за* **-ние** — пла́та за вжива́ння, за де́ржання.

Поде́ржанный — (про кни́жку, то-що) ужи́ваний, притёртий (СФА, VI, 129); (про одёжу) но́шений.

Поджига́тель — палі́й (-ія́) (СФА, VI, 1), підпа́ляч, запа́ляч (СФА, VI, 139); полум'я́р (-ра́).

Поджига́тельница — палі́йка, підпа́льниця.

Поджига́тельство — підпа́л, підпа́лювання.

Поджига́ть, подже́чь — підпа́лювати, підпали́ти.

Поджо́г — підпа́л, піджо́га, (*стар.*) пожо́га (ЧСР; СФА, VI, 1).

Подзада́ривать, подзадо́рить — піддро́чувати, піддрочи́ти, (*подстрекать*) під'ю́джувати, під'ю́дити.

Подзащи́тный — боро́нений; той, кого́ боро́нять; під[оборо́нний.

Подземе́лье — підземе́лля, сутере́ни.

Подзе́мный — підзе́мний, попідзе́мний, підземе́льний. **-ная** *работа* — підзе́мна робо́та. **-ный** *ход* — тайни́к, попідзе́мний хід.

Подзо́рный — підзо́рний (труба́).

Подзыва́ть, подозва́ть — кли́кати, поклика́ти, приклика́ти, прикли́кати, підклика́ти, підкли́кати.

Подка́лыватель — підко́лювач, колі́й (-лія́).

Подка́лывать, подколо́ть — підко́лювати, підколо́ти.

Подка́пывать, подкопа́ть — підко́пувати, підкопа́ти, підрива́ти, підри́ти що. **-ся** — підко́пуватися, підкопа́тися (під ко́го-не́будь), копа́тися на ко́го, роби́ти пі́дступи кому́.

Подкарау́ливать, подкарау́лить — підстерега́ти, підстерегти́ (кого́), чига́ти (на ко́го); пантрува́ти, припантрува́ти (кого́, на ко́го). [підки́дище.

Подки́дыш — підки́день, підки́дько, підки́д(ь)ок,

Подки́нутие (*ребёнка*) — підки́нення (дити́ни).

Подко́жный — зашку́рний, підшку́рний.

Подко́п — підкі́п (-ко́пу); пі́дхід (-хо́ду), пі́дступ. *Бегство арестованного посредством* **-па** — в'я́знева втёча че́рез пі́дкіп (підкопа́ння).

Подкра́дываться — закрада́тися, закра́стися, підкрада́тися, підкра́стися.

Подкра́шивать — закра́шувати, закраси́ти, підкра́шувати, підкраси́ти, підмальо́вувати, підмалюва́ти.

Подкрепле́ние — підмо́га, підпомо́га, підси́лення, підживa.

Подкрепля́ть, подкрепи́ть — підкріпля́ти, підкріпи́ти, зміцня́ти, зміцни́ти, (*стар.*) умоцня́ти, умоцни́ти (ТОК, III, 41), підси́лювати, підси́лити (АЮЗР, 8, V, 99), підживля́ти, підживи́ти; підпира́ти, підпе́рти (ЧСР, ЮГ, т. I, 47) (свою́ ду́мку дока́зами, доку́ментами). **-и́ть** *больного лекарством* — підси́лити (підсна́жити) х(в)о́рого лі́ками.

Подку́п — пі́дкуп, підку́пство. **-уп** *должностных лиц для достижения какой-л. противузаконной цели* — пі́дкуп урядо́вих осіб, щоб протизако́нної яко́їсь мети́ досягти́.

Подкупа́[и́]ть—підпла́чувати, підплати́ти, закупля́ти, закупи́ти, підкупля́ти, підкупи́ти. [(*агент*).

Подкупно́й — підку́пний, підпла́тний, підпла́чений

Подлежа́ть — підляга́ти, підлягти́, підле́глим бу́ти кому́ (ЛР, 44), підпада́ти, підпа́сти (кому́, чому́), нале́жати, ти́читися (до чо́го). **-а́ть** *наказанию* — підляга́ти ка́рі, (*стар.*) вині́ (СФА, VI, 159). *За это преступление он* **-и́т** *тяжкому наказанию* — він за цей зло́чин підпада́є тяжкі́й ка́рі. *Это дело* **-и́т** *рассмотрению судебных, а не административных учреждений* — ця спра́ва належи́ть до су́ду (до ро́зглядy судо́вого), а не до адміністрати́вних устано́в. *Это* **-и́т** *сомнению* — ця річ непе́вна, виклика́є су́мніви. **-щий** — нале́жний, власти́вий (кому́, чому́), підле́глий, що підляга́є, дoти́чний. **-щая** *власть* — нале́жна вла́да. **-щий** *исполнению* — нале́жний до ви́конання, що му́сить бу́ти ви́конаний.

Подле́ц — підло́тник, пога́нець, падлю́ка.

По́длинник — первотві́р (-во́ру), перво́пис, оригіна́л. *Печатный* **-ник** — перводру́к. *Рукописный* **-ник** — перво́пис. *Справиться с* **-ком** — порівня́ти з первотво́ром, з оригіна́лом. [ти́чність.

По́длинность — спра́вжність, правди́вість, автен-

По́длинный — спра́вжній, правди́вий, автенти́чний, ді́йсний (доку́мент). **-ное** *произведение* — спра́вжнє писа́ння, первотві́р, оригіна́л. **-ное** *производство* — сама́ спра́ва. *Затребовать* **-ное** *производство по делу* — ви́могти саму́ спра́ву. *С* **-ным** *верно* — з оригіна́лом згі́дно. **-но** — спра́вді, в самі́й ре́чі, са́ме так.

По́дличать — надлю́чити, припі́длюватися (до ко́го).

Подло́г — фальшува́ння, фа́льш (*м. р.*) (КМ), пі́дло́г. *Доказательство* **-га** — дове́дення зфальшува́ння. *Исследование актов при* **-ге** — досл́ідження (до́слід) зфальшо́ваних а́ктів. *Разрешение спора о* **-ге** — розвяза́ння пита́ння про фальшува́ння, про пі́дло́г. *Последствия разрешения спора о* **-ге** *документа* — на́слідки від розвяза́ння пита́ння про фальшува́ння доку́менту. *Учинение* **-га**

в документах (*при займе, залоге чека, духовном завещании*) — зфальшування документів (при позичці, заставі чека, духівниці).

Подложность — фальшивість, фальшованість, підложність.

Подложный — фальшивий, фальшований (КМ), підложний, підроблений. *Пересмотр судебного решения о присуждении чего-л. по* **-ному** *акту* — перегляд судового вироку, що на підставі фальшованого акту ним щось присуджено. [ність, погань (-ни).

Подлость — підлота, падлюцтво, підлість, мерзе-

Подлый, -о — підлотний, -но, підлий, -ло, подлячий, -е, падлюцький, по-падлюцьки, падлючний.

Подманивать, подманить — підманювати, підманити, піддурювати, піддурити.

Подмастерье — підмайстер (-тра).

Подмен — підміна, підстава. *Похищение, сокрытие или* **-мен** *чужого ребенка с корыстной целью* — крадіж, затаїння або підміна чужої дитини, щоб з того зиск собі мати.

Подмена — підміна.

Подменивать, подменить — підмінювати, підмінити.

Подмесь — домішка, примішка. [кидні листи.

Подметный — підкидний. **-ные** *письма* — під-

Подмечать, подметить — під[по]мічати, під[по]мітити, постерегати, постерегти.

Подмешивать, подмешать — домішувати, домішати, підмішувати, підмішати, примішувати, примішати, додавати, додати.

Подмога — підмога, підпомога.

Подмостки — риштовання, примостки.

Подмочка — підмочення; підмочка. **-ка** *груза* — підмочка (підмочення) клади.

Поднадзорный — піддоглядний, піднадзорний.

Поднаём — суборенда, піднайми; піднаймання. **-ём** *недвижимого имущества без согласия наймодавца* — суборенда нерухомого майна без згоди винаймача. [спадкоємця).

Подназначать (*наследника*) — призначати (під-

Подназначение (*наследника*) — призначення (підспадкоємця) (субституція).

Поднаследник — підспадкоємець (субститут), призначений спадкоємець (на випадок, коли не прийме спадку призначений в духівниці спадкоємець, або помре, не прийнявши його). [підначальний.

Подначальный — підвладний, підлеглий, підлеглий.

Подневольный — підневільний, поневільний, припевільний.

Поднимать, поднять — підіймати, підняти, підводити, підвести, зводити, звести (з місця); підносити, піднести (питання), здіймати, зняти (питання), порушати, порушити (питання). **-нять** *больного на ноги* — виходити, одволати хорого. **-мать** *крик* — зчинити крик, галас, ґвалт. **-мать, -нять** *оружие* — стати до зброї, взятися за зброю. **-нять** *на себя руки* — руки на себе накласти, самому собі смерть заподіяти. **-мать** *на смех* — на глум брати, на глум узяти кого, глузувати з кого. **-нять** *ссору* — зчинити сварку, збити бучу, колотнечу. **-нять** *цену* — збільшити ціну, підвищити ціну, підняти ціну. **-маться, -няться** — зводитися, звестися (ЛР, 44), йти вгору (про ціну). **-маться, -няться** *в защиту* — ставати, стати на оборону (кому), в обороні кого.

Подноготная — (те, що під нігтем), підоплічка. *Знать всю* **-ную** — знати всі таємниці, всеньку підоплічку. [підгір'я.

Подножие — підніжок (-жка), підніжжя (гори),

Подножный — підніжний. **-ный** *корм* — зелена паша.

Поднятие — підіймання, піднесення, підвищення (ціни).

Подобает — годиться, належить, слід, личить, подоба. *Не* **-ет** — не подоба, не годиться, не личить, не випадає.

Подобие — подоба, подобина, (*стар.*) парсуна; взір (*р.* взору), кшталт, штиб. *На* **-бие** — на взір, наче.

Подобный — подібний (до чого), схожий (з чим), похожий (на що). *И тому* **-ное** — і таке инше. **-но** — як, так як, мов, наче, неначе, так само, подібно до. [побожність.

Подобострастие — підлесливість, (невільницька)

Подобострастный — підлесливий, підлеслий, (невільниче) побожний. **-но** — підлесливо, побожно.

Подогревать, подогреть — зогрівати, зогріти, нагрівати, нагріти, роздмухувати, роздмухати. **-ать** *злобу* — роздмухувати злобу, (*стар.*) взгнітити злість (ЛР, 44).

Подозревать — мати призру, підозру, підзор (на кого), підозрити кого. **-емый** — підозрюваний.

Подозрение — підозріння, підозра, призра, підзор, підзір (-зору) (СФА, VI, 269). *Взводить* **-ние** — складати підозріння, підозру, призру (на кого). *Навлекать* **-ние** — наклигати на себе підозріння, підозру. *На него пало* **-ние** — на нього впало підозріння, впала призра. *Оставить кого в* **-нии** — зоставити (залишити) кого під підозрінням, в непевності (КМ). *По* **-нию** — маючи призру (на кого). *Отклонять от себя* **-ние** — відводити від себе підозріння, підозру.

Подозрительность (*сомнительность*) — підозрілість, (*недоверчивость*) підзорливість, підозріливість, неймовірність.

Подозрительный — підозрілий, підозре[і]ний, непевний; підзорливий, підозріливий, підзорний, неймовірний (КМ). **-ное** *лицо* — непевна людина (КМ), підозріла особа. **-но** (*смотреть*) — підзорливо, підозріливо, підзорно, запозирливо (дивитися).

Подольщаться, подольститься — підлещуватися, підлеститися, влещатися, влеститися.

Подонки — поденки, поскрібки, недопитки, гуща. **-ки** *общества* — покидьки громадські, потолоч (-чи).

Подопечный — що під опікою, заопікований; опіка-

Подоплёка — підоплічка, підшивка. [нець; опіканка.

Подорожная — подорожня (-ньої).

Подоспевать — наспівати, наспіти (куди, на що), приспівати, приспіти, надходити, надійти, нахоплюватися, нахопитися, нагоджуватися, нагоди-

Подотдел — підвідділ (-лу). [тися (на що).

Подотчётный — підзвідомний, підзвітовий. **-ные** *суммы* — підзвідомні, підзвітові (гроші, суми).

Подоходный — відприбутковий (податок), від (з) прибутку. [спід (низ) гори, підгір'я.

Подошва — підошва; (*горы*) підніжжя (гори),

Подпадáть, подпáсть — підпадáти, підпáсти. **-áть** *влиянию кого-н.* — підпадáти (піддавáтися, підлягáти) чийóмусь впливóві.

Подпáивать, подпоúть — підпóювати, підпоїти.

Подписáние — пíдпис, підпúсування, підписáння.

Подписáтель — підпúсник, підпúсувач (на докý-менті).

Подпúска — пíдпис, підпúска; передплáта (на чаcóпис). *Обязать кого* **-кою** *о невъезде* — взяти від кóго пíдпис (підпúску) про невиїзд. *Обязаться* **-кою** — зобов'язáтися пíдписом, підписáтися (на що).

Подписнóй — підписнúй (лист); передплáтний. **-ные** *деньги* — передплáтні грóші, передплáта. **-ная** *цена* — передплáта, передплáтна цінá.

Подпúсчик — передплáтник (на часóпис).

Подпúсывать, подписáть—підпúсувати, підписáти, (*о мног.*) попідпúсувати. **-áть** *собственноручно* — своéю рукóю підписáти, рукóю влáсною (влáсним пíдписом) підписáти. **-ся** — підпúсуватися, підписáтися (під чим, на що), записáтися; передплáчувати, передплатúти (газéту). **-ся** *на заём* — записáтися на пóзичку.

Пóдпись—пíдпис (-су), руқá *Бланковая* **-пись**—бланкóвий пíдпис. *Дать свою* **-пись** — підписáтися, підписáти свою рýку, дáти свій пíдпис. **-пись** *за неграмотного* — пíдпис за неписьмéнного, пíдпис за негрáмотного. *Засвидетельствовать* **-пись** — засвíдчити рýку, засвíдчити пíдпис. *Подделать* **-пись** — підписáтися під чужý рýку, підписáти чиюсь рýку, підвести чиюсь рукý, підробúти пíдпис. *Собственноручная* **-пись** — власнорýчний пíдпис, рукá влáсна.

Подпóлье — підземéлля, підпíлля, криївка. *Уйти в* **-пóлье** — піти в підземéлля, сховáтися в підпíлля (в криївці) од влáди.

Подпóльный — підземéльний, підпíльний, прихóваний. **-ный** *адвокат* — кутківúй, покýтний адвокáт. [Працює по кутках, бо стáти пéред судóм не мáє прáва, «аблакáт»]. **-ная** *литература* — потаймá (заборóнена) літератýра.

Подпóра — підпóра, пóміч (-очи), допомóга.

Подпóчва — підгрýнт, підгрýнтя. [(водá).

Подпóчвенный — підгрунтóвий, (по)зашкýрний

Подражáние — наслідýвання (*кому* — когó), перейм́ання (від кóго). [(від кóго).

Подражáтель — наслíдувач (когó, чий), переймáч

Подражáть — (*кому или чему*) наслíдувати (когó, що), йти слідóм, йти вслід (комý, за ким), переймáти (від кóго).

Подразделéние — (під)пóділ, підрóзділ.

Подразделя́ть, -лúть — поділя́ти, поділúти, підподіля́ти, підподілúти, підрозділя́ти, підрозділúти. **-ся** — ся.

Подразумевáть — мáти в дýмці. *Это само собою* **-ся** — це самó собóю розумíється.

Подрастáть, подрастú — підростáти, підростú, більшáти, підбільшáти.

Подрóбность — подрóбиця.

Подрóбный — (*обстоятельный*) доклáдний, (*мелочный*) почáсточний (Неч.-Лев.), дрібнúй. **-ное** *рассмотрение* — доклáдний рóзгляд, почáсточний (дрібнúй) рóзгляд. **-но** — доклáдно, дрíбно, почáсточно. **-но** *расспросить* — доклáдно розпитáти.

Подрóсток — підлíток; вúросток (СФА, VI, 1).

Подрýга — пóдруга, товáришка.

Подружúться — заприязнúтися, за[с]приятелювáтися (з ким), здружúтися, подружúтися, потоваришувáти.

Подрýчный — підрýчний, помічнúк.

Подрыв — підрúва; підкіп (-óпу), підкопáння, зрив, вúбух, вúсад у повíтря; шкóда, збúток. **-рыв** *в торговле* —підрúва (підкопáння) в торгівлí.

Подрывáть, подорвáть — підкóпувати, підкопáти, (*авторитет*); зривáти, зірвáти, підривáти, підірвáти; шкóдити, пошкóдити, ущербúти. **-áть** *доверие* — підривáти, підірвáти (захитáти) довíру, збавля́ти (збáвити) вíри (когó). **-áть** *доверие к себе в ком* — зневірятися, зневíритися (комý), захитáти чию вíру.

Подря́д — підря́д (-ду). *Договор* **-да** *и поставки* — договíр (умóва) про підря́д та постачáння. *Право вступать в договоры* **-да** *и поставки* — прáво складáти умóви про підря́д та постачáння. *Сдать работу с* **-да** — здáти робóту з підря́ду, підрядúти когó зробúти робóту. *Порядок и условия сдачи* **-да** *и поставки органами государства* — поря́док та умóви, що їх повúнні додéржуватися óргани держáвні, складáючи договíр про підря́д та постачáння (*или* подáчу).

Подря́дный — підрядний, підря́дчий. *Производить работу* **-ным** *способом* — робúти робóту в підрядний (підря́дчий) спóсіб.

Подря́дчик — підря́дчик.

Подряжáть, подрядúть — підряджáти, підрядúти, поряджáти, порядúти, еднáти, поєднáти (когó). **-ся** — підрядúтися (зробúти робóту), порядúтися, згодúтися. [підшкрáбання.

Подскáбливание, подскоблéние — підшкрíбування,

Подскáбливать, подскоблúть — підшкрíбувати, підшкребтú, підшкрáбати що (в тéксті пúсаної умóви).

Подскáзывать, подсказáть—підкáзувати, підказáти.

Подслýшивание — підслýхування, пíдслух, пíдслухи (-ів).

Подслýшиватель — підслýхач, підслýхувач.

Подслýшивать, подслýшать — підслýхувати, підслýхати; на пíдслухи ходúти.

Подслéдственность — підслíдність (-ности).

Подслéдственный — підслíдний. **-ный** *арестант* — підслíдний арештáнт.

Подсмáтривание — підгля́дування, підгля́дини.

Подсмáтривать, подсмотрéть — підглядáти, підгля́[é]діти, (*стар.*) визóрити (СФА, VI, 133).

Подсмóтрщик, -щица — підгля́дач, -áчка, шпиг, шпигýн, шпигýнка.

Подсóбный — допомíч[ж]нúй, (*редко*) підсóбний. **-ная** *комната при магазине* — додаткóва кíмнáта при крамнúці, ванькíр. **-ный** *промысел* — допомíч[ж]нúй прóмисел.

Подсóвывать, подсýнуть — підсувáти (підсóвувати), підсýнути (докýмент, щоб підписáти).

Подспóрье — підмóга, пóміч (-очи), запомóга.

Подставля́ть, подстáвить — підставля́ти, підстáвити.

Подставной — підставний, підставлений, несправжній. **-ное** *лицо* — підставлена людина; не тая людина, що повинна бути.

Подстерегать, подстеречь — підстерегати, підстерегти, ви[при]стерегати, ви[при]стерегти, *сов.* припа(н)трувати, призорити (кого).

Подстрекатель, -ница — підбивач, -чка, підмовник, -ниця, намовник, -ниця, направник, -ниця, підбурювач, -чка.

Подстрекательство — підбивання, підмова, намова (ЛР, 44), підущення (АЮЗР, 6, I, 544) (ЛР, 44), направа, побудка, підбурювання, під'юдження. *По* **-ству** — за намовою чиєю (ЛР, 44), за підбуренням од кого.

Подстрекать, подстрекнуть — підмовляти, підмовити, намовляти, намовити, направляти, направити, підбурювати, підбурити.

Подстреливать — підстре[і]лювати, підстре[і]лити.

Подступать, подступить — підступати, підступити, приступати, приступити, наближатися, наблизитися.

Подсудимый — підсудимий, підсудний.

Подсудность — підсудність (юрисдикц'я), судова підлеглість. **-ность** *обыкновенная* — підсудність звичайна.

Подсудный — підсудний, підлеглий (якому) судові. *Дело* **-но** *окружному суду* — справа підлягає (підсудна) окружному судові.

Подсылать, подослать — підсилати, підіслати.

Подсчёт — підрахунок, (*итог*) підсумок.

Подтапливать, подтопить — підтоплювати, підтопити, затоплювати, затопити.

Подтасовка—підтасування, підібрання.**-ка** *доказательств* — підтасування (підібрання) доводів.

Подтасовывать, подтасовать—підтасовувати, підтасувати, підбирати, підібрати, добирати, добрати. **-ать** *факты* — підтасувати (підібрати) факти.

Подтвердительный — підтвердний, потвердний. **-ное** *письмо* — підтвердний (потвердний) лист.

Подтверждать, подтвердить — підтверджувати, підтвердити, стверджувати, (*стар.*) стверджати (ТОК, III, 86), ствердити (ЛР, 44), потверджувати, потвердити; повторювати, повторити. **-дить** *доказательством*—підперти доводом. *Слух этот не* **-ился** — ця чутка не ствердилася, не справдилася.

Подтверждение — підтвердження (ТОК, III, 43). ствердження, потвердження (ЛР, 44). *В* **-ние** — на по[під]твердження, на довід, стверджуючи. *В* **-ние** *этого он ссылается на имеющиеся в деле данные* — на довід/цього він покликається на дані, що є в справі. *В* **-ние** *сделанного заказа* — стверджуючи замовлення.

Подтоп — підтоп (ЧСР). **-оп** *сенокоса или верхней мельницы посредством умышленного поднятия уровня воды в реке*— підтоп сінокосів або горішнього млина через навмисне підвищення рівня води в річці.

Подуститель — намовник, направник, під'юда, підбурювач.

Подучивать, подучить — підучувати, підучити, намовляти, намовити, направляти, направити, підущувати, підустити, призводити, призвести (на що),

Подушный — подушний, з душі. **-ные** *деньги*, **-ное** — подушне.

Подущение — підущення, наущення, намова, направа.

Подходить, подойти — підходити, підійти; надаватися, надатися (на кого, на що). [Він не надається на свідка = *он не* **-дит** *в свидетели*]; надходити, надійти, наближатися, наблизитися; підступати, підступити. **-йти** *лаской, хитростью, обманом* — підлащитися, підлеститися, підлабузнитися, штукою зайти.

Подходящий — підхожий, слушний, відповідний. **-щий** *случай* — нагода.

Подчёркивание — підкреслювання, підкреслення.

Подчёркивать — підкреслювати, підкреслити.

Подчинение — (*кого себе*) підпорядкування, підбивання, підгортання, підвертання, підхиляння, (*чьё, кому*) підлягання, (*стар.*) послушенство (АЮЗР, 6, I, 48). підхилення.

Подчинённость — підлеглість, підвладність, залежність.

Подчинённый — підлеглий кому, (СФА, VI, 50). залежний від кого; підручний, підвладний (КМ), підхильний, (*стар.*) прислухаючий (АЮЗР, 6, I, 372).

Подчинять, подчинить — (*кому*) підпорядковувати, підпорядкувати, підбивати, підбити, підгортати, підгорнути, підхиляти, підхилити. **-нять** *своей власти*—під себе підгортати, підвертати, підбивати, собі підхиляти. **-нять** *своему надзору*—брати (вдавати) під свій догляд; підхиляти під свій догляд. **-ся** — підлягати, піддаватися (ЮГ, I, 47), підпадати (під кого), коритися комусь, підхилятися. **-ся** *действию закона* — підлягати чинності закону.

Подчистка — підчистка, підшкрабання. **-ка** *в завещании, торговых книгах* — підчистка (підшкрабання) в духівниці, в торговельних книгах.

Под'езд — під'їзд, ганок, рундук.

Под'ездной — під'їзний. **-ной** *путь* — під'їзна колія, під'їзна залізниця.

Под'езжать, под'ехать — під'їздити (під'їжджати), під'їхати.

Под'ём — підняття, піднесення (духу). **-ём** *на гору* — узвіз, вивіз (-озу).

Под'ёмный — підіймальний, під'ємний (машина). **-ные** *деньги* — гроші на переїзд.

Подымный — подимний, від диму. **-ная** *подать*— подимне.

Подыскивать, подыскать — підшукувати, підшукати, добирати, добрати (способу), пришукувати, пришукати. **-нать** *свидетелей* — знайти собі свідків, дібрати свідків, (*стар.*) способити свідків (ЛР, 44).

Поединок — поєдинок (-нку), (*турнир*) герць. *Вступить в* **-нок** — ставати до поєдинку, поєдинкуватися.

Поезд — поїзд. *Броневой* **-езд** — панцерний поїзд, панцерник.

Поездка—поїздка, їзда, подорож (-жи), подоріжжя.

Поёмный. -ный *луг* — пійма, лука, оболонь (-ни), заплава.

Пожалование — надання, подання (ЧСР).

Пожаловать — надати, подати (ЧСР) (кому що); (*посетить*) завітати (до кого), одвідати (кого).

Пожалуй — що правда, нехай, чого доброго, відай, сількісь. *По мне,* **-луй!** — про мене!

Пожа́р — поже́жа (-жі) (СФА, VI, 394), пожа́р; (*сожжение*) спалі́ння, спа́лення (АЮЗР, 6, I, 286).
Пожа́рище — пожа́рище, пожарина́, погорі́лище, зга́рище, пожо́га (АЮЗР, 6, I, 44).
Пожа́рный — поже́жний, пожа́рний, вогневи́й; поже́жник, пожа́рник. **-ная** *команда* — поже́жна (пожа́рна) кома́нда, поже́жня, вогнева́ сторо́жа. **-ный** *сарай* — пожа́рня.
Пожела́ние — побажа́ння, (по)жада́ння, зи́чення.
Поже́ртвование — поже́ртва, же́ртвування, же́ртва, офірува́ння. *Вносить* **-ние** — вно́сити поже́ртву, же́ртвувати.
Поже́ртвовать — поже́ртвувати, офірува́ти; поступи́тися чим. **-ать** *жизнью* — відда́ти (поже́ртвувати) своє́ життя́, голово́ю накла́сти.
Пожи́зненный — доживо́тний (АЮЗР, 6, I, 265; ЧСР), дові́чний, досме́ртний. **-ный** *владелец* — доживо́тний посіда́ч (воло́да́р, володі́лець), доживо́тник (ЧСР). **-ное** *владение* — доживо́тне володі́ння, доживоття́, (*стар.*) де́ржання доживо́тне (ТОК, III, 144). **-ное** *содержание* — доживо́тне утри́мання. **-но** — дові́ку, нові́к, до ско́ну, до життя́, до живота́, до живоття́.
Пожило́й — лі́тній, в лі́тах, підста́ркуватий, приста́ркуватий, приста́рюватий.
Пожи́тки — пожи́тки, скарб; збі́жжя, мана́тки, ма[ття, мізе́рія.
По́за — поста́ва, по́за.
Позади́ — поза́ду, зза́ду. **-ди́** *избы* — по-за́ ха́тою, поза́д ха́ти.
Позаи́мствование — запози́чення, по́зи́[ч]ка.
Позаи́мствовать — пози́чити, запози́чити, взя́ти [в по́зи́[ч]ку.
Позапрошлого́дний — позатомі́шній.
Позапро́шлый — передостанні́й. **-лый** *год* — позато́рік.
Позволе́ние — до́звіл (-волу), дозво́лення (СФА, VI, 308). *Дать* **-ние** — да́ти до́звіл. *Получить* **-ние** — діста́ти (оді́бра́ти, отри́мати) до́звіл. *Спрашивать* **-ния** — пита́ти до́зволу, дозволя́тися, дозво́литися (у ко́го). *С* **-ния** — за до́зволом (від ко́го).
Позволи́тельный — дозво́лений, ві́льний. **-но** *ли* — чи дозво́лена рі́ч? чи ві́льно?
Позволя́ть, позво́лить — дозволя́ти, дозво́лити, позволя́ти, позво́лити, (*соизволить*) призво́лити [(ЮГ, I, 52).
Позвоно́к — в'язо́к, хребе́ць (-бця́).
Позвоно́чный — в'язко́вий, хребе́тний. **-ный** *столб* — хребе́т. [ме́льне.
Поземе́льный — поземе́льний. **-ный** *налог* — позе-
Пози́ция — стано́вище, пози́ція.
Познава́тельный — пізнава́льний. **-ные** *способности* — пізнава́льні зді́бності.
Познава́ть, позна́ть — пізнава́ти, пізна́ти.
Познако́миться — познайо́митися, зазнайо́митися; (*спознаться*) зазна́тися (СФА, VI, 271). **-ся** *с делом* — познайо́митися зо спра́вою
Позна́ние — пізна́ння, спізна́ння. *Специальные* **-ния** — фахові́ відо́мості (знання́, знаття́), спеціа́льні знання́.
Позо́р — га́ньба́ (ЛР, 44), несла́ва, стидо́вище, знева́га (ЛЗ, 11), (*общественный*) публі́ка (ЛР, 44). *Предать* **-ру** — в несла́ву да́ти, одда́ти на га́ньбу́.
Позо́рить, опозо́рить — ганьбува́ти, зганьбува́ти, ганьби́ти, зганьби́ти, безче́стити, збезче́стити, несла́вити, знесла́вити, у несла́ву вво́дити (ввести́), (*поносить*) га́нити, зга́нити, обмовля́ти, обмо́вити, публікува́ти (ЛР, 44). **-ся** — зганьбува́тися, зганьби́тися, у несла́ву ввійти́. **-щий** — га́ньби́ гі́дний, ганебний, знесла́вливий, ганьбли́вий, що ганьби́ть, що в несла́ву вво́дить. **-щие** *слухи* — ганебні чутки́. **-щие** *обстоятельства, действия* — га́ньби́ гі́дні (ганьбли́ві) обста́вини, вчи́нки. [сороми́тний, несла́вний.
Позо́рный — ганебний (ЛР, 44), срамо́тній (ЛР, 44),
Позы́в — на́хил, хіть, охо́та. *У него* **-зыв** *на рвоту* — його́ ну́дить, з душі́ ве́рне, тя́гне на блюва́ння. [ме́нно, паіме́нно.
Пои́менный — пої[й]ме́нний, іме́нний. **-но** — пої[й]-
Поименова́ть — поіменува́ти, назва́ти, (*стар.*) наменува́ти, намени́ти. **-ный** — на́званий, (*стар.*) мене́ний, помене́ний, мено́ваний (АЮЗР, 6, I, 373).
Пои́мка — спі́йняття́, пійма́ння (АЮЗР, 6, I, 356),
Пои́мщик — пійма́ч, лове́ць (-вця́). [зло́влення.
По́иск, по́иски — шука́ння, шукани́на.
Пои́скивать (*судом*) — дохо́дити (судо́м чо́го) (ЛР, 44). **-ать** *убытки* — шко́ди дохо́дити (СФА, VI, 242).
Пойма́ть — спійма́ти, злови́ти (СФА, VI), схопи́ти, зла́пати. **-ать** *вора на месте преступления* — злови́ти зло́дія на живо́му вчи́нкові, на гаря́чому вчи́нкові. **-ный** *по свежему следу* — (*стар.*) пошляхо́ваний (ЛР, 44).
Показа́ние — зізна́ння, сві́дчення, показа́ння, по́каз, ви́каз, (*стар.*) по́вість (ЛЗ, IX), о́повідь, мо́ва (СФА, VI, 138). *Да(ва)ть* **-ние** — зізнава́ти, зізна́ти, сві́дчити, посві́дчити, (*стар.*) ви́казати, чини́ти о́повідь. *Дать ложное* **-ние** — фальши́во (неправди́во) сві́дчити, кри́во сві́дчити (на ко́го). *Ложное* **-ние** — криве́ (фальши́ве, неправди́ве) сві́дчення. *Заведомо ложное* **-ние** — свідо́мо фальши́ве сві́дчення. *Недостоверное свидетельское* **-ние** — неправди́ве сві́дчення. *Отбирание свидетельских* **-ний** — ви́слухання (переслу́хання) сві́дків. **-ния** *свидетелей* — зізна́ння сві́дків, ви́кази сві́дків, сві́дчення, посві́дчення (ЛР, 44). *Да(ва)ть свидетельское* **-ние** — сві́дчити, ви́свідчити. **-ния** *сторон* — поясні́ння (сві́дчення) сторі́н.
Показа́тельный — показо́вий, взірце́вий, зразко́вий.
Показно́й — показни́й; (*плотного телосложения*) огря́дний.
Пока́зывать, показа́ть — пока́зувати, показа́ти, вика́зувати, ви́казати, (*на суде*) сві́дчити, ви́свідчити, зізнава́ти, зізна́ти, виявля́ти, ви́явити, (*стар.*) признава́ти (ЛР, 44). **-ать** *пример* — дава́ти при́клад, при́від.
Покара́ть — покара́ти, скара́ти, накара́ти.
Пока́тость — спохо́ватість, похи́лість, зго́ристість, спади́стість. [дистий. **-то** — спохо́ва.
Пока́тый — спохо́ватий, похи́лий, зго́ристий, спа-
Покая́ние — поку́та, каяття́, покая́ння. *Отбыть* **-ние** — одбу́ти поку́ту, спокутува́ти.
Пока́яться — пока́ятися.
Поквита́ться — поквитува́тися, сквитува́тися.
Покида́ть — ки́дати (покида́ти), поки́нути, залиша́ти, залиши́ти, облиша́ти, облиши́ти.
Покла́дистый — покла́дливий, поту́льний, ми́рний.
Покла́жа — (по)кла́жа, кладь (-ди), вага́,ванта́ж.

Поклажедатель — поклажодавець (-вця).
Поклажеприниматель — поклажоємець (-мця).
Поклёп — наклеп, пеня. *Взводить, взвести на кого* **-клёп** — наклеп вчинити на кого, пеню на кого наводити.
Покой — покій, спокій, супокій (-кою). *Приёмный* **-ой** — покій для приймання (щоб приймати хорих), приймальня, (*гостиная*) вітальня.
Покойник, -ница—небіжчик (ЛР, 44; ТОК, III, 39), небіжка, покійник, покійниця.
Покойный — спокійний, лагідний, тихий; покійний, померший (померлий).
Поколение — покоління; (*род*) поріддя, кодло.
Поколенный—поколінний. **-ный** *раздел наследства* — поділ спадщини по колінах.
Покончить — покінчити, скінчити. **-ить** *с чем* — зробити кінець чому, покласти край чому. **-ить** *дело* — прикінчити справу, (*управиться*) упорати справу, упоратися. **-ить** *полевые работы* — обробитися.
Покорность — покора, покірність, покірливість, слухняність. *Из'явить* **-ость** — скоритися, покоритися, заявити про свою покору, піддатися.
Покорный—покірний, покірливий, слухняний. **-но**— покірно, покірливо. *Прошу* **-но**—ласкаво прохаю. **-нейше** *прошу* — уклінно прохаю.
Покорять, покорить — покоряти, покорити (собі країна), підгортати, підгорнути (під себе), підбивати, підбити (під себе), підхиляти, підхилити (собі). [ручка.
Покос — покіс (-косу). *Полоса* **-са** — постать,
Покража — крадіж (-жи), крадіж (-ежа), крадіжка, (*похищение*) викрадення (ЛР, 44).
Покровитель — охоронець, оборонець, протектор, патрон, (*благотворитель*) добродій.
Покровительственный — охоронний, оборонний, протекційний; добродійний. **-ная** *политика*— протекційна (охоронна) політика. **-ные** *пошлины* — протекційне (охоронне) мито.
Покровительство — охорона, оборона, протекторат, патронат; (*попечение*) опіка; (*благотворение*) добродійство. *Взять под своё* **-ство**—взяти під свою охорону (опіку). *Общество* **-ства** *животных* — товариство охорони тварин.
Покровительствовать — охороняти, охоронити, обороняти, оборонити, протегувати кого, (*благоприятствовать*) прияти (сприяти) комусь. **-ствуемые** *территории* — протеговані території.
Покрывало — покривало, покриття, накриття, за-
Покрывание — покривання. [пинало.
Покрывать, покрыть — покривати, покрити, закривати, закрити, укривати, укрити. **-ать** *убытки* — покривати, покрити (заплатити) втрати (шкоду). **-ся** *водою* — понятися водою. **-ся** *давностью* — покриватися давністю, (*стар.*) задавнюватися, задавнитися (ЧСР). **-ся** *пылью, снегом* — припасти пилом, снігом, запорошитися. **-ся** *пятнами* — заплямитися. **-ся** *слизью* — ослизнути. **-ся** *струпом, лишаями, пузырями* — взятися струпом, лишаями, острупіти, спузиритися.

Покрытие (*долга*) — покриття, виплата (боргу, довгу), вирівняння.
Покупатель — покупець, купець, покупник.
Покупать, купить — купувати (купляти), купити.
Покупка — купівля, куплення (СФА, VI, 122), купля (ЛР, 44; СФА, VI, 72), купно; покуп, закупка. **-ка** *краденого* — купівля (купування) краденого. **-ка** *обратная* — відкуп, викуп, відкупно (-на). *Преимущественное право* **-ки** — право первокупу. [ний (крам).
Покупной — купувальний, купний (ціна); купова-
Покупщик — купець, покупець, покупник. **-щик** *имущества с публичных торгов* — покупець майна на прилюдному торзі.
Покушаться, покуситься— вчиняти, вчинити замах (на кого, на що), важитися, наважитися, зважитися.
Покушение — замах. *Неудавшееся* **-ние**—невдалий замах. *Оставленное* **-ние** — залишений замах, нездійснений замах. **-ние** *приостановленное* — замах припинений. **-ние** *на негодный об'ект* — замах на негодящий об'єкт. **-ние** *с негодными средствами* — замах негодящими засобами.
Пол — поміст (*р.* помосту), підлога (з дерева), діл (*р.* долу), долівка (глиняна, з цегли, земляна); пол (чоловічий, жіночий), рід, стать (-ти), (*стар.*) стан (АЮЗР, 6, I, 351); пів, половина. **Исполу**— з-половини, навпіл, сполу.
Полагать, положить — класти, покласти [«Покладім, що»... = *жим, что*...], припускати, припустити, гадати, мати на думці; (*жалованье*) призначати, призначити (платню), визначати, визначити (платню), (*решать*) постановляти, постановити, покласти. **-ся** — здаватися, здатися (СФА, VI, 258), спускатися, спуститися (на кого), ввірятися, ввіритися (на кого), звірятися, звіритися (кому), покладатися, покластися (на кого). *Ему* **-ется** — йому належить, припадає. **-гающийся** — належний (гонорар, платня). **-ложенный** — призначений, (*надлежащий*) належний. **-ное** *вознаграждение* — призначена винагорода.
Поладить (*с кем*) — погодитися, поєднатися, помиритися, уладнати (справу з ким). *Они* **-ли** *между собою* — у них прийшло до згоди, між ними прийшло до згоди.
Полдень — південь, полудень. *В* **-ень**— опівдні.
Полдневный — південний, полудневий.
Поле — поле (*также и в книге*); берег, край (в книжці, рукопису). **-ле** *битвы* — бойовище, боїще. **-ле** *вспаханное* — рілля. **-ле** *давно непаханное* — облог (-логу) (СФА, VI, 256). **-ле** *около села под выпас* — вигін (-гону). **-ле**, *оставленное на год без обработки* — толока. *Оставленное на отдых* **-ле** — переліг (-логу). **-ле** *паровое* — пар, [пар(ов)ина.
Полеводство — рільництво.
Полевой — польовий.
Полежалое — полежале.
Полезность—корисність, пожиточність, ужиточність.
Полезный — корисний, пожиточний, ужиточний, годящий. *Быть* **-ным** *кому*—в пригоді стати комусь, бути корисним кому.

Полеми́ческий — полемічний (література).
Поле́но — поліно, рубанець (-нця).
Полига́мия — полігамія, многоженство.
По́лис — поліс (страховий).
По́лисный — полісний. **-ные** *условия* — полісні умови (умови страхового договору).
Поли́тика — політика.
Полити́ческий — політичний.
Полити́чный — обережний, дипломатичний.
Полице́йский — поліційний; поліційник, поліціянт, поліцай.
Поли́ция — поліція (КМ).
Поли́чное — (при крадіжці) крадене, доведена крадіжка, довід (-воду), лице. *Найти* **-ное** — (при крадіжці) витрусити крадене, крадіжку. *Поймать с* **-ным** — зловити з лицем, з краденим, взяти з лицем, з доводом, з гарячим.
Полк — полк (-ку).
По́лка — полиця, поличка.
Полково́й — полковий.
Полнове́сный — повної ваги, доброї ваги, (*стар.*) добре важний (АЮЗР, 6, І, 192).
Полновла́стие — повновлада, повна влада, всевлада.
Полновла́стный — повновладний, всевладний. **-но** — повновладно, всевладно.
Полново́дье — повінь (-вени), повідь (-води).
Полнокро́вный — кровистий, повнокровний.
Полноле́тие — повноліття.
Полнолу́ние — повня, місяць у повні.
Полномо́чие — уповноваження, повновласть.
Полномо́чный — уповноважений, повновлас[д]ний. **-ный** *представитель* — повновладний представник.
Полнопра́вный — повноправний.
Полноро́дные (*братья и сёстры*) — повнородні (брати та сестри).
По́лностью — сповна, повно; цілковито.
Полнота́ — повність. *С надлежащей* **-тою** — з належною повністю.
Полноце́нность — повноцінність, повновартість (срібла).
Полноце́нный — повноцінний, повновартий. **-ная** *монета* — повноварта монета, добрі гроші (СФА, VI, 14).
По́лночь — північ (-ночи). *В* **-ночь** — опівночі.
По́лный — повний, цілковитий; (про людину) гладкий, опасистий.
Полови́на — половина, пів, половиця (ЛР, 44; СФА, VI, 400). *На* **-ну** *уменьшить* — на половину зменшити, переполовинити.
Полови́нщик — половинщик.
Полово́дие, *см.* **Полново́дье**.
Положе́ние — (*состояние*) становище, стан; теза, твердження; положення (інструкція), устава про що. *Выход из* **-ния** — вихід із становища. **-ние** *дела* — стан справи. *Затруднительное* **-ние** — скрутне становище, скрут (*м. р.*), скрута (*ж. р.*). *На военном* **-нии** — на військовім стані. *Общие* **-ния** *закона* — загальні принципи закону. *Осадное* **-ние** — стан облоги. *Первенствующее* **-ние** — першенство. **-ние** *о труде и наёмной плате* — устава про працю та заробітну плату (платню).
Поло́женный — призначений, (*надлежащий*) належний. **-ное** *вознаграждение* — призначена винагорода.

Поло́жительный — позитивний, (про людину) стато[е]чний (ЛР, 44), певний. **-но** — позитивно, певно. *Все* **-но** — геть-усі.
Полоса́ — смуга, пруг; шпуга, штаба (з металю). **-са** *отчуждения* — смуга вивлащення.
По́лость — порожнява, дуплина, ямина. *В* **-ти** *рта, груди*, — в роті, в грудях.
Полоте́нце — рушник.
Поло́тнище — полотнище, пілка.
Полотно́ — полотно.
Полотня́ный — полотняний.
Полоу́мный — недоумкуватий, недоумок, -мко, придуркуватий.
Полтора́ — півтора (*ж.* -ри).
Полтора́ста — півтораста.
Полуго́дие — піврік, півріччя, пів року.
Полугодово́й — піврічний.
Полу́денный — південний, полудневий.
Полуди́кий — напівдикий.
Полуживо́й — ледві живий, напівживий.
Полукопна́ — полукіпок, півкопа (*р.* -пи), півкопи.
Полукру́г — півколо, півкруг.
Полукру́глый — півкруглий.
Полули́ст — піваркуш.
Полуме́ртвый — напівмертвий, ледві живий.
Полуме́сячный — півмісячний (платня).
Полуоборо́т — півповорота.
Полуоде́тый — напіводягнений, не зовсім одягнений.
Полуо́стров — півострів.
Полуоткры́ть — напіводчинити, напіводкрити, причинити.
Полуофициа́льный — півофіцій[яль]ний, півурядовий.
Полупроце́нт — піввідсоток, півпроцент.
Полу́торный — півторачний, півторак.
Полутьма́ — присмерок, півтемрява, сутемрява.
Получа́тель — відбирач, одержувач.
Получа́ть, получи́ть — здобувати, здобути, одержувати, одержати (ЧСР; АЮЗР, 8, V, 144), відбирати, відібрати (платню, лист) (СФА, VI, 328), діставати, дістати, отримувати, отримати (АЮЗР, 6, І, 400). **-чить** *возможность чего* — спромогтися на що. **-чить** *выговор* — дістати пагану. **-чить** *награду* — здобути, одержати, дістати, мати нагороду. **-чать, -чить** *наследство* — одібрати спадок, дістати спадщину. **-чить** *совет* — здобути пораду (од кого), (*стар.*) ради зажити (в кого) (АЮЗР, 6, І, 348). **-чить** *условленные деньги* — одібрати умовлену суму (СФА, VI, 325). *По настоящему иску истец* **-чил** *полное удовлетворение* — по цьому позву позовник дістав усе, що йому належало.
Получе́ние — здобування, здобуття, відбирання, відібрання; одерж(ув)ання, отрим(ув)ання, діставання, дістання.
Полушу́бок (*тулуп*) — кожух. *Женский* **-ок** — кожушанка; (*меховая куртка*) — кожушок.
Полы́нья — (о)полонка, теплина, продух(о)вина (на річці), вікнина, опар (-ру) (на болоті).
По́льза — користь, пожиток (АЮ Р, 8, V, 140), (*употребление*) вжиток, пожива, (*прибыль*) зиск, інтерес. *Извлечь* **-зу** — взяти користь, скористати з чого, (*использовать*) вужиткувати що, (*иметь прибыль*) мати з чого зиск, інтерес. *На* **-зу** *чью* — на користь, на добро, на

пожи́ток (кому́). *Обратить* (*взять*) *в свою* **-зу** — на ко́ри́сть (на пожи́ток) собі оберну́ти. *Общая* **-за** — зага́льна ко́ри́сть, зага́льний інтере́с. *Общественная* **-за** — грома́дська ко́ристь, грома́дський інтере́с. *Отказаться в* **-зу** *другого* — зректи́ся на ко́ри́сть и́ншому, на руч и́ншому. *Послужить в* **-зу** — вийти на ко́ри́сть, на до́бре (кому́). *Приносить* **-зу** — чини́ти ко́ри́сть (кому́), дава́ти пожи́ток, корисним бу́ти (кому́). *Решить дело в* **-зу** *кого* — вирішити спра́ву на руч (на ко́ри́сть) (кому́), присуди́ти (на ко́го). *С* **-зой** *употреблять* — на до́бре вжива́ти.

Пользование — кори́стування (чим *или* з чо́го) (КМ), пожиткува́ння (чого́) (СФА, VI, 400), ужиткува́ння, ужи́ток; ужива́ння (АЮЗР, 6, I, 75, 162; ТОК, III, 43). *Отдать в* **-ние** — пусти́ти до вжи́тку, зда́ти на кори́стування (ЛР, 44). *Дать для* **-ния** — да́ти до вжи́тку, до кори́стування. **-ние** *в лечебных заведениях* — лікува́ння в лічни́цях, в ліка́рських закла́дах (устано́вах), лічни́че курува́ння. **-ние** *правами* — кори́стування з прав. *Право* **-ния** *в чужом имуществе, отдельное от права собственности* — пра́во кори́стування в чужо́му майні́, окре́ме від пра́ва вла́сности.

Пользоваться — кори́стуватися (чим, з чо́го), користа́ти (з чо́го) (СФА, VI, 306), зажива́ти (чого́), вжива́ти (чого́) (ТОК, III, 33; ЛР, 44), пожива́ти (що) (СФА, VI, 227, 309, 21). **-ся** *хорошей репутацией* — ті́шитися до́брою сла́вою. **-ся** *дурной репутацией* — у несла́ві бу́ти, ті́шитися недо́брою сла́вою. **-ся** *в лечебном заведении* — лікува́тися, курува́тися. **-ся** *случаем* — користа́ти(ся) з ока́зії, з наго́ди, використо́вувати наго́ду.

Польститься — пола́ситися, пова́битися (на що).

Полюбовный — полюбо́вний, добровільний. **-ный** *раздел наследства* — полюбо́вний ро́зділ спа́дщини. **-но** — полюбо́вно, по зго́ді.

Полюс — бігу́н, по́люс.

Поляна — поля́на, га́лява, галя́вина, прога́лина.

Помарка — закре́слене, зама́зане (-ого).

Помертвелый — помертві́лий.

Помертветь — помертві́ти, омертві́ти, завме́рти.

Поместительный — містки́й, просто́рий, пакі́вний (мішо́к), вбиру́щий (мішо́к, скри́ня).

Поместить, *см.* **Помещать.**

Поместный — місце́вий, краєви́й; маєтко́вий (дворя́нство).

Поместье — ма́єток, ма́є́тність.

Помесь — мішани́на, (*ублюдок*) по́круч (-чи, *ж. р.*; -ча, *м. р.*).

Помесячный — помі́сячний, щомі́сячний. **-но** — помі́сячно, що-мі́сяця.

Помёт — ка́ло, по́слід.

Помета — по́мітка, за́значка, знак; озна́ка (КМ).

Помечать, пометить — позначи́ти (значи́ти), позначи́ти, помі́ча́ти, помі́тити.

Помеха — перепо́на, перешко́да, зава́да, приті́чина. *Быть* **-хою** — на зава́ді (на перепо́ні, на перешко́ді) стоя́ти, ста́ти (кому́), перешкоджа́ти (кому́).

Помешанный — божеві́льний, наві́жений, непо́вний ро́зуму, (*тронутый*) причи́нний. [чи́нність.

Помешательство — божеві́лля, божеві́льність; при-

Помешать — переби́ти (*от* перебива́ти), перешко́дити, ста́ти на перешко́ді, на зава́ді, зава́дити (*от* заважа́ти); поміша́ти, переміша́ти. **-ся** — збожеволі́ти, ро́зум утра́тити, (*вульг.*) з ро́зуму, з глу́зду зсу́нутися.

Помещать, поместить — міс́ти́ти (вмі́щувати), помісти́ти, вмісти́ти, (*давать помещение*) примі́ща́ти, примісти́ти. **-стить** *на квартире* — примісти́ти (поста́вити) на ква[р]ти́рі. **-стить** *в школу* — відда́ти в шко́лу. **-щаться** — міс́ти́тися, вміща́тися, вмі́щуватися, вмісти́тися, помісти́тися, приміща́тися, примісти́тися.

Помещение — примі́щення, мі́сце. *В* **-нии** *суда* — в судо́вому примі́щенні. *Жилое* **-ние** — жиле́ примі́щення, житло́, ква(р)ти́ра, поме́шкання.

Помещик — помі́щик, ді́дич.

Помещичий — помі́щицький, ді́дичів.

Помилование — [по]ми́лування, дарува́ння вини́.

Помиловать — поми́лувати, (*простить преступление*) дарува́ти вину́ (кому́); (*даровать жизнь*; (*стар.*) го́рлом дарува́ти (ЛР, 44).

Помимо — по́біч (чо́го), (*меня*) по́біч ме́не, без ме́не.

Поминутно — що-хвили́н(к)и, раз-у-раз.

Помирить — помири́ти, поедна́ти, замири́ти, погоди́ти, до зго́ди приве́сти (СФА, VI, 124). **-ся** — помири́тися, замири́тися, (*согласиться*) погоди́тися, поедна́тися, зго́ди́тися (АЮЗР, 6, I, 15).

Помнить — пам'ята́ти. **-тся** — зга́дується, пам'ята́ється, впа́м'ятку, впо́мку.

Помногу — поба́гато.

Помогать, помочь — помага́ти, помогти́, за[до,під]помага́ти, запомогти́, в по́мочі става́ти (ста́ти) (кому́), (*спасать*) ратува́ти, ратува́ти (кого́), пора́ту́нок дава́ти (да́ти) (кому́), пособля́ти, пособи́ти (кому́), в приго́ді става́ти (ста́ти) (кому́).

Помои — помиї (-и́й), (*мыльные*) зми́лки (-ків).

Помойный — поми́йний. **-ное** *ведро* — поми́йниця. **-ная** *яма* — поми́йна я́ма (*и* поми́йниця).

Помол — ме́лення, мели́ння, ме́лево, мли́во. *Плата за* **-ол** — помо́льне, проме́л, (*плата зерном*)

Помолвка — зару́чини, змо́вини. [мірчу́к.

Помощник — помічни́к (ЖО, 65), підру́чний, підру́чник, помага́ч.

Помощь — по́міч (-мочи), помо́га, допомо́га, запомо́га, підпомо́га, підмо́га (КМ), (*спасение*) пора́ту́нок, рату́нок (АЮЗР, 8, V, 38). *Неоказание* **-щи** — невчи́нення допомо́ги, неста́ння в по́мочі, непомо́га. *Оказывать, -зать* **-ощь** — у по́мочі става́ти, ста́ти (кому́), запомага́ти, запомогти́ (кого́), допомага́ти, допомогти́ (кому́). *Скорая* **-ощь** — шви́дка допомо́га.

Помпа — смок, ки́шка, водотя́г; по́мпа, пиха́.

Помрачать, помрачить — тумани́ти. затумани́ти, тьма́рити, потьма́рити, за[при]тьма́рити. [о́мрак.

Помрачение — потьма́рення, за[при]тьма́рення,

Помысел — по́мисл, ду́мка, га́дка, ми́слі (*мн.*).

Понадобиться — знадоби́тися, ста́ти у приго́ді, прида́тися, зда́тися. *Когда* **-тся** — коли́ тре́ба бу́де, коли́ знадоби́ться.

Понаторелый — нави́клий, нала́маний, нате́ртий.

Понатореть — нави́кнути, налама́тися, нате́ртися.

Понести — поне́сти. **-ти** *наказание* — відбу́ти, відте́рпіти ка́ру, (*стар.*) однести́ кара́ння

(СФА, VI, 117; ДР, 44), (*стар.*) заплату взяти (АЮЗР, 6. I, 64). **-ти** *убыток* — потерпіти втрату, (*стар.*) шкоди підняти (АЮЗР, 6, I, 105), шкодувати (ЛР, 44). **-ти** *урон, ущерб* — мати шкоду, мати втрату.

Понижать, понизить — понижати, понизити, обнижати, обнизити, принижати, принизити (людину), спускати, спустити (воду). **-ать** *цену* — збивати, збавляти, знижати, знизити ціну, спускати, спустити ціну. **-жаться** — знижатися, обніжуватися, спускатися, опадати, спадати (про воду).

Понижение — зниження, поніження; спадання, спад (води). **-ние** *акций* — зниження акцій. *Игра на* **-ние** — гра на зниження курсу. **-ние** *цены* — зниження ціни, (*скидка*) знижка.

Понимание — розуміння, тяма.

Понимать, понять — розуміти, зрозуміти (ЛР, 44), розбирати, розібрати, тямити, втямити, тямкувати, взяти в тямки, (*постигнуть*) збагнути. **Понимающий** *что* — тямущий у чому.

Поносительный — ганьбливий, ганебний, лайливий, (*стар.*) шпетний. **-ные** *слова* — ганьбливі (лайливі) слова, (*стар.*) шпетні слова.

Поносить — ганьбити, гудити, ганити (СФА, VI, 262), шпетити, (*вульг.*) лаяти, паскудити (кого).

Поношение — ганьбування, ганьба, огуда, наруга, зневага.

Понудительный — примусовий, приневільний. **-ные** *меры* — примусові заходи.

Понуждать, понудить — приневолювати, приневолити, примушувати, примусити (КМ), спонукати, спонукати, силувати, присилувати.

Понуждение — примус, приневолення, спонукання, спонука, принука, силування.

Поныне — й досі.

Понятие — розуміння, поняття; тяма.

Понятливость — тямучість, втямливість, тямовитість.

Понятливый — тямкий, тямливий, втямливий, тямовитий.

Понятный — зрозумілий, ясний, розбірний, вирозумілий (АЮЗР, VI, 557); (*ясно*) зрозуміло, ясно, розбірно, втямно, розумно. **-но-ли** *вам?* — чи зрозуміло (розумно) вам? Розбираєте?

Понятой — понятий; притомний. **-ые** — (*стар.*) люди притомні, сторонні (АЮЗР, 6, I, 48). *Обыск произведен в присутствии* **-тых** — трус переведено при понятих.

Поодиночке — поодному, поодинці, поодинцю.

Поодаль — оддалік, оддалеки, оддаля, осторонь.

Поочерёдно — по-черзі, чергуючись, почережно, навперемінну.

Поощрение — заохота, заохочування, заохочення, підохочування, підохочення.

Поощрительный — заохотний. **-ные** *меры* — заохотні заходи.

Поощрять, поощрить — заохочувати, заохотити, підохочувати, підохотити, додавати (додати, піддавати, піддати) охоти.

Попадать, попасть — попадати, попасти, трапити, потрапити (на засідання), (*целясь*) влучати, влучити, вціляти, вцілити (що, в що). *Как* **-ло** — аби-як, як-небудь, як трапилося. **-сть** *в немилость* — в неласку впасти. **-ть** *в плен* — попастися в полон, дістатися в полон. **-ть** *под подозрение* — впасти в підозру, опинитися під підозрінням. **-ся** — попадатися, попастися. **-ся** *на глаза* — навертатися, навернутися на очі. **-ся** *в краже* — ловитися, зловитися на крадіжці, прокрадатися, прокрастися. **-ся** *во лжи* — вбрехатися, пробрехатися. *Навстречу* **-ся** — назустріч братися (взятися), зустрічатися, здибатися, здибатися, спіткатися (*сов.*). **-ся** *на месте преступления* — ніймятися (бути застуканим) на гарячому вчинку, попастися на шкоді.

Попеременный — навперемінний, перемінний. **-ное** *пользование землёю* — перемінне (навперемінне) користування землею.

Поперечник — поперечник. *В* **-ке** — впоперек, вшир, завширшки.

Поперечный — поперечний. **-ная** *пила* — поперечка, поперечна пилка.

Попечение — піклування, опікування ким, дбання про кого. *Иметь* **-ние** (*над кем*) — піклуватися, опікуватися ким (дбати про кого).

Попечитель — піклувальник, старальник (КМ), (*в беллетр.*) опікун, (*уч. округа*) попечитель, куратор.

Попечительный — піклувальний, дбайливий. **-ный** *комитет о бедных* — комітет піклування про бідних. **-ный** *совет* — піклувальна рада.

Попечительство — піклування.

Попирание, попрание — топтання, потоптання; (*одоление*) подолання.

Попирать, попрать — топтати, потоптати. **Попранный** — потоптаний. **-ные** *права* — потоптані (знехтувані) права.

Поплатиться — заплатити, приплатитися, бути покараним.

Пополам — пополовині, пополовинці (ЛР, 44), навпіл, пів-на-пів.

Поползновение — засягання, намагання, напруга; хіть, потяг, нахил (до чого). *Иметь (захватное)* **-ние** — зазіхати (на що), ласитися (на що).

Пополнение — поповнення, доповнення. **-ние** *растраченного имущества* — поповнення розтраченого (переведеного) майна. **-ние** *долга, недоимки* — поповнення довгу, залеглости. **-ние** *растраты* (*денег и т. п.*) — поповнення розтрати.

Пополнять, пополнить — поповняти, поповнити, доповнити, виповняти, виповнити (ЧСР).

Пополугодично — попівроку, попіврічно.

Пополудни — після півдня, після полудня.

Поправка — поправка, виправка, виправлення, підмітка (в документі); поправа; (*согласительная*) погодження.

Поправлять, поправить — поправляти, поправити, виправляти, виправити; (*чинить*) лагодити, полагодити (чоботи, одіж).

Попрекать, попрекнуть — дорікати, дорікнути, докоряти, докорити, попрікати, попрікнути.

Попробовать — спробувати, попробувати.

Попросить — попросити, попрохати. **-сить** *извинения, прощения* — попрохати вибачення, перепросити (ЛР, 44). **-сить** *позволения* — спитатися (в кого), попрохати чийого дозволу (*или* в кого). **-сить** *совета у кого* — попрохати поради (в кого), зарадитися (кого), порадитися (з ким).

Попрошайка — жебрак, прошак, лабза.

Попрошáйничать — жебрáчити, жéбрати, старцювáти, циґáнити, лабзюкати.
Попрошáйничество — жебранúна, жебрáчення, жéбри (-рів), старцювáння.
Попýдно — пудáми, на пудú.
Попускáть, попустúть — попускáти, попустúти, (*потворствовать*) потурáти, поблажáти, потáкувати. [потáкувач (СФА, VI, 153).
Попустúтель — попýсник, потурáйло, поблáжник.
Попустúтельство — пóпуст, попускáння, потурáння. *Преступное* **-ство** — злочúнний пóпуст.
Попýтный — попýтній, подорóжній. **-ный** (*благоприятный*) *ветер* — ходовúй (сприятлúвий) [вíтер.
Попýтчик — попýтчик.
Попущéние — пóпуст, пóпуск, дóпуст.
Попытка — спрóба.
Пóпых. Впопыхáх — хапáючись, пóхапцем, поспішáючи, на-пóхапці; захапáвшись, (*стар.*) з íмпету.
Порá — час, порá; годúна, добá. *С давних* **пор** — здáвна, з дáвнього чáсу. *С каких* **пор?** — з якóго чáсу? відкóли? *С тех* **пор** *как* — відкóли, з тóго чáсу як. **-рóю** — чáсом, часáми, úнколи, úноді, в рядú-годú. *До* **-ры** *до времени* — до якóгось чáсу. *До сих* **пор** — дóсі, до цьóго чáсу. *До тех* **пор,** *пока* — дóти пóки, пóти, пóки. *С той* **-ры** — з тóго чáсу, відтоді. *С этих* **пор** — з цьóго чáсу; відтепéр.
Поработúтель — поневóлювач, уярмúтель.
Порабощáть, поработúть — зневолятн (зневóлювати), зневóлити, поневóлювати, поневóлити, уя́рмлювати, уярмúти (АЮЗР, 6, I, 397).
Порабощéние — поневóлення, заневóлення, зневóлення, уя́рмлення.
Поражáть, поразúть — вражáти, вразúти; (*удивить*) здивувáти; розбивáти, розбúти, побивáти, побúти (вíйсько), поражáти, поразúти (когóсь у правáх).
Поражéние — порáза, пóразка, розбиття́, побиття́, (*мед.*) урáзка, урáза. *Нанести* **-ние** — побúти, подолáти. *Он понёс* **-ние** — йогó побúто, він зазнáв пóразки. *Без* **-ния** *в правах* — без позбáвлення прав, без порáзки в правáх, без розбиття́ прав. [(факт).
Поразúтельный — дúвний, дивовúжний, разю́чий **-но** — напрóчуд, на-дúво.
Поранéние — порáнення (АЮЗР, 6, I, 385). **-ние** *огнестрельным оружием* — порáнення стрíльною збрóєю, постріля́ння (АЮЗР, 6, I, 385).
Порвáть — порвáти, пошматувáти, подéрти, подрáти.
Порéз — порíзане мíсце; урáза, урáзка. [(ЛР, 44).
Порéчье — надрíччя.
Порицáние — догáна, нагáна, огýда, гýдіння, óгуд, гáньбá, ганьбувáння. *Выразить общественное* **-ние** — дáти (вúсловити) громáдську догáну, вúсловити гáньбý від суспíльства.
Порицáть — гáнити, гýдити, давáти (вислóвлювати) догáну, гáньбúти, ганьбувáти.
Пóрка (*телесное наказание*) — биття́ рíзкáми, хлост, сíканúна. **Вы́пороть** — вúбити рíзкáми, хлóсту дáти.
Порнографúческий — порнографíчний, соромíтський. **-кое** *изображение* — порнографíчний, соромíтський малю́нок.
Порногрáфия — порногрáфія, соромíтське писáння.
Порóг — порíг (-рóга). [док (-дку).
Порóда — порóда, кóдло; плід (*р.* плóду), відрí
Порóдистый — порóдистий, дóброго плóду.
Породнúть — порíднúти. **-ся** — порíднúтися, породичáтися, (*диал.*) породáтися. *Через брак* **-ся** — посвóїтися.
Порождáть, породúть — родúти, породúти, творúти, утворúти, чинúти, вчинúти; спричиня́ти, спричúнúти. **-дить** *недоразумение* — вúкликати непо- [розумíння.
Порожнякóм — пóрожнем, впóрожні.
Пóрознь — рíзно, нáрізно, осíбно, восíбна, окрéмо (АЮЗР, 6, I, 449).
Порóк — вáда, хúба, гáнджа, (*стар., польск.*) нецнóта. *Явные* **-ки** — наóчні вáди, я́вні хúби.
Пóросль — пóросль (-ли), чагарнúк, кущí; нáрость, пáмолодь (-ди).
Порóть — порóти; (*сечь*) рíзкáми бúти, сíкти. **-óть** *дичь* — дурнúцю (нісенíтницю) плести́, теревéні прáвити.
Порóчить — неслáвити, ганьбувáти, гáнити.
Порóчность — зíпсуття́, недоброчéсність, схúбленість, злí звúчаї, (*стар.*) нецнóтність.
Порóчный — зíпсýтий, зíпсóваний, недоброчéсний, схúблений, (*стар.*) нецнóтний. **-ные** *дети* — (*морально дефективные*) зіпсóвані дíти; (*физически дефективные*) дíти з фізúчною вáдою. **-ный** *член общества* — шкíдлива для громáди людúна.
Порошóк — порохнó, порошóк.
Порт — порт, гáвань (-ни).
Пóртить, испóртить — псувáти (СФА, VI, 50), зíпсувáти, збавля́ти, збáвити, нíвечити, понівечити, шкóдити, пошкóдити, переводити, перевéсти (матеріял). **-ся** — псувáтися, збавля́тися, нíвечитися.
Портмонé — портмонéт, гаманéць (-нця).
Портнúха — кравчúха, кравчúня, швáля, швáчка.
Портнóй — кравéць (-вця́).
Портовóй — портовúй. **-вóй** *город* — портовé мíсто. **-вые** *деньги* — портовé.
Портофрáнко — портофрáнко, вíльний порт.
Портфéль — портфéля, тéка.
Порубéжный — погранúчний.
Порубéжье — погранúччя.
Порýбка — пóрубáння (ЛР, 44), пóруб (КМ; ЧСР), [вúруб.
Порýбщик — рубáч.
Поругáние — нарýга, порýга.
Порýка — порýка, зарýка, запорýка, (*стар.*) рукоємство (Литов. Стат.). *Круговая* **-ка** — круговá порýка (КМ). *Отдать на* **-ки** — віддáти на порýки.
Поручáть, поручúть — доручáти, дорýчúти, припоручáти, припоручúти. **-чаться, -чúться** — ручúтися, поручúтися, у порýки ставáти, стáти.
Поручéние — дорýчення, припорýка. *Спешные* **-ния** — спíшні (нагáльні) дорýчення.
Поручúтель — порýчник (ЛИМ, II; ЧСР, ЮГ, I, 50), ручúтель, за(по)рýчник.
Поручúтельница — (за)порýчниця.
Поручúтельный — порýчний, запорýчний. **-ная** *надпись* — порýчний нáпис. **-ное** *письмо* — порýчний лист.
Поручúтельство — порýка, зарýка. *Вексельное* **-во** — порýка на вéкселі. *Личное и имуще-*

ственное **-во** — особи́ста пору́ка й пору́ка майно́м. **-во** *на срок* — пору́ка на строк, на речене́ць. *Простое* (*бессрочное*) **-во** — про́ста (не строкова́) пору́ка. **-во** *о несостоятельном должнике* — пору́ка за невиплатного винува́тця (довжника́). *Судебное* **-во** — судо́ва́ пору́ка.

По́рция — по́рція, пай, па́йка, пайо́к.

По́рча — псува́ння, зіпсуття́, ніве́чення, шко́да. **-ча** *грузов* — псува́ння вантажу́, кла́ді. **-ча** *инструментов* — псува́ння (ін)струме́нту. **-ча** *приспособлений, материалов и т. д.* — псува́ння приладдів, матеріялів, то-що.

Поры́в — порива́ння, пори́ва, за́пал; бу́рхання (ві́тру).

Порыва́ться — рва́тися, порива́тися.

Поры́вистость — пори́вчатість, рву́чість (-ости).

Поры́вистый — пори́вчатий, рвачки́й, рву́чий, бурхли́вий (ві́тер), нава́льний.

Поря́дковый — поря́дко́вий, черговий. **-вый** *номер* — чергове́ число́.

Поря́дком, *нар.* — в поря́дкові, по поря́дку, як слід, по ря́ду; до́бре, дово́лі, до́сить, чима́ло.

Поря́док — поря́док, розпоря́док (КМ), лад (КМ). *В административном* **-ке** — в адміністрати́вному поря́дкові. *В алфавитном* **-ке** — в альфабе́тному поря́дкові, за абе́ткою. *В бесспорном* **-ке** — безсупере́чним поря́дком. *Дело идёт своим* **-ком** — спра́ва йде своє́ю доро́гою. *В* **-ке** *исполнительного производства* — в поря́дкові викона́вчого судочи́нства. *Обычным* **-ком** — звича́йним поря́дком, ладо́м, звича́йно. **-ок** *очереди* — черга́. *По* **-ку** — одно́ по о́дному, одно́ по дру́гому, в ряд. *Приводить, привести в* **-ок** — впорядко́вувати, впорядкува́ти, дово́дити, дове́сти до ладу́. **-ок** *применения* (*закона*) — поря́док приклада́ння (зако́ну). *Сокращённым* **-ком** — скоро́чено, скоро́ченим спо́собом. *Судебным* **-ком** — судо́вим поря́дком, судо́вно. **-ок** *судопроизводства* — поря́док судочи́нства. *В* **-ке** (*таких-то*) *статей закона* — на підста́ві статтів зако́ну, в поря́дкові статтів зако́ну. *Установить* **-ок** — заве́сти поря́док, лад. *Установленный* **-ок** — заве́дений лад, поря́док. *Явочным* **-ком** — оказо́вим спо́собом, я́вочним (я́вленим) поря́дком.

Поря́дочность — поря́дність (-ости).

Поря́дочный — поря́дний (ЛР, 44), пу́тній, пут́ящий, годя́щий, стато́[е́]чний (ЧСР), (*изрядный*) чима́лий. **-ная** *сумма* — чима́ла́ су́ма. **-ный** *человек* — поря́дна, пут́яща люди́на.

Поса́д — поса́д, містечко.

Поса́дка — саді́ння, (на)са́дження; са́джанка.

Посаже́нно — на са́жні, сажня́ми, від са́жня, з са́жня.

Посаже́нный — сажне́[ьо́]вий. **-ная** *плата за жилое помещение* — пла́та за жи́ле примі́щення від са́жня.

Посвиде́тельствование — посві́дчення.

Посвиде́тельствовать — посві́дчити (ЛР, 44), посвідкува́ти, засві́дчити, ви́свідчити (ЛР, 44, СФА, VI, 212), сві́дчити (АЮЗР, 6, I, 60). **-ать** *документ, подпись* — засві́дчити документ, пі́дпис. **-ать** *наличность какого-л. факта* — ви́свідчити ная́вність яко́гось фа́кту, яки́йсь факт, поді́ю. [сівба́, сі́яння, сі́янка.

Посе́в — сі́яття, засі́в, за́сівок (АЮЗР, 6, I, 134),

Посевно́й — засівни́й. [-нец — оса́дчий.

Поселе́нец — поселе́нець, осе́льник. *Первый*

Поселе́ние — се́лище, се́льбище, сели́тьба (АЮЗР, 6, I, 142), поселе́ння, засе́лення. *Сослать на* **-ние** — ви́слати на поселе́ння, на засла́ння.

Поселе́нческий — поселе́нський, оса́дничий.

Посёлковый — посілко́вий, хуторни́й, хуторськи́й.

Посёлок — сільце́, ви́селок, при́селок, посе́лок (КМ), ху́тір (-тора).

Поселя́нин — селяни́н, (*стар.*) земля́нин (КМ).

Поселя́нка — селя́нка.

Поселя́ть, посели́ть — осе́ляти, осели́ти, оса́джувати, осади́ти (КМ; ЮГ, I, 42). **-ля́ться, -ли́ться** — осе́лятися, осели́тися, осіда́ти, осі́сти.

Посеме́йный — посеме́йний; роди́нний, сем́ейовий. **-ный** *список* — посеме́йний спи́сок. [відач.

Посети́тель — одві́дувач, одві́дач (відві́дач), про-

Посеща́ть, -ти́ть — одві́дувати, одві́дати, наві́дувати, наві́дати, провідувати, провідати кого́, завіта́ти до ко́го. **-ща́ть** *часто* — ча́сто одві́дувати кого́, вчаща́ти до ко́го.

Посеще́ние — одві́дини (-ин), одві́д(ув)ання.

Посиде́лки — до́світки, вечорни́ці.

Поси́льный — поси́льний. **-но** — **-но**, по си́лі, під си́лу, по змо́зі, як поси́лля.

Поскоре́е — скорі́ш(е), мерщі́й, шви́дше, хутчі́й.

Послабле́ние — посла́ба, по́пуст, по́пуск; поле́гкість, пі́льга.

Послабля́ть, посла́бить — послабля́ти, посла́бити, попуска́ти, попусти́ти, пільгува́ти, попільгува́ти.

Послане́ц — послане́ць (-нця́).

Посла́ние — лист, (*возвыш.*) посла́ніє, посла́ння.

Посла́нник — послане́ць, (*дипл.*) посла́нник.

По́сле — пі́сля, опісля́, напо́тім, по́тім. **-ле** *обеда* — [по обі́ді, пі́сля обі́ду.

После́д — по́слід (-ду).

После́дний — оста́нній, оста́тній, послі́дній.

После́дователь — послі́до́вник, (*сторонник*) прихи́льник.

После́довательность — послідо́вність (-ности).

После́довательный, — послідо́вний. **-но** — -но.

После́довать — піти́ слідо́м (за ким), піти́ (за ким). **-ать** *чьему совету* — піти́ за чиє́ю ра́дою.

После́дствие — на́слідок, по́слідок, (*стар.*) ску́ток. *Жалоба оставлена без* **-вий** — ска́ргу залишено без на́слідку. *Законное* **-вие** — зако́нний (пра́вний) на́слідок. [пото́мний.

После́дующий — да́льший, насту́пний, (*стар.*)

Послеза́втра — післявза́втрого, післявза́втра, поза́втрому. [сло́во.

Послесло́вие — післямо́ва, післясло́во, прикінцеве

Посло́вица — при́слів'я, при́казка, припові́дка.

Послужи́ть — послужи́ти (кому́, до чо́го); (*пригодиться*) прида́тися, зда́тися (на що); (*пособить*) допомогти́. **-жи́ть** *во вред* — ви́йти на шко́ду, зашко́дити, пошко́дити. **-жи́ть** *в пользу* — ви́йти на ко́ристь, ста́ти в приго́ді. **-жи́ть** *причиной* — ста́тися за причи́ну, спричи́нитися (до чо́го).

Послужно́й — службо́вий, про слу́жбу. **-но́й** *список* — спи́сок про слу́жбу, службо́вий спи́сок.

Послуша́ние — слухня́ність, по́слух, слухня́нство.
Посме́нно — навперемі́нно, по черзі, чергу́ючись, почере́жно.
Посме́шище — сміхо́вище, посміхо́вище, посміхо́[висько.
Посмея́ние — нару́га, по́сміх.
Посме́ртный — посме́ртний.
Посо́бие — допомо́га, запомо́га, по́між, зарату́нок, порату́нок (-нка). *Денежное* **-бие** — запомо́га гроши́ма, грошова́. **-бие** *советом* — допомо́га (до́брою) пора́дою, зара́да. *Научное* **-бие** — допомі́чна пра́ця (кни́жка). *Учебное* **-бие** — шкі́льний підру́чник. *Учебные* **-бия** (*принадлежности*) — шкі́льне прила́ддя.
Пособля́ть, пособи́ть — (до)помага́ти, (до)помогти́, у по́мочі бу́ти, ста́ти (кому́); зара́джувати, зара́дити (кого́), варато́вувати, зарятува́ти (кого́), (*редко*) (до)пособля́ти, пособи́ти (кому́).
Посо́бник — помічни́к, помага́ч, по[під]со́бник.
Посо́бничество — по[під]со́бництво, помічни́цтво.
Посове́товать — пора́дити, на[до,при]ра́дити, пара́яти, пора́яти (кому́ *и* кого́), пора́ду да́ти (кому́). **-ся** — пора́дитися, обра́дитися (СФА, VI, 452). **-вшись** — за чи́єюсь пора́дою, пора́дившися з ким, (*стар.*) з обра́ди чиє́ї (СФА, VI, 122).
Посоде́йствовать — допомогти́.
Посо́л — посо́л.
Посо́льский — посо́льський.
Посо́льство — посо́льство.
Посо́тенно — со́тнями, на со́тні, *см.* **Со́тня.**
Поспева́ть, поспе́ть — (*о плодах*) виспіва́ти, ви́спіти, вистига́ти, ви́стигти; поспіва́ти, поспі́ти (куди́сь, за ким), наспіва́ти, наспі́ти, настига́ти, насти́гти (кого́), (*идти наравне*) збіга́ти, збі́гти (з ким). [по́хап.
Поспе́шность — спішли́вість; спіх, по́спіх, хапа́ння,
Посрами́ть — осоро́мити, со́рому завда́ти, оганьби́ти. **-ся** — осоро́митися, со́рому набра́тися.
Посрамле́ние — осоро́млення, глум.
Посре́дник — посере́дник; една́ч (ЖО, 24); (*комиссионер по покупке и продаже*) фа́ктор, комісіоне́р.
Посре́днический — посере́дницький. **-кие** *услуги* — посере́дницькі по́слуги, фа́кторство. *Вознаграждение комиссионеру за* **-кие** *услу*[*ги*—факторо́ве.
Посре́дничество — посере́дництво.
Посре́дственность — посере́дність, звича́йність. **-нное** *качество* — сере́дність.
Посре́дственный — посере́дній (кри́вда, обра́за); (*среднего качества*) сере́дній (урожа́й), звича́йний (про люди́ну).
Посре́дство — посере́дництво. **-вом** — за допомо́гою (чого́, через що). *При* **-ве** — за посере́дництвом, за допомо́гою. *Соглашение достигнуто при* **-ве** *такого-то* — дося́гнуто зго́ди за допомо́гою тако́го-то, через тако́го-то. **-вом** *обмана, хитрости* — обма́ною, через обма́ну, хитро́щами, через хитро́щі.
Посро́чный — строко́вий, терміно́вий, реченце́вий. **-ная** *плата* — пла́та на строк, на речене́ць. **-но** — на строк, реченця́ми. [сійне пра́во.
Посессио́нный — посесі́йний. **-ное** *право* — посе-
Посе́ссия — посе́сія, оре́нда.
Поссо́риться — посвари́тися (АЮЗР, 8, V, 106), (*стар.*) вчинити собі́ по́свар (СФА, VI, 79).

Пост — ва́рта, пост (*р.* поста́); сті́йка, беке́т; у́ряд, поса́да. *Сторожевой* **п.** — сті́йка, (*не-едение*) піст (*р.* по́сту).
Поставля́ть, поста́вить — ста́вити, поста́вити, стано́вити, постанови́ти; (ви)ставля́ти, ви́ставити. **-вить** *копцы* — зако́п закопа́ти (АЮЗР, 6, I, 83), копці́ покопа́ти. **-вить** *в тупик* — в ті́сний кут вагна́ти, поста́вити; (*доставлять*) поста́чати (СФА, VI, 402), поста́чити, доста́чити (кому́ що). **-вить** *на вид* — зверну́ти чию́ ува́гу (на що), завва́жити (кому́ що.) **-вить** *в затруднительное положение* — поста́вити в скрутне́ стано́вище. **-ля́ть** *в известность* — освідомля́ти (освідо́мити) (кого́), дава́ти (да́ти) до ві́дома (кому), повідомля́ти (повідо́мити) (кого́). **-вить** *в необходимость* — змуси́ти, примуси́ти. **-вить** *в обязанность* — зобов'яза́ти, покла́сти обов'я́зок (на ко́го). **-вить** *в счёт* — залічи́ти, полічи́ти (кому́ що), зарахува́ти (кому́ що).
Поста́вка — поста́ча, постача́ння, вистача́ння, приста́вка. *Договор о* **-ке** — умо́ва (догові́р) про [постача́ння.
Поста́вочный — постача́льний.
Поставщи́к — постача́льник. [спра́ви).
Постано́вка — ста́влення, поста́влення (пита́ння,
Постановле́ние — постано́ва (КМ); ухва́ла. **-ние** *приговоров* — постано́влення ви́року, при́суду. *Обязательное* **-ние** — обов'язко́ва постано́ва.
Постановля́(и́)ть — постановля́ти, постанови́ти, установля́ти, установи́ти, вино́сити, ви́нести постано́ву. **-вить** *приговор* — ви́дати ви́рок (ЛР, 44).
Посте́ль — по́стіль, посте́ля, лі́жко.
Постепе́нность — ступне́вість, поступо́вність, пові́льність, поступі́нність, спрокві́льність.
Постепе́нный — ступне́вий, поступо́вний, поступі́нний, пові́льний, спрокві́льний. **-но** — ступне́во, поступо́вно, поступі́нно, пові́льно, спроквола́.
Постига́ть, -ти́чь — зрозуміва́ти, зрозумі́ти, збагну́ти, осяга́ти, ося́гти, второ́пувати, второ́пати.
Постиже́ние — зрозумі́ння, зба́гнення.
По́стный — пісни́й.
Постово́й — постови́й, вартови́й.
Посто́й — військо́вий пості́й.
Посторо́нний — сторо́нній (КМ), чужи́й. **-ним** *лицам вход воспрещается* — сторо́ннім (осо́бам) захо́дити не ві́льно, сторо́ннім захо́дити заборо́нено. **-ние** *люди* — сторо́нні (люди), чужі́ лю́ди. [(*разгов.*) сусі́да; (*зап.*) комі́рник.
Посто́ялец — посто́ялець, посто́яльник, пожиле́ць,
Посто́ялое — посто́яле, (*зап.*) комі́рне.
Посто́ялый — (*двор*) заї́зд, посто́ялий, посто́яльний двір.
Посто́янный — пості́йний, ста́лий (вда́ча, ві́йсько, о́сідок), трива́лий, (*обычный*) за́всідній, разура́зний, невиво́дний; (*стар.*) уставичний (ЧСР). **-ное** *место* — пості́йне мі́сце, за́всідня слу́жба. **-но** — пості́йно; повсякча́сно, раз-у-раз, що-разу́, за́всі(г)ди́, (*мало употр.*) за́вжди, (*полон.*) за́вше.
Посто́янство — пості́йність, ста́лість.
Постпаке́т — постпаке́т, па́ка з листа́ми в одне́ мі́сце.
Пострада́ть — постра́ждати, поте́рпіти, прите́рпіти. **-вший** — постражда́лий, постра́жданий, люди́на, що постражда́ла, скри́вджений.
Построе́ние — будува́ння, збудува́ння.

Постройка — будівля, будування, збудування, будова, будинок.
Поступательный — поступовий, поступний.
Поступать, поступить—(*действовать*) чинити, вчинити (право, неправо), поступувати, поступити. **-пать** *справедливо* — робити по праві; (*входить*) вступати, вступити (до школи, до каси). **-пить** *на службу* — стати (вступити) на службу. **-пить** *в услужение*— піти в найми. **-ся** — поступатися, уступатися (чим кому).
Поступление — вступ (до школи, на службу).
Поступок — вчинок.
Постыдный — соромний, ганебний, срамотний, соромітський, стидкий. **-ное** *положение* —соромне (ганебне) становище, срамовище.
Постылый — осоружний, обридлий, огидний.
Посул — обіцянка. [(зробити щось).
Посулить — пообіцяти, наобіцяти (що), помінитися
Посуточный — добовий, поденний. **-но**—за добу, од доби, поденно.
Посчастливиться — поталанити, пощастити (кому).
Пос(ы)лать—посилати (слати), послати, надсилати, надіслати. **-ать** *за распоряжениями*—послати по розпорядження, (*стар.*) по науку (АЮЗР, 6, I, 356). **-ать** *часто* (*гонять*) — ганяти.
Посылка — по[над]силання, слання; (*предмет*) посилка, (поштова) пачка, пакунок (простий,
Посыльный — по[і]сланець, гінець. [цінний).
Посягательство — наважения, посягання, (*покушение*) замах.
Посягать, посягнуть — важитися, наважитися, посягати, посягнути.
Пот — піт (*р.* поту). [сягати, посягнути.
Потайной — потайний, таємний, тайний, потаєнний. **-ной** *ход* — потайний хід (-ник), (по)тайник.
Потачка — потурання, попуск, потачка.
Поташ — поташ.
Потворство — потурання, попуск, потачка.
Потворствовать — потурати, попускати, потакувати.
Потворщик — потурач, потакувач. [вати.
Потёмки — темнота, пітьма, темрява. *В* **-ках** — поночі, в темряві, в пітьмі.
Потерпеть (*убыток*) — потерпіти (шкоду) (АЮЗР, 6, I, 135). **Потерпевший**—скривджений, покривджений, укривджений (ЧСР), ушкоджений (ЛР, 44), покривджена сторона (ЛР, 44). **-ший** *от преступления* — скривджений (покривджений) від злочину.
Потеря — втрата, страта, згуба (АЮЗР, 6, I, 77, 271); (*ущерб*) шкода. **-ря** *времени* — гаяння (трата) часу.
Потерять — загубити, згубити (річ); втратити, стратити (право, пам'ять, ласку); (*лишаться*) (по)збутися (маєтків). **-ять** *милость* — втратити чию ласку, відпасти чиєї ласки. **-ять** *время* — прогаяти (згубити) час. **-ять** *девственность*—втратити невинність, (*описат.*) вінок загубити (згубити). **-ять** *чьё доверие*— втратити чию довіру, зневіритися кому, (*к кому*) до кого. **-ять** *силу, обессилеть*—знесилитися, виснажитися. *Доказательство* **-яло** *силу* — довід утратив силу, упав. **-ять** *сознание* — знепритомніти, спаморочитися, запаморочитися, стерятися. **-нный** — загублений, згублений, втрачений, пропалий, пропащий.
Потеха — розвага; кумедія, чудасія.
Потихоньку — тихе(се)нько, стиха, помалу, тишком, нишком, нищечком.
Поток — потік (-току), течія, водотеча, струмок
Потолок — стеля. [(-мка).
Потолочный — стелевий, на стелі, для стелі. **-ная** *доска* — стелева дошка, стелина.
Потом — потім, потому, після того, (*диал.*) потім того, опісля, далі. *А* **-том** — а тоді.
Потомок — нащадок, (*стар.*) щадок (ЮГ, I, 74; ТОК, III, 38), потомок.
Потомственный — нащадний, нащадковий, потомний, дідичний. **-кое** *владение* — потомне (нащадкове) володіння, (*стар.*) право прирожене (АЮЗР, 6, I, 85).
Потомство — нащадок (*как собир.*), нащадки, потомство. *Без* **-ва**, *неимеющий* **-ва**—безнащадний. *Умер, не оставив* **-ва** — помер безнащадно.
Потому — тому, затим, оттим, (за)-для того, через те. **-му** *именно* — тому саме, оттим бо то, через те бо то. **-му**-*то*—тим-то. **-му** *что*— бо, тому що, затим що, через те що.
Потопление — (у)топлення, за[по]топлення.
Потоплять, потопить — топити, (за[у,по]топлювати), за[у,по]топити. [потолоччя, збій (*р.* збою).
Потрава — спаш, потолоч (чи) (КМ, ЧСР), шкода,
Потравить — спасти, витолочити, збити.
Потребитель — споживач.
Потребительный — споживальний, споживчий.
Потребительский — споживчий (крамниця, товариство). [ужиток.
Потребление — споживання, споживок, спожива,
Потреблять, потребить — (с)поживати, (с)пожити що, (*употреблять*) уживати, ужити (чого).
Потребность — потреба (АЮЗР, 6, 394), (*обиходная*) потрібка, обихідка.
Потребный — потрібний. **-ное** *количество* — скільки треба, потрібна (належна) кількість.
Потребовать — сказати дати, запитати (чого), вимогти (що). *Срв.* **Требовать.**
Потрясать — трясти, потрясти, торсати, поторсати, (*расшатывать*) хитати, захитати.
Потрясение—захитання (громадського ладу, основ), збурення, порух, трусанина.
Потуги — напруги; хватки, перейми.
Потухать, потухнуть — гаснути, згаснути, по[у, при]гасати, по[у, при]гаснути. **-хший** — згаслий, погаслий, пригаслий.
Потушить — загасити, погасити, пригасити, по[при]тушити.
Потчивать — гостювати (кого чим), вгощати, трактувати, (*хмельным*) частувати, *сов.* почастувати.
Поутру — вранці, зрана, зраня, зранку, ранком. [*См.* **Утро.**
Поучать — навчати, навчити.
Поучение — наука, навчання.
Поучитель — навчальник.
Поучительный — навчальний, повчальний.
Похабник — соромітник, паскудник.
Похабный — соромітський, стидк[н]ий, безсоромний, срамотний.

Похáбство — сороміття, безсорóмність.
Похвалá — хвалá, похвалá, похвальбá.
Похвальбá — хвальбá, пóхвалка, (*угрож.*) нахвáляння, нáхвалка.
Похвáльный — похвáльний, хвáльний.
Похвалáться—похвалáтися, хвалитися, (*угрож.*) нахвалáтися.
Похитúтель — (*тайный*) викрáдник, викрадíжник, (*вор*) крадíй, злóдíй (*мн.* злодíї), (*явный*) захíпник, спірвáч.
Похищáть, похúтить — (*тайно*) викрадáти, вíкрасти, крáсти, вкрáсти, (*явно*) запоривáти, запо[і]рвáти, спо[і]рвáти.
Похищéние—вúкрадення, вúкрад, викрадíж (-дежу́); спірвáння, захóплення.
Похмéлье — похмíлля, пóхміль (-мелю).
Похóд — похíд (-хóду); (*на весах*) похíд, пóваг, лúшок; (*на товаре*) збýток.
Походúть — бýти схóжим (на кóго), скидáтися (на кóго); (*пойти в кого*) вдáтися в кóгось.
Похóдка — ходá, хід, виступáння, хідня́.
Похóдный — похíдни́й.
Пóходя — хóдячи, на ходí.
Похождéние — пригóда, авантýра.
Похóжий — схóжий, похóжий, подíбний. *Быть* **-им**, *см.* **Походúть.** [(по)ховáльний.
Похорóнный — похорóнний, погребóвий, погрéбний,
Пóхороны — пóхорон (-рону), погрíб (*р.* погребу), (по)ховáння. [Грóші на ховáння].
Похотлúвость — пожадлúвість, хтúвість, похотлúвість, лáсість (-ости). [лáсий.
Похотлúвый — пожадлúвий, хтúвий, похотлúвий,
Пóхоть — пóхоті (-тів *и в ед.* пóхоть), лас. *См.* **Похотлúвость.**
Похудéть — схýднути, похýднути, охля́ти, спáсти з тíла, змарнíти, помарнíти. **-вший** — схýдлий, змарнíлий, охля́лий.
Пóчва — ґрунт. *Нетронутая* **-ва** — цілинá,
Пóчвенный—ґрунтовúй. [незаймáний ґрунт.
Почемý — чом, чомý, чогó, на що, про що, для чóго, пíсля чóго. *Вот* **-мý** — от чомý, от чéрез що, отóж-то, от задля тóго. **-мý** *-то* — чóгось, чомусь.
Пóчерк — рукá, письмó, (*зап.*) харáктер письмá.
Почерпáть, почерпнýть — чéрпати, зачерпнýти, почерпнýти.
Пóчесть — честь, шáна, пошáна, шанóба, повáга. **-ти** — пóчесті, гонóри.
Почёт—шáна, пошáна, пошанувáння, честь, повáга.
Почётный—почéсний (член),(*почтенн.*)повáжний.
Почúн — почúн, почáток (АЮЗР, 8, V, 39), зачúн, прúвід (-воду), ініціятúва. *По* **-ну** — з ініціятúви, з почúну, (*стар.*) за почáтком (АЮЗР, 8, V, 39). [ня (хáти, чобíт), попрáва.
Почúнка—лáгодіння, лáгодження, *сов.* полáгоджен-
Починя́ть, починúть — лáгодити, полагóдити, ладнáти, поладнáти, поправля́ти, попрáвити.
Почитáние — (по)шанувáння, поважáння, шанóба.
Почитáтель — шанóвник, шанувáтель (*сторонник*) прихúльник.
Почитáть, почтúть — поважáти, шанувáти, пошанувáти, вшанувáти.
Пóчка — нúрка.
Пóчта — пóшта. *По* **-чте** — пóштою.
Почтальóн — листонóша (-ші), поштальйóн.
Почтáмт — (головнá) пóшта, поштóва контóра.
Почтéние—шанувáння, шанóба, шáна, повáга, поважáння. *Оказывать, оказать должное* **-ние**—чинúти (вчинúти) нале́жну пошáну, шанóбу.
Почтéнный — шанóвний, повáжний, повáги гíдний. **-ный** *человек* — повáжна людúна.
Почтú — мáло не, трóхи не, немáло, бéзмаль, сливé, (*гал.*) мáйже (*из* май, же... = *имей, что...*).
Почтúтельность — шанобливість, шанóба, повáга.
Почтúтельный — шанобливий. **-но** — шанобливо, з шанóбою.
Почтúть — пошанувáти, вшанувáти (когó чим).
Почтóвый—поштóвий (контóра, перéсилка, і т. и.). **-вое** *ведомство* — поштóве вíдомство. **-вая** *карточка* — листíвка, поштóва кáртка, кореспондéнтка. **-вая** *квитанция* — поштóвий квитóк, поштóва квитáнція. **-вый** *перевод* — перéказ пóштою, поштóвий перéказ. **-вая** *посылка* — поштóвий пакýнок, поштóва пáчка (пóсилка). **-вые** *сборы* — поштóві оплáти. **-вое** *сообщение* — поштóве сполýчення. **-во-***телеграфнов учреждение* — поштóво-телегрáфна устанóва. **-вый** *ящик* — скрúнька для листíв, на листú, поштóва скрúнька.
Почтосодержáтель — поштáр (-ря́).
Почýдиться — здáтися, приявúтися, (*послышаться*) причýтися, (*померещиться*) привéрзтися (комý).
Пóшиб — зáкраска, стиль, тон. *На свой* **-иб** — на свій копúл, на свій роб.
Пóшлина — оплáта, пóшлина (КМ); мúто (ЧСР); оподаткувáння, данинá. *Актовая* **-на**—áктова оплáта. *Гербовая* **-на** — гербóва оплáта. **-на** *за право торговли вином на ярмарке* — оплáта ярмаркóвого шинкувáння, (*стар.*) скатнé (ЛИМ, 30). **-на** *за провоз*—перевозóве мúто. *Крепостная* **-на** — кріпоснá оплáта. *Наследственная* **-на** — оплáта за спáдщину, спадковá оплáта, спадковé. *Судебная* **-на** — судóвá оплáта. *Таможенная* **-на** — мúто (ТОК, III, 6).
Пóшлый — тривіяльний, вульгáрний, заялóжений.
Поштýчный — (рахóваний) від штýки. **-ная** *оплата* — плáта від штýки. **-но**—од штýки; штýками.
Пощáда — пощáда, помúлування, милосéрдя, мúлість (-ости).
Пощадúть — пощадúти, помúлувати, пожáлувати. **-дúть** *жизнь* — подарувáти життя́, (*стар.*) гóрлом дарувáти. *См.* **Щадúть.**
Пощёчина — ля́пас, удáр по лицю́, (*гал.*) полúчник, (*стар.*) полúчок (АЮЗР, 6, I, 500).
Поэ́тому — томý, через тé, томý-то.
Появлéние — поя́ва, з'я́ва, з'я́влення.
Появля́ться, появúться — з'являтися, з'явúтися, об'являтися, об'явúтися, проявля́тися, проявúтися.
Пояснéние — пояснення, пояснíння, вияснення, з'ясувáння.
Пояснúтельный — поясня́льний (пояснюючий, вияснюючий). **-ная** *записка* — поясня́льна (пояснююча) зáписка.
Поясня́ть, пояснúть — поясня́ти, пояснúти, виясня́ти, вúяснити, з'ясóвувати, з'ясувáти.
Прабáбка — прабáба (дíдова або бáбина мáти).
Прáвда — прáвда (ЛР, 135). *По* **-де**—по прáвді.

Правдивость — правдивість, справедливість, (*искр.*) щирість (-ости). [щирий (людина).
Правдивый — правдивий, справедливий, (*искр.*)
Правдоподобие — правдоподібність, ймовірність.
Правдоподобный — правдоподібний, ймовірний.
Правило — правило. **-ла** *внутреннего распорядка* — правила внутрішнього ладу, порядку.
Правильность — правильність (ортографії, порядку), правдивість (ваги, годинника).
Правильный — правильний (порядок), правдивий (вага, годинник, рахунок), вірний.
Правитель — правитель, управитель, (*руководитель*) керівник, керівничий, керманич, (*вершитель*) орудар (-ря).
Правительственный — урядовий. **-ное** *учреждение* (*установление*) — урядова установа.
Правительство — уряд (КМ), правительство. **-во** *настоящим объявляет всему населению* — уряд отсим оповіщає всеньку людність.
Править — правити, урядувати, (*распоряжаться*) правувати, заправляти, керувати, орудувати. **-вящие** *классы* — владущі класи. **-щие** *круги* — урядові (керівничі) кола.
Правление — правління, урядування, керування, орудування.
Правнук — правнук (онуків або онучиний син).
Правнучка — правнука (онукова або онучишина дочка).
Право — право (КМ). *Быть в* **-ве** — мати право. **-во** *владения* — право посідання (володіння). *Вступать в* **-ва** — вступати в права. *Вторгаться в чужие* **-ва** — втручатися в чужі права. *Государственное* **-во** — державне право. *Гражданское* **-во** — цивільне право. **-во** *гражданства* — право громадянства. *Приобрести* **-во** *гражданства* — набути права громадянства. **-во** *давности* — право задавнення, право давности. *Дать кому* **-во** — надати кому право, управнити, уповноважити, уповажнити (кого зробити що). **-во** *застройки* — право забудування. *Защищать, отстаивать своё* **-во** — обстоювати, боронити своє право (свого права), обставати за своїм правом. *Избирательное* **-во** — виборче право. *Иметь* **-во** *на что* — мати право (до чого *или* на що). *Имущественное* **-во** — право на майно, право майнове, маєткове. **-ва** *по имуществу* — права що-до добра. *Крепостное* **-во** — панщанне право, кріпосне право. *Лишить* **-ав** — позбавити кого прав. *Ограничить в* **-вах** — обмежити права (кому) (обмежити (кого) в правах). **-во** *нанимателя расторгнуть трудовой договор в случае полной или частичной ликвидации предприятия* — право наймача (наймачеве право) розірвати трудову умову в разі повного або часткового зліквідування підприємства. **-во** *наследственной аренды* — право спадкової оренди (те саме, що й чиншове право). *Передать* **-во** *в полном объёме или в частях* — передати право в повному обсягові або частками. *Обычное* **-во** — звичаєве право. *Оспаривать, отвергать, отрицать чьё* **-во** — заперечувати (одкидати) чиєсь право. *Оставить за собой* **-во** — застерегти собі право. *Отказать кому в* **-ве** — відмовити кому права. *Отказаться от* **-ва** — зректися права. *По какому* **-ву**? — за яким правом (АЮЗР, 6, I, 67). **-во** *пользования* — право користування. **-во** *представительства* — право представництва. *По* **-ву** — по праву, (*стар.*) за тим правом (АЮЗР, 6, I, 109). **-во** *представления* — право заступництва. **-во** *преимущественного удовлетворения* — право переважного завдоволення. **-во** *приобретать земли по купчей крепости или по дарственной записи* — право набувати землю (маєток) купівлею або даруванням (за дарчим записом). **-во** *приобретенное* — право придбане. **-во** *производства* — право виробляти (що), право виробу. **-во** *публично-общественной службы* — право публічно-громадської служби. **-во** *распространяется* — право поширюється. **-во** *распоряжения* — право розпорядження, право розпорядджатися. **-во** *сильного* — право дужчого, право сильного. **-во** *состояния* — право стану. **-во** *суда* — право суду, (*стар.*) присуд (АЮЗР, 6, 1, 265). **-во** *утрачивается* — право відпадає. **-во** *уголовное* — карне право, кримінальне право. **-во** *участия частного* — право участи приватної, (приватне) право в чужій речі. **-во** *участия общего* — право спільности.
Правобережный — правобічний, правобережний.
Правовед — правознавець (-вця), правник, юрист, (*стар.*) юриста.
Правоведение — правознавство, юриспруденція.
Правовой — правний. **-вые** *отношения* — правні стосунки, правні взаємини. **-вой** *порядок* — правний порядок, правний лад.
Праволишение — правозбавлення, правопозбавлення.
Правомерность — правність, правомірність (акту).
Правомерный — правний, правомірний, правозгідний.
Правомочие — (*полномочие*) уповноваження, правосильність, управнення, правоможність.
Правомочный (*уполномоченный*) — уповноваж(н)ений, правосильний, правомiцний, (*стар.*) сильний (ЧСР).
Правонарушение — правопорушення, праволомство.
Правообразующий — правотворчий.
Правопоражение — правопозбавлення, позбавлення права, поразка в правах.
Правопреемник — правонаступник.
Правосильный — правосильний, важний (АКПГУ). *Признать за* **-ный** (*акт*) — визнати за важний.
Правоспособность — правоздатність (-ности).
Правоспособный — правоздатний.
Правосудие — правосуддя, правий суд, справедливість.
Правосудный — правосудний, справедливий.
Правота — правість, правота.
Правый — правий, правдивий, справедливий, безневинний, неповинний. *Быть* **-вым** — бути правим; мати рацію. *Вы* **-вы** — маєте рацію, ваша правда. *В своих суждениях он был* **-ав** — в своїх міркуваннях він мав рацію. *В этом*

деле он оказался **-вым** — в цій справі він був правий, його була правда.

Прадед, прадедушка — прадід (дідів або бабин [батько).

Прадедовский — прадідівський.

Праздниство — свято, святкування.

Праздник — свято, празник.

Праздничный — святковий, празниковий, святний, святчаний. **-ные** *дни* — свята, святні (празникові) дні.

Празднование — святкування, празникування.

Праздновать — святкувати, справляти свято, праз-н[ик]увати.

Праздность — неробіння, неробство, безділля, байдикування, ледацтво, ледарство.

Празднoшатательство — вештання, гуляння без діла, бродня. [дина.

Праздношатающийся — вештанець, гуляща лю-

Праздный — гулящий (робітник); порожній, марний (питання), нетружений (рука). *Быть* **-ным** — (про землю) порожнювати, гуляти, вакувати, вакацу[ю]вати, (про людину) байдикувати. **-ная**, *свободная земля* — гуляща (вакацева) земля. **-ное** *любопытство* — марна (порожня) цікавість. **-но** — без діла. без роботи, нічого не роблячи, марно сидячи.

Практика — практика.

Практиковать — практикувати.

Практический — практичний. **-кие** *меры* — практичні заходи, (*целесообразные*) доцільні заходи.

Прачешная — пральня, прачкарня.

Прачка — праля, прачка, (*мужчина*) прач.

Пребывание — перебування, пробування, (*бытность*) побут, (*местопребывание*) пробуток, місце перебування. *Постоянное* **-ние** — постійне перебування.

Пребывать — перебувати, зоставатися.

Превозмогать, превозмочь — перемагати, перемогти, переборювати, перебороти, (*одолеть*) подолати, подужати.

Превозносить, превознесть, — вихваляти, вихвалити, (з)величати, підносити, піднести (похвалами).

Превосходить, превзойти — переважати, переважити, перевищувати, перевищити (кого), брати (взяти) гору (над ким).

Превосходный — видатний, чудовий, чудесний, дуже гарний, (*отличный*) знаменитий. **-но** — чудово, дуже гарно, знаменито.

Превосходство — перевага, вищість, перевищення. *Добиваться* **-ва** *перед кем* — доневнятися гори над ким. *Сознание* **-ства** — свідомість своєї вищости, переваги.

Превратность — мінливість, змінність, несталість. **-ность** *судьбы* — мінлива доля, коловорот долі.

Превратный — (*изменчивый*) мінливий, змінний, несталий; (*неправильный*) перекручений, перевернений, перейнакшений, неправдивий. **-но** — неправдиво, напереверт, навиворіт, навспак, навпаки. **-но** *толковать договор* — перекручувати зміст умови.

Превращать, превратить — перетворювати, перетворити, перевертати, перевернути, обертати, обернути, переробляти, переробити; перечаровувати, перечарувати (на що). **-ся** — обертатися, перевертатися, перероблятися, перекидатися; перечаровуватися (на що).

Превращение — перетворення, перевертання, обертання, обернення; перечарування, перечари; заміна.

Превышать, превысить — перевищати, перевищувати, надвищувати, надвищити, брати (взяти гору. **-ть** *власть* — перевищувати владу, (*зло*) *употреблять*) надуживати влади, перевищувати свою владу на зле.

Превышение — перевищення, перевишка, надуживання, надужиття (влади). **-ние** *власти* — перевищення влади, (*злоупотр.*) надужиття влади. **-ние** *пределов необходимой обороны* — переступ[ання] за межі потрібної оборони.

Преграда — (*препятствие*) перепона, перешкода; (*заграждение*) перегорожа.

Преграждать, преградить — перегороджувати, перегородити, загороджувати, загородити, заступати, заступити (дорогу).

Преграждение — перегороджування, загороджування (дороги); (*забор и т. п.*) перегорожа (-жі); (*препятствие*) перепона, перешкода.

Предавать, предать — віддавати, віддати, видавати, видати, зраджувати, зрадити (кого); (*называть сообщников*) виказувати, виказати (кого *и* на кого). **-вать, -дать** *забвению* — пускати (пустити) в непам'ять. **-вать** *пытке* — віддавати на муки. **-дать** *смертной казни* — на горло скарати, стратити. **-дать** *суду* — віддати під суд, потяг[ну]ти до суду. **-дать** *тело земле* — поховати, закопати в землю.

Предание — (*рассказ*) переказ; (*выдача*) видання. **-ние** *суду* — віддання під суд.

Преданность — відданість, вірність, прихильність.

Преданный — відданий, вірний, прихильний, щиро [зичливий.

Предатель — зрадник, викажчик.

Предательский — зрадницький, зрадний, зрадецький. **-ки** — по-зрадницькому, зрадливо, зрадою.

Предательство — зрадництво, зрада.

Предбрачный — передшлюбний. **-ный** *договор* — передшлюбна умова, передшлюбний договір.

Предварение — (*предупреждение*) попередження; (*предотвращение*) запобіження.

Предварительный — попередній, наперед учинений, підготовчий; (*предотвращающий*) запобіжний. **-ный** *взнос денег* — попередній внесок (-дня вкладка) (грошей). **-ные** *вопросы* — попередні запитання. **-ное** *заключение* (*по вопросу и по делу*) — попередній висновок (в питанню і у справі). **-ное** *заключение под стражу* — досудове ув'язнення, досудовий арешт. **-ное** *исполнение* — запобіжне виконання. **-ные** *меры* — запобіжні заходи. **-ная** *работа* — підготовча праця. **-ная** *расписка* — наперед одібрана (попередня) розписка. **-ные** *сведения* — підготовчі відомості. **-ная** *сделка* — попередня оборудка. **-ное** *следствие* — попереднє слідство. **-ное** *слово* — вступне слово. **-ное** *согласие, соглашение* — попередня (наперед учинена) згода, угода. **-ное** *соглашение на преступление* — попередня (наперед зроблена) змова на злочин. **-ное** *условие* — передумова.

Предварять, предварить — попереджати, попередити (що), перестерегати, перестерегти (кого від чого); (*предотвращать*) запобігати, запобігти (чому). **-рить** *об опасности* — застерегти, перестерегти, остерегти від небезпеки.

Предвестие — передвістка, віщування.

Предвестник — передвісник, вістун, віщун.

Предвещать — віщувати, передвіщати, пророкувати; (метеорологічно) передбачати (погоду).

Предвзятость — упередження, уперед[же]ність.

Предвзятый — упереджений, упередній, наперед-узятий. **-тое** *мнение* — упередження. **-тая** *мысль* — упередня (напередузята) думка.

Предвидение — передбачення, завбачення.

Предвидеть — передбачати, передбачити, завбачати, завбачити.

Предводитель — провідник, отаман, ватажок, ватажко, проводир (-ря); голова, верховода. **-ль** *дворянства* — маршалок (-лка).

Предводительство — провід (-воду), головування, отамановання, ватагування.

Предводительствование — головування, головенство, передування. *См.* **Предводительство.**

Предводительствовать — перед вести, передувати (кому), отаманувати, ватажкувати (над ким).

Предвыборный — передвиборчий.

Предел — границя (КМ), межа, міра, край, кінець. **-лы** *власти* — межі влади, границі власти (КМ). *В* **-лах** — в межах. *Вне* **-лов** — по-за межами. *Выйти из* **-лов** — за край зайти, межу переступити. *Высший* **-дел** *наказания*—найвища міра кари. **-лы** *действия кодекса* — межі сили, межі чинности кодексу. *Достичь своего* **-ла** — дійти повні, дійти свого краю.

Предельный — граничний, крайній. **-ный** *возраст* — граничний вік, граничні літа.

Предисловие — передмова, переднє слово.

Предковский — предківський, дідівський.

Предлагать, предложить — вносити, внести, пропонувати, запропонувати (що), загадувати, загадати (зробити що). **-ложить** *вопрос* — поставити питання, спитати, запитати.

Предлог — приключка, зачіпка; (*повод*) привід (-воду), (*гал.*) притока, причина (АЮЗР, 6, I, 569); (*граммат.*) прийменник. *Искать* **-га** — шукати приключки, зачіпки, приводу, причини.

Предложение — внесення, пропозиція, пропонування, загад. *Сделать брачное* **-ние** — посвататися за кого; (*объясниться*) освідчитися (кому). *Письменное* **-ние** — писане внесення, писана пропозиція. *По* **-нию** — з пропозиції, на внесення (чиє, од кого), на (чий) загад. *Словесное* **-ние** — словесне внесення, словесна пропозиція. *Спрос и* **-ние** — попит і подача (і постачання).

Предместие — передмістя, передмісто.

Предместник — попередник, (*стар.*) антецесор.

Предмет — предмет (*вещь*), річ (КМ); ціль, мета. **-меты** *первой необходимости* — речі найпершої потреби, найперше потрібні речі. **-мет** *роскоши* — предмет (річ) розкошів. *На этот* **-мет** — на цю мету, про цю річ (КМ).

Предметный — предметовий, речовий.

Предназначать, предназначить — призначати, призначити, наперед призначати, нап. призначити.

Предназначение — призначення.

Преднамерение — замір, замисл, намисл.

Преднамеренность—навмисність, умисність (-ости).

Преднамеренный — умисний, навмисний.

Предначертание — накреслення, переднакреслення, намір, заходи (-дів), план. [діди.

Предок — предок (КМ). **-дки** — предки, діди-прадіди.

Предопределение — призначення, (*фаталист.*) передсуд, присуд, (*рок*) судьбина.

Предопределять, предопределить — призначати, призначити, (*фатал.*) судити, присудити. **-нный** — призначений, [при]суджений. **-ено** — судилося.

Предоставление — надавання, (*сов.*) надання; дозвіл (-волу); полишення. **-ние** *кому права* — надання кому права. *С* **-нием** *себе права* — застерегаючи собі право. **-ние** *на чьё усмотрение, на чей выбор* — полишення на чию волю, на чий вибір.

Предоставлять, предоставить—надавати, надати, дозволяти, дозволити; полишати, полишити. **-влять** *власть*—надавати владу, влади. **-ляется** *вам право* — вільно вам, маєте право, надається вам право, (*сохраняется*) полишається вам право. **-лять** *сторонам предлагать вопросы* — дозволяти сторонам запитувати, надавати сторонам право запитувати. **-лять** *на чьё суждение* — полишати на чий суд, здаватися на чий суд. **-ляется**, *дозволяется* — дається. **-ляю** *на ваше усмотрение* — здаюся на вашу волю, на ваш розсуд, на вашу ласку, полишаю на ваш розсуд.

Предостерегательный (*знак*) — знак пересторогп, перестороженний знак.

Предостерегать, предостеречь — перестерегати, перестерегти, о[за]стерегати, о[за]стерегти, (*стар.*) варувати (ЛР, 44).

Предостережение — пересторога (АЮЗР, 6, 1, 51; ЧСР), осторога; (*предупреждение*) застерегання, застереження, застерога.

Предосторожность — обережність, обачність, оберега. *Меры* **-ти** — запобіжні заходи, заходи обережности, заходи обереги.

Предосудительность—негожість, доганність, осудність, ганебність, незвичайність.

Предосудительный — негожий, доганний, осудний, ганебний, незвичайний, догани вартий, догани гідний. **-ное** *поведение* — ганебна (доганна), догани вартая поведінка.

Предотвращать, предотвратить — одвертати, одвернути, усувати, усунути (що), запобігати, запобігти (чому). **-тить** *преступление* — одвернути злочин.

Предотвращение — одвернення, усунення, запобіження.

Предохранение — охорона, заховання, обереження, оберіг (-регу) (від чого), запобіження (чому).

Предохранительный — охоронний, запобіжний. **-ное** *приспособление*—запобіжний, охоронний прилад, пристрій (-рою).

Предохраня́ть, предохрани́ть — охороня́ти, охорони́ти, оберега́ти, оберегти́, захо́вувати, захова́ти (од чо́го), запобіга́ти, запобі́гти (чому́). [за́гад.
Предписа́ние — при́пис; нака́з, (*предложение*)
Предпис(ыв)а́ть — припи́сувати, приписа́ти, нака́зувати, наказа́ти.
Предполага́ть, предположи́ть — припуска́ти, припусти́ти, поклада́ти, покла́сти; гада́ти (передга́дувати, передгада́ти); (*намереваться*) заду́мувати, заду́мати (зроби́ти щось); ста́вити перед собо́ю га́дку, ми́слити перед собо́ю. *Изучение обычного права* **-га́ет** *архивную работу* — сту́дії над звичає́вим пра́вом ставлять перед собо́ю га́дку про архі́вну пра́цю (ми́слять перед собо́ю архі́вну пра́цю).
Предположе́ние — (*допущение*) припу́щення, га́дка, до́мисел, здо́гад; (*намерение*) заду́мування, заду́мання, на́мір, зада́ння. *Законное* **-ние** — припу́щення зако́ну; гіпо́теза.
Предположи́тельный — здога́дний, гіпотети́чний.
Предпосле́дний — передоста́нній.
Предпосы́лка — передпо́силка, передумо́ва, за́сновок.
Предпочита́ть, предпоче́сть — волі́ти (ти волі́ш *и* ти волі́єш), перева́гу (чому́сь) дава́ти, вважа́ти (щось) за кра́ще. [перева́гу дава́ти.
Предпочте́ние — перева́га. *Оказывать* **-ние** —
Предпочти́тельный — перева́ги гі́дний, переважни́й (над і́ншими). **-но** — перева́жно (над і́ншими). **-нее** *всего* — над усе́, передусі́м.
Предпочти́тельность — перева́га, перева́жність.
Предпра́здничный (*день*) — передсвятко́вий, передпразнико́вий, напередо́дні свя́та.
Предприи́мчивость — заповзя́тливість, замі́ристість, замі́рливість, підприи́мливість.
Предприи́мчивый — заповзя́тливий, замі́ристий, замі́рливий, підприи́мливий.
Предпринима́тель — підприє́мець, заповзя́тець (-тця).
Предпринима́тельский — підприє́[и́]мчий. **-кая** *прибыль* — підприє́[и́]мчий зиск, прибу́ток.
Предпринима́[ня]ть — захо́джуватися, заходи́тися (коло́ чо́го), бра́тися, взя́тися (за що). **-нять** — заповзя́тися до чо́го, з-ся зроби́ти що; підійма́тися, підня́тися (чого́) (*напр.* дале́кої подоро́жи), підприйма́ти, підприйня́ти (що).
Предпри́нятый — замі́рений, заду́маний, поча́тий, підня́тий (пра́ця), підприйня́тий.
Предприя́тие — підприє́мство, заповзя́ття́.
Предрасположе́ние — на́хил, схи́льність (-ности).
Предрасполо́женный — схи́льний. **-ный** *к болезням* — ле́гкий на захорува́ння, хорови́тий, слабови́тий, з на́хилом до хоро́б.
Предрассве́тный — до́світній, передді́світній. *В* **-ное** *время* — удо́світа, у до́світню годи́ну, над світ.
Предрассу́док — забобо́н(и); (*предубеждение*) упере́дження. *Человек с* **-ками** — забобо́нна люди́на, люди́на в упере́дженнях, з забобо́нами.
Предрека́ть — пророкува́ти, віщува́ти.
Предреша́ть, предреши́ть — напере́д виріша́ти, напере́д ви́рішити, передріша́ти, передріши́ти.
Предреше́ние — ви́рішення напере́д, передрі́шення.
Председа́тель — голова́. *Товарищ* **-ля** — засту́пник голови́, (*гал.*) мі́стоголова.
Председа́тельство — головува́ння. *Под* **-вом** — під головува́нням.
Председа́тельствовать — головува́ти; (*иногда*) президува́ти.
Председа́тельствующий — голова́; (*иногда*) пре́зес.
Предсказа́ние — віщува́ння, пророкува́ння, прорі́кання, (*погоды*) передба́чення (пого́ди).
Предска́зывать — віщува́ти, провіща́ти (*сов.* провісти́ти), пророкува́ти, проро́чити, (*погоду*) передбача́ти.
Предсме́ртный — передсме́ртний. **-ная** *агония* — кона́ння, часува́ння.
Представа́ть, предста́ть — става́ти, ста́ти перед ким (*и* перед ко́го). **-ста́ть** *перед судом* — ста́ти перед суд, ста́ти перед судо́м.
Представи́тель — представни́к, засту́пник, відпору́чник. **-тель** *защиты* — представни́к оборо́ни. **-тель** *чьих интересов* — засту́пник чий. **-тель** *обвинения* — представни́к обвинува́чення.
Представи́тельница — представни́ця, засту́пниця.
Представи́тельный — поста́вний, показни́й (люди́на); представни́цький (держа́вний лад).
Представи́тельство — представни́цтво, засту́пництво. **-во** *предполагаемое* — представни́цтво з істо́ти, з приро́ди.
Представле́ние — пода́ння (докуме́нту, до́водів, кого́сь до нагоро́ди); предста́влення, познайо́млення; (*воображение*) уявлі́ння, (*театральное*) виста́ва.
Представля́ть, предста́вить — подава́ти, пода́ти; представля́ти, предста́вити; знайо́мити, познайо́мити, репрезентува́ти, зарепрезентува́ти (ЛР, 44); (*воображать*) уявля́ти, уяви́ти; виставля́ти, ви́ставити. **-ля́ть** *доказательства* — подава́ти до́води. **-ля́ть** *деньги, пошлины* — вно́сити гро́ші, опла́ти. **-ля́ть** *доклад* — подава́ти до́повідь (докла́д). **-ви́ть** *отчёт* — подава́ти звідо́млення, (*стар.*) здава́ти ча́ти (КМ). **-ля́ть, -вить** *свидетелей* — поставля́ти, поста́вити свідкі́в. **-ся** — представля́тися, рекомендува́тися; (*чудиться*) уявля́тися, приявля́тися, здава́тися, пока́зуватися, верзти́ся; (*о пьесе*) виставля́тися, ста́витися; (*притворяться кем*) вдава́ти (кого́) (*напр.* п'я́ного), прикида́тися (ким).
Предстоя́ть, предста́ть — стоя́ти, ста́ти (перед ким, чим) бу́ти (перед ким); (*наступать*) настава́ти, наступа́ти. [Настає́ тяжка́ боротьба́]. *Нам* **-и́т** *большой труд* — вам бага́то бу́де робо́ти, перед на́ми (сто́їть) вели́ка пра́ця. *Мне* **-и́т** *ехать* — ма́ю ї́хати. **Предстоя́щий** — майбу́тній, прийде́шній.
Предубежде́ние — упере́дження (проти ко́го).
Предубеждённость — упере́дженість (-ости).
Предубеждённый — упере́джений.
Предуведомле́ние — завідо́млення.
Предуведомля́ть — завідомля́ти, завідо́мити.
Предуга́дывать, предугада́ть — (на)передуга́дувати, (на)передугада́ти.
Предумы́шление — на́мір, переду́мисел.
Предумы́шленность — навми́сність, передовми́сність, намі́реність.
Предумы́шленный — навми́сний, передовми́сний, напере́дна[за]ду́маний. **-но** — напере́д заду́мавши, навми́сно. **-ное** *преступление* — напере́дзаду́маний зло́чин, уми́сний (передовми́сний) зло́чин.

Предупредительный — запобіжний; (*любезный, предусмотрительный*) запобігливий. **-ные** *меры* — запобіжні заходи. **-ный** *человек* — ввічлива людина, запобіглива людина.

Предупреждать, предупредить — попереджати, попередити, застерегати, застерегти, перестерегати, перестерегти (когó про що), (*стар.*) упереджати, упередити (когó в чім) (АЮЗР, 8,V, 147; ЧСР); (*отвращать что*) запобігати, запобігти (чому) (КМ), зараджувати, зарадити (чому), не допускати чогó (КМ).

Предупреждение — попередження, застереження; запобіження, зарада (чому). **-ние** *преступления* — попередження (упередження) злочину.

Предусматривать, предусмотреть — передбачати, передбачити, завбачати, завбачити. **-ный** *законом* — передбачений у законі.

Предусмотрение—передбачення.

Предусмотрительно — передбачливо, завбачливо, обачно, запобігливо.

Предусмотрительность — передбачливість, завбачливість, прозірливість, обачність, запобігливість.

Предусмотрительный — передбачливий, завбачливий, обачний, прозірливий, запобігливий.

Предчувствие — передчування, передчуття.

Предчувствовать—передчувати, передчути.

Предшественник — попередник, (*стар.*) антецесор (ЧСР).

Предшествовать — йти перед чим. **Предшествующий** — передущий, передніший, попередній (рік).

Пред'явитель — пред'явник, показник, подавець. *Дубликат накладной на* **-ля** — дублікат накладної на пред'явника. **-тель** *настоящего удостоверения* — показник (пред'явник) цієї посвідки. **-тель** *этого письма* — подавець цього листу.

Пред'явление — пред'явлення, показування, показання, (*стар.*) оказування (АЮЗР, 6, I, 54), подання. **-ние** *вещественных доказательств* — показування (показання) речових доказів. **-ние** *иска* — закладання позву, внесення позву. **-ние** *обвинения* — обвинувачення, (*стар.*) (по)дання вини. **-ние** *требований* — ставлення (поставлення) вимог.

Пред'являть, пред'явить — пред'являти, пред'явити, показувати, показати, (*стар.*) оказувати, оказати (АЮЗР, 6, I, 1), подавати, подати, виставляти, виставити. **-лять** *доказательства* — подавати доводи, докази. **-лять** *иск* — закладати, закласти позов, давати позов (на когó), (проти когó), позивати (когó) до суду (ЧСР). **-лять** *обвинение* — ставити обвинувачення, (*стар.*) вину давати (СФА, VI, 139; АЮЗР, 6, I, 16). **-лять** *отвод* — заявляти одвід. **-лять** *повестку о приводе* — показати повістку (наказ) про припровадження. **-вить** *роспиcку* — подати (показати) розписку. **-вить** *следствие обвиняемому по его окончании* — переведене слідство показати притягненому до суду. **-вить** *на суде* — показати на суді, подати на суді, (*стар.*) на праві положити (АЮЗР, 6, I, 54), (*стар.*) на праві оказати (АЮЗР, 6, I, 53).

Предыдущий — попередній (*и* передній) (КМ), передніший, передущий.

Преемник — наступник, (*стар.*) сукцесор (АЮЗР, 6, I, 567).

Преемство — наступство.

Преемственность — наступність; спадковий звязок, спадкова передача.

Преемственный — наступний. **-но** — наступно; спадково передаючи (абó переймаючи).

Преждевременно — передчасно, дочасно, до часу.

Преждевременность — передчасність, дочасність.

Преждевременный — передчасний, дочасний, зарáнній. **-ный** *ребёнок* — нечасна дитина, нечасне. **-ные** *роды* — дочасне родиво.

Прежний — давніший, давній, попередній, колишній. *Шевченковский*, **-ний** *Бибиковский бульвар* — Шевченківський, давніш (*или* давніший) Бібіковський бульвар. *По* **-му** — по-давньому, як давніш(е).

Презирать, презреть — поневажати, поневажити, зневажати, зневажити (когó), гордувати, по[з]гордувати (ким).

Презрение — погорда, зневага, презирство.

Презренный — зневажений, погорди вартий, ганебний, огидний, гидкий.

Презрительный, -но — зневажливий, -во, зневажний, -но, згірдливий, -во, погордливий, -во, згірдний, -но, презирливий, -во.

Преимущественный — переважний, головніший. **-но** — переважно, здебільша, найбільше. **-ное** *перед другими право* — переважне перед иншими право. **-ное** *удовлетворение* — перше завдоволення.

Преимущество — перевага, першенствó, перед, привилей, (*пожалованное*) надання. *Дать* **-во** — перевагу дати. *Права и* **-ва** — права та переваги (привилеї), права та вольності.

Прейскурант — цінник, прайскурант.

Преклонность (*возраста*) — старі літа, старощі; похилість.

Преклонный — похилий (вік, літа), старий (вік, літа).

Преклюзивный — преклюзивний (строк).

Прекословие — перечення. *Без* **-вия** — (*беспрекословно*) безсуперечно, без жадної суперечки, не сперечаючись.

Прекословить — перечити (ТОК, III, 132), суперечити, сперечатися.

Прекращать, прекратить — припиняти, припинити (диспут, справу), скінчати, скінчити, переставати, перестати (робити що); спиняти, спинити (рух). **-тить** *дело навсегда* — припинити справу на завсіди, (*стар.*) уморити справу на вічно (АКПГУ). **-тить** *дело производством* — закрити справу, (*стар.*) уморити справу. **-тить** *обязательства* — скасувати зобов'язання. **-тить** *переговоры* — зірвати переспраки. **-тить** *прения* — припинити дискусію (балачки). **-тить** *работу* — припинити працю (роботу). **-тить** *сношения* — зірвати відносини. **-тить** *условие, договор* — розірвати умову, договір. **-щаться, -титься** — припинятися, припинитися, переставати, перестати, (*переводиться, напр. о поколении*) переводитися, перевестися, (*стар.*) зводитися, звестися (ЧСР), вигасати, вигаснути. [Його рід вигас].

Прекращение—припинення, закінчення, перестанок, спин (руху), перевід [Нашому роду нема переводу], вигаснення (роду, династії), розірвання, закриття. **-ние** *брака* — розірвання шлюбу.

-ние *пожизненного владения* — кінець доживоття. **-ние** *дела* — закриття справи. **-ние** *дела по заявлению сторон* — закриття (*стар.* умбрення) справи за згодою сторін. **-ние** *договора*—розірвання умови. **-ние** *иска*— закриття позву. **-ние** *несостоятельности* — скінчення невиплатности. **-ние** *обязательства* — скасування зобов'язання. **-ние** *рода* — вигаснення роду.

Прельщать, прельстить — спокушати, спокусити, чарувати, причарувати, з(а)чарувати; вабити, звабити, надити, знадити, принадити, облещувати, облестити.

Прельщение — спокуса, принада, зчарування.

Прелюбодей — перелюбник, перелюбець, чужоложник (ЛР, 44), чужолюбник.

Прелюбодействовать — перелюб чинити, перелюбствувати, чужоложити.

Прелюбодеяние — перелюб, перелюбство, чужолозтво (ЛИМ, IX; ЛР, 44'; СФА, VI, 26), чужолюбство. [страхова премія.

Премия — премія, нагорода *Страховая* **-ния** —

Премьер-министр — прем'єр-міністр, голова кабінету міністрів.

Пренебрегать, пренебречь — (*презирать*) поневажати, поневажити (кого), гордувати, згордувати (ким),(*брезгать*) гребувати, погребати; (*не заботиться*) занедбати (що) (ЛР,44), понехаяти, занехаяти, занехати (що) (АЮЗР, 6, I, 400), знехтувати (що) (СФА, VI, 232).

Пренебрежение — (*презрение*) погорда (до чого, проти чого), гордування (чим), зневага (до чого), нехтування (чого), (*небрежность*) недбання, занедбання (чого). *Оказывать* **-ние**—виявляти зневагу (до чого), зневажати, легковажити (що).

Пренебрежительность — зневажливість, погордливість, згірдність. [згірдний.

Пренебрежительный — зневажливий, погордливий,

Прения — дискусія, дебати, змагання, суперечки, (*стар.*) контроверсія (ЧСР). *Прекратить* **-ния** — припинити дискусію, (*проще*) припинити балачки (*или* промови). *Судебные* **-ния** — судові дебати, промови сторін, змагання сторін.

Преобладание — перевага.

Преобладать — переважати, гору брати, панувати. **Преобладающий** — переважний. [Переважна частина людности = **-щая** *часть населения*].

Преобразование — перетворення, перероблення, перебудова, переформування, реформа, реорганізація. [реформатор, реорганізатор.

Преобразователь — перетворець, перебудівник,

Преобразовательный — перетворчий, перебудівничий, реформаторський.

Преобразовывать, преобразовать — перетворювати, перетворити, переробляти, переробити, перебудовувати, перебудувати, реформувати, зреформувати, реорганізовувати, (з)реорганізувати.

Преодолевать, преодолеть — перемагати, перемогти, пере[по]борювати, перебороти, побороти, подужати, подолати, здоліти. **Преодолимый** — поборимий, подоланний.

Преодоление — перемога, побороття.

Препинание — припинка, притика. *Знаки* **-ния** — знаки розділові.

Препирательство — сперечання, змагання.

Препираться — сперечатися, змагатися.

Преподавание — викладання, виклад, навчання. *Язык* **-ния** — викладова мова.

Преподаватель — викладач, навчитель, учитель.

Препона — перепона, перешкода, притика, притичина, перечепа. *Без* **-пон** — без перепон, без упину. [доручальний напис.

Препоручительный—доручальний. **-ная** *надпись*—

Препроводительный—супровідний. **-ная** *бумага*— супровідний лист (папір).

Препровождать, препроводить — надсилати (документ), надіслати, пересилати, переслати, одпроваджувати, одпровадити (*напр. под конвоем*) (АЮЗР, 6, I, 54), провадити (час).

Препровождение — надіслання, переслання (листа), одпровадження; (*времени*) розвага. *Для* **-ния** *времени* — аби час згаяти (змарнувати), з нічого робити.

Препятствие — перепона, перешкода, завада (СФА, VI, 22; ТОК, Ш, 86; ЧСР, ЛР, 44). *Послужить* **-вием** — стати на перепоні, на заваді, на перешкоді, перебити кому. *Ставить* **-вия** — робити (чинити) перепони, перешкоди, перебивати кому (щось зробити).

Препятствовать, воспрепятствовать — перебивати, перебити, перепону (в)чинити (СФА, VI, 304), заваджати, завадити, перешкоджати, перешкодити, бути (ставати, стати) на заваді, на перешкоді, боронити (кому що), не давати. **-вать** *спокойному пользованию* — перешкоджати (не давати) спокійно користуватися, (*стар.*) з спокійного уживання витискати (АЮЗР, 6, I, 354).

Пререкание — сперечання, змагання, перекори. *Возбуждение* **-ния** — порушення змагання про судову підлеглість. **-ния** *между судебными и административными местами* — змагання про підлеглість справи між адміністративними та судовими органами. *Разрешение* **-ния** — розвязування (розвязання, розвязка) змагання. [леглість справи).

Пререкаться — сперечатися, змагатися (про під-

Прерогатива — прерогатива (прерогатива суду = право, надане судові).

Прерывать, прервать — переривати, перервати, перебивати, перебити, перехоплювати, перехопити, перепиняти, перепинити (промову); (*перерезывать*) перетинати, перетяти. **-рвать** *пути сообщения* — перетяти шляхи. **Прерывающийся** — переривний, зуривочний.

Пресекать, пресечь — перепиняти, перепинити, перетинати, перетяти, зупиняти, зупинити (КМ). **-сечь** *обнаруженное нарушение* — перепинити виявлене порушення.

Пресечение — перепинення, перепин, (роду) перевід, вигаснення. *Меры* **-ния** *обвиняемому способов уклоняться от следствия и суда* — запобіжні заходи до того, щоб обвинувачений не ухиливсь од слідства та суду.

Преследование — переслідування, переслід. *Судебное* **-ние** — судове переслідування, судове доходження.

Преследователь — переслідник, переслідувач.

Преслѣдовать — переслідувати (кого́), гна́тися (за ким); (*угнетать*) утискувати (кого́), гноби́ти (кого́); (*нападать*) напада́тися (на ко́го). **-емый** — переслідуваний.

Пресмыка́ться — плазува́ти, ла́зити (перед ким).

Пресс — прес, прас, гніт (*р.* гніту), ча́ви (*р.* ча́вів). **Пресс**-*папье* — прес-пап'є, при́гніток.

Пре́сса — пре́са (часо́писи, газе́ти), друко́ване сло́во.

Престаре́лость — (глибо́ка) ста́рість, ста́рощі.

Престаре́лый — стари́й, при[а́]стари́й, староде́нний, ве́тхий де́ньми.

Преступа́ть, преступи́ть — переступа́ти, переступи́ти, лама́ти, злама́ти (зако́н).

Преступле́ние — зло́чин, злочи́нство (КМ, ЛР, 44, 41), (*стар.*) злий учи́нок (ЛР, 41), (*редко*) пере́ступ, престу́пство (ЛР, 44; СФА, VI, 225). *Важное* **-ние** — тяжки́й зло́чин, вели́ке злочи́нство (КМ). **-ние** *по должности* — зло́чин на поса́ді. **-ние** *должности* — службо́вий зло́чин. *На месте* **-ния** — на гаря́чому вчи́нку, на мі́сці зло́чину. *Обнаружить* **-ние** — викрити зло́чин. *Совершить* **-ние** — вчини́ти зло́чин, допусти́тися зло́чину. *Только-что совершившееся* **-ние** — гаря́чий вчи́нок (ЛР, 44), допі́ро доко́наний зло́чин.

Престу́пник — злочи́нець, (*стар.*) престу́пець (-пця) (ЛР, 44; ЛИМ, 11), пересту́пник (ЛР, 44; ЧСР; СФА, VI, 238).

Престу́пность — злочи́нність.

Престу́пный — злочи́нний. **-ное** *деяние* — зло́чин, (*стар.*) злий учи́нок (ЧСР). **-ным** *путём* — злочи́нним шляхо́м, (*стар.*) спо́собом злим (АКПГУ).

Претенде́нт — претенде́нт (той, хто чогось домага́ється, вважа́ючи, що ма́є на це пра́во).

Претендова́ть — претендува́ти, домага́тися.

Прете́нзия — прете́нсія, домага́ння; (*жалобы*) наріка́ння. *Иметь к кому-л.* **-зию** — ма́ти до ко́го прете́нсію, наріка́ти на ко́го, ре́мствувати на ко́го. *Предъявить* **-зию** — заяви́ти прете́нсію, поста́вити (ви́ставити) вимо́гу. *Судебная, исковая* **-зия** — судо́ва́ прете́нсія; (*учинение иска*) по́зов; (*требование*) судо́ва́ вимо́га.

Претерпева́ть, претерпе́ть — терпі́ти, одте́рпіти, ви́терпіти, (*стар.*) уте́рпіти (ЛР, 44), зазнава́ти (зазна́ти) ли́ха, нате́рпітися.

Прети́ть — ну́дити, ва́дити. *Мне* **-ти́т** — мені́ ги́дко, мені́ ну́дить, я ги́дую чим.

Преткнове́ние — спотика́ння. *Камень* **-ния** — ка́мінь спотика́ння, прити́чина.

Преувеличе́ние — пере[при]бі́льшування, пере[при]бі́льшення, переса́да.

Преувели́чивать, переувели́чить — пере[при]бі́льшувати, пере[при]бі́льшити. **-ный** — пере[при]бі́льшений, переса́дний.

Преходя́щий — мину́щий, мину́чий, перебутни́й.

Преюдициа́льный — преюдиці́й[я́ль]ний. **-ный** *вопрос* — преюдиці́й[я́ль]не пита́ння.

Приба́вка — дода́ток, надда́ток, наба́вка, надба́вка.

Прибавле́ние — (*действие*) додава́ння, (*то, что прибавл.*) дода́ток, доба́вка.

Прибавля́ть, приба́вить — додава́ти, дода́ти, надви́щувати, надви́щити, доклада́ти, докла́сти. **-вить** *жалованье* — дода́ти (доба́вити) платні́, побі́льшити, збі́льшити платню. **-ля́ть, -вить** *цену* — підви́щувати, підви́щити ці́ну.

Приба́вочный — додатко́вий. **-ная** *ценность* — додатко́ва ці́нність. **-ная** *стоимость* — додатко́ва ва́ртість.

Прибега́ть, прибе́гнуть — прибіга́ти, прибі́гти, (*обращаться*) удава́тися, уда́тися (до ко́го, до чо́го); пуска́тися, пусти́тися (на що). **-га́ть** *к иным мерам* — ужи́ти і́нших за́ходів, уда́тися до і́ншого спо́собу. **-га́ть** *к хитростям* — пуска́тися на хи́трощі.

Прибе́жище — пристано́вище, приту́лок.

Прибереѓать, прибере́чь — прихо́вувати, прихова́ти, припоща́джувати, припощади́ти.

Прибива́ть, приби́ть — прибива́ти, приби́ти.

Приближа́ться, прибли́зиться — наближа́тися, набли́зитися (до ко́го); (*наступать*) надхо́дити, надійти́. [Надхо́дить свя́то].

Приближе́ние — набли́ження, надхі́д (-хо́ду).

Приближённый — близьки́й. **-ное** *лицо* — ві́рник, пові́рник. [ме́нше, (*изредка*) при́близно.

Приблизи́тельный — прибли́зний. **-но** — бі́льше-

Приблуди́ться — приблуди́тися (АКПГУ). **Приблуди́вшееся**, *приставшее животное* — приблу́дна твари́на, приблу́да (АКПГУ).

Прибре́жный — надбере́жний, прибере́жний. **-ный** *житель* — бережа́нин, надбере́жник.

Прибре́жье — надбере́жжя, прибере́жжя, узбере́жжя.

Прибыва́ть, прибы́ть — прибува́ти, прибу́ти (ЛР, 44).

При́быль — прибу́ток (-тку), зиск, (*польза*) ко́ристь (-ти).

При́быльность — прибутко́вість, зиско́вність (-ности).

При́быльный — прибутко́вий, зиско́вний.

Прибы́тие — прибуття́.

Прива́рок — прива́рок, ва́рево.

Приведе́ние — (*привод*) приве́дення, припрова́дження; (*цитирование*) наве́дення. **-ние** *доказательств* — наве́дення до́водів. **-ние** *в известность* — ви́яснення. **-ние** *в исполнение* — ви́конання. **-ние** *в порядок* — упорядкува́ння.

Приве́рженец — прихи́льник, (*преданный*) відда́ний (кому́, чому́).

Приве́рженность — прихи́льність, відда́ність.

Приве́рженный — прихи́льний (до чо́го до ко́го); (*преданный*) відда́ний (кому́, чому́).

Приве́с — дова́жок (-жку), дова́га.

Приве́тливый — приві́тний.

Приве́тственный — привіта́льний, віта́льний. **-ная** *речь* — привіта́льна промо́ва.

Приве́тствие — віта́ння, привіта́ння, приві́т.

Приве́тствовать — віта́ти, привіта́ти.

Приве́шивать, приве́сить — при[на]ві́шувати, при[на]ві́сити, приче́плювати, причепи́ти. **Приве́шенная** *печать* — наві́шена (приче́плена) печа́тка, (*стар.*) приві́снена печа́тка (АЮЗР, 6, I, 81).

Прививáть, -ся, приви́ть, -ся — щепи́ти, -ся, прищі́плювати, -ся, прищепи́ти, -ся.

Приви́вка — щепі́ння, прищі́плювання; *сов.* прищеплення, прищепі́ння. **-ка** *оспы* — прище́плення (прищепі́ння) ві́спи.

Приви́вочный (*пункт*) — щепни́й (пункт).

Привиде́ние — при́вид, прима́ра, мара́, мана́.

Привидеться—привидітися (*от* привиджуватися), ввидітися (*от* ввиджатися). [ваний.
Привилегированный—упривилейований, привилейо-
Привилегия — привилегій, привилей (КМ).
Привлекательность — принадність, привабливість.
Привлекательный — принадний, принадливий, привабливий, знадливий.
Привлекать, привлечь — притягати, притягти, притягнути (АЮЗР, 8, V, 107); (*манить*) надити, принадити, вабити (приваблювати), привабити. **-ать** *к ответственности* — притягати до відповідальности. **-ать** *на свою сторону* — перетягати на свій бік. **-ечь** *к соучастию*— притягти до участи, (*стар.*) спосібити (АЮЗР, 6, I, 499). **-ать** *к суду* — притягати до суду, позивати (ЮГ, I, 48). **-чь** *к с.*—запізвати (ЧСР).
Привлечение — притягання, притягнення; (*приманка*) принада. **-ние** *к суду* — притягнення до суду, позивання, запізвання, (*стар.*) припозвання (ЧСР). **-ние** *к делу третьего лица* — притягання, (*сов.* притягнення) третьої особи до справи.
Привод — припровадження. *Подвергнуть* **-ду** (*обвиняемого*) — привести (припровадити) кого на суд, до суду (СФА, VI, 205).
Приводить, привести — приводити, привести, припроваджувати, припровадити; (*цитировать*) наводити, навести (доводи, міркування). **-вести** *в бедность* — довести до бідности, зубожити, (*до нищенства*) на старці пустити. **-дить, -вести** *в известность* — з'ясовувати, з'ясувати, виясняти, вияснити. **-дить, -вести** *в исполнение* — виконувати (КМ), виконати, (*стар.*) одправу чинити, вчинити (АЮЗР, 6, I, 139; ЧСР). **-дить, -вести** *к окончанию*— доводити, довести до кінця, кінчати, скінчити. **-дить, -сть** *в порядок* — упорядковувати, упорядкувати (що), лад зробити (чому), лад да(ва)ти (чому). **-дить, -сть** *в разорение*—руйнувати, зруйнувати, до руїни доводити, довести. **-дить,** *чьи слова* — наводити, навести чиї слова, приточувати, приточити річ чиюсь (слова чиїсь). **-вести** *в умоиступление* — довести до шаленства, до несамовитости. **Приведенный** *выше*— вищенаведений, вгорі згаданий, вгорі зазначений.
Привоз — привіз, до[за]віз (-возу). [возовий (мито).
Привозный — привезений, привізний (крам), при-
Привходящий — привхожий, придатковий. **-щие** *обстоятельства* — привхожі (придаткові) обставини.
Привыкать, привыкнуть — звикати, звикнути, привикати, привикнути, призвичаюватися, призвичаїтися (до чого).
Привычка — звичка, навичка, привичка, звичай.
Привычность — звичність, звиклість (-ости).
Привычный — звичний, звиклий, привиклий (до чого); звичайний (річ).
Привязанность — прихильність, відданість (-ости).
Привязанный — прихильний (до кого), відданий
Привязной — прив'язний, причіпний. [(кому).
Привязчивый — приче[і]пливий. **-вый** *человек*—причепа,налазливий, задирикуватий, напастий.
Привязывать, привязать — прив'язувати, прив'язати; припинати, припнути (вола). **-ся** — прихилятися, прихилитися (душею, серцем до кого), віддаватися, віддатися (кому); (*цепляться*) чіплятися, причепитися (до кого), в'язнути, сікатися, присікатися, присипатися (до кого).
Привязь — прив'язь, припона, припін (-пону). [Собака на прив'язі. Коні на припоні].
Пригласительный — зазивний, заклични, запрохальний (лист).
Приглашать, пригласить — запрохувати, запрохати, запрошувати, запросити, кликати (закликати), закликати, зазивати (звати) (ЛР, 44), зазвати.
Приглашение — запрохання, запрошення, заклікання, запросини. *По его* **-нию** — на його запрохання, на його запросини.
Приговаривать, приговорить—(*присказывать*) приговорювати, примовляти, примовити; (*судом к чему*) присуджувати, присудити (кого до чого), засуджувати, засудити (кого до чого, на що), (*стар.*) скавати на що (АЮЗР, 6, I, 63). **-нный** — присуджений, засуджений, (*к смерти*) на смерть.
Приговор — присуд, вирок (КМ, АЮЗР, 8, V, 16), приговір (-вору). [Громадський приговір = *общественный* **-вор**]. **-вор** *неокончательный* — присуд (вирок) неостаточний. **-вор** *обвинительный* — вирок засудний, засуд. **-вор** *окончательный* — вирок остаточний. **-вор** *в окончательной форме* — вирок мотивований, вирок угрунтований. **-вор** *оправдательный* — вирок виправдальний. *Постановить* **-вор** — постановити вирок, (*стар.*) виректи. *Провозглашение* **-ра** — оголошення вироку, вирікання присуду. *Составить* **-вор**— скласти (вирок). *Состоялся* **-вор** — вирок постановлено, одбувсь присуд.
Пригодиться — придатися, здатися, стати в пригоді, пригодитися, згодитися, знадобитися.
Пригодность — придатність, здатність (до чого, на що). [*менимый*) спосібний.
Пригодный — придатний, здатний, годящий, (*при-*
Пригораживать, пригородить — пригороджувати, пригородити, підгороджувати, підгородити (чужу землю).
Пригород — пригород, підгороддя, передмістя.
Пригородный — підгородній, передмісний.
Приготовительный — підготовчий, приготовчий. **-ные** *к суду распоряжения* — підготовчі до суду розпорядження.
Приготовление — готування, приготування, підготова, підготівля, приготова, приготівля), (*сборы*) лаштування, заходи. **-ние** *к преступлению* — приготування до злочину.
Приготовлять, приготовить — готувати, виготувати, приготовляти, приготовити, на[під]готовляти, на[під]готовити, на[під]готувати. [міжний.
Пригpаничный — прикордонний, прикордонний, су-
Пригрозить — погрозити, настрахати, пострахати, насваритися (очима на кого).
Пригульный—приблудний. **-ный** *скот*—приблудна худобина; приблуда (АКПГУ).
Придавать (*приписывать*) — надавати, надати. **-вать** *большое значение* — надавати великої ваги, (*стар.*) уважнювати, уважнити (що). *Не* **-вать** *чему серьезного значения* —

не надавати чому великої ваги, легковажити (*сов.* злегковажити) (що).

Придавливать, придавить — придавлювати, придавити, придушувати, придушити, чавити, начавити, причавити.

Приданое — придане, посаг (ЧСР), (*зап.*) віно (СФА, VI, 90), виправа, (*стар.*) внесення (ЧСР, ЛР, 44). **-ное** *давать* (*кому*) — придане давати (кому, за ким). *Данный в* **-ное** — даний в посаг, приданий, виправний (сукня, то-що). *Принесенное в* **-ное** — (*стар.*) внесене, внесення. *Снабжённая хорошим* **-ным** — добре випосажена, з добрим приданим.

Придаток — додаток, додача, придаток, наддаток.

Придаточный — додатковий, придатковий.

Придача — додача, придача, придаток.

Приделывать, приделать — приправляти, приправити (корбу до машини, протезу до ноги), приробляти, приробити, доробляти, доробити.

Придерживаться, придержаться — додержувати, додержати, -ся (чого) (ЛР, 44). *Строго* **-ся** — пильнувати (чого). **-ся** *буквы закона* — додержувати закону, як його написано, пильнувати букви закону.

Придираться, придраться — чіплятися, причепитися, сікатися, присікатися (до кого), нападатися, напастися, налазити, налізти (на кого).

Придирка — причіпка, зачіпка; приклiп; напад.

Придирчивый — причі[е]пливий, налазливий, вдирливий; (*сущ.*) причепа [Причепа за три гроші], [задирака.

Приезд — приїзд, прибуття.

Приезжий — приїжджий, наїжджий, наїзний, заїжджий.

Приём — приймання, (*сов.*) прийняття, (*приветствие*) вітання, (*аудиенция*) послухання; спосіб, підхід (-ходу), підхідка, заходи. **-ём** *денег и посылок* — приймання грошей та посилок (пакунків). *День* **-ма** — день приймання. **-ём** *у должностного лица* — приймання в урядової особи. *Мошеннические* **-мы** — шахрайські способи (підхідки, заходи). **-ём** *в солдаты* — набір, прийом. *Торжественный* **-ём** — урочисте прийняття (привітання).

Приёмка (*вещей, материалов*) — приймання, (*сов.*) прийняття.

Приемлемый — припятний, приймaнний. *Это не* **-мо** — це річ неприпятна, не до прийняття.

Приёмный — приймальний, для приймання. **-ная** *комиссия* — комісія для приймання. **-ный** *сын* — (*воспитанник*) годованець, вихованець, (*взрослый, зять*) прийма, приймак. **-ные** *часы* — години для приймання, приймальні години. **-ный** *экзамен* — вступний іспит, іспит для прийняття (кудись).

Приёмщик — приймач.

Приёмыш (*воспитанник*) — годованець, вихованець, (*взрослый, зять*) приймак, прийма.

Прижить — прижити, придбати (дитину), привести, (*стар.*) сплодити (СФА, VI, 119).

Призвание — призвання, покликання (варягів; наукове, поетичне), (*способность*) здатність (до чого).

Признавать, признать — визнавати, визнати [Капіталісти не визнають нашого громадянського ладу], признавати, признати, (*зап. и стар.*) узнавати, узнати (ЛР, 44) (за що). **-ть** *свою вину* — признаватися, признатися до вини, повинитися (в чому). **-ть** *вором* — визнати за злодія, чинити злодієм (ЛР, 44). **-ся** *законным* — визнаватися за законне, мати праву силу (КМ). **-ть** *недействительным* — визнати за недійсне, за неважне, уневажнити (голос, вибори). **-ть** *себя виновным* — визнати себе винним, (за винного), признатися до вини, (*стар.*) датися винним (ЛР, 44). **-ть** *невинным* — визнати за невинного, (*зап.*) узнати за невинного (ЛР, 44).

Признак — ознака, знак, познака, прикмета. **-ак** *изнасилования* — ґвалтовні знаки, знаки ґвалту (зґвалтування, знасилення). **-ки** *преступления* — ознаки злочину.

Признание — визнання, визнаття (*напр.* комуністичного принципу), (обвинуваченого) признання (СФА; АЮЗР, VI, 40, 119), зізнання, (*стар.*) розказання (ЛР, 44). *Бесповоротность* **-ния** — невзмінність при[зі]знання. *Внесудебное* **-ние** — позасудове зізнання. *Дробление* **-ния** — дроблення (роздріб) зізнання. **-ние** *недействительным* — уневажнення, визнання за недійсне, за неважне. **-ние** *как фактор перерыва давности* — признання як чинник перериву давности.

Приз — приза; здобуток.

Призовой — призовий. **-вое** *вознаграждение* — [призова винагорода.

Призор, *см.* **Призрение.**

Призрак — привид, примара, мара, мана, (*стар.*) нав(ь) (ЖО, 52).

Призревать — доглядати (кого *и* за ким), опікувати (кого), (*печься*) опікуватися, піклуватися (ким), (*давать приют кому*) притуляти кого.

Призрение, призор — призор, догляд (КМ); піклування, опіка. *Общественное* **-ние** — громадський догляд (КМ). *Дети без* **-ра** — безпризорні діти, (*бесприютные*) безпритульні. *Дом* **-ния** — притулок (-лка).

Призыв — поклик, заклик; (до війська), призов, [поклик.

Призывать, призвать — прикликати (кликати), прикликати, покликати, поклйкати; (до війська), призивати, призвати; (*приглашать*) закликати, закликати, за(в)зивати, за(зві)звати. **-ть** *в свидетели кого* (*ссылаться*) — свідчитися (ким), покликатися на свідків, (*стар.*) освідчувати (АЮЗР, 6. I, 411) (ким). **-ть** *к суду* — притягати до суду, запозивати (запізвати) до суду, (*стар.*) до права тягти, потягти.

Призывной — покличний, призивний.

Прииск — добичня, (*руссизм*) прийск. *Горный* **п.** — копальня, рудокопня. *Рыбный* **п.** — риболовля. [Каспійські риболовлі]. *Жемчужные* **-ки** — перлові ловища.

Прискание — пашукування, нашукання, підшукання, шукання, пошукання (роботи, грошей, посади).

Приискивать, приискать — нашукувати, нашукати, підшукувати, підшукати, вишукувати, вишукати; напитувати, напитати що через кого.

Приказ, приказание — наказ, веління, (*зап.*) розказ, (*стар.*) розказання (ЛР, 44, ЛР, 44), (*распоряжение*) загад. *Дать* **-аз** — наказати, наказ видати. *Исполнить* **-аз** — виконати

на́ка́з (за́гад), здійсни́ти на́ка́з (за́гад). *По* **-зу,** *по* **-нию** — з на́казу, за на́казом, під за́гадом. **-а́з** *судебный* — на́ка́з од су́ду, судо́вий на́ка́з.

Прика́зчик — прика́жчик.

Прика́зчичий — прика́жчицький (доку́мент).

Прика́з(ыв)а́ть — нака́зувати, наказа́ти, велі́ти, звелі́ти, зага́дувати, загада́ти, (*зап.*) розка́зувати, розказа́ти (ЛР, 44, ЧСР).

Прикаса́ться, прикосну́ться — торка́тися (доторка́тися), доторкну́тися (чого́ *или* до чо́го), дотика́тися, діткну́тися (чого́), торка́ти, торкну́ти (що).

Прикла́д — прикла́д (в рушни́ці), доклад (у кравецтві). [ма́тика); (*добавочный*) до́даний.

Прикладно́й — прикладни́й; пристосо́ваний (математика).

Прикла́дывать — приклада́ти, прикла́сти, (*печать*) притиска́ти, притисну́ти (печа́тку), (*руку*) підписа́ти (свою ру́ку), підписа́тися; (*добавлять*) доклада́ти, докла́сти, долуча́ти, долучи́ти, додава́ти, дода́ти.

Приключе́ние — приго́да, ока́зія, авантю́ра. *Искатель* **-ний** — авантю́рник (авантюри́ст).

Приключи́ться — ста́тися, тра́питися, (*стар.*) приго́дитися (ЮГ, I, 53).

Прикомандирова́ние — прикомандирува́ння, прида́ння (до ко́го) (АЮЗР, 6, I, 148).

Прикомандирова́ть — прикомандирува́ти (кого́ до ко́го), відряди́ти (кого́ до ко́го або до якої́ устано́ви).

Прикоснове́ние — доторка́ння, до́торк, до́тик.

Прикоснове́нность — (*причастность*) приче́тність, доти́чність, приле́жність, прина́ність (до зло́чину); (*участие*) у́часть. **-ность** *к делу* — приче́тність до спра́ви, у́часть у спра́ві.

Прикоснове́нный — приче́тний, привинний (СФА, VI, 263). **-ный** *к преступлению, к делу* — приче́тний до зло́чину, до спра́ви.

Прикрепля́ть, прикрепи́ть — прикріпля́ти, прикріпи́ти; припина́ти, прип'я́ти.

Прикры́(ва́)ть — покрива́ти (кри́ти), покри́ти (зло́чин), при[за]крива́ти, при[за]кри́ти, таї́ти, потаї́ти, хова́ти, захова́ти. **-ся** (*к.-н. предлогом*) — затуля́тися (чимсь), закрива́тися (АЮЗР, 6, I, 259).

Прикупа́ть, прикупи́ть — докупо́вувати, докупи́ти, прикупо́вувати, прикупи́ти. [*плено*) при́купка.

Прику́пка — до́куп, при́куп, (*то, что прикуплено*) при́купка.

Прикупно́й — докупо́ваний, доку́плений, прикупо́ваний, прику́плений, докупни́й, прикупни́й.

Прила́вок — (*стойка*) ля́да, прила́вок.

Прилага́ть — додава́ти, дода́ти (*напр.* по́свідку), долуча́ти, долучи́ти, приклада́ти, прикла́сти (печа́тку). **-ть** *к исковому прошению документ* — долуча́ти до по́зву доку́мента. **-жи́ть** *печать* — притисну́ти печа́тку (ЛЗ, VIII; АЮЗР, 6, I, 332), приби́ти печа́тку. **-ть** *руку* — підписа́ти свою́ ру́ку. **-ть** *за неграмотного руку* — розписа́тися за негра́мотного. **-ть** *старание* — докла́сти за́ходів, зуси́ллів, допильнува́ти. **-ть** *труд* — докла́сти пра́ці, прикла́сти рук (до чо́го). [га́ти (до чо́го).

Прилега́ть — межува́ти (з чим), дотуля́тися, приляга́ти (до чо́го).

Прилежа́ние — пи́льність, ста́ранність, горли́вість до пра́ці, (*усидчивость*) посидли́вість.

Прилежа́щий — приле́глий (до чо́го), сумі́жний, сусі́дній (з чим).

Приле́жный — пи́льний, стара́нний, роботя́щий, упа́дливий. **-ный** *работник* — щи́рий (пи́льний) робі́тник.

Прили́пчивость — зара́зливість, прилі́пливість.

Прили́пчивый — зара́зливий, чі́пкий, прилі́пливий. **-вая** *болезнь* — зара́злива (чі́пка) хоро́ба.

Приличествовать — ли́чити, годи́тися, випада́ти, (*зап.*) пасува́ти. *Не* **-вует** — не ли́чить, не годи́ться, не подо́ба, нечля́. *Это не* **-вует** *его служебному положению* — це не ли́чить його́ службо́вому ста́ну. **-щий** — відповідний.

Прили́чие — присто́йність, ґре́чність, звича́йність.

Прили́чный — присто́йний, ґре́чний, звича́йний.

Приложе́ние — дода́ток (до протоко́лу), долу́чення, прида́ток (ЧСР). *С* **-нием** *печати* — з притисненою печа́ткою. *Посылаем с* **-нием** *документов* — надсила́ємо додаючи́ (долуча́ючи, приклада́ючи) доку́менти. *Письмо с* **-нием** *документов* — лист з долу́ченнями доку́ментами.

Прима́нивать, примани́ть — прина́джувати (на́дити), прина́дити, прива́блювати, прива́бити.

Примежёвывать, примежева́ть — примежо́вувати, примежува́ти, приріза́вати, приріза́ти.

Примене́ние — (*употребление*) приклада́ння, вжива́ння, (*приурочение*) пристосува́ння, застосува́ння. **-ние** *вооружённой силы* — вжиття́ збро́йної си́ли. **-ние** *закона к конкретному случаю* — приклада́ння зако́ну до пе́вного (конкре́тного) випадку.

Примени́мость — прикла́дність, пристосо́вність.

Применя́ть, примени́ть — приклада́ти, прикла́сти, при[за]стосо́вувати, пристосува́ти, застосува́ти. **-ся** (*к чему*) — приміня́тися, пристосо́вуватися (до чо́го), (*стар.*) схиля́тися (АКПГУ). **-и́мый** — прикладни́й, пристосо́вний.

Примени́тельный — прикладни́й, застосо́вний, відпові́дний. **-но** — відпові́дно, при́кладно, стосо́вно (до чо́го).

Приме́р — при́клад, зразо́к (-зка́), взір (*р.* взо́ру). *Не в* **-ме́р** *лучший* — без порівня́ння кра́щий. *Не в* **-ме́р** *другим* — не так як і́нші, не вважа́ючи на і́нших. *По* **-ру** — за при́кладом. *Подавать, показывать* **-ме́р** — при́клад дава́ти (явля́ти).

Приме́рный — зразко́вий (сі́льське господа́рство, че́сність), прикладо́вий; прибли́зний (раху́нок, мі́ра).

При́месь — домі́шка, примі́шка.

Приме́та — озна́ка, позна́ка, призна́ка (ЛР, 44), прикме́та, знак (до́брий, лихи́й).

Приме́тный — помі́тний, ви́дний, прикме́[і]тний, значни́й (ЮГ, I, 22), зна́тний. [писка (КМ).

Примеча́ние — при́мітка, ува́га; (*дописка*) при́писка (КМ).

Примеча́ть, приме́тить — поміча́ти, помі́тити, завважа́ти, завва́жити, уважа́ти, ува́жити, (*подметить*) постерега́ти, постерегти́, (*насмотреть*) нагле́діти, зав[при]ба́чити, назо́рити.

Приме́шивать, примеша́ть — домі́шувати, доміша́ти, примі́шувати, приміша́ти, підмі́шувати, підміша́ти, (*к делу*) приплу́тувати, приплу́тати (кого́ до спра́ви), (*вульг.*) пришива́ти, приши́ти (кого́ до спра́ви).

Примире́ние — замире́ння, прими́р'я, мирова́, (*соглашение*) поедна́ння, пого́дження (ЛР, 44), уго́да. **-ние** *не состоялось* — мирова́ не від-

булася, до миру (до згоди) не прийшло. *Склонять к* **-нию** — привертати до згоди, до миру.

Примирительный — примирений, згодливий (тон), (*согласительный*) поєднальний, угодовий. **-ная** *камера* — поєднальна (угодова) камера. **-ное** *разбирательство* — мирова розправа, поєднальний розсуд.

Примиряться, примириться — миритися, по[при]-миритися; (*дойти до соглашения*) поєднатися, погодитися. **-ся** *с кем-нибудь* — за[при,-по]миритися (з ким), (*стар.*) поєднати кого (ЛР, 44).

Примыкать, примкнуть — прилуча[й]тися (до партії); (*соприкасаться*) дотулятися, дотулитися (до чиєїсь землі). **-ть** *плотину к чужому берегу* — присипати до чужого берега греблю (ЧСР), вивести греблю на чужий берег. **-ющий** — прилеглий (СФА, VI, 290), суміжний, що дотуляється до.

Принадлежать—належати, приналежати, (*стар.*: *входить в состав именья*) прислухати до чого (АЮЗР, 6, I, 85). *Это мне* **-ит** *по праву* — це належить мені з права. **-щий** — приналежний, належний; (*стар.*: *входящий в состав*) прислухаючий (до чого) (АЮЗР, 6, I, 372).

Принадлежность — (*отношение*) належність (АЮЗР, 6, I, 162), приналежність (АЮЗР, 6, I, 162, 463; ЮГ, I, 54), (*стар.*) прилеглість (ЮГ, I, 53). **-сти** (*мн.*) — приладдя (канцелярське), припаси, надіб (-обу), пристрій (-рою), справа, справилля, причендали, (*свойство*) ознака, прикмета, властивість. *Мельничные* **-сти** — млинарська справа. **-ность** *недвижимых имуществ* — приналежність нерухомого майна. *По* **-сти** — кому (*или* куди) належить, [по належності.

Приниматель — приймач.

Принимать, принять — приймати, прийняти (щось або кого, напр. делегатів), брати, взяти, (*получать*) одбирати, одібрати; (*приветствовать*) вітати, привітати. **-ть** *во внимание* — брати (взяти) на увагу, до уваги, вважати (зважати), зважити, уважити (ЛР, 44), (*стар.*) углядати (ЛЗ, IX) (на що). **-ть** *за что, за кого* — вважати (за що, за кого). **-ть** *меры* — вживати (вжити) заходів, добирати (дібрати) способу (КМ), (*заботиться*) старатися (ЧСР). **-ть** *меры предупреждения* — запобігати, запобігти (чому) (ЛР, 44), робити запобіжні заходи. **-ть** *намерение*—брати (повзяти) замір, намірятися, намiритися. **-ть** *на себя вину* — перейняти на себе вину, (*стар.*) на себе накладати кару (АКПГУ). **-ть** *направление* — набирати напряму. [Вітер набирає західнього напряму]. **-ть** *в расчёт* — брати (взяти) на увагу (на рахубу). **-ть** *решение*—ухваляти, вирішати (що), покладати, покласти (що зробити), (*постановить*) зробити постанову. **-ть** *на свой счёт* (*расходы*) — брати, взяти (кошти) на себе, (*отнести к себе*) взяти на свій карб, до себе прикласти. **-ть** *к сведению* — взяти до відому, взяти на замітку. **-ть** *в соображение* — брати до уваги, на увагу, (*обсудить*) обміркувати. **-ся** *за что-нибудь* — заходитися (*сов.* заходитися) (коло чого) (СФА, VI, 242). **-ть** *участие в чём*—брати участь у чому.

Приносить, принести — приносити, принести. **-ть** *благодарность* — складати, скласти подяку, (по)дякувати кому. **-сть** *в дар* — подарувати, **-ть** *жалобу* — заносити скаргу, (*реже*) жалобу (ЛР, 44). **-сть** *повинную* — повинитися. **-ить** *пользу* — да(ва)ти, чинити користь, пожиток, бути корисним. **-ть** *просьбу* — подавати прохання, прохати, просити.

Принудительный—примусовий, приневільний. **-ные** *меры* — примусові заходи.

Принуждать, принудить — неволити, приневолити, приневолювати, силувати, присилувати, примушувати, примусити (АЮЗР, 8, 145), змушувати, змусити, (*стар.*) усиловувати (ЛР, 44). **-нный** — приневолений, присилуваний, примушений, змушений. **-мый** — силуваний.

Принуждение — приневолювання, приневолення, (при)силування, примус (СФА, VI, 308), примушення (СФА, VI, 303), примушування, принука. *Без* **-ния** — без силування, без примусу, своєю волею, (*стар.*) невсиловно (СФА, VI, 45). *По* **-нию** — з примусу, з неволі, не своєю волею, з принуки. *Брак по* **-нию** — силуваний (примушений) шлюб, шлюб з примусу.

Принуждённость — вимушеність, силуваність, неприродність, незвичайність.

Принцип — принцип, засада.

Принципиальный — принциповий, засадничий.

Принятие — прийняття (майна, скарги), обняття (посади, уряду). **-тие** *к перевозке* — прийняття до перевозу.

Приобретатель — придбач, надбач, набувальник, [дбаха.

Приобретательный — набувальний, набувний. **-ная** *давность* — набувна давність.

Приобретать, приобресть—набувати, набути (ЧСР; ЛР, 44), (*сов.*) придбати, надбати; здобувати, (з)добути (що), дороблятися, доробитися (чого), наживати, нажити; осягати, осягнути (що) (КМ). **-ть** *значение* — набирати, набрати ваги, значіння. **-сть** *известность* — статися славнозвісним, придбати славу, зажити слави. **-ть** *по давности* — набути давність, (*стар.*) давністю земською засідіти (АЮЗР, 6, I, 311), вивладіти по давності (ЧСР), вивладіти давністю (ЧСР). **-ть** *покупкою* — набути купівлею, купити, (*стар.*) мати купленим способом (ЛЗ, X; ЛЗ, XI). **-ать** *для себя право* — набувати собі права. **-ть** *силу* — набирати(ся), набрати(ся) сили. **-ть** *смысл* — набувати рації, ставати зрозумілим. **-ть** *в собственность* — набувати на власність. **-сть** *нечестным способом* — придбати нечесним способом, нагарбати. **-сть** *что-либо упорным и тяжким трудом* — загорювати (гроші, добро). **-нный** — набутий (ЛР, 44; СФА, VI, 312) придбаний, надбаний, нажитий.

Приобретение—набування, набуття, набуток (КМ), придбання, надбання, нажиток, (*достижение*) здобуток. **-ние** *вещи на основании давности* — придбання речи на підставі давности, (*стар.*) задавнення речи. **-ние** *прав* — набування, набуття прав.

Приобща́ть, приобщи́ть — прилуча́ти, прилучи́ти, долуча́ти, долучи́ти, прие́днувати, приедна́ти. **-и́ть** *к делу* — при[до]лучи́ти до спра́ви.
Приобще́ние — прилу́чення, долу́чення.
Приорите́т — пріорите́т, першенство́.
Приостана́вливать, приостанови́ть, -ся — припиня́ти, припини́ти, -ся, спиня́ти, спини́ти, -ся. **-ть** *действие* — припиня́ти чи́нність. **-и́ть** *исполнение приговора* — припини́ти вико́нання ви́року. **-ть** *производство дела* — припини́ти переве́дення спра́ви, припини́ти (прикороти́ти) спра́ву.
Приостано́вка — припи́нення, припи́н.
Приостановле́ние — припи́нення, припи́н (прикоро́чення). **-ние** *дела* — припи́нення (прикоро́чення) спра́ви.
Приотворя́ть, приотвори́ть — прочиня́ти, прочини́ти, відхиля́ти, відхили́ти (вікно́, две́рі).
Припа́док — на́пад, пароксизм, припа́док, пере́падок (чо́рної не́мочи), перехі́д (-хо́ду).
Припа́с — припа́с, запа́с. *Съестные* **-сы** — харч (-чи), *мн.* харчі́, ї́стіві (харчові́) запа́си. *Хозяйственные* **-сы** — господа́рські припа́си.
Припаха́ть — приора́ти (*от* прио́рювати) зе́млю.
Припеча́тывать, припеча́тать — припеча́тувати, припеча́тати (печа́ткою), приштампо́вувати, приштампува́ти (шта́мпом).
Припи́ска — при́писка, при́писане, до́писка, до́писане. **-ка** *в завещании* — до́писка, до́писане в духівни́ці.
Приписно́й — приписни́й (КМ). [писа́ти, -ся.
Припи́сывать, приписа́ть, -ся — припи́сувати, при-
Припла́та — припла́та, допла́та, надпла́та.
Припла́чивать, приплати́ть — припла́чувати, приплати́ти, допла́чувати, доплати́ти, надпла́чувати, надплати́ти.
Припло́д — при́плід (-пло́ду) (АЮЗР, 6, 1, 494), при́плідок (АЮЗР, 6, 1, 494), (у худо́би) пли́м'я, при́ховок, до́ховок.
Приплыва́ть, приплы́ть — припилива́ти, припливти́ (припливсти́, припли́нути).
Приподыма́ть, приподня́ть — (тро́хи) підійма́ти, підня́ти. **-ть** *телегу* — підва́жувати во́за. **-ся** — підво́дитися, підве́стися, підно́ситися, підне́стися.
Припомина́ть, припо́мнить — прига́дувати, пригада́ти, з[на]га́дувати, з[на]гада́ти, припам'ята́ти, припом'яну́ти.
Припря́тывать, припря́тать — прихо́вувати, прихова́ти, перехо́вувати, перехова́ти, схова́ти.
Припугну́ть — лякну́ти (тро́хи), наляка́ти (тро́хи), страху́ завда́ти (кому́), пристраха́ти (кого́); нагна́ти хо́лоду (кому́).
Припу́хлость — припухли́на, пухли́на.
Прира́внивать, приравня́ть — прирі́внювати, прирівня́ти, рівня́ти, зрівня́ти (кого́ з чим) (до чо́го).
Прираще́ние — при́ріст (-росту), приро́щення, при́росток, (*прибыль*) прибу́ток, (*увеличение*) помно́ження, збі́льшення.
Прире́зка — приріз(ання), прирі́зка. **-ка** *земли* — прирі́зка землі́, (*стар.*) надда́ток землі́.
Прире́зывать, прире́зать — прирі́зувати, прирі́зати, наддава́ти, надда́ти (землі́).
Приро́да — приро́да, нату́ра, (*существо*) істо́та. *От* **-ды**, *по* **-де** — з приро́ди, зро́ду.
Приро́дный — приро́дн[і]ий. **-ный** *недостаток* — роди́ма ва́да.
Приро́ст — при́ріст (-росту), *см.* **Приращение.**
Прирубе́жный — по[при]грани́чний, прикордо́нний.
Приручи́ть, приручи́ть — (з)роби́ти свійським, осво́ювати, осво́їти, привча́ти (привчи́ти) до рук, прируча́ти, прирячи́ти.
Присва́ивать, присво́ить — привла́щувати (привлаща́ти АЮЗР, 6, 1, 267), привласти́ти, присво́ювати, (*стар.*) присвоя́ти (ЛР, 44), сво́їти (ЛР, 44, ЧСР), присво́їти.
Присвое́ние — привла́щення (ЛР, 44), привла́снення, присво́єння, присво́їння (вла́ди, ре́чи).
Присвои́тель (*присваиватель*) — привла́сник, присві́йник.
Присе́лок — при́сілок (-лка). [присві́йник.
Прислу́га — (оди́н, одна́) слуга́, прислу́га (*ж. р.*), прислу́жник, (*соб.*) слу́ги, слу́жба, че́лядь (-ди).
Прислу́живание — прислу́г[ж]ування, прислуго́вування, слугува́ння, услу́гування.
Прислу́живать — прислу́г[ж]увати, прислуго́вувати, слугува́ти, услу́гувати. **-ся** — під[над]слу́жуватися, під[над]служи́тися.
Прислу́шиваться — прислуха́тися (прислу́хуватися), дослуха́тися (дослу́хуватися) (до чо́го), надслу́хувати (що).
Присма́тривать, присмотре́ть — догляда́ти, догля́нути, нагляда́ти, нагля́нути (чого́, що, за чим), назира́ти (за чим), пильнува́ти, допильнува́ти (чого́), стерегти́, достерегти́ (що). **-ть** *за кем* — догляда́ти (кого́). [АЮЗР, 6, 1, 384), на́гляд.
Присмо́тр — до́гляд, догляда́ння (СФА, VI, 3,
Присовокупле́ние — долу́чення, додава́ння, дода́ння, дода́ток. *С* **-ем** (*документов*) — додаючи́ (доку́менти).
Присовокупля́ть, присовокупи́ть — (*приобщать*) долуча́ти, долучи́ти, (*добавлять*) додава́ти, дода́ти, доклада́ти, докла́сти (СФА VI, 10, ЛР; 44). *Могу к этому* **-пить** — мо́жу до цього дода́ти. [чення.
Присоедине́ние — прие́днання, прилу́чення, долу-
Присоединя́ть, присоедини́ть — прие́днувати, приедна́ти, прилуча́ти, прилучи́ти (ЛР, 44), (*возвращать, привлекать*) приверта́ти, приверну́ти (АЮЗР, 6, 1, 170). **-и́ться** — приедна́тися, прилучи́тися, приста́ти (до ко́го) (ЮГ, 1, 54).
Приспе́шник — поплі́чник, (*грубый*) посіпа́ка. [Па́нські посіпа́ки].
Приспоса́бливать, приспосо́бить, -ся — пристосо́вувати, пристосува́ти, -ся, приладна́ти, приметикува́ти, -ся (до чо́го).
Приспособле́ние — пристосува́ння, приладна́ння, (*принадлежности*) прила́ддя (*ед. ср. р.*).
Пристава́ние — пристава́ння, чіпля́ння, наліза́ння (до ко́го).
Приста́вка — при́ставка; (*грамм.*) при́росток.
Приста́нище — приту́лок, пристано́вище.
Пристанодержа́тель — передéржанець (-нця).
Пристанодержа́тельство — передéржування, передéржанство.
При́стань — при́стань (-ни). [де́ржанство.
Присто́йность — присто́йність, звича́йність (-ности).
Присто́йный — присто́йний, звича́йний.
Пристра́ивать, пристро́ить — (*стройку к стройке*) при[до]будо́вувати (що до чо́го), приставля́ти, приста́вити (до ха́ти причі́лу), (*к долж-*

ности, к месту) пристроювати, пристроїти (до посади), притуляти, притулити (когось кудись).

Пристрастие — сторонничість; (*склонность*) великий нахил, замилування, унада (до чого). *Без* **-тия** — безсторонньо. **-но** — стороннйче.

Пристрастный — сторонничий (розгляд справи).

Пристращаться, пристраститься — сильно (душею) прихилятися, прихилитися (до чого), впускатися, впуститися (в що) (*напр.* в пиятцтво, в злодійство), прилюблятися, прилюбитися до чого (до карт, до гульні). **-ститься** (*к чему*) — кохатися в чому (в конях, в жінках, в пасіці, то-що).

Пристройка — прибудування, прибудова, прибудовок, (*помельче, напр. сарайчик у избы*) причепа.

Приступа[и]ть *к чему*—підступати, підступити (до чого), братися, узятися (до чого), заходжуватися, (заходитися), заходитися (коло чого), розпочинати, розпочати (що), підніматися, піднятися (чого), (*напр.* великого труду).

Присуждать, присудить — присуджувати, присудити (кому що), засуджувати, засудити (кого до чого).

Присуждение — присуд, присудження (премії), засуд, засудження (до в'язниці, на каторгу).

Присутственный — урядовий, службовий. **-ный** *день* — урядовий день. **-ные** *места* — урядові місця, (*стар.*) уряди.

Присутствие — присутність, буття, (*стар.*) притомність; заля для засідань; (*совещание*) засідання, парада. *В* **-вии** — в присутності, за побуту (такого-то), (*стар.*) з притомністю (ЛР, 44), у притомності (ЛЗ, Ш), при бутності (ЛР, 44). *В его* **-вии** — в його присутності, при його очах, за нього, при ньому. *Он вошёл в* **-вие** — він увійшов у залю для засідань. *Во время* **-вия** — підчас засідання. **-вие** *в этом учреждении бывает от 10 до 4 ч.*—урядування у цій установі буває від10-ої до 4-ої години, урядові години — від 10-ої до 4-ої години. *Состав* **-вия** — склад паради, присутні.

Присутствовать — бути десь, бути присутнім засідати, (*стар.*) бути притомним (ЛР, 44), присидіти (СФА, VI, 263). **-ующий** — присутній (*стар.*) притомний (ЛР, 44), при тому будучий, присидячий (СФК, VI, 263).

Присущий — властивий.

Присчитывать, присчитать — прираховувати, прираховати, прилічувати, прилічити, накидати, накинути.

Присылка — прислання, присилка.

Присяга — присяга, присягання. *Приведенный к* **-ге** — заприсяжений.

Присягать, присягнуть — (за)присягати, **-ся**, заприсягтися, складати (скласти) присягу.

Присяжный — присяжний.

Притворство — удавання, прикидання, симуляція.

Притворствовать — удавати, удати щирість (ЛР, 44), лицемірити, симулювати.

Притворяться, притвориться *кем* — прикидатися, прикинутися ким, вдавати, вдати (з себе) кого, симулювати. **-яется** *незнающим* — вдає, ніби не знає, вдає з себе невідущого.

Притворщик — прикидько, нещирий, лицемір, симулянт; облудник.

Притеснение — утиск (СФА, VI, 307, ЛР, 44, ТОК, Ш, 25), утискання; (*угнетение*) гніт (*р.* гніту), гноба, гноблення, пригноблення.

Притеснитель — утискач, гнобитель, гонитель, напасник.

Притеснять, притеснить — утискати, утиснути, утісняти, утіснити, гнобити, пригноблювати, пригнобити, угнітати, угнітити (кого), насідати, насісти (на кого).

Приток — (*реки*) доплив, (*денег*) приплив, приплиття (грошей).

Притолка — одвірок.

Притон —.кішло, кубло, гніздо, пристановище. **-он** *воров* — злодійське кубло (пристановище), злодіярня.

Приторный — нудний, солодощавий (патос).

Притягательность--притяжність, принадність, привабливість, притягальність.

Притягательный — притяжний, притягальний, принадний, привабливий.

Притязание — домагання, претенсія.

Притязательный—претенсійний, (*требовательный*) вимогливий, (*прихотливый*) вибагливий.

Притязать—претендувати (на що), вимагати (чого), домагатися (чого), доправлятися (чого).

Приурочивать, приурочить — (*к чему*) пристосовувати, пристосувати, приганяти, пригнати (що до чого).

Приход — (*прибытие*) прихід (-ходу), надхід (-ходу), прибуття, (*поступление, прибыль*) прибуток. *Записать в* **-од** — записати на прибуток. **-до-***расходный* — прибутково-видатковий. *Церковный* **-од** — парахвія (якоїсь церкви), (*гал.*) парохія.

Приходить, прийти — приходити, прийти, надходити, надійти, прибувати, прибути, (*о времени*) наставати, настати, наступати, наступити. **-дящий** — прихожий, надхожий (-жі суми). **-ть** *к соглашению* — приходити (прийти) до згоди (АКПГУ), порозумгіватися, порозумітися (з ким). **-ти** *на ум, в голову* — спасти на думку. **-ти** *в себя* — схаменутися, очутитися, зчутися. **-ти** *в сознание* — прийти до притомности (умлівши), (*опомниться*) стямитися, очутитися. **-ть, -ти** *в упадок* — приходити (прийти) до занепаду, убожіти, зубожіти, бідніти, збідніти, занепадати, занепасти, підупадати, підупасти. **-ся**, **-тись** — доводитися, довестися (*напр.* комусь родичем), (*подобать*) випадати, випасти; (*на долю*) припадати (АЮЗР, 6, 1, 415, ЧСР), припасти (на кого, кому) (ЛР, 44[1]). *На человека* **-шлось** *по рублю* — на кожного (кожному) припало по карбованцю. **-дящийся** (*на долю*) — що припадає, належний. **-шийся** — припалий (ЛР, 44), АЮЗР, 6, 1, 156, 415).

Приходный — прибутковий. **-ная** *книга* — книга прибутків, прибуткова книга. **-до-***расходная книга* — прибутково-видаткова книга.

Приходский — парахвіяльний. **-ная** *община* — парахвіяльна громада. **-кой** *совет*—парахвіяльна рада.

Прихожа́нин — парахвія́нин (СФА, VI, 303).
Прихо́жая — передпокі́й (-ко́ю), пере́дня кімна́та.
При́хоть — при́мха, при́мхи, забага́нка, вереду-ва́ння, ви́гади.
Прихотли́вый — при́мхливий, вередли́вий, коро́чли-вий (дити́на), вига́дливий, вибагли́вий (смак).
Прице́ниваться, прицени́ться—прицінюватися (при-ціня́тися), прицінитися.
Прича́л — прича́л, (*место* **-ла**) ви́лазка, ви́сідка.
Прича́ливать, прича́лить — прича́лювати, прича́-лити, приставáти, приста́ти.
Прича́стность — приче́тність (до спра́ви, до зло́-чину), (у зло́чині) приви́нність.
Прича́стный — приче́тний (до спра́ви, до зло́чину), приви́нний (СФА, VI, 263) (до зло́чину).
Причёт — (*присчёт*) прирахува́ння, дорахува́ння.
Причи́на — причи́на, (*повод*) при́від (-воду), (*резон*) ра́ція. *Оказаться* **-ной** *чего* — ста́тися за причи́ну чого́ (для чо́го), спричи-ни́тися до чого́ (чому́). *По какой* **-не** — з яко́ї причи́ни, через що́. *По различным* **-нам** — з рі́зних причи́н. *По этой* **-не** — з ціє́ї при-чи́ни, з цьо́го при́воду, че́рез це.
Причине́ние — заподі́яння, вчи́нення, завдання́ (ЛР, 44). **-ние** *вреда* — заподі́яння (вчи́нення) шко́ди. **-ние** *побоев* — побиття́ (АЮЗР, 6, 1, 186), биття́ (ЧСР). **-ние** *ран* — завдання́ ран, пора́нення (АЮЗР, 6, I, 186, 385). **-ние** *тяжких ран* — завдання́ (заподі́яння) тяжки́х ран, (*стар.*) шко[і]дли́ве зра́нення (АЮЗР, 6, I, 106). **-ние** *скорби* — завдання́ жалю́ (кому́). **-ние** *убийства* — забиття́, вби́вство. **-ние** *убытка* — шко́да, вчи́нення шко́ди.
Причи́нный — причино́вий (звязо́к).
Причиня́ть, причини́ть — вчиня́ти, вчини́ти (АЮЗР, 6, I, 138), роби́ти, зроби́ти, заподі́ювати, заподі́яти (що), завдава́ти, завда́ти (чого́) (ЛР, 44). **-ть** *вред* — шко́дити (кому́) (ЛР, 44), зашко́дити ЛР, 44), нашко́дити, шко́ду (в)ді́яти (АЮЗР, 6, 1, 346). **-ть** *неприятность* — чини́ти при́-крості, при́критися (СФА, VI, 392. **-ть** *обиду* — кри́вду чини́ти, кри́вду ді́яти (СФА, VI, 24). **-ить** *повреждение чему* — ушко́дити, по-шко́дити що. **-ть** *раны* — пора́нити, завда́ти ран. **-ть** *смерть* — смерть заподі́яти. **-ть** *увечье* — скалі́чити, покалі́чити, (*хромоту*) охроми́ти. **-ть** *ущерб в здоровьи* — пошко́-дити чиє́му здоро́в'ю, здоро́в'я збавити кого́сь (АЮЗР, 6, I, 506), (*сильный ущ.*) ви́йняти з його́ здоро́в'я. *Что и* **-ло** *смерть* — що й спричини́ло смерть, (*стар.*) з чо́го причи́на сме́рти ста́лася.
Причини́тель — заподі́яч, (*вреда*) шкідни́к (АЮЗР, 6, I, 15), (*стар.*) шко́дець (ЛР, 44), шко́дця (АЮЗР, 6, 1, 298).
Причисле́ние — при[за]рахува́ння, при[за]лі́чення; (*присоединение*) прилу́чення.
Причисля́ть, причи́слить — прирахо́вувати, прира-хува́ти, прилі́чувати, прилі́чи́ти, (*присоединять*) долуча́ти, долучи́ти, прилуча́ти, прилу-чи́ти.
Причита́ть (*по ком*) — голоси́ти, заво́дити, кви́-лити, припада́ти (за ким). **-ся** (*кому*) — нале́-жати, нале́жатися, (*на долю*) припада́ти (кому́, на ко́го). **-щийся** (*кому*) — нале́жний, припа-ле́жний (кому́). **-щееся** *мне жалованье, сумма* — нале́жна мені́ платня́, су́ма. **-щиеся** (*по долгу*) *деньги* — нале́жність, довг.
Прише́лец — при́ходень (-дня), за́йда, приблу́да.
При́шлый — захо́жий. [заволо́ка.
Прию́т — приту́лок (-лку), за́хист, (*детский временный*) охоро́нка, (*пристанище*) при-стано́вище.
Приюти́ть — притули́ти (кого́), да́ти приту́лок (кому́), прихисти́ти (кого́). **-ся** — притули́тися (десь), знайти́ (собі́) приту́лок, прихили́тися (десь), прихисти́тися.
Прия́тель, -ница — при́ятель, при́ятелька.
Прия́тельский — при́ятельський.
Прия́тность — лю́бість, лю́ба річ, утіха. *Сделать* **-ность** — вчини́ти (зроби́ти) (кому́) втіху, лю́бу річ.
Прия́тный — лю́бий, (*зап.*) прие́мний. **-но** — лю́бо, (*с удовольствием*) залюбки́, втішно.
Про́ба — про́ба (КМ), (*опыт*) спро́ба, спробу́нок; (*образец*) зразо́к.
Пробе́л — прога́лина, недо́гляд, про́пуск, пере́рва.
Пробира́ть, пробра́ть (*кого*) — чини́ти (вчини́ти) (кому́) на́труску, вимовля́ти, ви́мовити (кому́), карта́ти, прокарта́ти (кого́). **-ся** — продира́тися, проде́ртися, пробира́тися, пробра́тися, прола́-зити, проли́зти, просмика́тися, просмикну́тися, (*тайно*) прокрада́тися, прокра́стися.
Пробире́р — пробіре́р.
Проби́рный — пробі́рний. **-ная** *палатка* — про-бі́рна пала́тка. **-ный** *устав* — пробі́рний стату́т.
Про́бка — про́бка, за́тичка, ко́рок (-рку).
Пробле́ма — пробле́ма, пита́ння, за́гадка.
Проблемати́чный — проблемати́чний, непе́вний, не-з'ясо́ваний.
Про́блеск — про́блиск, про́світок.
Про́бный — про́бний, спро́бний; зразко́вий.
Прободе́ние — пробиття́.
Пробо́ина — ді́рка, проло́мина.
Пробо́й (*в ставне*) — прого́нич, ско́бель.
Проболта́ться — пробо́вкнутися, прохопи́тися сло́-вом (слі́вцем).
Пробо́рка — на́труска, прочух(р)а́н.
Пробура́вливать, пробура́вить — просве́рдлювати, просве́рдлити, прові́рчувати, провертіти.
Проведе́ние — переведе́ння (рефо́рми в життя́), пе-репрова́дження (по всіх інста́нціях).
Прове́рка — пере́вірка, пере́вір.
Проверя́ть, прове́рить — перевіря́ти, переві́рити, вивіря́ти, ви́вірити, звіря́ти, зві́рити.
Провиант — провія́нт, харчі́, харч (-чи).
Провиа́нтский—провія́нтовий (магази́н, постача́ння).
Провизия — харч (*ж. р.*), харчі́, жи́вність.
Провини́ться (*в чём*) — провини́ти (чим), провину-ва́титися (в чім), проступи́тися, прошпе́титися.
Прови́нность — провина́, прови́нність.
Провинциа́льный — провінція́льний, провінці́йний.
Прови́нция — провінція.
Про́вод — (*проволока*) дріт (*р.* дро́ту), про́від [(-оду).
Проводи́ть, прове́сть — прово́дити, провести (кого́ од соба́к), надво́дити, надвести (кого́ на шлях), перево́дити, перевести (судно́, рефо́рму, зако́н), перепрова́джувати, перепрова́дити.
Проводни́к — провідни́к, проводи́р. [поводатар.
Провожа́тый — провідни́к, супровідни́к, (*слепого*)

Провожа́ть — проводжа́ти, прово́дити. *См.* **Прово-**
Прово́з — перевезі[е́]ння, пере́віз (-во́зу). [**ди́ть.**
Провозглаша́ть, провозгласи́ть — проголо́шувати, проголоси́ти, оголо́шувати, оголоси́ти, виголо́шувати, ви́голосити (список).
Провозглаше́ние — проголо́шення (респу́бліки), оголо́шення, ви́голошення (списку).
Провози́ть, провезти́ — перево́зити, переве́зти.
Прово́зный — перевозо́вий, перевізни́й. **-ная** *плата* — перевізна́ (за)пла́та, перевізне́, перевозо́ва
Провока́тор — провока́тор. [пла́та.
Провока́ция — провока́ція.
Провокацио́нный — провокаці́йний.
Про́волока — дріт (*р.* дро́ту).
Проволо́чка — відтяга́ння, тягани́на, відволо́ка, з[про]воло́ка (АЮЗР, 6, I, 503), га́яння.
Про́волочный — дротяни́й, дрото́вий. [хапки́й.
Прово́рный — мото́рний, метки́й, швидки́й, похі́пни́й,
Прово́рство — мото́рність, ме́ткість, шви́дкість, похі́пність (-ости). [(кого́ на що).
Провоци́ровать — провокува́ти, (*сов.*) спровокува́ти
Прого́н — прогі́н (-го́ну), перегі́н (-го́ну) (худо́би), сплав (де́рева), пере́їзд (від ста́нції до ста́нції). **-ны** (*выдать кому*) — да́ти кому́ подоро́жні гро́ші, прого́ни.
Прого́нный — прогі́нний. **-ные** *деньги* — подоро́жні,
Програ́мма — програ́ма. [проїзні́ (прогі́нні) гро́ші.
Програ́ммный — програмо́вий.
Прогре́сс — по́ступ, прогре́с.
Прогресси́вный — поступо́вий, прогреси́вний.
Прогресси́ст — поступо́вець (-вця), прогреси́ст.
Прогу́л — прогу́л, неста́ння до робо́ти.
Прогу́лка — погуля́ння, п(р)огуля́нка, гу́лянка, (*пешком*) прохі́дка.
Прогу́льный — прогу́льний, неробі́тній. **-ный** *день* — прогу́льний, неробі́тній день. [ста́ти.
Прогуля́ть — прогуля́ти, не роби́ти, до робо́ти не
Продава́ть, прода́ть — продава́ти, прода́ти, спро́дувати (СФА, VI. 303), спро́да́ти. **-дать** *всё* (*на ярмарке*) — спрода́тися, попро́датися. **-ть** *всё своё имущество* — ви́продатися. **-нный** — про́даний, спро́даний (СФА, VI, 303). *Не* **-ное** *и не заложенное имущество* — не про́дане і не заста́влене добро́ (майно́), (*стар.*) ні в чім не заве́дене майно́ (АЮЗР, 6, I, 97).
Продаве́ц — продаве́ць (-вця́), (ЧСР), продава́ч.
Прода́жа — про́даж (КМ) (*м. р.*), продава́ння, прода́ння (ТОК, III, 42). **-жа** *арестованного имущества* — про́даж заарешто́ваного добра́ (майна́). **-жа** *движимости* — про́даж рухо́мого добра́ (майна́), про́даж рухо́мости. **-жа** *добровольная* — доброві́льний (доброхі́тний) про́даж. **-жа** *мелочная* — дрі́бни́й про́даж, дрібне́ продава́ння. *Назначить в* **-жу** — призначи́ти на про́даж. **-жа** *недвижимого имущества* — про́даж нерухо́мого добра́ (майна́). **-жа** *несостоявшаяся* — невідбу́тий про́даж. **-жа** *обратная* — відпро́даж. **-жа** *оптовая* — гуртови́й про́даж, про́даж на гурт, о́гулом. **-жа** *питей на вынос* — про́даж напо́їв (тру́нків) на ви́нос. *Принудительная* **-жа** — приму́сови́й про́даж, про́даж з приму́су. **-жа** *публичная* — прилю́дний про́даж. *Розничная* **-жа** — про́даж наро́здріб, роздрі́бни́й про́даж. **-жа** *питей распивочная* — про́даж тру́нків на пи́тущо (на ви́шинк), шинкува́ння. **-жа** *с рассрочкой платежа* — про́даж на ви́плат, ра́тами. **-жа** *спорного имущества* — про́даж спі́рно́го майна́. *Фиктивная* **-жа** — фікти́вний про́даж. [фи́глі, ви́брик.
Проде́лка — круті́йство, шахра́йство; ви́тівка, шту́ка,
Продле́ние — продо́вження, протя́гнення (стро́ку), (*промедление*) проволі́ка́ння, проволо́ка.
Продли́ть — продо́вжувати, продо́вжи́ти, подо́вжувати, подо́вжи́ти (строк), протяга́ти, протягти́.
Продово́льственный — харчови́й, (*руссизм*) продово́льчий.
Продово́льствие — харч (*ж. р.*), запа́с, жи́вність (*стар.*) стра́ва (АЮЗР, 8, V, 21).
Продово́льствовать — харчува́ти, годува́ти, жи-
Продолгова́тый — (по)довга́стий. [ви́ти, корми́ти.
Продолжа́ть, продо́лжить — да́лі (щось) роби́ти, зроби́ти, да́лі (щось) каза́ти, сказа́ти, продовжа́ти (довжи́ти), продо́вжи́ти, протяга́ти, протягти́. **-ся** — іти́ да́лі, продо́вжуватися (до́вжитися), тягти́ся, точи́тися, трива́ти (АЮЗР, 8, V, 139).
Продолже́ние — продо́вження, да́льша части́на; (*течение времени*) про́тяг. *В* **-ние** — про́тягом, впродо́вж. *В* **-ние** *времени* — про́тягом часу́, (*стар.*) встяж часу́. **-ние** *следует* — да́лі бу́де. [тя́жність (зими́), про́тяг.
Продолжи́тельность — до́вгість, довгоча́сність, про-
Продолжи́тельный — до́вгий (час), довгоча́сний, нема́лий (ЛР, 44), протя́жний (гук, сто́гін, зимови́й хо́лод), (*вульг.*) довгу́чий, (*длительный*) довготрива́лий.
Продо́льный — по(в)здо́вжний, подо́вжний. **-но** — по(в)здо́вж, на[в]здо́вж, уподо́вж.
Продукт — проду́кт, плід (*р.* пло́ду), ви́ріб (-робу), (*достижение*) здобу́ток. **-дукт** *исследования* — ви́слід. [плі́дність (-ости).
Продукти́вность — продукти́вність, виробли́вість,
Продукти́вный — продукти́вний, виробли́вий, плідни́й.
Проду́кция — проду́кція, виробни́цтво, ви́ріб (-робу) (*напр.* цегли).
Проду́шина — проду́х(о)вина, (*отверстие*) відту́лина, протулина, (на річці) ополо́нка.
Прое́зд — прої́зд, пере́їзд, проїха́ння. **-дом** — по доро́зі, пере́їздом, переїздячи́.
Прое́зжий — проїзни́й, переїзни́й. **-жая** *дорога* — проїзна́ доро́га. **-жий** *путник* — проїжджа́чий.
Прое́кт — прое́кт, план, за́мір.
Прожива́тельство — пробува́ння, перебува́ння, (*режсе*) прожива́ння. **-во** *по чужому виду* — прожива́ння з чужи́м доку́ментом. [бува́ти.
Прожива́ть — жи́ти, прожива́ти, перебува́ти, про-
Прожи́тие — прожи́ток, прожиття́. *Давать на* **-тие** — дава́ти на прожи́ток. **-точный** — прожитко́вий, прожитни́й.
Прозва́ние — прозва́ння, (*фамилия*) прі́звище, прі́звисько (АЮЗР, 6, I, 254). [зі[о́]рність.
Прозра́чность — прозо́рість, прозі́рча́тість, про-
Прозра́чный — прозо́рий, прозі́рча́тий, прозі[о́]рний, просві́тчастий.
Прозыва́ть, прозва́ть — прозива́ти, прозва́ти; (*по уличному*) продра́жнювати, продражни́ти.
Прозяба́ние — (*жалкое существование*) ни́діння, че́врі́ння, животі́ння.

Прозяба́ть — ни́діти, че́врiти, чу́чверiти, животі́ти.
Прои́грывать, проигра́ть, -ся — програва́ти, про- [гра́ти, -ся.
Прои́грыш — про́граш (-шу), про́гра.
Произведе́ние — твір (*р.* тво́ру), ви́твір (-твору), ви́рі[о]б (-робу), проду́кт, (*математ.*) здобу́ток. *Драматическое* **-ние** — драмати́чне писа́ння, драмати́чний твір. **-ние** *искусства* — твір (з) мисте́цтва. *Литературное* **-ние** — літерату́рне писа́ння, літерату́рний (письме́нський) твір, твір (з) кра́сного письме́нства. **-ния** *промышленности* — ви́роби (проду́кти) промисло́вости, ви́роби про́мислу. [цент.
Производи́тель — ви́рі[о]бни́к, витво́рець, проду-
Производи́тельный — витво́[і]рчий, тво́рчий, продукці́йний, продукти́вний, (*целесообразный*) доці́льний.
Производи́ть, произвести́ — виробля́ти, ви́робити, продукува́ти, ви́продукувати; перево́дити, перевести́. **-лось** *дело* — перево́дилася спра́ва, (*стар.*) перево́дилося спра́ву. **-ть** *дознание* — перево́дити дізна́ння. **-ть** *допрос* — чини́ти до́пит, допи́тувати, (*многих*) перепи́тувати (свідків). **-ть** *опись и оценку* — (з)роби́ти о́пис та о́цінку, цінува́ти, поцінува́ти. **-ть** *осмотр* — огляда́ти (АЮЗР, 6, I, 564), (*сов.*) огля́діти (ЛР, 44), перево́дити (перевести́) о́гляд. **-ть** *работу* — справля́ти (роби́ти) робо́ту. **-ть** *разбор дела* — розгляда́ти спра́ву, перево́дити розпра́ву, (*устар.*) справува́ти (КМ). **-ть** *расследование дела* — дослі́джувати (дослі́дити) спра́ву, (*через допрос*) (*стар.*) о́пит чини́ти (АЮЗР, 6, I, 216). **-ть** *розыски* — розшу́кувати, шука́ти, перево́дити розшу́кування. **-ть** *следствие* — перево́дити (перевести́) слі́дство, чини́ти (вчини́ти) слі́дство, (*стар.*) виво́дити (ви́вести) слі́дство (ЛР, 44). **-ть** *судебные дела* — перево́дити судо́ві спра́ви, (*устар.*) справува́ти (ТОК, III, 49). **-ть** *суд* — чини́ти (одправля́ти) суд (ЧСР). **-ть** *торговлю* — вести́ торг, торгува́ти, крамарюва́ти. **-ть** *учёт* (*должностному лицу в израсходовании денег*) — повіря́ти (кого́) (КМ), о́блік роби́ти (кому́), рахунки́ відбира́ти (від ко́го). **-дить** *учёт векселя* — дисконтува́ти, здисконтува́ти ве́ксель, бра́ти (взя́ти) ве́ксель на ві́дліч (**см. Учитывать**).
Произво́дный — виві́дний (грамати́чна фо́рма), ви́творений; здобу́тий. [операці́йний.
Произво́дственный — виробни́чий (план), виробни́й,
Произво́дство — виробни́цтво, проду́кція; перево́дження, переве́дення (спра́ви). **-во** *дела после возобновления* — поно́вне переве́дення спра́ви. *Судебное* **-во** *дела* — судо́ве перево́дження (переве́дення) спра́ви, (*устар.*) судо́ве справува́ння. **-во** *следствия* — перево́дження (переве́дення) слі́дства.
Произво́л — самово́ля, самові́льство, самочи́нство, (*своеволие*) свавóля, сваві́льство.
Произво́льный — самові́льний, самохі́тній, самочи́нний; (*своевольный*) сваві́льний; (*вольный*) дові́льний (тлума́чення, толкува́ння). **-но** — самові́льно, самохі́ть, (*своевольно*) сваві́льно, дові́льно.

Произнесе́ние — ви́голошення (промо́ви), (*объявление*) оголо́шення. **-ние** *приговора* — оголо́шення ви́року. **-ние** *ругательств* — вжива́ння ла́йок, ла́яння.
Произноси́ть, произне́сть — вимовля́ти, ви́мовити (якéсь сло́во, звук), виголо́шувати, ви́голосити (промо́ву = *речь*), говори́ти, сказа́ти (промо́ву). **-си́ть** *ругательства* — ла́ятися, вжива́ти ла́йок.
Произноше́ние — вимо́ва, (*местн.*) гові́рка.
Про́иски — пі́дступи (-пів), ка[о́]верзи (-рз).
Проистека́ть, происте́чь — виплива́ти, ви́пливти, витіка́ти, ви́тектi; (*иметь происхождение*) похо́дити, піти́.
Происходи́ть, произойти́ — (*совершаться*) ді́ятися, вді́ятися (ЛЗ, 5; ЛР, 44), відбува́тися, відбу́тися, става́ти, ста́ти, -ся (ЛР, 44), чини́тися, зчини́тися. [Зчини́лася сва́рка, війна́]; (*иметь происхождение*) похо́дити, піти́, вихо́дити, ви́йти; бра́тися, взя́тися (зві́дкись), (*возникать*) повстава́ти, повста́ти, виника́ти, ви́ник(ну)ти. *Заседание* **-дит** *при закрытых дверях* — засі́дання відбува́ється непри́людно. **-ло́** *несогласие* — ста́лася (повста́ла) незго́да.
Происхожде́ние — похо́дження, похо́діння, (*род*) рід (*р.* ро́ду), (*пренебреж.*) одрі́док. [Він па́нського одрі́дку]. *По* **-нию** *он пролетарий* — з похо́дження (ро́дом, зро́ду) він пролета́р. *Капитализм и его* **-ние** — капіталі́зм і зві́дки він узя́вся (та його́ похо́дження).
Происше́ствие — поді́я, приго́да, ока́зія, (*случай*) ви́падок (КМ), (*несчастный*) трапу́нок (*стар.*). *Случилось чрезвычайное* **-вие** — тра́пилася надзвича́йна поді́я (надзвича́йний ви́падок). **-вие** *имело место тогда-то, там-то* — це тра́пилося тоді́-то, там-то.
Прок — путтяı́, ко́ристь, пожи́ток. *Не в* **прок** — не до путтяı́, ма́рно, не в лад.
Прока́лывать, проколо́ть — проко́лювати, проколо́ти, протика́ти, проткну́ти, простро́млювати, простроми́ти.
Прока́т — прока́т, ви́наем (-йму). *Отдать, взять вещь на* **-ка́т** — відда́ти, взя́ти річ на прока́т (у ви́наем).
Прока́тный — прока́тний. **-ная** *расписка* — прока́тна умо́ва, прока́тна ро́зписка.
Прокля́тие — про́клін (-кльону, -кло́ну), прокля́ття (*мн.* -ття́), клятьба́.
Проко́л — проко́лення, прокі́л (-ко́лу), про́тик.
Прокорми́ть — прогодува́ти, прохарчува́ти.
Прокормле́ние — (про)годува́ння, (про)харчува́ння, годі́вля, жи́влення. *Быть на* **-нии** — бу́ти на (чиї́хсь) харча́х, (чиї́сь) годо́ванцем бу́ти, [чиї́сь хліб ї́сти.
Прокурату́ра — прокурату́ра.
Прокуро́р — прокуро́р.
Прокуро́рский — прокуро́рський. **-кий** *надзор* — прокуро́рський на́гляд (до́гляд). [куси́ти.
Проку́сывать, прокуси́ть — проку́шу[сю]вати, про-
Проку́чивать, прокути́ть — прогу́лювати, прогуля́ти, (про)жарнува́ти, проманта́чити, (про)цви́ндрити.
Прола́мывать, проломи́ть — проло́млювати, проломи́ти, прова́лювати, провали́ти (го́лову кому́сь).

Пролегáть — лежáти. [Шлях лежить].
Пролéсок — пролíсся, прóлісок.
Пролёт — прóсвіт (у будівлі, в мості).
Пролетариáт — пролетаріят.
Пролетáрий — пролетáр (-ря́).
Пролетáрский — пролетáрський.
Пролúв — протóка. [лив (пролиття́) крóви.
Пролúтие — пролиття́, пролив. **-тие** *крови* — про-
Прологг — прóлог, вступ (до чóго).
Пролóм — пролім (-лóму), вилім (-лóму). *Итти на* **-лóм** — пробóєм iти́, iти́ на пробі́й.
Проmáлчивать, промолчáть — промóвчувати, промóвчати, перемóвчувати, перемóвчати, змóвчувати, змóвчати.
Промáтывать, промотáть — марнувáти, з(а)марнувáти, гайнувáти, прогайнувáти, ц(в)ы́ндрити, проц(в)ы́ндрити, перевóдити, перевести (грóші, добрó).
Прóмах — прóгріх, ó(б)мах, пóмилка. *Сделать* **-мах** — схибити, (*насмешл.*) мáху дáти.
Промедлéние — загáяння, загáйка, забáра, відволóка, зáмішка.
Промедлять, промéдлить — барúтися, забарúтися, гáятися, загáятися, длятися, задлятися.
Промéжность — промíжжя, межинá.
Промежýток — прóміжок, перéмежок, (*только о времени*) — межичáсся. *Узкий* **-ток** *между постройками* — сутки́, суточки́.
Промежýточный — промíжний, проміжкóвий, посерéдковий, посерéдній.
Промéн — промíна, промін, вимíна, вúмін, óбмін,
Промéр — вúмір, óбмір. [замíна.
Промéсса — промéса (лотерéйний білéт, що дає прáво або вúграти в лотерéю, або дістáти частúну вúграшу, що припадé на íнший лоте-
Промóина — водомúя, ковдóбина. [рéйний білéт).
Прóмысел — прóмисел (-слу), (*ремесло*) ремествó. *Горный* **-сел** — гірнúцтво. *Звериный* **-сел** — ловéцтво, мислúвство, стрілéцтво. *Извозный* **-сел** — візнúцтво. *Рыбный* **-сел** — рибáльство. *Место рыбного* **-ла** — риболóвля, рибні лóвища.
Промыслóвый — промислóвий. **-вый** *налог* — промислóвий подáток, подáток з прóмислу.
Промы́шленник — промислóвець (-вця).
Промы́шленность — промислóвість (заводськá, фабрúчна). **-ность** *ремесленная* — промислóвість ремісни́цька. [промислóва крúза.
Промы́шленный — промислóвий. **-ный** *кризис* —
Промышлять, промы́слить — промишля́ти, промúслити; добувáти, добýти, роздобувáти, роздобýти.
Произáть, пронзить — простромлювати, простромúти, протикáти, проткнýти, пропорóти (*напр.* ножéм рýку). [стрий, дошкýльний, шпúйний.
Пронзúтельный — пронúзливий, пронúзуватий, го-
Проникáть, прони́кнуть — прохóдити, пройти́, просувáтися, просýнутися, продирáтися, продéртися; (*жидким в сухое*) просякáти, прося́кнути. [Водá прося́кла зéмлю]. **-кнуть** (*постичь смысл чего*) — збагнýти (що). **-ся** — переймáтися, перейня́тися (дýмкою). **-кшийся** — перейня́тий.
Проникновéние — прохíд, прохóдження, просýнення (в що), прося́кнення (водóю), перейняття́ (якóюсь дýмкою, ідéєю); (*насильное, напролом*) пробі́й (-óю). [проникливість, спрúтність.
Проницáтельность — проникливість, прозірли́вість,
Проницáтельный — проникливий, прозірли́вий, проникливий, спрúтний. **-ный** *ум* — проникливий рóзум.
Проносúть, пронéсть — пронóсити, пронести.
Проносúться, пронéсться — пронóситися, пронéстися, переб**і**гáти, перебігти; (*промелькнуть*) промайнýти. **-нéсся** *слух* — перебігла (рознéслася, промайнýла) чýтка. [нóза.
Проны́рливый — пронóзуватий, (*проныра*) про-
Пропагáнда — пропагáнда, розповсюджування (поширювання) якóїсь дýмки.
Пропагандúровать — пропагувáти.
Пропагандúст — пропагандúст, пропагáтор.
Пропадáть, пропáсть — пропадáти, пропáсти, гúнути, згúнути, загúнути, (зóвсім) вúгинути, (*исчезать*) зникáти, знúкнути. **Пропáвший** — пропáщий, (*стар.*) пропáлий (СФА, VI, 244), згúблий (СФА, VI, 149). **-ть** *без вести* — пропáсти в бéзвість, запропастúтися.
Пропáжа — згýба, стрáта, втрáта.
Прóпасть — провáлля, безóдня, прíрва (ЖО).
Пропáщий — пропáщий. [тати (печáткою).
Пропечáтать — надрукувáти (оголóшення), пропечá-
Прописка — прописáння, прописка (в будúнкові), впис (до книг), засвíдчення (докýменту).
Прописóчный. **-ный** *сбор* — пропискóва оплáта.
Прописывать, прописáть — прописувати (когó в будúнкові), прописáти, запúсувати, записáти (в кни́зі). [прóписом (лíтерами, а не цúфрами).
Прóпись — прóпис (-су). *Писать* **-сью** — писáти
Пропитáние — прогодувáння, (*прожитьё*) прожúток, (*еда*) харч, хліб, пожúвок, (*стар.*) вúживлення (ТОК, III, 76). *Не иметь* **-ния** — не мáти чóго ї́сти, не мáти хлíба, не мáти на прожúток. *Снискивать* **-ние** — шукáти прожúтку, заробля́ти на хліб, на прожúток.
Пропитывать, -ся, пропитáть, -ся (*прокормить -ся*) — харчувáти, -ся, прохарчувáти, -ся, прогодóвувати, -ся, прогодувáти, -ся; виживля́ти, -ся, вúживити, -ся. **-ся** *запахом* — пропáхнути (чим), напахáтися (чогó). **-ся** *сыростью, влагою* — пересякнути водóю, набрáтися води́, (*и разбухнуть*) набучáвіти. **-ться** *идеями* — перейня́тися ідéями. **-шийся** — пересякнутий, пересяклий, напáханий, перейня́тий (чим).
Проповéдник — проповідáч, проповíдник, (*стар.*) казнóдій, казнодія (*общ. р.*).
Проповéднический — проповідни́чий, проповíдний. **-ая** *кафедра* — казáльниця.
Проповéдничество — проповíдництво.
Проповéдывать, проповéдать — проповíдувати, запроповідáти. [кáзань (*ж. р.*).
Прóповедь — прóповідь (-ди), казáння, (*стар.*)
Пропорционáльность — пропорцій[онáль]ність.
Пропорционáльный — пропорцій[онáль]ний. **-но** —
Пропóрция — пропóрція. [-но.
Пропóй — пропиття́, пропíй (-óю), перепíй.
Пропóйца — п'яню́га, вічний п'яни́ця, пропия́ка.
Прóпуск — (*разрешение*) перéпустка, перéпуск. [Вúдати комýсь перéпустку]; (*упущение срока*) прóпуск (стрóку, речéнця), проминення, проминуття́.

Пропускáть, пропустúть — перепускáти, перепустúти (когó), пропускáти, пропустúти (строк), минáти, обминáти (що); (*фильтровать*), цідúти, процідúти (що через щó).

Пропускнóй — перепускнúй. **-ная** *способность* — перепускнá здáтність. **-нóй** *билет* — перепускнúй білéт (квитóк), перéпустка.

Прóрубь — прóруб (*м. р.*), ополóнка, вікнó (на рúбу).

Прорыв — прорúва (*ж. р.*), прорúв (*м. р.*).

Прорывáть, прорвáть, -ся — проривáти, прорвáти, -ся; (*о плотине*) вириваáти, вирвати. [Водá греблю виривáє].

Просвéрливать, просверлúть — просвéрдлювати, просвéрдлúти, провірчувати, провертíти, (*провёртывать*) прокрýчувати, прокрутúти (дірку

Просвéт — прóсвіт, прóсвіток. [в двéрях).

Просветúтель — просвітник, просвітúтель.

Просветúтельный — просвітни[і]й (діяльність).

Просвéчивать — висвíчувати, світúти, -ся. [Обдéртий, аж гóле тíло висвíчує (світить, -ся)]; просвітлюватися.

Просвещáть, просветúть — просвіщáти, просвітúти (братів незрячих); (*образовывать*) освíчувати, освітúти. **-ный** (*образованный*) *человек* — освічена людúна.

Просвещéние (*образование*) — освíта, просвíта.

Просéка — просíка, пересíка (ЛР, 44), прóсік, прóруб (*м. р.*).

Просёлок, *см.* **Просёлочная** *дорога*.

Просёлочный — (що)прóміж сéлами. **-ная** *дорога* — польовá (убíчна) дорóга, путíвець (-вця).

Просúтель — прохáч, прохáльник, одвíд(ув)ач (*букв.*: *посетитель*).

Просúтельный — прохáльний. **-ный** *пункт искового прошения* — прохáльний пункт у пóзві.

Просúть — прохáти, попрохáти, просúти, попросúти. **-ть** *милостыню* — прохáти мúлостину, рýку простягáти, (*нищенствовать*) старцювáти, жéбрати, жебрáчити. **-ть** *позволения* — прохáти (питáтися) дóзволу, про дóзвіл. **-ть** *правосудия* — прохáти (просúти) справедлúвости (АЮЗР, 6, І, 157). **-ть** *слова* — прохáти слóва. **-ть** *совета* — прохáти (в кóго) рáди, порáди, (*стар.*) о рáду просúти (АЮЗР, 6, І, 356). **-ть** *усиленно* (*молить*) — благáти; (*запрашивать цену*) прáвити, запрáвити (п'ядесят карбóванців за волá).

Проследúть — (*аргументацию*) простéжити; вúслідити, вúстежити (злóдія).

Просмáтривать, просмотрéть — переглядáти, переглянути (що), про[пере]дивлятися, про[пере]дивúтися (в чóму); (*недосмотреть*) недоглянути, недодивúтися (чогó).

Просмóтр — перéгляд; (*недосмотр*) недóгляд.

Просрóчивать, просрóчить — простróчувати, прострóчити (вéксель), спізнюватися, спізнúтися (з чим), пропускáти, пропустúти строк (чогó), (*допускать давность*) задáвнювати, задáвнúти (що). **-ченный** — простróчений, перепізнений (відпустка), задáвнений (вéксель).

Просрóчка — прострóчення, прострóчка, спізнення, перепізнення, задáвнення. **-ка** *в доставке груза* — спізнення з пристáвкою клáди, вантажý.

Простéнок — прóстінок.

Простирáть, простерéть, -ся — простягáти, простягтú, -ся; (*достигать*) дохóдити, дійтú, сягáти, сягнýти, (*стар.*) дотягáти (СФА, V, 246).

Простúтельность — простúмість, прощéнність.

Простúтельный — простúмий, прощéнний.

Проституúровать — проституувáти.

Проститýтка — повія, проститýтка.

Проститýция — проститýція.

Простúть — простúти (комý и когó), (*извинить*) вúбачити, пробáчити (комý), дарувáти (комý). **-ть** *один одному* — простúти одúн (однé) óдному, (*стар.*) попростúтися з собóю (ЛР, 44).

Простодýшный — простодýшний, щиросéрд(н)ий. **-но** — простодýшно, щиросéрд(н)о.

Простодýшие — простодýшність, щиросéрдість.

Простóй — прóстий, (*обыкновенный*) звичáйний. **-то** — попрóсту, по-прóстому, (*прямо*) прóсто. *Это* **-то** *разбойник* — це попрóсту розбишáка.

Простóй (*сущ.*) — перестíй (-óю), простíй (-óю).

Простóр — прóстір (-óру), просторíсть; привілля.

Просторéчие — просторíччя, прóста мóва, звичáйна мóва. *В* **-чии** — кáжучи по-прóстому, в прóстій (звичáйній) мóві.

Простóрный — розлóгий (степ, краïна), простóрий

Простотá — прóстість, простотá. [(хáта, чóботи).

Пространный — простóрий, ширóкий. **-ная** *речь* — ширóка (дóвга) промóва.

Прострáнство — прóсторі[о]нь (-ни), óбшир (-ру), прóстір (-óру), територія, (*об'ём*) óбсяг. *Беспредельное* **-во** — безмéжна (безмíрна) простóронь, бéзмір (-у), безмір'я. **-во** *действия законов* — óбсяг чинности закóнів.

Проступúться — (*сделать проступок*) провинúти (-ся), простýпство зробúти.

Простýпок — провúна, провúнність (КМ); простýпство (ЧСР), перéступ, перéступок, (*стар.*) вúступ (АЮЗР, 8, V, 145), вúступок (ЛР, 44).

Простыня — простирá(д)ло.

Просчитáть (*отсчитать*) — про[од]лічúти, вúлічити (до кількох разів). **-ся** — (рахýючи) помилúтися, недорахувáти (собí чи úншому).

Просыпáться, проснýться — прокидáтися, прокúнутися.

Прóсьба — прохáння, прóсьба (ЛР, 44) (*зап.*) жадáння (СФА, VI, 292). *По чьей* **-бе** — на чиєсь прохáння, за прохáнням (од кóго), (*зап.*) на жадáння (СФА, VI, 292). *По моей* **-бе** — на моє прохáння.

Протáлина — таловúна, тал.

Протекáть, протéчь — (*река*) протікáти, протектú; (*время*) уплúвáти, уплив[с]тú, минáти, минýти. **-ший** — минýлий (час).

Протéст — протéст (протестувáння) — вéкселя. *Заявить* **-éст** — піднéсти протéст. *Пред'явить к* **-ту** *вексель* — подáти вéкселя до протéсту, запротестувáти вéксель. [заперéчник.

Протестáнт — протестáнт, (*протестующий*) —

Протестáнтский — протестáнтський.

Протестовáть — протестувáти, запротестувáти, заперéчувати, заперéчити.

Прóтив — прóти, на(в)прóти, сýпроти. **-тив** *воли* — прóти (*зап.* мúмо) вóлі, поневíльно (АЮЗР, 6, І, 49).

Проти́виться—проти́витися, супроти́витися (кому́), опира́тися, опе́ртися (про́ти ко́го), о́пір ста́вити, о́пір поста́вити (кому́), опина́тися, пруча́тися [(проти ко́го).
Проти́вник — супроти́вник.
Проти́вный — супроти́вний, проти́вний (бік, сторона́); (*несогласный*) супере́чний; (*гадкий*) оги́дний, гидки́й, бридки́й, осору́жний. *В* **-ном** *случае* — а колі ні, в проти́внім ра́зі. **-ная** *сторона в процессе* — супроти́вна сторона́, (*стар.*) відпо́рна сторона́ (ЧСР). **-ный** *закону* — супе́речний із зако́ном.
Противоде́йствие — протиді́яння; (*сопротивление*) о́пір (-ору); (*препятствие*) перепо́на, перешко́да, зава́да.
Противоде́йствовать — о́пір ста́вити, заважа́ти, на зава́ді става́ти, пере́чити, перешкоджа́ти.
Противоесте́ственный — (*порок*) протиприро́дній (-ня ва́да). [протипра́вність.
Противозако́нность — протизако́нність, (*стар.*)
Противозако́нный — протизако́нний, (*стар.*) протипра́вний. **-ный** *договор* — протизако́нна умо́ва.
Противополага́ть, противоположи́ть — протиста́вити, протипоста́вити.
Противоположе́ние — протиставлення, антите́за.
Противополо́жность — (су)протиле́жність, супроти́вність, проти́вність.
Противополо́жный — (су)протиле́жний, супроти́вний, проти́вний. [ре́чність.
Противоречи́вость, -чие — супере́чливість, супе-
Противоречи́вый, -во — супере́чливий, -во, супере́чний, -но, (*расходящийся*) розбі́жний.
Противоре́чие — супере́чність; (*расхождение*) розбі́жність (інтере́сів, сві́дчень).
Противоре́чить — пере́чити, супере́чити; (*расходиться*) розбіга́тися. [Його́ пе́рше сві́дчення розбіга́ється з дру́гим].
Противостоя́ть, противоста́ть—стоя́ти, ста́ти навпро́ти, опира́тися, опе́ртися проти чо́го (*зап.* чому́). *См.* **Противоде́йствовать**.
Противоя́дие — протиотру́та, антидо́т.
Прото́к — проті́к (-то́ку), рука́в, (*ручей*) струмі́нь.
Протоко́л — протоко́л. *Внести в* **-ко́л** — записа́ти (у[в]писа́ти) до протоко́лу, запротоколюва́ти. *Составить* **-ко́л** — скла́сти (списа́ти) протоко́ла (на ко́го, на що).
Протоко́льный — протоко́льний, протоко́ловий.
Прото́ря, -ри — протра́та, витра́та.
Прото́чный — що збіга́є, бігу́чий, тіку́чий. **-ная** *вода* — вода́, що збіга́є.
Протрезвля́ть, протрезви́ть, -ся — витвере́зю[жу]вати, ви́тверезити, -ся, протвере́зю[жу]вати, протверези́ти. **Трезве́ть** — тверезі́ти, отверезі́ти, (*о мн.*) потверезі́ти.
Протя́гивать, протяну́ть, -ся — простяга́ти, простягти́, -ся, (на посте́лі), (*о времени*) протяга́ти, протягти́, -ся, проволіка́ти, проволокти́, -ся.
Протяже́ние — про́тяг.
Протя́жный — протя́глий, протя́жний.
Проу́лок — заву́лок, переву́лок.
Профана́ция, -ни́рование — профана́ція, (с)профанува́ння (АЮЗР, 6, 1, 500), збе́штання.
Профессиона́льный — професі́йний. **-ный** *союз* — професі́йна спі́лка.
Профе́ссия — профе́сія, фах.
Про́филь — про́філь, ви́гляд з бо́ку, лице́ з бо́ку. *В* **-филь** — збо́ку, навпере́к, про́філем. [ний.
Прохлади́тельный — прохоло́дливий (питво́), осту́д-
Прохла́дный — прохоло́дний, холодну́ватий, похоло́дний.
Проходи́ть, пройти́ — прохо́дити, пройти́, перехо́дити, перейти́; (*время*) мина́ти, мину́ти, уплива́ти, уплливти́, (*безнаказанно*) мина́тися, мину́тися (ЛР, 24) [Це йому́ мину́лося], безка́рно мина́ти. **-ть** *службу, стаж* — відбува́ти слу́жбу, стаж. **-ше́дший** — мину́лий (час).
Проходно́й — прохідни́й. скрізни́й. **-но́й** *двор* — скрізне́ подві́р'я. **-но́е** *свидетельство* — подоро́жній лист, прохідна́.
Прохожде́ние (*службы*)—відбува́ння (слу́жби).
Прохо́жий — перехо́жий, (*путник*) подоро́жній.
Проце́нт — відсо́ток, проце́нт. *На* **-ты** — на відсо́тки. *Договорный* **-це́нт** — умо́влений відсо́ток. *Законный, указный* **-це́нт** — зако́нний відсо́ток. *Количество* **-тов** — кі́лькість відсо́тків. **-ты** *по займу* — позичко́ві відсо́тки, відсо́тки за по́зичку.
Проце́нтный — відсотко́вий, процентовий. *В* **-ном** *отношении* — відсотко́во, з відсотко́вого по́гляду, як на відсо́тки. **-ные** *бумаги* — відсотко́ві папе́ри.
Проце́сс — проце́с (ЧСР), (*дело*) спра́ва, (*судопроизводство*) судочи́нство. *Вести с кем* **-це́сс** — позива́тися (з ким), ма́ти суд (з ким), процесува́тися, суди́тися, (*стар.*) правува́тися. *Гражданский* **-це́сс** — циві́льне судочи́нство, циві́льний проце́с. *Судебный* **-це́сс** — по́зов (-зву). *Уголовный* **-це́сс** — ка́рне (криміна́льне) судочи́нство, ка́рний проце́с.
Проце́ссия — проце́сія, похі́д (-хо́ду). *Похоронная* **-сия** — похоро́нний похі́д, по́хорон (-ну).
Процессуа́льный — процесуа́льний, процесо́вий. **-ное** *действие* — процесуа́льна ді́я. **-ное** *право* — процесуа́льне пра́во.
Про́чий — и́нший, ре́шта (*с род. пад.*). **-чие** *свидетели* — ре́шта сві́дків. *И* **-чее** — і таке́ и́нше. *Между* **-чим** — між и́ншим, (*случайно*) при наго́ді, принагі́дно. *Между* **-чим** *предложенный вопрос* — принагі́дне пита́ння.
Прочи́тывать, прочита́ть — чита́ти, прочита́ти, ви́читати (ЛР, 44), ви́голосити (промо́ву, ви́рок). **-нный** — прочи́таний, ви́читаний (ЛР, 44) (з кни́ги), ви́голошений (рефера́т, ви́рок).
Про́чность — мі́цність, трива́лість, три́вкість.
Про́чный — міцни́й, трива́лий, тривки́й, добро́тний (крам). [голо́шення (ви́року).
Прочте́ние — прочита́ння, ви́читання (ЛР, 44), ви-
Прочь — геть, прі́ч. *Я не* **-о́чь** — я не від то́го.
Проше́ние — проха́ння, про́сьба, пода́ння. *Исковое* **-ние** — позове́ проха́ння, по́зов. *По* **-нию** — на проха́ння, на пода́ння. *Частное* **-ние** — окре́ме (не позове́) проха́ння (в судо́вій спра́ві).
Прошлого́дний — торі́шній.
Про́шлый — мину́лий. **-лое** — мину́ле. [На́ше мину́ле]. *В* **-лом** *году* — торі́к, мину́лого ро́ку.
Проща́ние — проща́ння, розпроща́ння, про́води (ре́крута).
Проща́ть, прости́ть — проща́ти, прости́ти, дарува́ти (ка́ру), подарува́ти, (*извинить*) ви́бачи-

ти, пробачити, (*отпускать*) відпускати, відпустити (провину). **-щий** — вибачливий, вибачний.
Прощение — прощення, дарування, відпущення, відпуст; (*извинение*) вибачення, пробачення. *Попросить* **-ния** (*извинения*) *у кого* — [перепросити кого.
Проэкт *см.* **Проект.**
Проявление — вияв.
Проявлять, проявить — виявляти, виявити, показувати, показати. **-ять** *нерадение* — допускатися недбальства, недбати (ЖО, 47). [ставище.
Пруд — став (-ву). *Место бывшего* **-да** —
Прямой — простий, прямий, (*непосредственный*) безпосередній (вибори, оподаткування), (*подлинный*) правдивий, справжній. **-мое** *доказательство* — безпосередній довід. **-мые** *налоги* — безпосередні податки. **-мое** *понимание* — властиве розуміння. **-мой** *смысл закона* — безпосередній зміст закону. **-мо** — просто (ЛР, 44).
Прямодушие — прямодушність, щирість.
Прямодушный — прямодушний, щирий. **-но** — прямодушно, з простою (щирою) душею, щиро.
Прятать, -ся, спрятать, -ся — ховати, -ся, заховати, -ся, сховати, -ся (ЛР, 44).
Психика — психіка.
Психический — психічний, душевний.
Психолог — психолог, знавець людської душі.
Психологический — психологічний.
Психология — психологія.
Психопат — психопат.
Психопатия — психопатія, душевна хороба.
Психопатология — психопатологія.
Публика — публіка, людність (-ности).
Публикационный — публікаційний, оповісний. **-ные** *деньги* — гроші на публікацію, публікаційні (оповісні) гроші.
Публикация — публікація, сповіщення, оповіщення, оповістка, оголошення, об'ява. **-ция** *о вызове наследников* — об'ява (оповіщення) про виклик спадкоємців. **-ция** *о находке* — об'ява, (оповістка) про знахідку. *Вызов ответчика через* **-цию** — виклик відповідача через публікацію. **-ция** *о привилегиях* — оповістка про привилеї. **-ция** *о публичной продаже* — об'ява (оповістка) про прилюдний продаж. **-ция** *о сыске* — оповіщення (об'ява) про розшук. **-ция** *об уничтожении доверенности* — оповістка про скасування довірености.
Публиковать — публікувати, (*объявлять*) оголошувати, об'являти, сповіщати, (*сов.*) сповістити.
Публичность — публічність, привселюдність.
Публичный — публічний, прилюдний, привселюдний. **-но** — публічно, прилюдно, привселюдно. (СФА, VI, 209). **-ный** *дом* — дім розпусти, нерядний дім. **-ное** *исполнение* — прилюдне виконання. **-но** *объявлять приговор* — прилюдно оголошувати вирок. **-ная** *продажа* — прилюдний продаж. **-ные** *торги* — прилюдний (публічний) торг.
Пугало — страшило, страховище, опудало.
Пугать, -ся — лякати, -ся, налякати, -ся, страхати, -ся, настрахати, -ся. **-ный** — ляканий, наляканий.
Пугливый — полохливий, лякливий.
Пузырек — (*бутылочка*) пляшечка, плящина.
Пузырь — пухир (-ря), міхур (-ра). *Жёлчный* **-ырь** — жовчний міхур. *Мочевой* **-ырь** — сечовий міхур, сечник.
Пулевой — кулевий. **-вая** *рана* — кулева рана, [рана від кулі.
Пульс — живчик, пульс.
Пуля — куля.
Пункт — пункт, точка. *1-ый* **п.** *договора* — перший пункт (точка) умови. *Сборный* **п.** — збірний пункт (місце, де збираються).
Пунктирный — пунктирований, крапкований, точкований. [вати.
Пунктировать — пунктувати, крапкувати, точку-
Пускать, пустить — пускати, пустити, впускати, впустити (до хати). **-скать, -стить** *в огласку* — розголошувати, розголосити. **-стить** *в продажу* — пустити на продаж, виставити на продаж. **-скаться** *во что* (*предаваться*) — вдаватися (в що), впускатися (в що). **-ститься** *в рискованное предприятие* — розпочати непевне діло, заповзятися до рискованої справи.
Пустеть — порожнішати, пустіти, безлюдіти.
Пустовать — порожнем стояти (хата), вакувати (земля). **Пустующая** *земля* — гуляща (вакан- цьова) земля, (*стар.*) пустизна (КМ).
Пустопорожний — порожній, пустошний. **-ний** *участок* — порожній (пустошний) участок (землі).
Пустошь — пустир (-ра), пустоша.
Пустой — порожній (хата, цікавість), пустий (людина, прийма). **-той** *дом* — пустка. **По-пусту** марно, дарма.
Пустословие — марнослівство, базікання.
Пустословный — марнословний, марномовний.
Пустырь — пустир (-ра).
Путаница — плутанина.
Путать, -ся — плутати, -ся, заплутати. **-ся** — мішатися, замішатися, збиватися, збитися. **-ть**, *давать сбивчивые показания* — плутати (СФА, VI, 293). [*столб* — дороговказ, (*гал.*) дорогосказ.
Путеводный — провідний (ідея, зірка). **-ный**
Путевой — дорожній, подорожній. **-вые** *знаки* — дорожні знаки. **-вые** *издержки* — дорожні (подорожні) видатки, витрати.
Путешественник — подорожній, (*странствователь*) мандрівець, мандрівник.
Путешествие — дорога, подорож (-жи), подорожжя, мандрівка (*странствие*). *Отправиться в* **-вие** — вирядитися в дорогу, піти (поїхати) в дорогу.
Путешествовать — подорожувати, їздити в подорож, (*странствовать*) мандрувати.
Путник — подорожній, мандрівець (-вця).
Путы — путо (*и мн.* пута).
Путь — дорога, путь (*ж. р.*) шлях. *Водным* **-ём** — водою. *Мирным* **-ём** — мирними шляхами, дорогою згоди, мирним способом. *Незаконным* **-ём** — незаконними шляхами, неправною дорогою. *На обратном* **-ти** — на повороті, вертаючи, (-ся). *Ошибочный* **п.** — помилковий шлях. *Сбиться с* **-ти** — заблудити, дорогу загубити. **-ти** *сообщения* — шляхи (*реже* шляхи сполучення). *Судебным* **-ём** — судовою дорогою, судом, через суд, (*стар.*) судовно[е]. *Сухим* **-ём** — суходолом.

Пу́хлый — (*опухший*) опу́хлий, розпу́хлий.
Пу́хнуть — пу́хнути, напу́х(ну)ти, розпу́х(ну)ти.
Пучёк — жмут, пучо́к.
Пучи́на — вир (-ру), ну́рта, безо́дня.
Пу́ща — пу́ща, не́трі, гуща́вина. [ля́рство.
Пчеловодство — пасічни́цтво, бджільни́цтво, бджо-
Пче́льник — па́сіка; (*мшаник*) омшани́к (де ста́влять ву́лики на зимі́влю).
Пы́лкий — палки́й, гаря́чий. **-ко** — па́лко, з за́палом.
Пы́лкость, пыл — па́лкість, за́пал.
Пыль — по́рох, ку́рява, пил (-лу). *Покрыться* **-лью** — пи́лом припа́сти.
Пыта́ть — бра́ти на му́ки (на торту́ри), катува́ти, мордува́ти, допи́тувати на му́ках.
Пыта́ться — (с)про́бувати, порива́тися, порва́тися.
Пы́тка — му́ки, торту́ри, катува́ння, мордува́ння. *Подвергнуть* **-ке** — взя́ти на му́ки (на торту́ри), підда́ти му́кам.

Пытли́вость — допитли́вість, (*любопытство*)
Пытли́вый — допитли́вий, ціка́вий. [ціка́вість.
Пы́шность — пишно́та, пи́шність, бу́чність.
Пы́шный — пи́шний, бучни́й, бундю́чний.
Пьяне́ть — п'яні́ти, п'яні́шати, (*сов.*) сп'яні́ти.
Пьяни́ть — (с)сп'яни́ти. **-ня́щий** — п'янючий, п'янки́й.
Пья́ница — п'яни́ця, (*пьянчуга*) п'яню́га, п'яни́чка.
Пья́нство — пия́цтво, п'я́нство, (*зап.*) пияти́ка.
Пья́нствовать — пия́чити, п'я́нствувати, запива́тися.
Пья́ный — п'я́ний. *Мертвецки* **-ный** — п'я́ний як ніч. *С* **-на**, *в* **-ном** *состоянии, в* **-ном** *виде* — по-п'я́ну, з п'я́них оче́й. *Слегка* **-ный** — п'япува́тий, підпи́лий, на підпи́тку.
Пятна́дцать — п'ятна́цять.
Пятна́ть — пля́мува́ти, заплямува́ти, чорни́ти, по-
Пятно́ — пля́ма. [чорни́ти.
Пятьдеся́т — п'ядеся́ть.
Пятьсо́т — п'ятьсо́т.

Р

Раб — раб, неві́льник.
Раболе́пный — неві́льничий (по́за), побо́жний (по́гляд). **-но** — по-неві́льничому (з)побо́жними очи́ма, плазу́ючи. [тися (перед ким).
Раболе́пствовать — плазува́ти (перед ким), стели́-
Рабо́та — робо́та, (*труд*) пра́ця, труд. *Бесплатная* **-та** — непла́тна робо́та, даремщи́на. *Земляная* **-та** — граба́рська робо́та. *Каторжная* **-та** — ка́торжна робо́та (пра́ця). *Кузнечная* **-та** — кова́льська робо́та. *Малярная* **-та** — маля́рська робо́та. *Обязательная, поголовная* **-та** — вселю́дний відбу́ток, (*для дорог*) шарва́рок, поправлення. *Остановка в* **-те** — пере́рва в робо́ті, пере́станок. *Подённая* **-та** — поде́нна робо́та, поде́нщина. *Принудительная* **-та** — примусо́ва пра́ця (робо́та). *Сверхсметная* **-та** — позаобрахунко́ва (позакошторисна) робо́та. *Сверхурочная* **-та** — позачергова́, понадобов'язко́ва пра́ця. *Слесарная* **-та** — слюса́рна робо́та. *Срочная* **-та** — нага́льна робо́та. *Строительные* **-ты** — будіве́льні роботи.
Рабо́тать — роби́ти, працюва́ти.
Рабо́тник — робітни́к, працівни́к, (*батрак*, *-чка*) челя́дник, челя́дка, на́ймит, на́ймичка. **-ник**, *идущий на заработки в отхожий промысел* — заробітча́нин (*мн.* заробітча́ни).
Рабо́тный — робі́тний. **-ный** *дом* — робо́чий (робі́тний) дім (буди́нок).
Работода́тель, -ница — роботода́вець, роботода́виця.
Работоприним́атель — роботоє́мець (-мця).
Работоспосо́бность — працезда́тність, зда́тність до пра́ці. [пра́ці.
Работоспосо́бный — працезда́тний, зда́тний до
Рабо́чий, -чая — робі́тни́к (КМ) (*мн.* робітники́), робі́тниця.
Рабо́чий, -ая, -ое — робо́чий, -ча, -че (кни́жка, часо́пис), робітни́чий, робі́тницький. **-чий** *вол* — робо́чий ві́л, яре́мний віл (АЮЗР, 6, І, 171).

[*Тружусь как* **-чий** *вол* — працю́ю, як чорний віл. **-чий** *день* — робо́чий день, робо́ча дни́на. **-чая** *комната* — робо́ча (кімна́та), (*мастерская*) робі́тня. **-чий** *рудокоп* — гірня́к, (*стар.*) ру́дник (АЮЗР, 6, І, 392).
Ра́бский — ра́бський, неві́льничий. **-ски** (*подражать кому*) — неві́льниче (наслі́дувати кого́).
Ра́бство — ра́бство, нево́ля, ярмо́.
Рабы́ня — раби́ня, неві́льниця, неві́льничка.
Равви́н — ра́бин.
Ра́венство — рі́вність, рівнота́. **-во** *голосов* — розполови́нення голосі́в, рі́вна (одна́кова) кі́ль-
Равне́ние — рівн.іння. [кість голосі́в.
Равни́на — рівни́на, рі́вня, (*плоскость*) площина́, (*горная*) полони́на (в гора́х), (*приречная*) оболо́нь (-ни) (уздо́вж рі́чки).
Равнове́сие — рівнова́га. *Соблюдать* **-сие** — додержувати рівнова́ги. *Привести в* **-сие** —
Равноде́йствие — рівноді́яння. [зрівнова́жити.
Равноде́йствующий — рівноді́йний, рівнодійови́й, рівночи́нний.
Равноде́нствие — рівноде́ння, рівноде́нність. [ність.
Равноду́шие — байду́жість, байду́жність, обо(в)ят-
Равноду́шный — байду́жний, байду́жий, байдужливий, обо(в)ятний, (*небрежный*) недба́лий. **-но** — байду́жно, байду́же, обоя́тно, (*небрежно*) недба́ло.
Равнозна́чащий — рівнозна́чний, рівнова́жний.
Равноме́рность — рівномі́рність, рівноста́йність.
Равноме́рный — рівномі́рний, рівноста́йний, однако́вий.
Равнопра́вие, равнопра́вность — рівнопра́вність, рі́вні права́. **-ность** *сторон на суде* — рівнопра́вність сторі́н на суді́.
Равнопра́вный — рівнопра́вний.
Равноси́льный — рівноси́льний, (*одинакового значения*) рівнозна́чний, рівнова́жний.
Равноце́нность — рівноці́нність, рі́вна ціна́, рівнова́ртість, рі́вна ва́ртість.

Равноцённый — рівноцінний, в одній (однаковій) ціні, рівновартий.

Рáвный — рівний, однаковий. **-нó**—однаково, (*поровну*) рівно, порівну, нáрівно, (*стар.*) в рівний діл (СФА, VI, 46). *Разделить по* **-ну**— поділити нарівно, (*стар.*) в рівний діл паювати.

Равнять, сравнять — рівняти, вирівнювати, вирівняти, зрівняти, дорівнювати, дорівняти. **-ся** — -ся.

Рáди—для, задля (чого, кого), про (що), про (кого). **-ди** *чего?* — задля чого? про що? **-ди** *спокойствия* — для спокою.

Рáдость — радість, радощі. *От* **-ти,** *на* **-тях** — з радощів, з радости. [дення.

Разбавлéние — розбавлювання, розбавлення, розве-

Разбавлять, разбáвить — розбавляти, розбавити, розводити, розвести.

Разбивáть, -ся, разбить, -ся — розбивати, -ся, розбити, -ся, (*о мног.*) побити, -ся, порозбивати, -ся.

Разбивка — розбивання, розбиття, (*распределение*) розгашування, розклад, розділ; (*тип.*) розбивка.

Разбирáтельство—розглядання, розгляд, (*стар.*) розсудок (АЮЗР, 6, I, 157). *Судебное* **-ство**— розправа (ЛР, 44). *Не доводить дела до судебного* **-ва** — не доводити справу до суду, (*стар.*) не допускати справи на розсудок правний (АЮЗР, 6, I, 157).

Разбирáть, разобрáть — розглядати, розглянути (справу), розбирати, розібрати (будівлю). **-ть** *бумаги* — розбирати, впорядковувати папери. **-ся** (*судом*) — розсуджуватися, розсудитися.

Разбогатéть — розбагатіти, забагатіти, розжитися.

Разбóр — розглядання, розгляд (справи). *Без* **-ра** — не розбираючи. *С* **-ром** (= *с выбором*) — оглядно, розсудно, оглядаючись.

Разбóрка — розбирання, розібрання, розбір (-ору).

Разбóрчивость — розбірність (літер), читкість (письма); (*переборчивость*) перебірливість, перебір (-бору), (*прихотливость*) вередливість.

Разбóрчивый — розбірний (характер літер), читкий (друк, письмо); (*переборчивый*) перебірливий (в страві, в одягу, на засоби), вередливий.

Разбóй — розбій (-бою) (ЧСР), розбійство, розбишацтво.

Разбóйник — розбійник, розбишака, харциз. *Морской* **-ник** — морський розбишака (розбійник), пірат. [дає в лісі та розбиває].

Разбóйничать — розбійникувати, розбивати. [Засі-

Разбóйничество, разбóйничанье — розбійництво, розбійство, харцизтво.

Разбóйнический — розбійницький, розбишацький.

Разбóйничий— розбійничий, розбійницький.

Разбрáсывание — розкидання.

Разбрáсывать, разбросáть — розкидати, розкидати (розкинути), (*о мног.*) порозкидати.

Разбрóд — розтіч (-течи), розсип (-пу). *В* **-од**— врозтіч, нарізно.

Разбрóсанность — розкиданість.

Разбудить — розбудити, збудити (думку).

Разбухáть, разбухнуть — розбухати, розбухнути, набухати, набухнути, бубнявіти, набубнявіти, набрякати, набрякнути. **-ший** — розбухлий, на-

Развáл—розпад, розвал. [бубнявілий, набряклий.

Разваливать, развалить, -ся — розвалювати, розвалити, -ся, (*разрушать, -ся*) руйнувати, розруйнувати, -ся, розкидати, розкидати, -ся, (*стар.*) збурити, -ся (АЮЗР, 6, I, 309).

Развáлина — руїна, звалище.

Рáзве — хіба, (*неужели*) невже, (*ли*) чи, (*или*) або(-ж), чи тож. **-ве** *только* — хіба що.

Разведённый, -ная — розведеник, розводка.

Разведéние — розведення, розвід (-воду) (садовиний, городини). **-ние** *скота* — розплід худоби.

Развéдка — розвід (-віду), розвіди, розвідини, розвідування, дізнавання; розвідчий загін (-гону). *Пойти на* **-ки** — піти на вивідки (на довід-

Развéдочный — розвідчий. [ки), на розвідини.

Развéдчик — розвідач, вивідач.

Развéдывание — розвідування, розвідини.

Развéдывать, развéдать — розвідувати, розвідати, вивідувати, вивідати (що), дошукуватися, дошукатися (чого).

Разверстáние, развёрстка — розкладання, розкладка (податку), розверстання (землі), (*распределение*) розподіл.

Развёрстывать, разверстáть — розкладати, розкласти (податок), (*распределять*) розподіляти, розподілити; розверстувати (землю), розверстати.

Развёртывать, развернуть, -ся — розгортати, розгорнути, -ся, (*развивать, -ся*) розвивати, розви(ну)ти, -ся. [вагу.

Развéс — розважування, важення. *На* **-вéс** — на

Разветвлéние—розгалуження, розвітлення; (*ветвь*) галузь (-зи), вітка, (*жел. дороги*) вітка, рукав.

Развéшивать, развéсить (*на весах*) — розважувати, розважити, (*о мног.*) порозважувати; (*бельё, верёвки*) розвішувати, розвісити (розвішати), порозвішувати.

Развивáть, развить, -ся — розвивати, розвити, -ся, (*расширять, -ся*) поширювати, поширити, -ся, (*развёртывать, -ся*) розгортати, розгорнути, -ся; (*разростаться*) розростатися, розростися.

Развитие — розвій (-вою), розвиток; поширення, розгорнення; розріст (-росту).

Развлекáть, развлéчь, -ся — розважати, розважити, -ся; (*рассеяться*) розвіятися. [Нерви втомлені, треба розвіятися].

Развлечéние — розвага, забава.

Развóд, *см.* **Разведéние;** (*четы*) розвід (-воду), (шлюбна) розлука.

Разводить, развести (*чету*) — розводити, розвести (подружжя), розлучати, розлучити (ЛР, 44); (*разнять подравшихся*) розборонити; розплоджувати, розплодити (птицю), розводити, розвести (худобу). [лист.

Разводнáя—розвідна (-ої), розвідний (розлучний)

Развóдный (*письмо, свидетельство*)—розводовий, розвідний (лист, посвідка), розлучний.

Разврáт—розпуста, (*распутность*) розпутство, розпутність, (*стар.*) нецнота (СФА, VI, 87); (*провинц.*) розплив. [Це не любов, не кохання, а попросту розплив]. *Вовлекать в* **-ат**—втягати (затягати) до розпусти, в розпусту. *Дом* **-та** — дім розпусти.

Развратитель—деморалізатор; зводитель, спокусник.

Развра́тник — розпу́т[с]ник, повія́нник.
Развра́тница — розпу́т[с]ниця, розпу́тна (-ої), (*проститутка*) повія. [пу́т[с]не життя́.
Развра́тный — розпу́т[с]ний. **-ная** *жизнь* — роз-
Развраща́ть, разврати́ть — деморалізува́ти, здеморалізува́ти, ве́сти (приве́сти) до розпу́сти, розпуска́ти, розпусти́ти, (*портить*) псува́ти, зіпсува́ти. **-нный** — здеморалізо́ваний, розпу́щений, (*испорченный*) зіпсу́тий, зіпсо́ваний, зледащі́лий.
Развраще́ние — (з)деморалізува́ння, ро́зпуст, псува́ння, (*сов.*) зіпсуття́ (мора́льне).
Развя́зка — ро́звязок (-ку), ро́звязка, кіне́ць.
Развя́зывать, развяза́ть, -ся — розвя́зувати, розвяза́ти, -ся; (*оканчиваться*) кінча́тися, скін-
Разга́дка — ро́згадка, відга́дка. [чи́тися.
Разга́р — ро́згар (-ру), ро́зпал (-лу). *В* **-ре** (*работы*) — в ро́згарі, в ро́зпалі, на ро́зпалі робо́ти, се́ред гаря́чої робо́ти.
Разгиба́ть, разогну́ть, -ся — розгина́ти, розігну́ти, -ся, розхиля́ти, розхили́ти, -ся. *Не* **-ба́я** *спины* — спи́ни не розгина́ючи (не розхиля́ючись).
Разгла́ска — розголо́с; (*молва*) поголо́ска.
Разглаша́ть, разгласи́ть — розголо́шувати, розголоси́ти, розславля́ти, розсла́вити, (*рассказывать*) розповіда́ти, розпові́сти.
Разглаше́ние — ро́зголос, розголо́шення.
Разгова́ривать — розмовля́ти, вести́ (прова́дити) розмо́ву, (*беседовать*) бала́кати.
Разгово́р — розмо́ва, (*беседа*) бала́чка.
Разгово́рный — розмо́вний, (*обиходный*) щоде́нний, обиході́ний (мо́ва). [говорю́чий.
Разгово́рчивый — говірки́й, балаку́чий, (*провинц.*)
Разгоряча́ть, разгорячи́ть, -ся — розпаля́ти, розпали́ти, -ся, (*раскалять, -ся*) розпіка́ти, розпекти́, -ся.
Разгра́бить — розграбува́ти, пограбува́ти (кого́, що).
Разграбле́ние — (роз)грабува́ння, пограбува́ння.
Разграниче́ние — роз[від]межува́ння, роз[від]граничення.
Разграни́чивать, разграни́чить — роз[від]межо́вувати, роз[від]межува́ти, роз[від]грани́чувати, роз[від]грани́чити.
Разгро́м — розгро́млення, погро́млення, (*расхищение*) сплюндрува́ння, (*разорение*) зруйнува́ння, (*уничтожение*) спусто́шення, знищення. *Вольный* **-ро́м** — поті́к (-о́ку). [Одда́ти на поті́к].
Разгромля́ть, разгроми́ть — громи́ти, розгроми́ти, погроми́ти (АЮЗР, 6, I, 31), (*разрушать*) розбива́ти, розби́ти, руйнува́ти, розруйнува́ти, пусто́шити, спусто́шити, (*уничтожать*) ни́щити, зни́щити.
Разгружа́ть, разгрузи́ть — роз[ви]вантáжувати, роз[ви]вантáжити, спорожня́ти, спорожни́ти (що); розгру́жувати, розгрузи́ти; (*человека от лишнего труда*) здійма́ти тяга́р (з ко́го), поле́гшувати тяга́р (кому́). **-зи́ть** *судно* — ви́ладувати корабе́ль, (*город от лишнего населения*) розгрузи́ти (мі́сто від зайво́ї лю́дности).
Разгру́зка — роз[ви]вантáження, ви́ладування (судна́), ви́грузка (това́рів), розгру́зка (мі́ста).
Разгру́зочный — роз[ви]вантáжний.
Разгу́л — гульба́, гульня́, гульба́-розгульба́.
Разгу́льный — гульли́вий, гультя́йний.
Раздава́ть, разда́ть — роздава́ти, розда́ти, (*о мног.*) пороздава́ти. **-ва́ть, -да́ть** *в долг* — розпози́ча́ти, розпози́чити, ви́позичити (гро́ші), (*сов., о мног.*) понавіря́ти (кому́ гро́шей).
Разда́тчик — роздава́льник, розда́тник, розда́тчик (на залі́зниці).
Разда́ча — розда́ча, роздава́ння, (*сов.*) роздання́.
Раздва́ивать, раздвои́ть, -ся — роздво́ювати (двоїти), роздвої́ти, -ся.
Раздвое́ние — роздво́єння, ро́здвій (-вою).
Раздева́ть, разде́ть, -ся — роздяга́ти, роздягти́, -ся, розбира́ти, розібра́ти, -ся.
Разде́л — по́діл (АЮЗР, 6, I, 337; СФА, VI, 63, 277), ро́зділ (ЧСР; КМ), (*расчленение*) ро́збір (-бору) [2-ий ро́збір По́льщі]. *Жить в* **-ле** — жи́ти на́різно, жи́ти окре́мо. **-де́л** *общего имущества* — по́діл спі́льного добра́ (майна́). **-де́л** *между компанионами* — по́діл між спі́льниками. **-де́л** *наследства* — по́діл (діл) спа́дщини (ЛР, 44).
Разделе́ние — по́діл (пра́ці, до́вгу); ро́зділ.
Разде́льность — розді́льність, окре́мість.
Разде́льный, -но — розді́льний, -но, окре́мий, -мо, осі́бний, -но, норі́знений, -но, частко́вий, -во; ді́льчий, поді́льчий. **-ный** *акт*. **-ная** *запись* — ді́льчий акт, ді́льчий ре́єстр (ЧСР). **-ное** *сожительство супругов* — окре́ме (несумі́сне) подру́жнє життя́. *Жить* **-но** — жи́ти рі́зно. **-ное** *имущество* — окре́ме майно́. **-ная** *ответственность* — частко́ва відповіда́льність.
Разделя́ть, раздели́ть — поділя́ти (ділити), поділи́ти [Я не поділя́ю ва́шої ду́мки], розділя́ти, розділи́ти, переділя́ти, переділи́ти (зо́лото, гро́ші), -ся, чим; розрізня́ти, розрізни́ти, порізни́ти (кого́ з ким). **-ть** *поровну* — поділи́ти, -ся на́рівно, (*стар.*) в рі́вний діл пусти́ти (СФА, VI, 124).
Раздобыва́ть, раздобы́ть — роздобува́ти, роздобу́ти (що), роздобува́тися, роздобу́тися (на що), розжива́тися, розжи́тися (на що), стара́тися (про що), розстара́тися (на що).
Раздо́р — ро́зbрат, за́колот, розра́да, (*ссора*) зва́да, чва́ри, сва́ри, (*стар.*) по́свар (СФА, VI, 64); (*склока*) розла́ддя, безла́ддя, каламутня́, колотня́, заїдня́, гризня́.
Раздража́ть, раздражи́ть, -ся, — дратува́ти, роздратува́ти, -ся, дражни́ти, роз[по]дражни́ти, -ся, дрочи́ти, роздрочи́ти, -ся, вража́ти, врази́ти, -ся. **-жа́ть** *рану* — я́трити (роз'я́трювати) ра́ну, боля́чку, ви́разку; (*сердить*) гніви́ти.
Раздраже́ние — роздра́жнення, подра́жнення (нерво́вої систе́ми), дратува́ння, роздратува́ння; за[роз]я́трення (ра́ни); розгніва́ння.
Раздражи́тельность — гнівли́вість, (*неприятная восприимчивость*), дразли́вість, вразли́вість.
Раздражи́тельный — гнівли́вий, (*впечатлительный*) дразли́вий, вразли́вий.
Раздроби́тельный — роздрі́бний. **-но** — на-ро́здріб. **-ная** *продажа* — про́даж на-ро́здріб.
Раздробле́ние — роз[по]дро́блення, дробі́ння на частки́, ро́здріб (-робу). **-ние** *права застройки* — роздро́блення пра́ва забудо́вувати.
Раздробля́ть — дроби́ти (роздробля́ти), роз[по]дроби́ти, трощи́ти, потрощи́ти.

Раздумывать, раздумать—роздумувати, роздумати, передумувати (про що), міркувати, поміркувати (про що), (*отдумать*) передумати (що).
Раздумье—роздума, роздум, (*колебание*) вагання.
Раз'ед..., *см. стр.* 166.
Разживаться – розживатися, розжитися (на що).
Разлагать, разложить — розкладати, розкласти. **-ся** — розпадатися, розпастися, розкладатися, розкластися, (с)трухнявіти, струхнути (АВАК, XIII, 362), гнисти, з(о)гнити (труп). **-ющее** *учение* — розкладне вчення.
Разлад — розлад, розбрат.
Разлив (*паводок*)—повідь (-води), повінь (-вени), водопілля, пійма (річки); розлив, розливання (вина), (*сов.*) розлиття. [**Разлив.**
Разлитие — розлиття. **-тие** *рек* — повідь; *см.*
Различать, различить — відрізняти, відрізнити, (*распознавать*) розпізнавати, розпізнати. **-ся** — відрізнятися (різнитися), відрізнитися (од кого чимсь).
Различие — одміна, різниця (*провинц.* різнація); (*несходство*) різність. **-чие** *темпераментов* — одміна поміж темпераментами, різність темпераментів. [**нообразный.**
Различный — різний, одмінний, усякий. *См.* **Раз-**
Разложение — розклад, розпад, гниття (трупове).
Разломать — розламати, розломити, поламати, поломити.
Разлука — розлука, розставання, розстання.
Разлучать, разлучить, -ся — розлучати, розлучити, -ся (ЛР, 44).
Разлучение — розлучення (ЛР, 44), порізнення. **-ние** *супругов* — подружнє розлучення.
Разлучник, -ца — розлучник, розлучниця.
Размежевание — розмежування.
Размежёвывать, размежевать, -ся — розмежовувати, розмежувати, -ся, (*о мног.*) помежувати, -ся.
Размен — розміна, розмін, вимін, міньба, промін. *Плата за* **-мен** — плата за розміну (проміну), промінне.
Разменный — розмінний. **-ная** *монета* — розмінна монета, дрібні гроші.
Разменивать, разменять—розмінювати, розміняти.
Размер — розмір, міра (КМ), вимір, обсяг, об'єм. *В больших* **-рах** — на велику міру. *Назначение* **-ра** *наказания*—вимір кари, призначення міри (розміру) кари. *Разного* **-ра** — всякої міри, різномірний.
Размечать, разметить — розмічувати, розмітити, значити, позначити.
Размещать, разместить, -ся — розміщувати, розмістити, -ся; примiщувати, примістити, -ся.
Размещение—розміщення (*несов.* розміщування).
Размножать, размножить, -ся — роз[на]множати, роз[на]множити, -ся, розплоджувати, розплодити, -ся, розводити, розвести, -ся.
Размножение — розмноження, розплід, (*разведение*) розвід (-оду) (худоби).
Размозжить—роз[по]трощити, розмізчити (голову).
Размол — мливо. [(берега), розмиття.
Размыв, размытие (*берега*) — розмива, розмив
Размывать, размыть—розмивати, розмити (греблю).
Размышление — роздумування, *сов.* роздумання, розміркування, роздум *и* роздуми, розмисл. *В* **-нии** — роздумуючись. *С* **-нием** (*умышленно*) — з розмислом.
Разнимать, разнять (*дерущихся*)—розбороняти, розборонити, розводити, розвести (ЛР, 44).
Разница — о[ві]дміна, різниця. *Нет* **-цы** — нема одміни. *Уплатить* **-ницу**—виплатити різницю.
Разновес — важок (-жка), гирка, гирки.
Разновидность — видозміна, одміна, різностать.
Разновидный — видозмінний, одмінний, різноманітний. *См.* **Разнообразный.**
Разновластие — різновладність, різновладдя.
Разногласие—різноголосність, різноголосиця, (*несогласие*) незгода, суперека, незладини; (*расхождение*) розбіжність (думок, інтересів).
Разномыслие — різнодумність, різнодумство, неоднодумність.
Разнообразие — різноманітність, різнобірність; (*отличие*) відміна, відмінність.
Разнообразить—надавати (надати) різноманітности, різнобірности, (від)міняти, відмінити, (*чередовать*) чергувати. [усякий.
Разнообразный — різноманітний, різнобірний, геть
Разноречивость, -чие — суперечливість, суперечність, незгода, незгідність, неоднаковість. **-чие** *показаний* — розбіжність свідчень, суперечність у свідченнях. [ний, неоднаковий.
Разноречивый—суперечливий, суперечний, незгід-
Разноречить—суперечити, не збігатися. *Показания* **-чат** — свідчення (зізнання) не збігаються.
Разнородность – різнорідність. *См.* **Разнообразие.**
Разнородный — різнорідний. *См.* **Разнообразный.**
Разнос — рознос. *Продавать в* **-ос** — продавати в-рознос, (*ходить по домах*) похатничати.
Разноска — рознос, розношування.
Разносный — розносний. **-ный** *торг* — розносний торг, (*ходя по домам*) похатний торг, похатництво. **-ная** *книга* — розносна книга.
Разносторонний — різнобічний, на всі боки (здатний), всебічний.
Разносторонность — різнобічність.
Разность — остача, різниця.
Разносчик — розносщик, розносець. **-чик** *товаров по домам*—похатник. **-чик** *писем*—листоноша.
Разнузданность — розгнузданість, розбещеність, свавільство, розпуст. [вільний, розпущений.
Разнузданный — розгнузданий, розбещений, сва-
Разный — різний, усякий. *С направлением в* **-ные** *стороны* — різно, нарізно.
Разоблачать, разоблачить—розкривати, розкрити, викривати, викрити, (*изобличать*) виявляти, виявити (кого), зривати (зірвати) запону (з кого), здемасковувати, здемаскувати. **-ся**—роздягатися, роздягтися.
Разоблачение — розкриття, викриття, виявлення, (кого), зірвання запони (з кого), здемаскування (кого), (*зап.*) ревеляція.
Разобщать, разобщить, -ся – відокремлювати, відокремити, -ся, відлучати, відлучити, -ся, роз'єднувати, роз'єднати, -ся, порізняти, порізнити, -ся. [нання, порізнення.
Разобщение — відокремлення, відлучення, роз'єд-
Разовой — разовий, одноразовий, на один раз.
Разозлить, — розізлити, розлютувати, розлютити, -ся, роззлостити. **-ся** — -ся.

Разоре́ние — (з)руйнува́ння, (с)плюндрува́ння, спусто́шення, (з)ни́щення, (*зап.*) збу́рення.

Разори́тельный — руї́нни́цький, руї́нни́чий; через лад (на́дто) витра́тний (проце́с). **-ное** *ведение хозяйства* — нехазяйнови́те господарюва́ння.

Разоря́ть, разори́ть, -ся—руйнува́ти, зруйнува́ти, -ся, плюндрува́ти, сплюндрува́ти, -ся, ни́щити, зни́щити, -ся, зво́дити, звести́, -ся ні на що.

Разоружа́ть, разору́жить — роззбро́ювати, роззбро́їти. відбира́ти, відібра́ти збро́ю. **-ся**—роззбро́їти-[ся, відда́ти збро́ю.

Разоруже́ние—роззбро́єння.

Разочарова́ние — розчарува́ння.

Разочаро́вывать, разочарова́ть, -ся — розчаро́вувати, розчарува́ти, -ся, зневі́рювати, зневі́рити, -ся. **-нный** — розчаро́ваний, (*отчаявшийся*) зневі́рений.

Разраба́тывать, разрабо́тать — розробля́[юва]ти, розроби́ти, оброблЯти, оброби́ти (план, те́му).

Разрабо́тка — розро́блення, розробі́ток. **-ка** *закона*—розро́блення зако́ну. **-ка** *проекта* — розро́блення прое́кту. **-ка** *рудников* — роз-[ро́блення копа́лень.

Разре́з — ро́зріз, ро́зтин.

Разреша́ть, разреши́ть (*решать*)—розв'язувати, розв'яза́ти, вирі́шувати, ви́рішити, розсу́джувати, розсуди́ти (спра́ву); (*позволять*) дозволя́ти, дозво́лити (що, на що), дава́ти, да́ти до́звіл (на що). **-а́ется**—дозволя́ється. **-и́ть** *вопрос*—розв'яза́ти пита́ння. **-ть** *дело* — розв'яза́ти спра́ву. **-ть** *запрещение*—зня́ти заборо́ну (з чо́го). **-ся** *от бремени* — розроди́тися, оброди́(ни)тися, (*эвфимист.*) розси́патися.

Разреше́ние (*решение*)—розв'яза́ння, ро́зв'яз (КМ), ро́зв'язок (пита́ння), ви́рішення (спра́ви), (*позволение*) до́звіл (-волу) (на що) (КМ). **-ние** *от бремени* — розроді́ння, оброді́ння, скі́нчення тя́жу. *Взять* **-ние** — взя́ти до́звіл, спита́тися кого́. **-ние** *на отпуск* — до́звіл на відпу́стку. **-ние** *спора* — розв'яза́ння по́зву, розсу́дини (КМ), ро́зв'язок змага́ння. *С* **-ния** — за до́зволом, з до́зволу (од ко́го). *С* **-ния** *власти* — з до́зволу (за до́зволом) від вла́ди.

Разреши́мый (*имеющий решение*)—розв'язни́й, вирі́шимий (пита́ння); дозво́лений. **-мый**—нерозв'язни́й (пита́ння, та́йна); недозво́лений.

Разреши́тельный — дозві́льний. **-ная** *надпись* — дозві́льний на́пис, пи́саний до́звіл. [Да́ти пи́саний до́звіл].

Разруша́ть, разру́шить — руйнува́ти, зруйнува́ти, розва́лювати, розвали́ти (ха́ту), бу́рити, збу́рити, розбу́рити, побу́рити; ни́щити, зни́щити, (*расхитить*) сплюндрува́ти (АЮЗР, 6, I, 382).

Разруше́ние — зруйнува́ння, руїно́вина, руї́на, зни́щення, (*зап.*) збу́рення.

Разруши́тель — руї́нник, руйно́вник.

Разруши́тельный — руї́нни́цький, руї́нни́чий, руйно́вний, руї́нний, розва́льний.

Разры́в — ро́зрив, розі́рва́ння (зно́син, зв'язкі́в), зі́рва́ння (умо́ви), (*перерыв*) пере́рва. **-ры́в** *дружбы* — ро́збрат. **-ры́в** *мирных отношений* — ро́змир.

Разрыва́ть, разорва́ть — розрива́ти (ЛР, 44), розірва́ти, роздира́ти, розде́рти. **-ть** *знакомство*—перерва́ти знайо́мість. **-ть** *мир* — злама́ти (зірва́ти) мир. **-ть** *отношения*—зірва́ти (порва́ти) зно́сини. **-ть** *письмо, документ* — розде́рти лист, доку́мент, (*на части*) поде́рти, (*на клочки*) пошмату́вати. [хо́вий.

Разрывно́й — розривни́й; (*взрывчатый*) вибу-

Разря́д — ро́зряд, катего́рія; сту́пінь (*р.* ступеня́).

Разубежда́ть, разубеди́ть—переко́нувати, перекона́ти (кого́сь на і́нше).

Разува́ть, разу́ть, -ся — розува́ти, розу́ти, -ся.

Разуверя́ть, разуве́рить—переко́нувати, перекона́ти (кого́сь на і́нше). **-иться** *в ком* — зневі́ритися

Разузнава́ние—дові́дування, розпізнава́ння. [кому́.

Разузнава́ть, разузна́ть—дові́дуватися, дові́датися (про що), розві́дувати, розві́дати (що, -ся про що), (*расспрашивать*) дізнава́ти, дізна́ти (що) розпи́тувати, розпита́ти, -ся (про що).

Ра́зум — ро́зум, (*толк*) глузд.

Разуме́ние — розумі́ння; тя́мка.

Разу́мный — розу́мний.

Раз'едине́ние — роз'є́днання; ро́збрат.

Раз'едини́тельный — роз'єдна́льний; розбра́тний.

Раз'единя́ть, раз'едини́ть — роз'є́днувати, роз'єдна́ти, різни́ти (розрізня́ти), роз[по]різни́ти.

Раз'е́зд — ро́з'ї́зд.

Раз'ездно́й — роз'ї́зни́й. **-ные** *деньги*—роз'ї́зні́ гро́ші, подоро́жні гро́ші.

Разы́грывать, разыгра́ть — розграва́ти [Він розграє́], розігра́ти (в лоте́рею); (*притворяться*) вдава́ти. [Вдає́ вели́кого па́на].

Разыска́ние — роз[від]шу́кування, роз[від]шука́ння, ро́зшук, по́шуки (-ків); (*учёное сочинение*) ро́звідка.

Разы́скивать, -ка́ть — розшу́кувати (шука́ти), розшука́ти, відшу́кувати, відшука́ти, вишу́кувати, [ви́шукати.

Разыскно́й — розшукни́й.

Раз'ясне́ние—роз'я́снення, роз'ясні́ння, поя́снення, поясні́ння, вия́снення.

Раз'ясня́[и́]ть – роз'я́снювати, роз'ясни́ти, по[ви]я́снювати, по[в]яснити (спра́ву), тлума́чити, ви́тлумачити (умо́ву, зміст).

Райо́н — райо́н.

Райо́нный — райо́но́вий, райо́нний.

Ра́на — ра́на, ви́разка (ЛЗ, VI). **-ны** *колючим оружием*—ко́лоті ра́ни, поколоття́ (АЮЗР, 6, I, 385). *Лёгкая* **-на** — ле́гка ра́на. **-на,** *причинённая побоями* (*тупым орудием*)— би́та ра́на (АЮЗР, 6, I, 30). **-на** *рубленная*— ру́бана ра́на, (*стар.*) тя́та ра́на. **-на** *сквозная* — скрізна́ ра́на, ра́на на ви́літ (АЮЗР, 6, I, 386). *Тяжкая* **-на** — тя́жка́ ра́на.

Ранг — ранг, ра́нга, сту́пінь (-пеня́).

Ране́ние — пора́нення, зра́нення (АЮЗР, 6, I, 157).

Ра́порт — ра́порт, (*вульг.*) лепо́рт; донесі́ння.

Раска́иваться, раска́яться — пока́ятися, ка́ятися.

Раска́яние — каяття́.

Раскла́дка — ро́зкла́дка, ро́зклад. **-на** *податей* —

Раскла́дочный — розкла́дчий. [ро́зклад пода́тків.

Раскла́дывание — розклада́ння, ро́зкла́дка.

Раскла́дывать, разложи́ть — розклада́ти, роз(і)кла́сти, розкида́ти, розки́дати (КМ).

Раско́л — розко́л. [розко́пи.

Раско́пка — розко́пування, розкопа́ння, розко́пка,

Раскрыва́ть, раскры́ть — (*преступление*) викрива́ти, ви́крити (зло́чин), (*обнаруживать, -жить*) виявля́ти, ви́явити.

Раскрытие — (*преступления*) викривання, викриття (злочину), виявлення, вияв.
Распадение — розпад.
Распечатание — розпечатання.
Распечатывать, распечатать — розпечатувати, розпечатати, відпечатувати, відпечатати.
Распивать, распить — випивати, випити.
Распивочный — чарковий. **-но** — на питуще, чарками, на чарки, (*стар.*) на вишинк. *Продажа питей* **-но** *и на вынос* — продаж трунків (напоїв) на питуще (чарками, на чарки) та на винос.
Расписание — розпис, розклад, таблиця, список. **-ние** *движения поездов* — розпис поїздів, таблиця (розклад) руху поїздів.
Расписка — розписка, квит, квиток. *Платёжная* **-ка** — платіжна розписка, платіжний квиток (розписка про поквитування).
Расписываться, расписаться (*в чём*) — розписуватися, розписатися (на що), підписуватися, підписатися (про що). **-ся** *в получении* — розписатися на одержання (про одержання).
Распитие — питтє, випиття. *На* **-тие** — на питуще.
Расплата — розплата, заплата, виплат, поквитування.
Расплачиваться, расплатиться — розплачуватися, розплатитися (з ким), платити, заплатити (кому), квитуватися, поквитуватися (з ким). **-ся** *с долгами* — заплатити, виплатити борги (довги), вив'язатися з боргів (довгів).
Распознавать — розпізнавати, розпізнати, розізнавати, розізнати.
Располагать, расположить (*что*) — розкладати, розікласти (що), (*прилаживать*) лаштувати (що), (*распоряжаться чем*) порядкувати (чим), орудувати (чим), користати (з чого), (*иметь в распоряжении*) мати в розпорядженні (що), мати (що). *Я не* **-гаю** *и тремя рублями* — я й трьох карбованців не маю (готових). **-ть** *своим имуществом* — порядкувати своїм майном. **-ть** *своими правами* — користати з своїх прав, (*стар.*) заживати свого права.
Расположение, расположенность — (*размещение*) розкладання, (*распределение*) розклад (покоїв), уклад (матеріялу), порядок (слів); (*благосклонность*), прихильність, прихилля, схильність, ласка. *Иметь к кому* **-ние** — прихильним бути до кого. *Потерять* **-ние** — втратити ласку (прихильність). *Пользоваться чьим* **-нием** — тішитися чиєю прихильністю (ласкою), в ласці бути в кого, мати від кого ласку. *Приобресть* **-ние** — підійти під (чию) ласку, придбати (чию) прихильність. *Снискать* **-ние**, *добиться* **-ния** — підбитися під ласку, добути (чиє) прихилля.
Распорядитель — розпорядчик, розпорядник, орудар.
Распорядительность — розпорядливість.
Распорядительный — (людина) розпорядливий, (засідання) розпорядчий.
Распорядок — розпорядок, порядок, лад.
Распоряжаться, распорядиться — порядкувати, попорядкувати, верховодити (чим, над чим), заправляти (чим), загадувати, наказувати, д(ав)ати розпорядження (кому). **-ся** *по своему* — орудувати по своєму, порядок свій давати (дати) (чому), порядки свої наводити (над чим), лад свій д(ав)ати (чому).
Распоряжение — розпорядження, розпорядок (КМ), порядкування, воля, (*командование*) загад, (*приказание*) наказ, (*стар.*) розказання (АЮЗР, I, 39, 79), (*управление*) оруда, орудування (СФА, VI, 302). *Быть в чьём* **-нии** — бути (стояти) в чиїм розпорядженні, під чиїм загадом; належати кому, залежати від кого. *Завещательное* **-ние** — заповіт, духовна (-ої), духівниця. *Издать* **-ние** — розпорядитися, наказати, видати розпорядження (наказ). *На* (*в*) *личное* **-ние** — до особистого розпорядження, на власне (особисте) розпорядження (АЮЗР, 6, I, 79), (*галиц.*) до власної розпорядимости. *Правительственное* **-ние** — урядове розпорядження, урядовий наказ. **-ние** *на случай смерти* — розпорядження на випадок (на після) смерти. *Сделать* **-ние** — зробити розпорядження, загадати (що), загадати зробити (щось). *Циркулярное* **-ние** — обіжний наказ, (*циркуляр*) обіжник.
Расправа — розправа, упорання. *Короткая* **-ва** — недовга розправа, короткий (недовгий) суд.
Расправляться, расправиться — (*с кем*) розправлятися, розправитися (з ким), упорати (кого).
Расспрашивание — розпитування, розпит, випитування, випит.
Расспрашивать, расспросить — розпитувати, розпитати (ЛР, 44), допитувати, допитати, (*о мног.*) порозпитувати, (ЮГ, I, 42), випитувати, випитати, опитувати, опитати, брати (взяти) (кого) на спит, на опит.
Распределение — розподіл (-лу), розміщення, поділення. **-ние** *денег между кредиторами* — розподіл грошей поміж кредиторами. **-ние** *доказательств* — розподіл доводів. **-ние** *долгов несостоятельного по родам и разрядам* — розподіл довгів (боргів) невиплатного (невиплатника) по родах та розрядах.
Распределитель — розподільник.
Распределительный — розподільчий. **-ный** *пункт* — розподільчий пункт.
Распределять, распределить — розподіляти, розподілити, розкладати, роз(і)класти. **-ть** *налоги* — розкладати податки.
Распродавать, распродать — розпродавати, розпродати, випродувати, випродати, (*о мног.*) повипродувати; спродавати, спродати.
Распродажа — розпродаж (*м. р.*), розпродажа (*ж. р.*), розпродавання, розпродання.
Расспрос — розпит, розпитування, розпитання (ЛР, 44, СФА, VI, 468), випит, опит.
Распространение — розповсюдже[дне]ння, ширення, поширення, розпросторення. **-ние** *ложных слухов с целью вызвать недоверие к власти или дискредитировать её* — поширення брехливих (неправдивих) чуток, щоб викликати недовіру до влади або здискредитувати її.
Распространённость — поширеність, (*повсеместность*) повсюдність.
Распространитель — (по)ширитель, розповсюдник.

Распространи́тельный — пошире́нний, розтяжни́й, розпростíрний, розповсю́дний. **-ное** *толкование законов* — розтяжне́ (пошире́нне) тлума́чення зако́нів.

Распространя́ть, распространи́ть — пошир́ювати (ши́рити ЛР, 44), поши́ри́ти, розши́рювати, розши́ри́ти (ЛР, 44), розповсю́джувати (розповсю́джувати), розповсю́д(н)ити, (*о мног.*) порозповсю́джу[дню]вати; розпросто́рювати, розпросто́рити, розтяга́ти, розтягти́. *Действие закона* **-яется** *на всю страну* — чи́нність зако́ну розповсю́днюється (розтяга́ється) на ці́лу краї́ну, (*стар.*) зако́н чи́нить на ці́лу краї́ну. **-ять** *ложные слухи* — розповсю́днювати (ши́рити, поши́рювати) неправди́ві чутки́. *Обще*-**ный** *взгляд* — зага́льно розповсю́джений (зага́льний) по́гляд (ду́мка).

Ра́спря — сва́ра, чва́ра, зва́да, по́свар, супере́ка, (*склока*) колотня́, гризня́. *См.* **Раздо́р.**

Распублико́вывать, распубликова́ть — оголо́шувати, оголоси́ти, розпубліко́вувати, розпублікува́ти. **-ва́ть** *во всеобщее сведение* — оголоси́ти до (для) зага́льного ві́дома.

Распуска́ть, распусти́ть (*слухи*) — розпуска́ти, розпусти́ти (чутки́). **-ся** (*сов.*) — зледащі́ти, розледащі́ти, в леда́ще пусти́тися, розбе́ститися, розпусти́тися.

Распу́тица — безподорі́жжя, ро́зталь (-ни), ро́зталь (-ли).

Распу́тничать — розпу́т[с]но жи́ти.

Распу́тный — розпу́тний, розпу́сний. [життя́.

Распу́тство — розпу́ста, розпу́т[с]не (непоря́дне)

Распу́тывать, распу́тать, -ся — розплу́тувати, розплу́тати, -ся. **-ся** *с долгами* — заплати́ти довги́, розплати́тися, ви́плутатися з позичо́к.

Распу́тье — роздорі́жжя, перехре́стя.

Распу́щенность — ро́зпуст, розбе́щеність, (*разврат*) розпу́ста, (*провин.*) розплі́в. [Це не лю́бо́в, не коха́ння, а попро́сту розплі́в].

Распу́щенный — розпу́щений, розпу́сний, розбе́щений.

Расса́дник — розса́дник.

Расселе́ние — розсе́лення.

Расселя́ть, рассели́ть, -ся — розселя́ти, розсели́ти, -ся, (*о мног.*), поровсе́лювати, порозселя́ти, -ся. **-ить, -ся** *колониями* — осади́ти, -ся, розсели́ти, -ся (коло́ніями).

Рассе́яние — розпоро́шення, (*людности*) розсі́яння.

Рассе́янность — (*невнимат.*) розві́яність, неува́жність.

Рассе́янный — розві́яний, неува́жний.

Расска́з — оповіда́ння, о́повідь (-ди).

Расска́зчик — опові́дач (-ча).

Расска́зывать, рассказать — оповіда́ти, повіда́ти (ЛР), опові́сти́, розповіда́ти, розпові́сти́.

Рассле́дование — ро́зслід, розслі́дування, ро́звідки, розві́дування, виві́дування, (ЛР, 44) дохо́дження, (*стар.*) розізна́ння (АЮЗР, 6, I, 80; ЛР, 44), (*расспрос*) розпита́ння (СФА, VI, 468), (*стар.*) о́пит (АЮЗР, 6, I, 216), опита́ння (АЮЗР, 6, I, 256). **-ние** *преступления* — дохо́дження (ро́зслід) зло́чину.

Рассле́дывать, рассле́довать — розслі́дувати, розслі́ди́ти, розві́дувати, розві́дати, виві́дувати, ви́відати (що), дізнава́ти (-ся), дізна́тися (про що), дохо́дити, дійти́ (чого́), (*расспрашивать*) розпи́тувати, (*стар.*) о́пит чини́ти (АЮЗР, 6 I, 216).

Рассмотре́ние — ро́згляд, (ЛР, 44) розгляда́ння. *К* **-нию** *и исполнению* — до ро́згляду та до ви́конання.

Рассма́тривать, рассмотре́ть — розгляда́ти, розгля́нути (що), роздивля́тися, роздиви́тися (в чо́му). **-е́ть** *иск* — розгля́нути по́зов, (*стар.*) по́зов одсуди́ти (ЧСР).

Рассро́чивать, рассро́чить — розклада́ти, розкла́сти на стро́ки, відклада́ти, відкла́сти (платі́ж).

Рассро́чка — розстро́чка, відкла́д, ви́плат, спла́т ра́тами. *Купить с* **-кой** — купи́ти на ви́плат, на спла́т ра́тами.

Расстоя́ние — ві́ддаль (-ли), відда́лення, ві́дстань (-ни), віддале́гість, (*протяжение*) про́тяг, про́сторі[о]нь. *Находящийся на* **-нии** — дале́кий. [Село на сім версто́в дале́ке од мі́ста]. *На* **-нии** *стольких вёрст отсюда* — (за) сті́льки верстов відсі́ля́.

Расстра́ивать, расстро́ить — розла́днувати, розладна́ти (розла́дити), розстро́ювати, розстро́ї́ти, (з)руйнува́ти. **-ить** *нервы* — розто́ргати (розто́рсати, розбудора́жити) не́рви (кому́), знервува́ти (кого́). **-ть** *хозяйство* — зруйнува́ти господа́рство, призвести́ господа́рство до руї́ни.

Расстре́л — ро́зстріл, розстрі́лювання, (*сов.*) розстрі́ляння. [стрі́лити (розстріля́ти).

Расстре́ливать, расстреля́ть — розстрі́лювати, роз-

Расстро́йство — ро́зстрій (-рою), розладна́ння, руї́на, (*беспорядок*) нела́д, неспо́кій, (*несогласие*) незго́да. **-во** *здоровья* — втра́та (зіпсуття́) здоро́в'я. *По* **-ству** *здоровья* — че́рез утра́чене здоро́в'я. **-во** *умственное, психическое* — розумо́ве, психі́чне забу́рення, помі́ша́ння ро́зуму.

Рассуди́тельность — розсу́дливість, розва́жність.

Рассуди́тельный — розсу́дливий, розсу́дний, розва́жливий, розва́жний. **-но** — розсу́дливо[но], розва́жливо[жно].

Рассу́док — розсу́док, ро́зум, (*понимание*) тя́ма, (*толк*) глу́зд. *В здравом* **-ке** — при до́брім ро́зумі. *Лишить* **-ка** — позба́вити ро́зуму (кого́), (*вульг.*) одби́ти тя́мки (кому́), глу́зда одби́ти (кому́). *Лишиться* **-ка** — позбу́тися ро́зуму, (*вульг.*) з глу́зду зсу́нутися, збезглу́зді́ти, глу́зду одби́тися.

Рассужда́ть, рассуди́ть — міркува́ти, поміркува́ти, (*мудрить*) розумува́ти, мудрува́ти, (*внимательно обдумать*) розміркóвувати, розміркува́ти (що *и* над чим), (*обсудить*) обміркува́ти, (*разобрать чьё дело*) розсуди́ти (кого́ з ким), розібра́ти (чию́) спра́ву, (*стар.*) розправля́ти, розпра́вити (ЛР, 44); (*решить*) покла́сти, постанови́ти, ухвали́ти.

Рассужде́ние — міркува́ння, (*мудрение*) розумува́ння, мудрува́ння, (*учёное сочинение*) ро́звідка (на сту́пінь до́ктора).

Рассчи́тывать, расче́сть — роз[ви]рахо́вувати, [ви]рахува́ти (прибу́тки, відсо́тки), вилі́чувати, (лі́чи́ти), ви́лічити (злі́чи́ти), (*учитывать, учесть*) обчисля́ти, обчисли́ти (моме́нт, всі спромо́ги), (*на кого, на что*) рахува́ти (на ко́го, на що), поклада́тися (на ко́го), упова́ти (на

що). **-нный** *на неведение* — обчислений (розрахований) на незнання. **-тать** *кого* — звільнити, одправити кого, порахувати кого. **-аться** — по[роз]рахуватися (з ким), облічитися.

Рассылать, разослать — розсилати, розіслати, (*о мног.*) порозсилати.

Рассылка — розсилання, розіслання, розсилка.

Рассыльный — розсильний, посланець, (*курьер*) вістовець. **-ная** *книга* — розсильна книга, розносна книга.

Растение — рослина, (*собир., растительность*) порость (-ли).

Расти — рости, виростати, зростати. **-щий** *лес* — живий (живорослий) ліс. **-щее** *дерево* — живе (живоросле) дерево.

Растление — розтління.

Растлитель — розтлитель.

Растлить — розтлити.

Расторгать, расторгнуть — розв'язувати, розвязати, роз'єднувати, роз'єднати, (*порвать*) зривати, зірвати (умову, відносини) (з ким), розривати, розірвати (умову, шлюб).

Расторжение — розірвання (умови), зірвання, роз'єднання. **-ние** *условия* — розірвання (зірвання), (*нарушение*) зламання (умови).

Расточать — марнувати, гайнувати (добро), марно тратити, переводити, (*провинц.*) марнічити (майно). [від (-воду).

Расточение — (з)марнування, (з)гайнування, перевід (-воду).

Расточитель — марнотрат, марнотрат[в]ець.

Расточительность — марнотрат[в]ство.

Расточительный — марнотратний, марнотравний. **-но** — марнотратно.

Растравлять, растравить — роз'ятрувати, роз'ятрити, вередити, розвередити (рану, виразку).

Растрата — розтрата (КМ), (*расточение*) перевід (-воду). **-та** *вверенного имущества* — розтрата дорученого добра (майна), перевід дорученого добра (майна).

Растрачивать, растратить — розтрачувати (тратити), розтратити, переводити, перевести.

Раструска — розтрус (зерна), розтруска.

Растягивать, растянуть — розтягати, розтягти, розволікати, розволокти.

Растяжение — розтягнення, розтяг, (*растяжённость*) розтяглість.

Растяжимость — розтяжність, розтягливість.

Растяжимый — розтяжний, розтягливий.

Растянутость — розволіклість, розтяглість, розтягненість.

Расхищать, расхитить — грабувати, пограбувати, шарпати, розшарпати (СФА, VI, 459), розкрадати, порозкрадати, плюндрувати, сплюндрувати.

Расхищение — зграбування, розкрадання, розкрад, розкрадіння, сплюндрування.

Расход — видаток, (*мн.*) видатки (-тків), трата, (КМ), витрата, (*иждивение*) кошт (ЧСР). *Мелкий* (*-кие*) **-ход(-ы)** — дрібні видатки. **-ход** *и приход* — видатки та прибутки. *Смета* **-дов** — обрахунок на видатки, кошторис видатків. *Снести на* **-ход** — списати на видатки.

Расходиться, разойтись — розходитися, розійтися, (*не совпасть, не совпадать*) розбігатися, розбігтися, не збігатися, не збігтися, не згоджуватися, не згодитися.

Расходный — видатковий. **-ная** *книга* — книга видатків. **-ный** *ордер* — видатковий ордер.

Расходование — витрачання, видаткування.

Расходовать — витрачати (тратити), видаткувати.

Расходчик — (*приходорасходчик*) видавник, платник. [(*несогласие*) незгода.

Расхождение — розбіжність (в цифрах, в думках),

Расценивать, расценить — цінувати, поцінувати, розцінювати, розцінити.

Расценка — цінування, розцін, розцінка.

Расчёт — розрахунок, рахуба, (*счёты*) рахунки, (*смета*) обрахунок, (*увольнение*) порахунок, звільнення, (*стар.*) одправа (АЮЗР, 6, I, 397). *Дать кому* **-чёт** (*уволить*) — відпустити (звільнити, одправити) (кого), (порахувавшись), (*стар.*) дати кому одправу (АЮЗР, 6, I, 397), (*только как руссизм*) рощитати (кого). *До* **-та** — до розрахунку. *Нет никакого* **-та** — нема жадної рахуби (вигоди), нема жадних виглядів, (*видов*). *Обмануться в* **-те** — в рахунках (в рахубі) помилитися. *Плохой* **-чёт**! — погана рахуба! *Получить* **-чёт** (*посчитаться*) — розрахуватися, порахуватися. *Принять в* **-чёт** — взяти (щось) на увагу, до уваги, до рахуби.

Расчётливость — обрахованість, рахубність, (*осмотрительность*) оглядність, (*бережливость*) ощадливість, ощадність, (*хозяйственность*) господарність.

Расчётливый — обрахований, рахубний, (*осмотрительный*) оглядний, (*бережливый*) ощадливий, ощадний.

Расчётный — (роз)рахунковий. **-ная** *книга* — розрахункова книжка, книжка розрахунків.

Расчисление — розчислення, обчислення, розрахування, (*смета*) обрахунок.

Расчислять, расчислить — розчислюва[ля]ти, розчислити, розраховувати, розрахувати, обчислювати (обчисляти), обчислити, розлічувати, розлічити.

Расчистка — розчищення, розчистка (лісу), корчування, (*сов.*) викорчування.

Расширение — розширення, розтяг.

Расширять, расширить — поширшувати, поширшити (одежу), (*деятельность*) по[роз]ширяти, по[роз]ширити, (*силу закона*) розтягати, розтягти (чинність закону), розпросторювати, розпросторити. **-ся** — ширшати, (*распространяться*) поширюватися, розширюватися кудись, розтягатися (на що).

Ратифицировать — ратифікувати, зратифікувати, стверджувати, ствердити (умову).

Ратуша — ратуша.

Рацион — пайка (фуражу).

Рачительность — пильність, старанність, дбалість, дбайливість, горливість, упадливість.

Рачительный — пильний, старанний, дбалий (АЮЗР, 6, I, 83), дбайливий, горливий, упадливий.

Рвать, разорвать — рвати, порвати, дерти, подерти, (*на куски*) шматувати, пошматувати; (*блевать*) ригати, блювати. **-ся** *к чему* — поривatися, змагатися, пнутися до чого.

Рвéние — горли́вість, стара́нність; порива́ння до чо́го.
Рво́та — блюва́ння, блюво́та.
Реабилитáция — ре(г)абіліта́ція.
Реабилити́ровать — ре(г)абілітува́ти, зре(г)абілітува́ти (кого́), поверта́ти, поверну́ти (кому́) права́, [честь.
Реаги́рование — реагува́ння.
Реаги́ровать — реагува́ти, зреагува́ти (на що), відгука́тися, відгукну́тися (на що).
Реа́кция — реа́кція.
Реализова́ть — реалізува́ти, зреалізува́ти, (*осуществлять*) здійсн[юва]я́ти, здійсни́ти. [сний.
Реа́льный — реа́льний, (*действительный*) дій-
Ребёнок — дити́на, (*ребятишко*) дитинча́ (-ча́ти), (-*чек*) дитиня́тко. *Внебрачный* -**нок** — позашлю́бна дити́на, дити́на непра́вого ло́жа (неправоло́жна), (*вульг.*) байстру́к, байстря́ (-я́ти). *Грудной* -**нок** — немовля́тко, колис-
Ревизио́нный — ревізі́йний. [кова дити́на.
Реви́зия — реві́зія, пере́вір(ка). -**зия** *населения* — пере́пис лю́дности, ревізія (10-та ревізія).
Ревизова́ть — ревізува́ти, обревізува́ти (зревізува́ти), перевіря́ти, переві́рити, перегляда́ти, пере-
Ревизо́р — ревізо́р. [гля́нути.
Реви́зский — ревізі́йний. -**кая** *сказка* — ревізі́йний спис.
Ревни́вый — за́здрісний, за́здрий, (*к делу*) ре́вний (*см.* **Ре́вностный**).
Ревнова́ть (*кого к кому*) — ревнува́ти, приревнува́ти (кого́ до ко́го), приклада́ти, прикла́сти (кого́ до ко́го), притуля́ти, притули́ти (чию́ ду́шу до ко́го), виявля́ти за́здрість (су́проти ко́го), (*о чём*) дба́ти (про що), ма́ти ре́вність (до пра́ці), ре́вно працюва́ти (для ко́го, для чо́го).
Ре́вностный (-**но** *относящийся*) — ре́вний, запопа́дливий, упа́дливий, дба́йливий, щи́рий (робітни́к), горли́вий (до пра́ці, до радя́нської вла́ди). -**но** — ре́вно, запопа́дливо, дба́йливо, горли́во. -**ное** *отношение к делу* — ре́вність, горли́вість (ЖО, 18).
Ре́вность (*к делу*) — горли́вість (до спра́ви), (*в любви, дружбе*) ре́внощі, за́здрість.
Революцио́нный — революці́йний.
Револю́ция — револю́ція.
Рега́лии — рега́лії (прибу́тки держа́вні), (*драгоценности*) клейно́ди (ві́йська запоро́зького).
Ре́гент — ре́гент, (*вульг.*) ре́ент (в хо́рі).
Ре́гентство — ре́гентство. *Пребывание в* -**ве** — регентува́ння. *Во время* -**ства** — за регентува́ння (*напр.* Бі́ронового).
Регистра́тор — регістра́тор (у канцеля́рії), (*стар.*) реєстра́тор. [рії), реєстрату́ра.
Регистрату́ра — регістрату́ра (ві́дділ у канцеля́-
Регистра́ция — регістра́ція, регі́стрування (запи́сування, занесе́ння до спи́сків).
Регла́мент — регла́мент, пра́вила (заве́дений поря́док) в які́йсь устано́ві.
Регламента́ция — регламента́ція, регламентува́ння, заве́дення пе́вного поря́дку.
Регламенти́ровать — регламентува́ти, зарегламентува́ти, впорядко́вувати, впорядкува́ти (пра́цю в устано́ві).
Регре́сс — регре́с (по́ступ не впере́д, а наза́д). *Право* -**са** — пра́во регре́су. *Право* -**са**, *векселенадписателя, оплатившего вексель, к векселедателю* — пра́во векселедержа́вця, що оплати́в ве́кселя, вимага́ти від векселеда́вця поворо́ту запла́ченого.
Регули́рование — регулюва́ння, впорядкува́ння.
Регули́ровать — регулюва́ти, врегулюва́ти, впорядко́вувати, впорядкува́ти, заво́дити (заве́сти) поря́док (у пра́ці, в устано́ві).
Регуля́рный — регуля́рний, пра́вильний (що ро́биться в пе́вний, призна́чений час).
Редакти́рование — редагува́ння, (*сов.*) вредагува́ння (умо́ви). [кни́жку).
Редакти́ровать — редагува́ти, зредагува́ти (умо́ву,
Реда́ктор — реда́ктор. [дагува́ння.
Реда́кция — реда́кція, (*редактирование*) (з)ре-
Рее́стр — ре́єстр. *Записанный в* -**е́стр** — зареєстро́ваний, до ре́єстру впи́саний.
Ре́зать — рі́зати, (*сов.*) порі́зати, (*хлеб*) кра́яти, покра́яти, (*срезывать*) стина́ти, стя́ти.
Резе́рв — резе́рва, запа́с, запасне́ ві́йсько.
Резе́рвный — резерво́вий, запасни́й (капіта́л).
Резиде́нт — резиде́нт (політи́чний представни́к яко́ї-не́будь держа́ви в і́ншій держа́ві).
Резиде́нция — резиде́нція (мі́сце перебува́ння).
Резня́ — різани́на, різня́.
Резолюти́вный — резолюти́вний (части́на ви́року).
Резолю́ция — резолю́ція.
Резо́н — ра́ція, слу́шність. *Он имеет* -**о́н** *так думать* — він ма́є ра́цію так ду́мати.
Резо́нный — слу́шний, що ма́є ра́цію. *Это* -**но** — це слу́шно, це ма́є ра́цію.
Результа́т — результа́т, ви́слід, (*последствие*) на́слідок, (*достижение*) здобу́ток. -**том** *этого было то, что* — на́слідком з цьо́го було́ те, що.., на́слідки з цьо́го були́ такі́. *Из этого не получилось никакого* -**та** — з цьо́го нічо́го не ви́йшло.
Резюме́ — резюме́ (*напр.* з промо́ви попере́дніх промо́вців або із змага́ння сторі́н).
Резюми́ровать — резюмува́ти, зрезюмува́ти.
Рейд — рейд (мі́сце перед по́ртом).
Рейс — пере́їзд, по́дорож (-жи), рейс (*м. р.*).
Река́ — рі́ка́, рі́чка. *Сплавная* -**ка** — сплавна́ рі́чка. *Судоходная* -**ка** — судохі́дна рі́чка.
Рекамбие́нт — рекамбіє́нт. [на стро́к).
Река́мбио — река́мбіо (пеня́ за неопла́ту ве́кселя
Реквизи́ровать — реквізува́ти, зреквізува́ти.
Реквизицио́нный — реквізиці́йний.
Реквизи́ция — реквізи́ція (відібра́ння майна́, житла́, на держа́вні чи грома́дські потре́би).
Рекла́ма — рекла́ма, рекламува́ння.
Реклами́ровать — рекламува́ти.
Рекогносциро́вка — розві́дини, ча́ти.
Рекоменда́тельный — рекомендаці́йний, (*зап.*) поруча́льний, руча́льний (лист).
Рекоменда́ция — рекоменда́ція, рекомендува́ння.
Рекомендова́ть — рекомендува́ти (кого́, що), ра́дити (комусь щось зроби́ти). [новобра́нчик.
Ре́крут — ре́крут, (*вульг.*) не́крут, новобра́нець,
Ре́крутский — ре́крутський, (*вульг.*) не́крутський. -**кий** *набор* — ре́крутський набі́р. -**кая** *повинность* — ре́крутська пови́нність, рекру́тчина.
Религио́зность — релігі́йність (-ости).

Религиозный — релігійний.
Религия — релігія, віра.
Рельеф — рельєф, горорізьба. [виразність (думки).
Рельефность — рельєфність; (*определённость*)
Рельефный—рельєфний, опуклий; виразний (думка).
Рельса — рейка. *На* -**сах** (*железной дороги*) — на колії.
Реляция — реляція, донесе[і]ння (військове).
Ремесленник—реміснйк (АЮЗР, 8, V, 88; ЛР, 44). -**ник** *цеховой* — цеховик, цеховий.
Ремесленничество — ремісництво.
Ремесленный — реміснйй, (*вульг.*) рукомесний. -**ный** *цех* — ремісницький цех.
Ремесло — ремество, (*вульг.*) рукомесло, рукомество, (*стар.*) ремесло. *Каким он занимается* -**лом**? — яке ремество він має? *Какое* -**ло** *он знает*? — яке він ремество в руках має? яке ремество він знає? *Занятие* -**лом** — ремісникування, (*портняжным*) кравцювання, (*слесарским*) слюсарювання (*и т. д.*, *с окончанием* -ування, -ювання). *Кровельное* -**ло** — бляхарство. *Печное* -**ло** — мулярство. *Портняжное* -**ло** — кравецтво. *Плотничье* -**ло** — теслярство. *Слесарное* -**ло** — слюсарство. *Столярное* -**ло** — столярство.
Ремонт — ремонт, поправа (АЮЗР, 6, I, 464), направа (АЮЗР, 6, I, 375), (*обновление*) понова. [ляння, поправа.
Ремонтирование — ремонтування, ремонт; поправ-
Ремонтировать — ремонтувати, поремонтувати, поправляти, поправити; (*обновлять*) поновляти, поновити. [ревертень.
Ренегат — ренегат, перекинчик, перекидчик, пе-
Рента — рента (*напр.* земельна), прибуток.
Рентный — рентовий. -**ный** *налог* (*на землю*)— рентовий податок. [перебудування
Реорганизация — реорганізація; (*перестройка*)
Репатриант — репатріянт (той, що повертається до своєї держави). [держави).
Репатриация — репатріяція (повернення до своєї
Репетиция — репетиція, повторення (згоди, умови).
Реплика—репліка, одповідь (-ди), (*возражения*) заперечення.
Репортаж — репортаж (подавання до часопису відомостей про з'їзди, судові засідання, про нещасливі випадки, то-що).
Репортёр — репортер (той, що подає до часопису відомості про з'їзди, про судові засідання, про нещасливі випадки, то-що).
Репрезентант — репрезентант, представник.
Репрессалии — репресалії (ворожі заходи однієї держави проти другої, коли тая порушить її право).
Репрессивный — репресійний, утискливий. *Принять* -**ные** *меры против кого* — вжити репресійних заходів проти кого, натиснути на кого, нагнітити кого.
Репрессия — репресія, утиск, нагніт (-ту), кара.
Рептилия — рептилія, рептилька, підплачене писання.
Репутация — репутація, слава. *Дурная* -**ция** — недобра (лиха) слава, неслава. *Испортить свою* -**цию** — накинути (натягти) на себе недобру славу. *Испортить чью* -**цию** — підкопатися під чию славу. *Пользоваться дурной* -**ей** — у неславі бути, мати недобру славу, тішитися недоброю славою. *Хорошая* -**ция** — добра слава. [книга рахунків.
Рескoнтро (*итал.* riscontro) — рисконтро,
Республика — республіка, (*о старой Польше*) Річ Посполита. -**ка** *автономная* — автономна республіка. *Аристократическая* -**ка** — аристократична республіка. *Демократическая* -**ка** — демократична республіка. *Социалистическая советская* -**ка** — соціялістична радянська республіка. *Союз Советских Социалистических* -**ик** — Союз Радянських Соціялістичних Республік. *Федеративная* -**ка** — федеративна республіка.
Республиканский — республіканський.
Реставрация — реставрація, (з)реставрування, відновлення, поновлення, оновлення.
Реституция — реституція (повернення до попереднього стану).
Реторсии — реторсії (ворожі заходи однієї держави проти другої, коли тая порушить економічні її інтереси).
Референдарий — референдар (-р.), (*докладчик*) доповідач (при якійсь установі).
Референдум — референдум; подання.
Реформа — реформа; зміна, переміна.
Реформатор — реформатор; той, що робить зміну.
Реформировать — реформувати, зреформувати.
Рецензировать — рецензувати, зрецензувати.
Рецензия—рецензія; (*мнение*) думка (про якийсь
Рецепт — рецепт. [твір).
Рецепция — рецепція, засвоєння (права), (*напр.* римського в Германії).
Рецидив — рецидив(а), поворот, повернення. -**див** *преступления* — рецидив(а) злочину, вчинення такого самого злочину або однорідного вдруге. -**див** *неграмотности* — рецидив(а) неписьменности, поворот до неписьменности.
Рецидивист — рецидивіст (той, що знову вчинив такий самий або однорідний злочин).
Реципировать — реципувати, зреципувати, засвою-
Речка — річка. [вати, засвоїти (право).
Речной — річний, річковий (право).
Речь — мова (ЛР, 44); промова; слово; (*беседа*) розмова. *Не о том* **речь** — не про те мова (йде). **Речь** *защитительная* — промова оборонна, слово захисту. **Речь** *обвинительная* — слово обвинувачення. **Речь** *прокурора* — прокуророва промова. *Произнести* **речь** — сказати промову.
Речистый — промовистий, (*ирон.*) балакучий, укладливий.
Решать, решить — рішати (вирішати), вирішити (справу), (*вопрос*) розвязувати, розвязати (питання *и т. п.*) (КМ); постановляти, постановити; (*утверждать*) ухваляти, ухвалити; (*полагать, положить*) покладати, покласти; (*остановиться на чём*) стати на чім. -**ть** *дело окончательно* — розвязати (вирішити) справу остаточно, без пересуду (КМ). -**ся** (*осмеливаться*) — зважуватися, важитися (ЛР, 44), на[з]важитися (на щось). *Не* -**ся**

(*колебаться*) — вагатися, не наважуватися. **-щий** *голос* — вирішальний, ухвальний голос. (*дающий перевес*) переважний голос. *Участие в собрании с правом* **-щего** *голоса* — участь у зібранні з повним (вирішальним) голосом. **-нный** *судом* — вирішений на суді, суджений (ЧСР).

Решение — вирішення, рішенець, (*разрешение*) розвязання (справи, питання), розвязок, (*стар.*) розвяз (ЧСР; КМ), (*приговор*) вирок (АЮЗР, 6, I, 16), (*постановление*) постанова, ухвала. (*заключение*) висновок, (*мнение*) розсуд, (*стар.*) розсудок (АЮЗР, 6, I, 220). *Вынести* **-ние** *по делу* — розвязати справу, видати (постановити) вирок у справі, розсудити справу, (*стар.*) виректи. *Рассмотрев дело, суд вынес такое-то* **-ние** — розглянувши справу, суд отакий-о у ній вирок видав (постановив); суд вирік так. **-ние** *должно сохранить свою силу* — вирок має бути в своїй силі захований (ТОК, III, 117). *Законная сила* **-ния** — законна сила вироку, правна сила вироку. *Заочное* **-ние** — позаочний вирок, позаочне вирішення справи. *Об'явление* **-ния** — вироголошення (оголошення) вироку. *Окончательное* **-ние** — остаточний вирок, (*стар.*) вирок без пересуду. **-ние** *в окончательной форме* — (вирішення в остаточній формі), мотивований вирок, угрунтований вирок. *Основания* **-ния** — підстави до вироку. **-ние** *в письменной форме* — писаний вирок, вирок на письмі, писане (листовне) вирішення. *Поворот исполнения* **-ния** — повернення того, що виконано було за судовим вироком, до попереднього стану. **-ние** *по существу* — вирок по суті справи, (*стар.*) головний вирок. *Состоялось* **-ние** — вирок постановлено, одбулося вирішення. *Толкование* **-ния** — тлумачення вироку. *Условия законности* **-ния** — умови для правосильности вироку.

Решётка — ґрати, плетані вікна; (*ограда*) штахети; (*в монете*) решка. *Посадить за* **-ну** — заарештувати, посадити за ґрати, за плетяні вікна.

Решимость, решительность — рішучість, зважливість, відвага.

Решительный — рішучий, зважливий, наважливий (Нечуй-Лев.); відважний; (*окончательный*) остаточний; (*последний*) останній. *Сказать* **-ное** *слово* — сказати остаточне слово, сказати наодруб (= *на отрез*). **-но** — рішуче, зважливо, відважно; наодруб; (*совсем*) зовсім, цілком, абсолютно. **-но** *ничего нет* — тут анічогісінько [немає.

Рига — клуня, стодола.

Ризница — ризниця.

Риск — риск, (*гал.*) ризико, (*опасность*) небезпека, (*сомнительность*) непевність. **Риск** *при купле-продаже* — риск у купівлі-продажу.

Рискованный — рискований, рисковитий, (*гал.*) ризикований, (*опасный*) небезпечний, (*сомнительный*) непевний. **-ный** *шаг* — рискований крок, небезпечний вчинок.

Рисковать, рискнуть — рискувати, зарискувати, (*гал.*) ризикувати (на що, чим), пускатися, пуститися (на що), важитися, зважитися (на що), іти, піти на щастя. **-ать** *своей головой* — важити своєю головою. [малюнок.

Рисунок — (*чертёж*) рисунок, (*картина*)

Ров — рів (*р.* рову), (*канал*) рівчак, (*сапёрн.*) [фоса.

Ровность — рівність (-ости), рівнота.

Ровный — рівний; (*гладкий*) гладенький; (*плавный*) плавкий. **-но** — рівно, як-раз. **Поровну** — нарівно.

Рогатый — рогатий. **-тый** *скот* — (рогата) худоба, товар, (*стар.*) рогатизна. **-тый** *муж* — рогач.

Род — рід (*р.* роду), плім'я, коліно; порода, порiддя; (*отрасль*) галузь (-зи). **Род** *занятия* — праця (*точнее* — рід праці), (*специальность*) фах, спеціяльність.

Родильница, роженица — породіл(л)я (СФА, VI, 208), (*зап.*) поліжниця.

Родильный — породільний, поліжничий. **-ный** *дом* — породільний дім, родільний дім.

Родимый (*врождённый*) — від роду, природжений, родимий. **-мое** *пятно* — родимка, родинка. [(*зап.*) вітчизна.

Родина — рідний край, рідна країна, батьківщина,

Родители — батьки (-ів), батько-мати. *Наследство после* **-лей** — батьківщина.

Родитель — батько, породитель, родилець (-льця).

Родительница — мати, породителька, родиля, (*провинц.*) порожденниця (Чуб. V, 847).

Родительский — батьківський, батьків-материн, вітцівський, вітцевий, матірній, матчин.

Родить — родити, (с)породити, народити, плодити, сплодити (ЛР, 44; СФА, VI, 119).

Родной — рідний, (*кровный*) кревний. **-ные** — рідні, родичі, родаки, рідня, рід (*р.* роду), кревні. **-ной** *язык* — рідна (матерна) мова, материнська (матірня) мова.

Родовой — родовий, (*стар.*) дідизний, дідичний (АЮЗР, 6, I, 424), отчизний (АЮЗР, 6, I, 265). **-вое** *имение* — родовий маєток, дідизна. **-вая** (*по роду дел*) *подсудность* — родова підсудність.

Родовспомогательный (*родильный*) — (по)родільний, поліжничий. **-ное** *заведение* — (по)родільний (поліжничий) дім.

Родоначальник — родоначальник, праотець (у роді).

Родословие — родовід (-оду).

Родословный — родовідний. **-ная** — родовід (-оду), родопис. **-ная** *книга* — книга родоводу.

Родственник — родич, родак, рідняк; кревний (ЛР, 44; СФА, VI, 88, 104), кревняк. [пичка.

Родственница — родичка, родачка, кревна, крев-

Родственность — спорідненість, споріднення, рід-

Родственный — споріднений. [ність.

Родство — споріднення; кревність, покревність **-во** *по боковой линии* (*боковая линия* **-ва**) — бічне коліно споріднення. *Восходящая линия* **-ва** — горове (висхідне) коліно споріднення. *Нисходящая линия* **-ва** — низове (низхідне) коліно споріднення. *Прямая линия* **-ва** — пряме коліно споріднення (діти, онуки, правнуки).

Ро́ды — ро́ди, роди́во, пологи́, (*и ед.*) полі́г. *Лежать в* **-дах** — в полога́х лежа́ти. *Преждевременные* **-ды** — передча́сні ро́ди (пологи́).
Рожда́емость — пароджé́ність, народи́мість.
Рожда́ть, роди́ть — роди́ти, породи́ти (зроди́ти, народи́ти), привести дити́ну. *Преждевременно* **-дить** — ски́нути дити́ну, передча́сно породи́ти.
Рожде́ние — наро́дження, роди́ни. *Место* **-ния** — роди́нне мі́сце. *От* **-ния** — зро́ду.
Ро́зга — рі́зка, лози́на, ду́бчик.
Ро́зница — ро́здріб (-обу), роздрі́бна́ торго́вля. *В* **-цу** — на-ро́здріб.
Ро́зничный — роздрі́бний, (про́даж) на-ро́здріб. *Продажа товара оптом и в* **-цу** — про́даж кра́му (това́ру) гурто́м і на-ро́здріб.
Рознь — ро́збрат, незго́да, сва́ри, рі́знь (*р.* ро́зни).
Ро́зыгрыш — ро́зигри[а]ш, ро́зигри.
Ро́зыск — ро́зшук, розшу́кування, виві́дування, розві́дування. *Уголовный* **-ыск** — ка́рний ро́зшук.
Розыскно́й, *см.* **Разыскно́й**.
Роня́ть (*сов.* **урони́ть**) — пуска́ти (*сов.* упусти́ти), рони́ти (сльозу́), (*терять*) тра́тити (*напр. достоинство* — гі́дність). *Это* **-ло** *его в общественном мнении* — це підкопа́ло його́ пова́гу в оча́х громадя́нства, це пошко́дило йому́ серед громадя́нства, в оча́х громадя́нства, не ста́ли його́ за це лю́ди до́брим сло́вом покли́кати.
Ро́пот — ре́мство, ре́мствування, нарі́кання (ЛР, 44).
Ропта́ть — ре́мствувати, нарі́кати (ЛР, 44), (*стар.*) ропота́ти (ЛР, 44).
Роско́шный, -но — розкі́шний, розкі́шно, пи́шний, пи́шно, (*прекрасный*) прега́рний, прега́рно, чудо́вий, чудо́во. **-но** *жить* — в розко́шах (пи́шно) жи́ти.
Ро́скошь — ро́зкіш (-коши), розко́ші, пишнота́. *Предметы* **-ши** — ре́чі (предме́ти) розко́шів.
Ро́спись — ро́зпис, реє́стр, спи́сок. *Поколенная* [**-пись** — родові́дна табли́ця.
Ро́спуск — ро́зпуск.
Рост — зрі́ст (*р.* зро́сту). [Зрі́ст грома́дської сві́домости], рі́ст (*р.* ро́сту); ли́хва (відсо́тки).
Ростовщи́к — лихва́р (-ря́), лихва́р (-ра́), (*кулак*) глита́й, проце́нтщик.
Ростовщи́ческий — лихва́[я]рський.
Ростовщи́чество — лихва́[я]рство.
Рот — рот (*р.* ро́та), уста́.
Рубе́ж — грани́ця, кордо́н, *см.* **Грани́ца**.
Рубе́ц (*шрам*) — шрам (АЮЗР, 6, І, 556), рубе́ць (-бця́), пруг, пружо́к, сму́га.
Руби́ть — руба́ти, (*сов.*) зруба́ти, (*зап.*) тя́ти, відтя́ти. **-ная** *рана* — ру́бана ра́на, тя́та ра́на.
Ру́бка — руба́ння, ру́банка, по́руб, ви́руб; ста́влення, будува́ння (ха́ти). **-ка** *леса* — ру́банка лі́су, по́руб (ЧСР).
Ру́брика — ру́брика (ро́зділ, підро́зділ, графа́).
Ру́гань — ла́йка, лихослі́в'я. *См.* **Руга́тельство**.
Руга́тельный — лайли́вий.
Руга́тельство — ла́йка, (*стар.*) лайба́ (ЛР, 44).
Руга́ть, ругну́ть — ла́яти (ЛР, 44), нала́яти, лайну́ти. **-ть** *непристойными словами* — ла́яти (паску́дити) неподо́бними слова́ми.
Руда́ — руда́.
Рудни́к — ру́дня, рудоко́пня, рудоко́пи (-пів), копа́льня.
Рудоко́п — шахта́р (-ря́), гірни́к.
Ружьё — рушни́ця. *Заряжать* **-жьё** — набива́ти рушни́цю.
Рука́ — рука́. *Наложить на себя* **-ки** — накла́сти на се́бе ру́ки, смерть собі́ заподі́яти (зроби́ти), позба́вити себе́ життя́, вкороти́ти собі́ ві́ку. *Не чист на* **-ку** — хапки́й, на ру́ку хапки́й, (*вороватый*) злодійкува́тий. *Передать в чьи* **-ки** — відда́ти до чиї́х рук. *Приложить свою* **-ку** — ру́ку свою́ прикла́сти, (*подписать*) підписа́ти руко́ю вла́сною.
Руководи́тель — керма́нич, кері́вник, проводи́р (-ря́), провідни́к, ору́да́р (-ря́), (*зачинщик*) призво́дець, приві́дця (АЮЗР, 6, І, 387).
Руководи́тельный, руково́дственный — провідни́й.
Руководи́тельство — про́від (-воду), керува́ння, кері́вни́цтво, (*зачинщичество*) при́від (-воду).
Руководи́ть, руководи́тельствовать — про́від (пе́ред) ве́сти (над ким), керува́ти, кермува́ти, прово́дити (чим), (*о зачинщиках*) при́від дава́ти (кому́).
Руково́дство (*руководительство*) — керува́ння, про́від, при́від (-воду), (*книжка*) підру́чник (шкільни́й), пора́дник. *Взять под своё* **-во** — взя́ти (кого́) під своє́ керува́ння, під ру́ку свою́. *К сведению и* **-ву** — до ві́дому та до керува́ння, до ві́дому та до дотри́мування (= *к соблюдению*); (*руководствоваться*) керува́тися (чим), прово́дитися (чим).
Руководя́щий — провідни́й. **-щее** *начало закона* — провідні́ при́нципи (постано́ви) зако́ну.
Ру́копись — руко́пис, (*оригинал*) перво́пис.
Рукоприкла́дство — рукоприкла́дство, пі́дпис руки́, підписа́ння.
Рукоприкла́дчик — рукоприкла́дач, рукоприкла́дник, рукопідпи́сач, підпи́сач на духі́вни́ці.
Рулево́й — керма́нич, стерни́к, стерни́чий, стерн[ови́й.
Руль — ке́рма, стерно́, трепло́ (на плота́х).
Ру́сло́ — рі́чи́ще, русло́, кори́то, ло́но.
Руча́тельство — запору́ка, зару́ка, пору́ка.
Руча́ться — ручи́тися (ЛР, 44), поручи́тися.
Ручно́й — ручни́й. **-ная** *кладь* — ручна́ кладь, паку́нок.
Ры́бный — ри́бний. **-ная** *ловля* (*промысл*) — риба́льство, (*место*) риболо́вля, риболо́вня, риба́льня, (*стар.*) риболо́ви (АЮЗР, 6, І, 78). **-ный** *торговец* — ри́бний торгове́льник, ри́бник.
Рыбово́дство — ри́бництво.
Рыболо́в — риба́лка, риба́к.
Рыболо́вство — риба́льство. *Заниматься* **-вом** — риба́льчити, рибалкува́ти.
Рыбопромы́шленник — ри́бний промисло́вець, ри́бник.
Ры́нок — ри́нок, база́р, (*площадь*) торг, (*скотный, сенной, зерновой*) торго́виця. *Вести на* **-нок** — ве́сти на торг, на база́р. *Толкучий* **-нок** — точо́к, танди́та, торго́виця. *Хлебный* **-нок** — (*как экономич. термин*) хлі́бний ри́нок, (*площадь*) жи́тній база́р.
Ры́ночный — ринко́вий, база́рний, торго́в(е́льн)ий. **-ный** *обмен* — ринко́вий (торго́в(е́льн)ий) о́бмін. **-ная** *стоимость* — ринко́ва ва́ртість, торго́в(е́льн)а ва́ртість. **-ная** *цена* — ринко́ва (торго́в(е́льн)а) ціна́, база́рна ціна́.
Рыть — копа́ти, ви́копати, ри́ти, ви́рити.

Рычáг — підвáга, підóйма.
Рюмка — чáрка.
Ряд — ряд, (*строй*) шéрег, лáва (вíйська); нúзка (питáнь, справ); (*слой*) верствá, шар; пáсмо (гір). *Торговый* **ряд** — ятки, торг, рúнок. **-дом** *с кем* — пóруч кóго, рядóм з ним, рядкóм, урúд з ним, óбік кóго, рáзом з ним.
Рядúться, **подрядúться** — годúтися, згодúтися, рядúтися, під[по]рядúтися; підряд брáти (взяти).
Рядный. **-ная** *запись*—ріпóвий зáпис, вінóвий лист.
Рядная *плата* — умóвлена плáта, нáймапа плáта.
Рядовóй — рядовúй, (*простой*) прóстий, (*обыкновенный*) звичáйний; (*сущ.*) рядовúк.
Рядчик — наймáч, рядчик; підрядчик.

С

Сáбля — шáбля (АЮЗР, 6, I, 55).
Сад — сад, садóк. *Плоды* **-да** — садовинá.
Сажáть, посадúть (*в тюрьму*) — садúти, посадúти, засадúти (до в'язнúці, у в'язнúцю).
Сáжень — сáжень (*р.* сáжня), сажéнь (*р.* сажéни). **-ень** *дров* — сáжень дров, (*неопред.*) стіс (*р.* стóсу) дров.
Саквояж — саквояж.
Салотóпня — сáльня, салгáн. [ясá, сáльва.
Салют — салют (з рушнúць, з гармáт), (*стар.*)
Салютовать — салютувáти, (*стар.*) ясувáти, давáти ясу, чинúти ясу.
Самéц — самéць, сáмчик, він.
Сáмка — самúця, самúчка, вонá.
Самобытность — самобутність (-ости).
Самобытный — самобутній.
Самовúдец — самовúдець (-дця).
Самовлáствовать — самовлáдно панувáти (порядкувáти), самопрáвно орýдувати.
Самовлáстие — самовлáда, самовлáдність.
Самовлáстный — самовлáдний. **-но** — самовлáдно.
Самовозгарáние — самозапáлення, самозагорíння.
Самовóлие — самовóля, самовíльство, свавóля, свавíльство.
Самовóльничать — самовóлити, свавóлити.
Самовóльный — самовíльний, свавíльний, (*без полномочия*) неуповáжнений; (*без разрешения*) недозвóлений. **-но** — самовíльно, свавíльно, своїм рóбом. **-ная** *порубка леса* — недозвóлена рýбанка лíсу. **-но** *снимать фрукты* — без дóзволу (свавíльно) трусúти (СФА, VI, 50) садовинý.
Самовóльство — свавóля, свавíльство. [рючий.
Самовоспламеняющийся — самопáльний, самого-
Самовосхвалéние — самохвальбá, самохвáльство.
Самогóн — самогó[і]н, самогóнка.
Самодéйствующий — самодíйний, самоорýдний.
Самодéльный — саморóбний, (*ткань*) домоткáний.
Самодержáвие — самодержáвство, самовлáдність.
Самодержáвный — самодержáвний, самовлáдний. **-но** — самодержáвно, самовлáдно.
Самодéржец — самодержáвець (-вця).
Самодéятельность — самодіяльність, самодíйність.
Самодéятельный — самодіяльний, самодíйний.
Самодовлéющий — самодовíльний, самодоволящий.
Самодовóльный, -но — самозадовóлений, -но.
Самодовóльство — самозадоволення, самозадовóленість.
Самодýр — своєдýр, своєум, самовпéрта людúна.
Самодýрство — своєдýрство, своєýмство, само-
Самозабвéние — самозабуття. [вíльна впéртість.
Самозащúта — самооборóна, самозáхист.
Самозвáнец—самозвáнець. **-нный**—самозвáн(ч)ий,
Самозвáнство — самозвáнство. [самозвáнський.
Самоизбиéние — самовúгублення.
Самоисправлéние — самопопрáва.
Самокáт — самокáт. [особúстість.
Самолúчность — дíйсність осóби, тотóжність осóби,
Самолúчный — особúстий, особóвий. **-но** — особúсто, особóво, сам через себé.
Самолюбúвый — самолюбúвий, самолюбний.
Самолюбие — самолюбúвість, самолюбство.
Самомнéние — зарозумілість (-ости).
Самообладáние — самопанувáння.
Самообмáн — самоодýрення, самообмáн.
Самообольщéние — самотíшення, самодурíння, самозвáба, самообмáна, самооблýда.
Самообразовáние — самоосвíта.
Самоограничéние — самообмéження.
Самоопределéние — самовúзначення.
Самоопределяться, самоопределúться — самовизначáтися, самовúзначитися. [самопокóра.
Самоотвержéние — самозречéння, самозанедбáння,
Самоотвéрженность — самовіддáність, самозречéність.
Самоотвéрженный — самовіддáний, самозречéний. **-но** — самовіддáно, самозречéно, занедбáвши себé.
Самоотречéние — самозречéння.
Самоохрáна — самоохорóна, самооборóна.
Самооцéнка — самооцíнка. [чуттá.
Самоощущéние — почуттá самóго себé, самопо-
Самоплáв — самоплáв. [Дéрево йде самоплáвом].
Самопожéртвование — самопожéртва, самопожéртва.
Самопознáние — само(в)пізнáння, самоспізнáння.
Самопóмощь — самопóміч (-мочи), самозапомóга.
Самопроизвóльный — самовíльний, самохíтний.
Саморазвúтие — саморóзвиток, саморозвúнення.
Саморазрушéние — самозруйнувáння (саморуйнá-
Саморóдный — саморíдний. [ція).
Саморóдок — саморí[ó]док.
Саморýчно—власнорýчно, рукóю влáсною (підписáв).
Самосовершéнствование — самодовéршення, самовдосконáлення, вдосконáлювання (вдосконáлення) самóго себé.
Самосознáние — самосвідóмість, свідóмість себé.
Самосохранéние — самоохорóна, самозахувáння.
Самостоятельность — самостíйність, (*независимость*) незалéжність.

Самостоя́тельный — самості́йний, незале́жний. **-но** — самості́йно, незале́жно.
Самосу́д — самосу́д, свій суд.
Самоуби́йство — самогу́бство, самовби́вство. *Покончить жизнь* **-вом** — смерть собі́ зроби́ти (заподі́яти), позба́вити себе́ життя́, вкороти́ти собі́ ві́ку (самогу́бством). [самогу́бця.
Самоуби́йца — самогу́бець, самовбі́йник, (*стар.*)
Самоуве́ренность — самовпе́вненість, самопе́вність.
Самоупра́вие — самопра́вство, самово́ля, сваво́ля.
Самоуправле́ние — самовряду́вання, самокерува́ння, самоупра́ва.
Самоупра́вный — самопра́вний, самові́льний. **-ный** *человек* — своєво́лець (ЛР, 44), своєві́льний, сваві́льний. **-но** — самові́льно, самопра́вно.
Самоупра́вство — самопра́вство, самопра́вність, самово́ля, сваво́ля.
Самоупра́вствовать — своєво́лити, сваво́лити.
Самоу́чка — самоу́к.
Самохва́л — самохва́л, чваньќо, хвальќо.
Самохва́льство — самохва́льство, самохвальба́.
Самохо́д — самохі́д (-хо́ду).
Самочи́нность — самопра́вність, самові́льство, сваво́ля, самочи́н(ство), самочи́нність.
Самочи́нный — самопра́вний, сва[само]ві́льний, самочи́нний. **-но** — самопра́вно, своє́ю во́лею, без до́зволу, самочи́ном, самочи́нно.
Самочу́вствие — само(по)чуття́, самопочува́ння.
Са́мый — са́мий. *По той же* **-мой** *причине* — з то́го са́мого, з ті́єї са́мої причи́ни.
Сан — сан, гі́дність, досто́їнство.
Санато́рия — санато́рія, лічни́ця.
Са́ни — са́ні (*р.* сане́й), санки́ (*р.* сано́к).
Санита́р — саніта́р (-ра).
Санита́рия — саніта́рія, за́ходи на охоро́ну здоро́в'я.
Санита́рный — саніта́рний. **-ные** *правила* — саніта́рні пра́вила. [ко́ну).
Санкциони́рование — санкціонува́ння, са́нкція (за-
Санкциони́ровать — санкціонува́ти, затве́рджувати, затверди́ти. [ви́значення ка́ри в статті́.
Са́нкция — са́нкція, затве́рдження. **-ция** *статьи* —
Сано́вник — досто́йник.
Сап — сап, носати́зна.
Сапа́тый — сапа́тий (кінь).
Сапо́г — чо́біт (*р.* чо́бота). [чобі́тник.
Сапо́жник — шве́ць (*р.* шевця́), чобота́р (-ря́),
Сапо́жнический, сапо́жничий — ше́вський, чобота́рський. [ше́вня, чобі́тня, чобота́рня.
Сапо́жный — ше́вський. **-ная** *мастерская* —
Сара́й, -чик — пові́тка, пові́точка, (*хлев*) хлів, хліве́ць (хлі́вчик), (*дровяной*) дрові́тня, дровни́к, (*рига, овин*) клу́ня, стодо́ла, (*конюшня*) ста́йня, коню́шня.
Сарка́зм — сарка́зм, злі́сний глум.
Саркасти́ческий — саркасти́чний. **-ки**—саркасти́чно.
Сати́ра — сати́ра, при́кладка.
Сати́рик — сати́рик.
Сатири́ческий — сатири́чний.
Сатисфа́кция — сатисфа́кція, завдово́лення, заспоко́єння. *Дать кому* **-цию** — да́ти кому́ сатисфа́кцію, завдовольни́ти кого́, ста́ти з ким [на поєди́нок.
Са́хар — цу́кор (-кру), са́хар (-ру).
Са́харный — цукро́вий, са́харний. **-ный** *завод* — цукрова́рня, саха́рня. **-ное** *производство* — виробни́цтво цу́кру. **-ная** *промышленность* — цукро́ва промисло́вість, цукрівни́цтво.
Сахарова́р — цукрова́р, сахарова́р.
Сахарова́ре́ние — цукрова́рство, сахарова́рство.
Сахарова́рный — цукрова́рний, саха́рний.
Сахарова́рня — цукрова́рня, саха́рня.
Сахарозаво́дчик — цукрівни́к, саха́рник.
Сба́вка — зни́жка, зни́ження, зме́ншення.
Сбавля́ть, сба́вить—знижа́ти, зни́зити, зме́ншувати (зменша́ти), зме́нши́ти.
Сбег[ж]а́ть—збіга́ти, збі́гти, стіка́ти, стекти́; утіка́ти, утекти́. **-вший** — збі́глий.
Сберега́тельный — ща́дний, щадни́чий. **-ная** *касса* — оща́дна (щадни́ча) ка́са, щадни́ця. *Ссудо* **-ная** *касса* — оща́дно-позичко́ва ка́са.
Сберега́ть, сбере́чь — хова́ти (захо́вувати), захова́ти (тради́цію); зберега́ти, зберегти́, оща́джувати (щади́ти) (ЛР, 44), (за)ощади́ти (гро́ші). **-ре́чься** — заціли́ти, зберегти́ся, захова́тися. **-же́нные** *деньги* — збере́жені (заоща́джені) гро́ші, оща́док.
Сбереже́ние — захова́ння, схова́ння. *Отдать на* **-ние** — одда́ти на схо́вок, на схороне́ння; (*денежное*) заоща́дження, заоща́да. **-ния** — оща́док (-дку). *Были у него небольшие* **-ния** — оща́док у ньо́го невели́кий був.
Сбива́ть, сбить — збива́ти, зби́ти (ціну́). **Сбить** *с толку* — зби́ти з пантели́ку, спантели́чити, знепу́тити, з пли́гу зби́ти. **-ся** — зби́тися, (*с дороги*) заблуди́ти, заплу́татися, знепу́титися. **-ся** *с толку* — зби́тися з пантели́ку, спантели́читися, (*рехнуться*) з глу́зду зсу́нутися (з'ї́хати).
Сби́вчивость — плу́таність, плутани́на, нея́сність, безла́дність, хи́ткість. **-ость** *показаний* — плутани́на в сві́дченнях (в зі́знаннях).
Сби́вчивый—плу́таний, нея́сний, безла́дний, хитки́й.
Сближа́ть, сбли́зить, -ся — зближа́ти, зблі́зити, **-ся** (з ким), наближа́ти, набли́зити, **-ся** (до ко́го).
Сближе́ние — збли́ження (з ким), набли́ження (до ко́го).
Сболтну́ть — бо́вкнути, сказа́ти що, не поду́мавши, ля́пнути, прохопи́тися (сло́вом). [сти).
Сбо́ндить—потягти́, хапну́ти, смикну́ти (що) (вкра́-
Сбор — збира́ння, зі́брання́, (*напр.* гро́шей), вибира́ння, вибрання́ (АЮЗР, 6, I, 49), по́бір (-бо́ру), побира́нка, (*собранное отовсюду*) збирани́ця, скла́дка; опла́та, о́платка, по́платка (КМ). **-ор** *в доход города* — мі́ська опла́та. *Весовой* **-ор** — вагове́. *Все в* **-ре** — усі́ зібра́лися (позбира́лися). **-ры** (*денежные*) — пода́тки, (*стар.*) побо́ри (АЮЗР, 6, I, 443), по́бір, побира́нка; (*в чью пользу*) скла́дка, складки́, скла́дчина; (*приготовления*) за́ходи до (чо́го). **-ры** *в дорогу* — ла́годження (лаштува́ння) в доро́гу. *Гербовый* **-ор** — гербо́ва опла́та. **-ор** *денег по раскладке* — збира́ння гро́шей за ро́зкладкою, на́кид (КМ). *Добровольный* **-ор** — поже́ртва, же́ртва, охо́чий да́ток (-тку). *Дополнительный* **-ор** — додатко́ва опла́та. **-ор** *за занимаемое на базарной, ярмарочной площади место*—місто́ве́ (ЛИМ, 84). **-ор** *за право торговли* — торгове́ (ЧСР),

торгова оплатка (оплата). **-ор** *за проезд по мосту* — мостове (ЧСР). **-ор** *за проезд по плотине* — (по)гребельне (ЧСР). *Играют* **-ор** — грають на збір, грають, щоб збиратися. **-ор** *канцелярский* — канцелярська оплата. *Нотариальный* **-ор** — нотаріяльна оплата. *Питейный* **-ор** — винове, шинкова (питна) оплата. **-ор** *податей* — збирання податків, побір податків. *Подушный* **-ор** — подушне. *Почтовый* **-ор** — поштова оплата. **-ор** *с головы скота, приведённого на ярмарку* — (*только стар.*) поводове (ЛИМ, 34). *Таможенный* **-ор** — мито, (*зап.*) цло. *Уравнительный* **-ор** — зрівняльна оплата. *Ярмарочный* **-ор** — ярмаркове (ЛИМ). [збіговисько.

Сборище — збориіще, натовп, натиск, збіговище,

Сборник — збірник, збірка. **-ник** *Узаконений и Распоряжений Правительства* — Збірник Законів та Розпоряджень Уряду.

Сборный — збірний. **-ные** *деньги* — складка. **-ная** *изба* (*с'езжая*) — зборня, збірня. **-ный** *пункт* — місце, де збираються, збірний пункт. *Пойти на* **-ный** *пункт* — піти на збірний пункт.

Сборщик — збірщик (КМ), поборець (*р.* поборця), стягач (КМ), (*собиратель*) збирач. **-щик** *податей* — (податковий) збірщик, (*стар.*) поборця (АЮЗР, 6, I, 199, 413), (*с казнач. обязанностями*; *стар.*) шафар (-ря). **-щик** *таможенных пошлин* — митник.

Сбрасывать, сбросить — скидати, скинути, (*о мн.*) поскидати, спихати, зіпхнути.

Сбривать, сбрить — зголювати, зголити. **-рил** *себе бороду* — зголив собі бороду. [*лочь*) сволота.

Сброд — наволоч (-чи), набрід (*р.* наброду, (*сво-*

Сбывать, сбыть — збувати, збути (що), (*о мног.*) позбувати (що), збуватися, збутися (чого); (*избавиться от чего неприятного*) спекатися, здихатися чого. **-ть** *краденое* — переводити, перевести крадене.

Сбыт — збут, збуток, продаж. *Для* **-та** — на збут, на збуток. **-ыт** *краденого* — перевід (переводження) краденого.

Сбытчик (*краденого*) — перевідник (краденого).

Свадебный — весільний. **-ный** *обряд* — весільний обряд, весільний звичай.

Свадьба — весілля.

Сваливание (*на кого*) — звалювання, звертання, складання вини (на кого).

Сваливать (*на кого*) — звалювати, звертати, складати вину (на кого). **-ли** *вину на него* — звернули на нього, склали вину на нього.

Свалка — звалювання (сміття, відпадів, покидьків). *Место* **-ки** — смітник, *мн.* **-ки** — вивозище, вивалище; (*скопление народа*) натовп, потовп; (*драка*) бійка, колотнеча, колотня.

Сварливость — сварливість.

Сварливый — сварливий, сварний.

Сват — сват, староста. [Старости йдуть з парубками свататися. Рідні зятя або невістки зовуть одне одного «сват»]. *Быть* **-том** — старостувати (*при сватанье*).

Сватать — сватати (кого), свататися (до кого).

Сватовство — сватання.

Сваха — сваха, свашка. *Быть* **-хою** — свашкувати.

Свая — паля. [дівлі на палях.

Свайный — на палях. **-ные** *постройки* — бу-

Сведение — зведення (до купи), звід (*р.* зводу), (*соединение*) злучення, сполучення. **-ние** *счётов* — порахування, підбиття рахунків.

Сведение — відомість (-мости), знаття, відом, звістка, знання. *Довести до* **-ния** — подати до відома, сповістити. *До всеобщего* **-ния** — до вселюдного (загального) відома. *Дошло до нашего* **-ния** — дійшло до нашого відому, дізналися ми, (*стар.*) дійшло нам знати. *Доставлять* **-ния** — подавати відомості. *Иметь* **-ния** — мати відомості, звістки; знати. *К* **-нию** — до відома, до відомости. *Научные* **-ния** — наукові знання. *Собирать* **-ния** — збирати відомості (звістки), довідуватися, дізнаватися.

Сведущий — тямущий, тямучий, (*стар.*) свідомий (ЛР, 44), (*осведомлённый*) обізнаний, (*стар.*) дознаний (ЛР, 44). *Быть* **-щим** *в чём* — тямити що, знатися на чому. **-щий** *в каком-л. ремесле* — тямущий якогось ремества, обізнаний (*стар.* дознаний) в якомусь реместві (ЛР, 44). **-щие** *лица, люди* — тямущі люди; (*стар.*) свідомі люди, досвідні особи (люди).

Свёкла (*сахарная*) — буряк (цукровий).

Свеклосахарный (*завод*) — цукроварня, сахарня. **-ная** *плантация* — бурякова плантація.

Свёкор — свекор (-кра) (чоловіків батько.)

Свекровь — свекруха (чоловікова мати.)

Свергать, свергнуть — скидати, скинути.

Свержение — скинення. *После* **-ния** *такого-то* — як скинуто того чи того.

Сверстник — (по)ровесник, одноліток, політок.

Сверх — (по)над що, (*кроме*) окрім, опріч, (*вне*) по-за чим. **С.** *меры, нормы* — над міру, понад міру, (по)над норму. **С.** *ожидания* — (по)над сподівання. **С.** *силы* — (по)над силу. **С.** *того* — понад те, надто (ЛР, 44), окрім того, (*к тому же*) до того. **С.** *требования закона* — по-за вимогою закона, (*стар.*) над право (АЮЗР, 6, I, 68).

Сверхдолжный — надналежний, падобов'язковий.

Сверхкомплектный — надкомплектовий, позакомплектовий, надчисловий. [понадрахунковий.

Сверхсметный — позакошторисний, позарахунковий,

Сверхсрочный — поверхстроковий, понадстроковий,

Сверху — згори (ЧСР). [надтерміновий.

Сверхурочный — позачерговий, понадобов'язковий. **-ная** *плата* — плата за позачергову працю. **-ная** *работа* — позачергова, понадобов'язкова праця.

Сверхчеловеческий — надлюдський.

Сверхштатный — позаштатний, поверхштатний.

Сверх'естественность — надприродність, надзвичайність. [чайний. **-но** — -но.

Сверх'естественный — надприродні[н]й, надзви-

Свершение — доконання, виповнення, завершення.

Сверять, сверить (*с чем*) — вивіряти, вивірити, перевіряти, перевірити, звіряти, звірити (з чим).

Свет — (*рассвет*) світ, (*освещение*) світло, (*мир*) світ, люди. *Выходить до* **-та** — виходити вдосвіта (перед світом). *Выходить в*

-т — виходити в світ, в люди (поміж люди). *В зале нет* -та — в залі немає світла. *Испускать* с. — світитися. *Такой* с. *теперь*! — такий світ настав, такі люди тепер!

Светлоглазый — ясноокий, білозорий.

Светлорусый — ясноруси́й, яснобілявий.

Светлосерый — ясносірий.

Светлосиний — ясносиній.

Светлый — ясний; чистий, видний. -ло — ясно, видно. -лые *дни в жизни* — щасливі (ясні) дні в житті. *Ночь была* -ла — ніч була ясна, вночі було видно. -лое *стекло* — чисте скло. -лый *ум* — ясний розум, (*просвещённый*) світлий розум. [цивільний.

Светский — світовий; світський (не церковний),

Свеча — свічка, свіча. [днин.

Свидание — побачення, зобачення, (*тайное*) схо-

Свидетель — свідок (-дка) (ЛР, 44). *Быть* -лем — за свідка бути, за свідка стояти, свідкувати. *Взять в* -ли — узяти за свідка. *Ложный* -тель — кривий (фальшивий) свідок, неправдивий свідок. -тель-*очевидец* — наочний свідок, самовидець. *Призывать во* -ли — свідчитися (ким). -ли *при совершении и запитии какой-либо сделки* — могоричники (СФА, VI, 34). -ли *согласно, единогласно показали* — свідки всі в одно слово (одноголосно) посвідчили.

Свидетельница — свідкиня, свідка, свідителька.

Свидетельский — свідковий, (*стар.*) свідочний (ЛР, 44). -кое *показание* — свідоцтво (СФА, VI, 208; ЛР, 44). *Опровержение документов* -кими *показаниями* — збиття документів свідченням свідків. *Оценка* -ких *показаний принадлежит суду* — оцінити свідчення належить судові. *Сила* -ких *показаний* — вага свідчення. *Условия допустимости* -ких *показаний* — умови до того, щоб допустити свідків.

Свидетельство — свідоцтво; свідчення (КМ); (*удостоверение*) посвідчення, посвідка. -во *о бедности* — свідоцтво (посвідка) про бідність. *Медицинское* -во — лікарське посвідчення (-ська посвідка), свідоцтво від лікаря. *Метрическое* -во — метрика. -во *на получение документов от учреждения* — свідоцтво на одержання документів од установи.

Свидетельствование — (*удостоверение*) свідчення, засвідчення; (*осмотр*) освідкування, огляд, ревізія. -ние *документов* — засвідчення документів. -ние *наличности кассы* — ревізія (освідкування) стану каси.

Свидетельствовать (*давать свидетельские показания*) — свідчити, засвідчити, (*быть свидетелем*) свідкувати, ревізувати, оглядати, переглядати, перевіряти; (*удостоверять*) свідчити, посвідчити (підпис) (ЛР, 44). -ся *кем* — свідчитися ким, (*стар.*) освідчати ким (АЮЗР, 6, I, 411).

Свирепость — лютість (-ости).

Свирепствовать — лютувати.

Свирепый — лютий, жорстокий.

Свита — почет (*р.* почету), світа.

Свиток — сувій (-ою).

Свобода — воля, вільність, свобода. -да *действий* — воля дії, воля чину, вільна рука. [Полишити собі вільну руку в цій справі — *сохранить за собою* -ду *действий в этом деле*]. -да *печати* — воля друку. *Пользоваться* -дой — мати волю, тішитися (повною) волею, (*стар.*) вільности вживати, волі заживати. -да *собраний* — воля зборів. -да *совести* — воля віри (совісти).

Свободный — вільний (КМ). -но — вільно, без примусу. -ное *время* — вільний (гулящий) час, дозвілля. -ные *деньги* — лежані (гулящі, вільні) гроші. -ный *для прохода* — вільний для проходу, прохідний. -ный *от долгов* — незадовжений. -ный *от запрещения или ареста* — вільний од заборони, (*стар.*) непенний (СФА, VI, 13). -ный *от постоя* — вільний од постою, (*стар.* од стації).

Свободолюбивый — вільнолюбний.

Свободомыслие — вільнодумство, вільнодумність.

Свободомыслящий — вільнодумний, (людина) вільної думки.

Свод — збірник, кодекс (законів); (*полн. собр.*) всезбірка; (*архитект.*) склепіння, (*над дверьми*) перемичка; (*в печи*) піднебіння. *Выводить* с. — засклепляти, засклепити.

Сводить, **свесть** — зводити, звести (рахунки, кого з ким); зближати, зблизити; знайомити, познайомити, (*о сводне*) парувати, спарувати; (*примирять*) єднати, поєднати, годити, погодити; виводити, вивести (корову на ярмарок). -сть *знакомство* — познайомитися, зазнайомитися, зайти в знайомість. -ить *на очную ставку* — зводити на очі, ставити навіч. -ть *счета* — зводити (звести) рахунки, закінчати (закінчити) рахунки.

Сводка — зведення (до купи). -ка *статистических данных* — зведення статистичних даних. -ка *счетов* — зведення (закінчення) рахунків. [ко.

Сводник — зводець, зво[і]дник, (*эвфемист.*) свашко.

Сводница — зво[і]дниця, (*эвфемист.*) свашка.

Сводничать — зводити, (*эвфемист.*) свашкувати.

Своднический — зво[і]дницький, сватницький.

Сводничество — зво[і]дництво, сватництво, свашкування.

Сводный — зведений (брат); збірний. -ные *дети* — зведенята, зведенюки (*ед.* зведенюк).

Своеволие — своєвільство, свавільство, своєволя (КМ), сваволя, самоволя, самовільство.

Своевольник — своєвільник, своєволець, сваволець, самоволець, свавільник.

Своевольничать — своєволити, сваволити.

Своевольный — своєвільний, свавільний.

Своевременность — своєчасність, вчасність.

Своевременный — своєчасний, вчасний, (*надлежащий*) слушний. *Не* -ный (*преждевременный*) *ребёнок* — нечасна дитина. -но — своєчасно, в час, саме в час, на час, вчасно.

Своекорыстие — своєкористовність, користолюбність, (*алчность*) неситість, зажерливість.

Своекоштный — своєкоштний, на своїм коші.

Своенравный — примхливий, вередливий, (*нравный*) норовистий.

Своеобра́зный — своєрі́дний, свій особи́стий, свій вла́сний. [судо́м (межи́ собо́ю) кара́ти.
Свой — свій. **-им** *судом наказывать* — свої́м
Сво́йственник — своя́к.
Сво́йственница — своя́чка. [прирожде́нний.
Сво́йственный — власти́вий, пи́томий, питиме́ний,
Сво́йство — власти́вість, (*качество*) прикме́та, (*природа*) приро́да, нату́ра, пи́томість, вда́ча.
Свойство́ — своя́цтво.
Своя́к — своя́к, шва́гер (сестри́н чолові́к, жі́нчин брат, чолові́к жі́нчиної сестри́).
Своя́ченица — сві́сть (жі́нчина сестра́), швагро́ва (жі́нка чолові́кового бра́та).
Связка — в'я́зка (бу́бликів), в'яза́нка, пук, пучо́к, клу́нок, жмут, па́чка, ни́зка (ключі́в). **-ка** *бумаг* — жмут (па́чка) папе́рів.
Свя́зный — зв'я́заний (текст), сполу́чений (рече́ння); скла́дний. **-но** — скла́дно, до ладу́.
Свя́зывать, связа́ть — зв'я́зувати (в'яза́ти), зв'яза́ти.
Связь — зв'язо́к, зв'я́заність, сполу́чення, взає́мини. *Неразрывная* **с.** *дел* — нерозри́вний (непори́вний) зв'язо́к межи́ спра́вами. *Отвод по* **-зи** *дел* — ві́двід через зв'я́заність справ. *Незаконная* **с.** — незако́нний зв'язо́к. *Внебрачная* **с.** — позашлю́бний зв'язо́к, (*соитие*) позашлю́бне зляга́ння. *Половая* **с.** — зляга́ння; (*в постройке, увязка*) в'язь (-зи), держа́ва. [Тре́ба цеме́нту дода́ти, щоб держа́ва була́, щоб була́ в'язь].
Свято́й — святи́й.
Святость — святі́сть (-ости).
Святота́тец — святокра́дець (ЛР, 44), святота́т.
Святота́тство — святокра́дство, святота́тство.
Святота́тствовать — чини́ти святокра́дство, святота́тство.
Свято́ша — святе́ник, святе́ць.
Святы́ня — свя́тощі.
Свяще́нник — свяще́ник, панотець.
Свяще́нничество — свяще́ництво.
Священнослужи́тель — священнослужи́тель.
Свяще́нный — свяще́нний, святи́й.
Сгова́риваться, сговори́ться — вмовля́тися, вмо́витися, змовля́тися, змо́витися, нара́джуватися, нара́дитися (АЮЗР, 6, I, 129).
Сго́вор — зару́чини, змо́вини (АЮЗР, 8, III, 19).
Сгово́рчивый — згі[о]дли́вий, схи́льчивий, ла́гідний. **-вый** *человек* — ла́гідна, поту́льна люди́на, невпе́рта люди́на.
Сгоряча́ — зо́палу (СФА, VI, 117), зга́рячу́.
Сгруппирова́ние — згрупува́ння, згуртува́ння, згрома́дження, ску́пчення.
Сдава́ть, сдать — (*напр. остаток*) здава́ти, зда́ти (ре́шту), віддава́ти, відда́ти. **-ть** *должность* — передава́ти поса́ду, у́ряд, (*стар.*) склада́ти у́ряд, поса́ду. **-ть** *в наём* — здава́ти в на́йми, вина́ймати. **-ть** *экзамен* — склада́ти, скла́сти і́спит.
Сда́точный — переда́тний, здава́льний; призна́чений до зда́чі (до відда́чі). **-ная** *ведомость* — переда́тна відо́мість.
Сда́тчик — здаве́ць, здава́льник.
Сда́ча — (*сдавание*) здава́ння, зда́ча; (*деньги*) ре́шта (гро́шей). **-ча** *в наём* — здава́ння в на́йми, ві́наєм (-йму), вина́ймання, ві́найм ле́ння.
Сде́лать — зроби́ти, вчини́ти (АЮЗР, 8, V, 138), спра́вити, вді́яти, поді́яти, (*неприятное*) скої́ти, нако́їти. **-ть**, *совершить акт покупки* — вчини́ти акт купі́влі, (*стар.*) спра́вити ку́плю. **-ть** *возможным* — уможли́вити, зроби́ти можли́вим. **-ть** *заявление* — зроби́ти зая́ву, (*стар.*) вчини́ти о́повідь. **-ть** *невозможным* — унеможли́вити. **-ть** *строгое внушение* — вчини́ти го́стру нага́ну. **-ся** *ничтожным* — знікче́мніти.
Сде́лка — обору́дка, (*условие*) умо́ва, (*соглашение*) уго́да, зго́да (КМ), зла́да, порозумі́ння. *Выгодная* **-ка** — ви́гідна обору́дка, ви́гідна умо́ва, до́брий інте́рес. *Мировая* **-ка** — мирова́ (-во́ї). мирова́ з[у]го́да (КМ). *Торговая* **-ка** — торго́в(е́льн)а обору́дка (уго́да).
Сде́льный — (*работа, плата*) відря́дний, від ря́ду, пошту́чний, від шту́ки, (*плата*) — п. умо́влена, сторго́вана, від зро́бленого, від робо́ти. *Он работает* **-но** — він пра́цює відря́дно, від ря́ду. *Ему платят* **-но** — йому́ пла́тять од робо́ти, від зро́бленого, від шту́ки, пошту́чно. відря́дно.
Сде́ржанность — стри́маність, зде́ржливість.
Сде́ржанный — стри́маний, зде́ржливий.
Сде́рживать, сдержа́ть — (*останавливать*) спиня́ти (зупиня́ти, впиня́ти), спини́ти (зупини́ти, впини́ти), стри́мувати, стри́мати, зде́ржувати, зде́ржати; (*соблюдать*) дотри́мувати, дотри́мати (сло́ва), доде́ржувати, доде́ржати (сло́ва). **-ся** — вде́ржуватися, вде́ржатися, втри́муватися, втри́матися, виде́ржувати, ви́держати.
Се́вер — пі́вніч (-ночи), холо́дний край. [Ві́тер — з холо́дного кра́ю].
Се́верный — пі́вні́чний, з холо́дного кра́ю.
Севооборо́т — плодозмі́на.
Седина́ — сивина́, сиви́зна, си́ве воло́сся.
Седо́й — си́вий, бі́лий, (*поседевший*) посиві́лий.
Сезо́н — сезо́н, пора́ ро́ку.
Сезо́нный — сезо́повий, сезо́нний.
Сейм — сейм, сойм.
Се́ймовый — сеймови́й, соймо́вий.
Сейча́с — (*немедленно*) за́раз, заразі́сінько; (*в данную минуту*) са́ме тепе́р, оце́, (*только что*) допі́ро.
Секве́стр — секве́стр.
Секвестра́ция — секвестра́ція, секвеструва́ння.
Секвестрова́ть — секвеструва́ти, бра́ти під аре́шт, заарешто́вувати (майно́).
Секре́т — секре́т, та́йна, таємни́ця. *Под* **-том** — під секре́том, в пота́йці, пота́йки.
Секретариа́т — секретарія́т, канцеля́рія.
Секрета́рский — секрета́рський.
Секрета́рь — секрета́р (-ря́). *Быть* **-рём**, *исполнять обязанности* **-ря́** — секретарюва́ти.
Секре́тный — секре́тний, та́ємний. **-но** — -но. **-ное** *место, место хранения* — пота́йна́ схо́ванка, кри́ївка, (*стар.*) похоро́нка (ЛР, 44).
Се́кта — се́кта.
Секта́нт — секта́нт, сектя́р (-ра́).
Секта́нтский — секта́нтський, сектя́рський.
Секта́нтство — секта́нтство, сектя́рство.
Секунда́нт — секунда́нт.
Се́кция — се́кція; ві́дділ. **-о́нный** — секці́йний.
Селе́ние — село́, се́лище, се́льбище.
Сели́ть, -ся — сели́ти, осели́ти, поселити, **-ся**; (*водворять*) оса́джувати, осади́ти, (*водворяться*) осіда́ти, осі́сти.
Село́ — село́.

Сельский — сільський. **-кое** *общество* — сільська громада. **-кое** *общественное управление* — сільське громадське управління, сільська управа (розправа), (*совет*) сільська рада. **-ко**-*хозяйственный* — сільсько-господарський.
Сельчанин — селянин, селюк.
Семейный — сімейний, родинний. **-ное** *положение* — сімейний (родинний) стан.
Семейственный — сім'йовий.
Семейство — сім'я, родина, семейство.
Семдесят — сімдесят...
Семнадцать — сімнацять.
Семьсот — сімсот.
Семья — сім'я, родина. *Член* **-ьи** (*домочадец*) — [сім'янин, *мн.* сім'яни.
Семя — сім'я,
Сенат — сенат.
Сенатор — сенатор.
Сенатский — сенатський.
Сенокос — сіножать (-ти), сінокіс (-косу). *Время* [-са — косовиця.
Сентябрь — вересень (-сня). **-брьский** — вересневий.
Сепаратизм — сепаратизм, бажання відокремитися.
Сепаратный — сепаратний, окремий. **-ные** *законы* — сепаратні закони, закони про окрему верству чи класу людей, чи про окрему місцевість.
Сервитут — сервітут, право в чужому майні.
Сервитутный — сервітутовий. **-ное** *право* — сервітутове право, право сервітуту.
Сердитый — сердитий, гнівний, лихий. [[у]гнівити.
Сердить, -ся — сердити, розсердити, -ся, гнівити, роз-
Сердце — серце (*р. мн.* сердець *и* серць).
Серебро — срібло.
Серебряный — срібний, срібляний.
Серия — серія, ряд.
Сермяга — сіряк, сірячина, сіра свита.
Серный — сірчаний. **-ная** *кислота* — сірчана кисло- [та, (*зап.*) сірчаний квас.
Сероватый — сіруватий.
Сероглазый — сіроокий.
Серожелтый — сірожовтий, (*гусь*) гливий.
Серопепельный — половий, (віл) попелястий.
Серый — сірий, (наче попіл) попелястий (віл), шпакуватий (кінь).
Серьёзный — поважний, серйозний (АЮЗР, 8, III, 27).
Сессия — сесія (суду), (*стар.*) рочки (-чків) (АЮЗР, 6, I, 34, 156).
Сестра — сестра. *Внучатная, троюродная* **-ра** — сестра у-других, троюрідна. *Двоюродная* **-ра** — сестра у перших, двоюрідна сестра. **-ра** *милосердия* — сестра-жалібниця. *Названная* **-ра** — посестра.
Сеть — сітка, сіточка, сіть (-ти), тенета (-нет), мережа (-жі). **Сеть** *школ* — сітка (мережа) шкіл.
Сетовать — тужити, журитися, (*на кого*) нарікати (на кого), плакатися (на кого).
Сечение — (*розгами*) биття, шмагання (різками), шпарення, (*геом. и медиц.*) ростин, розтинання.
Сечь, рассечь — сікти, посікти, рубати, порубати, тяти. **Сечь, высечь** (*розгами*) — бити, вибити (різками), шмагати, одшмагати, шпарити, одшпа- [рити.
Сеялка — сівалка, сівачка, сіялка.
Сеяние — сівба, сійба, сіяття. *Окончить* **-ние** — [обсіятися.
Сеять — сіяти, посіяти, засіяти.
Сжалиться (*над кем*) — змилосердитися (над ким), зглянутися (на кого), пожаліти (кого).
Сжатие — стиснення, стиск.
Сжатость — стислість (виразу); стисненість.
Сжатый — стислий. **-то** стисло; (*сдавленный*) стиснений, стулений, здавлений.
Сживать, сжить (*кого*) — вигризати, вигризти кого (зо світу), виживати, вижити кого, збуватися, збутися (позбутися) кого, здихуватися, здихатися кого.
Сжигание — спалювання, спаління, спалення.
Сжигать, сжечь — палити (спалювати), спалити (ЛР, 44), попалити.
Сжимаемость — стискальність (-ности).
Сжимать, сжать — стискати, стиснути.
Сжинать, сжать — зжинати, зжати (пожати), (*о мног.*) позжинати; вижинати, вижати, пови- [жинати.
Сзади — позаду,ззаду, позад.
Сибирь — Сибір (*р.* Сибіру).
Сивуха — сивуха, підпінок.
Сивушный — сивушний, (*водочный*) горілчаний.
Сигнал — гасло, знак, сигнал.
Сигнальный — гасловий, сигнальний.
Сигнатура — сигнатура, позначення.
Сиделец — (*в лавке*) продавець, (*в трактире*) сиділець, шинкар (-ря). [*лосердия.*
Сиделка — сиділка, сидуха. *См.* **Сестра** *ми-*
Сидеть, посидеть — сидіти, посидіти (в тюрмі, в в'язниці, під арештом).
Сидка — (*в тюрьме*) сидіння; гоніння, куріння (горілки, дьогтю, смоли).
Сила — сила, міць (*р.* моци), потуга, спага; (*значение*) вага, значіння, важність, (*авторитет*) повага. *Быть в* **-ле** — мати силу, в силі бути. *Вступить в* **-лу** — вбитися в силу, взяти міць, силу, (*о правосильности*) набрати чинности, сили [Цей закон набирає сили від 1-го січня]. *Доказательство потеряло* **-лу** — довід упав (утратив силу). *Закон не имеет обратной* **-лы** — закон не має зворотної сили, (*стар.*) закон назад не чинить. *В* **-лу** *закона* — по силі закону, за силою закону. *Не имеющий* **-лы**, *значения* — несильний, незначний (АЮЗР, 6, I, 210). *Неимеющий законной* **-лы** — неважний (ЧСР). *Работать через* **-лу** — працювати над силу, над міру, (*теряя при этом* **-лу**) виснажуватися, виснажитися. **-лою** — силою, силоміць, живосилом. **-ла** *сопротивления* — відпірна сила, сила опору. *Юридическая* **-ла** — правна сила, правоміць.
Силиться — силкуватися, усилюватися (ЛР, 44).
Силуэт — силуета, (*зап.*) сильвета, -тка; обвід (-воду), обрис.
Сильный — сильний, дужий, потужний. **-ное** *желание, страсть* — жага, жагучість (-чости).
Символ — символ.
Символический — символічний (образа, кривда).
Симпатичный — симпатичний; любий.
Симпатия — симпатія, співчуття, прихильність.
Симулировать — симулювати, удавати (що). **-ть** *сумашествие* — симулювати божевілля, удавати з себе божевільного.
Симуляция — симуляція, симулювання, удавання. **-ция** *преступления* — удавання (симуляція) злочину. **-ция** *болезни* — симуляція хорости, удавання з себе хорого.

Синагóга — синагóга, шкóла.
Синóд — синóд.
Синодáльный, синóдский — синодáльний, синóдський.
Сиротá—сиротá, сиротúна, (*ум.*) сирíтка. *Круглая* -та — сиротá безрíдний, кругóм сиротá.
Сирóтский — сирíтський (суд), кáса, добрó, сиротúн (-ні сльóзи). -**кий** *дом*—дім для сирíт.
Сирóтство — сирíтство, сиротúнство.
Систéма — систéма, уклáд, зладнóваність.
Систематúческий — систематúчний. -**ки** — -но.
Скáзка — (*разсказ*) кáзка. *Ревизская* -**ка** — ревізíйний спис.
Скáзываться, сказáться (*напр. больным*) — об'являтися, об'явúтися (хóрим, слабúм), удавáти, удáти з сéбе (хóрого, слабóго); (*отражаться*) одбивáтися, виявлятися (на чóму).
Скамья́ — лáва (для підсýдних).
Скандáл — бéшкет, скандáл. *Сделать* -**дáл** — вчинúти скандáл(а), бéшкету наробúти. *Сделать кому* -**дáл** — бéшкет (скандáл) комý вчинúти, сóрому комý наробúти.
Скáред, *см.* **Скря́га**.
Скат — спад, пóхил. **С.** *гор* — спад гір. **С.** *кровли* — пóхил (спад) покрíвлі, дáху. [(ЖО, 17).
Скáчки — гóни, (*бега*) перегóни, (*стар.*) гонúтва
Сквернословие — лихослів'я, погáні (неподóбні)
Сквернослóвить – лихослóвити. [слова́.
Сквéрный — погáний, неподóбний. *Браниться* -**ными** *словами*—лáятися неподóбними словáми.
Скелéт — кістя́к; сна́сть (в кораблí).
Скидка — знúжка (з ціни́), скúдка (з вагú). -**ка** *со счёта* — скúдка з рахýнку.
Скидывать, скúнуть — скидáти, скúнути.
Скипетр — бéрло (ЖО, 6).
Скирда — скúрда, скúрта, стúрта (солóми).
Скитáлец — мандрíвець (-вця), мандрівнúк.
Скитáться — бурлакувáти, блукáти, мандрувáти. -**щийся** — мандрíвний, блуклúвий.
Склад — склад, комóра; (*строение*) будóва (тíла, фрáзи). **С.** *для хлеба*—збіжжевúй склад, зерновá комóра, (*зап.*) шпúхлір (-ра). *Оптовый* **с.**—гуртовúй склад, гуртовá комóра. *Оружейный* **с.** — склад для збрóї, збрóївня.
Складнóй — складáний (ніж).
Склáдочный — складáльний; склáдений. -**ный** *капитал* — склáдений капітáл, склáдені грóші. -**ное** *место* — склад, складóвище. -**ные** *товары*— складськí товáри.
Склáдывать, сложúть—(*с себя вину*) складáти, склáсти (з сéбе винý), одкидáти, одкúнути (од сéбе винý). -**ть** *вину на другого*—звернýти, склáсти, скúнути винý на другого. -**ть** *голову*— наклáсти (своéю) головóю.
Склóка — колотня́, колотнéча, каламутня́, заїдня́, гризня́, розлáддя, безлáддя.
Склонéние (*к чему*) — нахиля́ння, привертáння, прихиля́ння (до чóго). -**ние** *к миру*—нахиля́ння до згóди, до мúру, (*грамм.*) відмíнювання.
Склóнность — схúльність, нахúльність (до чóго), нáхил, охóта (до чóго). [охóчий (до чóго).
Склóнный — схúльний, нахúльний, прихúльний,
Склоня́ть, склонúть (*кого к чему*)—нахиля́ти, нахилúти (КМ), прихиля́ти, прихилúти, привертáти, привернýти, намовля́ти, намóвити, приклоня́ти, приклоня́ти (ЮГ, 53) (когó до чóго). -**ть** *к миру* — нахиля́ти до згóди (КМ). -**ся** *к чему* — хилúтися, схиля́тися, прихиля́тися, прихилúтися, привертáтися, привернýтися до
Скóбки — дýжки (-жок). [чóго.
Скóлка (*для бумаг*) — кля́мар (-ра). [ву ввéсти.
Скомпрометúровать — скомпромíтувáти, у неслá-
Скоп — нáтовп, збігóвисько. *Действие* -**пом** — вчúнки нáтовпом. [вáлах, валахáн, холоштáн.
Скопéц—скопéць (-пця́), рíзанець (-нця), кастрáт,
Скóпище — нáтовп, нáтиск, збігóвище, збігóвисько.
Скоплéние — пагуртувáння, скýпчення, згромáдження (товáрів); стóвпище, нáтовп (лю́ду).
Скопля́ть, скопúть *что*—призбúрувати, призбирáти, збирáти, зібрáти, (*о мног.*) позбирáти. -**ся** — згромáджуватися, громáдитися, збирáтися, зібрáтися, стóвпитися.
Скóпчество — скопéцтво, кастрáтство.
Скоропóртящийся — скорогнúльний, нетривкúй.
Скоропостúжный — нáглий, раптóвий, несподíваний. -**ная** *смерть*— нáгла смерть. -**но** — нáгло, несподíвано.
Скоропреходя́щий — скороминýщий, недовгочáсний, недóвгий. [кість.
Скóрость — скóрість, швúдкість, прýдкість, хýт-
Скоротéчный — скороминýщий, недовгочáсний, скоробíжний. -**ная** *чахотка* — невпúнні (скачýщі) сухóти.
Скóрый — скóрий (*час*), хуткúй, швидкúй (пóїзд), прудкúй (кінь). *В* -**ром** *времени* — вскóрості, скóро, незабáром, швúдко, (*зап.*) небáвом. -**рая** *помощь* — негáйна допомóга.
Скот — скотúна, товáр, худóба. **С.** *пригульный*— скотúна (худóба) приблýдна, (*рогатый*) рогáтий товáр, рогáта худóба, (*стар.*) рогатúзна.
Скотобóйня — рíзниці (*р.* рíзниць), різня́.
Скотовóд — скотáр (-ря́).
Скотовóдство—скотáрство. *Заниматься* -**вом**— скотарювáти, скотáрити.
Скотолóжство — скотолóвство.
Скрéпа—закрíпа, пíдпис, посвíдчення, ствéрдження.
Скреплéние — скрíплення, скрíпа.
Скрепля́ть, скрепúть—(*удостоверять*) свíдчити, посвíдчити, ствéрджувати, ствéрдити пíдписом (*усиливать*) кріпúти (скріпля́ти), скріпúти; укріпля́ти, укріпúти, зміцня́ти, зміцнúти.
Скрывáть, скрыть — крúти, укрúти, (*покрыть*) покрúти (ЛР, 44), (*прятать*) ховáти (перехóвувати), перехóвáти, сховáти, (*таить*) таїти (СФА, V, 128), потаїти. -**ся**—ховáтися, сховáтися, крúтися, укрúтися, таїтися, (ЛР, 44), потаїтися, (*убегать*) тікáти, втектú, (*о мног.*), повтікáти (ЛР, 44), (*исчезать*) зникáти, знúкнути.
Скры́тничать — крúтися, таїтися. [кнути.
Скры́тность — прихóваність, затайлúвість, скрúтість, нещúрість.
Скры́тый — (*тайный*) скрúтий, потайнúй; (*скрытный человек*) прихóваний, затайлúвий, нещúрий. -**тое** (*укромное*) *место* — закритнé мíсце, зáкриток, закриття́.
Скря́га — скнáра, скнúра, скупéндя, скупердя́га.
Скря́жничество — скнáрість, скнáрство, скупердя́зтво. [*сведения* — скупí звісткú.
Скýдный — убóгий, злидéнний, нуждéнний. -**ные**

Скудность — убо́зтво, нужда́, неста́тки, (*стар.*) ску́дість. **-дость** *сведений* — ску́пість звісто́к.
Скудоумие — убо́гість ду́мки, недоу́мство, недо́мисел, туподу́мство.
Скудоумный — убо́гий на ду́мку, недоу́мкуватий.
Скука — нудьга́, нуда́, нудо́та, нудь (-ди), ску́ка.
Скульптор — різьба́р, сни́цар.
Скупать, скупить — скупо́вувати, скупи́ти, (*о мн.*) поскупо́вувати, закупо́вувати, закупи́ти, позакупо́вувати. [скуп сировини́.
Скупка — скупо́вування, скуп, за́куп. **-ка** *сырья* —
Скупой — скупи́й.
Скупость — ску́пість, ску́пощі.
Скупщик—ску́пник, скупщи́к, за́купень (-пня), пере́купець, пере́купень (той що купу́є на про́даж).
Скучать (*по ком*) — скуча́ти, (*сов.*) ску́чити (за ким), нудьгува́ти, ну́дитися, зну́дитися (за ким).
Скучный — скучни́й, вкучни́й, нудни́й, мару́дний (робо́та), (*печальный*) сумни́й.
Слабосильный — слабоси́лий, малоси́льний, неду́жний, кво́лий.
Слабость — сла́бість (сил), сла́бкість (до́водів); неду́жність, неду́га; (*изнеможение*) млість (*р.* мло́сти) пі́сля яко́їсь хоро́би.
Слабоумие — слаби́й ро́зум, слабоу́мність, слабоу́мство, недоу́мство. [у́мко, недоу́мок.
Слабоумный — слабо́го ро́зуму, слабоу́мний, недо-
Слабый — слаби́й, (*шаткий*) слабки́й (до́від, аргумента́ція). *Человек* **-бый** *здоровьем* — люди́на слабо́го здоро́в'я, неспосі[о́]бного здоро́в'я (СФА, VI, 387; АЮЗР, 6, 1, 299). **-бо** — сла́бо, сла́бко.
Слава — сла́ва. *Дурная* **-ва** — несла́ва, недо́бра (лиха́) сла́ва. *Хорошая* **-ва** — до́бра сла́ва.
Славный — (*известный*) славнозві́сний, славе́тний, сла́вний; (*очень хороший*) ду́же га́рний, чудо́вий, (*фамил.*) ле́нський.
Слагать, сложить — склада́ти, скла́сти, (*о мног.*) посклада́ти, (*редакционно*) уклада́ти, укла́сти (уложи́ти), *напр.* які́йсь пара́граф, компонува́ти, скомпонува́ти. **-ть** *долг с кого*—скида́ти борг з ко́го, дарува́ти кому́ борг (довг). **-ть** *штраф с кого*—здійма́ти, зня́ти з ко́го штраф, пеню́. [пожадли́вість, похотли́вість.
Сладострастие — по́хіть *и мн.* по́хоті, сласно́та,
Сладострастный — похотли́вий, сласни́й, жагу́чий, ярли́вий.
Сласти — ла́сощі, солодо́щі, лигоми́н(к)и.
Сластолюбивый — ла́сий, ла́комий. [комство.
Сластолюбие — ла́сість, ла́комість, (*стар.*) ла-
След — слід (КМ), тропа́, (*стопа*), стопа́, лю́дська нога́; (*признак*) позна́ка, призна́ка, знак. *В* **с.** — слідо́м, слідко́м (за ким), услі́д (кому́, за ким). **-дом** *ходить* — услі́д (за ким) ходи́ти. *Напасть на* **с.** — тра́пити (натра́пити) на слід, напа́сти на слід (нади́бати). *По горячим* **-дам** — у сві́жу тропу́, по гаря́чому сліду́. **-ды** *преступления* — позна́ки (знаки́, призна́ки) зло́чину (злочи́нства) (КМ).
Следить — сте́жити, слідкува́ти (за чим), пильнува́ти (чого́), нагляда́ти (що *и* чого́), достерега́ти (що *и* чого́); (*подстерегать*) підстерега́ти, (*стар.*) перестерега́ти (кого́) (ЛИМ, IX), сочи́ти (кого́).
Следование — хід, хо́ду; (*подражание*) наслі́дування (ко́го), на́слід.
Следователь — слі́дчий (-чого).
Следовательно — о́тже, вихо́дить, зна́чить, се́б-то.
Следовать — йти (за ким), (*двигаться вперёд*) поступа́ти (ЛР, МА); (*наступать*) (пі́сля чо́го) наступа́ти; (*причитаться*) нале́жа́ти, припада́ти. **-мый** — нале́жний. *Как* **-дует** — як слід, як тре́ба, як годи́ться. *Сколько вам* **-ет?** — Скі́льки нале́жить? скі́льки вам припаде́?
Следственный — слі́дчий, **-ные** *действия* — слі́дчі ді́ї, **-ный** *материал* — слі́дчий матерія́л.
Следствие — (*судебное*) слі́дство; (*последствие*) на́слідок. *Начать* **-вие** — розпоча́ти слі́дство. *Предварительное* **-вие** — попере́днє слі́дство. *Прекращение* **-вия** — закриття́ слі́дства. *Производить* **-вие** — переводи́ти (чини́ти) слі́дство, переве́сти (вчини́ти) слі́дство. **-вие** *судебное* — слі́дство судо́ве.
Следуемый — нале́жний, прина́ле́жний. **-емо** *мне жалованье* — нале́жна мені́ платня́. **-мое** — нале́жність (-ности). *Сверх* **-мого** — пона́д нале́жність, попаднале́жно.
Следующий — насту́пний, (рік) (*стар.*) прийду́чий (ЧСР); таки́й, отаки́й. *Он сказал* **-щее** — він сказа́в таке́, отаке́, ось що, ось як. **-щим** *образом* — (о)таки́м спо́собом, в (о)таки́й [спо́сіб.
Слеза — сльоза́.
Слезный — слізни́й, (*стар.*) плачли́вий (ска́рга) (ЛР, 44,). **-но** — слі́зно, (*стар.*) плачли́во (АЮЗР, 6 1, 220).
Слепо — слі́по, о́сліп, бе́звач, бе́звіч, нерозві́жно.
Слепой — слі́пий.
Слепок — злі́пок, ви́ліпок.
Слепорождённый — слі́пий зро́ду, сліпоро́дий.
Слесарь — слю́сар (-ря) (АЮЗР, 6, I, 61).
Слизь — слиз (-зу), слизо́та.
Слизистый — слизи́стий, слизя́стий, слизне́вий. **-тая** *оболочка* — слизи́[я́]ста оболо́на, о́слизень (-зня).
Слиток — зли́вок (-вку), злито́к (-тка́), шта́ба.
Сличать, сличить —порі́внювати (рівня́ти), порівня́ти, зрівня́ти, звіря́ти, звіри́ти.
Сличение — порівня́ння (письма́=*почерка*).
Сличительный — порівня́льний.
Слияние — злиття́, сполу́чення; (*совпадение*) збіг. **-ние** *обязательстве* — сполу́чення зо- [бов'яза́ннів.
Слобода — слобода́, слобі́дка.
Слободской — слобі́дський, слобожа́нський, слобо- [дя́нський.
Слобожанин — слобожа́нин, слободя́ник.
Словарь — словни́к (-ка́).
Словесность — письме́нство, слове́сність. *Право собственности на произведения* **-ти** — пра́во вла́сности на тво́ри письме́нства. *Народная* **-ость** — наро́дня слове́сність.
Словесный — слове́сний, у́сний, (*стар.*) сло́вний (АЮЗР, 6, I, 215), слівни́й. **-но** — на слова́х, слова́ми (АЮЗР, 8, V, 148), із уст, (*стар.*) сло́вно (ЛР, 44), наслові́сно. **-ное** *заявление* — зая́ва на слова́х, у́сна зая́ва, (*стар.*) сло́вна зая́ва, сло́вне оповіда́ння (АЮЗР, 6, I, 365). **-ная** *обида* — кри́вда слова́ми (слове́сна), кри́вда слівна́. **-ное** *объяснение* — у́сне поя-

сніння, (*стар.*) усна мова (СФА, VI, 102). **-ное** *соглашение* — усне порозуміння, усна (*стар.* словна) угода (умова), угода на словах; (*стар.*) уговор (ЛР, 44).

Слово — слово (*ум.* слівце), (*речь*) мова, промова, казання. **-во** *в* **-во** — слово до слова, слово од слова (АЮЗР, 6, I, 59; 8, V, 24). *Дать* **-во** — дати слово. *Держать, сдержать* **-во** — додержувати (додержати) слова, дотримувати (дотримати) слова. *Исполнить* **-во**—додержати слова, справдити слово. *Не сдержать* **-ва**, *нарушить* **-во** = *Не устоять в* **-ве** — не додержати слова, зламати слово. *Честное* **-во** — слово честі. *На пару* **-ов** — [на дві слові.

Словоговорение — словоговоріння.

Словопрение — змагання.

Слог (*стиль*) — склад, стиль.

Сложение — (*должности*) складання (з себе посади), складення; (*соединение*) сполучення, злучення; (*матем.*) додавання.

Сложность — складність. *В общей* **-ти** — (за)разом, гуртом, загалом, (*в совокупности*) в сукупності. *По* **-ти** — за сполученням, склавши.

Сложный — складний.

Слой — веретва, шар, ряд. *Слои общества* — суспільні верстви, верстви суспільства.

Слом — зламання, (з)лім ((з)лому), полім (-лому); *Продать на* **с.** — продати на лім (*напр.* золоту річ), на дрова (будівлю).

Сломать — зламати, зломити, поламати. [кістка].

Слон—слін (*р.* слона). **-новый**—слонячий. [Слоняча

Слуга — служник (*ж.* служниця, служка), челядник (*ж.* челядка, челядниця), наймит (*ж.* [наймичка).

Служащий — службовець (-вця).

Служба — служба, найми. *Военная* **-ба** — військова служба. *Годный к* **-бе** — здатний до служби. *Гражданская* **-ба**—цивільна служба. **-ба** *движения* — віддія руху. *Злоупотребление по* **-бе** — службове (урядове) надужиання, зловживання (надуживання) служби. *Казённая* **-ба** — урядова служба. *На* **-бе** *обществу* — на громадській роботі. *Обязанности по* **-бе** — службові обов'язки. *По обязанностям* **-бы** — з службового обов'язку, з повинности урядової (АЮЗР, 6, I, 308). *Отправлять* **-бу** — відбувати службу. *Поступить на* **-бу** — стати на службу, вступити до служби (на службу). *Преступление по* **-бе** — службовий злочин. *Противный долгу* **-бы** — протислужбовий. **-ба** *пути* — віддіз дорожний. **-ба** *тяги* — віддія технічний. **-бы** (*мн.*) — надвірня (господарська) будівля.

Служебный — службовий (справа, книжка). **-ная** *обязанность* — службовий обов'язок, (*стар.*) повинність урядова (АЮЗР, 6, 1, 393). **-ное** *упущение* — службове занедбання.

Служение — служіння, служба; відправа (в церкві).

Служилый — служивий, службовий.

Служитель — служитель, служник, (*стар.*) служебник (АЮЗР, 8, III, 38), послугач, слуга. **-тель** *культа* — служитель культу.

Служить — служити, бути на службі. **-ть** *по найму* — в наймах бути, наймитувати. **-ть** *препятствием* — бути на заваді, на перешкоді бути. **-ть** (*для возмещения*) *сверх срока* — надслужувати (АЮЗР, 6, I, 397). **-ть** *чем* — бути за що, правити за що. **-жить** *доказательством* — правити за довід. *Это* **-ло** *ему орудием* — це було йому за знаряддя, це правило йому за знаряддя.

Слух — (*орган*) слух; (*молва*) чутка, поголоска, поголос. *Ложный* **с.** — неправдива чутка, фальшива чутка. *Прошёл* **с.** — пішла поголоска. *Распускать* **-хи** — пускати чутки, поголоски, розславляти, роздзвонювати. [*ное*) димниця.

Слуховой—слуховий. **-вое** *окно*—кватирка, (*кур-*

Случай — випадок, (*стар.*) трапунок, припадок (АЮЗР, 6, 1, 286), случай (КМ), раз; (*удобный случай*) нагода, (*происшествие*) оказія, пригода, (*факт*) подія. *В* **-чае** — в разі, як бува. *Во всяком* **-чае** — у всякім разі, у кожнім разі. *Воспользоваться* **-ем** — використати нагоду, скористатися з оказії. *Искать* **-чая** — шукати нагоди, оказії. *В крайнем* **-чае** — в крайньому разі, принаймні. *Купить по* **-чаю** — купити при нагоді, випадково. *На* **-чай** — на випадок, в разі чого. *На* **-чай** *войны* — в разі війни. *На всякий* **-чай** — на (про) всякий випадок, на (про) всяк случай. *Неприятный* **-чай** — прикра оказія, нелюба пригода. *Несчастный* **-чай** — нещасливий випадок, (нещаслива) пригода, (*устар.*) трапунок (КМ). *В подлежащих* **-чаях** — в належних випадках, коли треба, при потребі. *Пользоваться* **-чаем** — користати(ся) з нагоди, використовувати нагоду. *В последнем* **-чае** — в останнім разі. *По* **-чаю** *чего-либо* — з нагоди чогось. *По* **-чаю** *годовщины* — з нагоди роковин. *По* **-чаю** *войны* — з причини війни. *Потерять* **-чай** — проминути нагоду, не скористатися з нагоди. *Представился* **-чай** — трапилася нагода, трапилася оказія. *При* **-чае** — при нагоді, при оказії, принагідно. *В противном* **-чае** — в іншому разі, в противнім разі, коли-ж ні, а то. *Смертный* **-чай** — смертельний випадок, смерть, вмертя. *В таком* **-чае** — в такім разі. *При удобном* **-чае** — при добрій нагоді, в слушний час. *Удобный* **-чай** — добра нагода, оказія, слушний час. *Это дело* **-чая** — це річ випадкова. *В этом* **-чае** — в цім разі, при цій нагоді. [несподіваність.

Случайность — випадковість, (*неожиданность*)

Случайный — випадковий, (*стар.*) припадковий (АЮЗР, 6, I, 417), несподіваний. **-ное** *деяние* — випадковий вчинок. **-но** — випадково, випадком, несподівано, (*стар.*) припадком, з пригоди (ЛР, 44), пригодне (ЛР, 44).

Случаться, случиться — траплятися, трапитися (ЛР, 44) (кому), ставатися (стається), статися; (*приходиться*) доводитися, довестися, випадати, випасти; припадати, припасти; (*слагаться*) складатися, скластися [Так склалося]. (*подвернуться*) нагодитися. [*Тут и он* **-лся** — тут і він нагодивсь, тут і він надійшов]. **-ется** (*безлично*) — бува(є), трапляється. **-ось** *весной* — сталося це на-весні. *Как* **-тся** — як трапиться, як доведеться. *У меня* **-лась** *потеря* — шкода мені сталася (АВАК,

XVIII, 161). *Что с ним* **-лось?** — що з ним сталося? що з ним трапилося (скоїлося, вдіялося)?
Слушание — слухання. *Назначить день для* **-ния** *дела* — призначити день для розгляду справи.
Слушатель, -ница — слухач (-ча), слухачка.
Слушать, послушать — слухати, послухати; (*услышать*) чути.
Слыть, прослыть *кем* — славитися як, уславитися як (*или* за кого).
Сманивать, сманить — переманювати, переманити, переваблювати, перевабити (АЮЗР, 6, I, 561), знаджувати, знадити.
Смежник — суміжник, сусід (*и* сусіда).
Смежность — суміжність, (*стар.*) поміжність.
Смежный — суміжний; (*стар.*) поміжний, примежний, сугранний. **-ный** *владелец* — суміжник, (*стар.*) поміжник (СФА, VI, 256; ЧСР), **-но** — суміжно, суміж, (*стар.*) сугрань [АЮЗР, 6, 1, 255].
Смелеть, осмелеть — смілішати, насмілюватися, насмілитися, (*посметь*) зважитися.
Смелость — сміливість, сміливість, відвага.
Смелый — смілий, сміливий, відважний. **-ло]** — сміло, сміливо, відважно.
Смена — зміна, заміна; (*черёд*) черга (робітників), (*чередование*) чергування. **-на** *севооборота* — рука поля (АЮЗР, 6, I, 447).
Сменный — змінний.
Сменяемость — змінність.
Сменя[и]ть — змінятп, змінити, відміняти, відмінити, (*замещать кого*) заступати, заступити кого; (*смещать*) скидати, скинути (з посади), зміщати, змістити. [на забій.
Смертельно — смертельно, смертенно, на смерть,
Смертность — смертність, смертельність, вимирання. **-ность** *достигает* 12% — вимирає дванадцять відсотків людности, смертність досягає дванадцятьох відсотків.
Смертный — смертельний, смертенний. **-ная** *казнь* — кара на горло, кара на смерть, смертна кара. *Освободить от* **-ной** *казни* — звільнити від смертної кари, горлом дарувати. **-ный** *приговор* — осуд на смерть, присуд до смерти. **-ный** *случай* — смертельний випадок, смерть, смертя.
Смертоносный — смертельний, смертяний.
Смертоубийство — душогубство, душогубництво, смертовбийство, забій (-бою), забійство, замордування.
Смерть — смерть (-рти). *Казнить* **-тью** — покарати смертю, скарати горлом, скарати на горло. *Мнимая* с. — за(в)мирання, завмертя. *Насильственная* с. — насильна (*стар.* ґвалтовна) смерть. *Осудить на* с. — засудити на смерть, на згубу, засудити (присудити) до страти. *Осуждённый на* с. — засуджений на страту, (*стар.*) стратенець. *Приговорить к* **-ти** — присудити на смерть. *Скоропостижная* с. — нагла (скоропостижна) смерть.
Смесь — мішанина, мішане (-ого), мішанка, суміс.
Смета — обрахунок, кошторис (сміта). **-та** *приходов и расходов* — обрахунок (кошторис) прибутків та видатків. *Составить* **-ту** *издержек* — скласти кошторис витрат, обрахувати видатки, (*стар.*) обрахувати наклад.
Сметка — догадливість, (*фамил.*) тямок. *Иметь* **-ку** — бути догадливим, догадуватися.
Сметный — обрахунковий, кошторисний (рік). **-ные** *исчисления* — кошторисні обчислення, обчислення коштів. **-ное** *назначение* — призначення в кошторисі, в обрахункові. **-ный** *порядок ассигнования кредитов* — обрахунковий (кошторисний) порядок призначати кредити. **-ные** *предположения* — кошторисні плани, обрахунок, кошторис. **-ное** *расписание* — кошторисний розпис, розпис обрахунку, [обрахунок.
Сметь — сміти. *Срв.* **Смелеть.**
Смех — сміх, (*осмеяние*) глум, посміх. *Поднять на* с. — узяти на сміх, на глум.
Смешение — змішування, змішання, плутання, поплутання; (*смесь*) мішанина, (*путаница*) замішанина, плутанина.
Смешивать, смешать — змішувати (мішати), змішати, плутати, за[по]плутати. **-ся** — зніяковіти, заклопотатися, з(а)мішатися, не знати, що сказати, заплутатися. **-ный** — мішаний. **-ная** *подсудность* — мішана підсудність, мішана судова підлеглість. **-вшийся** — зніяковілий, склопотаний.
Смещать, сместить — скидати, скинути (з посади), усувати, усунути (з посади), відставляти, відставити, зміщати, змістити. [става.
Смещение — скинення, усунення (з посади), від-
Смилостивиться — змилуватися, змилосердитися (над ким), зглянутися (на кого).
Смирительный — гамувальний, присмирений. **-ный** *дом* — дім приборкання. **-ная** *рубашка* — гамувальна (присмирена) сорочка (сорочка, щоб приборкати божевільного).
Смирять, смирить — приборкувати, приборкати, гамувати, вгамувати, присмиряти, присмирити.
Смолкать, смолкнуть — замовкати, замовкнути, стихати, стихнути (затихнути), ущухати, ущух- [нути.
Смоловарня — смолярня, дігтярня.
Смолоду — з-замолоду, з молодих літ.
Смотр — оглядини, перегляд, огляд; парада.
Смотреть, посмотреть — (*на кого*) дивитися, подивитися, глянути, поглянути (на кого). **-реть** *за кем* — доглядати (кого), наглядати (кого, за ким), пильнувати (кого), переглядати (військо). *Не* **-ря** *на то* — (а) проте, не вважаючи на те.
Смотритель — доглядач, дозорець (ЮМ), дозорчий.
Смошенничать — зшахрувати, змахлювати, змахлювати.
Смрад — сморід (-оду).
Смуглолицый — смуглявий, темновидий.
Смута — заколот, колотнеча, чвари, каламутня.
Смутитель, смутьян — баламут(а), колотник, ворохобник.
Смутный — неспокійний, бурхливий (час); неясний, невиразний (розуміння). «**-ное** *время*» — лихоліття.
Смущать, смутить — каламутити, скаламутити, колотити, сколотити, (*тревожить*) бентежити, збентежити, тривожити, с[за]тривожити. **-ся** — ніяковіти, зніяковіти, заклопотуватися, заклопотатися, мішатися, замішатися, соромитися, засоромитися. **-шийся** — зніяковілий, заклопотаний.

Смуще́ние — неспо́кій, триво́га, зніякові́ння, заклопота́ння, збенте́ження, заміша́ння.
Смыва́ние — змива́ння, (*сов.*) змиття́.
Смыва́ть, смыть, -ся — змива́ти, зми́ти, -ся.
Смыка́ть, -ся, сомкну́ть, -ся — стуля́ти, стули́ти, -ся, злуча́ти, злучи́ти, -ся, стика́ти, зіткну́ти, -ся, замика́ти, замкну́ти, -ся. *Ряды* **-кну́лись** — ла́ви замкну́лися, стисну́лися.
Смысл — ро́зум, розумі́ння, значі́ння, (*важность*) вага́, (*содержание*) зміст, (*понимание*) тя́ма, тям, тя́мка, (*толк*) глузд. *В буквальном* **-ле** — в дослівнім розумі́нні (значі́нні). *Здравый* **с.** — здоро́вий ро́зум, до́брий ро́зум, (*фамил.*) глузд. *В каком* **-ле** — в які́м розумі́нні. *Нет* **-ла** *так поступать* — нема́ ра́ції (ро́зуму) так роби́ти. *Природный* **с.** — прирожде́нний (про́стий) ро́зум. *Прямой* **с.** *закона* — безпосере́дній ро́зум зако́ну. *В строгом* **-ле** *слова* — в тісні́м (сти́слім) значі́нні сло́ва.
Смы́слить — тя́мити, розумі́ти, розбира́ти. **-ть** *в чём-нибудь* — розумі́тися на чо́му, зна́тися на чо́му.
Смы́чка — стик (двох части́н прила́ддя, ланцюга́, і т. и.), (*сомкнутие*) стиск, (*соединение*) сполу́чення, злу́ка, (*общение*) єдна́ння.
Смышлённость — втя́мли́вість, тямови́тість, тяму́чість, тя́мка.
Смышлённый — тямки́й, втя́мливий, тямови́тий.
Смягча́ть, смягчи́ть — зм'я́кшувати, зм'якши́ти (ка́ру), (*уменьшать*) зме́ншувати, зме́нши́ти, (*облегчать*) поле́гшувати, поле́гши́ти. **-ся** — м'я́кшати, пом'я́кшати, (*делаться кротче*) лагідні́шати, злагідні́ти. **Смягча́ющие** *вину обстоятельства* — обста́вини, що зме́ншують прови́ну.
Смягче́ние — зм'я́кшення; злагідні́ння. **-ние** *наказания* — зме́ншення (поле́гшення) ка́ри.
Смяте́ние — споло́х, заміша́ння, триво́га, (*смута*) за́колот, колотне́ча.
Смять — пом'я́ти, зім'я́ти (*рожь, траву*) — потолочи́ти (жи́то, траву́).
Снабжа́ть, снабди́ть—(*кого чем*) постача́ти, поста́чити (кому́ що), наділя́ти, наділи́ти (кому́ що), опоря(д)жа́ти, опоряди́ти (кого́ чим,) обдаро́вувати, обдарува́ти (кого́ чим), забезпе́чувати, забезпе́чити (кого́ чим). **-ди́ть** *кого доверенностью*—да́ти (кому́) уповнова́ження, уповнова́жити (кого́ на що). **-ди́ть** *лабораторию всем необходимым*—забезпе́чити (опоряди́ти) лаборато́рію всім потрі́бним, поста́чити лаборато́рії все потрі́бне.
Снабже́ние (*кого чем*) — постача́ння, поста́ча, дава́ння, надава́ння (кому́ чого́,) забезпе́чення (кого́ чим), опоря́дження.
Сна́добие — лік, зі́лля, данна́, припра́ва.
Снару́жи — зо́кола, знадво́ру.
Снаря́д — (*орудие*) знаря́ддя, (*прибор*), прила́ддя, (*утварь*) на́чиння, (*заряд*) набі́й (-бо́ю), гарма́тний набі́й.
Снаряжа́ть, снаряди́ть — виряджа́ти, ви́рядити, споряджа́ти, споряди́ти, опоряджа́ти, опоряди́ти.
Снаряже́ние — (*отправление*) випра́ва, виря́джання, лаштува́ння (в доро́гу). *Военное* **-ние** — військо́ве споря́дження, (*стар.*) бойови́й рихту́нок. [снасть.
Сна́сти — снасть. *Рыболовные* **-ти**—риба́льська
Снача́ла — з почáтку́, спочáтку́ (ЛР, 44); попере́ду.
Сни́скивание — здобува́ння. **-ние** *средств к жизни*,— здобува́ння за́собів до життя́.
Сни́скивать — здобува́ти, здобу́ти. **-ть** *пропитание* — заробля́ти на хліб. **-ть** *расположение* — запобіга́ти ла́ски (в ко́го).
Снисходи́тельность — побла́жли́вість, побла́жність, потура́ння; (*благосклонность*) прихи́льність, ла́сказ. [ка́вий.
Снисходи́тельный — побла́жливий, поблажни́й, лас-
Снисходи́ть, снизойти́ — (*потакать*) потура́ти, поблажа́ти, попуска́ти (кому́), (*склоняться*) прихиля́тися; (*соизволять*) зізволя́ти, зізво́лити, пристава́ти, приста́ти (на що). **-ть, -ти́** *к просьбе* — зізволя́ти, зізво́лити на проха́ння. **-ть** *к ходатайству* — прихиля́тися, прихили́тися на клопота́ння. **-ти́** *к мольбам, к кому* — згля́нутися на блага́ння, на ко́го.
Снисхожде́ние — (*льгота*) поле́гкість, пі́льга, (*милость*) ла́ска, прихи́лля, (*потачка*) побла́жли́вість. *Без* **-ния** — без ми́лости, (*без облегчения*) без пі́льги, без поле́гкости. *Подсудимый виновен, но заслуживает* **-ния** — підсу́дний ви́нен, але заслуго́вує на поле́гкість; хоч і ви́нен підсу́дний, але ва́ртий поле́гкости.
Сноро́вка — (*ловкость*) зру́чність, спри́тність, (*навык*) зви́чка, на́вичка. [*постройки*).
Снос — знесе́ння, розкида́ння, розібра́ння (будо́ви =
Снос́ить, снесть — зно́сити, зне́сти, перено́сити, перене́сти, терпі́ти, ви́терпіти (бі́йку, то-що). **-сть** *дом* — розки́дати (розібра́ти) ха́ту, знести ха́ту (ЛР, 44[2]). **-сть** *в расход* — списа́ти (записа́ти) на вида́тки. **-ся**—ма́ти зно́сини (з ким), (*письменно*) листува́тися.
Снотво́рный — снотво́рний, сноді́йний, (*в сказках*) сонля́щий, дріма́ячий.
Сноха́ — неві́стка, си́нова жі́нка, синова́ (-ві́).
Снохачество — пере́люб з неві́сткою.
Сноше́ние — (*связь*) звязо́к, зно́сини (-син, *мн.*), стосунки́ (-нків). *Пограничные* **-ния** — прикордо́нні зно́сини. *Половое* **-ние** — полові́ зно́сини, злягáння, (*общение*) спілкува́ння.
Сня́тие — здійма́ння, *сов.* зняття́, знесе́ння (заборо́ни). **-тие** *ареста с имущества* — звільнення майна́ з-під аре́шту, зняття́ заборо́ни з майна́. **-тие** *копии* — копіюва́ння (ЛИМ, 34). **-тие** *с учёта* — зняття́ з о́бліку.
Снять — зня́ти. **-ть** *запрещение с недвижимого имущества* — зня́ти заборо́ну з нерухо́мого майна́ (з нерухо́мости). **-ть** *копию* — скопіюва́ти. **-ть** *фотографию*—зфотографува́ти.
Соба́чка (*у револьвера*) — язичо́к, (*зап.*) ци́нгель.
Собесе́дник — розмо́вник, співрозмо́вник. [гель.
Собесе́дование — розмо́ва, бе́сіда (з ким).
Собира́ние — збира́ння, (*податей*) стяга́ння (податків), по́бір. **-ние** *штрафов* — збира́ння штра́фів, (*стар.*) вибира́ння вин (АЮЗР, 6, 1, [218).
Собира́тель — збира́ч (-ча́).
Собира́тельный — збі́рни́й.

Собира́ть, собра́ть — збира́ти, зібра́ти, назбира́ти, позбира́ти, грома́дити, згрома́дити (АЮЗР, 6, I, 500), нагрома́дити, гуртува́ти, згуртува́ти, нагуртува́ти, ку́пчити, ску́пчити. **-ть, -бра́ть** *долги* — збира́ти, позбира́ти борги́, довги́ (по́зички). **-ть** *материалы по делу* — збира́ти (гуртува́ти) матеріа́ли у спра́ві. **-ть** *налоги* — збира́ти, вибира́ти (ЛР, 44, АЮЗР, 6, I, 200), стяга́ти — пода́тки. **-ть** *сход* — склика́ти схід. **-ть** *сено* — грома́дити сі́но. **-ся** *с деньгами* — спромогти́ся на гро́ші.

Соблаговоля́ть, соблаговоли́ть — зволя́ти, зво́лити, призволя́ти, призво́лити. **-ли́те!** — бу́дьте ласка́ві, будь ла́ска (ва́ша), зво́льте!

Собла́зн — споку́са, (*прельщение*) зна́да, зва́ба.

Соблазни́тель — споку́сник. *См.* **Ловела́с.**

Соблазни́тельный — споку́сливий, знадний, зва́бний.

Соблазня́ть, соблазни́ть — спокуша́ти, спокуси́ти, зна́джува́ти, зна́дити, (*девушку*) зво́дити, звести́ (ді́вчину), (*стар.*) блазни́ти, зблазни́ти.

Соблюда́ть, соблюсти́ — захо́вувати, захова́ти (присто́йність), додержувати, доде́ржати, пильнува́ти, допильнува́ти (зако́ну), (*исполнять*) вико́нувати. **-ть** *договор* — захо́вувати умо́ву (АЮЗР, 8, III, 19), доде́ржувати (-ся) умо́ви.

Соблюде́ние — захова́ння, доде́ржання, пильнува́ння (зако́ну), (*исполнение*) ви́конання. *С* **-нием** *правил* — вико́нуючи пра́вила (КМ), доде́ржуючи(сь) пра́вил.

Соболезнова́ние — жаль, (*сочувствие*) співчуття́.

Собра́ние — (*людей*) зі́брання, збо́ри. **-ние** *законов* — зби́рник зако́нів (*полное собрание законов* — всезбі́рка зако́нів). *Общее* **-ние** *товарищества* — зага́льні збо́ри товари́ства. *Открыть* **-ние** — розпоча́ти збо́ри.

Собра́т — брат, това́риш, коле́га, співбра́т (ТОК, III, 62); побрати́м.

Со́бственник — вла́сник. *Общий* **-ник** — спі́льний вла́сник, (*компаньон*) спі́льник.

Собственнору́чность — власнору́чність. **-ость** *подписи удостоверяется* — власнору́чний пі́дпис сві́дчиться.

Собственнору́чный — власнору́чний, своеру́чний, самору́чний (пі́дпис). **-но** — власнору́чно, вла́сною руко́ю, власнору́ч, своеру́чно, саморуч. **-ное** *подписание* — власнору́чний пі́дпис, (*стар.*) да́ння руки́ своє́ї (АЮЗР, 6, 1, 71). **-но** *подписаться* — підписа́тися руко́ю вла́сною (власнору́чно), підписа́ти вла́сну ру́ку.

Со́бственность — вла́сність (АЮЗР, 6, I, 162; КМ). *Бессрочно владеть и пользоваться на праве* **-ти** — держа́ти на ві́чні часи́ і на се́бе вжива́ти (АЮЗР, 8, V, 22). *Не имеющий* **-ти** — що не ма́є вла́сности, безма́єтний. *Общая* **-ость** — спі́льна вла́сність. *Ограниченная* **-ость** — обме́жена вла́сність. *Полная* **-ость** — по́вна вла́сність. *Поступать в* **-ость** — перехо́дити на вла́сність. *Приобретать в* **-ость** — набува́ти на вла́сність.

Со́бственный — вла́сний (АЮЗР, 8, V, 18; ЛР 44), (*свойственный*) власти́вий (кому́). *Имя* **-ное** — ім'я́ вла́сне (АЮЗР, 6, I, 254). *По* **-му** *желанию* — за вла́сним бажа́нням, своє́ю охо́тою (КМ), по своїй во́лі, із своє́ї во́лі. **-но** — власти́во. **-но** *говоря* — власти́во ка́жучи. **-но** *принадлежащий (кому-либо)*, власти́вий (кому́) (ЧСР), чи́й-небудь; притама́нний.

Собы́тие — поді́я. *Имело ли место* **-тие** *преступления* — чи ста́вся (відбу́вся) в ді́йсності зло́чин. **-тие** *преступления* — поді́я зло́чину, зло́чин.

Соверша́ть, соверши́ть — вико́нувати, ви́конати (що), чини́ти, вчини́ти, роби́ти, зроби́ти, ді́яти, вді́яти, заподі́ювати, заподі́яти (споді́яти). **-ть** *акт* — зроби́ти акт, скла́сти акт, споряди́ти акт (СФА, VI, 301). **-и́ть** *договор* — скла́сти умо́ву (уго́ду). **-и́ть** *духовное завещание* — споряди́ти духі́вни́цю (ЛР, 44), скла́сти духівни́цю, теста́мент. **-а́ть** *прелюбодеяние* — чужоло́жити, (ЛР, 44) вчиня́ти пере́люб. **-и́ть** *преступление* — вчини́ти (заподі́яти) зло́чин, ви́конати зло́чин. **-ть** *сделку* — зроби́ти обору́дку, споряди́ти умо́ву (ЧСР). **-ся** — відбува́тися, відбу́тися, роби́тися, зроби́тися, чини́тися, вчини́тися (ЛР, 44), става́тися, ста́тися. **-вшийся** — доко́наний (факт), відбу́тий (зло́чин), учи́нений, зро́блений.

Соверше́ние — ви́конання, вчи́нення, відбутт́я. **-ние** *акта* — склада́ння а́кту. **-ние** *правосудия* — відпра́ва су́ду, учи́нення справедли́вости.

Совершенноле́тие — повноліття, по́вні літа́, по́вний зрі́ст. *Достичь* **-тия** — дійти́ по́вних літ, дійти́ до літ (СФА, VI, 302), дорости́ літ (АЮЗР, 8, III, 6), (*стар.*) на ста́ну ста́ти.

Совершенноле́тний — повнолі́тній, (*взрослый*) доро́слий. **-ний** *возраст* — повноліття, (*стар.*) вік повнолі́тности.

Соверше́нный — дове́ршений, заве́ршений, доко́наний, доскона́лий, доскона́льний, по́вний, ці́лий, цілкови́тий. **-но** — зо́всім, ціл́ком, чи́сто, геть-чи́сто. *Разрушать* **-но**, *до тла* — зни́щити геть, до ще́нту (СФА, VI, 137), зруйнува́ти до ще́нту, оберну́ти в ніве́ць.

Соверше́нство — дове́ршеність, зве́ршеність, доскона́лість, доскона́льність. *Верх* **-ства** — верх доскона́лости. *Изучить дело в* **-ве** — ви́вчити спра́ву (ді́ло) доскона́льно.

Соверше́нствование — удоскона́лювання, удосконалення, дове́ршення.

Соверше́нствовать, усоверше́нствовать, -ся — удоскона́лювати, удоскона́лити,-ся, доверша́ти,-ся.

Соверши́тель — викона́вець. **-тель** *преступления* — викона́вець зло́чину.

Со́вестность — со́вісність, сумлі́нність.

Со́вестный — со́вісний, сумлі́нний.

Со́весть — со́вість, сумлі́ння (ЛР, 44). *Чистая с.* — чи́ста душа́, чи́ста со́вість, чи́сте сумлі́ння.

Сове́т — ра́да (КМ, ЛР, 44), (*совещание*) нара́да, (*добрый* **-ет**) пора́да (АЮЗР. 8, V, 45, 8, III, 14; СФА, VI, 351), (*советование*) ра́діння, ра́яння (КМ; ЛР, 44). *Городской* **-ет** — мі́ська ра́да (АЮЗР, 8, V, 145). *Держать* **-ет** — ра́ду ра́дити, ра́дитися, (*стар.*) ра́ду ра́дувати. **-е́т** *Народных Комиссаров* — Ра́да Наро́дніх Комі́сарів. *Обратиться к кому за* **-том** — уда́тися до ко́го за пора́дою (по ра́ду). *Педагогический* **-ет** — педагогі́чна (шкі́льна́) ра́да. *Попечительный* **-ет** — пі́клува́льна ра́да. *Последовать чьему* **-ту** —

піти за чиєю радою. *По -ту и по руководству* — за радою і приводом (АЮЗР, 6, I, 103). **-ет** *Рабочих, Крестьянских и Солдатских Депутатов* — Рада Робітничих, Селянських та Салдатських Депутатів. *Присутствовать в* **-те** — засідати в раді. *С'езд* **-тов** — З'їзд Рад. *Семейный* **-ет** — родинна рада. *Собирать* **-ет** — скликати раду. *Спрашивать* **-та** — питати ради, просити поради, радитися. **-ет** *Труда и Обороны* — Рада Праці та Оборони.

Советник — радник, (*стар.*) райця, радця, (*советчик*) дорадник, порадник.

Советовать, посоветовать — радити (ЛР, 44), ряти. **-ся** — радитися, рятися. **Посоветуйте** *мне* — порадьте мені *и* порадьте мене.

Советский — радянський (лад).

Совещание — нарада, обрада. **-ние** *судей* — нарада суддів, (*стар.*) порада суддів (ЧСР). *Тайное* **-ние** — таємна нарада, (*заговор*) змова (злочинців).

Совещательный — дорадчий (голос). **-ная** *комната* — кімната для нарад, радна кімната.

Совещаться — радитися, (*сов.*) порадитися, мати нараду.

Совладать (*с кем*) — здоліти, здолати, змогти, здужати, подужати, зволодати (кого), упоратися (з ким), упорати кого.

Совладелец — співволоділець, співвласник, співпосідач.

Совладелица — співвласниця, співволоділиця, співпосідачка.

Совладение — співволодіння, співпосідання.

Совместимость — сполученість (-ности).

Совместительство — сполучення (посад).

Совместность — спільність (володіння), сумісність (перебування).

Совместный — спільний, сумісний, сукупний. **-ное** *владение* — спільне посідання, спільне володіння. **-ная** *квартира* — сумісна ква(р)тира. **-но** — сумісно, укупі, разом, сукупно, спільно, (*стар.*) однокупне (СФА, VI, 394, 431), (*обоюдно*) обопільно (СФА, VI, 212). **-но** *пользоваться чем* — поспіль (з ким) використовувати щось (вживати чого).

Совмещать, совместить — сполучати, сполучити.

Совмещение — сполучення, сполука.

Совокупление — (*соединение*) сполучення, злучення, злука, сполука, (*стар.*) сполування, спілення, (*общение*) спілкування (СФА, VI, 205), (*половое*) злягання.

Совокуплять, совокупить — сполучати, сполучити, злучати, злучити, (*стар.*) споловати. **-ся** — злягатися.

Совокупность — сукупність, цілість, (*общность*) спільність. **-ность** *прав и обязательств* — сукупність прав та зобов'язаннів. **-ность** *преступлений* — сукупність злочинів. *Наказание назначить по* **-сти** *преступлений* — визначити кару за сукупність злочинів.

Совокупный — сукупний, (*общий*) спільний. **-но** — сукупно, разом, укупі, при купі, спільно.

Совпадать, совпасть — збігатися, збігтися (з чим), припадати, припасти (до чого, на що), приходитися, прийтися (до чого, на що).

Совпадение — (*обстоятельств*) збіг (обставин).

Совратитель — зводитель, зводець (-дця).

Совращать, совратить — (*обманывать*) зводити, звести (*напр.* дівчину). **-ть** *с пути* — відвертати, відвернути від путтям. **-ть** *во что-нибудь* — навертати, навернути (кого на що), (*развращать*) псувати, зіпсувати.

Совращение — зведення, псування, зіпсування, відвертання (од чогось доброго), навертання (на щось злеє).

Современник — сучасник.

Современность — сучасність, сьогочасність, (*одновременность*) одночасність (-ности).

Современный — сучасний, сьогочасний, (*одновременный*) одночасний.

Совсем — зовсім, чисто, геть-чисто, цілком.

Согласие — згода (ЛР, 44; КМ), (*согласность*) згідність, (*мир и лад*) злагода, лад, покій, єдність (у кого з ким), (*соизволение*) воля, призволення, зволення (чиє на що), (*соглашение*) порозуміння (кого з ким). *Из'явить* **-сие** — дати згоду, зізволити, призволити. *По взаимному* **-сию** — за обопільною згодою.

Согласительный — угодовий, єднальний, поєднавчий. **-ная** *комиссия* — угодова комісія, єднальна комісія.

Согласность — згідність; суголос.

Согласный — згідний, згодний (з чим), (*соответствующий*) відповідний (до чого). **-но** (*чему*) — згідно (з чим), відповідно (до чого). **-но** *обычаю* — за звичаєм, ідучи за звичаєм, (*стар.*) чинячи досить обичаю (АЮЗР, 6, I, 81).

Согласование — (*действий*) погодження (вчинків, чинности).

Согласовать, согласить — погоджувати, погодити. **-ся** — погоджуватися, погодитися, згоджуватися (згоджатися) (ЛР, 44), згодитися.

Соглашатель — угодовець (-вця).

Соглашательский — угодовчий (політика).

Соглашательство — угодовство.

Соглашать, согласить (*что*) — погоджувати (погоджати), погодити (що з чим), єднати, поєднати, (*склонять*) нахиляти, нахилити (до чого). **-ся** — згоджуватися, згодитися (з ким, з чим), погоджуватися, погодитися (з ким, на що), приставати (на що), пристати (на що). **-ся** *между собою* — погодитися, порозумітися, (*сговориться*) змовитися (ЛР, 44), (*стар.*) межи собою намовитися (ТОК, III, 40, АЮЗР, 6, I, 458; ЛР, 44), згодою стати (ЛИМ, 49), склонитися (СФА, VI, 128), (*связаться на что либо плохое*) злигатися (з ким) на що лихе. **-ся** *на избрание* — згодитися на обрання (бути обраним), (*стар.*) даватися обирати (ЧСР). *Понемногу* **-ся** *с чем* — прихилятися до чого (ЛР, 44). **-ся** *с чьим мнением* — годитися з чиєюсь гадкою, приставати на чию гадку.

Соглашение — угода (ЛР, 44; АЮЗР, 8, V, 146), поєднання, порозуміння (АЮЗР, 6, I, 457), (*согласие*) згода (ЛР, 44), згоджування, єднання (АЮЗР, 8, V, 146), (*уговор*) змова, намова (АЮЗР, 6, I, 157), (*соизволение*) призволення. *Войти в* **-ние** *с кем* — порозумітися з ким, вступити в порозуміння з ким. *По* **-нию** *с кем* — за порозумінням з ким. *По*

-**нию** *между собою* — за обопільним порозумінням, (*стар.*) за порадою своєю (СФА, VI, 154). *Прийти к* -**нию** — дійти (прийти) до згоди, до порозуміння, погодитися, поєднатися (АЮЗР, 8, V, 145).

Соглядатай — підглядач, вивідач, назирач, шпиг.

Согражданин — співгромадянин.

Согрешать, согрешить — грішити, согрішити, прогрішатися, прогрішитися, проступитися.

Содействие — допомога, підмога (КМ), підпомога, поміч (-мочи), (*благоприятствование*) сприяння. *Оказать надлежащее* -**вие** — дати належну допомогу.

Содействовать — допомагати (КМ), помагати (кому), спомагати (кого), (*благоприятствовать*) сприяти (кому).

Содержание — (*денежное, семьи и т. п.*) удержання, утримання, (*издержки*) кошт, (*провинц.*) державо. -**ние** *книги* — де що є в книзі, зміст книги. -**ние** *в аренде* — державання в оренді (КМ). *Быть у кого на* -**нии** — бути в кого на утриманні, бути на чиїм кошті. *Иметь на* -**нии** — мати на утриманні, на своїм кошті, на державі. *Состоящий на* -**нии** — (*иждивенец*) — утриманець (-нця).

Содержанка — удержанка, полюбовниця, бахурка, (*воспит.*) вихованка, (*иждивенка*) утриманка.

Содержатель — хазяїн, господар (-ря). -**тель** *питейного дома* — шинкар (-ря). -**тель** *постоялого двора* — хазяїн заїзду, господар заїзду. -**тель** *публичного дома* — бандур. -**тель** *типографии* — власник друкарні, друкар (-ря).

Содержательница — хазяйка, господиня.

Содержательность — змістовність. -**ность** *статьи* змістовність статті.

Содержательный — змістовний.

Содержать (*кого*) — держати, тримати, утримувати (кого), (*кормить*) годувати, харчувати (ЧСР), давати на життя. -**ть** *в себе что* — містити, (*стар.*) замикати в собі. *Статья* -**жит** *три параграфа* — стаття містить у собі (має, *стар.* в собі замикає) три парафи. [графи.

Содержимое — зміст, вміст.

Содеяние — вчинення, заподіяння. -**ние** *преступления* — вчинення злочину.

Содеять — зробити, вчинити, заподіяти.

Соединение — сполучення, злучення, сполука; (*единение*) єднання, (*общение*) спілкування (СФА, [VI, 205).

Соединительный — сполучний, злучний.

Соединять, соединить — сполучати, сполучити, лучити, злучити (КМ), єднати, з'єднати, гуртувати, згуртувати. -**ся** — сполучатися, єднатися (з'єднуватися), купитися (КМ). -**ный** — сполучений, злучений, з'єднаний. -**ное** *заседание* — сполучене (з'єднане) засідання. -**ные** *Штаты* — Сполучені Держави.

Сожаление — жаль, жалощі, жалкування. *Без* -**ния** — без жалю. *Выразить* -**ние** — висловити жаль. *К* -**нию** — на жаль. *К крайнему* -**нию** — на превеликий жаль.

Сожалеть — жалкувати, жаліти, жалувати (кого), уболівати (за ким).

Сожжение — спаління, спалення.

Сожигать, сжечь — палити, спалити.

Сожитель — сожитель, сожівець, (*сокважтирант*) співжилець (-ця), «наш сусіда».

Сожительница — сожителька, (*сокважтирантка*) співжилиця, співжильчиха, «наша сусід(к)а».

Сожительство — сожиття, співжиття, спільне життя, життя вкупі.

Сожительствовать — жити (з ким) укупі, спільно.

Сожитие — життя укупі, співжиття. *Незаконное* -**тие** — позашлюбне співжиття, позашлюбність. [(-ности).

Созвучие, созвучность — суголос, суголосність

Созвучный — суголосний.

Создавать, создать — творити, створити, (*образовывать*) утворювати, утворити, (*строить*) будувати, збудувати, споруджати, спорудити.

Создание (*чего*)—утворювання, (*сов.*) утворення, будування, збудування, споруджування, спорудження; (*тварь*) творіння, створіння, (*произведение*) утвір (-ору), творнво, твір (*р.* твору).

Создатель — творець (*р.* твірця *и* творця), сотворитель. [оглядання, розглядання.

Созерцание — (*филос.*) споглядання, спозирання,

Созерцать — (*филос.*) споглядати, спозирати (розумом) (що-небудь), оглядати, розглядати.

Созерцательность — споглядальність (-ности).

Созерцательный — споглядальний (настрій, розум).

Созидание — будування, творення.

Созидательный — будовчий, творчий.

Созидать, создать — будувати, збудувати, творити, утворити, споруджати, спорудити.

Сознавать (*что*) — бути свідомим чого, тямити, розуміти що, розбирати що, (*знать*) знати, (*признавать*) визнавати, визнати. -**ать** *себя* — бути свідомим себе, сам собі розбирати, тямити себе. -**ся**, -**знаться** *в чем* — признаватися, признатися до чого (ЛР, 44, АЮЗР, 6, I, 63, 102), повинитися в чому.

Сознание — (*в виновности*) признання, призняття (ЛЗ, IV) до вини, визнання своєї вини, (*показание*) зізнання. -**ние** *чего* — свідомість (себе, вини, злочину), (*здравая память*) притомність (чуття), (*вульг.*) глузд, памороки. *Находящийся в* -**нии** — притомний. *Без* -**ния** — непритомний, (*бесчувственный*) нечутенний, безтямний. *Потерять* -**ние** — загубити притомність, (*стар.*) зробитися непритомним, (*вульг.*) запаморочитися. *Привести в* -**ние** — повернути до притомности, очутити. *Прийти в* -**ние** — вернутися (прийти, дійти) до пам'яти, до притомности, стямитися, очутитися.

Сознательность — свідомість (-ости). [мущий.

Сознательный — свідомий, (*понимающий*) тя-

Созревать, созреть — спіти (виспівати), виспіти, доспівати, доспіти, стигнути (вистигати), вистигти, (*дозревать*) достигати, достигти, достоювати, достояти. [тього скликання], склик.

Созыв — скликання [Перша сесія В.У.Ц.В.К. тре-

Созывать, созвать — склпкати, скликати, (*о мног.*) поскликати, наскликати. -**аемый** — скликуваний, призиваний. [(ЛР, 44).

Соизволение — ласка, призволення, зізволення

Соизволять, соизволить — бути ласкавим, зізволяти, зізволити, призволяти, призволити (АЮЗР, 6, I, 80), (*стар.*) рачити (АЮЗР, 6, I, 146).

Соизмеримость — одномірність, одновмірність, спомірність (-ности).

Соизмеримый — одномірний, одновмірний, спомірний.

Соименник — одноіменник, однойменник.

Соименный — одноіменний, однойменний.

Соискание, соискательство — старання, клопотання (про що), упобігання (за що, за ким), (*состязание*) суперництво, конкурс (на що), (*перебой*) перебій (-бою). **-ство** *на премию* — конкурс на премію, упобігання за премією.

Соискать — старатися, клопотатися (про що), упобігатися (за що), на перебій іти (за що).

Соистец, -тица — співпозовник, -ниця, (с)півпозивач, -чка.

Сокращать, сократить — скорочувати, скоротити, вкорочувати, вкоротити, з[в]меншати, з[в]меншувати, з[в]меншити. **-ить** *жизнь* — віку вкоротити, вкоротити віку. **-ать** *производство* — зменшувати виробництво. **-ать** *штаты* — скорочувати штати. **-нный** — с[в]корочений. **-ное** *изложение* — скорочений виклад, короткий виклад. **-ное** *судопроизводство* — скорочене судочинство.

Сокращение — скорочення, вкорочення, зменшення.

Сокровенность — потайність (-ности), потаємність.

Сокровенный — потайний, потаємний.

Сокровище — скарб (-бу).

Сокровищница — скарбниця, схобище.

Сокрушать, сокрушить — трощити, потрощити, розбивати, розбити.

Сокрытие—затаювання, (*сов.*) затаїння, утаювання, втаїння. **-тие** *следов преступления* — затаювання (затаїння) слідів (ознак) злочину.

Солдат — салдат (москаль). *Рядовой* **-дат** — рядовик (простий, шереговий салдат).

Солевар — соляр (-ра), соляник, (*стар.*) коломіець (-йця).

Солеваренный — солярський.

Солеварня — солярня.

Солидарность—солідарність, одностайність (думки), спільність (відповідальности).

Солидарный — солідарний, одностайний. **-но** — солідарно, одностайно, спільно. *Быть* **-ным** — солідарним бути, однієї думки бути, спільно відповідати (за щось). **-ная** *ответственность* — солідарна (спільна) відповідальність.

Солидный — солідний, поважний, (*степенный*) стато[е]чний.

Солод — солод (-ду).

Соляной — соляний, сільний. **-ные** *копи* — соляниця, (*стар.*) сілка. **-ной** *промысел* — соляництво (КМ), солярство.

Сомневаться, усумниться — мати сумнів, бути непевним, сумніватися, усумнитися, (*колебаться*) вагатися, завагатися. *Он* **-вается** — він не певен, він має сумнів, вагається, сумнівається.

Сомнение—сумнів, непевність, вагання. *Без* **-ния** — без сумніву, безперечно, запевне, авжеж, атож. *Возбуждать* **-ние** — викликати сумнів, непевність. *Заявление* **-ния** *в подлинности акта* — заява про непевність акту. *Не подлежит* **-нию,** *что...* — певна річ, безперечно, запевне, нема сумніву, що... *Подвергнуть* **-нию**—піддати сумніву. *Подвергаться* **-нию**— підпадати під сумнів, непевним стати (в чому). *Это ещё подлежит* **-нию**—це ще річ не певна.

Сомнительность — сумнівність, непевність (-ности).

Сомнительный — сумнівний, непевний, (*стар., полонизм*) вонтпливий (ЛР, 44).

Сонаследник — співспадкоємець (-мця).

Сонливость — сонливість, соннота, сонність.

Сонливый, сонный — сонний, сонливий, оспалий.

Соображать, сообразить—міркувати, поміркувати, розміркувувати, розміркувати, розважати, розважити (що), тямкувати, стямкувати (про що), (*понять*) втямити, второпати, розуміти (що) (ЛР, 44), (*смекать*) метикувати, (*длительно рассуждать*) розумувати. **-жаться, -ваться** *с чем* — уважати (на що), рахуватися (з чим), приміня́тися (до чого), (*вульг.*) приметикбвуватися (до чого), підбармовуватися (до чого, чим).

Соображение — міркування, (*взгляд*) погляд. *Без* **-ния** — нерозважно, не поміркувавши. **-ние** *обстоятельств дела* — обміркування справи, вирозуміння обставин справи (ЛР, 44). *По важным* **-ниям** — з важливих міркувань. *По моему* **-нию** — як я міркую, на мою думку, на мій погляд, по-моєму, як на мене. *Принять в* **-ние** — взяти на увагу, зважити.

Сообразительность — догадливість, (скоре, бистре) доміркування, бистрість, спритність, второпність, (*обдуманность*) розважливість.

Сообразительный — догадливий, бистрий на розум, тямкий, спритний, второпний, розважливий.

Сообразность — відповідність (до чого), згідність (з чим).

Сообразный — відповідний (до чого), згідний (з чим). **-но** — відповідно (до чого), згідно (з чим).

Сообразовывать, сообразовать — пристосовувати, пристосувати, погоджувати, погодити (що з чим), примірковувати, приміркувати (що до чого). **-ся** — пристосовуватися, пристосуватися, примірковуватися, приміркуватися (до чого), рахуватися, порахуватися (з чим), уважати (на що).

Сообща — спільно, разом, укупі, гуртом.

Сообщать, сообщить (*кому о чём*)—повідомляти, повідомити (кого про що), переказувати, переказати (кому, що); (*делать донесение*) доносити, донести (кому про що); (*давать*) давати (надавати), надати [Надати кому право], уділяти, уділити (кому що). **-ить** *копию иска*— подати копію позва, (*стар.*) позви дати (кому). **-ться** — сполучатися, зноситися, мати зносини (з ким), мати передачу до кого.

Сообщение — (*уведомление*) повідомлення, донесіння; (*дарование*) надання, уділення; (*связь*) сполучення; (*сношения*) зносини, стосунки, передача. *Туда нет* **-ния** — туди нема передачі. *Иметь с кем* **-ние** — мати зносини, стосунки, сполучення з ким. *Почтовое* **-ние** — поштове сполучення, поштова передача. *Пути* **-ния** — шляхи (шляхи сполучення).

Сообщество — спілка, товариство, громада; (*преступное*) злочинна спілка, ватага, банда.

Сообщник — спільник, товариш, учасник. *Быть* **-ком** *в преступлении* — брати в злочині участь, бути спільником злочину.
Сообщничество — спільництво, участь, співучасть [(у злочині).
Соопекун — співопікун.
Сооружать, соорудить — споруджати, спорудити, будувати, збудувати, ставити (хату), поставити, виставити. [будівля, будова.
Сооружение — спорудження, будування; споруда,
Соответственность — відповідність (до чого), згідність (з чим).
Соответственный — відповідний (до чого), згідний (з чим). **-но** — відповідно (до чого), згідно (з чим), на лад (чого). [(з чим).
Соответствие — відповідність (до чого), згідність
Соответствовать (*чему*) — відповідати (чому), бути відповідним (до чого). **-ющий**—відповідний.
Соотношение — співвідношення [Реальне співвідношення сил], обопільні відносини, взаємини.
Соперник — суперник, супірник (ЛР, 44), супротивник, супротивець (-вця).
Соперничать (*с кем*)—чинити суперництво (кому), іти навзаводи (з ким), іти на перебій, сперечатися, мірятися.
Соперничество — суперництво, супірництво.
Сопоручитель — співпоручник.
Сопоставление — (*сравнение*) порівняння, рівноставлення; (*постановка рядом*) поставлення поруч, (*гал.*) зіставлення.
Сопоставлять, сопоставить—порівнювати, порівняти (якісь дані), ставити (поставити) (що) поруч, (*гал.*) зіставляти, зіставити (що).
Соправитель — співправитель, співкерманич.
Сопредельность—суміжність, прилеглість (-ости).
Сопредельный — суміжний, прилеглий. **-но** — суміж, суміжно, прилегло.
Соприкасаться, соприкоснуться (*с чем*) — дотулятися, дотулитися (до чого,) доторкатися, доторкнутися, дотикатися, доткнутися (чого), стикатися, зіткнутися (з чим), прилягати, прилягти (до чого), межувати (з чим).
Соприкосновение — дотулення, дотик, доткнення, межування. *Иметь* **-ние** *с чем, с кем* — мати діло з чим, з ким, стикатися з чим, з ким.
Соприкосновенность — дотичність, суміжність, прилеглість, (*участие*) участь, уділ; (*причастность*) причетність (до злочину).
Соприкосновенный — дотичний, суміжний, прилеглий; причетний (до злочину).
Сопричастность — причетність. **-ный** — причетний.
Сопроводительный — супровідний (папір). **-ный** *адрес* — супровідна адреса.
Сопровождать (*кого*) — супроводити (кого), йти разом (з ким,) товаришити (кому). **-ать** *арестанта* — вести (провадити) арештанта. **-ждающие** *обстоятельства* — сподорожні (супровідні) обставини.
Сопровождение — супровід (-воду), товариство. *В* **-нии** — разом (з ким, з чим), в супроводі (кого, чого).
Сопротивление — опір (*р.* опору), спротивлення (АЮЗР, 6, I, 127. 139), суперека (ЛР, 54), (*стар.*) спротивенство, упір (ЧСР). *Вооруженное* **-ние** — збройний опір. *Оказывать* **-ние** (*кому*) — ставити опір (кому,) опиратися (огинатися) (проти кого). *Сила* **-ния** — відпорна сила.
Сопротивляться (*кому*) — опиратся, опертися проти (кого), ставити опір (кому), пручатися, огинатися (проти кого). *Способный* **-ся** *чему* — здатний на опір проти чого, відпорний на що. **-ющийся** — що опирається, супротивець.
Сопряжение — сполучення, звязання, звязок.
Сопряженный (*с чем*)—сполучений, звязаний з чим.
Сопутствовать (*кому*) — іти в парі (з ким,) іти (поруч кого), товаришити (кому). **-ющие** *обстоятельства* сподорожні (супровідні) обставини.
Сор — сміття; (*нечистоты*) нечисть (-ти).
Соразмерность - рівнозмірність, гармонійність; відповідність, помірність, домірність.
Соразмерный — рівнозмірний, гармонійний; відповідний, помірний, домірний. **-но** — відповідно, помірно, до міри; (*сравнительно*) розмірно.
Соразмерять, соразмерить — пристосовувати, пристосувати, примірятн, приміряти, (ро)зміряти, (ро)зміряти. [*торгах*) змагання.
Соревнование — суперництво, конкуренція, (*на*
Сорить (*деньгами*) — смітити, сипати (грішми).
Сорт — сорт, розбір (-бору), (*зап.*) гатунок. *Худшего* **-та** — гіршого розбору (сорту).
Сортировать — сортувати, посортувати, перебирати, перебрати, одбирати, одібрати.
Сортировка — сортування, перебирання.
Сортировщик — сортувальник.
Сосед — сусіда (*и* сусід). **-ди** *по земле, смежники* — поміжники (ЛОМ, V, 117).
Соседить (*с кем*) — сусідувати (з ким).
Соседний — сусідній, (*смежный*) суміжний.
Соседов — сусідів. **Соседский** — сусідський.
Соседство — сусідство.
Соскабливать, соскоблить — з(о)шкрібувати, з(о)шкребти, вискрібувати, вискребти.
Соскакивать, соскочить — зскакувати, зскочити, спигати, сплигнути.
Сословие — стан (ЛР, 14; КМ; ЧСР), (*слой*) верства. *Высшее* **-вие** — вищий стан. *Низшее* **-вие** — нижчий стан. *Привилегированное* **-вие** — упривилейований стан.
Сословный — становий. **-ное** *общество* — станове суспільство.
Сослуживец — однослуживець (-вця), товариш у службі (*по службе*). [скупчення.
Сосредоточение — зосередження, зосередкування,
Сосредоточивать, сосредоточить — зосереджувати, зосередити (зосередкувати), скупчувати, скупчити. **-аться** — зосереджуватися, зосередитися (на чому), скупитися, скупчитися (в одному місці).
Состав — склад (КМ). *Личный* **-тав** — особовий склад, персонал. *Наличный* **-тав** — наявний склад, присутній склад. *Подвижной* **-тав** (*ж.-д.*) — рухомий склад залізниці (паротяг та вагони). **-тав** *преступления* — склад злочину (склад переступу). **-тав** *суда* — склад суду (КМ). [автор (книги).
Составитель — складач, укладчик, упорядч[дн]ик,
Составление—складання, укладання, упорядження, писання (КМ).

Составля́ть, соста́вить (*что*) – склада́ти, скла́сти, уклада́ти, укла́сти (ска́ргу), упоряджа́ти, упоря́дити, писа́ти, списа́ти (протоко́ла), компонува́ти, скомпонува́ти (твір). -**лять** *собою что* — станови́ти (що). -**лять** *большинство* — склада́ти бі́льшість. -**вить** *на месте акт* — скла́сти (списа́ти) а́кта на мі́сці, (*стар.*) ви́вести на пню акт (ЛР, 44). -**вить** *опись* — скла́сти о́пис (чо́го), зреєструва́ти (що) (ЧСР). -**вить** *проект* — скла́сти прое́кта, спроектува́ти. *Сколько это* -**вит?** — скі́льки це бу́де? скі́льки це станови́тиме? *Это деяние не* -**ляет** *преступления* — вчи́нок цей не є зло́чин (не стано́вить зло́чину). *Это* -**вит** *большую сумму* — це бу́де вели́ка су́ма, це складе́ться на вели́ку су́му.

Составно́й — складови́й.

Состоя́ние—(*положение*) стано́вище, стан (КМ); (*сословие*) стан; (*имущество*) ма́єток, ма́єтність, добро́, ста́ток, худо́ба, майно́; (*зажиточность*) замо́жність; (*возможность*) си́ла, змо́га, спромо́га. *Быть в* -**нии** — ма́ти змо́гу (спромо́гу) (на що,) здолі́ти, зду́жати. -**ние** *кассы* — стан ка́си. *Люди разного* -**ния** — лю́ди рі́зного ста́ну. *Права* -**ния** — права́ ста́ну. *Не быть в* -**нии** — не могти́, не ма́ти змо́ги, спромо́ги. *Я не в* -**нии** — не моя́ си́ла (ЛР, 44), я не мо́жу, не ма́ю змо́ги. *В* -**нии** *опьянения* — сп'ані́лий, з п'я́них оче́й (зроби́ти що).

Состоя́тельность (*денежная*) — спромо́жність, замо́жність, доста́тки, засі́бність, випла́тність (довжника́); (*доказательность*) сті́йність (до́водів, гіпо́тези).

Состоя́тельный (*денежно*) — замо́жний, ма́єтний, засі́бний, випла́тний; (*доказательный*) сті́йний (до́від, гіпо́теза).

Состоя́ть (*из чего*) — склада́тися (з чо́го); (*содержать*) ма́ти в собі́ (що), місти́ти (що); (*находиться*) бу́ти, перебува́ти (на слу́жбі, то-що). -**ся** — відбу́тися (засі́дання, поді́я), ста́тися (ви́рок), (*стар.*) запа́сти (постано́ва, ви́рок). *По настоящему делу* -**ся** *такой приговор* — в цій спра́ві ста́вся таки́й ви́рок. -**щий** *в залоге*—заста́влений, заставни́й (АЮЗР, 6, I, 265). -**лась** *манифестация* — відбу́лася маніфеста́ція.

Сострада́ние — жа́лість, жаль (-лю́), милосе́рдя, уболіва́ння.

Сострада́тельность — жа́лісливість.

Сострада́тельный — жа́лісливий, милосе́рдий; (*сочувственный*) спочутли́вий.

Состяза́ние (*соперничество*) — супе́рництво, спір, спі́рка, боротьба́. -**ние** *сторон* — змага́ння сторі́н. -**ние** *в беге* — перего́ни. *Вступить в* -**ние** — іти́ на перемо́ги (з ким), навзаво́ди, на перего́ни (з ким).

Состяза́тельность — змага́льність, спі́рність (-пости).

Состяза́тельный — змага́льний, спі́рний. -**ный** *процесс* — змага́льний проце́с, змага́льне судочи́нство.

Состяза́ться — змага́тися, на супе́рництво (на перемо́ги) йти (з ким), мі́рятися (з ким).

Сосу́д — по́суд (-ду), посу́дина; (*в теле животного*) суди́на, кровоно́сна жи́ла.

Сосчита́ть — полічи́ти, перелічи́ти, зрахува́ти (ЛР, 44), порахува́ти, обрахува́ти, облічи́ти, злічи́ти.

Сотворе́ние — с(о)тво́рення.

Сотвори́ть — с(о)твори́ти, утвори́ти.

Со́тня — со́тня, со́тка, соти́на.

Сотова́рищ — това́риш, спі́льник, співтова́риш.

Сотова́рищество — товари́ство (з ким), спі́лка.

Сотру́дник — співробі́тник.

Сотру́дничество — співробі́тництво, співробі́тникува́ння.

Сотряса́ть, сотрясти́—стряса́ти, струсну́ти, потряса́ти, потрясти́.

Сотрясе́ние — струс, с[по]трясі́ння, дви́гіт (*р.* дви́готу), двигті́ння.

Со́тый — со́т(н)ий.

Соумышле́ние—спі́льництво (в зло́чині), співза́мисл.

Соумы́шленник — спі́льник (у зло́чині), співзами́сник.

Соумышля́ть, соумы́слить — умишля́ти, уми́слити (разо́м з ким).

Соуча́стие—співу́часть (-ти), уча́сництво (ЛР, 44).

Соуча́стник — співуча́сник, спі́льник, спомі́чник (ЛР, 44), помі́чник (АЮЗР, 6, I, 53), співтова́риш (ЛР, 44), поліга́ч. -**ник** *в предварительном соглашении на преступление* — змо́вник, уча́сник змо́ви.

Со́хнуть — со́хнути (*провинц.* схну́ти, со́хти), марні́ти, ча́хнути, чу́чвері́ти (про росли́ну).

Сохозя́ин—співгоспо́дар, співвла́сник (*напр.* судна́).

Сохране́ние — зберега́ння, хова́ння, схова́ння (СФА, VI, 41, 223), захова́ння; схо́ванка, схов, схо́вок, схороне́ння, (*стар.*) спрят (СФА, VI, 302: ЛР, 44). *Отдать что на* -**ние** — відда́ти на схо́вок, на схо́ванку, на схороне́ння, до схо́ву, (*стар.*) до спря́ту (ЛР, 44); (*на недолгое время*) відда́ти на переде́ржання. -**ние** *порядка* — оберега́ння (захова́ння) поря́дку (КМ).

Сохраня́ть, сохрани́ть — зберега́ти, зберегти́, захо́вувати (хова́ти), захова́ти (ЛР, 44), хорони́ти, за[с]хорони́ти, заде́ржувати, заде́ржати. -**нить** *в целости* — захорони́ти (уде́ржати) в ці́лості. -**нять** (*поддерживать*) *мир* — захо́вувати мир, (*стар.*) захо́вувати поко́й (АЮЗР, 6, I, 153). -**нять** *свою силу* — заде́ржувати (ма́ти) свою́ си́лу, зостава́тися при си́лі (ЧСР). *Решение* -**ет** *свою силу* — ви́рок захо́вує свою́ си́лу (ТОК, III, 117). -**ниться** — зберегти́ся; (*уцелеть*) заде́ржатися, заціолі́ти.

Сохра́нность — схоро́нність, ці́лість, непору́шність, ша́пість. *В целости и* -**ности** — в ці́лості й схоро́ні (ша́пості).

Сохра́нный — схоро́нний, ці́лий, непору́шний. -**но** — непору́шно, в ці́лості, ці́ло. -**ное** *место* — схо́ванка. -**ная** *расписка* — ро́вписка про схова́ння, схо́вний лист.

Социали́зм — соціялі́зм.

Социалисти́ческий — соціялісти́чний.

Социа́льный — соція́льний, суспі́льний. -**но**-*опасный человек* — соція́льно-небезпе́чна люди́на. -**ное** *положение* — соція́льний стан, грома́дський стан. -**ное** *страхование* — соція́льне страхува́ння.

Сочета́ние — сполу́чення, злу́чення, сполу́ка, з'є́днання, спарува́ння.

Сочета́ть — сполучи́ти, злучи́ти, з'єдна́ти, спарува́ти. -**ся** — спарува́тися. -**ся** *браком* — побра́тися, одружи́тися.

Сочине́ние — склада́ння, писа́ння, компонува́ння. -**ния** — писа́ння, тво́ри; (*выдумка*) ви́гадка.

Сочини́тель — письме́нник, а́втор; (*выдумщик*) ви́гадчик.

Сочинять, сочинить — писати, написати, творити, утворити, складати, скласти, укладати, укласти, компонувати, скомпонувати; (*выдумывать*) [вигадувати, вигадати.

Сочлен — співчлен.

Сочленение — зчленування, сустав, суглоб.

Сочность — соковитість (-сти).

Сочный — соковитий. **-но** — соковито.

Сочувственный — спочутливий, співчутливий, прихильний (рецензія). **-но**—спочутливо, прихильно.

Сочувствие — спочуття, співчуття.

Сочувствовать — спочувати, співчувати (кому). **-ющий** — спочутливий, прихильний.

Союз — союз; (*ассоциация*) спілка; (*связь*) звязок. *Брачный* **с.** — шлюб, (*стар.*) звязок малжёнський (ЖО, 29). *Профессиональный* **с.** — професійна спілка; (*грам.*) злучник.

Союзник — союзник, спільник.

Союзнический — союзницький.

Союзный — союзний, спільний.

Спадание — спад.

Спадать, спасть — спадати, спасти (вода); опадати, опасти, осипатися, осипатися (лист); одбувати (вода); стухати (пухлина).

Спазма — спазма, спазмо, корчі, стиски, завійна, завійниця, соняшниця (*чаще* соняшниці).

I. **Спаивать, споить** — споювати, споїти.

II. **Спаивать, спаять** — злютовувати, злютувати, спаювати, спаяти; з'єднувати, з'єднати.

Спайка — злютоване місце, лют, спайка.

Спальня — спальня, опочивальня.

Спаривание — парування, спарування.

Спаривать — парувати, (*сов.*) спарувати.

Спасание — ратування, спасання. [тунковий човен.

Спасательный — ратунковий. **-ная** *лодка* — ра-

Спасать, спасти — ратувати, вирятувати, уратувати, поратувати, заратувати, одратовувати, одратувати (АЮЗР, VI, 523); (*освобождать*) визволяти, визволити, (*устар.*) спасати, спасти (від кого, чого). **-сти** *от смерти* — визволити від смерти, одратувати од смерти.

Спасение — ратунок, поратунок; спасіння (душі).

Спасибо! — спасибі! дякую! [ситель.

Спаситель — ратівник, визвольник, збавитель, спа-

Спасительный — ратівний, ратівничий, спасенний, збавенний. [лянтчити.

Спекулировать — спекулювати, (*вульг.*) спеку-

Спекулянт — спекулянт. [спекулювання.

Спекуляция — спекуляція; *спекулирование* —

Сперва — поперед(у), спершу, перше, спочатку,

Спереди — спереду, напереді. [на початку.

Спертый — задушливий. **-тый** *воздух* — тяжкий (важкий) дух, задушливе (тяжке) повітря, задуха.

Спесивость — пихатість, гордовитість, чванькуватість, зарозумілість.

Спесивый — пихатий, гордовитий, чванькуватий, зарозумілий. **-вый** *человек* — чванько, гордун.

Спесь — пиха, гордовитість, чвань, зарозумілість, бундючність. *Сбить* **спесь** — збити пиху.

Спех — спіх, поспіх, квапливість, скваплівість; (*неотложность*) нагальність. *На* **-ех** — на спіх. *Не к* **-ху** — нема чого хапатися, поспішатися, не притьмом, не пильно. *Эта работа не к* **-ху** — це не нагальна робота, з цею роботою нема чого поспішати, можна й не поспішати(ся).

Специалист — спеціяліст, фаховець (-хівця), мистець (-тця), мистець.

Специальность — спеціяльність, фах.

Специальный — спеціяльний; (*исключительный*) виключний, винятковий (закон); (*случайный, для данного случая*) принагідний. **-ное** *межевание* — спеціяльне межування. **-ный** *текущий счёт* — спеціяльний [біжучий рахунок.

Спецификация—специфікація.

Специфический — специфічний; (*свойственный*) [властивий (чому).

Специи — спеції, знадоби, зілля.

Спешить, поспешить — поспішати, поспішити, -ся, квапитися, поквапитися; (*хвататься*) хапатися.

Спешность — (*неотложность*) нагальність, негайність, невідкладність, пильність; (*быстрота*) хуткість, поспішність.

Спешный — (*неотложный*) нагальний, негайний, невідкладний, пильний; (*быстрый*) хуткий, поспішний, швидкий. **-ное** *дело* — пильна справа, нагальна справа, невідкладна справа, (*фамил., шибкое*) шпарка справа. **-ная** *почта* — поспішна пошта. **-но** — поспішно, поспіхом, нагально, негайно, пильно, хутко, швидко; (*наскоро*) похват(к)ом, хватькома, на-похваті.

Спина — спина, хребет (АЮЗР, 6, I, 392).

Спинной — спинний, хребтовий.

Спирт — спирт.

Спиртный — спиртовий (препарат). **-ные** *напитки* — п'янкі напої, трунки.

Список — спис, список, реєстр. *Исключить из* **-ка** — виключити зо списку, виписати з реєстру. *Послужной* **-сок** — службовий список.

Списывание — списування, (*сов.*) списання.

Списывать, списать — списувати, списати; (*копировать*) копіювати, скопіювати.

Спичка — сірник.

Сплав — сплавляння, (*сов.*) сплавлення, сплав (водою); (*металлов*) стоплення (металів), стоп, сплав.

Сплавлять, сплавить — (*водою*) сплавляти, сплавити, гнати, погнати, спускати (АЮЗР, 8, V, 21), спустити (деревню); стоплювати (топити), сто-

Сплавной — сплавний. [пити (металі).

Сплавщик — (*леса*) сплавник, осна̂ч; (*металлов*) плавильник.

Сплачивать, сплотить, -ся — тісно з'єднувати, з'єднати, -ся, тісно злучати, злучити, -ся, міцно звязувати, звязати, -ся, збивати, збити, -ся (до купи).

Сплетник — пліткар (-ря), пліткун, плетун. **-ница** — пліткарка, плетуха, (*трещотка*) пащикуха.

Сплетня — плітка, плітки (ЛР, 44), поговір. *Распускать* **-ни** — плести плітки.

Сплоченность — з'єднаність, одностайність.

Сплошной — суцільний; (*всеобщий*) загальний; вселюдний.

Сплошь — суспіль, поспіль, геть-чисто все; скрізь. **-лошь** *и рядом* — скрізь і всюди.

Сплутова́ть — зшахлюва́ти, зшахрува́ти, зшаха́ти.
Сподвижник — сподви́жник, співтруді́вни́к.
Спо́дличать — припідли́тися, зроби́ти (вчини́ти) підло́ту, зроби́ти якесь паскудство.
Сподру́чный — (*удобный*) похватни́й, вигідний, зручни́й. **-но** — на-по́хваті, з руки́, зру́чно.
Спозара́нку — спозара́нку, з ра́ннього ра́нку.
Споко́йный — спокі́йний, сумирний, тихомирний, ла́гідний. **-но** — спокі́йно, сумирно, тихомирно, ла́гідно. **-ное** *владение* — спокі́йне посіда́ння (володі́ння), (*стар.*) спокійне держа́ння (ТОК, III, 25). [ність, ти́ша.
Споко́йствие — спо́кій (-ко́ю), супо́кій, тихомир-
Сполза́ть, сползти́ — зсо́вуватися, зсу́нутися, зла́зити, злі́зти.
Сполна́ — по́вністю, спо́вна́ (ЛР, 44), впо́вні́, ці́лко́м.
Спо́льщик — спі́льник, полови́нщик.
Спор — спір (*р.* спо́ру), спі́рка, сперечання, суперечка, сперека, змагання; (*тяжба*) справа, по́зов (*мн.* по́зви), (*стар*) за́вод (ЛР, 44; ЧСР, СФА, V, 50); (*несогласие*) незго́да (ЛР, 44). *Заявлять* **с.** *о подлоге* — заявляти суперечку про зфальшува́ння а́кту. **С.** *при исполнении решения* — супере́чка при ви́конанні ви́року. **С.** *против документов* — запере́чення доку́ментів. **С.** *против цены иска* — сперечання проти ціни по́зву.
Спо́рить — спо́ритися, сперечатися, змагатися (за що) (**КМ**). **-ить** *с кем, чтобы оправдаться*—(*стар.*) справдо́вуватися з ким. **-щие** *стороны* – супере́чники, супроти́вні сто́рони.
Спо́рный — спірни́й. **-ное** *владение* — спірне́ посіда́ння, (володі́ння). **-ный** *вопрос* — спірне́ пита́ння. **-ное** *имущество* — спірне́ майно́.
Спо́рщик — супере́чник, змага́льник, (*иронич., о том, кто спорит лишь для того, чтобы спорить*) чуба́нь.
Спо́соб — спо́сіб (-собу) (КМ), (*образ*) роб, чин, по́бут. *Изыскивать* **-соб** — добира́ти (підбира́ти) спо́собу. *Каким* **-бом** — яки́м спо́собом, (*зап.*) в яки́й спо́сіб; (*каким образом*) яки́м чи́ном, яки́м ро́бом, яки́м по́бутом. **-бы** *исполнения решения* — спо́соби́ виконати ви́рок. **-бы** *обеспечения иска* — спо́соби забезпе́чити по́зов. **-бы** *приобретения прав на имущество* — спо́соби набу́ти права́ на майно́.
Спосо́бность — зда́тність; (*талантливость*) зді́бність, хист, доте́пність, кебе́та, тала́н, си́ла. *Врождённая* **-ность** — приро́дня[а] (приро́джена, прирожде́нна) зді́бність (до чо́го). **-ности** *души* — душе́вні си́ли, душе́вні зді́бності. *Мыслительная* **-ность** — зді́бність ду́мати, ду́мна (мисле́нна) зда́тність. *Умственные* **-ности** — розумо́ві зді́бності.
Спосо́бный — зда́тний, зді́бний (до чо́го), доте́пний. **-ный** *к работе* — зда́тний до робо́ти, (*ловкий*) спри́тний до робо́ти.
Способствование — сприя́ння, допомага́ння. **-ние** *враждебному государству* — допомага́ння воро́жій держа́ві.
Способствовать — допомага́ти (кому́), помага́ти, спомага́ти; (*содействовать*) причиня́ти, -ся (до чо́го); (*благоприятствовать*) сприя́ти (чому́). [я́ти.
Споспе́шествовать — спомага́ти, допомага́ти, спри-
Спотыка́ться, споткну́ться — спотика́тися, спотикну́тися. [огля́дітися, похвати́тися.
Спохвати́ться — ки́нутися, схамену́тися, стя́митися,
Спра́ва — з пра́вого бо́ку, право́руч.
Справедли́вость—справедли́вість (ЛР, 44), пра́вда.
Справедли́вый — справедли́вий, правди́вий, пра́ведний (суд). **-во** — справедли́во, по пра́вді, пра́ведно (ЛР, 44). **-во** *судить* — по пра́вді суди́ти.
Спра́вка — до́відка, спра́вка. *Давать* **-ку** — дава́ти до́відку, спра́вку. *Наводить* **-ку** — бра́ти до́відку (спра́вку), дові́дуватися (про що).
Справля́ться, спра́виться (*о чём*) — дові́дуватися, дові́датися про що, бра́ти (взя́ти) до́відку про що; (*с чем управляться*) упо́руватися, упо́ратися з чим, упо́рувати, упо́рати що, управля́тися, упра́витися (з робо́тою). *Не* **-ся** (*с делом, не знать, что сделать*) — не да́ти собі ра́ди (з чим). **-ся** *с подлинником* — порівня́ти з оригіна́лом. [на́чник.
Спра́вочник — пока́жчик, (*определитель*) виз-
Спра́вочный — інформаці́йний (бюро́). **-ные** *цены* — спра́вочні (ринкові, торгове́льні) ціни.
Спра́шивание — (*задавание вопросов*) пита́ння.
Спра́шивать, спроси́ть — пита́ти, (по)спита́ти, запита́ти (ЛР, 14) (кого́), пита́тися, с[за]пита́тися, поспита́тися (у ко́го, кого́). **-ный**—запи́таний. **-и́ть** *позволения* (*у кого*) — спита́тися (кого́), дозволя́тися (у ко́го), спита́ти до́зволу (у ко́го).
Спрос (*на что*) — по́пит (на що); (*вопрос*) за́пит, запита́ння. *Без* **-су** — не спита́вшися. **С.** *на наёмный труд* — по́пит на робо́чу си́лу. **С.** *и предложение* — по́пит і постача́ння (пода́ча). [ня води́, спуст.
Спуск — спуска́ння, спуск. **С.** *воды* — спуска́н-
Спуска́ть, спусти́ть, -ся — спуска́ти, спусти́ти, -ся. *Во избежание загрязнения воды* **-ать** *нечистоты в реки воспрещается* — щоб не бру́днити (занечи́щувати) во́ду, спуска́ти не́чисть у рі́чку забороня́ється.
Спустя́ — опісля́. **-тя** *2 года* — по двох ро́ках, пі́сля двох ро́ків, два ро́ки пі́тім (по то́му). **-тя** *несколько времени* — по яко́мусь ча́сі, (тро́хи) зго́дом, незаба́ром, невдо́взі.
Спу́тник — сопу́тник, това́риш у доро́зі, попу́тчик.
Спья́на — по-п'я́ному, з-п'я́ну, з п'я́них оче́й.
Сравне́ние — порівня́ння, зрівня́ння. *В* **-нии** *с этим* — про́ти (су́проти) цьо́го, в порівня́нні з цим, як порівня́ти з цим.
Сра́внивать, сравни́ть, -ся — рівня́ти (порі́внювати), порівня́ти, -ся, (з чим), прирі́внювати, прирівня́ти -ся, (до чо́го); (*выравнивать, -ся*) вирі́внювати, -ся, вирі́вняти, -ся.
Сравни́тельный — порівня́льний, (*устар.*) порі́внюючий. **-но** — порі́внюючи, (*с чем*) порі́внюючи з чим, рі́вняючи (до чо́го); про́ти чо́го.
Сража́ть, срази́ть — побива́ти, поби́ти, збива́ти, зби́ти, зва́лювати, звали́ти (кого́). **-ся** — би́тися, поби́тися. [лія.
Сраже́ние — бій, бі́йка, би́тва, побі́й (-бо́ю), бата́-

Сра́зу — відра́зу (одра́зу), ра́птом, як стій, зра́зу, знаху, заразо́м.
Срами́ть — соро́мити, сбро́му завдава́ти.
Срамни́к — сороміітник.
Сра́мница — соромітниця.
Сра́мный — сороміітний, соромітський. **-ные** *части тела* — соромота́. [вище.
Срамота́, срам — сбром, соромота́, стид, стидо́-
Среда́ — отбчення, товари́ство, гурт; (фізи́чне) середбвище; (*день недели*) середа́. *В* **-де** — се́ред (ко́го), посе́ре́д (ко́го). *Из* **-ды** — з-посе́ре́д (ко́го), з-поміж, з-межи́ (ко́го). *Избрать из своей* **-ды** — обра́ти з-межи́ се́бе, з-посе́ре́д се́бе, із свого́ гу́рту.
Среди́ — поміж (ким), се́ре́д (ко́го), посе́ре́д (кого). **-ди́** *дня* — серед(о)дня́, се́ре́д бі́лого дня.
Среди́на — сере́дина, (*центр*) осере́док. *В* **-не** (*внутри*) — всере́дині. *В самой* **-не** — в самій (самісінькій) сере́дині, в самім осере́дку.
Среди́нный — середко́вий, посере́дній.
Средневеко́вый — середньові́чний.
Средневеко́вье — середньові́ччина, сере́дні віки́.
Сре́дний — сере́дній, посере́дній, (*летами*) середу́щий, середу́льший (ЛР, 44) (брат); (*матем.*) сере́дній, пересі́чний. **-ний** *заработок* — сере́дній заробі́ток. *Человек* **-них** *лет* — люди́на сере́днього ві́ку, (*стар.*) середові́чна. **-него** *роста человек* — люди́на сере́днього зро́сту, мі́рного зро́сту. **-няя** *цена* — сере́дня ціна́. **-ним** *числом*, *в* **-ем** — пересі́чно, сере́днім ліком.
Средосте́ние — перегоро́жа, стіно́вище.
Средото́чие — осере́док.
Сре́дство — спо́сіб (-собу) (ЛР, 14), за́сіб (-собу), (*мед.*) лік. *Денежные* **-ва** — ко́шти грошові́, за́соби. *Перевозочные* **-ва** — перевозо́ві за́соби, за́соби до пере́возу. **-во** *против краж* — спо́сіб про́ти краді́жок. *Быть при* **-вах** — ма́ти грошові́ за́соби, замо́жним бу́ти, ма́тися при за́собі (-ах). *Доставлять* **-ва** *к жизни* — постача́ти за́соби до життя́. *Изыскивать* **-во, -ства** — добира́ти спо́собу (-ів), шука́ти за́собів. *Как позволяют* **-ва** — як спромо́га. *Употреблять какое-нибудь* **-во** — вжива́ти яко́го спо́собу.
Сродни́ться — порідни́тися, спорідни́тися.
Сродство́ — спорі́днення.
Срок — строк, те́рмін, речене́ць (-нця́) (КМ). *В* **с.** — на строк, на те́рмін, у свій час. *Восстановление* **-ка** — поно́влення стро́ку. *Давностный* **с.** — да́вности строк, строк на задавнення. **С.** *договорный* — строк умо́влений. *Исчисление* **-ка** — рахува́ння стро́ку. **С.** *общий* — зага́льний строк. *Сделать на определённый* **с.** — зроби́ти на призна́чений (на пе́вний) строк. **С.** *платежа* — строк (для) платежу́. *Преклюзивный* **с.** — преклюзи́вний (незмі́нний) строк. *Приостановление* **-ка** — припи́нення стро́ку. *Прекращение* **-ка** — кіне́ць стро́ку. *Пропуск* **-ка** — пропу́щення стро́ку. **С.** *процессуальный* — строк процесо́вий. *Специальный* **с.** — спеція́льний строк. **С.** *установленный законом* — строк устано́влений зако́ном (у законі).

Сро́чность — строко́вість, термінб́вість, (*немедленность*) нега́йність (пра́ці).
Сро́чный — строко́вий, терміно́вий, (*немедленный*) нега́йний.
Сруб — зруб (СФА, VI, 421), (*в постройке для связи*) о́щеп, о́чеп; ця́мрина, ц[я]брина (*в колодце*). *На* **с.** — на зруб, на зру́банку. [Ліс на зруб прода́ти].
Срыв — зі́рвання (перегово́рів).
Срыва́ние — зрива́ння.
Срыва́ть, сорва́ть — зрива́ти, зі́рвати. [зри́ти.
Срыва́ть, срыть — ско́пувати, скопа́ти, зрива́ти,
Сры́тие — скопа́ння (*несов.* ско́пування), зриття́.
Сря́ду — вряд, зря́ду, ря́дом, оди́н за о́дним, без пере́рви, по́спіль.
Сса́дина — са́дно, ура́зка. *Сделать* **-ну** — зроби́ти са́дно, урази́ти.
Ссо́ра — сва́ра, сва́рка, по́свар (ЛР, 44, 4), (СФА, VI, 64), (*склока*) колотне́ча, колотня́, каламутня́, гризня́, зві́дня́. *Начинать, начать* **-ру** *с кем* — заво́дитися, заве́стися з ким.
Ссо́риться — свари́тися (ЛР, 44), зво́дитися, заво́дитися, колоти́ти(ся).
Ссу́да — по́зика, по́зичка. *Брать в* **-ду** — бра́ти в по́зику, (за)позича́ти (в ко́го). *Давать* **-ду** — дава́ти в по́зику, позича́ти (кому́).
Ссу́дный — позичко́вий. **-ная** *касса* — позичко́ва ка́са. **-ный** *процент* — проце́нт на по́зичку. *Учётно-***ный** — одлічко́во - позичко́вий. **-до***сберегательный* — оща́дно-позичко́вий (ка́са, товари́ство).
Ссужа́ть, ссуди́ть — позича́ти, пози́чити (кому́).
Ссыла́ть, сосла́ть — засила́ти, засла́ти, висила́ти, ви́слати. **-ся** *на кого, на что* — посила́тися, посла́тися на ко́го, на що, поклика́тися, покли́катися на ко́го, на що, здава́тися, зда́тися на що. [Зда́вся цига́н на свої ді́ти], (*полагаться*) покладатися, покла́стися. **-ся** *на свидетелей* — поклика́тися, покли́катися на сві́дків, здава́тися на сві́дків (ЛР, 44), зда́тися на сві́дка (СФА, VI, 288), поклада́тися, покла́стися на сві́дка.
Ссы́лка — засла́ння; (*стар.*) зси́лка (*куда*); (*на что*) посила́ння, поклика́ння. **-ка** *на свидетелей* — поклика́ння, (*стар.*) зси́лка (ЛР, на сві́дків. *Находиться в* **-ке** — перебува́ти на засла́нні.
Ссы́льный — за́сланий, засла́нець. **-но-***поселенец* — за́сланий посе́ле́нець.
Става́ть, стать — (*останавливаться*) става́ти, ста́ти, зупиня́тися, зупини́тися, спиня́тися, спини́тися; (*начинать, браться*) почина́ти, поча́ти, розпочина́ти, розпоча́ти (роби́ти щось), захо́дитися, заходи́тися (коло́ чо́го), бра́ти, взя́ти (роби́ти щось); (*быть достаточну*) виста-ча́ти, ви́стачити, вистарча́ти, ви́старчити (хліб, гро́ші), (*делаться*) става́ти, ста́ти, **-ся** (*напр.* важки́м), роби́тися (важки́м). **-ть** *под ружьё* — ста́ти до збро́ї. **-ло** *мне известно* — відо́мо мені́ ста́ло, (*стар.*) дійшло́ мені́ ві́дати (ЛР, 44). **-ть** *причиной чего* — спричи́нитися (до чо́го), ста́тися причи́ною чого́ (чому́).
Ста́вить, поста́вить — станови́ти, постанови́ти, ста́вити (ЛР, 44), поста́вити. **-ть** *кого в из-*

вестность — робити кому відомим, доводити до чийого відому, (*об'являть во всеобщее сведение, стар.*) ознаймувати (кому). (ЮГ, 1, 44). **-ть** *кому на вид* — ставити кому на увагу, звертати чию увагу, звертати чию бачність (на що). **-ть** *свидетелей* — становити свідків (ЛР, 44). **-ть** *свидетелем* — поставити в свідки, за свідка. **-ть** *в связь* — ставити в звязок, злучати (КМ), сполучати. **-ть** *кому в счёт* — класти (ставити) на чий рахунок, вараховувати на кого. **-ть** *на счёт* — класти на рахунок (кому).

Ставка — (*в игре; местопребывание военачальника*) ставка. *Очная* **-ка** — очна (-ної), зведення на очі, зводини, зводи. *Да(ва)ть очную* **-ку** — ставити (поставити) на очі, зводити (звести) на очі, (по)ставити віч-на-віч, (по)ставити на зводи, зводи зводити (звести), (з)робити зводини, дати очну.

Ставленник — ставленик.

Ставня — віконниця.

Стадия — стадія, ступінь (*р.* ступеня).

Стадный — стадний, табунний, табуновий.

Стадо — стадо, череда (корів) (ТОК, 111, 146), табун (коней), отара (овець), зграя, табун, табунець (птахів). *Общественное* **-до** — череда.

Стаж — стаж (-жу). *Трудовой* **с.** — трудовий (робочий) стаж.

Стакиваться, стакнуться — (*уговариваться*) змовлятися, змовитися, (*грубее*) лигатися, злигатися (полигатися) (з ким), (*устроить стачку в работе*) застрайкувати.

Сталкивать, столкнуть — спихати, зіпхнути. **-ся** — стикатися, віткнутися, збиватися, збитися.

Стало-быть — отже, виходить, значить.

Сталь — сталь (-ли), криця (м'яка).

Стальной — сталевий, крицевий.

Стамеска — долітце.

Стан — стан; (*фигура*) постава, стан.

Становище — становище, стан, табір (-бору).

Становой — становий.

Станок — варстат, верстак.

Станционный — станційний. **-ный** *дом* — станція.

Станция — станція. *Железнодорожная* **-ция** — залізнич(н)а станція, станція на залізниці. *Почтовая* **-ция** — поштова станція. **-ция** *отправления* — станція виряджання (відсилання).

Старание — старання, дбання, піклування, намагання.

Старательность — старанність, дбайливість, дбалість, пильність.

Старательный — старанний, дбайливий, пильний, загарливий, падковитий. *Человек* **-ный** *в работе* — людина старанна (щира) до роботи, (*пров.*) беркá до роботи.

Стараться — старатися (ЧСР), дбати (про що), пильнувати (чого), силкуватися, усилoвуватися (ЛР, 44), (*стар.*) статкувати (ЛР, 44), (*стремиться*) змагатися, квапитися (до чого).

Стареть, постареть (**-ся**) — старіти, постаріти, (-ся), (*делаться устарелым*) передавнюватися, передавнитися.

Старина — старовина, давнина, старовіччина, предківщина. *В* **-ну** — за старих часів, у старовину.

Старинный — стародавній, старосвітський, старожитній, старовинний (ЛР, 44), старинний (звичай).

Стародавний — стародавній (ЛР, 44).

Старожил — старожил[т]ець (-ль[т]ця), старожил.

Старозаимочный. **-ные** *земли* — займані здавна землі, стародавня займанщина, старинна займа (ЛР).

Старообрядец — старообрядник, старовір.

Старообрядческий — старообрядчий, старовірський, старообрядний.

Староселье — старосілля, давне сельце.

Староста — староста. *Церковный* **-ста** — титар (-ря), (*зап.*) старший брат церковний.

Старость — старість, старощі.

Старуха — стара (-ої), баба, стара жінка. *Глубокая, ветхая* **-ха** — стара (старолітня) баба.

Старческий — старечий, старчачий.

Старшина — старшина. *Быть* **-ною** — старшинувати.

Старшинство — старшинство. *Иметь* **-ство** — старшим бути.

Старшой — старший (на роботі).

Старый — старий (ЛР, 44), літній. **-рая** *дева* — стара дівуля, (*иронич.*) перестарок.

Старьё — старі речі, (*вульг.*) старі жечі, старів'я, тандита, дрантя, лахміття.

Старьёвщик — онучнар (-ря), (*вульг.*) старожечник, тандитник, лахмітник.

Статейный — статійний. **-ный** *список* — статійний список.

Статика — статика. [Статика й динаміка].

Статист — статист.

Статистик — статистик (*ж. р.* статистичка).

Статистика — статистика.

Статистический — статистичний.

Статный — ставний, поставний, показний, (*плотный*) огрядний (людина).

Статский — штатський, цивільний.

Статут — статут, (*инструкция, наказ*) устава.

Статуя — статуя.

Стать — стати, спинитися, постановитися (ЛР,44), *и т. д., см.* **Ставать.** *На квартире* **-ть** — на ква[р]тирі стати, господою стати. **-ть** *в тупик* — зайти в безвихідь, (*смутиться*) зніяковіти. **-ть** *на якорь* — кинути котву, об'якоритися. **-ся** (*случиться*) — статися (ЮГ, 1, 26), трапитися, скоїтися.

Статья — стаття, (*стар.*) артикул (КМ; АЮЗР, 8, 111, 10), (*пункт*) пункт, точка, (*в договоре*) пакт. *Казённо-оброчная* **-тья** — казенно-оброчна стаття. *Оброчная* **-тья** — оброчна стаття.

Стачечник — страйкар (-ря).

Стачечный — страйковий (комітет).

Стачка — страйк, (*на торгах*) змова. *Начать, устроить* **-ку** — застрайкувати. *Объявить* **-ку** — проголосити страйк.

Стая — (*птиц*) зграя, табун, ключ (диких гусей, журавлів); тічка (вовків, собак з самицею), (*сборище*) метка.

Ствол — (*дерева*) стовбур (-ра), (*ружья*) цівка, рура, руля.

Стебель — стебло, стеблина.

Стегать, отстегать — шмагати, відшмагати (різками), (*одеяло*) штапувати, виштапувати (ковдру).

Стекать, стечь — збігати, збігти, стікати, стекти. **-ся** — збиратися, зібратися, гуртуватися, нагуртуватися.

Стекло — скло. *Вставить куда* **-ло** — засклити, посклити (вікно, двері). *Оконное* **-ло** — шиба, шибка, (*круглое*) оболона.

Стеко́льщик — скляр (-ра́).
Стекля́нный — скляни́й. **-ный** *завод* — гу́та.
Стели́ть, постели́ть — стели́ти, по[за]стели́ти, сла́ти, посла́ти, (*доски*) мости́ти, помости́ти (до́шки). **-ся** — стели́тися, простели́тися, розстила́тися, розісла́тися.
Стелла́ж — стела́ж (біржова́ умо́ва).
Стена́ — стіна́. *Каменная* **-на** — мур. *Пролом в* **-не** — ви́лім у стіні́.
Стена́ние — сто́гін (-гону, -гну), стогна́ння (ЛР,
Стено́граф — стено́граф, скорописець. [44).
Стенографи́ческий — стенографі́чний, скорописний.
Стеногра́фия — стеногра́фія, скоро́пись.
Сте́пень — ступі́нь (*м. и ж р.*), щабе́ль (**-бля́**); (*уровень*) мі́ра, рі́вень; кла́са, ра́нг(а); колі́но (спорі́днення). **-пень** *власти* — мі́ра вла́ди. *В высшей* **-ни** — в найви́щій (в як-найви́щій) мі́рі. **-пень** *наказания* — мі́ра (ви́мір) ка́ри. **-нь** *опасности* — мі́ра небезпе́ки, бі́льша чи ме́нша небезпе́ка. *В меньшей* **-ни** — в ме́ншій мі́рі. *В одинаковой* **-ни** — в рі́вній мі́рі, одна́ково.
Степно́й — степови́й. **-ной** *житель* — степови́к.
Степь — степ (*р.* сте́пу).
Стере́чь — стерегти́, берегти́ (що,) пильнува́ти (що), гляді́ти (що *и* чого́), (*стоять на страже*) вартува́ти, чатува́ти.
Сте́ржень — (*сердцевина*) стри́жень (*р.* стри́женя), стрижі́нь (*р.* стрижі́ня́).
Стесне́ние — стісні́ння, сти́снення, (*притеснение*) у́тиск, зду́шення, (*неудобство*) невиго́да. *Без* **-ния** — не соро́млячися, смі́ливо, про́сто, отве́рто.
Стесни́тельный — скрутни́й, тяжки́й, важки́й. **-ное** *положение* — скру́та, скрутне́ стано́вище.
Стесня́ть, стесни́ть — (*сжимать*) стиска́ти, сти́снути, (*притеснять*) ті́снити, притісни́ти (стісни́ти), утісня́ти, утісни́ти, утиска́ти, ути́снути, (*затруднять*) на зава́ді, на перешко́ді става́ти. **-ся** — соро́митися, вага́тися, не сміти, (*сов.*) не насміти, не насмілитися.
Стече́ние — на́товп, сто́впище, збі́говисько (лю́ду). **-ние** *обстоятельств* — збіг обста́вин. *Несчастное* **-ние** *обстоятельств* — нещасли́вий збіг обста́вин, ли́ха́ годи́на. **-ние** *преступлений* — збіг зло́чинів.
Стиль — стиль, (*манера*) штиб.
Стипендиа́т — стипенді́ят.
Стипе́ндия — стипе́ндія.
Стира́ть, стере́ть, -ся — стира́ти, сте́рти, **-ся**, витира́ти, ви́терти, **-ся**. **-ть** *бельё* — пра́ти біли́зну.
Сти́рка (*белья*) — пра́ння́ (біли́зни).
Сти́скивать, сти́снуть — сти́скувати (стиска́ти), сти́снути. **-уть** *зубы* — зці́пити зу́би.
Стих — вірш (*р.* вíршу), (*священной книги*) [стих, то́чка.
Стихи́я — стихі́я.
Стихи́йный — стихі́йний. **-ное** *бедствие* — стихі́йне ли́хо, стихі́йне неща́стя, нава́льне ли́хо, [нава́ла.
Стихотворе́ние — пое́зія, ві́рші.
Стихотво́рный — віршо́ваний (пере́клад), віршовий (метр).
Стог — стіг (*р.* сто́гу), (*уменьш.*) стіжо́к, (*соломенный*) ожере́д.
Сто́имость — ва́ртість, ці́на́, ко́шти (*напр.* поштово́ї пере́силки). *Меновая* **-мость** — вимі́нна́ ва́ртість. *Настоящая, действительная* **-мость** — спра́вжня ціна́, спра́вжня ва́ртість. *Определить денежную* **-мость** — обрахува́ти на гро́ші, ви́значити грошову́ ва́ртість. *Составлять* **-сть** — станови́ти (склада́ти) ва́ртість (чого́,) вино́сити (що). [Вся його́ спа́дщина стано́вить (склада́є) ва́ртість трьох карбо́ванців, вино́сить три карбо́ванці].
Сто́ить — коштува́ти, сто́їти, (*заслуживать*) ва́ртим бу́ти, (*иметь значение*) зна́чити. *Сколько это* **-ит** — скі́льки це ко́штує? **-ит** *чего-нибудь* — варт, ва́рто чого́сь. *Не* **-ит** — не варт, не ва́рто. **-ло** *больших усилий* — це коштува́ло вели́ких зуси́ль, (*стар.*) ста́ло тру́да вели́кого. **-ит** *только захотеть* — тре́ба (ва́рто) ті́льки захті́ти.
Сто́йкий — стійки́й, непохи́тний, незру́шний, тверди́й, ста́лий, держки́й, (*стар.*) дерзки́й. **-ко** — стійко́, непохи́тно, тве́рдо, ста́ло.
Сто́йкость — сті́йкість, непохи́тність, тве́рдість, [ста́лість (-ости).
Сто́йло — сті́йло
Сто́ймя — сті́йма, сто́ячки, навсто́ячки; сторч, навсто́рч.
Сток — спад (для води́), (*водосток*) ринштáк, [(*зап.*) ринштóк.
Стол — стіл (-ола́). *Адресный* **с.** — адресо́ве бюро́.
Столб — стовп. *Межевой* **с.** — межови́й стовпе́ць, (*стар.*) копе́ць (-пця́). **С.** *каменный* — кам'я́ний стовп, (*колонна*) слуп. *Пограничный* **с.** — грани́чний стовп, грани́чник. **С.** *вавилонский* — вавило́нська ве́жа.
Столбня́к — катале́псія, остовпі́ння, праве́ць. *На него* **-няк** *нашёл* — він остовпі́в.
Столбово́й — стовпови́й. **-вая** *дорога* — верстови́й шлях, би́тий шлях, би́та доро́га. **-во́й** *дворянин* — гербо́вий шля́хтич.
Столе́тие — столі́ття, сторі́ччя, вік.
Столе́тний — столі́тній, вікови́й.
Столи́ца — столи́ця, (*стар.*) стіл (-ола́).
Столи́чный — столи́чний.
Столкнове́ние — су́тичка. [Ста́лася су́тичка поїздів].
Столко́вываться, столкова́ться — (*с кем*) порозумі́ватися, порозуми́тися (з ким), (*стар.*) ді́йти́ спра́ви (з ким).
Столова́ть, -ся — столува́ти, **-ся**, харчува́ти, **-ся**.
Стол́овая — ї́дальня.
Столовни́к — столі́вни́к, харчі́вни́к.
Столо́вый — столови́й, харчови́й. **-вые** *деньги* — харчові́ гро́ші, харчове́.
Сто́лько — сті́льки. **-ко** *же* — сті́льки-са́мо. **-ко-то** — сті́льки-то. *Со* **-ми** — із сті́лькома́.
Столя́р — сто́ляр (-ра), (*плотник*) тесля́р (-ра́), те́сля (АЮЗР, 8, V, 60).
Столя́рная (*мастерская*) — столя́рня, тесля́рня.
Столя́рный — столя́рський, столя́рний, тесля́рський.
Стон — сто́гін (-гону, -гну).
Стона́ть — стогна́ти.
Стопа́ — стопа́, ступня́ (на нозі́); (*бумаги*) стопа́, ри́за (папе́ру). *Итти по* **-пам** *чьим* — іти́ за чиї́м слі́дом, іти́ в чиї́ слі́ди.
Сто́рож — сто́рож, вартівни́к, вартови́к. *Лесной* **-рож** — побере́жник, (*ночующий для охраны*) ночува́ка. *Рассыльный* **-рож** — сті́йчик.

Сторо́жа — сторо́жа, ва́рта, калаву́р. *Быть на* **-же** — вартува́ти, чатува́ти.

Сторожево́й—вартови́й, чатови́й, сторожови́й, доворчи́й. **-ва́я** *будка* — сторожі́вня. **-во́й** *пост*— ва́рта, сторожова́ ва́рта.

Сторожи́ть — стерегти́, чатува́ти (на що), калаву́рити, (*быть сторожем*) сторожува́ти (десь).

Сторо́жка—сторожі́вня, сто́рожова бу́дка, варті́вня.

Сторона́ — бік (*р.* бо́ку), сторона́ (в проце́сі, то-що); рука́ (СФА, 8, VI, 219; ЛР, 44); край, око́лиця. *В* **-не́** — о́сторонь, о́дсторонь, на бо́ці, у́збіч, збо́ку. *Возбудившая дело, истцовая* **-на́** — позовна́ сторона́, позовни́к, (*стар.*) поводо́ва сторона́. *Задняя* **-на́** — тил, ті́ло. *Лицевая* **-на́** — до́брий бік, лице́. *Лицевая* **-на́** *дома* — чо́ло буди́нку. *Моё дело* **-на́** — моя́ ха́та з кра́ю. *Оборотная* **-на́** — відворо́тна (зворо́тна) сторона́, дру́гий бік; (*изнанка*) злий бік. *Ответная* **-на́** — відповідна сторона́, по́звана сторона́. *Отрицательная и положительная* **-ны** — негати́вний і позити́вний (від'є́мний і дода́тній) бік. *Противная* **-на́** — супроти́вна сторона́, супроти́вник. *В противоположную* **-ну** — у протиле́жний бік, нав(с)паки́. **-ны** *света* — сто́рони сві́ту. *С чьей-нибудь* **-ны́** — з чиє́го бо́ку, з чиє́ї руки́ (СФА, VI, 219; ЛР, 14). *С своей* **-ны́** — із сво́го бо́ку, із своє́ї руки́. *Солнечная* **-на́** — со́нячний бік, відсо́ння. *На солнечной* **-не́** — на відсо́нні, з відсо́ння. *Тяжущиеся* **-ны** — супере́чники, процесо́ві сто́рони, (*стар.*) сутя́жні сто́рони. *Узнать* **-но́й** — від людей довіда́тися, через лю́ди перечу́ти.

Сторони́ться — сторони́тися (кого́), бокува́ти, (*давать дорогу*) уступа́тися, уступи́тися (перед ким, кому́).

Сторо́нний — сторо́нній, бокови́й, чужи́й.

Сторо́нник — прихи́льник, прибі́чник, сторо́нник.

Сто́чный. **-ная** *труба* — ри́нва; (*горизонтальная*) лоті́к (-то́ку), ришта́к, (*зап.*) ринште́к. **-ные** *воды* (*и* **-ная** *вода*) — спливна́ вода́.

Стоя́нка, **стан** — стано́висько, стано́вище, стоя́нка, сто́янка, стан.

Стоя́ть, **стать** — стоя́ти, ста́ти. **-ть** *на своём* — стоя́ти, ста́ти на своє́му, (*упорно*) завзя́тися (на що), упе́ртися (на чо́му). **-ть** *на часах* — стоя́ти на ва́рті. **Стоя́чий** — стоя́чий. **-чая** *вода* — стоя́ча вода́, нете́ча, не́теч (-чи) (ЮГ, I, 39).

Стра́да — гаря́чий час, жнива́ (*р.* жнив *и* жниві́в). *В* **-ду** — у жнива́.

Страда́лец—стражде́нник, стражда́льник, стра́дник.

Страда́льческий — стражде́нний, стра́дницький, стражда́льний, стра́дний

Страда́ние — стражда́ння, му́ка.

Страда́тельный — стражда́льний, паси́вний.

Страда́ть, **пострада́ть** — стра́ждати, постра́ждати, терпі́ти, відте́рпіти, му́читися, наму́читися.

Страж — варті́вни́к, вартови́к, вартови́й; (*ночующий для охраны*) ночува́ка. [Хоч і ночуваки були́, а ко́ней покра́дено].

Стра́жа — сторо́жа (АЮЗР, 6, I, 531), ва́рта; калаву́р. *На* **-же** — на ва́рті. *Под* **-жей** — за калаву́ром.

Стра́жник — стра́жник.

Страна́ — краї́на, край, сторона́.

Страни́ца — сторі́нка. *На другой* **-це** — на дру́гому бо́ці. **-цы** *обозначать* — сторі́нки позначи́ти (в руко́писі), сторінкува́ти (руко́пис).

Стра́нник, **-ца** — подоро́жній, подоро́жниця, мандрі́вець, мандрівни́ця.

Странноприи́мница, **странноприи́мный** *дом* — дім (буди́нок) для подоро́жніх, доро́жній приту́лок, гости́нниця.

Стра́нность — чудно́та, дивно́та, дивови́жність; (*причуда*) дива́цтво, чуда́цтво, чудерна́цтво, причу́да; (*капризность*) при́мхливість. *Человек со* **-ми** — дива́к, люди́на з причу́дами.

Стра́нный (*удивительный*) — чудни́й, ди́вний, дивови́жний, чудерна́цький; (*капризный*) при́мхливий. **-ный** *человек* — чудна́ (ди́вна) люди́на, дива́к. **-но** — чу́дно, ди́вно, по-чудерна́цькому.

Стра́стный — палки́й, жагу́чий, при́страсний.

Страсть — жага́, жадо́ба, запа́л, при́страсть; (*страдание*) му́ка. **С.** *к чему* — жадо́ба, прина́да (до чо́го).

Страте́г — страте́г.

Страте́гия — стратегі́я.

Стратеги́ческий — стратегі́чний, військо́вої ваги́, військо́вого зна́чі́ння. *Железнодорожная ветка* **-го** *значения* — залізни́ч(н)а ві́тка військо́вого зна́чі́ння.

Страх — страх (-ху́), о́страх, ляк; (*ужас*) жах. **С.** (*ответственности*) — відповіда́льність, страх. *Взять на свой* **с.** — взя́ти на свою відповіда́льність, на свій страх. *Под* **-хом** (*угрозой*) *наказания* — під загро́зою ка́ри.

Страхова́ние — страхува́ння, забезпе́чення. **-ние** *имущества от огня* — страхува́ння майна́ від поже́жі, вогне́ве забезпе́чення. *Общество взаимного* **-ния** — товари́ство взає́много страхува́ння, товари́ство взає́много забезпе́чення. **-ние** *рабочих на случай инвалидности или временной утраты трудоспособности* — страхува́ння робітників од інвалі́дности або тимчасо́вого позба́влення працезда́тности; страхува́ння робітників од цілкови́тої або тимчасо́вої нездатности до пра́ці.

Страхова́тель — страхува́ч, -ва́льник, забезпе́чник.

Страхова́ть, **застрахова́ть** — страхува́ти, застрахува́ти, забезпе́чувати, забезпе́чити.

Страхово́й—страхови́й, забезпе́чний. **-во́й** *полис*— страхови́й по́ліс. **-вая** *от огня премия* — поже́жні гро́ші.

Страши́ть, **устраши́ть** — страши́ти, застраши́ти, ляка́ти, зляка́ти (наляка́ти); (*стращать*) страха́ти, застраха́ти (настраха́ти).

Стра́шный — страшни́й, ля́чний. **-но** — стра́шно, бо́язко, бо́язно, ля́чно.

Стре́лка — стрі́лка, (*на весах*) язичо́к (на терезах).

Стрельба́ — стріляни́на, стріля́ння.

Стре́льбище — стрі́льбище.

Стре́льчатый — шпича́стий.

Стреля́ть, **вы́стрелить** — стріля́ти, стрі́лити (ви́стрілити), пали́ти, ви́палити, би́ти (з гарма́т), вда́рити.

Стремгла́в — стрі́мголо́в, сторч, сторчака́; (*стремительно*) прожо́гом. *Упасть* **-ла́в** (*вниз головой*) — полеті́ти стрі́мголо́в, (*вульг.*) сторчака́ да́ти.

Стреми́тельный — напо́рцстий, нава́льний, стрімголо́вний, би́стрий, прудки́й. **-но** — напо́ристо, нава́льно; (*опрометью*) прожо́гом, стрімголо́в, ми́ттю.
Стреми́ться — змага́тися, намага́тися, порива́тися, пну́тися, ли́нути, прямува́ти (до чо́го).
Стремле́ние — змага́ння (до чо́го), намага́ння, порива́ння, (*направление*) прямува́ння (до чо́го); (*сильное желание*) жада́ння (чого́); (*влечение*) по́тяг (до чо́го).
Стре́мя — стремено́ (*мн.* стреме́на́).
Стрено́жить — потрено́жити, спу́тати, в пу́то взя́ти.
Стричь, остри́чь, -ся — стри́гти, постри́гти, -ся.
Строга́ть, вы́строгать — струга́ти, ви́стругати.
Стро́гий — суво́рий, го́стрий, стро́гий. **-го** — суво́ро, го́стро, стро́го. **-го** *держать* — ко́ротко (суво́ро) держа́ти (кого́).
Стро́гость — суво́рість, го́стрість, стро́гість.
Строево́й — (*строительный*) буді́вельний, будівля́ний; (*наход. в строю*) стройови́й, шерего́вий (салда́т).
Строе́ние — (*постройка*) будо́ва, будівля, будува́ння (ЧСР), буди́нок (ЛР, 54).
Строи́тель — будівни́к (ЖО, 8), (*архитектор*) будівни́чий.
Строи́тельный — будіве́льний, будівля́ний, будівни́чий. *Производство* **-ных** *работ* — переве́дення будіве́льних робі́т.
Строи́тельство — будівни́цтво; будува́ння.
Стро́ить — будува́ти (АЮЗР, 8, V, 92), ста́вити (ха́ту), кла́сти (ха́ту). **-ить** *из кирпича, камня* — мурува́ти (що), будува́ти з це́гли, з камі́ння.
Строй — (*устройство*) у́стрій (-строю), лад; (*военн. ряд*) ла́ва, ше́рег, шик. *Советский* **с.** — радя́нський лад. *Существующий* **с.** — лад, що існу́є. *При существующем* **-рое** — [за ладу́, що існу́є.
Стро́йка — будува́ння.
Стро́йность — стру́нкість (*напр. системы*), стрункови́тість, гармоні́йність, ла́дність, дола́дність.
Стро́йный — стрункий, стрункови́тий, гармоні́йний, (*ладный*) дола́дний. **-но** — в лад, до ладу́, гармоні́йно, дола́дно; (*согласно*) згі́дно.
Строка́ — рядо́к (-дка́). *Красная* **-ка́** — нови́й рядо́к, абза́ц. *Начать с красной* **-ки́** — поча́ти з ново́го рядка́, на нові́м рядку́, з абза́цу.
Стропти́вость — непокі́рність, упе́рта неслухня́ність, сварли́вість, перекі́рливість, (*шутл.*) бри́шкання. [сварли́вий, сварки́й, перекі́рливий.
Строптивый — непокі́рливий, упе́рто неслухня́ний,
Струна́ — струна́. [мі́нь (-меня́), струмо́к (-мка́).
Струя́ — струя́, струми́на́, ці́вка; (*поток*) стру-
Сту́жа — холодне́ча, сту́дінь (*ж. р.*) (АЮЗР, 6, I, 54), (зимова́) лють (-ти), засту́га.
Стук — стук, сту́кання, сту́кіт (-коту), грю́кіт (-коту).
Стукотня́ — стуко́тня́ва, сту́кіт, грю́кіт.
Ступе́нь, ступе́нька — (*лестницы*) ступі́нь (-пеня́), щабе́ль (-бля́), схі́дця (*чаще мн.* **-е́ни** — схі́дці), порі́жок (*мн.* порі́жки), (*подножка*) підні́жок (-жка), при́ступень (-пня), ступі́йка. [*вянная*) колга́нка (товка́чка).
Сту́пка — сту́па, сту́пка, (*зап.*) мущі́р, (*дере-*
Ступня́ — ступня́, стопа́.

Стуча́ть, сту́кнуть — сту́кати, сту́кнути, грю́кати, грю́кнути.
Стыд — со́ром, стид (ЛР, 44); (*срам*) соромо́та.
Стыди́ть — соро́мити (кого́), стида́ти (*редко* стиди́ти) (кого́), со́рому завдава́ти (кому́). **-ся** — соро́митися, стида́тися. **-ящийся** *чего* — сором'ли́вий на що, (*пристыженный*) засти́даний, засоро́млений. [ром'я́жли́вість, сором'я́жість.
Стыдли́вость — сором'ли́вість, сором'язли́вість, со-
Стыдли́вый — сором'ли́вий, сором'язли́вий, сороміжли́вий, сором'я́жий; (*пристыженный*) засти́даний, засоро́млений (ви́гляд).
Сты́нуть, осты́ть — холо́нути, захоло́нути, сти́гнути, засти́гнути, ча́хнути, ви́чахнути, проча́хнути.
Сты́чка — су́тичка.
Стя́гивать, стяну́ть — стя́гувати (стяга́ти), стягти́; (*сдавливать*) сти́скувати, стисну́ти.
Стяжа́ние — (*приобретение*) надба́ння; (*алчность*) заже́рливість.
Стяжа́тель — надба́ха, заже́ра. [си́тість.
Стяжа́тельность — надба́йливість, заже́рливість, не-
Стяжа́тельный — надба́йливий, заже́рливий, неси́тий.
Суб'аре́нда — суборе́нда.
Суб'е́кт — суб'е́кт.
Суб'екти́вный — суб'єкти́вний, особи́стий.
Субси́дия — субси́дія, допомо́га.
Субститу́т — субститу́т (підспадкоє́мець). [коє́мця).
Субститу́ция — субститу́ція (призна́чення підспад-
Суверените́т — суверені́те́т, держа́вна незале́жність.
Сувере́нный — сувере́нний (пра́во, держа́ва).
Сугро́б — заме́т, кучугу́ра. [вже.
Сугу́бый — сугу́бий. **-бо** — на́дто, аж на́дто, на́дто
Суд — суд. *Верховный* **с.** — найви́щий суд, верхо́вний суд. *Вне* **-да** — по-за́ судо́м. *Гражданский* **с.** — циві́льний суд. *Губернский* **с.** — губерія́льн[ськ]ий суд. *Кассационный* **с.** — касаці́йний суд. *Коммерческий* **с.** — комерці́йний суд. *Народный* **с.** — наро́дній суд. *Обращаться, прибегать к* **-ду** — вдава́тися до су́ду. *Отдать под* **с.** — відда́ти під суд, до су́ду, поста́вити перед суд. *Подать на кого в* **с.,** *привлечь к* **-ду** — пода́ти на ко́го в суд, потягти́ на суд, запізва́ти (кого́). *Принести жалобу в* **с.** — пода́ти ска́ргу (на ко́го) до су́ду, запізва́ти (кого́) до су́ду. *Третейский* **с.** — една́льний суд, (*обиходно*) суд на со́вісті, ві́льний суд; (*только как руссизм*) трете́йський суд, (*стар.*) полюбо́вний, роз'є́мчий суд. *Уголовный* **с.** — ка́рний (криміна́льний) суд.
Суде́бный — судо́вий; (*юридический*) пра́вний (АЮЗР, 6, I, 257). **-ное** *ведомство* — судо́ве́ відомство. **-ная** *волокита* — судова́ тягани́на, (*стар.*) затя́га пра́вна (АЮЗР, 6, I, 265). **-ное** *дело* — судова́ спра́ва (ТОК, III, 66), судо́ве́ ді́ло. **-ный** *допрос* — судо́вий до́пит, (*стар.*) спи́тка судо́ва́ (ЛР, 44). **-ные** *издержки* — судо́ві витра́ти, судо́ві вида́тки (ко́шти), (*стар.*) на́клади пра́вні (ЛР, 44; СФА, VI, 27), пра́вні ви́клади (ЛИМ, X), пере́суд (АЮЗР, 6, I, 223; СФА, II, 298). *Судебный исполнитель* — судо́вий викона́вець. **-ные** *места* — судо́вий буди́нок (дім). **-ное** *место,* **суд** — судо́ве́ мі́сце (ЛР, 44). **-ная**

ошибка — судова помилка. **-ный** *письменный указ* — судовий листовний указ. **-ный** *порядок* — судовий порядок, (*стар.*) правний поступ (ЛИМ, XI; РЛ, 44). **-ным** *порядком* — в судовому порядкові, судовно, через суд. **-ная** *пошлина* — судова оплата. **-ные** *прения* — судове змагання, судові промови. **-ный** *процесс* (*тяжба*) — позов (-зва), (*стар.*) правний завод (ЛЗ, XI, ЛР, 44). **-но-***межевое разбирательство* — судовий межовий розгляд. **-ное** *рассмотрение* — судовий розгляд. **-ный** *следователь* — судовий слідчий. **-ное** *установление* — судова установа.

Судимость — судимість, судженість. *Справка о* **-ти** — справка (довідка) про судимість.

Судить — судити (кого), (*сов.*) засудити (осудити, присудити), творити суд; (*размышлять*) міркувати, думати, гадати. **-ся** — судитися, позиватися, процесуватися, правуватися (ЛИМ, 49; ЛЗ, XI), (*стар.*) справуватися (ЛР, 44). *Любитель* **-иться** — сутяжник, позивайло, (*гал.*) процесович. **-мый** — суджений. *Неоднократно* **-мый** — кілька разів суджений.

Судно — корабль, корабель (-бля), судно (*мн.* судна). [робітник на судні.

Судовой — корабельний, судновий. **-вой** *рабочий* —

Судовщик — корабельник, судновик.

Судоговорение — судові промови, судоговоріння, (*ирон.*) судоговорінка.

Судопроизводственный — судовий, (*теснее*) судочинний. **-ные** *бумаги* — судові папери.

Судопроизводство — судочинство, розправа (ЧСР).

Судорога — конвульсія, судрога, корч (-чи). **-оги** — корчі, перелоги (-гів).

Судорожный — конвульсійний, корчений, судрожний.

Судостроение — кораблеве (суднове) будівництво, будування кораблів, суден.

Судостроительный. **-ный** *завод* — корабельний завод, завод, щоб будувати судна; (*верфь*) корабельня.

Судоустройство — судовий устрій (-рою).

Судоходец — судоплавець (-вця).

Судоходный — судоплавний, (судохідний). **-ная** *река* — судоплавна річка.

Судоходство — судоплавство, судоплавба.

Судьба — доля, судьбина, талан.

Судья — суддя, судець (-дця). *Народный* **-дья** — народній суддя. *Третейский* **-дья** — єднальний (угодовий) суддя, (*обиходно*) суддя на совісті, вольний суддя, (*только как руссизм*) третійський суддя.

Суеверие — забобон, суєвірство, суєвір'я.

Суеверный — забобонний, суєвірний.

Суета — (*тщета*) суєта, марнота; (*возня*) метушня, клопоти.

Суетиться — метушитися, клопотатися.

Суетливый — метушливий.

Суетность — марність, порожність, даремність (-ности).

Суетный — марний, порожній, даремний.

Суждение — (*судебн.*) судження, суд, розсуд; (*размышление*) міркування; (*мнение*) думка, гадка, суд.

Сук — сук, сучок.

Сукно — сукно.

Сукновальный — валюшний.

Сукновальня — валюша.

Суконный — суконний.

Сукровица — сукровиця, пасока, мазка.

Сулить, посулить — обіцяти; на(по)обіцяти (кому що).

Сумасброд — зайдиголова, шаленець (-нця), навісна (навіжена) голова. [жений, шалений.

Сумасбродный — навісноголовий, навісний, наві-

Сумасбродство — навіженство, навісноголовість, шал.

Сумасшедший — божевільний, здурілий. **-ший** *дом* — божевільня, дім (будинок) для душевно хорих.

Сумасшествие — божевілля. *Впасть в* **-вие** — впасти в божевілля, збожеволіти, здуріти.

Сумбур — безладдя.

Сумбурный — безладний.

Сумерки — смерк, присмерок (-рка), смеркання. *В* **-ки** — смерком, присмерком, на смерканні.

Сумма — сума. *В* **-ме** — на суму. *На* **-му** — сумою, (*стар.*) важністю (АЮЗР, 8, III, 14).

Сумрак — сутінок, сутінь (-ни).

Сумрачный — хмурий, хмурний, похмурий, смутний (день, небо).

Сумятица — метушня, розгардіяш.

Сундук — скриня. **-чок** — скринька.

Супруг — дружина, чоловік, муж.

Супруга — дружина, жінка.

Супруги — подружжя. [дружжя, подружня пара.

Супружеский — подружній. **-ная** *чета* — по-

Супружество — подружжя; (*брак*) шлюб. *Вступить в* **-во** — одружитися, побратися, шлюб узяти.

Сургуч — сургуч. **-ная** *печать* — сургучева печатка.

Сургучный — сургучевий.

Суровость — суворість, жорстокість, гострість.

Суровый — суворий, жорстокий, гострий.

Суррогат — сурогат, замінок.

Сустав — суглоб, щиколоток (на пальцях).

Сутки — доба, (*устар.*) сутки.

Сутолока — гармидер, метушня, біганина, безладдя.

Суточный — добовий, на добу. **-ный** *заработок* — добовий заробіток (зарібок). [(суття) справи.

Суть — суть (-ти), істота, суття. **С.** *дела* — суть

Сутяга — сутяга, сутяжник, позивака, позивайло.

Сутяжить — позиватися, по судах тягатися.

Сутяжничество — сутяжництво, позви.

Сухожилие — тужень (*р.* тужня), суха жила.

Сухой — сухий. **-хое** *лето* — сухе (посушливе) літо.

Сухопутный — сухопутній.

Сухопутье — сухопуття, (*суша*) суходіл (-долу).

Сухостой — сухостій (-тою), сухоліс, сушняк.

Сухость — сухість.

Сучить, посучить — сукати, зсукати.

Суша — (*земля*) суходіл (-долу), суходілля; (*сухая погода*) посуха, суша.

Сушильня — сушарня, сушильня.

Сушить, посушить — сушити, посушити, висушити. **-нье** — (*фрукты*) сушня, сушеня, сушник.

Сушка — сушіння.

Сушь — (*сухое дерево, хворост*) суша, сушник, сушняк, (*погода*) посуха, засуха, суша.

Существенность — істотність, посутність, суттєвість (-ости).

Существенный — істотний, посутній, суттєвий. **-ное** *обстоятельство дела* — посутне (посутня річ) (в справі).

Существо́ — істо́та, (*создание*) створі́ння, тва-рина; суть. **-во** *дела* — суть (істо́та) спра́ви. *Живое* **-во** — живе́ створі́ння, жива́ істо́та. **-во** *обвинения* — суть обвинува́чення. *По* **-ву** — по су́ті. *Решение по* **-ву** — ви́рок по су́ті спра́ви. [тіння.

Существова́ние — існува́ння, (*кое-как*) живо-

Существова́ть — існува́ти, існі́ти, (*кое-как*) жи-воті́ти. **-ть** *чем* — жи́ти з чо́го. **-щий** — що іс-нує, су́щий, тепері́шній, **-ва́вший** — дотоді́шній. **-ющий** *строй* — лад, що існу́є (су́щий).

Су́щий — (*подлинный*) ді́йсний, щи́рий, спра́в-жній, і́стий. **-щая** *правда* — щи́ра пра́вда.

Су́щность — суть, суття́, істі́сть. *В* **-ности** — по су́ті, власти́во.

Сфе́ра — сфе́ра, (*объём*) о́бсяг (-гу), (*среда*) ото́чення, окру́ження. *В своей* **-ре** — в рі́д-ному ото́ченні. **-ра** *деятельности* — о́бсяг ді́яльности.

Сформирова́ть — зформува́ти.

Схва́тка — су́тичка, бі́йка, за́чіпка (кого́ з ким).

Схва́тывать, схвати́ть — хапа́ти, схопи́ти, вхопи́ти (ЛР, 44,). **-ся** (рука́ми) вхопи́тися, (ЛР, 44), (з мі́сця) схопи́тися, порва́тися; (*вступать в схватку*) стина́тися, стя́тися (зітну́тися), зче́плюватися, зчепи́тися.

Сход — сход, ра́да (КМ).

Схо́дбище — схо́дини, згрома́дження.

Сходи́ть, сойти́ — схо́дити, зійти́. **-ся** — схо́ди-тися (зіхо́дитися), зійти́ся, збира́тися, зібра́тися. **-ть** *с ума* — божево́літи, збожево́літи. **-тись** *в цене* — погоди́тися на ці́ні.

Схо́дка — зібра́ння. *Сельская* **-ка** — сі́льський сход.

Схо́дный — схо́жий (з чим), поді́бний (до чо́го), (*совпадающий*) згі́дний (з оригіна́лом); помі́р-ний (ціна́). *По* **-ной** *цене* — поці́нно.

Схо́дство — схо́жість, поді́бність.

Схо́жий — схо́жий, поді́бний.

Сце́на — сце́на, (*часть театра*) кін (*р.* ко́ну).

Сцепле́ние — сполу́чення, (*стечение*) збіг (*напр.* обста́вин).

Сча́стье — ща́стя, до́бра до́ля, тала́н.

Счёт — (*считание*) рахува́ння, раху́ба, лічба́ (СФА, VI, 333, КМ; ТОК, I, 39), лік, лічі́ння; (*документ*) раху́нок, (*иждивение*) кошт. *Жить на чужой* **с.** — жи́ти чужи́м ко́ш-том *За* **с.** — на раху́нок, ко́штом. *Заключить* **с.** — звести́ раху́нок, замкну́ти раху́нок. *Заплатить по* **-ту** — заплати́ти раху́нок. *На казённый* **с.** — урядо́вим ко́штом. *Относить на чей* **с.** — бра́ти на чий карб, на чию́ раху́бу. *Ошибиться в* **-те** — раху́ючи помили́тися. *Подать* **с.** — пода́ти раху́нок. **С.** *и мера* — лічба́ і мі́ра. *Поставить в* **с.** — (*засчитать*) заліча́ти, полічи́ти. *На свой* **с.** — за свої́ гро́ші, свої́м ко́штом. *Текущий* **с.** — біжу́чий раху́нок. *Точный* **с.** — то́чний раху́нок, правди́ва лічба́ (СФА, VI, 157). *На хорошем* **-ту** — на до́брій ува́зі, в до́брій сла́ві. **-том** — лі́ком, лічма́. *В два* **-та** (*мигом*) — одни́м ма́хом, за два ма́хи.

Счётный — рахунко́вий. **-ная** *книга* (*книга счетов*) — кни́га раху́нків. **-ное** *отделение* — рахунко́вий ві́дділ.

Счетово́д — рахівни́к.

Счетово́дный — рахівни́чий.

Счетово́дство — рахівни́цтво.

Счётчик — лічи́льник (електри́чний).

Счёты — (*счётный прибор*) рахівни́ця, (*русс.*) щоти, (*документы*) раху́нки. [слення.

Счисле́ние — лічба́, лік, лічі́ння, рахува́ння, чи́-

Счита́ть (*цифрами*) — лічи́ти (ЛР, 44), злі-чи́ти, полічи́ти, рахува́ти, порахува́ти, числи́ти, почисли́ти. **-ть** *кем, чем* (*иметь мнение*) — вважа́ти (за ко́го, за що), ма́ти (за ко́го, за що). **-ать** *своею обязанностью* — вважа́ти за свою́ пови́нність, ма́ти за пови́нність, за обо-

С'е́добный — ї́стівний. [в'я́зок.

С'е́зд — з'ї́зд (-ду).

С'е́здовый — з'ї́здови́й.

С'езжа́ть (*куда*) — перебира́тися, перево́зитися, перено́ситися (куди́сь).

С'е́мка — (*в аренду*) оре́нда, посе́сія, взяття́ в оре́нду, в посе́сію. **-ка** *плана* — здійма́ння, (*сов.* зняття́) пла́ну.

С'е́мный — найма́ний (земля́).

С'е́мщик — (*квартиры, имения*) найма́ч, орен-да́тор, оренда́р; здійма́ч (*плана*).

С'естно́й — ї́стівни́й. **-ное** — ї́стівне́, ї́жа. **-ные** *припасы* — ха́рч (*ж. р.*), харчі́ (-чі́в).

Сын — син. *Приёмный* **с.** — приймак, при́йма, (*стар.*) при́браний син.

Сыно́вний — си́нів, сині́вський.

Сы́пать — си́пати (висипа́ти), (*сов.*) ви́сипати; на-сипа́ти, (*сов.*) наси́пати.

Сыро́й — (*влажный*) во́гкий, віль́го́тний, (*несваренный*) сири́й, (*необработанный*), сирови́й, (*недопеченный, клейкий*) — глев-ки́й (хліб). **-рой** *материал* — сировина́, си-рови́й (гру́бий) матерія́л. **-рой** *кирпич* — сирі́вка.

Сы́рость — (*влажность*) во́гкість, ві́льгість

Сырьё — сировина́. [(-ости)

Сыск — ро́зшук, розшу́кування, по́шуки. **С.** *через публикацию* — ро́зшук через публіка́цію, ро́зшук через оголо́шення.

Сы́скивать, сыска́ть — шука́ти (вишу́кувати), ви́-шукати, знахо́дити, знайти́.

Сыскно́й — розшукни́й. **-ная** *милиция* — роз-шукна́ міліція, міліція для ро́зшуку. [дач.

Сы́щик — розшу́кач, стежі́й, шпиг, слі́де́ць, виві́-

Сюрпри́з — сюрпри́з(а), несподі́ванка, несподі́ваний подару́нок.

Т

Таба́к — тютю́н. *Нюхательный* **-ба́к** — таба́ка. *Дело* **-ба́к!** — ке́пська спра́ва!

Табаково́д — тютю́нник.

Табаково́дство — тютю́нництво.

Таба́чный — тютюно́вий. **-ное** *дело* — тютю́нництво. **-ные** *изделия* — тютюно́ві ви́роби. **-ная** *монополия* — тютюно́ва монопо́лія.

Та́бель — та́бель, табли́ця.

Та́бельный — та́бельний.

Та́бор — та́бір (*р.* та́бору), (*лагерь*) обо́з.

Табу́н — табу́н.

Таи́нственность — таємни́чість, (*секретность*) тає́мність.

Таи́нственный — таємни́чий, (*секретный*) тає́мний.

Таи́ть, утаи́ть — таї́ти, потаї́ти, затаї́ти (*напр.* зло), кри́ти, закри́ти (що від ко́го), хова́ти, захова́ти (на́мір). **-ся** — таї́тися (од ко́го), кри́тися (перед ким).

Та́йна — та́йна, таємни́ця. *Открыть* **-ну** — ви́явити таємни́цю, (*обнаружить*) ви́крити таємни́цю.

Тайни́к — тайни́к, схо́ванка, криї́вка.

Та́йный — тає́мний, потає́мний (ЛИМ, 41), пота́йний. **-ное** *дело, обстоятельство* — таємни́ця. **-ный** *ход* — потайни́к. **-но** — тає́мно (ЛР, 44; АВАК, ХШ, 147; СФА, VI, 118), пота́йно, по́тай (Ч Г В 30, 253), ни́шком, ни́шечком, тайкома́, (*воровски*) кра́деним спо́собом (ЛР, 44).

Так — так, та́кечки, та́кеньки. **Так** *или иначе* — чи сяк, чи так. **Так** *как* — тому́ що, через те що, тим що, (*потому что*) бо. *А* **так**-*как* — а що, як-же. **Так** *называемый* — так зва́ний. **Так** *сказать* — так-би мо́вити, мов, мовля́в, що так ска́жемо.

Тако́й — таки́й. **-ки́м** *образом* — так, ота́к, таки́м чи́ном, таки́м по́бутом, таки́м ро́бом, (*итак*) о́тже, так о́тже.

Та́кса — та́кса, ви́значена ціна́, (*прейскурант*) цінни́к. *Почтовая* **-са** — пошто́ва та́кса.

Такса́тор — такса́тор.

Такса́ция, такси́рование — такса́ція, таксува́ння.

Такси́ровать — таксува́ти, потаксува́ти, ціну́вати, поцінува́ти.

Таксиро́вщик — такса́тор (-ра).

Такт — такт.

Та́ктика — та́ктика, спо́сіб ді́яння.

Такти́ческий — такти́чний. *По* **-ним** *соображениям* — з такти́чних мі́ркува́нь.

Такти́чность — такто́вність.

Такти́чный — такто́вний.

Тала́нт — тала́нт, тала́н, хист, кебе́та.

Тала́нтливость — талановитість (-ости).

Тала́нтливый — талановитий, кебе́тний, кебетли́вий.

Тало́н — тало́н. **-ло́н** *ассигновки* — тало́н до асигно́вки. *Книжка* **-нов** (*талонная книжка*) — кни́жка тало́нів.

Та́моженный — ми́тний. **-ная** *застава* — ми́тниця, ми́тна рога́тка. **-ная** *пошлина* — ми́то, (*зап.*) цло.

Тамо́жня — ми́тниця.

Та́ра — та́ра (вага́ пакува́ння).

Тари́ф — тари́ф.

Тарифика́ция — тарифіка́ція, тарифікува́ння.

Тари́фный — тари́фний. **-ная** *сетка* — тари́фна сі́тка (мере́жа).

Тащи́ть, потащи́ть — тягти́, потягти́, волокти́, поволокти́.

Та́ять, раста́ять — та́нути, пота́нути (розта́нути), топи́тися, розтопи́тися.

Тварь — твари́на, (*пренебреж.*) тварю́ка.

Тверде́ть, отверде́ть — тве́рднути (тверді́шати, тверді́ти), стве́рднути, тужа́віти, затужа́віти, стужа́віти, притужа́віти (*о месиве*).

Тве́рдость — тве́рдість (ТОК, III, 12), тверді́та. *Для большей* **-сти** — для бі́льшої тве́рдости, (*стар.*) про лі́пшу тве́рдість (ТОК, III, 12).

Тве́рдый, -до — тверди́й, -до, міцни́й, -но, сильни́й, -но. **-дая** *память* — тверда́ па́м'ять, до́бра па́м'ять. **-дая** *цена* — тверда́ ціна́, ста́ла ціна́.

Творе́ние — (*создание*) творі́ння, створі́ння, (*сочинение*) твір (-во́ру), писа́ння.

Творе́ц — творе́ць (-рця), с(о)твори́тель; а́втор.

Твори́ть, сотвори́ть — (*создавать*), твори́ти, с(о)твори́ти, (*делать*) ді́яти, поді́яти, чини́ти, вчини́ти.

Тво́рческий — тво́рчий.

Тво́рчество — тво́рчість (-ости).

Теа́тр — теа́тр.

Театра́льный — театра́льний. **-ное** *представление* — театра́льна виста́ва.

Те́зис — те́за, (*утверждение*) тве́рдження.

Текст (*закона*) — текст (зако́ну).

Текстуа́льный — текстуа́льний. **-но** — текстуа́льно, дослі[о́]вно.

Теку́чий — біжу́чий, теку́чий (вода́).

Теку́щий — біжу́чий (раху́нок), (*устар.*) пото́чний (ЧСР) (спра́ва, погре́би). **-щий** *год* — біжу́чий рік, цей рік, (*стар.*) рік тепе́р іду́чий (АЮЗР, 6, I, 140). **-щие** *расходы* — біжу́чі вида́тки. **-щее** *событие* — біжу́ча (поточна) поді́я.

Телегра́мма — телегра́ма.

Телегра́ф — телегра́ф.

Телеграфи́ст — телеграфі́ст.

Телегра́фный — телегра́фний.

Теле́сный — ті́лесний, на ті́лі. **-ное** *наказание* — ка́ра на ті́лі. *Подвергнуть* **-ному** *наказанию* — покара́ти на ті́лі.

Телефо́н — телефо́н.

Телефо́нный — телефо́нний.

Те́ло — ті́ло.

Телосложе́ние — будо́ва ті́ла.

Темне́ть, по[с]темне́ть — темні́ти, по[с]темні́ти, темні́шати, по[с]темні́шати, сутені́ти, посутені́ти, ме́рхнути, по[з]ме́рхнути.

Темни́ца — темни́ця, в'язни́ця, тюрма́.

Тёмнобу́рый — темнобу́рий, темнобруна́тний.

Темнова́тый — темне́нький, темнува́тий.

Тёмноволо́сый — темноволо́сий.

Тёмнокра́сный — темночерво́ний, буряча́вий.

Тёмнору́сый — темнорусяви́й (смуга́вий).

Тёмнори́жий — темнору́дий, мору́гий (з чо́рними рогами).

Тёмносе́рый — темносі́рий, темносиви́й, шпакува́тий (кінь).

Темнота́ — те́мрява, темно́та, пі́тьма, по́темки, мо́рок.

Тёмный — те́мний, нея́сни́й, заплу́таний (промо́ва).

Темпера́мент — темпера́мент, (*характер*) вда́ча.

Температу́ра — температу́ра (те́плість, тепло́).

Тéмя — тім'я, тімня.
Тендéнция — тендéнція, (*наклонность*) нáхил.
Тень — тінь (-ни); (*тенистое место*) холодóк, зáтінок (-нку).
Теорéтик (*права*) — теорéтик (прáва).
Теоретúческий — теоретúчний.
Теоретúчность — теоретúчність.
Теóрия — теóрія.
Теплотá — теплó, теплотá, (*теплынь*) теплиня.
Терзáние — (*разрывание*) шматувáння, шáрпання, роздирáння, (*мучение*) мýки, мордувáння.
Терзáть — шматувáти, шáрпати, роздирáти; мýчити, мордувáти.
Тéрмин — тéрмін (правнúчий).
Терминолóгия — термінолóгія.
Тернúстый — тернúстий. -**тый** *путь* — тернúста, труднá, тяжкá путь (-ий шлях).
Терпелúвость — терплячість (-ости).
Терпелúвый — терплячий.
Терпéние — терпіння, терпéць (-пцю). *Нехватило у него* -**ния** — терпцю йомý не стáло, терпéць йомý увірвáвсь.
Терпéть, потерпéть — терпíти, потéрпіти, (*сносить*) знóсити, знести. -**éть** (*иметь*) *убыток* — зазнавáти, зазнáти шкóди, втрáти, (*стар.*) шкодувáти (ЛР, 44).
Терпúмость — терпúмість, толерáнтність. *Дом* -**сти** — дім розпýсти, (*стар.*) нерядний дім.
Терпúмый — терпúмий, толерáнтний. -**мо** — терпúмо, толерáнтно.
Территориáльный — територіяльний, місцéвий.
Террит́ория — терит́орія, тéрен (-ну), місцéвість (-вости).
Терять, потерять — губúти, згубúти, трáтити, втрáтити (що), утрáтити; (*лишаться*) збувáтися, позбýтися (чогó). -**ть** *время* — гáяти час, марнувáти час. -**ся** (*растеряться*) — мішáтися, замішáтися. [ти, притúснути.
Теснúть, потеснúть — тіснúти, потіснúти, тиснý-
Тéсный — тіснúй. -**ная** *связь* — міцний (щільний) звязóк. -**но** — тісно, міцно, щільно.
Тесть — тесть (жінчин бáтько).
Тётка — тíтка (сестрá бáтькова або мáтерина), дя́дина (дя́динова жінка).
Тетрáдь — зóшит, зшиток. -**áдь** *расходов* — зó-
Тéхник — тéхник. [шит для зáпису видáтків.
Тéхника — тéхніка.
Техни́ческий — техні́чний.
Течéние — (*реки, планет*) течія, біг (ріки, планéт), (*ток*) течія, (*продолжение*) прóтяг (чáсу), уплúв (чáсу). -**ние** *воды* — водотéча. *В* -**ние** *года* — прóтягом рóку. *В* -**ние** *недели* — прóтягом тúжня, за тúждень. -**ние** *давности* — задáвнення. -**ние** *давности приостанавливается* — задáвнення припиняється. *Верхнее, нижнее* -**ние** — горíшній, долíшній біг. *Останавливать* -**ние** *дела* — припиняти хід спрáви, припиняти спрáву. *По* -**нию** — за водóю. *Против* -**ния** — прóти води. -**ние** *срока* — строк, рахувáння стрóку. *С* -**нием** *времени* — з чáсом, з бíгом (хóдом) чáсу.
Течь — (*глаг.*) тектú, пливтú (плúнути), бíгти, прохóдити, точúтися. *Время* -**чёт** — час біжúть, минáє, пливé, прохóдить, тóчиться. *Давность* -**чёт** — дáвність ідé. *Срок* -**чёт** — строк ідé. [покрíвлі).
Течь — (*сущ.*) тéча, тіч, протóчина (в даху, в
Тёща — тéща (жінчина мáти).
Тúна — твань (-ни), мул (-лу).
Тип — тип, первóстать (-стати).
Типúческий, -чный — типовúй.
Типóграф — друкáр (-ря́).
Типогрáфия — друкáрня.
Типогрáфский — друкáрський.
Тирáж — тирáж (облігáцій, *напр.* 1-ої позики), нáклáд (кількість надрукóваної кни́ги, часóпису).
Тирáн — тирáн, кат, душмáн.
Тирáнство — тирáнство (ЛР, 44).
Тирáнить — тирáнити, катувáти, мордувáти, мýчити.
Тискú — лéщата, кліщі (-щів); (*винные*) давильня, точúло. [дано тúпом дрýгим].
Тиснéние — друкувáння, друк, (*стар.*) тип. [Ви-
Тúтул — тúтло (тúтул), оснóва, підстáва. -**тул** *владения* — тúтло (оснóва) володíння (посідáння).
Титуловáние — тит(у)лувáння, величáння, і[й]менувáння. [вáти.
Титуловáть — тит(у)лувáти, величáти, і[й]мену-
Тишинá — тúша, тúхість, тишинá. *Общественная* -**нá** *и спокойствие* — громáдська тишинá і спóкій.
Ткань — тканúна, ткáнка.
Ткать, вы́ткать — ткáти, вúткати.
Ткáцкий — ткáльний, ткáцький. -**кий** *станок* — варстáт. -**кая** *мастерская* — ткáльня. -**кая** *фабрика* — ткáльна фáбрика, ткáльня.
Ткáчество — ткáцтво.
Тлéние — тлíння. [добрó (майнó).
Тлéнный — тлíнний. -**ное** *имущество* — тлíнне
Тлетвóрный — гнильнúй; розпýсно-шкідлúвий. -**ное** *влияние* — розпýсно-шкідлúвий вплив.
Тлеть — тлíти, зотлíти, гнúти, згнúти, трýхнути, струхнути, (*про огонь*) жéврiти, тлíти.
Товáр — товáр, крам. -**вáр** *контрабандный* — товáр, крам пачкáрський. *Наличный* -**вáр** — готóвий (наявний) товáр. [вáришувати (з ким).
Товáрищ — товáриш, спíльник. *Быть* -**ми** — то-
Товáрищеский — товарúський, спілкóвий. -**ский** *договор* — умóва про товарúство, товарúська умóва, договíр.
Товáрищество — товарúство (ЛР, 44); (*компания, ассоциация*) спíлка. *Виды* -**ства** — вúди товарúства. *Акционерное* -**ство** — акцíйне товарúство. *Ликвидация* -**ства** — ліквідáція т-ва, ліквідувáння товарúства. -**ство** *на вере* — товарúство на вíрі. -**ство** *на паях* — пайовé товарúство. *Несостоятельность* -**ства** — невиплáтність товарúства. -**ство** *полное* — товарúство пóвне. -**ство** *простое* — товарúство прóсте. -**ство** *с ограниченною ответственностью* — товарúство з обмéженою відповідáльністю. -**ство** *ссудо-сберегательное* — ощáдно-позичкóве товарúство. *Сущность* -**ства** — істóта товарúства. -**ство** *торговое* — товарúство торгóв(ельн)е.
Товáрный — товарóвий, вантáжний. -**ная** *станция* — товарóва стáнція, вантáжна стáнція. -**ное** *движение* — рух вантажíв, товарóвий рух. -**ное** *хозяйство* — товарóве господáрство. -**ный** *знак* — товарóвий знак.

Товаровéдение — товарознавство.

Товарообмéн — товароміна, товарообмін, вимін товарів.

Тождéственность — тотóжність, тежсáмість, ідентичність (умóви).

Тождéственный — тотóжній, такий сáмий, ідентичний (переклад).

Тóждество — тотóжність, тежсáмість, ідентичність, однáковість. **-ство** *лиц в процессе* — тотóжність осіб у процесі. **-ство** *оснований исков* — тотóжність основ у пóзвах. **-ство** *предметов судебного спора* — тотóжність домагáнь у пóзвах.

Ток — течія, протік (-тóку), струминá (*напр.* електрична); (*место для молотьбы*) тік (тóку), гармáн.

Толк — толк, тáма, (*фамильяр.*) глузд, пантелик. **-ком** — до путтяі. *Без* **-ку** — без путтяі. *Сбить с* **-ку** — збити з пантелику, спантеличити (когó). *Сбиться с* **-ку** — збитися з пантелику.

Толкáть, толкнýть — пхáти, пхнýти (ЛР, 44), штóвхáти, штовхнýти, (*подталкивать*) підбивáти, підбити, по[під]пихáти, по[підо]пхнýти. **-кнýть** *на путь преступления* — (по)пхнýти (штовхнýти, погнáти) на злочинний шлях (на шлях злóчину). **-ся** — пхáтися, штóвхáтися; (*бродить без дела*) товктися, тинятися, вештатися, швéндяти, без діла ходити.

Толковáние — тлумáчіння, товмáчіння, толкувáння. *Автентичное, буквальное* **-ние** *закона* — автентичне, літерáльне тлумáчіння (толкувáння) закóну. **-ние** *грамматическое* — тлумáчіння, граматичне. **-ние** *историческое* — тлумáчіння історичне. **-ние** *логическое* — тлумáчіння логічне. **-ние** *неправильное* — тлумáчіння хибнé. **-ние** *по аналогии* — тлумáчіння за аналóгією.

Толковáтель — тлумáч, товмáч, толкóвник.

Толковáть, истолковáть — тлумáчити (товмáчити), витлумачити, толкувáти, витолкувати, вияснити, вияснити.

Толкóвый (*умный*) — толкóв(н)ий, тямкий, спритний, (*понятный*) зрозумілий. **-вый** *словарь* — тлумáчний (викладний) словник. **-во** — толкóв(н)о, ясно, зрозуміло, розýмно.

Толкотня́ — штовханина, (*толпа*) нáтовп, пóтовп.

Толкýчий (*рынок*), **толкýчка** — точóк (-чкá).

Толмáч — товмáч, тлумáч, толкóвник.

Толóчь, истолóчь — товкти, потовкти (сіль).

Толпá — юрбá, гýрбá, нáтовп, пóтовп, кýпа, стóвпище (людéй).

Толпиться — тóвпитися, (*собираться*) гуртувáтися, скýпчуватися, кýпчитися.

Тóлстый — товстий, (*зап.*) грýбий.

Толчóк — (*пинок*) штовхáн, стусáн; (*к чему*) підгін (-гóну), (*побуждение*) спонýка, спонукáння (до чóго). *Это ему послужило* **-ком** *к преступлению* — це йому стáлося за підгін до злóчину, це йогó підбило на злочин.

Толщинá — тóвстість, товщинá[-ня], товщінь (-щіни), (*зап.*) грубинá, грýбість. *В* **-ну** — завтóвшки, втóвшки, (*зап.*) завгрýбшки.

Тóлько — тільки, однó (АЮЗР, 8, 111, 42), однó лиш, однó лишéнь. **-ко-бы** (*лишь-бы*) — абú, абú-б, тільки-б. **-ко** *что* (*теперь*) — допіру, оцé зáраз.

Том — том (*р.* тóма), книжка.

Томиться — знесилюватися, мýчитися, (*тосковать*) нýдити світом, нýдитися.

Томлéние — знесилення, мýка, (*тоска*) нудьгá, нудóта.

Тóнкий, -ко — тонкий, -ко, ніжний, -жно, делікáтний, -тно. **-кий** *человек* — людина тонкá, (*пройдоха*) прониза.

Тонýть, утонýть — тонýти (утопáти, потопáти), утонýти, топитися, утопитися.

Топить (*печь*) — палити, топити (в печі, в грýбі), (*в воде*) топити в воді.

Тóпка — палíння, топíння; тóпля, топíнка («Основа» 1861, VI, 29), піч, грýба, грýбка.

Тóпкий — (*легко плавящийся*) топкий, (*с размокшей или тряской почвой*) грузький, багнистий, драгвистий. **-кое** *место, см.* **Топь.** *Здесь* **-ко** — тут грýзько.

Тóпливо — пáливо, тóпливо.

Топóр — сокира (ТОК, 1, 46).

Тóпот — тýпіт (-поту), тупотíння, тупотнява.

Топтáть, истоптáть — топтáти, по[с]топтáти, толочити, витолочити.

Топь — мочáр (-рá), мочари, бáгнище, баганинá, драг(о)винá.

Торг, торги — торг, (*спор из-за цены*) торгівля. *Без* **тóргу** — без тóргу, без торгівлі. *Недействительные* **-ги** — недíйсний торг, невáжний торг. *Несостоявшиеся* **-ги** — невідбýтий торг. *Публичные* **-ги** — прилюдний торг.

Торгáш — торгáш, тóржник, гандляр (-рá), махляр.

Торгáшество — тóржництво, торгівля, махлярство.

Торговáть — торгувáти, гандлювáти. **-ся** — торгувáтися, наторгувáтися.

Торгóвец — торговéльник, торговéць (-вця), крáмар (-ря). *Мелкий* **-вец** — дрібний торговéльник (торговéць), дрібний крáмар, перéкупень. *Оптовый* **-вец** — гуртовий торговéльник, гуртівник.

Торгóвка — перéкупка, сидýха.

Торгóвля — торг [В неділю немá тóргу], торгóвля [Торгóвля з закордóном], (*гал.* торговля, гáндель, гандлювáння); (*торг, споры из-за цены*) торгівля. [Гóді вже тієї торгівлі!].

Торгóвый — торговéльний, торгóвий, купéцький. **-вая** *доверенность* — торгóв(éльн)ий вірчий лист, довіреність. **-вый** *дом* — торгóв(ельн)ий дім. **-вое** *заведение* — торгóв(éльн)а установá. **-вые** *книги* — торгóв(éльн)і книги. **-вый** *лист* — торгóвий лист. **-вая** *несостоятельность* — торгóв(éльн)а невиплáтність. **-вáя** *площадь* — торгóвиця. **Торгово-***промышленный* — торгóв(éльн)о-промислóвий (банк).

Торжéственность — урочистість, величність (-ності).

Торжéственный — урочистий, (*победоносный*) тріюмфáльний. **-ное** *обещание* — урочиста обіцянка, урочиста обітниця (ЛР, 44). *Дать* **-ное** *обещание* — урочисто обіцяти. **-но** — урочисто, (*победоносно*) тріюмфáльно.

Торжествó — урочистість, (*стар.*) торжествó.

Торжествовáть (*победу*) — святкувáти (перемóгу), тріюмфувáти. **Восторжествовáть** *над кем* —

перемогти́, здола́ти, подола́ти (кого́), затріюмфува́ти, го́ру вза́ти (над ким), переважи́ти (кого́).
То́ржище — то́ржище, (*площадь*) торго́виця.
То́рмоз — гальмо́, га́льма.
Торможе́ние — гальмува́ння (спра́ви).
Тормози́ть — гальмува́ти, загальмува́ти. **-ть** *дело* — гальмува́ти спра́ву.
То́рный — би́тий, уторо́ваний, проте́ртий, уте́ртий. **-ная** *дорога* — би́тий шлях, проте́рта доро́га. **-ная** *тропа* — уто́птана сте́жка.
Торопи́ть, поторопи́ть — приско́рювати, прискори́ти, приспіша́ти, приспіши́ти. **-ся** — хапа́тися, похопи́тися, поспіша́ти(ся), поспіши́ти(ся), ква́питися, поква́питися.
Торопли́вость — спішли́вість, квапли́вість, сквапли́вість, похі́пність, хапа́ння
Торопли́вый — спішли́вий, (с)квапли́вий, похі́пний, хапки́й.
Торф — торф, болотнина́.
Торфя́ник — торфо́вий ґрунт, торфови́к, торфо́вище.
Торфяно́й — торфо́вий.
Торча́ть — стирча́ти, стреміти, стовбі́чити.
Торчмя́ — сторч, сторчма́, навсто́рч.
Тоска́ — нудьга́, ту́га, (*грусть*) сум. *Предаваться* **-ске́** — вдава́тися в ту́гу. *Томиться в* **-ске́** — нудьгува́ти, се́рцем ну́дити.
Тоскова́ть — нудьгува́ти, ну́дити сві́том, тужи́ти, вдава́тися в ту́гу, сумува́ти.
Тот, та, то — той, та́я, та, те. **Тот** *именно*, **тот** *самый* — той са́мий, той самі́сінький.
Точи́ть (*воду, кровь*) —точи́ти, ви́точити (во́ду, кров), (*нож*) гостри́ти, ви́гострити, точи́ти, наточи́ти (ножа́), (*о токарях*) точи́ти, ви́точити (з де́рева, з мета́лю).
То́чка — кра́пка, (*отвлеченнее*) то́чка. **-ка** *с запятой* — се́редник. **-ка** *зрения* — по́гляд, то́чка зо́ру. *С вашей* **-чки** *зрения* — з ва́шого по́гляду. *Противоположная* **-ка** *зрения* — протиле́жний по́гляд.
То́чность — то́чність, пунктуа́льність, (*обстоятельность*) докла́дність. *В* **-сти** — то́чно, точні́сінько.
То́чный — то́чний, пунктуа́льний, (*обстоятельный*) докла́дний, (*верный*) пе́вний, правди́вий, (*точь в точь такой*) досто́тний, нестеме́нний. **-ные** *науки* — то́чні нау́ки. *На* **-ном** *основании закона* — на то́чному ґру́нті зако́ну. **-но** — то́чно, ді́йсно. **-но** *доказанный* — то́чно дове́дений. **-но** *так* — спра́вді так, ді́йсно.
Точь-в-точь — точні́сінько, досто́ту, нестеме́нно.
Тошни́ть, стошни́ть — ну́дити, зану́дити. *Его* **-нило** — його́ зану́дило.
То́шно — ну́дно, мло́сно.
Тошнота́ — нуд, нудо́та, мло́сність, мли́сть.
Тоща́ть, отоща́ть — охлява́ти, охля́сти, слабі́ти, осла́бнути, осла́бти, ху́днути, схуднути, з ті́ла спада́ти, спа́сти.
То́щий — (*сухощавый, худой*) сухорля́вий, худорля́вий, худи́й, сухи́й, схудлий, (*о зерне*) замі́ркуватий, недорі́дний (зе́рно), (*пустой*) поро́жній (кеше́ня), тонки́й.
Трави́ть, страви́ть (*посевы*) — спаса́ти, спа́сти (ни́ву), трави́ти, потрави́ти, (*вытравливать зародыш*) витру́ювати, ви́труїти, витравля́ти, ви́травити, зганя́ти, зігна́ти (плід, зажи́вок), (*науськивать, натравить*) цькува́ти, нацькува́ти соба́ку (на ко́го, *или* кого́ соба́кою), (*отравлять*) тру́їти, о[с]тру́їти.
Травле́ние — витра́влювання (пло́ду), цькува́ння (соба́кою), тру́їння (отру́тою).
Тра́вля — цькува́ння.
Траге́дия — траге́дія.
Траги́ческий — трагі́чний.
Традицио́нный — традиці́йний.
Тради́ция — тради́ція; переда́ча (ре́чи—traditio).
Тракт — тракт, (*вульг.*) трахт, би́тий шлях, гости́нець (-нця).
Тракта́т — тракта́т, уго́да, умо́ва. *Мирный* **-та́т** — миро́вий тракта́т, миро́ва уго́да, умо́ва.
Тракти́р — тракти́р (-ра,) (*вульг.*) трахти́р (-ря), шинк, шино́к, (*стар.*) дім шинко́вий (СФА, VI, 79), гости́нець (АЮЗР, 6, 1, 440).
Тракти́рный — тракти́рний. **-ный** *промысел* — тракти́рство, шинка́рство.
Тракти́рщик — тракти́рник, шинка́р (-ря́).
Трактова́ть — трактува́ти (кого́, про що).
Транзи́т — транзи́т, переві́з (через пе́вну краї́ну, через пе́вну місце́вість).
Транзи́тный — транзи́тний, (*реже*) транзи́тний, переві́зний. **-ный** *груз* — транзито́вий (транзи́тний) вантаж, транзито́ва кладь.
Тра́нспорт — тра́нспорт, переві́з (-во́зу), (*бухг.*) перенесе[і]ння.
Транспорти́рование — транспортува́ння, перево́зи.
Транспорти́ровать — транспортува́ти, перево́зити.
Тра́нспортный — транспорто́вий, перевозо́вий (кора́бе́ль).
Трансфе́рт — трансфе́рт (передава́ння ве́кселя на писом).
Трасса́нт — траса́нт (той, хто видає́ переказо́вого ве́кселя).
Трасса́т — траса́т той, хто переказо́вий ве́ксель опла́чує.
Трасси́ровать — трасува́ти, писа́ти (виставля́ти) (на ко́го ве́кселя).
Тра́та — (ви)тра́та, вида́ток. *Напрасная* **-та** — марнува́ння (гро́шей, ча́су), ма́рна тра́та.
Тра́тить — тра́тити, витрача́ти, видава́ти, роби́ти вида́тки. **-ть** *напрасно* — марнува́ти, гайнува́ти (час). **-ся** — витрача́тися, видаткува́тися.
Тра́тта — тра́тта (переказо́вий ве́ксель).
Тра́ур — жало́ба.
Тра́урный — жалі́бний (о́дяг, пра́пор).
Тре́бование — вимага́ння, вимо́га (*напр.* від уря́ду або від осо́би), (*настояние*) домага́ння, (*неоднократное*) допомина́ння, упомина́ння, (*стар.*) упоми́нок (ЛР, 44). *По первому* **-нию** — на пе́ршу вимо́гу, (*стар.*) на го́ле рече́ння сло́ва (АЮЗР, 6, I, 288), на сло́во рече́ння (АЮЗР, 6, I, 146). **-ние** *по суду* — домага́ння (чого́сь) судо́м, вимо́га через суд, (*стар.*) пра́вна прави́жка.
Тре́бовательность — вимогли́вість, вимага́льність, (*капризная*) вибагли́вість.
Тре́бовательный — вимогли́вий. [Ду́же вимогли́ва люди́на], (*капризно треб.*) виба́гливий, (*документ*) вимого́вий, вимага́льний. **-ная** *ведомость* — вимого́ва відо́мість.
Тре́бовать *чего от кого* — вимага́ти (чого́ від ко́го), жада́ти, (*долг*) пра́вити (борг з ко́го)

(АЮЗР, 8, V, 145; ЛР, 44), (*неоднократно*) допоминатися (чого *или* про що від кого), (*стар.*) упоминатися (СФА, II, 33, 375). **-ть** *долги*—правити борги, виправляти борги (ЛР, 44). **-ть** *жалованье* — вимагати платню (-тні), допевнятися платні. **-ть** *помощи* (=*нуждаться в помощи*) — потребувати допомоги (ЛР, 44). **-ть** *прав* — домагатися (допоминатися) прав. **-ть** *к суду* — кликати до суду (позивати). **-ся** — вимагатися, (*быть вызываему*) викликатися. *По делу* **-ся** *в суд свидетели* — у справі викликається до суду свідків. *По делу* **-ся** *письменные доказательства* — справа вимагає писаних доводів.

Тревога — тривога, сполох, переполох, ґвалт, (*суетня*) метушня. *Ударить* **-гу**—вдарити на ґвалт, на сполох.

Тревожить, встревожить — тривожити, затривожити (стривожити), турбувати, стурбувати, полохати, сполохати. **-ся** — тривожитися, за[с]тривожитися, бентежитися, збентежитися.

Тревожный — тривожливий, турботний, не(с)покійний. **-ные** *слухи* — тривожливі, не(с)покійні чутки.

Трезвость — тверезість. *Общество* **-вости** — [товариство тверезости.

Трезвый — тверезий (людина, погляд, думка). **-го** *поведения* — непитущий (людина). *В* **-вом** *состоянии* — по-тверезу. **-во** — тверезо, потверезому.

Трение—тертя, (*несогласие*) незгода, суперечки (-чок). *Между ними возникли* **-ния**—поміж ними повстали тертя (сталася незгода).

Трепет — трепотіння, (*дрожь*) тремтіння.

Трепетать — трепотіти, тремтіти, трусйтися, дрижати.

Третейский — еднальний, (*согласительный*) угодовий, (*стар.*) полюбовний. **-кая** *запись*—еднальний запис. **-кий** *суд* — еднальний (угодовий) суд, (*обиходно*) по совісті суд (КМ), вольний суд. (*стар.*) полюбовний (роз'ємчий суд (ЧСР; КМ), приятельский розсуд(ок) (АЮЗР. 8, III, 7), (*только руссизм*) третійський.

Третировать (*кого*) — трактувати (кого) звисока, поневіряти (кого), зневажливо поводитися (з ким), [зневажати (кого).

Третной —третинний, третний.

Треть — третина. *По* **-тям** — третинами.

Третий,-ья,-ье — третій,-тя,-тє. **-е** *лицо* — третя особа, стороння особа. *Вступление* **-го** *лица в дело* — вступ третьої особи до справи. *Привлечение* **-го** *лица к делу* — притягнення третьої особи до справи.

Трехлетие — трьохліття (триліття), трьохріччя.

Треугольник — трикутник.

Треугольный —трикутний.

Трещать, треснуть — тріщати, тріснути; (*издавать треск*) трескотіти, затрескотіти.

Трещина — розколина, щілина, шпара, тріщина.

Трибуна — трибуна, катедра, казальниця.

Тридцать, — трицять (-тьох). **-дцатый**—трицятий.

Тринадцать, — тринацять. **-дцатый** --тринацятий.

Трогательный — зворушливий; (*жалостный*) жалісний, жалібний. **-но** — зворушливо, (*жалостно*) жалібно, жалісно.

Трогать — **займати** (ЛР, 44) [**Не займай!**], чіпати, зачіпати, (*касаться*) торкати, заторкати, порушати, (*стар.*) зрушати (АЮЗР, 8, III, 35, 37), (*растрогивать*) зворушувати (душу). **-ся** (*в дорогу с места*) — вирушати, рушати. **-нуться** — рушити [Поїзд рушив]; (*растрогаться*) зворушитися (до глибу душі); (*с ума сойти*) помішатися розумом, збожеволіти.

Тройка — трійка. **-кою** *ехать*— їхати утрикінь, [трьома кіньми (*и* трійкою).

Тройной — потрійний (штраф, правило); тройчатий, тройчастий (канчук).

Тройственный—троїстий, потрійний. **-ный** *союз*—союз з трьох, троїста спілка (союз).

Трон — трон, престіл (-тола).

Тронный — тронний. **-ная** *речь* — тронна промова.

Тропа, тропинка — стежка, (*стезя*) тропа.

Тростник—(*собир.*) очерет, комиш, тріста, (*одна трость*) тростина, тростинка, очеретина, очеретинка, комишина, комишинка.

Тротуар — тротуар, пішохід, хідник.

Трест — трест (об'єднання торгов(ельн)их чи виробничих підприємств).

Троюродный —троюрідний. **-ный** *брат, сестра*—брат, сестра у-других (троюрідні).

Трояний--троякий, (*тройственный*) троїстий.

Труба, трубка—труба, трубка; рура, рурка (рулька). *Водопроводная* **-ба**—водотяжна (водопровідна) труба. *Водосточная* **-ба**—ринва, (*горизонтальная*) ринштак, (*зап.*) ринштік. *Дымовая* **-ба** — димар (-ря), комин, бовдур, (*для курения*) люлька.

Трубочист — сажотрус, (*редко*) трубочист.

Труд — праця (ЛР, 44), труд. *Разделение* **-да** — поділ праці. *С* **-дом** — насилу, ледві[е], заледві[е]. *С величайшим* **-дом** — на превелику силу, з як-найбільшим трудом. *Ученый* **т.** — наукова праця. *Умственный* **т.** — розумова праця. *Физичческий* **т.** — фізична праця. [трудящий, трудовий.

Трудиться — працювати, трудитися. **-дящийся** —

Трудность — трудність (АЮЗР, 8, III, 45), трудноші, важкість, вага. *Это небольшая* **-ность** — це не велика вага.

Трудный — важкий, тяжкий, трудний.

Трудовой — трудовий, (*добытый трудом*) запрацьований (гроші). **-вая** *артель*—трудова артіль. **-вой** *договор* — трудова умова, умова про працю. **-вая** *копейка* — трудовий (запрацьований) гріш (-ва копійка). **-вая** *повинность*—трудова повинність. **-вая** *ценность*—трудова цінність (вартість праці).

Трудолюбивый — працьовитий, трудовий (людина), (*трудящийся*) трудящий, роботящий, робочий.

Трудолюбие — працьовитість, трудовитість.

Трудоспособность — працездатність (-ности).

Трудоспособный — працездатний.

Труженик — працівник, трудівник, робітник, (*фамильяр.*) роботяга, роботяй.

Труженический — працівничий, трудівничий.

Трунить — підсміюватися (над ким,) насміхатися (з кого), кепкувати (з кого).

Труп — труп (ЛР, 44; АВАК, XVIII, 221), мертве тіло. **Т.** *павшего животного, палого скота* — падло.

Тру́пный — трупови́й. **-ный** *запах* — трупови́й дух. **-ное** *окоченение* — трупове́ задубі́ння, заду́блість, за́стиг ті́ла. **-ные** *пятна* — трупові пля́ми, си́ня муравиця.
Тру́ппа — тру́па, гурт, товари́ство.
Трус — боязли́вець, боязка́ люди́на, страхопо́лох, [боягу́з.
Тру́сить, стру́сить — ляка́тися, зляка́тися, страха́тися, боя́тися, поло́хатися.
Трусли́вость — боязли́вість, бо́язкість, полохли́вість.
Трусли́вый — боязли́вий, боязки́й, полохли́вий, полохки́й, страхопо́лохливий. **-во** — полохли́во, [бо́язко.
Тру́сость, *см.* **Трусли́вость.**
Трут — гу́бка. [(-рти), потеру́шка.
Труха́ — трухлява́, трухля́вина, потеру́ха, по́терть
Тру́хлый — тру́хлий, трухля́вий, спорохні́лий, струпіші́лий.
Тру́хнуть, стру́хнуть — тру́хнути, стру́хнути, потру́хнути, трухля́віти, струхля́віти, порохня́віти, спорохня́віти, трупі́шати, струпі́шати.
Трущо́ба — вертеп, ді́ра́, (*дебри*) не́три.
Трюм — трюм, дно корабля́. [лахмі́тник.
Тряпи́чник — ганчі́рник, ону́чник, онучка́р (-ря́),
Тряпи́чный — ганчі́рний, ганчірко́вий.
Тря́пка — ганчі́рка, шматни́на, (*чистая*) сті́рка (щоб стира́ти). **-почка** — сті́рочка.
Трапьё — ганчі́р'я, шма́ття, лахмі́ття, хламі́ття.
Тряси́на — трясовина́, драг(о)вина́, драглина́, двигня́ва, грузя́вина, циокови́на, (*со стоячей водой*) не́теч (-чи), нете́ча. [кра́йнин.
Тузе́мец — тубі́лець (*р.* тубі́льця), (*земляк*)
Тузе́мный — тубі́льний; місце́вий.
Ту́ловище — ту́луб, (*уменьш.*) тулубе́ць (-бця́).
Тулу́п — кожу́х, (*крытый*) байбара́к; (*женский короткий*) кожуша́нка.
Тума́к — стуса́н, стус.
Тума́н — тума́н, (з дрібни́м доще́м) мря́ка, мря́чка.
Тума́нность — тума́нність.
Тума́нный — тума́нний, (*неясный*) тьмяни́й.
Тунея́дец — дармоїд. **-дцем** *жить* — да́рма́ хліб [ї́сти.
Тунея́дство — дармоїдство.
Тупе́ть — тупі́ти, тупі́шати.
Тупи́к — безви́хідь, (*переулок без выхода*) за́зубець, зау́лок. *Попасть, стать в-* **пик** — (*букв.*) опини́тися в глухо́му заулку, (*переносно*) зайти́ в безви́хідь. *Поставить кого в* **-пик** — загна́ти в безви́хідь, оступа́чити кого́, па́мороки забити кому́.
Тупо́й — тупи́й, него́стрий.
Ту́пость — ту́пість.
Тупоу́мие — тупи́й ро́зум, туподу́мство.
Тупоу́мный — тупо́го ро́зуму, туподу́мний.
Ту́склый — притемні́лий, прига́слий, тьмяни́й, нея́сни́й, невира́зний.
Тускне́ть, потускне́ть — томні́ти, притемні́ти, пригаса́ти, прига́снути, ме́ркнути, поме́ркнути, тьми́тися, притьми́тися.
Ту́хлость — тухлина́, при́дхлість.
Ту́хлый — ту́хлий, приту́хлий, при́хлий.
Ту́хнуть, поту́хнуть — (*гаснуть*) ту́хнути, поту́хнути, га́снути, зга́снути, погаса́ти, пога́снути, (*протухнуть*) протухнути, зату́хнутися.
Туше́ние — гасі́ння, га́шення, туші́ння. **-ние** *пожара* — гасі́ння пожа́ру (поже́жі).
Туши́ть, затуши́ть — гаси́ти, загаси́ти, погаси́ти, туши́ти, затуши́ти, потуши́ти.
Тща́ние — стара́ння; (*стремление*) нама́гання.
Тща́тельность — стара́нність, пи́льність (-ности).
Тща́тельный, -но — стара́нний, -но, пи́льний, -но.
Тщеду́шие — щу́плість, слабоси́лість, кво́лість, немі́чність, немі́ч (-очи), (*пренебреж.*) ми́ршавість.
Тщеду́шный — щу́плий, малоси́лий, слабоси́лий, безси́лий, кво́лий, немі́чний, недолу́гий.
Тщесла́вие — пустосла́вність, чванли́вість, чвань, гонори́стість.
Тщесла́вный — пустосла́вний, чванли́вий, чваньку-ва́тий, гонори́стий, бундю́чний.
Тщета́, тще́тность — ма́рність, даре́мність.
Тще́тный — ма́рний, даре́мний. **-но** — ма́рно, даре́мно, надаре́мно, дарма́.
Тыл — зад, тил, ти́ло, поти́лиця, (військо́ве) запі́лля. *В* **-лу́** — в запі́ллі. [ти́льний бік.
Ты́льный — за́дній, ти́льний. **-ная** *сторона* —
Тюк — па́ка, (*поменьше*) паку́нок.
Тюре́мный — в'язни́чний, тюре́мний. **-ное** *заключение* — ув'я́знення, замкне́ння у в'язни́цю (до в'язни́ці). **-ная** *стражи* — тюре́мна сторо́жа, тюре́мна ва́рта.
Тюре́мщик — тюре́мник, в'язни́чник.
Тюрьма́ — тюрма́, в'язни́ця, темни́ця. *Одиночная* **-ма́** — само́тнє замкне́ння, само́тнє ув'я́знення.
Тя́га — тя́га. *Служба* **-ги** — відді́л техні́чний.
Тяга́ться — тяга́тися, позива́тися з ким.
Тягло́ — тягло́ (КМ). [тяжа́р (-ра́).
Тя́гость — тягота́, вагота́, (*бремя*) тяга́р (-ра́),
Тяготе́ние — тяготі́ння.
Тяготе́ть — тяготі́ти (до ко́го, до чо́го), (*тянуться*) тягти́ся (до ко́го, до чо́го).
Тяготи́ть — (*отягощать*) обтяжа́ти, тяжи́ти (кого́); (*лежать тяжестью*) тягаре́м лежа́ти (на ко́му).
Тя́жба — по́зов (*и мн.* по́зви, -звів), (*дело*) спра́ва, (*стар.*) за́вод (ЧСР; ЛР, 44), проце́с. *Выиграть* **-бу** — ви́грати спра́ву, ви́позивати (щось). *Иметь* **-бу** — позива́тися.
Тя́жебный — позовни́й, процесо́вий.
Тяжелове́сный — важкотягі́рний, ваговити́й, важкоті́лий (люди́на), важки́й, важе́нний, зава́жкий.
Тяжёлый — тяжки́й (ЛР, 44), важки́й, (*затруднительный*) суту́жний, скрутни́й, трудни́й (становище). **-ло** — тя́жко, ва́жко, суту́жно, скру́тно, тру́дно.
Тя́жесть — тягота́, тя́жкість, вагота́, ва́жкість, (*бремя*) тяга́р (-ра́), вага́. *Ехать с* **-тью** — ї́хати з ваго́ю, ї́хати в ва́зі. **-жесть** *вины* — тяга́р вини́, мі́ра вини́. **-жесть** *наказания* — тяга́р ка́ри, мі́ра ка́ри.
Тя́жкий — тяжки́й, важки́й. **-кая** *болезнь* — тяжка́ хоро́ба. **-кое** *преступление* — тяжки́й зло́чин. **-кая** *рана* — тяжка́ ра́на, шкідли́ва ра́на (АЮЗР, 6, I, 309).
Тя́жущийся — процесо́вий, (*стар.*) сутя́жний (КМ). **-ся** *сторона* — супере́чник, процесо́ва сторона́, (*устар.*) сутя́жна сторона́ (КМ).
Тяну́ть, потяну́ть — тягти́, потягти́ (потягну́ти). **-ся** — (*простираться*) простяга́тися, витяга́тися, розтяга́тися, (*длиться*) тягти́ся, точи́тися. [Спра́ва то́читься]. **-ться** *к чему* — тяг(ну́)тися, пну́тися, п'я́стися до чо́го.

У[1]

Уба́вка — (*что убавлено*) одба́вка, (*убавление*) одбавля́ння, одба́влення, зме́ншування, зме́ншення.

Убавля́ть, уба́вить — одбавля́ти, одба́вити, зме́ншувати, зме́ншити.

Убега́ние — тіка́ння, утіка́ння, (*побег*) уте́ча[1]).

Убег[ж]а́ть — утіка́ти, утекти́. **-жа́ть** *из заключения* — утекти́ з в'язни́ці, (*стар.*) з в'язе́ння (ЛР, 44). **-ший** — збі́глий, уте́клий, утіка́ч.

Убежда́ть, убеди́ть — переко́нувати, переконати, пересві́дчувати, пере свідчити (кого́), (*доказывать*) дово́дити, довести (кому́) (на́очно, фактами); (*уговаривать*) умовля́ти, умо́вити, уговорювати, уговори́ти (кого́). **-ся** — переко́нуватися, пересві́дчуватися, (*удостоверяться*), упевня́тися, (*сов.*) упе́внитися (ЛР, 44) (в чо́му).

Убеди́тельность — дово́дливість, до́відність, переконáльність (-ности).

Убеди́тельный — дово́дливий, до́відний, переконáльний, (*гал.*) переко́нуючий. **-но** — дово́дливо (ЮГ, 16), переко́нуюче, (*стар.*) подово́дно (СФА, VI, 227).

Убежде́ние — переконáння, пересві́дчення; (*уговаривание*) уговорювання, умовля́ння, переко́нування. *Он следует своим* **-ниям** — він іде́ за своїми переконáннями.

Убежде́нность — переко́наність, пересві́дченість, (*уверенность*) пе́вність (ЛР, 44).

Убе́жище — пристано́вище, (*приют*) приту́лок, за́хист, за́хисток, захоро́нка (для діте́й).

Убива́ние — убива́ння, (*сов.*) убиття́.

Убива́ть, уби́ть — убива́ти, уби́ти, забива́ти, заби́ти, (*сгубить*) губи́ти, згуби́ти (кого́), заподі́ювати, заподі́яти смерть (кому́). **-и́ть** *наповал* — уби́ти на мі́сці, заби́ти на смерть (ЛР, 44). **-тый** — уби́тий, заби́тий (АЮЗР, 6, I, 255).

Убие́ние — убиття́, забиття́, (*стар.*) за́бій (-бою).

Убийственный — убі́йчий (іро́нія, промо́ва); убі́йницький, душогу́бний (ЛР, 44) (план, за́мисл).

Убийство — убиття́, забиття́, вбивство, душогу́бство, (*стар.*) убі́йництво, забі́йство (ЛР, 44; АЮЗР, 6, I, 157, 385). **-ство** *в запальчивости и раздражении* — вбивство в за́палі й у гні́ві. *Замышлять чьё* **-во** — готува́ти смерть на ко́го, заду́мувати кого́ вбити. **-во** *через истязание* — замордува́ння (ЛР, 44). **-во** *неосторожное* — необере́жне вбивство. **-во** *случайное* — випадко́ве вбивство. **-во** *умышленное* — навми́сне вбивство. **-во** *предумышленное* — передуми́сне вбивство.

Убийца — убі́йник, уби́вець, душогу́б, душогу́бець, душогу́бник, (*женщина*) душогу́бниця.

Убира́ть, убра́ть — (*приводить в порядок*) прибира́ти, прибра́ти (що,) опоряджа́ти, опоряди́ти, пря́тати, попря́тати [Поко́ї вона́ пря́тає], чепури́ти, причепури́ти; (*прочь* **-а́ть**) приймáти, прийня́ти (щось, ко́гось) (геть). **-и́те** *свой багаж* — прийміть свої паку́нки, приберіть свої паку́нки. **-ть** *лестницу общего пользования* — прибира́ти схо́ди для зага́льного кори́стування. **-ть** *отхожее место общего пользования* — прибира́ти зага́льного кори́стування відхі́дники. **-ся** — (*наряжаться*) убира́тися, убра́тися, чепури́тися, причепури́тися; (*уходить прочь*) забира́тися, забра́тися, тіка́ти, втекти́, іти́, піти́ геть.

Ублажа́ть, ублажи́ть — заго́джувати, загоди́ти (кого́).

Убо́гий — убо́гий, пужде́нний, злиде́нний; (*безрукий и т. п.*) калі́ка.

Убо́жество — убо́гість, убо́зтво, зли́дні; калі́цтво.

Убо́й — заріз (-бо́ю), за́бій, убі́й. *Скот на* **-бо́й** — скоти́на на заріз.

Убо́йный — зарі́зний, забі́йний, убі́йний. **-ный** *скот* — скоти́на на заріз.

Убо́р (*наряд*) — убра́ння, о́дяг, (*зап.*) стрій (*р.* стро́ю).

Убористость — сти́слість (-ости).

Убористый — сти́слий. **-тая** *печать* — сти́слий друк.

Убо́рка — прибира́ння, прибо́ри (-рів); (хліба) збира́ння. **-ка** *жилого помещения* — прибира́ння житла́.

Убо́рная — прибира́льня.

Убо́рщик — прибира́льник.

Убо́рщица — прибира́льниця.

Убра́нство — оздо́ба, прибра́ння. *Внутреннее* **-во** *квартиры* (*помещения*) — оздо́ба ква(р)ти́ри (примі́щення) всере́дині.

Убыва́ние — ме́ншання, убува́ння, убу́ток.

Убы(ва́)ть — зме́ншуватися, зме́ншитися, убува́ти, убу́ти. *Вода* **-ет** — вода́ спадає, одбуває, меншає.

Убыло́й — зме́ншений, убу́лий, спа́лий (вода́).

У́быль — зме́ншення, убу́ток; (*воды*) спада́ння, спад.

Убы́ток — утра́та, потра́та (КМ); (*повреждение*) шко́да (АЮЗР, 8, III, 359) *Ввести в* **-ток** — при(з)вести до втра́ти, втягти́ в шко́ду. *Вред и* **-ток** — шко́да і втра́та. *Пополнить* **-ток** — відшкодува́ти. *Потерпеть, понести* **-ток** — ма́ти втра́ти, шко́ди (на ші́ссот карбо́ванців). *Причинить* **-ток** — шко́ду зроби́ти, наробити шко́ди, пашко́дити, пошко́дити. *Причинить вред и* **-ток** — заподі́яти шко́ду і втра́ту.

Убы́точность — утра́тність, утра́тливість.

Убы́точный — утра́тний, утра́тливий; (*требующий издержек*) кошто́вний (*напр.* проце́с). **-но** — утра́тно.

Уважа́ть — шанува́ти, поважа́ти. **Ува́жить** — взя́ти (що) на (ласка́ву) ува́гу, зглянутися (на що). *Прошу* **-ть** *мою просьбу* — проха́ю взяти моє́ прохáння на (ласка́ву) ува́гу, проха́ю зглянутися на моє́ проха́ння. **-емый** — шано́вний, пова́жаний.

Уваже́ние — поша́на, ша́на, шано́ба, шанува́ння, пова́га; (*принятие во внимание*) ува́га.

---

[1]) Коли попереднє слово кінчається на голосний звук, то український приименник *у*, яким починається дальшее слово, переходить звичайно в *в*, і тоді, приміром, замість „*у*теча, *у*тікати“ говориться й пишеться „*в*теча, *в*тікати“. Ми в словнику подаємо переважно етимологізовані форми на початкове у, хоч на практиці (а саме серед речення) їх рідше чується, ніж форми на *в*.

Ходатайство заслуживает **-ния** — прохання заслуговує на увагу, прохання варте [уваги.
Уважительность — важливість, важність.
Уважительный — (*почтительный*) шанобливий; (*заслуживающий внимания*) вартий уваги, важливий, важний. **-ные** *причины* — важливі (важні, уваги варті) причини. **-ные** *причины неявки к допросу* — важливі (важні) причини нестання (неприбуття) свідків на допит.
Уведомление — повідомлення, сповіщення, оповіщення, (*стар.*) обовість (СФА, VI, 161). *В ответ на* **-ние** *ваше сообщаю* — на повідомлення ваше сповіщаю, відповідаючи на ваше повідомлення, подаю, що...
Уведомлять, уведомить — повідомляти, повідомити, сповіщати, сповістити, оповіщати, оповістити, звіщати, звістити, завідомляти, завідомити.
Увековечение — увіковічення, увічнення, унесмертельнення.
Увековечить — увіковічити, увічнити, унесмертельнити. *Чтобы* **-ить** *память о нём* — на вічність пам'яти його, щоб увіковічити його пам'ять.
Увеличение — збільшення, побільшення.
Увеличивание — побільшування, збільшування.
Увеличивать, увеличить — побільшувати, побільшити, збільшувати, збільшити. **-ся** — більшати, побільшати, по[з]більшуватися, по[з]більшитися; прибувати, прибути.
Увеличительный — по[з]більшальний, завбільшуючий, (*гал.*) побільшуючий, сильпоглядний (скло); (*грамм.*) побільшений (форма).
Уверение — запевнення, упевнення, завіряння.
Уверенность — упевненість, певність (-ности).
Уверенный (*в чём*) — певний (чого), упевнений (в чому). [крути-верти.
Увертка — викрут, викрутка, (*вульг.*) викрутас,
Увертливый — викрутливий, виверткий, в'юнкий, викрутень (людина).
Уверять, уверить — запевняти, запевнити, упевняти, упевнити (АЮЗР, 8, III, 358; ССБ, 230), завіряти, завірити. [розваги народні.
Увеселение — забава, розвага. *Народные* **-ния** —
Увеселительный — розвесельний, веселющий, веселий, для розваги, для забави, забавний. **-ное** *заведение* — будинок (для) розваг. (для) забав. [лічити.
Увечить, изувечить — калічити, скалічити, пока-
Увечный — скалічений, покалічений, каліка.
Увечье — каліцтво (ЛР, 44), (*а теснее*) хромота (АЮЗР, 6, I, 522) *и т. п.* *Выдача пособия в порядке социального страхования при* **-чьи** — видача допомоги в разі каліцтва з коштів соціяльного страхування. *Нанесение, причинение* **-чья** — вчинення каліцтва, скалічення, покалічення, (*сильное повреждение*) знівечення.
Увещание — добра рада, усовіщання, умовляння.
Увиливать, увильнуть (*от чего*) — викручуватися, викрутитися, виникатися, вимкнутися, (*уклоняться*) ухилятися, ухилитися (чого, від чого).
Увлекательность — захопливість, захватливість, заманливість, знадливість, звабливість.

Увлекательный, -но — захопливий, -во, захватливий, -во, що аж пориває, заманливий, -во, знадливий, -во, знадний, -но.
Увлекать, увлечь — захоплювати, захопити, манити, заманити, знаджувати (надити), знадити, вабити, звабити, затягати, затягти (в якусь справу). **-ся** *чем* — захопитися чим, (*излишне*) перехопитися. *Не* **-кайтесь!** — не перехоплюйтесь!
Увлечение — захоплення, захват, запал, (*излишнее*) перехват. *Без* **-чений** *и преувеличений* — без перехватів і пересад.
Увод — забрання, (*сов.*) забрання (*напр.* коли коні із стайні забрано), викрад.
Уводить, увесть — одводити, одвести, виводити, вивести, забирати, забрати, займати, зайняти (у полон).
Увоз — одвіз (-возу), вивезення, завезення.
Увозить, увезть — одвозити, одвезти, вивозити, вивезти, завозити, завезти.
Увольнительный — звільний, про звільнення; одзвольчий. **-ное** *свидетельство* — свідоцтво про звільнення. **-ный** *билет* — картка про звільнення, білет про звільнення.
Увольнять, уволить, уволить — увільняти, увільнити, звільняти, звільнити. **-ить** *от должности* — звільнити з посади, (*стар.*) одставити з уряду (КМ; ЛР, 6). **-нный** — звільнений, одставлений (ЛР, 6).
Увязка — в'язь (-зи), ув'язка.
Угад — одгадування, одгадка. *На* **-гад** — навмання.
Угадывать, угадать — угадувати, угадати.
Угар — чад.
Угарный — чадний. [погасати, погас(ну)ти.
Угасать, угаснуть — згасати (гаснути), згас(ну)ти,
Угловой — (*внутри*) кутній, кутовий; (*снаружи*) наріжний (будинок), вугловий.
Углубление — поглиблення, заглиблення; (*впадина*) западина, заглибина, видолинок.
Углублять, углубить — заглиблювати, заглибити, поглиблювати, поглибити, поглибшувати, поглибшити (дно в колодязі). **-ся** — заглиблятися, затоплятися (в книжки), углибати, глибити [(думкою).
Угнетатель — гнобитель, утиск(ув)ач.
Угнетать — гнобити, гнести, утискувати.
Угнетение — пригноблення, пригнічення, гнобительство, гніт (*р.* гніту), утиск.
Угнетённость — пригнобленість, пригніченість.
Уговаривание — умовляння.
Уговаривать, уговорить — умовляти, умовити, уговорювати, уговорити. **-ться** — (*условливаться*) умовлятися, умовитися, домовлятися, домовитися, змовлятися, змовитися; (*соглашаться*) годитися (АЮЗР, 6, I, 458), згодитися, єднатися, поєднатися. **-ся** *на злоумышление* — змовлятися на злочин, (*стар.*) заживати злої поради (СФА, VI, 1).
Уговор — (*условие*) умова; (*соглашение*) угода, (*стар.*) уклад; (*заговор*) змова; (*наущение*) намова (АЮЗР, 6, I, 457).
Уговорный — (*условный*) умовний; (*условленный*) умовлений. **-ная** *плата* — умовлена плата.

Уго́дливость — догі́дливість, услу́жність, услу́жливість; (*лакейство*) плазува́ння.
Уго́дничество — дого́джування (кому́), підсипа́ння (під ко́го), намага́ння приподо́битися (кому́сь), підлабу́знювання (до ко́гось). [плазу́н, підлабу́за.
Уго́дливый — догі́дливий, услу́жний, услу́жливий;
Уго́дный—уго́[і]дний, сподо́бний, уподо́бний, лю́бий. **-но** — завго́дно, вго́дно. *Как* **-но** — во́ля ва́ша, як собі́ зна́єте, як вам завго́дно.
Уго́дье — вгі́ддя (КМ), вжи́ток. *Лесные* **-дья** — лісові́ вгі́ддя, ліси́. *Полевые* **-дья** — лани́, по́ле. *Право входа в чужое* **-дье** — (*стар.*) за́ход (СФА, VI, 50).
Угожда́ть, угоди́ть—годи́ти (догоджа́ти), догоди́ти, вгожда́ти, вгоди́ти.
Угожде́ние — дого́да, дого́дження.
У́гол—(*внутренний*) кут, куто́к (*нпр.* в ха́ті), (*наружный*) ріг (буди́нку, ву́лиці) (АЮЗР, 6, I, 386), вуго́л (-гла́). *Иметь свой* **-гол** — свій куто́к ма́ти. *В* **-лу́** — в кутку́; на кутку́. *На* **-лу́** — на ро́зі, на ріжку́.
Уголо́вный—ка́рний, криміна́льний (ЧСР), (*стар.*) уголо́вний, горлови́й. **-ное** *дело* — ка́рна спра́ва. **-ное** *деяние* — зло́чин, (*стар.*) головни́цтво. **-ный** *иск* — ка́рний по́зов. **-ное** *обстоятельство* — ка́рна обста́вина. **-ная** *ответственность* — ка́рна відповіда́льність. **-ный** *порядок* — ка́рний поря́док. **-ное** *право* — ка́рне пра́во, криміна́льне пра́во. **-ное** *преступление*— ка́рний зло́чин (ка́рний пере́ступ). **-ное** *производство* (*разбирательство*) — ка́рна розпра́ва. **-ный** *приговор* — ка́рний при́суд, ка́рний ви́рок. **-ный** *процесс* — ка́рний проце́с. **-ный** *суд* — ка́рний суд. **-ное** *судопроизводство* — ка́рне судочи́нство. **-ное** *уложение* — ка́рний стату́т, стату́т про ка́ри, ка́рні зако́ни.
Уголо́вщина — головни́цтво (Федькович: Повісти).
У́голь — ву́гіль, (*собир.*) вугі́лля, ву́гля.
Уго́льный, *см.* **Углово́й.**
У́гольный — вугля́ний. **-ная** *яма* — вугля́рка,
У́гольщик — вугля́р (-ра́). [вугля́рня.
Уго́н — одгі́н, одго́нення, одігна́ння (куди́сь), вигання́ння, вигна́ння; займа́ння, зайняття́ (худо́би).
Угоня́ть, угна́ть — одго́нити, одігна́ти, виго́нити (виганя́ти), ви́гнати; займа́ти, зайня́ти.
Угоща́ть, угости́ть—угоща́ти, угости́ти, гостюва́ти, при[по]гостюва́ти (чимсь), (*вином*) частува́ти, почастува́ти; (*чествовать*) шанува́ти, пошанува́ти; (*принимать*) прийма́ти, прийня́ти (ча́ркою горі́лки).
Угоще́ние — угоща́ння, вгості́ння, (*вином*) частува́ння; (*чествование*) шанува́ння; (*пир*) у́чта (СФА, VI, 449); (*чтобы запить сделку*) могори́ч.
Угрожа́ть — загро́жувати, погро́жувати, страха́ти, настра́шувати, хвали́тися (ЛР, 44), нахваля́тися, похваля́тися. **-жа́л** *меня убить* — нахваля́вся мене́ вбити, що мене́ вб'є. **-а́ть** *опасностью жизни или здоровья* — загро́жувати життю́ чи здоро́в'ю. **-жа́ющее** *положение* — загро́зливе стано́вище, загро́за. **-жа́ющие** *подмётные письма* — погро́зливі підкидні́ листи́.
Угро́за — загро́за, погро́за (АЮЗР, 6, I, 452; АЮЗР, 6, I, 398), по́хвалка (ЧСР, ЛР, 44); АЮЗР, 6, I, 159). нахваля́ння, на́хвалка, пригро́за (АЮЗР, 8, III, 46). **-за** *наказанием* — погро́за ка́рою. *Без всякой* **-зы** — без жа́дної погро́зи, без жа́дного по́страху.
Угрызе́ние — уку́с, гриз (-зи). **-ние** *совести* — гриз со́вісти, му́ка со́вісти, гризо́та сумлі́ння; (*сокрушение*) скру́ха.
Угрю́мость — пону́рість, похму́рість, хму́рість.
Угрю́мый — пону́рий, похму́рий, хмурни́й, хму́рий. **-мый** *человек* — пону́ра (-ри). [пощасти́ти.
Удава́ться, уда́ться—удава́тися, вда́тися, щасти́ти,
Уда́вленник — заду́шений, уду́шений, заду́шенець, да́вленик. [уда́влювати, удави́ти.
Уда́вливать, удави́ть—души́ти, удуши́ти, задуши́ти,
Удале́ние — ви́[від]да́лення, (*устранение*) усу́нення, відсу́нення. **-ние** *из определённого места* — ви́далення (ви́слання) (з якоїсь місце́вости, із за́лі засі́дання). **-ние** *от службы* — усу́нення з поса́ди.
Удаля́ть, удали́ть—віддаля́ти, віддали́ти, видаля́ти, ви́далити (з за́лі засіда́нь); (*устранять*) усува́ти, усу́нути, відсува́ти, відсу́нути. **-ться** — віддаля́тися, віддали́тися, відхо́дити, віді́йти́, вихо́дити, ви́йти, одбіга́ти, одбі́гти; (*устраниться*) усу́нутися; (*выйти из состава*) ви́ступити (ЛР, 44). **-ли́ть** *от должности* — усу́нути з п сади, (*стар.*) віддали́ти з у́ряду.
Уда́р—уда́р (ЛР, 44). *Апоплексический* **-да́р**— апоплекти́чний уда́р, грець.
Ударе́ние — при́тиск (у розмо́ві), на́голос (у сло́ві).
Ударя́ть, уда́рить — ударя́ти (би́ти), вда́рити. **-ря́ть, -рить** *в набат, тревогу* — би́ти (дзвони́ти) на ґвалт, на споло́х, уда́рити (заби́ти, задзвони́ти) на ґвалт, на споло́х.
Уда́ча — уда́ча, щасті́ння. *Нет* **-чи** — не щасти́ть. *На* **-чу** — на ща́стя, навмання́, набслі́п.
Уда́чный, -но — вда́лий, -ло, вда́тний, -но, вда́тливий, -во, щасли́вий, -во.
Удва́ивать — подво́ювати, (*сов.*) подво́їти.
Удвое́ние — подво́єння, подво́їння.
Уде́л — до́ля, тала́н, (*феод.*) уді́л.
Уде́льный — уді́льний (князь, мае́ток), (*физич.*) пито́мий. **-ный** *вес* — пито́ма вага́.
Уделя́ть, удели́ть—уділя́ти, уділи́ти (ЛР, 44), наділя́ти, наділи́ти (кому́ що). [без стри́му.
У́держ — упи́н, спин, стрим. *Без* **-жу** — без упи́ну,
Удержа́ние — заде́ржання, затри́мання, (*отчисление*) відрахува́ння, ви́черпення (з платні́).
Уде́рживать, удержа́ть — заде́ржувати, задержа́ти, затри́мувати, затри́мати. стри́мувати, стри́мати, спиня́ти, спини́ти, зу[пере]пиня́ти, зу[пере]пини́ти; (*успокаивать*) гамува́ти (ЛР, 44), вгамува́ти. **-ть** *свой гнев* — гамува́ти (стри́мувати) свій гнів. [ження ці́ни, зме́ншення ці́ни.
Удешевле́ние — здеше́влення, здешеві́ння, зни-
Удешевля́ть, удешеви́ть — дешеви́ти, здешеви́ти, знижа́ти, зни́зити ці́ну́, зменша́ти, зме́ншити ці́ну́.
Удиви́тельный, -но — по́диву ва́ртий, ди́вний, -но, (*диковинный*) дивови́жний, -но, (*странный*) чудни́й, -но, (*превосходный*) чудо́вий, -во, на пре́чуд. **-ная** *вещь* — дивни́ця, ди́во. *Не* **-но,** *что...* — не дивни́ця, що..., не ди́во, що...
Удивле́ние—дивува́ння, здивува́ння, по́див; (*нечто удивительное*) ди́во, дивина́, дивови́жа. *На*

-ние — на диво, на вдивовижу. *К величайшему* -нию — на превелике диво.

Удивлять, удивить, -ся — дивувати, здивувати, -ся.

Удлинение — подовження, збільшення. -ние *рабочего дня* — збільшення робочого дня.

Удлинять, удлинить, -ся — подовжувати, подовжити, -ся збільшувати, збільшити, -ся.

Удобный, -но — зручний, -но, догідний, -но, вигідний, -но (-но *усесться* = вигідно розсістися); (*надлежащий*) слушний, підхожий, добрий. -ное *время* — добра година, добрий (слушний) час. *Выбрать* -ное *время* — вибрати добрий час, вигадати добру годину. -ный *случай* — (добра) нагода. *Пользоваться* -ным *случаем* — користуватися з (доброї) нагоди.

Удобоваримый — варкий, (*для желудка*) стравний, травний.

Удобовоспламеняющийся — скоропалкий, скорогорющий.

Удобоисполнимость — легковиконаність.

Удобоисполнимый — легкий до виконання, легковиконаний.

Удобопонятность — з[в]розумілість.

Удобопонятный — з[в]розумілий. -но — зрозуміло, врозуміло, врозумно.

Удобрение — угноювання, підгноювання, (*сов.*) угноєння, підгноєння; (*навоз*) гній, підгній (-ною). *Служить* -нием — бути (правити) за підгній.

Удобрять, удобрить — угноювати, угноїти, підгноювати, підгноїти.

Удобство — зручність (-ности), вигода, догода.

Удовлетворение — завдоволення, вдоволення, заспокоєння (потреб), (*стар.*) вгоноба (КМ). -ние *долгов* — заспокоєння боргів (довгів), виплата боргів (довгів). -ние *взыскания* — завдоволення правіжки. *Я получил* -ние — мене завдовольнено, (*стар.*) мені досить стало (АВАК, XVIII, 31).

Удовлетворительный — завдоволящий, завдовільний, (*стар.*) завдовольняючий, (*достаточный*) достатній.

Удовлетворять, удовлетворить — завдовол(ьн)яти, завдовол(ьн)ити, вдовольняти (ЧСР), вдовол(ьн)ити (ЧСР), заспокоювати, заспокоїти (потреби); (*задабривать*) загоджувати, загодити (кого), (*стар.*) годити (ЛР, 44), уконтентовувати, уконтентувати (кого). -ить *во всём* — завдовольнити в усьому, (*стар.*) угодити на всім (ЛР, 44). -ить *вполне* — завдовольнити цілком, (*стар.*) досить учинити (АЮЗР, 6, I, 157). -ить (*исполнить*) *желание* — вволити волю.

Удовольствие — втіха, любість; (*удовлетворённость*) за[в]доволення. *С* -вием — залюбки, з великою охотою, втішно.

Удовольствоваться — вдовольнитися, завдовольнитися.

Удостоверение — посвідчення (про що), посвідка; (*свидетельство*) свідоцтво (про що); (*засвидетельствование*) засвідчення (чого). *В* -ние *чего* — на свідоцтво чому, (*стар.*) на певність чого, на твердість чого (АЮЗР, 6, I, 6), для твердости чого (АЮЗР, 8, III, 26). -ние *действительности акта* — посвідка про дійсність акту. -ние *личности* — посвідчення (посвідка) про особу. -ние *своей личности* — засвідчення своєї особи.

Удостоверительный — посвідковий, посвідний. -ный *приговор* — посвідковий присуд (на землю).

Удостоверять, удостоверить — посвідчувати (свідчити: *букв. свидетельствовать*), посвідчити, засвідчувати, засвідчити; (*уверять*) упевнювати (упевняти), упевнити; (*доказывать*) доводити, довести, доказувати, доказати; (*подтверждать*) стверджувати, ствердити. -ять *получение полного удовлетворения* — засвідчувати (своє) повне завдоволення, (*стар.*) квитувати (АЮЗР, 6, I, 342). -ся (*убеждаться*) — упевнятися, упевнитися, переконуватися, переконатися, пересвідчуватися, пересвідчитися; (*на опыте*) досвідчуватися, досвідчитися.

Удостоивать, удостоить (*кого чего*) — шанувати, вшанувати (кого, чим,) (*стар.*) удостоювати, удостоїти (кого чого), сподобити (кого чого). -ся — бути (стати) гідним (чого), заслуговувати (на що), (*стар.*) удостоюватися, удостоїтися, сподобитися (чого).

Удручать, удручить — пригнічувати (гнітити), пригнітити, прибити(ва)ти, давити, придавити (кого), лягати (лягти) тягарем (на кого). -ное *состояние* — пригнічення, пригніченість, пригноблення.

Удушить — задушити, удушити.

Удушение — задуше[і]ння, удуше[і]ння.

Удушливый — задушливий.

Удушливость — задушливість, задуха.

Удушье — стиски, дихавиця, ядуха. *Страдающий* -ем — ядушний, ядушливий.

Уединение — самота, самотина.

Уединённость — самотність (-ности).

Уединённый — самотні[и]й, самітний; (*далёкий от людей*) відлюдний. -нно — самітно, відлюдно.

Уезд — повіт.

Уездный — повітовий.

Уезжать, уехать — од'їздити, од'їхати, виїздити, виїхати.

Ужас — жах, страхіття, страхота, страх.

Ужасать, ужаснуть, -ся — жахати, вжахнути, -ся, страшити, застрашити, перестрашити, -ся. -щий що аж жахає, жахучий, жахливий, страшний. -нувшийся — вжахнутий.

Ужасный — повний жаху, страшенний, страшезний, жахливий.

Уживаться, ужиться — миритися, помиритися, мирно вживатися, мирно зжитися (з ким,) жити (з ким) у злагоді.

Уживчивость — мирність, злагідність, потульність.

Уживчивый — мирний, злагідний, потульний.

Ужин — вечеря. *После* -на — по вечері.

Узаконение — узаконення, закон; у[в]законення (кого, чого). -ние *детей* — у[в]законення дітей. *Собрание* -ний *и распоряжений правительства* — збірник законів та розпоряджень уряду.

Узаконитель — той, хто взаконяє, узаконник.

Узаконять, узаконить — у[в]законяти, у[в]законити. -енный — у[в]законений; законом установлений, законно дозволений, законний. -ный *рост на занятый капитал* — законний відсоток на позичені гроші. -нный *сын* — у[в]законений син. -мый — той, кого взаконяють, узаконюваний.

Узел — вузол, (*ум.*) вузлик; клунок з речами.

Узкоколе́йный — вузькоколі́йний.
Узлово́й — вузлови́й. **-ва́я** *станция* — перехре́сна (вузлова́) ста́нція.
Узнава́ть, узна́ть (*кого, что*) — (в)пізнава́ти, (в)пізна́ти (АЮЗР, 8, III, 44); (*опознивать*) вга́дувати, вгада́ти (кого́, що); (*о чём*) дові́дуватися, дові́датися (ЛР, 44), дізнава́тися, дізна́тися (про що); (*изведывать*) зазнава́ти, зазна́ти (ли́ха).
У́зник — в'я́зень (-зня), ув'я́знений, за́мкнений.
Узо́р — ви[е]зеру́нок, узі́р (-о́ру), (*зап.*) де́сень (-еня).
У́зы — пу́та, кайда́ни; (*связь*) звязо́к. *Супружеские* **-зы** — подру́жній звязо́к.
Ука́з — ука́з, на́ка́з, (*стар.*) ро́зказ (*приказание*). *По* **-зу** — за на́казом, з на́казу, (*стар.*) з ро́зказу.
Указа́ние — вказі́вка, вказа́ння; (*наводящее*) на́від (*р.* на́воду). *Дать* **-ние** — да́ти вказі́вку; (*показать, как что делать*) на́від да́ти. *Дать* **-ния** *по делу* — да́ти вказі́вки в спра́ві.
Указа́тель — пока́жчик (-ка).
Ука́зный — указо́вий, вка́заний. **-ная** *часть* — вка́зана до́ля, зако́нна части́на.
Ука́зывать, указа́ть — пока́зувати, показа́ти, ука́зувати, указа́ти (ЛР, 44); (*приказывать*) нака́зувати, наказа́ти.
Укла́д — укла́д, лад (життя́). [запакува́ння.
Укла́дка, укла́дывание — укла́дування, пакува́ння,
Укла́дчик — уклада́льник, укла́дач, кладі́льник.
Укла́дывать, уложи́ть — укладати, укла́сти, пакува́ти, за[с]пакува́ти, улашто́вувати, улаштува́ти; (*отыскивать место*) вмі́щувати, вмости́ти. **-ся, уложи́ться** — укладатися, укла́стися, пакува́тися, за[с]пакува́тися; (*найти себе место*) вмі́щуватися, вмости́тися.
Укло́н — у́хил, о́дхил; по́хил, схил. [збо́чення.
Уклоне́ние — ухиля́ння, ухи́лення, уника́ння; о́дхил;
Укло́нчивость — уни́кливість, ухи́льність, відхи́льність; невира́зність, двозна́чність (-ности).
Укло́нчивый, -во — ухи́льний, -но, рідхи́льний, -но, уни́кливий, -во; невира́зний, -но, двозна́чний, -но. **-вый** *ответ* — уни́клива відповідь.
Уклоня́ться, уклони́ться — ухиля́тися, ухили́тися, одхиля́тися, одхили́тися, уника́ти, уни́кнути; (*в сторону*) збо́чувати, збо́чити.
Уко́р — докі́р (*р.* доко́ру).
Укора́чивать, укороти́ть — укоро́чувати, укороти́ти, скоро́чувати, скороти́ти, прикоро́чувати, прикороти́ти.
Укореня́ть, укорени́ть, -ся — закоріня́ти, закорени́ти, -ся, вкоріня́ти, вкорени́ти, -ся.
Укори́зненный — докі́рливий.
Укори́тельный—докі́рливий; (*оскорбительный*) обра́зливий, (*стар.*) почти́вости доткли́вий (АЮЗР, 6, I, 96). **-ное** *выражение* — докі́рливий ви́раз, докі́рливе сло́во.
Укоря́ть, укори́ть — кори́ти (докоря́ти), докори́ти,
Уко́с — укі́с (*р.* уко́су). [доріка́ти,-кну́ти (кому́).
Укра́дкой — крадькома́, ни́шком, по́тай, тайкома́.
Украша́ть, укра́сить — оздо́блювати, оздо́бити, прикраша́ти, прикраси́ти, припоряджа́ти, припоря-
Украше́ние — оздо́ба, окра́са, прикра́са. [ди́ти.
Укрепле́ние — укрі́плення, закрі́плення; (*усиление*) змі́цнення (вла́ди). **-ние** *прав на имущество* — закрі́плення прав на майно́.
Укрепля́ть, укрепи́ть — укріпля́ти, укріпи́ти, закріпля́ти, закріпи́ти; (*усиливать*) зміцня́ти, зміцни́ти (ТОК, 41); (*записывать*) запису́вати (ЮГ, 20), записа́ти (зе́млю).
Укро́мный — зати́шний, закри́тний. **-ное** *место* — зати́шний (закри́тний) куто́к, за́тишок, за́криток, закриття́ (СФА, VI, 241).
Укроща́ть, укроти́ть — прибо́ркувати, прибо́ркати, вгамо́вувати, вгамува́ти, присмиря́ти, присмири́ти.
Укроще́ние — прибо́ркання, вгамува́ння, присмирення. [ри[...]ні[к].
Укрупне́ние — підбі́льшення, звбі́льшення (судо́вих
Укрыва́тель — передержувач, перехо́вувач, перехо́вник (ЛР, 44). **-тель** (*и переводчик*) *краденого*—перево́дник (СФА, VI, 152).
Укрыва́тельство — передержування, перехо́в(и), перехо́вування (ЛР, 44), перехова́ння (ЛР, 44), покрива́ння, пота́ювання. **-во** *воров* — передержування злоді́їв. **-во** *краденого* — перехо́вування кра́деного (краді́жки). **-во** *преступления* — покрива́ння зло́чину.
Укрыва́ть, укры́ть — (*утаивать*) таї́ти, пота́ювати; (*прятать на время*) переде́ржувати, переде́ржати, перехо́вувати, перехова́ти; (*потворствовать*) покриві́ти, покри́ти (що, кого́). **-ать** *у себя вора* — переде́ржувати зло́дія, покрива́ти зло́дія. **-щийся** — перехо́ванець.
У́ксус — у́ксус, (*зап.*) о́цет (-ту).
У́ксусный — у́ксусовий, (*зап.*) оцто́вий. **-ный** *завод* — у́ксусовий заво́д, (*зап.*) оцета́рня.
Уку́поривать, уку́порить — пакува́ти (запако́вувати).
Уку́порка — пакува́ння, запакува́ння. [запакува́ти.
Уку́порочный — пакува́льний, до пакува́ння, пакі́вни́чий. **-ный** *материал*—матерія́л до пакува́ння.
Уку́порщик — пакува́льник, пакі́вни́к.
Уку́порщица — пакува́льниця, пакі́вни́ця.
Укуше́ние, уку́с — покуса́ння, (*змеи*) вжалі́ння; поку́с, поку́сане (мі́сце).
Ула́вливать, улови́ть — уло́влювати (лови́ти), в[з]лови́ти, пійма́ти, спійма́ти, схо́плювати, схопи́ти (ду́мку); (*постичь*) збагну́ти.
Ула́жение — поладна́ння, пола́годження, пола́года.
Ула́живать, ула́дить — ладна́ти, поладна́ти, владна́ти, пола́годжувати, пола́годити, з[в]ла́годити. **-ить** *дело* — пола́годити спра́ву.
У́лей — у́лій, ву́лій, ву́лик, (*вместе с пчёлами*) пень (*р.* пня).
Ули́ка — до́каз, слід, (*поличное*) лице́. *Он не имеет никаких* **-лик** — у ньо́го нема́ ніяких до́казів. *Косвенные* **-ки** — побі́чні (непрямі́) до́кази. [про спа́дщину).
Ули́точный. **-ная** *запись* — улі́точний за́пис
Улича́ть, уличи́ть (*кого в чём*)—дока́зувати, доказа́ти (кому́ що), вика́зувати, ви́казати (на ко́го), дово́дити, дове́сти (кому́ що), висві́дчувати, ви́свідчити, (*обличать*) виявля́ти, ви́явити. *Он его* **-чил** *в убийстве* — він дові́в (доказа́в) йому́ вбивство, він ви́явив, що той убі́йник. **-ить** *кого свидетельским показанием* — ви́свідчити кого́ (АВАК, XVIII, 457). **-щий** —

виявни́й, виявни́чий. **-щие** *обстоятельства*— виявні (виявничі) обста́вини. [вика́зання (вини́).
Уличе́ние—дове́дення (кому́ чого́), вия́влення (кого́),
Уличи́тель — дока́жчик, вика́жчик.
Уличи́тельница — дока́жчиця, вика́жчиця.
Уличи́тельный — виявни́й, виявни́чий, доказо́вий.
У́личный — у́личний, (*вульг.*) ву́лишний.
Уло́в — вло́ви. [підхі́дка.
Уло́вка — ви́крут, підхі́д (*р.* підхо́ду); (*приём*)
Уложе́ние—стату́т, ко́декс. *Гражданское* **-ние**— циві́льний стату́т. *Уголовное* **-ние** — ка́рний стату́т. **-ние** *о наказаниях*—стату́т про ка́ри.
Улучша́ть, улу́чшить — полі́пшувати, полі́пшити. **-ся** — кра́щати, покра́щати, лі́пшати, полі́пшати.
Улучше́ние — полі́пшення, покра́щання.
Улыба́ться, улыбну́ться — усміха́тися, усміхну́тися, осміха́тися, осміхну́тися. **-щийся** — усміхну́тий.
Улы́бка — у́сміх, у́сміх, о́сміх.
Ум — ро́зум, ум; (*понятие*) тя́ма; (*толк*) глузд. *В здравом* **уме** — в (при) здоро́вому ро́зумі, (*стар.*) на у́мислі здоро́вий (АЮЗР, 6, І, 462). *Лишиться* **ума́** — втеря́ти ро́зум, збожеволі́ти, (*вульг.*) з глу́зду зсу́нутися. *Не в своём* **уме́** *быть* — не при ро́зумі (при тя́мі) бу́ти, не при собі́ бу́ти. [ження, пони́ження.
Умале́ние — зме́ншення, зма́лення, пома́лення, зни́-
Умалишённый — божеві́льний, безрозу́мний; (*тронутый*) причи́нний.
Ума́лчивание — замо́вчування.
Ума́лчивать, умолча́ть (*что*) — замо́вчувати, замо́вчати (що), промо́вчувати, промо́вчати (що *и* про що), не сказа́ти (про що), помину́ти мо́вчки (що).
Умаля́ть, ума́лить — зме́ншувати, зме́ншити, поме́ншувати, поме́ншити, ма́лити (ума́ляти), ума́лити, зама́лити.
Уме́лый — тяму́щий, умі́лий, доте́пний. **-ло** — потяму́щому, умі́ло, доте́пно, до пуття́, путя́ще.
Уме́ние — умі́ння, умі́лість, тя́мкість.
Уменьша́ть, уме́ньшить — зме́ншувати, зме́ншити, (*цену*) зни́жувати, зни́зити. [(ці́ни).
Уменьше́ние — зме́ншення, поме́ншення, зни́ження
Уменьши́тельный — зменьша́льний, (*грам.*) здрібні́лий.
Уме́ренность — помірко́ваність, умірко́ваність.
Уме́ренный — помірко́ваний, умірко́ваний.
У́мерший — поме́рший, поме́рлий, (*стар.*) зме́рлий (ЛР, 44), ме́рлий (ЛР, 44). *Мнимо***у́мерший** — завме́рлий, обме́рлий.
Умерщвле́ние — умертві́ння, забиття́.
Умерщвля́ть, умертви́ть — мертви́ти, змертви́ти, умертви́ти (кого́, що), смерть запо́діювати, смерть заподі́яти (кому́), губи́ти, згуби́ти, погуби́ти; (*казнить*) стра́чувати, стра́тити (кого́).
Умеря́ть, уме́рить — умірко́вувати, умірку́вати; (*сдерживать*) впиня́ти, впини́ти, здéржувати, здéржати; (*успокаивать*) гаму́вати, вгаму́вати, погаму́вати. **-ить** *свой гнев* — вгаму́вати свій гнів.
Уме́стность — доре́чність, дола́дність, підхо́жість.
Уме́стный — доре́чний, дола́дний, підхо́жий. **-но** — до ре́чи, до ладу́, в лад.
Уме́ть, суме́ть — умі́ти, зумі́ти, зна́ти, тя́мити.

Умира́ние — умира́ння, кона́ння.
Умира́ть, умере́ть — умира́ти, уме́рти, помира́ти, поме́рти (ЛР, 44); (*мучительно*) (с)кона́ти.
Умиротворя́ть, умиротвори́ть — утихоми́рювати, утихоми́рити, умиротворя́ти, умиротвори́ти.
Умне́ть, поумне́ть — розумні́шати, порозумні́шати.
Умножа́ть, умно́жить — (*арифм.*) мно́жити, помно́жувати; (*увеличивать число*) намно́жувати, намно́жити, примно́жувати, примно́жити.
Умноже́ние — мно́ження, помно́ження; на[при]мно́-
У́мный, -но — розу́мний, -но. [ження.
Умозаключе́ние — ви́сновок (-вку).
Умоисступле́ние — несамови́тість, не́стям, шале́ність (-ности). [(-ности).
Умоисступлённость — несамови́тість, шале́ність
Умоисступлённый — несамови́тий, шале́ний.
Умоло́т — умоло́т, вида́ток. *Хороший* **-ло́т** *зерна* — зе́рно на вида́ток до́бре.
Умолча́ние — мовча́ння, замо́вчання.
Умоля́ть, умоли́ть — блага́ти, ублага́ти.
Умопомеша́тельство — божеві́лля, утра́та ро́зуму.
Умопомраче́ние — запа́морочення, па́морока, затемні́ння на ро́зум.
У́мственный — розумо́вий. **-ные** *способности* — розумо́ві зді́бності. **-ный** *труд* — розумо́ва пра́ця.
У́мысел — у́мисл (АЮЗР, 8, V, 2), на́мисл, ро́змисл; (*намерение*) на́мір, за́мір, ду́мка, за́дум. *Без* **-ла** — без у́мислу, без на́міру. *С* **-лом** — з на́міром, з ро́змислом, уми́сне, зуми́сне. *Злой* **-сел** — зломи́слення, лихи́й у́мисл.
Умы́шленность — навми́сність, зуми́сність.
Умы́шленный — уми́сний (ЛР, 44), навми́сний, зловми́сний (зло́чин). **-но** — з на́міром, уми́сне (АЮЗР, 6, І, 345; ЛР, 44), в у́мислу (ЛР, 44), з ро́змислом, навми́сне, на́рочно, назнаро́чне, наро́чне.
Умышля́ть, умы́слить — умишля́ти, уми́слити (що), (*покушаться*) нава́жуватися, нава́житися, напосіда́тися, напосі́стися. **-ять** *на чью-нибудь жизнь* — нава́жуватися на чиє́сь життя́.
Унасле́дование — перейняття́ спа́дщини, успадкува́ння; (*преемство*) насту́плення.
Унасле́довать — одібра́ти (одержа́ти, здобу́ти) в спа́док, діста́ти в спа́док, в спа́дщину. **-нный** — спадко́во здобу́тий, успадко́ваний, (*стар., доставшийся по наследству*) спа́лий.
Универса́л — універса́л (-лу). [(СФА, VI, 420).
Универса́льный — універса́льний, зага́льний.
Унижа́ть, уни́зить — пони́жувати (понижа́ти), пони́зити, прини́жувати (принижа́ти), прини́зити, зневажа́ти, знева́жити, поневажа́ти, понева́жити.
Униже́ние — пони́ження (*напр.* гі́дности = *достоинства*), прини́ження, зни́ження, понева́га, знева́га, пару́га. *Испытывать* **-ния** — зазнава́ти пони́жень, понева́ги.
Унизи́тельность — понева́жливість, ни́зькість.
Унизи́тельный — понева́жливий, низьки́й. **-ное** *поведение* — низьке́ (недосто́йне) пово́дження.
Унима́ть, уня́ть — гаму́вати, вгаму́вати, утихоми́рювати, утихоми́рити, спиня́ти, спини́ти.
Уничтожа́ть, уничто́жить — ни́щити, зни́щити, (*о мног.*) позни́щувати, вини́щувати, ви́нищити, губи́ти, ви́губити; (*портить*) ні́вечити, зні-

вечити, у нівець обертати (АЮЗР, 6, I, 564), обернути (ЛР, 44), ні во що обернути (ЛЗ, X; ЛР, 44); (*упразднять*) касувати, скасувати; (*хищнически*) плюндрувати, сплюндрувати; (*разорять*) руйнувати, зруйнувати. **-ить** *огнём* — спалити (ЛР, 44). **-ить** *следы преступления* — затерти сліди злочину (АЮЗР, 6, I, 90). **-ить** *приостановленное производство судебного дела* — припинену справу зовсім закрити. **-ить** *вещественное доказательство как орудие преступления* — знищити речові докази як знаряддя злочину.

Уничтожение — нищення, знищення (АЮЗР, 8, V, 138), винищення; (*разрушение*) руйнування; (*порча*) нівечіння; (*хищнич.*) плюндрування. (*упразднение*) скасування, знесення. **-ние** *документов* — знищення документів. **-ние** (*признание ничтожными, не имеющими силы*) *актов: дарения, купчей крепости, завещания и т. п.* — уневажнення актів: дарування, купчої, духівниці й т. и. **-ние** *огнём* — спаління, спалення (ЛР, 44).

Уния — унія, з'єднання, сполучення.

Унос — однесення, винесення, занесення.

Уносить, унести — односити, однести, виносити, винести, заносити, занести, понести.

Унывать, уныть — (*отчаиваться*) зневірятися, зневіритися, тратити (стратити) надію; (*грустить*) журитися, зажуритися, сумувати, засумувати, в тугу вдаватися, вдатися.

Уныние — безнадія, зневіра; журба, сум, туга. *Впасть в* **-ние** — засумувати, затужити; (*отчаяться*) зневіритися.

Упадок — занепад, занепадання, підупад, (*стар.*) упад (АЮЗР, 8, V, 14). *Находящийся в* **-ке** — занепалий, підупалий. *Приходить в* **-док** — занепадати, занепасти, підупадати, підупасти, упадати, упасти. *Прийти в совершенный* **-док** — геть занепасти, звестися ні на що. **-док** *сил* — знесилля, занепадання на силах.

Упаковка — пакування, упакування.

Упаковывать, упаковать — пакувати, запакувати, у[в]паковувати, у[в]пакувати.

Упираться, упереться — упиратися, упертися; (*сопротивляться*) опинатися, опнутися, опір ставити (поставити); (*спорить*) змагатися, (*заупрямиться*) затятися.

Уплата — виплат, виплата, сплата, заплата, заплачення (СФА, VI, 449). **-та** *долга* — виплата боргу. **-та** *заработанных денег* — виплата зароблених грошей. **-та** *процентов по займу* — виплат (сплата) проценту за позичені гроші. **-та** *по частям и на срок* — виплата на рати, сплата ратами (за землю). *Срочные* **-ты** — виплати на строк.

Уплачивать, уплатить — платити, заплатити, виплатити. **-ать** *по частям* — виплачувати на рати (оренду за землю).

Уплотнение — згущення, ущільнення, потиснення, збиття до купи. *Нормы* **-ния** — норми потиснення. **-ние** *жилищ* — густіше залюднення житла.

Уплотнять, уплотнить — згущати, згустити, ущільняти, ущільнити, по[с]тискати, по[с]тиснути.

Уповать — уповати, надію (на кого) мати, надіятися, покладатися (на кого).

Уподобление — (*сравнение*) порівняння; (*ассимиляция*) уподібнення, приподібнення.

Уподоблять, уподобить — порівнювати, порівняти; уподібняти, уподібнити.

Упоение — упій (-ою); (*увлечение*) захват, вахоплення, надпорив.

Уполномочивать, уполномочить — уповноважувати, уповноважити, уважнювати, уважнити. **-нный** — уповноважений, уважнений.

Уполномочие — уповноваження, уважнення. *По* **-чию** — з уповноваження.

Упоминание — згадування, згадка, споминання, спомин.

Упоминать, упомянуть — згадувати, згадати, споминати, спом'янути.

Упорный — упертий, завзятий, запеклий. **-ное** *запирательство* — уперте одмовляння, уперте затаття. **-но** — уперто, затято.

Упорство — упертість, завзяття, запеклість, упір (-бру) (СФА, VI, 55).

Упорствовать — бути упертому, упиратися, упертися, затятися, завзятися (на що). **-ющий** — упертий, затятий.

Упорядочение — упорядкування, улаштування.

Упорядочить — упорядкувати, упорядити, (*несов.*) улаштовувати, улаштувати. **-ть** *делопроизводство* — упорядкувати діловодство.

Употребительный — уживаний, ужиточний. *См.* **Общеупотребительный.**

Употребление — уживання, ужиття, ужиток; (*потребление*) споживання, спожив[т]ок. *Годный к* **-нию** — придатний (для) до вжитку, до (для) вживання, ужитковий. *Бывший в* **-нии** — уживаний, зажианий. **-ние** *денег* (*на что*) — обертання грошей (на що). *На своё* **-ние** — на свій пожиток, (*на обиход*) на свою обихідку.

Употреблять, употребить — вживати, вжити (чого); (*потреблять*) споживати, спожити що; (*водку, лекарство, табак и т. п.*) заживати, зажити (чого) (ЛР, 41); (*использовать*) використати (що); (*обратить*) обернути. **-ять, -ить** *все средства* — вживати (вжити) всіх заходів, братися (взятися) на всі способи. **-ить** *на улучшение быта* — обернути на поліпшення побуту. **-ять** *с пользой что* — споживати що, на добре вживати. **-ить** *по своему благоусмотрению* — вжити, як сам знає, (*стар.*) на свій ліпший пожиток обернути (СФА, VI, 14). **-ять** *силу* — вживати сили.

Управа — управа (КМ).

Управитель — управитель.

Управление — управління, (*стар.*) урядування (КМ); (*руководительство*) керування, орудування, порядкування.

Управлять (*чем*) — правити, управляти, заправляти (КМ), керувати, орудувати, правувати (чим), порядок давати (чому), порядкувати (над чим). **-ся** — керуватися, управлятися; (*справиться, сладить*) упоратися (з чим).

Управляющий — управитель.

Управомочивать, управомочить — уповноважувати, уповноважити.

Упражнение — завчання, вправа.

Упражняться (*в чём*) — завчатися (чого), вправлятися (в чому), працювати (коло чого).

Упразднение — скасування, знесення.
Упразднять, упразднить — касувати (скасовувати), скасувати, зносити, знести (*напр.* панщину, монархію). [прошування, підпрохування.
Упрашивание — упрохування, припрохування, при-
Упрашивать, упросить — упрохувати, упрохати, упрошувати, упросити, припрошувати, припросити, підпроху[шу]вати, підпросити, (*молить*) благати, ублагати.
Упрек — докір (*р.* докору), дорікання (ЛР, 44), закид; (*нарекание*) нарікання; (*порицание*) догана.
Упрекать, упрекнуть — докоряти, докорити (кому), дорікати, дорікнути, доректи (кому) (СФА, VI, 33), корити (кого), закидати, закинути (кому що). [Вони нам закидають контр-революційність=*они нас* **-кают** *в контр-революционности*].
Упрочение — зміцнення, усталення.
Упрочивать, упрочить — зміцняти, зміцнити, усталяти, усталити.
Упрощать, упростить — спрощувати, спростити.
Упрощение — спрощення. [**-иный** — спрощений.
Упряжка — запрягання, запряга, (*в одну* **-ку** *от одной почтовой станции до другой*) в один перегін. [скотина.
Упряжный — упряжний. **-ный** *скот* — упряжна
Упрямец — уперта людина, упірливець (-вця), (*стар.*) упорник.
Упрямство — упертість, затятість, упір (-пору)
Упрямый — упертий, упірливий. [(ЧСР).
Упускать, упустить — пропускати, пропустити, проминати, проминути. **-ить** *из виду* — спустити з ока, випустити з уваги. **-ить** *момент, удобный случай* — проминути (добру) нагоду, (*вульг.*) прогавити нагоду.
Упущение — недогляд, занедбання, хиба. **-ния** *по службе* — занедбання служби.
Уравнение — рівняння, рівнення.
Уравнивать, уравнять — рівняти, зрівняти, вирівнювати, вирівняти.
Уравнительный — вирівняльний, зрівняльний. **-ный** *налог* — зрівняльний податок.
Уравновешение — зрівноваження.
Уравновешивать, уравновесить — зрівноважувати, зрівноважити. **-ный** *человек*—зрівноважена (лагідна) людина.
Уразумевать, уразуметь — розуміти (зрозумівати), зрозуміти, (*постичь*) збагнути, (*смыслить*) тямити, (*сов.*) втямити.
Уразумение — зрозуміння, збагнення.
Урегулировать — врегулювати, зрегулювати, впорядкувати, владнати.
Уровень — рівень (-вня). *В* **-вень** — врівень. *В* **-вень** *с краями* — вщерть. *На одном* **-не** — на одному рівні, на одній мірі, врівні.
Урод — потвора, бридень (-дня), поганько, некраса, (*общ. р.*) (*выродившееся существо*) виродок, вирод.
Уродливость — потворність, бридота, виродливість, (*стар.*) шкорадність (-ности).
Уродливый — потворний, бридкий, виродливий.
Уродовать, изуродовать — калічити, скалічити, нівечити, знівечити, (*безобразить*) знекрашувати, знекрасити, спотворювати, спотворити.

Урожай — врожай, дорід (-роду).
Урожайный — врожайний, зародливий, (*стар.*) рожайний (АВАК, XVIII, 261).
Урожденный — родом, з роду, уроджений.
Уроженец — нарожденець, родимець (-мця), родом.
Урок — лекція, година, (*руссизм*) урок. **-ки** (*учение*) — наука; наперед загадана робота, загад, (*руссизм*) урок.
Урон — утрата, страта, шкода. *Потерпеть* **-рон** — зазнати шкоди. *Причинить* **-рон** — заподіяти, зробити шкоду. [(ЛР, 32).
Урочище — урочище (АЮЗР, 6, 1, 441), врочище
Урочный — визначений, призначений (час), загаданий, завданий, умовлений (робота), (*очередной*) черговий. **-ное** *положение* — устава про завдану роботу, (*руссизм*) про уроки.
Урывками — уривцем, прихватом, прихапцем, прихапці. [ний (КМ).
Усадебный — садибний, осадибний, (*стар.*) осад-
Усадьба — садиба, осадьба, селитьба (АЮЗР, 8, III, 3), обійстя, (*жилище*) оселя. **-ба** *незастроенная* — садиба незабудована, (*стар.*) плец (пляц) голий. *Угловая* **-ба** — наріжна садиба. [мати, перейняти.
Усваивать, усвоить—засвоювати, засвоїти, перей-
Усвоение — засвоєння, засвоїння.
Усердие — старанність, запопадливість, запопадність, пильність, горливість, щирість.
Усердный — старанний, запопадливий, запопадний, пильний (АЮЗР, 8, III, 48), горливий, щирий. **-но** — старанно, запопадливо, запопадно, пильно, горливо, щиро.
Усердствовать — старатися, достаратися, пильнувати, припильнувати (чого), упадати (за чим).
Усеченный — зрубаний, стятий, утятий (піраміда). [валість.
Усидчивость — посидливість, посидючість, витри-
Усидчивый — посидливий, посидючий, витривалий.
Усиление — підсилення, зміцнення, (*увеличение*) побільшення, підвищення (кари).
Усиленный — зміцнений, побільшений (охорона), напружений (праця). **-но** — усильно, сильно, надто, дуже.
Усиливать, усилить—підсилювати, підсилити, зміцняти, зміцнити, додавати, додати сили (кому), (*увеличивать*) побільшувати, побільшити. **-ся** — (*делаться сильнее*) дужчати, подужчати, сильнішати, посильнішати. **-ать** *наказание* — з[по]більшувати, з[по]більшити кару, (*силиться*) силкуватися (щось зробити).
Усилие — зусилля, силкування, намагання.
Ускользать, ускользнуть—вислизати, вислизнути, випорснути, уникати, уникнути (кари), вихоплюватися, вихопитися (звідкись).
Ускорение — прискорення, приспішення.
Ускоренный — прискорений. **-но** — прискорено.
Ускорять, ускорить — прискоряти, прискорити, приспішати, приспішити.
Условие — умова (АЮЗР, 8, V, 72, 97; КМ), (*мн.*) умови, умовини (життя), (*договор*) умова, договір, контракт, (*соглашение*) угода. *Заключать* **-вие**—складати умову, угоду. *Предварительное* **-вие** — попередня умова, передумова. *Расторжение* **-вия** —зламання (розірвання) умови,

угóди. *Согласно* **-вию** — відповідно до умóви, згідно з умóвою, як умóвлено. *С* **-вием** — з умóвою, з тим, щоб.

Услóвливаться, услóвиться (*относительно чего*)—умовля́тися, умóвитися (про що, що-до чóго), (*договариваться*) єдна́тися, поєдна́тися, годи́тися, згоди́тися. **-нный** — умóвлений, обумóвлений.

Услóвность — умóвність (-ности).

Услóвный — умóвний. **-но** — умóвно, з умóвою. **-но-досрочный** — умóвно-дочáсний. **-но-досрочное освобождение** — умóвно-дочáсне звільнення.

Усложнéние — ускла́днення, (*затруднение*) утрýднення.

Усложня́ть, усложни́ть — ускладня́ти, ускладни́ти, утрудня́ти, утрудни́ти.

Услýга — пóслýга. *Держать для* **-луг** — до пóслýги держа́ти. *Оказать* **-гу** — вчини́ти пóслýгу, у пóслузі ста́ти (кому́ чим).

Услужéние — слýжба, на́йми; пóслýга. *Отдать в* **-ние** — відда́ти у слýжбу. *Пойти в* **-ние** — піти́ в на́йми, найня́тися.

Услýживать, услужи́ть — услугóвувати, услужи́ти, прислугóвувати, прислужи́ти (-ся).

Услýжливость — услýжливість, услýжність, прислýжливість, прислýжність, догóдливість (-ости).

Услýжливый — услýжливий, прислýжний, догóдливий. **-во**—услýжливо, прислýжно, догóдливо.

Усма́тривать, усмотрéть — добача́ти, добáчити, вбача́ти, вба́чити, побáчити, в[зу]здріва́ти, (з)уздрі́ти, углé[я́]діти (ЛР 44), наглé[я́]діти. *В данном деянии не* **-ся** *признаков преступления* — в цьóму вчи́нкові нема́ ознáк злóчину.

Усмирéние — присмирення, втихоми́рення, (в)гамува́ння. **-ние** *беспорядков*—втихоми́рення (вгамува́ння) зáколоту.

Усмири́тель — присмири́тель, утихоми́рник.

Усмиря́ть, усмири́ть — утихоми́рювати, утихоми́рити, вгамóвувати, вгамува́ти, присмиря́ти, присмири́ти.

Усмотрéние — пóгляд, рóзсуд, приво́ляще, вподóбання (ЛР, 54; АЮЗР, 8, III, 22; там-же 6, 1, 407), вподóба (КМ), (*стар.*) ба́чність (СФА, VI, 87), бáчення (АЮЗР, 8, III, 27; СФА, VI, 88). *Передаю на ваше* **-ние** — здаюся на ва́шу вóлю, здаю́ся на ва́шу дýмку, на ваш пóгляд, віддаю́ на ваш рóзсуд. *По* **-нию** — своїм рóзсудом, по вподóбі (КМ).

Усóбица — усóбиця, чва́ра (*множ.* чва́ри); колотнéча.

Усовершéнствование— довéршення, удоскона́лення.

Усовершéнствовать, -ся, — довершити, удоскона́лити, -ся. **-нный**—довéршений, удоскона́лений.

Усовещáть, усóвестить — усóвіщувати, усóвістити, умовля́ти, умóвити.

Усóвещевание — усóвіщування, умовля́ння.

Успевáть, успéть — встига́ти, усти́г(ну)ти, поспіва́ти, поспі́ти. *Он* **-пел** — він усти́г, йóму пощасти́ло.

Успéх — ýспіх.

Успéшность — успі́шність.

Успéшный — успі́шний. **-но**—успі́шно.

Успокáивать, успокóить, -ся — заспокóювати, заспокóїти, -ся, утихоми́рювати, утихоми́рити, -ся, гамува́ти, вгамува́ти, -ся, угомони́ти, -ся (АЮЗР, 8, V, 27).

Успокоéние — заспокóєння, спóкій, ти́ша.

Успокои́тельный — заспокі́йливий.

Устá — устá.

Устáв — статýт (КМ), (*положение*) уста́ва. **-тав** *акционерного общества* — статýт акці́йного товари́ства. **-тав** *об акцизных сборах* — статýт про акци́зні опла́ти. **-тав** *гражданского судопроизводства* — статýт циві́льного судочи́нства. **-тав** *о пошлинах* — статýт про ми́то, про пóшлини. **-тав** *о содержащихся под стражей* — статýт про заарештóваних. **-тав** *уголовного судопроизводства* — статýт ка́рного судочи́нства.

Уставáть, устáть — утóмлюватися, утоми́тися, натоми́тися, вмори́тися, пристава́ти, приста́ти.

Устáвный — уставни́й (гра́мота).

Устáлость — утóма, втóма.

Устáлый — утóмлений, стóмлений, натóмлений.

Устанáвливать, установи́ть — установля́ти, установи́ти, уставля́ти уста́вити (КМ), (*вводить*) запрова́джувати, запрова́дити, завóдити, завести, (*составлять*) уклада́ти, укла́сти (КМ), (*стар.*) заложи́ти (АЮЗР, 8, III, 48). **-нный** — установлений (КМ), заведéний, запрова́джений. **-ный** *порядок* - заведéний (устанóвлений) лад, заведéний поря́док. **-ные** *правила* —встанóвлені пра́вила, заведéні пра́вила.

Устанóвка — уста́влення.

Установлéние — устанóвлення, устанóва, (*введение*) запрова́дження, заведé[і́]ння.

Устарéлость — застарі́лість, перестарі́лість, зада́вненість (-ности).

Устарéлый — застарі́лий, перестарі́лий (закóн), зада́внений (хóрість).

Устарéть — застарі́ти, перестарі́ти.

Ýстность — ýсність, слóвність (-ности).

Устный — ýсний (суд), слóвний, слова́ми, на слова́х. **-ное** *распоряжение* — нака́з на слова́х, розпоря́дження ýсне (слóвне). **-но** — ýсно (ЛР, 44), слова́ми, на слова́х.

Устóй — стовп, підпóра, ýпірка.

Устóйчивость — упóристість, сті́йкість, непохи́тність, ста́лість.

Устóйчивый — упóристий, стійки́й, непохи́тний, ста́лий. **-во** — упóристо, сті́йко, непохи́тно, ста́ло.

Устоя́ть — устóяти, вдéржатися.

Устрáивать, устрóить—улаштóвувати, улаштува́ти, впорядкува́ти, впоряди́ти (засіда́ння), справля́ти, спра́вити (спра́ви), будува́ти, збудува́ти (ха́ту), (ЛР, 44), (*снаряжать*) споря́джувати, споряди́ти (СФА, VI, 516).

Устранéние — усува́ння, усýнення, вида́лення, відда́лення, відста́влення, ски́нення. **-ние** *от должности* — усýнення (ски́нення) з поса́ди.

Устраня́ть, устрани́ть – усува́ти, усýнути (кóго, що, *напр.* перешкóди), видаля́ти, вида́лити, віддаля́ти, відда́лити (ЛР, 44); (СФА, VI, 122), (СФА, VI, 300), (ЛИМ, 131); АЮЗР, 8, III, 26), відстороня́ти, відстрони́ти, скида́ти, ски́нути. **-ить** *от должности* — усýнути з поса́ди (*стар.* з ýряду), ски́нути з поса́ди (*стар.* з ýряду). **-ить** *от наследства* — позба́вити спа́дщини, (*стар.*) оддали́ти од спа́дку (ЛР, 44). **-ить** *от себя подозрение* — віддали́ти від сéбе підозрі́ння.

Делать отвод— (стар.) вивід дати (АЮЗР, 6, I, 256).

Устрашать, устрашить — страшити, настрашити, страхати, настрахати, лякати, налякати, (*отпугивать*) відстрашувати, відстрашити. **-щий** — страшкий, застрашливий, (*отпугивающий*) відстрашливий. **-щее** *наказание*—застрашлива кара. **-щий** *пример* — відстрашливий приклад.

Устрашение — пострах (СФА, VI, 114, 154, АЮЗР, 6, I, 442), страхання, настрашіння. *Для* **-ния** *кого*— на пострах кому (АЮЗР, 6, I, 442).

Устремление — порива́ння (до чого), прямування, прагнення (до чого).

Устремлять, устремить — (*обращать*) направляти, направити, звертати, звернути. **-ять** — *взор* — звертати свої очі, вбивати очі. **-ться** — кидатися, кинутися, линути, полинути, ринути, поринути.

Устроение — влаштування, у(по)рядження, улаштування, (*упорядочение*) упорядкування.

Устроитель — упорядч[н]ик.

Устройство — устрій (-рою), порядок, лад. *Государственное* **-ство** — державний лад, державний устрій, (*упорядочение*) впорядкування (справ) (КМ).

Уступать, уступить—відступати, відступити (кому що), поступатися, поступитися (кому чим *и* на що), уступати, уступити (кому) (СФА, VI, 487), (*стар.*) поступити (АЮЗР, 6, 1, 80); (*отчуждать*) відступати (кому), (*стар.*) записувати (АЮЗР, 8, III, 22). **-ать** *просьбе* — уважати на прохання, відступати перед проханням.

Уступка — відступка, поступка, (*скидка*) знижка.

Уступочный — відступний (лист). **-ная** *запись* — відступний запис. [чивість, піддатливість.

Уступчивость— згідливість, відступчивість, уступ-

Уступчивый — згідливий, відступчивий, уступчивий, піддатливий.

Уступщик — згідливець (-вця), відступець (-пця).

Устье — (*реки*) устя (АЮЗР, 6, 1, 544), гирло; (*печи*) челюсти (*м. р.*; *р.* челюстів, *местн.* в челюстах).

Усугубление — побільшення, подвоєння.

Усугублять, усугубить — побільшувати, побільшити, подвоювати, подвоїти.

Усыновитель—усиновитель, посиновитель. **-ница**— усиновителька, посиновителька.

Усыновление — усиновлення, посиновлення.

Усыновлять, усыновить — усиновляти, усиновити, посиновляти, посиновити, (*стар.*) сином чинити (ЖО, 37). **-иный** — усиновлений, посиновлений.

Усыпительный — снотворний, снодійний, (*в сказках*) сонлящий, дрімлящий.

Усыпление — усипплення, приспання.

Усыплять, усыпить — усипляти, усипити, присипляти, приспати (увагу).

Утаивание — утаювання, затаювання.

Утаивать, утаить — таїти (що) (АЮЗР, 6, I, 298), таїтися (з чим) (ЛР, 44), затаювати, затаїти, притаювати, притаїти (СФА, VI. 23), (*укрывать*) переховувати, переховати, покривати, покрити (ЛР, 44), (*умалчивать*) промовчувати, промовчати (про що).

Утайка — утаювання, утаєння, утаїння, затаювання, затаєння, затаїння. **-ка** *находки* — затаювання (затаєння) знахідки.

Утварь — (*домашняя*) начиння.

Утвердительный — ствердний, (*положительный*) позитивний. **-ная** *грамота* — ствердний лист. **-ный** *ответ* — позитивна відповідь, згода.

Утверждать, утвердить (*что, кого*) — стверджувати, (*стар.*) ствержати (ТОК, III, 86), ствердити (СФА, 256, 308, 512; ЛР, 44), затверджувати, затвердити (когось на посаді, чиїсь права). **-ать** *купчую крепость* — затверджувати купчу. **-ать** *кого в правах наследстви* — затверджувати чиїсь права на спадщину **-ся** *в правах наследства*—затвердити свої права на спадщину. **-ать** *приговор* — затверджувати, затвердити вирок (присуд); (*уверять, что...*) запевняти; (*в логике*) твердити. *Он* **-ает**, *что невиновен* — він запевняє, що не винен. **-диться** — утвердитися, пустити коріння, ґрунтуватися.

Утверждение — ствердження (СФА, VI, 256), затвердження (якогось статуту, когось на посаді), (*логич.*) твердження, (*уверение*) запевнювання, запевнення.

Утеснение — утиск, гноблення, пригноблення.

Утеснитель — утискувач, утискач, гнобитель.

Утеснять, утеснить—утискувати (утискати), утиснути, гнобити (пригноблювати), пригнобити.

Утечка — витікання (спирту), утічка, (*зерна*) розтрус, розтруска (зерна).

Утешение — потіха, потішення, (*приятность*) утіха, втіха. [утішний.

Утешительный — потішливий, (*приятный*)

Утихать, утихнуть — утихати, утихнути, стихати, стихнути, тихшати, потихшати, ущухати, ущухнути, вгавати, гамуватися, вгамуватися, втихомирюватися, втихомиритися.

Утолять, утолить—заспокоювати, заспокоїти (голод, **Утомительность** — утомність (-ности). [спрагу).

Утомительный — утомний. [млення.

Утомление — утома, утомлення, стомлення, пото-

Утомлять, утомить — стомлювати (втомлювати, томити), стомити, утомити, морити, уморити. **-ся** — с[в,по]томлюватися, приставати. [сти.

Утонченность — витонченість, зрафінованість (-но-

Утонченный — витончений, зрафінований.

Утопать, утонуть — топитися, втопитися, потопати, потонути, втопати, втонути.

Утопический — утопічний.

Утопия — утопія, незбутна мрія. [топленик.

Утопленник — утоплений, утопленик, по-

Утрата — утрата, згуба, страта, (*лишение*) позбавлення, позбуття. **-та** *документов* — утрата (згуба) документів. **-та** *прав* — страта прав. **-та** *груза* — втрата вантажу. **-та** *права на иск* — утрата права на позов, позбавлення права позиватися. **-та** *трудоспособности* — втрата працездатности.

Утрачивать, утратить — утрачувати, втратити, губити, з(а)губити, теряти, втеряти, страчувати, стратити, (*лишаться*) позбавлятися, позбавитися, позбутися (чого). **-ть** *доверие к*

кому — тратити (губити) довіру до кого зневірятися (зневіритися) (до кого). **-тить** *доверенность* — загубити довіреність, доручення. **-ть** *право* — стратити право, позбавитися права. **-ть** *здоровье, трудоспособность* — позбутися здоров'я, працездатности. **-ить** *свою силу* — утратити (загубити) силу, позбавитися сили.

Утренний — ранішній, вранішній, ранковий.

Утро — ранок. **-ром** — ранком, вранці. *Рано* **-ром** — врана, зраня, рано-в-ранці. **-ром** *и вечером* — рано й вечір. *Доброе* **-ро!** — добрий [день!

Утроба — утроба, нутро, черево.

Утробный — утробний, черевний. **-ная** *жизнь* — утробне життя, життя в утробі.

Утруждать, утрудить, -ся — трудити (утруджувати, утрудняти), утруд(н)ити, -ся. *Не хочу вас* **утруждать** — не хочу вас трудити (утруднити).

Утыкать — обтикати, (*сов.*) обтикати (гвіздками).

Ухаживание *(за кем)* — упадання (коло кого, до кого), (*ухажёрство*) женихання (з ким), (за)лицяння, зальоти (до кого), надско[а]кування (коло кого), (*попечение*) дбання (про кого), піклування (про кого, ким), догляд (за ким), (*няньченье, возня*) панькання (з ким).

Ухаживатель — залицяльник (*диал.* залицяйник), зальотник, запобігач, старанник, поклонник, (*зап.*) адоратор.

Ухаживать (*за кем*)—упадати (коло кого, до кого), (*галантно*) лицятися (залицятися) (до кого), надско[а]кувати (коло кого), увихатися (коло кого), женихатися (з ким), (*заботиться*) ходити (коло кого), дбати (про кого), піклуватися (про кого, ким), доглядати (кого), (*возиться, няньчиться*) панькатися (з ким).

Ухитряться, ухитриться — ухитрятися (вхитруватися), ухитритися, примудрюватися, примудритися.

Ухищрение — хитрування, хитрощі, підходи.

Уход — (*от кого*) відхід (*р.* відходу) (од кого), (*откуда*) вихід звідки, *напр.* з партії), (*попечение*) догляд (за ким), пильнування (чого). *Нуждаться в* **-де** — потрібувати догляду.

Уходить, уйти – відходити, відійти (ЛР,44), піти, (*убегать*) утікати, утекти. **-ить** (*кого*) — змордувати, доконати. **Уходя**—на відході. **-дший**— вийшлий (ЛР, 44).

Ухудшать, ухудшить, -ся — погіршувати, погіршити, -ся, (*делаться хуже*) гіршати, погіршати.

Ухудшение — погіршення, згіршення.

Уцелеть — заціліти, зберегтися.

Участвовать — брати (мати, взяти) участь, (*зап.*) брати уділ. **-щий** — учасник, (*причастный*) причетний. **-щие** *в деле лица* — причетні до справи особи, учасники.

Участие — участь (-ти), учасність, учасництво, (*зап.*) уділ. *Принимать* **-тие** — брати участь, (*быть в соучастии*) бути в спілці.

Участковый — участковий.

Участник — учасник, (*соучастник*) спільник, (*пренебреж.*) полигач.

Участок — участок (-тка), дільниця (*напр.* трамваєвого шляху), обруб (землі) АЮЗР, 8, III, 3), помірок (СФА, VI, 431), пай.

Участь — доля, (*роковая*) судьбина. **-ть** *подсудимого* — доля підсудного.

Учащий — навчитель, учитель, вчитель.

Учащийся — учень (-чня), ученик, школяр (-ра). **-ся** *молодежь* — шкільна молодь.

Учебник — підручник.

Учебный — шкільний, навчальний. **-ный** *год* — шкільний рік, навчальний рік. **-ное** *заведение* — школа, шкільний заклад. **-ные** *пособия* — шкільне приладдя. **-ный** *сбор воинских частей* — муштрові збори військових частин. **-ные** *часы* — навчальні години.

Ученик — учень (-чня), ученик, школяр (-ра).

Учение — вче[і]ння, наука, навчання (військове). *Школьное* **-ние** — шкільна наука, шкільне [навчання.

Ученический — школярський.

Ученичество — учеництво.

Ученость — вченість, ученість (-ности).

Ученый — вчений, (*научный*) науковий. **-ное** *общество* — наукове товариство. **-ная** *степень* — науковий ступінь. **-ное** *учреждение* — наукова установа. **-ный** *человек* — учена людина.

Учет — облік, одліч (-чи), одлічка. **У.** *векселя* — дисконто, одлічення, облічення. *-тие на* **у.** — взяття на облік. *Взять на* **у.** — взяти на облік (*напр. людей*),(*вексель*) здисконтувати вексель, одлічити (облічити) вексель, взяти вексель на одліч. *Снятие с* **-та** — зняття з обліку.

Учетный — дисконтовий, одлічений (*процент*), обліковий, одлічковий. **-ная** *карточка* — облікова картка. **-но-***ссудный банк* — одлічково-[-позичковий банк.

Училище — школа.

Училищный — шкільний (будинок, рада).

Учинение — вчинення, заподіяння. **-ние** *преступления*—вчинення злочину, заподіяння злочину.

Учинять, учинить — чинити, вчинити, зчинити.

Учитель — вчитель, учитель, навчитель.

Учительский — вчительський, учительський. **-ский** *персонал* — склад учителів, учительство.

Учитывать, учесть — облічувати, облічити, обчисляти, обчислити, брати (взяти) під увагу, на облік, (*проверять*) повіряти, повірити (скарбницю). **-сть** *вексель* — здисконтувати (одлічити, облічити) вексель, взяти вексель на одліч.

Учить, научить, -ся—вчити (навчати), навчити, -ся.

Учредитель — установник, закладник, фундатор, основоположник.

Учредительный — установчий. **-ное** *собрание товарищества*— установчі збори товариства.

Учреждать, учредить — установляти, установити, закладати, закласти, уряджати, урядити, заводити (КМ), завести (школу, то-що).

Учреждение — (*институция*) установа, інституція, заклад, (*действие*) установлення, урядження (КМ). *Кредитное* **-ние** — кредитова, позичкова установа. [лнвість.

Учтивость — чемність, гречність, звичайність, ввіч-

Учти́вый — че́мний, гре́чний, звича́йний, вві́чливий.
Уша́т — цебе́р (-бра́), це́брик.
Уши́б — забите мі́сце, забі́й.
Ушиби́ться — заби́тися, вда́ритися.
Уще́лье — межигі́р'я, міжгі́р'я, про́смик.
Уще́рб — втра́та, шко́да, згу́ба, (АЮЗР, 6, I, 77), уще́рб, уще́рбок, уще́рбина (КМ), зби́ток (ЧСГ), *В* **у.** — на втра́ту, на шко́ду, на згу́бу (АЮЗР, 6, I, 77). *Покрыть* **у.** *в чём* — відшкодува́ти що. *Причинить* **у.**—зроби́ти шко́ду (втра́ту), заподі́яти шко́ду (втра́ту), пошко́дити, ушко́дити.
Ую́тный — зати́шний, захи́сний.
Уязви́мость — вразли́вість (-ости).
Уязвля́ть, уязви́ть — вража́ти, врази́ти, шпига́ти, шпигну́ти (кого́). **-мый** — вразли́вий.
Уясне́ние — з'ясува́ння, вияснення.
Уясня́ть, уясни́ть — з'ясо́вувати, з'ясува́ти, виясню́вати, вияснити. **-нить** *себе* — з'ясува́ти собі́, вирозумі́ти.

Ф

Фа́брика — фа́брика (КМ).
Фабрика́нт — фабрика́нт.
Фабрика́т — фабрика́т, ви́ріб (-робу). [лення.
Фабрика́ция — фабрикува́ння, фабрика́ція, ви́роб-
Фабрикова́ть — фабрикува́ти, зфабрикува́ти.
Фабри́чный — фабри́чний (підприє́мство). **-но-***заводской* — фабри́чно-заводськи́й. **-но-***заводское предприятие*—фабри́чно-заводське́ підприє́мство.
Фа́за — фа́за, (*месяца*) квати́ря, одмі́на, ква́дра.
Факт — факт, поді́я.
Факти́ческий — факти́чний, спра́вжній, ді́йсний. **-кий** *владелец* — факти́чний (спра́вжній) посіда́ч (володі́лець, воло́дар). **-ки** — факти́чно, спра́вді, ді́йсно. **-ки** *владеющий* — факти́чний посіда́ч (володі́лець), той, хто факти́чно (спра́вді)
Фа́ктор — фа́ктор, чи́нник. [посіда́є (володі́є).
Фа́кторство — факторува́ння. *Заниматься* **-вом** — факторува́ти.
Факту́ра — факту́ра, докла́дний спис про́даних то-
Факульте́т — факульте́т, ві́діл. [ва́рів.
Фальсифика́т — фальсифіка́т, підро́блена річ.
Фальсифика́тор — фальсифіка́тор, підро́бник.
Фальсифика́ция— фальсифікува́ння, фальсифіка́ція, підро́блення. [вати, підроби́ти.
Фальсифици́ровать —(з)фальсифікува́ти, підро́блю-
Фальшивомоне́тчик — фальшівни́к гро́шей.
Фальши́вость — фальши́вість; облу́дність.
Фальши́вый — фальши́вий, підро́блений, (*обманный*) облу́дний. **-во** — фальши́во; облу́дно.
Фальшь — фальш (-шу); облу́да.
Фами́лия — прі́звище, прі́звисько (ЛР, 44), фамі́лія. *По* **-лии** — на прі́звище.
Фами́льный — родови́й, фамі́льний.
Фамилья́рность — фамілья́рність, панібра́тство.
Фамилья́рный — фамілья́рний, панібра́тський. **-но**— запанібра́та.
Фана́тик — фана́тик, загорі́лець (-ця).
Фанати́зм — фанати́зм, загорі́лість, запе́клість.
Фанати́ческий — фанати́чний, загорі́лий, запе́клий. **-ки**— фанати́чно, загорі́ло, запе́кло.
Фантазё́р — фанта́ст, химе́рник.
Фантази́ровать — фантазува́ти, вига́дувати, химерува́ти, химе́рничати.
Фанта́зия — фанта́зія, хіме́ра.
Фантасти́ческий — фантасти́чний, химе́рний. **-но**— фантасти́чно, химе́рно.
Фарва́тер — фарва́тер, течі́я (в рі́чці), стрижі́нь (-женя́), стри́жень (-жня) (СФА, VI, 91), би-
Фармаце́вт — фармаце́вт. [стрі́нь (-і́ни).
Фаса́д — фаса́да, чоло́ (в буди́нку).
Фаса́дный — фаса́довий, чі́льний.
Фатали́зм — фаталі́зм (-му), судьба́рство.
Фатали́ст — фаталі́ст, судьба́рник. [сти́чно.
Фаталисти́ческий — фаталісти́чний. **-ки** — фаталі-
Фата́льный — фата́льний. **-но** — фата́льно.
Февра́ль — лю́тий. **-ский** — лютне́вий.
Федерати́вный — федерати́вний.
Федера́ция — федера́ція. [карський помічни́к.
Фе́льдшер — фе́льдшер, (*вульг.*) хве́ршал; лі-
Фе́льдшерский — фе́льдшерський, (*вульг.*) хве́р-
Фети́ш — фети́ш, божо́к. [шальський.
Фиа́ско — фія́ско, невда́ча, неталá́н.
Фигу́ра — фігу́ра, по́стать (-ти), поста́ва (люди́ни).
Фигури́рование — фігурува́ння.
Фигури́ровать — фігурува́ти.
Фи́зика — фі́зика.
Физионо́мия —фізіогно́мія, вид, обли́ччя, твар (-ри).
Физи́ческий — фізи́чний, ті́лесний (осо́ба). **-кая** *зрелость* — фізи́чна ді́йшлість, фізи́чна доспі́лість. [фікти́вно, ви́гадано.
Фикти́вный — фікти́вний, ви́гаданий, уда́ний. **-но** —
Фи́кция — фі́кція, ви́гадка. [фі́лія.
Филиа́льный — філія́льний. **-ное** *отделение* —
Фи́лия — фі́лія, ві́дділ.
Фина́нсовый — фінансо́вий, грошови́й.
Фина́нсы — фіна́нси, гро́ші.
Фи́рма — фі́рма; на́зва.
Фиск — фіск (держа́вна скарбни́ця).
Фиска́л — шпиг, підгля́дач.
Фиска́льный — фіска́льний, скарбо́вий. **-ные** *интересы* — скарбо́ві інтере́си.
Фиска́льство — шпигу́нство.
Флаг — пра́пор, стяг, флаг.
Фланг — бік (*р.* бо́ку), крило́, фланг (військо́вий).
Фла́нговый — бокови́й, фланго́вий.
Фли́гель — флі́гель, (*зап.*) офіци́на.
Флот — фло́та.
Флоти́лия — флоти́лія.
Фон — тло, по́ле, грунт. [Черво́не на зеле́ному тлі].
Фона́рный — ліхта́рний (сто́вп), ліхтаре́вий.
Фона́рщик — ліхта́рник.
Фона́рь — ліхта́р (-ря́), ліхта́рня.
Фонд — фонд (грошови́й). **-довый** — фо́ндовий.

Фо́рма — фо́рма, зразо́к, кшталт, штиб. **-ма** *актов* — фо́рма а́ктів.
Формали́стика — формалі́стика.
Форма́льность — форма́льність (-ности).
Форма́льный — форма́льний. **-ный** *акт* — форма́льний акт. **-но** — форма́льно.
Форма́т — форма́т, ро́змір (-ру).
Фо́рменный — фо́рмений. **-но** — фо́рмено.
Формирова́ние — формува́ння.
Формирова́ть, сформирова́ть — формува́ти, зформува́ти. **-уемый** — формо́ваний.
Формиро́вка — формува́ння, склада́ння, гуртува́ння.
Фо́рмула — фо́рмула.
Формуля́р — формуля́р (-ра), службо́вий спи́сок.
Формуля́рный — формуля́рний. **-ный** *список* — службо́вий (формуля́рний) спи́сок. [сторо́жа).
Форпо́ст — форпо́ст (пере́дня сторо́жа, чі́льна
Фо́рточка — (в вікні́) квати́рка, віко́нко.
Фотографи́ровать, сфотографи́ровать — фотографува́ти, зфотографува́ти.
Фотогра́фия — фотогра́фія, світо́пись (-си).

Фра́за — фра́за, рече́ння.
Фракцио́нный — фракці́йний (збо́ри).
Фра́кция — фра́кція.
Фра́нко — фра́нко (ціна́ фра́нко 2 крб. пуд).
Фрахт — фра́хта *и* фрахт, опла́та за переві́з това́рів, переві́зне́, перевозо́ве.
Фронт — фронт (ві́йська), (у буди́нку) чоло́. *Дом стоит* **-ом** *на юг* — буди́нок стої́ть чоло́м на пі́вдень, ди́виться очи́ма на пі́вдень.
Фронта́льный — фронта́льний (ата́ка).
Фру́кты — садовина́, о́воч (-чи *ж. р.*).
Фунда́мент — фунда́мент, підму́рок; підва́лина.
Фундамента́льный — фундамента́льний, ґрунто́вний, мі́цний. **-но** — фундамента́льно, ґрунто́вно, мі́цно.
Функциони́рование — функціонува́ння. [ви́ти
Функциони́ровать — функціонува́ти, працюва́ти, чи-
Фу́нкция — фу́нкція, чи́нність, ді́яльність (-ности).
Фу́ра — фу́ра, ху́ра.
Фура́ж — фура́ж, па́ша, обрі́к (-ро́ку).
Фуражиро́вка — фуражува́ння.
Фура́жный — фура́жний, фураже́вий.

Х

Хаба́р — хаба́р (-ра́ *и* -ря́).
Хаба́рник — хаба́рник.
Хала́тность — розхри́станість, хала́тність, недба́йливість, недба́лість, ха́тнє відно́шення.
Хала́тный — хала́тний, недба́йливий, недба́лий, неува́жний. **-ное** *отношение к своим обязанностям* — на́дто ха́тнє відно́шення (недба́йливість) до свої́х обов'я́зків. [ла́ддя.
Хао́с — ха́ос, гармидер, розгардія́ш, ре́йвах, без-
Хаоти́ческий — хаоти́чний, безла́дний.
Хара́ктер — хара́ктер, (*натура*) вда́ча, нату́ра, но́ров, приро́да.
Характеризова́ть, охарактеризова́ть — характеризува́ти, схарактеризува́ти.
Характери́стика — характери́стика.
Хара́ктерный — характе́рний, оди́тний. **-но** — характе́рно, одмі́тно.
Харч — харч (*р.* ха́рчи), *мн.* харчі́.
Харче́вня — харче́[і]вня.
Хвала́ — хвала́, похвала́.
Хвали́ть, похвали́ть — хвали́ти, похвали́ти, (*восхвалять*) вихваля́ти.
Хва́стать — чва́нитися, вихваля́тися, похваля́тися, велича́тися, хва́стати. [хва́лка, хвальба́, хва́стощі.
Хвастовство́ — чваньба́, чва́нення, чва́нство, ви-
Хвасту́н — хвалько́, чванько́.
Хвата́ние — хапа́ння, хапани́на, ха́панка, хапатня́.
Хвата́ть, хвати́ть — хапа́ти, вхопи́ти, схопи́ти (що); (*быть достаточну*) виста(р)ча́ти, ви́ста(р)чити, става́ти, ста́ти.
Хвора́ть — слабува́ти, нездужати, хорува́ти.
Хво́рость — хо́рість, хо́рощі, хоро́ба, слабува́ння, нездужання. [хи́рний.
Хво́рый — хо́рий, слаби́й, неду́жний, (*хилый*)
Хе́рить, похе́рить — перекре́слювати, перекре́слити, закре́слювати, закре́слити.

Хи́жина — ха́тка, хати́на, хати́нка, халу́па.
Хи́лый — кво́лий, хи́рний, щу́плий, пло́хий.
Хи́мик — хі́мик.
Хими́ческий — хімі́чний. **-ное** *исследование* — хімі́чний до́слід.
Хи́мия — хі́мія. [ті́й, крута́р (-ря́).
Хитре́ц — хи́трий, хитру́н, хитру́га, (*плут*) кру-
Хитри́ть — хитрува́ти, схитрува́ти. [крутні́.
Хитросплете́ние — хи́тре плете́во, му́дрощі, ви-
Хи́трость — хи́трість (-ости), хи́трощі.
Хитроу́мный — хитрому́дрий.
Хи́трый — хи́трий, лука́вий. **-ро** — хи́тро, хитрому́дро, лука́во.
Хище́ние — краді́ж (-дежу́), краді́жка, розкрада́ння.
Хи́щник — хижа́к, драпі́жник.
Хищни́ческий — хижа́цький. **-ки** — по-хижа́цькому.
Хи́щничество — хижа́цтво, драпі́зтво.
Хи́щный — хи́жий.
Хладнокро́вие — байду́жість, байду́жність, холо́дна кров. *Сохранять* **-вие** — трима́тися байду́жним, захо́вувати холо́дну кров.
Хладнокро́вный — байду́жий, байду́жний. **-но** — байду́жно, з холо́дним се́рцем, захо́вуючи холо́дну
Хлам — хлам, хламі́ття. [кров.
Хлеб — (*печёный*) хліб, (*зерновой*) збі́жжя, пашня́.
Хле́бный — хлі́бний, бага́тий на хліб, (*питательный*) пожи́вний (поса́да), збіжже́вий (бі́ржа, торго́вля). **-бо-***запасный магазин* — зерносхо́вище, зернозбі́рня, (*зап.*)шпі́хлі́р (АЮЗР, 6, 1, 570). **-ный** *паёк* — па́йка хлі́ба.
Хлебопа́шенный — хліборо́бський, рільни́цький.
Хлебопа́шество — хліборо́бство, рільни́цтво.
Хлебопа́шец — хлібо́роб, рільни́к.
Хлебопёк — пе́кар (-ря).
Хлебопека́рня — пека́рня, хлібопека́рня.

Хлебопече́ние — пека́рство, пече́ння хлі́ба.
Хлебопроду́кт — хлібопроду́кт, збі́жжя.
Хлеборо́дный — хліборо[і]дний, врожа́йний, родю́чий (про зе́млю).
Хлебосо́л — хлібосі́л (-со́ла), гости́нний чолові́к.
Хлебосо́льство — хлібосі́льство, хліб-сіль, гости́[нність (-ости).
Хлев — хлів, хліве́ць (-вця́).
Хло́панье — грю́кання (двери́ма), сту́кання, ля́скання, пле́скання (в доло́ні), (*аплодисменты*) о́плески.
Хло́пать — грю́кати (двери́ма), сту́кати, ля́скати, пле́скати (в доло́ні). **-ть** *глазами* — лу́пати (клі́пати) очи́ма.
Хлопота́ть, вы́хлопотать — клопота́тися (*и* клопота́ти) (про що), ви́клопотати, стара́тися, ви́старатися (про що, на що), добу́ти, подбати (про що), побива́тися (чим). **-ть** *о документах* — виправля́ти доку́менти.
Хлопотли́вость — кло́пітність, захі́дливість, (*суетливость*) метушли́вість (-ости).
Хлопотли́вый — клопі́тний, захі́дливий, (*суетливый*) метушли́вий. **-во** — кло́пітно, захі́дливо, метушли́во.
Хло́поты — клопота́ння (*ед. ч.*), кло́піт; (*меры*) [захо́ди.
Хлопча́тый. -тая *бумага* — ба́вовна.
Хлопча́тник — ба́вовник.
Хлопчатобума́жный — бавовня́ний, бавня́ний. **-ная** *ткань* — бавовня́нка.
Хмелево́д — хмеля́р (-ра́), хмелі́вник.
Хмелево́дство — хмельни́цтво.
Хмелево́й — хмелеви́й. **-вое** *поле* — хме́лище.
Хмеле́ть — п'яні́ти, п'яні́шати, хмелі́ти, упива́тися.
Хмель — хміль (*р.* хме́лю). *Во* **-лю** — на підпи́тку, з п'я́них оче́й, під п'я́ну руч.
Хмельно́й — п'я́нкий, мі́цний (напі́й, тру́нок). **-ной** (*человек*) — підпи́лий, на підпи́тку.
Ход — хід (*р.* хо́ду), хода́, (*течение*) біг, пере́біг (хоро́би), (*движение*) рух, посува́ння; вхід, ви́хід; доро́га, ко́лія. *Быть в* **-ду** — (*употребляться*) вжива́тися. **Х.** *дела* — хід (посува́ння) спра́ви. *Пустить в* **х.** — пусти́ти в о́біг, в хід.
Хода́тай — клопітни́к (за ко́го), (*предстатель*) засту́пник. **-тай** *по делам* — пові́рений, хода́тар (-ря).
Хода́тайство — клопота́ння, кло́поти, проха́ння, (*предстательство*) засту́пництво, обсто́ювання.
Хода́тайствовать, похода́тайствовать — клопота́тися, поклопота́тися (про ко́го), заступа́тися (за ко́го), (*отстаивать*) обсто́ювати (ко́го).
Ходи́ть — ходи́ти, ступа́ти. **-ть** *по миру* — ходи́ти під чужі́ вікна, попід ві́конню, проси́ти ми́лостини, ру́ку простяга́ти, старцюва́ти, же́брати. [крам.
Хо́дкий — ходови́й. **-кий** *товар* — ходови́й това́р,
Ходо́к — хода́к
Ходьба — ходня́, ході́ння.
Ходя́чий — ходя́чий. **-чее** *мнение* — зага́льна, ходя́ча ду́мка. **-чая** *монета* — звича́йна моне́та, обі́жна мон'ета.
Хожде́ние — ході́ння. *Иметь* **-ние** — обіга́ти, (*о монете*) ма́ти о́біг (хід). *Иметь* **-ние** *по делу* — ходи́ти в спра́ві, клопота́тися про спра́ву. **-ние** *по делам* — кло́поти, клопота́ння. [(*мн. ч.* хазяї́).
Хозя́ин — госпо́дар (-ря) (АЮЗР, 6, I, 561), хазяї́н.
Хозя́йка — господи́ня (ЛР, 44), хазя́йка.
Хозя́йничание — господарюва́ння, хазяйнува́ння, (*зап.*) господа́рка.
Хозя́йничать — господарюва́ти, господа́рити, хазяйнува́ти, (*распоряжаться*) порядкува́ти, (*возиться*) по́ратися.
Хозя́йский — (*какой*) господа́рський, (*чей*) госпо́дарів, хазя́йський, хазя́їнів. [сти).
Хозя́йственность — господа́рність, оща́дність (-ности).
Хозя́йственный — господа́рчий (упра́ва), (*хороший хозяин*) господа́рливий, господа́рний, хазя́йливий, хазяйнови́тий. **-ная** *утварь* — господа́рські ре́чі.
Хозя́йство — господа́рство, хазя́йство, осі́лість (СФА, VI, 41), (*дом*) госпо́да. **-вом** *устроиться* — охазяйнува́тися.
Холм — горб, горбо́к, па́горок, при́горок, ви́сник, бу́го́р, шпиль, шпильо́к, (*насыпанный*) копе́ць, (*большой насыпанный холм*) моги́ла.
Холми́стый — горба́стий, горбкува́тий, па́гористий, [па́гірчастий.
Хо́лод — хо́лод, холодне́ча.
Холоди́льник — холодни́к, холоди́льник.
Холоди́ть — холоди́ти, студи́ти.
Холо́дный — холо́дний, студе́ний, (*остывший*) сти́лий, (*нелюбезный*) нела́скавий. **-ная** — холо́дна. [Посади́ли його́ в холо́дну, до холо́дної]. **-ные** *строения* — надві́рні (не нагрі́вані) бу́дівлі.
Холосто́й — нежона́тий, па́рубок, (*безбрачный*) безже́нний, безже́нець (ЖО, 6). **-той** *заряд* — сліпи́й набі́й (-бо́ю).
Холст — полотно́. *Штука* **-та** — суві́й (-во́ю)
Холще́вый — полотня́ний. [полотна́.
Хому́т — хому́т, (*зап.*) хаму́т.
Хоро́мы — хоро́ми (*и ед.* хоро́м), вели́кий буди́нок, пала́ти. [го), схова́ти (річ яку́).
Хорони́ть, похорони́ть — хова́ти, похова́ти (ме́ртво-
Хороше́ть — гарні́шати, кра́щати, хороші́ти, лі́пшати.
Хоро́ший — до́брий, добря́чий, путя́щий, га́рний, хоро́ший. **-шая** *земля* — до́брий грунт (АЮЗР, 6, I, 56). **-шо** — до́бре, га́рно, гара́зд (ЛР, 44), до ладу́. **-шо** *известный* — до́бре відо́мий, (*стар.*) до́бре зна́емий (АЮЗР, 6, I, 338).
Хору́гвь — корогва́.
Хоте́ние — хоті́ння, хіть (*р.* хі́ті), бажа́ння.
Хоте́ть, захоте́ть — х(о)ті́ти, зах(о)ті́ти, бажа́ти, за[по]бажа́ти. **Захоте́лось** *чего* — заману́лося чого́, захті́лося, забажа́лося.
Хо́хот — ре́гіт (-готу), голосни́й сміх.
Хохота́ть, захохота́ть — розляга́тися (розля́гтися) сміхом, го́лосно (за)смія́тися, регота́ти, зарего[та́ти (-ся).
Хра́брость — хоро́брість, відва́га.
Хране́ние — хова́ння, схова́ння, схо́вок, схов, схо́ванка, захо́ванка, перехо(ву)ва́ння, збереже́ння, держа́ння, до́гляд, схоро́на, схороне́ння. **-ние** *арестованного имущества* — охоро́на зааре́штованого майна́. *На* **-ние** — на схо́вок, до схо́ву, на схоро́ну, на схороне́ння. *На* **-нии** — на схо́ві, на схо́в(ан)ку. *Плата за* **-ние** *гру-*

за — складове́ (-о́го), пла́та за перехо́вування вантажу́.
Храни́лище — схо́ванка, схо́вище. *Библиотечное* **-ще** — книгосхо́вище. *Зерновое* **-ще** — верносхо́вище.
Храни́тель—охоро́нник, охоро́нець, схоро́нець (-нця).
Храни́ть—хорони́ти, берегти́, стерегти́ (що), пильнува́ти (чого́), хова́ти, захо́вувати, перехо́вувати. **-ся** — перехо́вуватися, лежа́ти (десь).
Хрипе́ть — харча́ти, хрипі́ти, хавча́ти.
Христиа́нин, -нка — христія́нин, христія́нка.
Христиа́нский — христія́нський.
Христиа́нство — христія́нство.
Хрома́ть — шкандиба́ти, шкутильга́ти, кульга́ти, кривуля́ти.
Хромо́й — криви́й, кульга́вий.
Хро́ника — хро́ніка (події).
Хрони́ческий — хроні́чний, затяжни́й.
Хронологи́ческий — хронологі́чний.
Хроноло́гия — хронологія.
Худе́ть — ху́днути, худі́шати, марні́ти, охляна́ти.
Худоба́ — ху́дість, худорля́вість (-ости).
Худо́жественный — худо́жній, мисте́цький, артисти́чний. **-но** — худо́жньо, артисти́чно, по-мисте́цькому. **-ное** *произведение* — твір мисте́цтва, худо́жній твір.
Худо́жество — (*искусство*) мисте́цтво, (*художественность*) худо́жність (-ности).
Худо́жник — ми́стець (*р.* мистця́ *и* митця́), худо́жник, арти́ст, (*стар.*) худо́г.
Худо́й — недо́брий, пога́ний, лихи́й, нега́рний, [ц]ке́пський, (*тощий*) худи́й, худорля́вий, сухи́й. **-да́я** *молва* — недо́бра сла́ва, несла́ва (ЛР, [с]. 44), лиха́ сла́ва. **-до** — недо́бре, пога́но, него́же, нега́рно. [хула́.
Хула́ — огу́да, дога́на, га́ньба́, осу́да, (*стар.*)
Хуле́ние — гу́діння, (з)гу́дження, гудьба́, осу́да, (*стар.*) хулі́ння.
Хулига́н — хулі́га́н (ши́беник, галабу́рдник). [ди).
Хулига́нство — хулі́га́нство (ши́беництво, галабур-
Хули́тель — огу́дник, осу́дник, (*насмешл.*) перегу́да (*м. р.*).
Хули́тельный — огу́дливий, осу́дливий, (*стар.*) хульни́й. **-ные** *слова* — осу́длива (огу́длива) мо́ва, гане́бні слова́.
Хули́ть — гу́дити, га́нити, ганьби́ти, осу́джувати.
Ху́тор — ху́тір (-тора).
Хуторско́й — хуторни́й.

Ц

Цара́пать, оцара́пать — дра́пати, подра́пати.
Цара́пина — дра́панець (-нця), подра́пане (-ого), роздра́пання, вдра́пане, ура́зка.
Цари́ть, ца́рствовать — царюва́ти, панува́ти.
Ца́рство — ца́рство; (*государство*) держа́ва, (*стар.*) па́нство (ССБ, 238).
Ца́рствование—царюва́ння, панува́ння (ТОК,III, 44).
Целе́бный — зцілю́щий, цілю́щий, (*лечебный*) ліка́рський, лічни́чий.
Целесообра́зность — доці́льність (-ности).
Целесообра́зный — доці́льний. **-но** — доці́льно.
Целико́м — цілко́м, зо́всім, геть.
Целина́ — цілина́, цілинна земля́.
Це́лить — ці́лити (ціля́ти), вці́лити, лучи́ти, влучи́ти. **-ся**—ці́литися, наці́литися, намі́рятися, намі́ритися.
Целому́дренный — неви́нний, чи́стий, небла́зений, неза́йманий, (*девственный*) діви́чий.
Целому́дрие — неви́нність, чи́стість, небла́зність, (*девственность*) ці́лість, ді́вство, паня́нство.
Це́лостность — суці́льність, цілоку́пність.
Це́лостный, це́льный — суці́льний, цілоку́пний,
Це́лость — ці́лість (-лости). [ці́лий.
Це́лый — ці́лий, цілі́сінький, уве́сь, усе́нький.
Цель — мета́, ціль (-ли). *С целью* — нави́сне, з пе́вною мето́ю. *С целью оправдания он...* — щоб ви́правдати себе́, він...
Цена́ — ціна́, (*стоимость*) ва́ртість, (*значение, вес*) вага́. **-на** *без запроса* — ціна́ без то́ргу, без запра́ви. *Нарицательная* **-на** — імення́ (назви́на) ціна́. *Номинальная* **-на** — номіна́льна ціна́. *Объявить* **-ну** — об'яви́ти ці́ну, заціни́ти. *Определить* **-ну**, *назначить* **-ну** — ви́значити ці́ну, скла́сти ці́ну, зроби́ти ці́ну. *Падать в* **-не**—па́дати на ціні́, тра́тити ці́ну. **-на** *падает* — ціна́ ни́жчає, па́дає. *Подписная* **-на** — передпла́тна ціна́, передпла́та. *Подыматься в* **-не** — доро́жчати, підска́кувати на ціні́, ви́щати на ціні́. **-на** *подымается* — ціна́ ви́щає, підско́кує, підно́ситься. *По какой* **-не** — почо́му, почі́м, за яку́ ці́ну, в які́й ціні́, яка́ ціна́. *Покупная* **-на** — ку́пна́ ціна́. *Рыночная* **-на** — ри́нкова́ ціна́, база́рна ціна́. *Средняя* **-на** — сере́дня ціна́. *Твёрдая* **-на́** — тве́рда ціна́, ста́ла ціна́. **-на́** *торговая*— ціна́ ри́нкова́, ціна́ торго́ва, ціна́ торгове́льна. *Список* **цен** (*прейскурант, каталог*) — ціни́к.
Ценз — ценз. *Возрастный* **ц.**—ценз по ві́ку, ценз літ. *Имущественный* **ц.**—ценз маєтко́вий. *Образовательный* **ц.** — ценз освітні[й].
Це́нзор — це́нзор (-ра).
Цензу́ра — цензу́ра; цензурува́ння.
Цени́тель—ціни́тель, цінува́ч (-ча́).
Цени́ть, оцени́ть—ціни́ти, цінува́ти, поціни́ти (що), склада́ти, скла́сти ці́ну (чому́); поважа́ти, шанува́ти (кого́).
Це́нность — ці́нність, (*стоимость*) ва́ртість, ва́жність (ЛР, 44); кошто́вна річ, кошто́вність. *Понижение* **-ти** — зни́ження (зме́ншення) ва́ртости.
Це́нный — ці́нний, дороги́й, ва́ртий, кошто́вний, коштови́тий. **-ные** *бумаги*—ці́нні папе́ри, грошові́ папе́ри. **-ная** *вещь* — кошто́вна річ.
Ценовщи́к—цінува́льник, ціновщи́к, такса́тор (лісу).

Центр — осерéдок, центр. **Ц.** *города* — середомістя, осерéдок міста. **Ц.** *круга* — центр кóла.
Централизáция — централізáція, централізувáння, зосерéдж[дн]ення.
Централизовáть — централізувáти, зосерéджувати, зосерéднювати.
Центрáльный — осередкóвий, осерéдний, центрáльний (влáда).
Центробéжный — відбіжний, відосерéдний. **-ная** *сила* — відбіжнá сила.
Центростремúтельный—центротя́жний, прибіжний, доосерéдний. **-ная** *сила* — центротя́жна сила.
Цепенéть, оцепенéть — кля́кнути, закля́кнути, деревеніти, задеревеніти, дубіти, задубіти.
Цепля́ться, уцепúться — чіпля́тися, вчепи́тися (до кóго, до чóго), чіпáти, зачепи́ти (когó, що), налáзити, налізти (на кóго).
Цепнóй — ланцюгóвий. **-ной** *мост* — вися́чий міст, ланцюгóвий міст. **-ная** *собака* — собáка на ланцюгý, на припóні.
Цепь — ланцю́г (АЮЗР, 8, V, 8), (*горная*) пáсмо гір.
Церковнослужи́тель — церковнослужи́тель.
Церкóвный — церкóвний (громáда, спрáва). **-ный** *погост* — цви́нтар (-ря).
Цéрковь — цéрква (*мн.* церкви́).
Цех — цех.
Циркуля́р — циркуля́р, обіжник.
Циркуля́рный — обіжний, циркуля́рний. **-но** — обіжно, циркуля́рно.
Циркуля́ция — циркуля́ція, циркулювáння, круго-[біг, обіг.
Цитáта — цитáта, навéдені слова́.
Цити́рование — цитувáння, навéдення чиї́х слів.
Цити́ровать — цитувáти, навóдити чиї́ словá.
Ци́фра — ци́фра.
Цифрóвый — цифрови́й (-ві дáні).

Ч

Чáлить (*причаливать*) — причáлювати, причáлити, приставáти чóвнóм, пристáти.
Чан — чан, кáдуб, шапли́к. [рожби́т.
Чародéй — чарівни́к, чародíйник, (*ворожей*) во-
Чародéйство — чáри (ЧРС), чародíйство.
Час — годи́на (60 хвили́н). *С* **-су** *на* час — з годи́ни на годи́ну, що-годи́ни, кóжного часý.
Часóвня — капли́ця, капли́чка.
Часовóй — годи́нний (що годи́ну триває), годи́новий (що покáзує годи́ни), годи́нниковий (що стосýється до годи́нника); (*сущ.*) вартови́й, вартови́к, вартівни́к, чатівни́к.
Часовщи́к — годинникáр (-ря́).
Части́ца — чáстка, части́нка, чáсточка.
Части́чный — частковий, части́нний.
Чáстность — осíбність, окрéмість, (*подробность*) подрóбиця. *В* **-ти** — зосíбна, зокремá.
Чáстный — привáтний (влáсність, нарáда, прáво, осóба); окрéмий, осíбний (майнó, то-що). **-ный** *банк* — привáтний банк. **-ный** *вопрос* — привáтне (окрéме) питáння. **-но** — привáтно, осíбно, окрéмо. *В данном деле возникает целый ряд* **-ных** *вопросов* — в цій спрáві виникáє ціла низка окрéмих питáннів. **-ная** *жалоба* — окрéма скáрга. **-но**-*владельческий* — привáтно-влáсницький. **-ные** *лица* — привáтні осóби. **-ное** *имущество* — привáтне майнó. **-ное** *обвинение* — привáтне обвинувáчення. **-ное** *определение* — окрéма постанóва. **-ные** *письма* — привáтні листи́. **-ный** *порядок* — окрéмий порядок. **-но**-*правный* — привáтнопрáвний. **-ное** *производство дела* — окрéме перевéдення спрáви, окрéме судочи́нство. **-ное** *прошение* — окрéме прохáння. **-ная** *торговля* — привáтна торгóвля, привáтне торгувáння. **-ный** *торговец* — привáтний торговéльник, привáтник. **-ные** *учреждения* — привáтні устанóви (зáклади). **-ное** *ходатайство* — окрéме клопотáння, окрéме прохáння.
Чáстый — чáстий (що чáсто бувáє); густи́й (ліс); рясни́й (дощ).
Часть — части́на, часть (ЛР, 44), чáстка (ЛР, 54), дільни́ця (АЮРЗ, 8, III, 4), пай, пáйка (СФА, VI, 310). *Нотариальная* **ч.** — нотаріят. *Платить по* **-тям** — плати́ти части́нами, (*за землю*) виплáчувати (сплáчувати) рáтами. **-тью** (*отчасти*) — почáсти. *Большей* **-тью** — здебíльша, здебíльшого, найбíльш.
Часы́ — (*инструмент*) годи́нник. *Приёмные* **-сы** — прийма́льні годи́ни, годи́ни на приймáння. *Служебные* **-сы** — урядóві годи́ни. *Стоять на* **-сáх** — на вáрті стоя́ти, вартувáти.
Чáша — чáша, кéлих.
Чек — чек.
Чекáнить — би́ти, вибивáти (монéту), карбувáти.
Чекáнка — биття́, вибивáння (монéти), карбувáння.
Чекáнный — би́тий, ви́битий (грóші), карбóваний.
Чéковой — чéковий (кни́жка, оборóт).
Челó — чолó, лоб. [домбитня (-ні).
Челоби́тная — суплíка, чолоби́тне прохáння, чо-
Человéк — люди́на, (*возвыш.*) чоловíк, муж. **-вéк** *молодой* — молоди́к (СФА, VI, 160).
Человеколюби́вый — чоловіколю́бний, лю́дяний.
Человеколю́бие — чоловіколю́бство, лю́дяність (-ности).
Человéческий — лю́дський. *По* **-ки** — по-лю́дськи.
Человéчество — лю́ди, людствó. *По* **-ву**—по-лю́дству, як на люди́ну.
Человéчность — лю́дяність, гумáнність.
Человéчный — лю́дяний, гумáнний.
Чéлюсть — щéлепа, щéлепи (*мн.*).
Чéлядь — чéлядь (-ди), слýги.
Чепухá — нісенітниця, не знать що, дурни́ці, кур-[зу́-верзу́.
Червóнец — черві́нець (-нця).
Червóнный — черві́нний.
Чердáк — горíще, горá, піддáшшя.
Чердáчный — горíщаний, піддáшний. **-ное** *помещение* — приміщення на горíщі, горíще.

Чéреп — чéреп, чáшка (головú).
Черепнóй — черепнúй.
Чередовáться — чергувáтися. **-щийся** — чергóваний.
Чересполóсица — посмýжність (-пости).
Чересполóсный — посмýжний. **-ное** *владение* — посмýжне держáння (володíння, посідáння).
Чересчýр — нáдто, занáдто, через лад, через край, через мíру.
Чернéть — чорнíти, чорнíшати.
Чернúла — чорнúло, атрáмент.
Чернúльница — чорнúлиця, каламáр (-рá).
Чернúльный — чорнúльний (пляма). **-ный** (*письменный*) *прибор* — прилáддя до писáння.
Чернúть, очернúть — чорнúти, очорнúти, (*клеветать*) обмовляти, обмóвити. оббріхувати, оббрехáти, обнóсити, обнéсти (когó).
Черновúк — чорняк, чернéтка.
Чернозём — чорнóзем, чорнóземля.
Чернолéсье — чóрний ліс, лист(в)яний ліс.
Чернорабóчий — чорноробóчий, чорнорóб.
Чернь — чернь (-ни), простóлюд; чóрніcть (срíбло з чóрністю).
Черпáть, черпнýть — черпáти, черпнýти, зачерпнýти.
Черствéть, зачерствéть — черствíти, зачéрствіти, почéрствіти.
Чéрствость — чéрствість (-ости).
Чéрствый — черствúй.
Чертá — рúса, (*чёрточка*) рúска; (*полоса*) смýга, прýга, пруг, пружóк; (*граница*) межá. **-та** *городского поселения* — теритóрія мíста, міськí теритóрія. **-ты** *лица* — облúччя, рúси облúччя. *В общих* **-тах** — в загáльних рúсах, загáльними рúсами. **-та** *оседлости* — межá осíлости. **-та** *характера* — рúса вдáчі, прикмéта вдáчі.
Чертёж — рисýнок, зáрис; план.
Чертёжная — рисóвня.
Чертёжник — рисóвник.
Чертёжный — рисóвний.
Чертúть, начертúть — рисувáти, нарисувáти, накрéслювати, накреслúти.
Черчéние — рисувáння. **-ние** *и рисование* — рисувáння й малювáння.
Чéствование — шанувáння, вшанувáння, шанóба, величáння.
Чéствовать — шанувáти, вшанувáти, величáти.
Чéстность — чéсність (-ности).
Чéстный — чéсний. **-но** — чесно, по-чéсному, (*шутл.*) по-чéськи **-ное** *слово* — слóво чéсти.
Честолюбие — честолюбúвість, честолюбність, честолюбство.
Честолюбúвый — честолюбúвий, честолюбний.
Честь — честь, дóбре ім'я, шáна, гóнор, (*стар.*) почтúвість (ЛР, 44). *Женская* ч. — жінóча честь, (*супружеская*) жíнчина честь. *Затронуть, задеть* ч. **-чью** — наступúти на чию честь, зачепúти чиюсь честь, чийсь гóнор. *Имею* ч. *просить* — мáю за честь прохáти (просúти) (*и просто:* прохáю, прóшу). *Оказывать* ч. — робúти (комý) честь, віддавáти пошáну. *Оскорбить* ч. — покривдити (чию) честь, (когó) па чéсті, обрáзити (чию) честь. *Оскорбление* **-ти** — обрáза чéсти.
Четá — пáра. *Супружеская* ч. — подрýжжя.
Чéтверть — чверть (-рти), чвéртка, четвергúна. **-верть** *-процентный сбор* — чверть-відсоткóва оплáта.
Чёткий — читкúй, (*разборчивый*) розбíрнúй, (*ясный*) вирáзний, провíрний.
Чёткость — чúткість, розбíрність, вирáзність, прозíрність.
Чётный — пáрний, пáристий, до пáри. **-ное** *число* — пáрне числó.
Четырнадцать, -дцатый — чотирнáцять, чотирнáцятий.
Чехóл — чохóл, покрівéць (-вця).
Чешуя — лускá. **-йчатый** — лускáтий.
Чин — чин, ранг (*и* рáнга); порядок.
Чинúть, учинúть, -ся — (*делать, -ся*) чинúти, учинúти, -ся, робúти, зробúти, -ся, творúти, створúти, -ся, дíяти, удíяти, -ся; (*поправлять*) лáгодити, полáгодити, латáти, по[за]латáти. **-ть** *карандаш* — загóстрювати олівéць. **-ся** *с кем* — церемóнитися з ким.
Чúнность — церемóнність; пристóйність, порядність.
Чúнный — церемóнний; пристóйний, порядний. **-но** — церемóнно; як годúться, пристóйно, порядно.
Чинóвник — чинóвник, службóвець, урядóвець (-вця).
Чинóвничий — чинóвницький, урядницький, службóвчий.
Чинóвный — сановúтий; достóйницький.
Чинопочитáние — чинoшанувáння.
Чинш — чинш.
Чиншевóй — чиншовúй. **-вые** *дела* — чиншові спрáви. **-вое** *право* — чиншовé прáво. **-вые** *участки* — чиншові вчáстки.
Чúсленность — (*количество*) числó, кíлькість, (*многочисленность*) числéнність.
Чúсленный — числовúй, (*многочисленный*) числéнний. **-ный** *состав* — числó душ, числовúй склад.
Чúслить, -ся — чúслити, -ся, лічúти, -ся, рахувáти, -ся.
Числó — числó, день (мíсяця), дáта. *Включая в то* **-ло** — лічучи (врахóвуючи) в те числó. *Задним* **-лом** — минýлим днем, зáдньою дáтою. *Средним* **-лом** — пересíчно, серéднім лíком.
Чистúльщик — вичищáльник, чистúльник; (*труб*) сажотрýс, коминотрýс.
Чúстить, почúстить — чúстити, почúстити, обчищáти, обчúстити, вичищáти, вúчистити. **-ить** *трубу* — трусúти сáжу.
Чúстка — чúщення, чистíння.
Чистовúк — чистовúк.
Чистогáн — готíвка, (*стар.*) готовúзна.
Чистокрóвный — чистокрóвний.
Чистоплóтность — охáйність, охáйливість, чéпурність.
Чистоплóтный — охáйний, охáйливий, чепурнúй.
Чистосердéчность — щиросéрд(н)ість, щúрість.
Чистосердéчный — щиросéрдий, щúрий. **-но** — щиросéрдо, щúро. **-ное** *признание* — щúре зізнáння, щúре признáння.
Чистотá — чистотá, (*опрятность*) чéпурність, охáйність (-ности).
Чúстый — чúстий, (*небо*) ясний, світлúй. **-тое** *золото* — щúре зóлото. **-то** — чúсто, (*на небе*) ясно, свíтло. **-то**-*на*-**то** — геть усé, геть чúсто всé, чистíсінько всé.
Читáльня — читáльня. *Изба* **-ня** — хáта-читáльня.
Читáтель — читáч, читáльник, читéць (*р.* читця).
Читáть, прочéсть — читáти, прочитáти, (*преподавать*) викладáти.
Член — член. *Действительный* ч. — дíйсний член. Ч. *какого-нибудь общества* — член

товариства. *Непременный* ч. — неодміиний член. *Постоянный* ч. — постійний член. *Почётный* ч. — почесний член.
Членовредительство — каліче́ння, скаліче́ння, покаліче́ння. *Умышленное* -**во** — навмисне скалічення.
Членский — членський (внесок).
Чрезвычайность — надзвичайність (-ности).
Чрезвычайный — надзвичайний, екстраордина́рний. -**но** — надзвичайно, екстраординарно. -**ное** *бедствие* — надзвичайне лихо. -**ные** *обстоятельства* — надзвичайні обставини.
Чрезмерность — надмірність, надмір (-ру).
Чрезмерный — надмірний, дуже великий. -**но** — над міру, надмірно, без міри, назавміру.
Чтение — читання. (*прочтение*) прочитання.
Чтить, почтить — шанувати, вшанувати, поважати.
Чувственность — почуттєвість (-вости), (*грубее*) похіть (-хоти).
Чувственный — почуттєвий, (*грубее*) похітливий.
Чувствительность — чутливість, почутливість, чулість, (*впечатлительность*) вразливість, чуткість; (*ощутительность*) болючість, дотклпвість.
Чувствительный — чутливий, почутливий, чулий, вразливий, чуткий, чуйний; болючий, дошкульний.
Чувство — чуття, почуття, почування. *Лишиться* -**ств** — втратити притомність, зробитися (бути) непритомним. *Лишившийся* -**ств** — непритомний, нечутенний. *Привести в* -**во** — вернути до притомности, очутити, одволати. *Прийти в* -**во** — вернутися до притомности, отямитися, очутитися.
Чувствовать, почувствовать — чути, відчувати, почувати, почути, відчути. -**ть** *себя виновным* — почувати себе винним (АВАК, XVIII, 372), чутися винним (ЛР, 44). *Дать почувствовать* — дати відчути, (*показать себя*) датися в знаки. -**ть** *себя обязанным* — почуватися до обов'язку. -**вать** *отвращение* — почувати огиду.
Чудак — дивак, чудак, чудна людина, чудило (*м. р.*), химерник.
Чудачество — дивацтво, чудацтво, чудернацтво.
Чудиться, почудиться — привиджуватися, привидітися, ввижатися, здаватися, здатися, (*мерещиться*) верзтися, приверзтися, роїтися, уроїтися.
Чудный — чудовий.
Чудо — чудо, диво, дивовижа.
Чудовище — чудище, страшилище, монстр, потвора, мара.
Чудовищность — страшенність, монструозність, нелюдськість. -**ность** *преступления* — нелюдськість злочину.
Чудовищный — страшенний, монструозний, нелюдський.
Чудотворный — чудотворний.
Чужбина — чужина, чужий край, чужа сторона. *На* -**не** — на чужині, в чужій чужині, в чужому краї.
Чуждаться — відчужуватися (від кого,) чужитися (кого), цуратися (кого, чого), ухилятися, ухилитися (від кого, від чого), бокувати (од кого).
Чужеземный — чужоземний, чуженик.
Чужеродец — людина чужого роду, чужородець.
Чужестранец — чужоземець, чужинець (-нця).
Чулан — комірка, комірчина, хижа.
Чуткий — чуткий, сторожкий. -**ко** — чутко (спати).
Чуткость — чуткість, сторожкість.
Чутьё — чуття, почуття, нюх.
Чуять, почуять — чути (зачувати), зачути (*напр.* небезпеку), почувати, почути, учувати, учути.

Ш

Шаблон — шаблон, зразок.
Шаблонный — шаблоновий, зразковий.
Шаг — ступінь (-пеня) (ЛР, 4), крок (-ку), (*шаганье*) ступа, ступання (АВАК, XVIII, 223]. -**гом** — тихою ходою, тихою ступою, поволі. **Ш.** *за* -**гом** — нога за ногою, поступцем, ходою.
Шагать, шагнуть — ступати, ступнути, ступити.
Шайка — банда, зграя, ватага.
Шалаш — курінь (-реня), буда, будка, катрага.
Шалить — пустувати, жирувати.
Шаловливость — пустотливість.
Шалость — пустощі (-щів), пустота, збитки; (*шутки*) жарти.
Шальной — шалений, дурний, навіжений, несамовитий.
Шантаж — шантаж.
Шантажист — шантажист, шантажник.
Шапка — шапка.
Шапочник — шапкар (-ря), шап(оч)ник.
Шар — куля, (*в избирательной урне*) кулька, галка. *Выбирать* -**ми** — кульками обирати, галки класти. **Ш.** *земной* — куля земна.
Шарить, пошарить — нишпорити, шатирити.
Шарлатан — шарлатан, (*мошенник*) пройдисвіт, шахрай, харамаn, шелихвіст.
Шарлатанский — шарлатанський, пройдисвітський, шахрайський.
Шарлатанство — шарлатанство, (*зап.*) шарлатанерія.
Шаромыжка — дурничка. *На* -**ку** — на дурничку, на дурницю.
Шаромыжник — дармоїд.
Шарообразный, шаровидный — кулястий.
Шатание — хитання, (*маятника*) колихання, (*без дела*) вештання, блукання, тиняння.
Шатать, пошатнуть — хитати, захитати, колихати, колихнути. -**ся** (*без дела*) — вештатися, блукати, тинятися, тулятися, никати.
Шаткий — хиткий, хисткий, несталий, непевний. -**ко** — хитко, хистко, нестало, непевно.
Шаткость — хиткість, хисткість, несталість, непевність (-ности).
Шатун — швендя, волоцюга.
Шахта — шахта, копальня.
Шахтёр — шахтар (-ря).
Шашни — шашні, ка[б]верзи (-рз), викрутні (-нів).
Швальня — швальня, кравечня.

Шве́йный — шва́льний, шва́цький. **-ная** *маши́на* — маши́на до шиття́, шва́цька маши́на.
Швейца́р — швайца́р (-ра).
Швея́ — шва́чка, шва́ля.
Швыря́ние — шпурля́ння, ки́дання, ве́ргання.
Швыря́ть, швырну́ть—шпурля́ти, шпурну́ти, швирга́ти, швирг(о)ну́ти, ки́дати, ки́нути, ве́ргати, ве́ргнути (що чим).
Шевели́ть, шевельну́ть — вору́шити, ворухну́ти (щось). **-ся** — вору́шитися, ворухну́тися.
Ше́лест — ше́лест, шелесті́ння.
Шёпот — ше́піт (-поту), (*зап.*) ше́мріт, шемр (СФА, VI), ше́мрання. **-том** — ше́потом, по́шепки.
Шепта́ть, шепну́ть — шепта́ти (шепоті́ти), шепну́ти, підшепну́ти. [вість, страпа́тість.
Шерохова́тость—шо́рсткість, кострубатість, шарша́
Шерохова́тый —шорстки́й, кострубатий, шарша́вий,
Шерсть — шерсть, во́вна. [страпа́тий.
Шерстяно́й — во́вняний, з во́вни, шерстяний.
Ше́стнадцать — шісна́цять. **-дцатый**—шісна́цятий.
Шестьдеся́т — шісдесять. **-сятый** — шісдеся́тий.
Шест — ти́чка, жерди́на, друк.
Ше́ствие — хід, похі́д (-о́ду).
Шеф — шеф.
Ше́фство — ше́фство.
Ше́я — ши́я. **Ш.** *со знаками от верёвки* — ши́я із знака́ми від вірьо́вки, (*стар.*) ши́я поврозами наму́ляна (АЮЗР, 6, I, 308).
Ши́ворот — ши́(й)ворот. *Взять за* **-рот** — взя́ти за в'я́зи. *Выталкивать за* **-рот** — погна́ти
Шине́ль — шине́ля. [в три ви́рви.
Шино́к —шино́к, шинк (*р.* ши́нку).
Ширина́ — широчі́нь (-чі́ни), широчина́, ширина́, широ́кість, широта́ (ЮГ, I, 73). *В* **-ну, -ною** — завши́ршки, вши́ршки, вшир (ЧСР).
Ши́рить — ши́рити, широчи́ти, поши́рити.
Ши́рма, -мы — ши́рма, засло́на.
Ширококоле́йный — ширококолі́йний.
Широта́ — широ́кість, широта́ (*геогр.*).
Ширь — шир (-ру), ширина́, широчі́нь (-чі́ни).
Шитьё — шиття́, шитво́, (*фасон*) пошиття́.
Шкату́лка — скри́нька, шкату́ла.
Шкаф — ша́хва, ша́фа.
Шки́пер — шки́пер.
Шко́ла — шко́ла. [трува́ти, ви́муштрувати.
Шко́лить, вышколить— шко́лити, ви́школити, муш-
Шко́льник — (*ученик*) школя́р (-ра́), (*ключарь в вер. школе*) шко́льник.
Шко́льничать — роби́ти школя́рські ви́брики (ви́тівки), дитя́чі ка́верзи.
Шко́льнический—школя́рський. **-ная** *проделка*— школя́рська ви́тівка, школя́рський ви́брик.
Шко́льный — шкі́льний. **-ный** *возраст* — шкі́льний вік. **-ное** *дело* — шкі́льна́ спра́ва. **-ное** *образование* — шкі́льна́ осві́та. **-ное** *учение* — шкі́льне́ навча́ння, шкі́льна́ нау́ка.
Шлагба́ум — шлагба́вм, рога́тка, коло́воро[і]т, ко-
Шлюз — шлю́за, о́пуст, за́ставка. [ли́воро[і]т.
Шлю́ха — волоцю́га, на́плюга, поті́па́ха, пові́я.
Шля́па — капе́люш, (*вульг.*) капе́люх, (*солом.*) бриль. *Поля* **-пы** — кри́си.
Шля́пка — капелю́шик, бри́лик, (*у гвоздей*) голо́вка, (*у грибов*) ша́пка, ша́почка.
Шля́ться—волочи́тися, швенд́яти, ша́стати, броди́ти.
Шнурова́ть — шнурува́ти, зашнурува́ти, перешну-
Шнуро́к — шну́рка, шнуро́к. [рува́ти (кни́гу).
Шныря́ть—бі́гати, сновига́ти, шмигля́ти (шмига́ти), шмигну́ти, (*с шорохом*) шу́рхати, шу́рхнути.
Шов — шво. *По шву* — по ши́тому.
Шо́рник — ли́мар, ри́мар (-ря).
Шо́рох — ше́лест, шаруді́ння, шамоті́ння, (*длительн.*) шамотня́.
Шоссе́ — шосе́, бруко́ваний шлях, (*вульг.*) соша́.
Шоссе́йный — шосе́йний, (*вульг.*) сошовий.
Шпа́га — шпа́да, шпа́га.
Шпа́ла — шпа́ла.
Шпио́н — шпигу́н, шпиг.
Шпиона́ж — шпигу́нство.
Шпио́нить — шпигува́ти, шпигу́нити, сочи́ти, ви́сочити (кого́), сліди́ти, слі́дкува́ти (за ким, кого́).
Шпио́нство — шпигу́нство.
Шрам — шрам (АЮЗР, 6, I, 556), рубе́ць.
Шрифт — (друка́рське) письмо́, шрифт (-ту).
Штаб — штаб (-бу).
Штат—штат, (*состав*) скла́д (службо́вців); (*государство*) — держа́ва. *Соединенные* **Шта-**
Шта́тный — шта́тний. [**ты** — Сполу́чені Держа́ви.
Штемпелева́ние — штемпелюва́ння, штампува́ння.
Штемпелева́ть—штемпелюва́ти, штампува́ти. **-ный**— штампо́ваний.
Ште́мпель — ште́мпель (-пля), штамп (-пу).
Ште́мпельный — штемпле́вий, штампо́вий.
Што́льня — што́льня.
Штраф—штра́ф (КМ), (*вульг.*) штрап; ка́ра грошова́, пеня́. **Ш.** *за неявку* (*в суд*) — грошова́ ка́ра (пеня́) за нея́вку, штраф за неста́ння (на суд), (*стар.*) неста́нне (ЧСР). *Подвергнуться* **-фу** *денежному* — підпа́сти ка́рі грошові́й.
Штрафова́ть, оштрафова́ть — штрафува́ти, оштрафува́ти (кого́), наклада́ти, накла́сти грошову́ ка́ру (на кого́), кара́ти, покара́ти грі́шми.
Шту́ка — шту́ка, (*материи*) суві́й (-во́ю). **-ка** *сукна* — поста́в (суві́й) сукна́. **-ка** *полот-*
Шту́рман — шту́рман. [*на* — суві́й полотна́.
Шу́ба — шу́ба, (*тулуп*) кожу́х, (з ове́чого ху́тра) лиштварі́, (кожу́х кри́тий сукно́м) ба́й-
Шу́лер — шу́лер, картя́рський шахра́й. [ба́рак.
Шум — го́мін (-ону), шум, (*гам*) гам, (*крик*) га́лас, ґвалт, (*беспорядочный*) гармидер, бу́ча, (*вопль*) ле́мент. *Поднять* **ш.** — наробити го́мону, ше́лесту, зби́ти, зня́ти бу́чу, зчини́ти ґвалт. *Унять* **ш.** — вгамува́ти га́лас (бу́чу), заспоко́їти га́лас (ле́мент).
Шуме́ть — шумі́ти, (*кричать*) галасува́ти, ґвалтува́ти, (*вопить*) лементува́ти.
Шу́мный — гучни́й, галасли́вий, гомінки́й. **-но** — гу́чно, галасли́во, го́мінко.
Шу́рин — шва́ґер, шуря́к (жі́нчин брат).
Шурша́ние — шаруді́ння, шамоті́ння.
Шути́ть — жартува́ти, шуткува́ти. **-тя**—жарту́ючи, шутку́ючи, жартома́, в жа́рти.
Шутли́вый — жартовли́вий, жартли́вий. **-но**—жартовли́во, жартли́во.
Шу́тка — жарт, жа́рти (-ів). *Обратить в* **-ку**— поверну́ти на жарт. [поті́ння, шепті́ння.
Шушу́канье — шушу́кання; (*наушничанье*) ше-
Шушу́каться — перешіптуватися, тишкува́ти, -ся, шушу́кати.

Щ

Щадить, пощадить — жалувати, пожалувати, милувати, помилувати, мило[і]сть (на кого) класти, берегти, поберегти, (*стар.*) щадити.

Щебень — груз, жорства. *Набивать* **-нем** — грузити, грузувати (хату).

Щедрость — щедрість, (*обилие*) гойність (-ности).

Щедрый — щедрий, (*обильный*) гойний. **-ро** — щедро, гойно.

Щека — щока, лице (*мн.* лиця = щоки), личко. *Удар по* **-ке** (*пощечина*) — ляпас (по лицю, в лице), (*гал.*) поличник. *Ударить, бить по* **-ке**—(*нанести пощечину*) вдарити, бити в лице (по щоці, по щоках), дати ляпаса, поличника.

Щеколда — клямка, (*крючек*) защіпка.

Щекотливость — драж[з]ливість, лоскотливість, (*обидчивая впечатлительность*) вразливість, чуткість.

Щекотливый—драж[з]ливий, лоскотливий, (*обидчиво чувствующий*) вразливий, чуткий (на що). **-вый** *вопрос*—дражливе питання, (*дело*) дражлива справа.

Щель — щілина, щілка, (*в стенах*) шкалубина.

Щепетильный — ді[о]ткливий. **-ный** *человек* — людина ді[о]тклива, вразлива, (*мелочн.*) дріб'язкова.

Щипание — скубання, щипання; (*щипок*) скубка.

Щипать, щипнуть — скубати, скубнути, щипати, ущипнути.

Щит — щит, заслона, затула.

Щитовой — щитовий. **-вые** *заграждения* — щити (на залізниці), щитові загорожі.

Щупанье — лапання, мацання.

Щупать, нащупать — лапати, налапати.

Э

Эгоизм—егоїзм (-му), себелюбство.

Эгоист—егоїст, себелюб(ець).

Эгоистический — егоїстичний, себелюбний.

Эдикт — едикт (-та).

Эквивалент — еквівалент, рівновартість.

Экзальтация — екзальтація, (*состояние вне себя*) несамовитість, (*поднятое настроение*) піднесення, (*восторг*) захоплення, надпорив(а).

Экзальтированный — (на)екзальтований, несамовитий, піднесений, захоплений.

Экзамен — екзамен, іспит. *Держать выдержать* (*сдать*) **-мен** — складати, скласти іспит. *Приемный* **-мен** — вступний іспит.

Экзами[е]натор — екзамінатор (-ра), іспитувач.

Экзами[е]наторский — екзамінаторський.

Экзам[е]инационный — екзамінаційний, іспитовий.

Экзаменовать — екзаменувати, питати.

Экзекутор — екзекутор, виконавець (-вця), завідатель господарства, завідувач над господарством.

Экзекуция — екзекуція, (*вульг.*) закуція.

Экземпляр — примірник, екземпляр (один птах, одна рослина).

Экипаж — екіпаж, повіз (-возу). **-жам** *корабля*— команда на судні, екіпаж на судні.

Эконом — економ, (*вульг.*) окомон.

Экономить—ощаджувати, ощадити, берегти, зберегти.

Экономический — економічний; скарбовий. **-кий** *кризис* — економічна криза.

Экономия — економія, (*бережливость*) ощадність; (*помещичья*) економія, скарб, двір.

Экономный — економний, ощадний.

Экспедитор — експедитор (-ра).

Экспедиционный — експедиційний.

Экспедиция — експедиція.

Эксперимент — експеримент, проба, спроба, дослід.

Эксперт — експерт, знавець (-вця).

Экспертиза — експертиза.

Эксплоататор — експлоататор, визискувач (-а).

Эксплоатация—експлоатація, визискування, визиск.

Эксплоатирование – експлоатування, визискування, визиск.

Эксплоатировать -- експлоатувати, визискувати (кого).

Экспонат — експонат, виставлене.

Экспонент — експонент, виставець (-вця).

Экспроприатор — експропріятор.

Экспроприация — експропріяція, експропріювання.

Экспроприировать — експропріювати, відбирати.

Экстаз — екстаза, нестям, захват (-ту), надпорив.

Экстерн — екстерн, вільний учень.

Экстерриториальность—екстериторіяльність, непідлеглість законам чужої держави.

Экстерриториальный—екстериторіяльний.

Экстраординарный — екстраординарний, надзвичайний.

Экстренность—екстреність, негайність, пильність,

Экстренный — екстренний, негайний, нагальний, пильний. **-но** — екстренно, негайно, нагально, пильно.

Электричество – (*сила*) електрика, громовина, (*свойство*) електричність. *Уплатить за* **-ство** — заплатити за електрику. **-ство** *не горит* — електрика не горить.

Элемент—елемент, (*редко*) живло, первень (-вня).

Элементарный — елементарний, початковий.

Эмансипация — емансипація, визволення від чужої влади.

Эмансипировать — емансипувати, визволити від чужої влади. **-нный** — емансипований.

Эмблема — емблема, ознака.

Эмбрион — ембріон, заплід (-плоду), зародок.

Эмеритальный — емеритальний (каса, капітал).

Эмеритура —емеритура.

Эмигра́нт — емігра́нт, ви́селенець (-нця), пересе-ле́нець, пересе́лець (*мн.* пересі́льці), ви́ходень.
Эмигра́ция — еміграція, пересе́лення до яко́гось чужо́го кра́ю.
Эмигри́ровать — емігрува́ти, ви́емігрувати, вихо́ди-ти, ви́йти, переселя́тися, переселитися до чужо́-го кра́ю.
Эмисса́р — еміса́р (-ра), вислá́нець, послá́нець [(-нця).
Эмиссио́нный — емісі́йний, випуско́вий (банк).
Эми́ссия — емі́сія, ви́пуск (гро́шей).
Энерги́чный — енергі́йний, завзя́тий.
Эне́ргия — ене́ргія, си́ла.
Эпигра́мма — епіграма, шпигачка (Кв.-Основ.).
Эпидеми́ческий — епідемічний, по́шесний. **-кая** *боле́знь* — по́шесна хоро́ба (ЧСР).
Эпиде́мия — по́шесть (-ти), проми́рок (-рку).
Эпизо́д — епізо́д, незначна́ поді́я (ви́падок).
Эпизоди́ческий — епізоди́чний, випадко́вий.
Эпизоо́тия — епізоо́тія, по́шесть на худо́бу, промі́-рок, паді́ж (-дежа́), падь (-ди). [чо́рна бо́лість.
Эпиле́псия — епіле́псія, паду́ча (-чої), паду́чка,
Эпилепти́ческий — епілепти́чний, епілепсі́йний.
Эпи́тет — епі́тет, при́кладка.
Эпо́ха — епо́ха, доба́.
Э́ра — е́ра, літочи́слення.
Эска́дра — еска́дра.
Эски́з — ескі́з, на́рис (-у).
Эссе́нция — есе́нція.
Эсте́тика — есте́тика.
Эстети́ческий — естети́чний.
Эта́ж — по́верх.
Эта́п — ета́п. *По* **-пу** — ета́пом.
Эта́пный — ета́пний. **-ным** *поря́дком* — ета́пом.
Э́тика — е́тика.
Этике́т — етике́та; ярли́к. [тлума́чіння а́кту].
Этимологи́ческий — етимологі́чний. [Етимологі́чне
Этимоло́гия — етимоло́гія.
Эт[и]**ческий** — ети́чний (вчи́нок)
Этнографи́ческий — етнографі́чний.
Этногра́фия — етногра́фія, народознá́вство.
Эффе́кт — ефе́кт.
Э́хо — луна́, відго́мін (-мону), ві́дгук, ві́дляск.
Эшафо́т — ешафо́т (-ту).
Эшело́н — ешело́н, (*вульг.*) шало́н.

Ю

Юг — пі́вдень (-дня), по́лудень.
Ю́жный — півде́нний, полудне́вий.
Ю́мор — гу́мор (-ру).
Юмористи́ческий — гумористи́чний.
Ю́ность — мо́лодість, молодо́щі, молоді́ літа́, (*поэтич.*) ю́ність.
Ю́ноша — моло́дик, па́рубок, юна́к.
Ю́ношеский — молоде́чий, молоде́цький, парубо́чий, парубо́цький, юна́цький.
Ю́ношество — 1) *см.* **Ю́ность**; 2) (*собир.*) мо́лодь (-ди), юна́цтво.
Ю́ный — моло́дий, ю́ний.
Юриди́ческий — правни́чий, юриди́чний (часо́пис, допомо́га, товари́ство). **-ки** — пра́вно, юриди́чно. **-кое** *лицо* — юриди́чна осо́ба. **-кий** *язык* — правни́ча мо́ва.
Юрисди́кция—юрисди́кція, (*стар.*) юриди́ка, при́суд (АЮЗР, 6, I, 48).
Юриско́нсульт — юриско́нсу́льт, правопора́дник.
Юриспруде́нция — юриспруде́нція, правознá́вство.
Юри́ст — юри́ст (*стар.* юри́ста), правни́к.
Юро́дивый — юроди́вий.
Юро́дство — юроди́вість, юро́[і]дство́.
Юсти́ция — юсти́ція, справедли́вість, правосу́ддя. *Народный Комиссариат* **-ции** — Наро́дній Коміса́ріят Юсти́ції.

Я

Я́беда — я́беда, (*гал.*) шика́на; (*лганьё*) брехня́, побре́хи.
Я́бедник — я́бедник, сутя́га, що лю́бить по суда́х тяга́тися, вига́дуючи вся́кі неправди́ві спра́ви, (*облыжник*) набре́ха (*общ. р.*).
Я́бедничать— я́беду розво́дити, набрі́хувати (на ко́-го), клепа́ти (на ко́го).
Я́беднический — я́бедний, я́бедницький, (*лживый*) брехли́вий. **-кая** *просьба* — я́бедницьке проха́ння.
Я́бедничество — я́бедництво, набрі́хування.
Я́вка— я́вка, об'я́вка, (*стар.*, *прибытие*) стання́ (перед ки́м), на суд (АЮРЗ, 6, I, 344); пока́з (квитка́, біле́та); ві́за (па́шпорту). *Личная* **-ка** — особи́ста я́вка. **-ка** *обвиняемого*—я́вка підсу́дного, (*стар.*) стання́ підсу́дного на суд. **-ка** *с повинной* — призна́ння, зі́знання, об'я́ва. **-ка** *в суд* — я́вка до су́ду, я́вка на суд, (*стар.*) стання́ на суд (ЧСР).
Явле́ние — я́вище, з'я́вище, (*в пьесе*) я́ва.
Явля́ть, **яви́ть**, **-ся** — (*появлять*, *-ся*) з'явля́-ти, -ся, з'яви́ти, -ся, виявля́ти, ви́явити, -ся, по-ка́зувати, показа́ти, -ся; **-ить** *акт в правительственном учреждении* — яви́ти акт в уря́до́вій устано́ві (*стар.* пе́ред у́рядом, у́ря-дові). **-ся** *лично* — з'яви́тися особи́сто. **-ся** *на суд*—станови́тися на суді́ (ЧСР), става́ти на суд (ЧСР; СФА, VI, ЮГ,8. III, 9), става́ти перед судо́м. **-ся** *в официальное учреждение* — з'яви́-тися в офіці́[я́ль]ну устано́ву, до офіці́[я́ль]ної

установи, (*стар.*) поставитися на уряді (АЮЗР, 6, I, 64), з'явитися до уряду. **-шийся** — прибулий. **-ся** *сторона* — прибула сторона.

Я'вность — явність, видимість, очевидність (-ности).

Я'вный — явний, видимий, очевидний (помилка). **-ная** *небрежность* — видиме недбальство. **-ное** *недоброжелательство* — видима недоброзичливість, видиме несприяння(несприяття). **-ные** *пороки* — видимі вади. **-но** — явно, видимо, очевидно, живовидячки, уявки.

Я'вочный — явочний. **-ный** *порядок* — явочний порядок (без попереднього дозволу від влади).

Я'вственность — виразність, явність, ясність, видимість (-ости).

Я'вственный — виразний, явний, ясний, видимий.

Я'вствовать — бути ясним, виявлятися, виявитися, (*оказываться*) показуватися, показатися.

Яд — отрута, трутизна. *Змеиный* **яд** — гадюча їдь.

Ядовитый — отрутний, отрутливий, труйний, трутний, (*язвительный*) ущипливий, колючий. **-тое** *вещество* — отрутне (отруйне) надіб'я, (*отрава*) отрута, трутизна.

Я'зва — болячка, виразка, уразка.

Язвительный — колючий, кусливий, дошкульний, дозоляющий, ущипливий (ЛР, 44), (АЮЗР, 6, I, 523).

Язвить, уязвить — колоти, вколоти, шпорнути, кусати, куснути, вражати, вразити, щипати, ущипнути словами (кого), допікати, допекти словами (кого), дозоляти, дозолити (кому).

Язык — (*только часть тела*) язик, (*речь*) мова (українська, німецька).

Я'корь — котва, котвиця, якір (-кору). *Маленький* **я.** (*кошка*) — кішка. *Стать на* **-ре** — кинути котву, об'якоритися.

Якшаться — кумпанію водити (з ким), накладати (з ким), лигатися (з ким).

Ямщик — візник, погонич, поштар (-ря), хурман.

Январь — січень (-чня). **-ский** — січневий.

Я'ркий — яркий, яскравий, ясний.

Ярлык — ярлик, етикета; квиток, квит.

Я'рмарка — ярмарок (-рку).

Я'ма — яма, ямка.

Я'рмарочный — ярмарковий (вексель, торг).

Ярмо — ярмо, неволя, (*тяжёлое руководство*) [корнига.

Я'ростный — лютий, яросливий.

Я'рость — лютість, лють (-ти). *Прийти в* **я.** — розлютуватися, розлютитися.

Я'рый — відважний, завзятий, загорілий.

Я'сность — ясність, виразність (-ности).

Я'сный — ясний, виразний (*напр.* виклад), видний, (*чёткий*) розбірний (письмо), (*понятный*) зрозумілий. **-ный** *день* — погідний (ясний) день. **-но** — ясно, виразно, видно, розбірно, зрозуміло, (*про погоду*) погідно, ясно.

Ятровь — ятрівка (жінка чоловікового брата).

Ячейка — (*в сотах*) гніздинка, клітинка; гурток, осередок.

Я'щик — скриня, скринька, ящик, (*выдвижной, в столе*) шухляда. *Денежный* **я.** — на гроші скринька. *Почтовый* **я.** — поштова скринька. *Товарный* **я.** — товаровий ящик. **Я.** *для писем* — скринька на листи; поштова скринька.

ЗАВВАЖЕНІ НЕДОГЛЯДИ.

На ст. X рядки 1-2 треба читати так: «Про українські дієслова треба пам'ятати, що вони в словнику подаються в формі як виду недоконаного, так переважно й доконаного».

Крім того:

Надруковано:	Треба:
На стор. 14-й:	
Владе́ние — володі́ння, держа́ння (Ют. I, 15).	**Владе́ние** — володі́ння, держа́ння (ЮГ, I, 15).
На стор. 57-й:	
Кра́йний — кра́йній, скра́йній, надзвича́йний, надмі́рний. **-ний** *срок* — кінце́вий, оста́нній речене́ць, строк. **Кра́йность** — кра́йність, надмі́рність, скру́та, приту́га, нужде́нність. *Кража совершена по* **-сти** — кра́діж учи́нено з вели́кої нужди́. *По* **-ней** *мере* — принаймні, принайме́нше. **-не** — на́дто, над мі́ру, аж на́дто, надзвича́йно.	**Кра́йний** — кра́йній, скра́йній, надзвича́йний, надмі́рний. **-ний** *срок* — кінце́вий, оста́нній речене́ць, строк. *По* **-ней** *мере* — принаймні, принайме́нше. **-не** — на́дто, аж на́дто, над мі́ру, надзвича́йно. **Кра́йность** — кра́йність, надмі́рність, скру́та, приту́га, нужде́нність. *Кража совершена по* **-сти** — кра́діж учи́нено з вели́кої нужди́.
На стор. 95-й:	
О'бщество — громадя́нство, грома́да (КМ), суспіль- [-ність],	**О'бщество** — громадя́нство, грома́да (КМ), суспі́льство, суспі́льність (-ности),...

ВИДАННЯ
ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛУ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
У КИЇВІ.

I. Записки Історично-Філологічного Відділу:

кн. I (1919)—1 крб. 50 к.; кн. II-III (1920-1922)—2 крб.; кн. IV (1923) — 2 крб., кн. V (1924—1925)—2 крб. 50; кн. VI (1925)—2 крб.; кн. VII—VIII (1926)—7 крб.; кн. IX (друкується).

II. «Україна» кн. 1-4 (1924)—по 2 крб.; кн. 1-2 (1925) — 2 крб., кн. 3-6 по 1 крб. 25 к.; кн. 1 (1926) — 1 крб. 25 коп. (продається тільки в Держвидаві).

III. Збірник Історично-Філологічного Відділу:

№ 1 — акад. Дм. Багалій, Нарис української історіографії. Вип. I: джерелознавство (1923) — 1 крб.; вип. II: козацькі літописи (1925) —1 крб.

№ 2 — проф. Теокт. Сушицький, Західньо-руські літописи, як пам'ятки літератури I (1921)—1 крб.

№ 2а—проф. Ѳ. П. Сушицкій, Западно-русскія лѣтописи, какъ памятники литературы, I (1921)—1 крб.

№ 3 — акад. Аг. Кримський, Історія Персії та її письменства. I. Як Персія, звойована арабами, відродилася політично (1923) — 1 крб.

№ 4 — Давній Київ: а) Хв. Ернст, Контракти й контрактовий будинок у Київі (1924), 2-ге вид.—50 коп.; б) Збірка—Київ та його околиця (1926)—6 крб. 25 коп.

№ 5 — В. Науменко, Нові матеріяли для історії початків української літератури XIX в., I-III (1924)—50 коп.

№ 6 — акад. Аг. Кримський, Перський театр, звідки він узявсь та як розвивавсь з 5 малюнками (1925) — 1 крб.

№ 7 — проф. Вол. Резанов, Драма українська. Т. I. Старовинний театр український Розвідка і тексти. Вип. 1. Сценічні вистави в Галичині (1926)—2 крб. 75 коп. Вип. 2. Як устатковувано сцену (з мал.) (друк.). Вип. 3. Шкільні дійства великоднього циклу (1926)—4 крб.

[№ 8] — Ол. Курило, Уваги до сучасної української літературної мови, 1923 і 1925 (продається тільки в Книгоспілці).

№ 9 — акад. Аг. Кримський, Хафиз та його пісні, в його рідній Персії XIV в. та в Европі.—1 крб. 25 коп.

№ 10 — акад. Аг. Кримський, Історія Туреччини (1924) — 1 крб. 50 коп.; Вступ (1926)—75 коп.

№ 11 — Ів. Каманін та Ол. Вітвіцька, Водяні знаки українських паперів до 1650 р. (1923) — 2 крб. 50 коп.

№ 12 — акад. О. Шахматов та акад. Аг. Кримський, Нариси з історії української мови та хрестоматія старописьменської українщини (1924) — 1 крб.

№ 13 — Програми для збирання етнографічних матеріялів: I. Ол. Курило, Початки мови (1923) — 25 коп. II. Клем. Квітка, Професіональні народні співці та музиканти (1924) — 60 коп. III. проф. Є. Тимченко, Діялектологічні вказівки (1925) — 15 коп. IV. Програми до збирання пісенного матеріялу (1925)—5 к. Див. № 29.

№ 14 — В. Ганцов, Діялектологічна класифікація українських говорів (з картою) (1923, відб. з IV-ої книги „Записок") — (випродано).

№ 15 — Найголовніші правила українського правопису (1926, 150-та тисяча)—10 к.

№ 16 — акад. П. Тутківський, Матеріяли для бібліографії українського мапознавства (1924) — 50 коп.

№ 17 — проф. Хв. Тітов, Матеріяли для історії книжної справи на Вкраїні (із 221 знімком) (1924) — ц. 10 крб.

№ 18 — проф. Є. Тимченко, Локатив в українській мові (1925)—60 коп.

№ 19 — акад. А. Кримський та М. Левченко, Знадоби для життепису Ст. Руданського (з 4-ма малюнками та вступною промовою акад. С. Єфремова)—1926—3 крб. 25 коп.

№ 20 — проф. Хв. Тітов, Стара вища освіта в київській Україні кінця XVI — поч. XIX в. (із 180 малюнками) (1924).

№ 21 — О. Курило, Фонетичні та деякі морфологічні особливості говірки села Хоробричів (1924) — 60 коп.

№ 22 — проф. М. Марковський, Як утворивсь роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (1925) — 1 крб. 25 к.

№ 23 — Л. Шульгина. Пасічництво. Праці Кабінету Антропології та Етнології ім. Хв. Вовка. Вип. 1. (1925) — 40 к.

[№ 24]—Рос.-Україн. Словник. Т. І-й, під головним редагуванням акад. А. Кримського (1924) — 2 крб. 50 к.

[№ 25]—ак. Д. Багалій. Український мандрований філософ Г. Сковорода (1926)—4 крб.

[№ 26]—Науковий збірник Істор. Секції за р. 1924—3 крб. 40 к.; за р. 1925—3 крб. 50 к.

[№ 27]— а) К. Грушевська. З примітивної культури (1924)—2 крб. 50 к.; — б) Первісне громадянство та його пережитки на Вкраїні (1926).

[№ 28]— Шевченко та його доба. 1-й Збірник Комісії для видавання пам'яток нов. письмен. (1925) — 1 крб. 75 к.

№ 29—Див. № 13. I, Програми до збирання оповідань, казок, переказів і пісень (1925)—5 коп.

№ 30 — акад. С. Єфремов. Поет і плантатор. (1925) — 20 к.

№ 31 — проф. В. Данилевич. Археологічна минувшина Київщини (з 5 таблицями малюнків та 9 мапами). 1925—1 крб. 25 коп.

№ 32 — проф. Є. Тимченко. Номінатив і датив в українській мові (1925) — 75 к.

№ 33 — акад. В. Перетц. Слово о Полку Ігоревім (1926) — 4 крб. 25 коп.

№ 34 — Етнографічний Вісник, кн. 1 (1925)—90 коп.; кн. 2 (1926) (закінч. друком).

№ 35 — Коротке звідомлення за археологічні досліди 1925 р., з малюнками здобутих речей (трипільської культури) (1926) — 2 крб. [illegible] коп.

[№ 36]—акад. М. Грушевський. Історія української літератури, т. IV (1926)—6 крб.

№ 37 — Декабристи на Україні, Збірник Комісії для дослідів громадських течій на Україні за ред. акад. С. Єфремова та В. Міяковського (1926)—3 крб.

№ 38 — Проф. В. Кордт. Чужоземні подорожні по Східній Европі до 1700 р. (1926) — 2 карб. 25 коп.

№ 39 — Вад. Модзалевський, Гути на Вкраїні (1926) — 2 крб. 25 коп.

№ 40 — Збірник: Трипільська культура (друк.)

№ 41 — Рос.-україн. словник правничої мови, під головним редагуванням акад. А. Кримського (1926) — 4 крб.

№ 42 — Літопис Величка, т. I (друк.)

№ 43 — Збірник Археографічної Комісії (друк.)

....

Державні установи та товариства, котрі вдаються безпосередньо до Академії Наук (Київ, вул. Короленка [кол. Володимирська] 54, тел. 14-26), мають на академічних виданнях 35% знижки. Инший склад видань — «Книгоспілка», Київ, вул. Короленка № 46. (Видання під №№ 8, 24—28, 36 набувати можна тільки в книгарнях Д. В. У. та Книгоспілки).

....

Ціна 4 крб. **Prix 4 roubles.**